De Jordaan: Amsterdamsch epos. Deel 2: Van Nes en Zeedijk

Israël Querido

bron
Israël Querido, *De Jordaan: Amsterdamsch epos. Deel 2: Van Nes en Zeedijk*. Scheltend & Giltay, Amsterdam z.j. (tiende druk)

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/quer002jord03_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

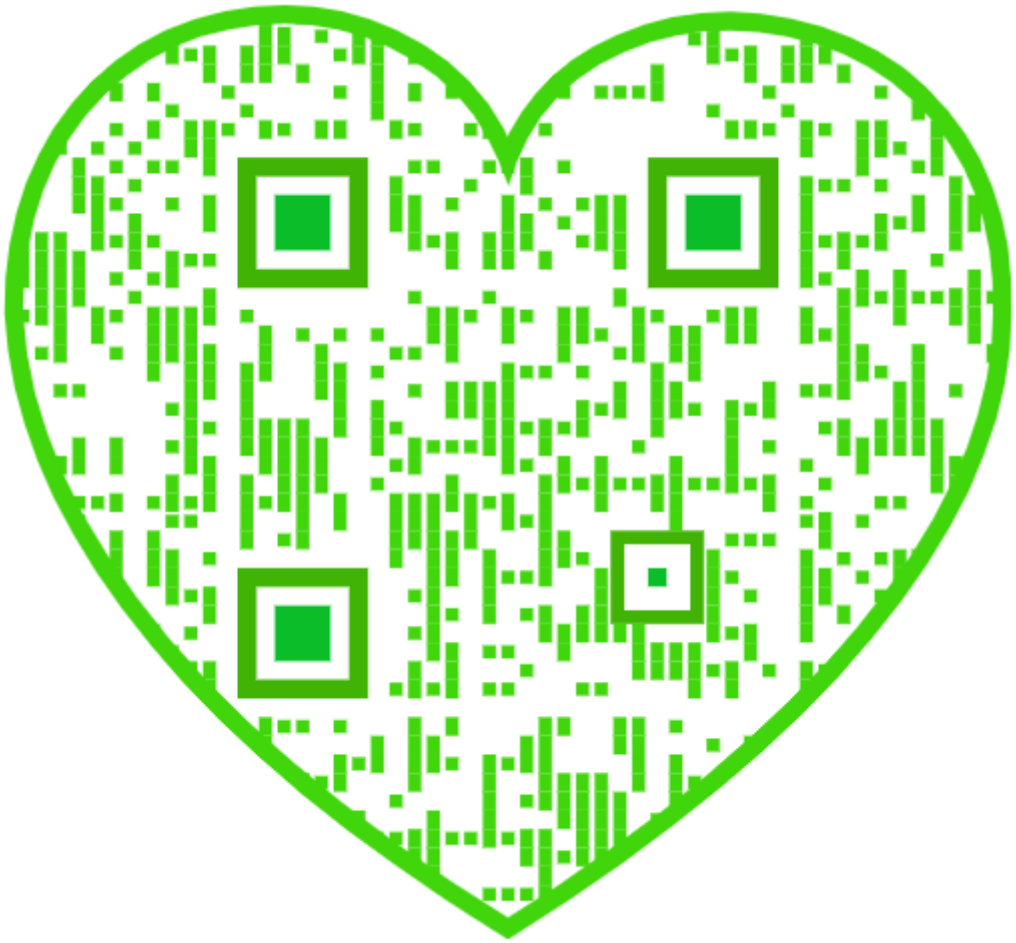

Eerste hoofdstuk.

I.

Joden Jet gluurde schuw door haar grauwachtig voiletje naar het donkere trapgat waar Corry Scheendert in verdwenen was. Het grillige licht van den zilveren April trilde speelsch over de lei-daken en smalle trapgevels van groezele huizekes op de Korte Prinsengracht.

Zou de meid afdeinzen, mijmerde Jet, terwijl ze kregel en ongeduldig van de stoepen naar den smallen walkant drentelde, heen en weer, alsof ze telkens de schut-sluis in wou springen maar zich bezon en aarzelend terugliep. Joden Jet bromde iets kwaadaardigs in zichzelve. Die blonde sliederhiel, die Corry, had verduveld nog merg in haar knuisten. Van elk woord moest ze uitleg. Die wenschte haar ook een lang leven en een huis vol vlooien.

Joden Jet gromde boosaardig en gluurde telkens de donkere trapgang in. Over de Eenhoorn-sluis, de Haarlem-merdijkbrug, bonkerde zwaar rumoer van vracht- en sleep-karren en de paardenhoeven der zwoegende beesten stampten en glisten op de keien. Een alles onderdreunend lawaai snorden de trems er doorheen en plots stootte de heesche keeltoeter van een rennende auto zijn jachtigen zang door het volksgewoel. Joden Jet voelde in deze Amsterdamsche wijk zich niet veilig en rustig. Tegenover het wemelend verkeer van den Haarlemmerdijk lag dwars, de stille Brouwersgracht, hoog opgebuikt met haar brug- en poort-bogen, en daarachter, nog stiller naar de nieuwe stad toe, de Prinsengracht, overschenen tot aan de huisnokken met het lichte, eerste groen der lenteboomen. Boven het elkaar kruisend gewirwar van walkanten, hooge brugleuningen,

[+] gevels en boomtoppen, stond wazig-violet in den fijnen middagglans, de ranke Westertoren.

Jet sufte en keek sip de donkere sluis in, toen ze plot-seling haar naam hoorde roepen. Ze schrok. Was de meid tóch teruggekeerd.

- Jíj... nog hier?... tartte Corry.
- Zoo as jij-me-nou op me lijf stort hèl?
- Hou nou gauw je gapert toe, linke.

Jet weerde af:

- Ik linke?... je zeit-d'r-zélvers... wácht!
- Dufel op!

Corry beet de woorden er wild-nijdig uit.

- Kijk dan eerst,... hield Jet vol.
- Soo, neem mijn bij de lappe!
- Eerst kijke,... fleemde Jet.
- Dufel op!
- Kijke kost geen huur,... drensde de vrouw door.
- Nee, neé, oud varreke!

Corry stampte van drift op de keien en haar stem beefde van woede. Ze wilde niet aangeklampt door die kleverig-vervuilde Jodin, het ongansche schepsel, dat haar nu al maanden lang vervolgde met pronkende opsmuksels en flonkerende cieraadjes. Zoet en lokkend fleemde haar stem en ze sprak van Luilekkerland en gouden bergen, bij al de betrekkingen welke ze Corry kon bezorgen. Door elke lus trok ze een slip en zoo knelde ze haar telkens vaster. Ook nú weer liet het Jodenwijf een fijn-zilver kettinkje fonkelen in het licht en Corry snoof gretig, alsof ze den geur van een bloem inademde. Joden Jet lachte om de onrust van het meisje en haar wreede mond grinnikte een vreeselijken grijns van valsche vriendelijkheid. Zoet-sappig drong ze haar koopwaar weer op.

- Kóst dat?... vroeg Corry gejaagd.
- Niks.
- Niks?
- Nôja, zoogoed-as-niks.

+ Linke: slimmerd.

+

- Laat soo maar, voor 'n biet en 'n uitje,... spotte Corry schalks.

- Tsja... dà is te kinderachtig,... drensde Joden Jet en zoetig weer klonken haar woorden onder den wreeden grijnslach vrindelijk óp. In Corry begon iets wilds te dartelen tegen der vrouw's strooperige onderworpenheid. Vlak voór het gele, schriel-magere wijf zong ze, haar lichaam telkens in two-step-tempo naar voor en achter stootend:

> Ga je mee naar Lutjebroek,
> Staat je gooser op de hoek;
> Kom je dan niet gauw,
> Slaat-ie je oogies blauw!

Joden Jet lachte afschuwelijk en verwrongen het magere gelaat van wilden hartstocht. Zoó een meid, vond ze, had haar weerga niet, al kneep ze haar ook de koopwaar voor een prijsje van het hart. Compleet een beeld, ruim een hoofd grooter dan zij,... en wat een toet! Een schoonheid-van-'n-dame-geregeld.

Jet mummelde wat vleiende woordekes tegen de dansende Corry, alsof ze op zoethout kauwde. In bewonderende hartstochtelijkheid zoog ze haar bleeke lippen naar binnen. Kaviaar,... kaviaar, smakte haar tong. Nou, vandaag de noodvlag in top om die juffrouw ‘Vlam’ te grijpen.

- Hartjes... jaaáger... gaat noóit verlore!... zong Corry en ze danste grillig-malle kruissprongen voor de beduusde voeten van de koppelaarster. De flets-schuwe oogjes van Joden Jet prikten licht uit en wisselend keek ze onderzoekend, venijnig en in woeste overgave. Versch aas besnuffelde ze in de mooie Jordaanmeid.

- 'n Prachtpestuur die dondersteen,... mompelde Jet, terwijl Corry lachend naar de hooge lucht keek en dronkemansachtig slapjes haar halfnaakte, blanke armen ópzwaaide boven het hoofd.

+ Lutjebroek: een bekend volks-danshuie bij de Haarlemmerpoort.

+

Op de Sluis bleven leegloopers glunder kijken en van de steenen stoepen en houten trapjes liepen knikkerende kinderen te hoop. Jet voelde zich gejaagd en noodde tot oploopen, de stilte in. Zij had toch een vergulde tong, zei de halve wereld. Kom, ze moest uitpakken; maar Corry wou de stilte niet in.

- Nee piekenier,... sarde ze.
- Ze zeit wat.
- De roes in.
- Ze heit wat!
- Bromvlieg voor-an,... spotte Corry, ruw Jet den woeligen Haarlemmerdijk opduwend.
- Seg Jet... schoot Corry stiekem in een verkneuterend lachje.
- Ja wurm?

Door den zoetelijken grijns heen klonk Jet's stem trillend teeder. Corry keek inééns strak, voelde zich zonderling geraakt. Ze rilde. Bah, wat een geel mirakel, wat een monster, bah! - Tóch wou ze Jet niets laten merken van haar huiverenden weerzin.

- Soo flotjesweg geseit...

Een kerel botste Corry opzij en scheidde haar van Jet. Snel slifferde die weer bij.

- Wat zei je?
- Ik sei... geef mijn d'r soo'n garrenituurtje... uit je sak... kedo!

Jet schrok.

- Tu... tu... tú schà... schat,... viel ze haperend in.
- Blijf nie in je praat steke!
- Ikke... ikke... stotterde Jet.

Corry's aandacht was alweer afgedwaald naar een bokking-venter.

- Dát is merakel!... schold ze,... dié roep se voor tien-'n hondje en tante Aagie en Jan Hanelap in de Jordaan voor ses!

+ 'n Hondje: een dubbeltje.

Joden Jet bleef koers houden, begon weer met haar lokkende koopjes. Ze hield razend van de meid. Ze zou de vochtige vloersteenen voor haar willen zoenen, als ze het wou, maar... cadeau's, neé, dat wier voor haar eigen lekken aan het kantje. Vandaag vroeg ze een koe, morgen... een paard.

Ze diepte weer in de zakken van haar gelen regenmantel vol doosjes met snuisterijen. Daar had ze het medaillonhartje van flonkerend granaat met het gouden biesje.

- Dà's prachtig!... viel Corry gretig uit en greep er naar.

Jet grijnsde wreed-lief.

- 'n Wonder,... kos méér as 'n sjofel kwartje.

Strak van begeerigheid vroeg Corry, de stem licht bevend:

- Kost dat?

- Zal je werachtig 't vel niet over je oore hale.

- Nou?... bits vroeg Corry in spanning.

- Kà je ieders week áfbetale, bij mijn thuis, tegen 'n prijssie...

- Hoeveel wijf?... barstte Corry uit.

- Bedaar nou schat,... lachte Jet wrang-zoet,... asje wil... an iedere vinger heb jij,... jij tien vrijers.

- Soó duur?... klonk Corry's stem ontgoocheld.

- Hoor es, voor wereldsche fleur,... lachte Jet wreed, terwijl ze Corry nog meer cieraden in de handen duwde.

Dreunend gromde de tram en een zwaar geraas van karren doofde de menschen-stemmen.

- Allemaal bluf, blúf!... schaterde Corry boven het lawaai uit, een kerel midlerwijl van zich afstootend, die in dronkemanszwaai tegen haar ópwaggelde. Stoeizieke Karel ja, maar zoo een zwabber... haha! Ze had zélf de lef van een gooser!

Plots dook ze klein naast Joden Jet in, gooide de snuisterijen heftig in haar hebzuchtige mantelzakken, ontblootte fluks de kuiten en veegde bei heur handen in een vaart aan de kousen af. Die aanhalige straatmeiden-beweging had ze,

[+] nu ze twintig was, nóg niet afgeleerd. Met een zingenden lach-roep:... Ga je mee... naar Lutjebroek,... staat je gooser op de hoek!... schoot ze inéén van Jet's zij tusschen een drom volk weg, de Binnen-Oranjestraat in. Ze had in de verte, onder een hartbons, Mooie Karel's lenige gestalte meenen te zien, vlak bij de Willemstraat-brug. Joden Jet stond geslagen met haar schriel lijf alléén in daverende volte der volkswijk op den zonnigen Aprildag, alleen in haar vuil-gelen mantel, telkens door straat-jongens uitgescholden om haar dwaas, groen stroohoedje, waar boven, op slappen stengel, een nagebootste geranium bungelde, als een omgekantelde, vuurroode hanekam. Nou was ze weer door die duvelmeid voor haar neus getikt. Als een vuurpijl... pssst... wég! Zoo een mooie salemander! - Die wist haar zoetje en zuurtje wel zélf op te rakkelen. Ze spoog in soep die naar den rook smaakte. Alles moest éérste klas en dan nog cadeau of voor een krats. Maar wat had ze een goddelijk blank velletje... en wat een knar haar! Ze had nog nooit zoo een aanhaalderigmooie meid uit het volk gezien. Dat moest haar compagnon, De Bochel toch ereis kneisen. Daarbij liep hein een luis over de lever,... dat was vást! Thee van den Sjah van Persië zou dat niesse nog ereis drinken, dat dorst zij voorspellen; óf ze zou zich verzuipen als haar pols te hard stond,... óf onder het galf van een souteneur ineenkrimpen. Tsja!... tsja!... wat een meid! Hoelang loerde zij nu al niet op die heerlijke krullemie? Vijf kaartjes had ze Corry al afgegeven: Jetje Breems,... besteedster... Nes. Een week had het geduurd eér ze zich wou laten toespreken. Zoo een madame! Als ze dié meid plaatste... kon ze vragen wát ze wou, onverschillig in een bordeel, als kellnerin, buffetjuffrouw, op de bûhne... overal. Maar zoo brutaal en gewikst als die shikse was! Je zou van haar test een spaarpot willen slaan! Tóch moest ze vol-

+ Knar: kop. - Kneisen: zien. - Niesse: meid. - Galf: mes. - shikse: christen-vrouw.

houden en haar ópwinden, besteken met pronkende opsmuksels, alleen dán stond het slecht voor die trotsche en grillige meid geschapen. Om alle andere lok- en verleid-middelen lachte ze zich krom. En laten ontglippen... zulke mooie waar? Ze zou zichzelf bespuwen. Dat wilde volkskind moést er onder, of ze zou geen Joden Jet meer zijn. Ze grinnikte en grijnsde in zich zelve en ze knarste de tanden op elkaar alsof ze iets doorbeet.

Soms wel drensde het in haar: laat glijen die hachelijke waar... laat glijen! Maar dán juist werd ze, tégen zichzelve in, wreeder van wil en beestachtiger van drang. Dan gloeide ze in haar eigen wezen het vuur van vampierachtige lusten aán, ontwoelde ze de verschrikking harer wulpsche instincten voor het eigene geslacht, zonder angst en begrenzing. Ook de woeste en wreede hartstocht voor haar vak schonk haar een diep genot. Hoeveel minderjarige meisjes had ze al niet naar de zoete en bedwelmende weelde-verdorvenheid gelokt, tegen vetten buit van oude heeren, of tegen hoog verval voor madame's van ‘bûhne’ of bordeel. Zij bezocht de meest vunzige tapperij zoogoed als de fonkelende nachtcafé's van spiegels en fluweel, en een morsige Zeedijksteeg was haar soms éven lief als een boulevard. Buitenkansjes had ze overal, ‘rejale’ jongens net zoogoed onder het schorum als onder den rijkdom. Als zíj de engeltjes maar bijéén klepperde. Maar Corry was een ‘vrachie’! Voor die harde kei zou ze óók haar kalk vinden en dán zou ze metselen voor tién! Cor in de ‘Vergulde Anker’... zíj ook! Cor in ‘De gele Ballon’... zíj ook! Geduld, geduld Jet... Zoo troostte zij zichzelf het liefst. Had ze niet pas nog die twee knappe modistetjes, van vijf- en zestien jaar, uit hun doode winkels weggelokt en meegetroond naar haar hol in de Nes? Tsja... tsja!... dat was zoo glad gesuld. Als de hoop, zoo groen waren die geweest. Zij had ze mooie betrekkingen beloofd en ze gezeid: Lieve meisies,... géld kun jullie verdiene as... wáter. En ze had de groene nufjes met fijne zijden kleeren omhangen, vol kant en tulle; groote hoeden met pleureuses

[+] opgezet, valsch-diamanten knopjes in de ooren geboord, met cieraden bestrooid en de modistetjes stotterden van verlegen vreugde. Toen dádelijk was ze aan het werk gegaan. Woûen ze gouvernante worden, buiten? Nee, dat ging niet, waren ze te jong voor. Ook voor kellnerin. Wacht... woûen ze op de 'Bûhne'? Wat dat was? Fijn, echt tooneel, den heelen dag muziek en zang... geld verdienen als wáter! Wanneer ze zóó een pietsie stem hadden was het al fiat! Nee, geen vuil danshuis... 't Is sonde!... Ze zoûen niks dan lachen, drinken, babbelen en stoeien zooveel ze er zélf lust in kregen. En sluw had ze de argelooze hoedenmaakstertjes meegelokt naar de 'Alhambra', bij een extra middag-voorstelling. In het diepe half-duister van de smalle zaal zaten opgedirkte vrouwen, doorzichtig naakt, zwaar geschminkt. Zoo als die parkietjes zich de oogen uitgekeken hadden! De blanke boezems der vrouwen fonkelden van valsche juweelen. Eén droeg een dikke snoer kralen die rood om haar hals neerdroppelden als donker bloed. Uit enkele hoeken glom en gloeide gaslicht en straalde iets zoo feestelijks hen tegen van de goudgelijste spiegel-wanden dat ze duizelden. Uit de donkere zaaldiepte klonk muziek... Een viool klaagde; de piano roffelde zacht en een lieve, bevende meisjesstem zong een week minneliedje. Het oudste modistetje huilde... zoo pas uit haar avonddroomen van liefde. En de andere liet de oogen glanzen van verrukking.

Joden Jet wachtte op dát moment en riep toen, onder grijnslachen... Madame. En Madame kwam, monsterde de 'engeltjes'. Ze schonk de zenuwachtige wichten troebelen, zoeten port. Dié stotterden van zoo een plezier-leventje. In tijden had Jet zulke kosere niesses niet aangeslagen en was zij die gniepige adjes lekker heurlui poenigen neus langs-gemarcheerd. Zoo schuchter hadden de dodder-dijntjes gevraagd: Wat motte we kenne? En lief-lachend antwoordde Madame: Een heel klein beetje

+ Aangeslagen: aangeklampt. - Adjes: agenten.

[+] acteeren,... maar voorál aardig zijn, heel aardig tegen de heeren die komen luisteren. O! die valsche snoet van Madame! En hoe had ze de kippetjes gestreeld met haar stem. Jet kon haar lachen niet houden en lonkte, lonkte maar naar de oolijke Madame. Ze vroegen iets over het werk in de avonduren en weer, - god, wat een sloerie toch, - zei Madame ijskoud: Avonduren meisjes?... die benne 't plezierigst. Dan is de vroolijkheid niet van de lucht. Toen had ze twee mooi-gekleede meiden geroepen, gefluisterd en gelachen; ze rond de kippetjes laten flaneeren, alléén maar om de verleiding der kostuums te bewerken. En ze hádden gekeken!... de kippetjes. Zulke japonnen kregen ze ook. Dan moesten ze Madame een riks per week afbetalen. Het was niks als satijn, zij, kant. Madame smoesde weer met de brasempjes, vlak vóór het buffet en Jet bleef om ze heen sluipen. In tijden had ze van zulk een mak handeltje niet zóó genoten. Hoe angstiger oogen in het begin en hoe schaamvoller, hoe brutáler na een maand. Dat zei de bollebof altijd en hij had gelijk.

Toen Jet de kalfjes ieder vijf pop voorschot in de pootjes had geduwd, zag ze de beestjes beven van gulzigheid en ontsteltenis. De naaister was toen fluks geroepen en die had ze de maat genomen. De twee duifjes op één til... Ze waren zoo fijn geknipt! Een week later deden de maische diertjes al mee aan het zoopje en lieten ze de flesschen ‘panje’ knallen en slurpten hun heete lippen den schuimenden wijn alsof ze nooit anders gedaan hadden. En voor haar ronselarij had Jet bij Madame, die kapsies maken en gedekt smoezen wou met haar bollebof, héél hooge provisie bedongen en losgekregen. Voor de prinsemerei voelde ze geen angst. De meisies... verklaarden... eerlijk... zelf... haha!, nou moest ze toch even grinniken... zélf te hebben gewild! En dan... wie kon háár wat bewijzen?... wéttig bewijzen?

+ Kapsies: twist.

+

En zoo moest het nou ook met Corry. Als haar bevroren hond, die bochel-van-een-compagnon van haar, maar helpen wou, desnoods met geweld. Die Jordaanmeid had toch altijd ruzie thuis en zélf wou ze niet eén gooser. Daar juist vlaste Jet op. Als ze dien halven schooier van een Lou eens waarschuwde... stiekem óphitste, verlekkerd maakte op haar schoonheid. Die bokste de deern in de Nes met twee stooten lam. Als die prent een niesse alleen bewerkte, zat ze gehoûen en geslagen, bleef alles, ná de éérste jammerende wanhoopskreten, zóó stil dat je de stuipen in je ribben kreeg van angst. Lou, dé bokser van de Nes, dát zou voor Corry haar laatste uitzetje zijn. En eenmaal geschonden, bleef er voor haár toch ook nog wat te poekelen.

Joden Jet grinnikte. Het bloed brandde in haar aderen bij die wellustige gedachten en ze voelde zich alsof ze vijf maatjes onder de leden droeg.

II.

Na een week had Joden Jet nog niets van Corry gehoord en haar ook nergens op den Zeedijk, - waar ze het liefste kwam bij Tante Lien, - ontmoet. Ze was zelf stapeldol op de meid. Ze verlustigde zich in ieder harer woorden en bewegingen. Schaamte had de wertster niet meer. Wat ze verborgen hield van haar bijtende driften... ze deed het om óf beter in het geheim te bereiken óf uit angst te worden geknipt. Maar Corry, Corry benam haar alle andere gedachten. Het woedde in haar, het denken aan, het verlangen naar de meid. Het verteerde haar, het kwelde en martelde haar. Op snor, thuis, in de kroeg, op bed... overal! Ze zou alles, álles voor die blonde meid in den steek hebben willen laten. Zij, zíj, Jet, ze griende 's nachts in haar onrustige droomen, in verlangen naar dat schepsel.

+ Poekelen; praten. - Maatjes: maatjes jenever.

[+] Ze schold en keef met haar compagnon, ze trapte op haar inkoopen. Ze vrat niet meer en dronk niet meer. En als ze in de Nes alleen maar een vriendin van Corry zag slenteren, met het gesmukte haar, tusschen de sigaren-werksters, schoot er een dronken-makende vreugde door haar heele wezen. Die meid moést ze tracteeren. Ze sprak stuipachtig-wild, gejaagd; bang vroeg en antwoordde ze tegelijk. En als een bloothalzige deern gehoord had van haar ontuchtigen en zieken hartstocht en spotte, of koudzot haar plaagde, dan huilde en jankte haar stem, kreunde haar keel en kon ze zoo een priemerik wel uit elkander scheuren of den neus afbijten. Er sloeg een brand in haar wulpsch bloed, altijd en altijd wanneer ze zich Corry dansend voorstelde, zooals pas weer op de Korte Prinsen-gracht. Nee, dié meid was eerst voor de hebzuchtige en beluste kerels een bóm waard. Ze zou haar afleveren hier en dan weer daar. Ook had ze nog dien rijken smiecht van een paardenhandelaar. Vijf minderjarige snaveltjes had ze hem al afgeleverd, op haár kamer en bij Madame thuis. Twee bloemenmeisjes waren erbij gestruikeld,... nou in een roomsch gesticht opgevangen... Tsja! Zure nonnetjes... Eérst lever, biet, komkommer bij mekaar... Nou... een cent een lik van de weldadigheid. Voor elk gerold potje een lapje van honderd! Dié vent moest Corry zien! En dan nog, memoreerde ze, had ze dien fijnen ruiker van de Geldersche Kaai in haar notitieboekje, die uitgeslepen middernachtszendelings-tronie. Maar ala, ala!... Met een pruimenmondje sprak hij over de stuitende verdorvenheid der menschen en zélf, in het geniep, konden zijn lusten niet genoeg krijgen. Mieke Vetkaars had den vunzen schooier haar twaalfjarig dochtertje afgestaan voor een fortuin, tweemaal 's weeks. Ala!... loshangend, goudblond haar, een beeld! Een fortuin... aangebracht door een straatslijper. Wat een wellusteling! Ze gúnde die prachtige waar zoo een boef met gladgeschoren bakkes

+ Potje: slachtoffer.

[+] niet. Maar als hij dokte, een berg fokse schrabbertjes stapelde, kon hij Corry krijgen zoo het hem lustte,... of ze hiette geen Joden Jet meer. Hihi... Trijntje en wijntje... Iedere meid als een gepofte kastanje an Sijne Edeles afgeleferd á sooveul, zou Manus de Bochel, haar helper, zeggen... IJs op den kop en vuur op de teenen, zoo balanceerden die ouwe snoepers... die stille taphuizen en pilspensen.

Tóch oppassen Jet, maande zij zichzelve. Nog geen twee jaar geleden, was haar dat akkevietje overkomen met die mooie dienstmeid. Ze had gesnord naar waar in het Tolhuis en toen dadelijk die meid in haar slamazzel begrepen. Een triestige toet, alleen, zonder sauger... Nou niet bemore en haar direct aangeklampt. Ze grijnsde, glimlachte, kauwde en drong zich medelijderig op. Toen, na wantrouwelijk tasten en spartelen, was de meid door de ben gevallen... Zwanger en gevlucht. Jet wist op alles een uitweg. 's-Avonds was Lou de Bokser bijgesprongen en die had het hijgende schaapje haarwol geknipt. Het moest verschrikkelijk zijn toegegaan. De meid had hij eerst half gesmoord, vóór ze ophield te krijschen en te gillen. Zoo Spaansch... die Lou, haha! Eerst sloeg het schepsel door over hakkel-en-makkel. Toch bleef ze bij Lou. Een maand later liep zij haar zóó in het gemoed, in de Nes. Ze kon nergens meer den spat zetten. God-alle-mensche!... zooals die meid op haar áfgesprongen was! Als een uitgehongerde hond op een bloedkluif! Lou, een eindje verder, stond er bij te lachen en trommelde de fikken op zijn fluweel vestje, die vunze pooier. Aha!... de meid had zich gewroken en háár afgeranseld. En de prinsemerei dorst ze er niet bijhalen. En nou, dat vieze stuk del,... noú is ze de maintenée van een rijken bierbrouwer. Nou roept ze Jet overal bij, krijgt die de afgedankte mooie spullen: laarsjes, muiltjes, hoeden, mantels, corsetten, ondergoed,

+ Schrabbertjes: gouden tientjes. - Slamazzel: ongeluk. - Bemore: bang zijn. - Prinsemerei: politie.

rokjes. Tóch een stuk del! Maar een dot van een kind, een duifje. Nou is het Jet voór en Jet ná. Als zóó Corry nou eens wou. Ze waagde er alles aan. Een moord, ijskoud, kon ze doen voor dat doddedijntje... levenslang de lik! Ze was het waard.

III.

Op een grijzen middag, tegen half een, botste Joden Jet in de Nes tegen een troepje stripsters aan. Heintje Lawaai liep voorop te breien, gearmd met Sientje Poffertje, Kaatje Contant en de dochter van Ko Sta-je-vast, allemaal kennissen van Corry. Venijnig-sarcastisch viel Sientje Poffertje uit:

> En de hoed van Joden Jet
> Die kost 'n daál... der,
> Die kost 'n daál... der,
> En 'n daalder kost die hoed!

Al de meiden zongen mee en vloekten een scheldwoord naar Jet. De grauwe Nes daverde van het zingend stemmenrumoer. Jet duldde en grinnikte zuur, terwijl ze listig en opgejaagd rondgluurde. Nee, Corry was er niet bij. Tsja!... als ze vandaag nou de meid op haar nest had kunnen meelokken. Donkere Aprildag... guur... haar half bedelven onder de mooie spullen... Ze schurkte van stiekem genot!

- Hei je de bevert Jet?... riep Kaatje Contant.

Ze lachte wreed. Sientje Poffertje viel bij, luidruchtig:

- Brok kemiek!... kisje vol leuges!... wou je ons, meisies... nie,.... ‘pppllaaátse?’...

Jet grinnikte, heel goedig naar ze dacht en sprak de kleinste uit den meidenstoet aan:

- Zeg kleine?

- Klein, maar dubbel gespierd!... sloeg die rad af. Heintje Lawaai was blijven staan en achter haar aan

[+] kluwde zich de heele prop vast. Met de omgebogen polsen het middel ingekneld, begon ze Alpenjager-achtig te joedelen:

En de hoed loedeledoe...
Van Joden Jet loedeledoe...
Die kost loedeledoe...
Een daaál...der!

In een hand-aan-hand vastgeschakelden kring omdansten ze Jet.

- Is Cor... Cor... Corry... stotterde ze.
- Nee Jet, nie thuis.
- Leit te droge op 't Westerdok.
- Ach... gebbetjes,... grijnsde zoet Jet.
- Ouwe big... mist 't geloof.
- Doope!... Jet doope!... krijschte woest Heintje

Lawaai, en al de meiden gierden en klapten zich op de dijen als bezetenen.

- 'n Varreke leert nog ná s'n dood, meide!... 'n Patertje-rondedans om Jet!

Maar Jet, benauwd en wild van angst brak door de armenketting heen en vloekte valsch en giftig terug. De meiden drongen óp naar het stoepje waar de koppelaarster heengerend was.

- Daar is Hein Brug-om-Hoog!... krijschte de dochter van Ko Sta-je-vast.

Een knieknak van een kerel zwaaide voorbij, een kroeg in. De meidenstemmen joedelden weer dooreen. Twee jongens bleven staan kijken, toen drie, toen vier.

- Kijk... 't servies kompleet... lachte Sientje.
- Vier heere...
- Maakt honderd,... ratelde rad er overheen Kaatje Contant.

Tegen zulke spottongen kon Joden Jet niet op. Dat beukte en schold en raasde maar. Zulke kooljannen

+ Kooljannen: goedkoope volks-visch.

bleven voor de maag drijven. Haár kracht kwam niet uit in het publiek. Zij moest stiekeme geheimpjes besmoezen. Die voddebels wisten nooit van chagrijn. Die lachten en joedelden den dag uit. Die dalvers zou ze nog wel eens te pakken krijgen. Ze zou haar gerechtigheid wel wachten. Niet overhaast. Als ze een gulden moest hebben, greep ze vast geen achttien stuivers.

Hup-Cato, een sorteerster, wou Jet nog even in den stoet meetrekken, maar ze klampte zich met bevende kracht vast aan een trapleuning.

- Leelijke paardeknar!... ze moste je nek krake!... blerde Jet half van woede, terwijl ze zich losrukte. De luidruchtige Jordaanmeiden renden voort en Sientje Poffertje's joedelstem klonk boven alles uit. Jet rilde en voelde den wrok in haar knuisten kriebelen. In de donkere Nes sloop ze een stikduister tapperijtje binnen en slurpte eenige schroeiende brandewijntjes gulzig in.

IV.

Manus Peet, bijgenaamd de Bochel of Bad-Aap, compagnon en helper van Joden Jet, zat rustig te rooken op de kleine, donkere en propvolle kamer van zijn patrones, vlak voor het morsige raam. Hij dampte uit een ebben-hout-glanzige ganzepoot-pijp, met liefhebbers-wellust onderhouden. Alleen uit dat lange, kantig-gesneden rookinstrument, proefde hij het tintelen en prikkelen op de tong van een pittig smookje. Uit den dunnen, nervigen poot stak een bijna even lange sigaar en Manus dampte zoo snel en zoo veel, dat het leek alsof hij altijd pás een nieuwe had opgestoken. Alleen voor zijn pijp en smookje vond hij het leven nog de moeite waard. En met een geheime en verdachte gezelligheid rookte hij de fijne peignoirs, de corsages met kleurige kanten, de witbonten sorties, kortom ál de chique ‘spullen’ van zijn monsterleelijke patrones zwart. Vlak voor zijn ineengedrongen

lichaam stond zijn middag-bittertje op den raam-post en er naast een kistje met sigaren, een hooge jeneverflesch en eenige ledige kelkjes. Ja toch, ook om zijn snapsie vond hij het leven nog wel de moeite waard. Met ingehouden genot benipte Manus zijn glaasje en fijn zoog de tong den eersten koelen brand van den bijtenden drank op. Onderwijl kneep hij het linkeroog geheel dicht, terwijl zijn rechter-kijker zich wijder opensperde en leek te groeien in zijn wanstaltig-breed hoofd. Niets meer en niets anders begeerde hij dan zijn spat, zijn smookje en de stilte. Nou koekeloerde hij net schuins tegen het gloeiende kringlicht op van de Warmoesstraat. En hij lachte even.

Daar lag nu zijn arbeidsveld,... die duffe, stinkende en broeische Warmoesstraat, met het rottende meidenaas en den menschen-kwansel van smiechtige souteneurs... Wat verder... het Oudekerksplein in zijn verborgen walm van misdadige ontucht, zijn liederlijken moord op kreunende onwetendheid en zijn uitwoekering van verdorven hartstocht... Dan de Achterburgwal,... naar den Dijk... De Oudezijds Armsteeg... Al de gangen met hun krotten van vuil en zwijnerij, waar handboeien polsen van menschen omknelden, die men wijzer had gedaan te verstikken in een hol met mest...

Och, Manus kon toch zoo doodbedaard alles aanzien. Dat was nu eenmaal zijn natuur. Het levend geworden begrip: mensch-erger-je-niet!

Het vuurpuntje van zijn sigaar raakte bijna de glasruit en heerlijk vond hij het zichzelf zoo zwaar te omdampen, dat hij als in een mistwolk wegdook. Zoo koesterde hij broeiend zijn stille mijmeringen. Want stil denken, zoo over alles, voor éigen vertier, was hem naást zijn ingewikkelden administratieven arbeid voor Joden Jet, nog de meest geliefde bezigheid. En dan ereis als een fatsoenlijk gebakerd en gedoopt Christenmensch over je dood denken. Bleef je juist langer ademen!... Een ieder, vond Manus, moest denken aan zijn eind, want als je niet om den dood

[+] dacht,... dacht de dood om joú... Zoo had elk creatuur zijn eigen zin... Eindelijk al dat gesuf, zooals straks, afgewisseld door een bak-spelletje of een klaverjassie met de ‘jonges’.

Manus was een kromgedraaid gedrocht met zijn kriek en zijn ópgebolde borst. Zijn voorhoofd builde ver uit en zijn buitengewoon breede kop leek zonder nek op zijn romp ingedrukt. Héél zijn wezen, klein, scheefgeperst, had iets van een geschonden Japansch afgodsbeeldje. En toch was er niets afschuwelijks in zijn geelachtig baardloos gelaat. Zijn dunne, fijne, sarcastische mond liep in diepe spothoeken uit en zijn oogen vooral lichtten als groene vlammetjes in een diepen koker. Vanmiddag wachtte hij Simbad, een uitsmijter in de Nes voor een luguber derde-rangs café-chantant. Simbad de uitsmijter, had vroeger gevaren en was voor eeùwig gedoopt als Simbad de zeeman. Bad-Aap, - hoe kwam hij toch aan dien naam - hield niets van dien oud-matroos. Hij leek ruw, wreed, vuil, woordbreukig en door-en-door gemeen; de stille vrind van de meest beruchte kwartjes vinders in de Nes, de stiekeme helper van inbrekers, souteneurs, zakkenrollers en ontaarde zwabbers. Geteisterd door een kankerende geslachtsziekte, vervloekte hij ál wat er nog ‘gezond’ om hem heen liep. Hij vocht, altijd. Manus had hem eens geraden: Hang úit je bordje, vóór je raam... ‘Hier gaat men uit vechten’. De jongens hadden hem eerst voor een wees gehouden in de Nes, maar toen hij eens wagensmeer op één der kerels wangen had geplakt, wisten ze beter. Maar och, hij speelde goed bak en lei een prachtig slim kaartje. Wat kon het Manus schelen,... Trein of Jan Klaasen, één pot nat.

De heele wereld was voor den Bochel een liederlijke poppenkast. Een ieder zorgde voor zijn eigen vetje! Van goeiigheid kreeg je binnenkoorts en een witte tong.

+ Uitsmijter: sterke kerel, die twistmakers het lokaal uitwerpt. - Wees: spion. - Wagensmeer: klappen.

[+] Waterverf... waterverf... alles... dun spoelsel! Geen gram over kleinigheden, want alles was kleinigheid. Een mensch moest als de wind ongezien verschijnen en ongezien gaan. Doe je mal... nou, zwarte peper maakt de borst los. Slapen, slapen, dommelen... hè... stil, en tóch je sigaar. God-nog-toe, wou iemand hém, Manus, iets nieuws van de wereld en de menschen vertellen? Hij had ál wat bestaat in het donker gezien en God's schepselen van een kant bekeken zooals heel weinig stervelingen. Onder het breekijzer, onder het mes; tusschen menschbeesten. Hij zélf, van zijn misvorming zich bewust, miste hartstochtelijkheid voor alles. Hij wou geen vriend, geen vrouw, geen naaste. Je kóp helder... rékenen... rékenen... en geen vleugje voelen! Dat was zijn weet. Hij had ook geen begeerte naar geld. Wat hij wou... het was zijn bedaard baantje; en verder zijn schoor, op zijn tijd zijn bikkie en likkie. Dan konden ze veel van hem gedaan krijgen. Als ze hem maar niet lieten handelen. Alles kon hij aanzien en zwijgen als een slot. Juist omdat hij miste eerzucht en geld-begeeren en niet door hartstocht gekweld werd, bleef hij zoo godstergend bedaard, zoo kalm en onverstoorbaar; kon Manus alles bekijken en bemijmeren zonder belang voor zichzélf. Want och, hoe die boeven en schurken óm hem, nog brandden van ijdelheid en nog loerden op vleierij... Dat was om je de stuipen te lachen! Een trotsche golf ging door hun woorden, als de fonkelende straal tusschen de veeren van een hanestaart. Hij en zijn flegma waren één. En dewijl hij niet meegrabbelde in de heete levensworsteling om genot en bezit, en alles, álles eigenlijk diep verachtelijk vond, had Manus Peet de wereld koeler bezien en de menschen in hun bedekte of wéggesmuigerde gemeenigheid tot op de ziel doorschouwd. Nooit luisterde hij naar wát men Manus zei, maar dadelijk tastte hij naar de diepere beweegredenen van het gezégde. Zoo antwoordde hij vaak heel onthutsend niét op

+ Schoor: eten.

de vraag, maar op de verborgen gehouden bedoéling. Met alle schepselen God's ging Manus even gelijkmatig en bedaard om. Van bedisselen of bedillen kreeg een mensch ribbenpijn. Misschien was Onze Lieve Heer wel de grootste woekeraar der wereld, trok hij méér profijt van de misdaad dan de menschen. Hij had zélf geen lust te betoomen,... was hij daarom nou gelukkig? Een worm zuigt sap uit een wilg en sterft een krampendood. Wormen, wormen waren we allemaal. Zie ze kronkelen hier in die huizen, die kamertjes, op verborgen bedden. Nergens viel zóó het masker van fatsoen. Och, het pikante roesleven der lichtekooien had geen verborgen plooi meer voor hem. En al de ondieren en ontuchtigen van de vlakte, over heél Mokum, kende hij in hun gevaarlijke, schurftige en meest geslepen streken. Wat deed het hem? Alle menschen wapperden een vaandel van luizen op hun tijd. Zijn eigen druk maken? De wereld was geschapen en moest van zichzelf maar weer zien áf te komen. Vasten tegen ondeugd, pruttelden de vromen. Nee, nee, lachte Manus,... want één vastendag schept weer tién gulzige maaltijden méér. De wereld laten tollen, dan zwaait er niks anders voor je. Neem je kladdertje op je tijd en laat de bruigom de bruid bestrooien. Spin tegen pad, zoo is mensch tegen mensch, en Manus was zoo schuw als de dageraad voor overbodig mond-geklepper. Hinkedepink, hinkedepink,... en hij vischte een spartelende biervlieg uit zijn glas. Zoó deed God met de menschen. Eerst brouwt hij gif, dan dwarrelen ze toe, en als ze bijna verzopen zijn prikt hij ze op... Je heit vleugels beest,... vlieg! Manus mot niet!... mot niet! Hij hinkte niet aan een andermans zeer,... hij verlette geen tijd met gepoekel... Hij zweeg... en rookte. Zoo mompelde de Bad-Aap en dommelde in zijn gedachten. Hij verachtte prooi en aanvaller. Vroeger. Láter had hij ook die rustig bekeken en stil gelachen. Eindelijk ook dát niet meer gedaan; behield hij een groote, kille, doodbedaarde onverschilligheid voor alles. Waterverf,... dun spoelsel... de

[+] heele waereld... met ál haar meedraaiende gasten! Alles was elkaar gelijk. Inbrekers, dobbelaars, verkrachters, dieven, souteneurs, och, het was zijn dagelijksch verkeer. Hij rookte, dronk en speelde met ze. Ze waren alléén verschrikkelijk als de duivelsche lusten hun kwelden en ze niet meer nuchter... rákenden. Rekenen, doodbedaard rekenen moesten ze als hij. Schreeuwen konden ze, vloeken, razen, messteken en ranselen. Maar rekenen, de hersens gebruiken... niet één! Een wijf in de Nes had jaren geleden haar onecht kind uit het wiegje genomen en het in dronkemanswoede op de brandende kachel gelegd. De buren hadden het wicht gered en de vrouw lamgeslagen. Maar Manus vroeg niet naar de krankzinnige vrouw, wél naar die goeie, lieve, hartelijke... búren. O! van die wist hij even gruwelijke, ja érger gemeenheden. Die hadden hun kindertjes voor een kwart meijertje laten ontmaagden! En juist zúlke creaturen hadden gehuiverd voor de daad van die gekkin?... Alles één pot nat! Zoo lachte hij door zijn toograam en rookte. Nooit had Manus zóo diep zijn linkeroog dichtgeknepen als onder de benevelende werking van een verschrikkelijke herinnering uit zijn eigen leven. Hij scheen zwaar aangegrepen. Gauw zwiepte hij zijn heel bittertje de droge keel in.

- Wat zou 't, ...waterverf!... gromde hij en tastte weer naar zijn bedaardheid.

Och, als híj spreken wou. Maar hij gaf geen zier om duiten. Hij had voor niemand te zorgen. Geen moeder, geen vader, geen broers, zusters, vrouw noch kind. Hij, wanstaltige kriek... wie keek naar hem om? Wat zou het?... zijn ganzepoot-pijp, dát was zijn makker. Joden Jet en de ‘jonges’ had hij kunnen verraden en verkoopen. Hij wist van ál hun geheimen en hun laagheden. Hij poekelen?... nooit! Hij had de lucht van alle vuile lichte-kooien-kamertjes gesnoven. Hij zweeg. Als hij woú...

+ Kwart meijertje: bankje van vijf en twintig gulden.

de nachtrust van zeer rijke burgers van de stad kon Manus rooven,... als hij wou. Maar hij woú niet. De schandpaal had hij kunnen opslaan. Smiechten en wellustelingen in het geheim had hij kunnen afpersen... als hij wou. Maar hij woú niet! Hij had alles gezien wat hinkte achter lakei en livrei. Wat had hij al niet gehoord, nagespeurd, begrepen en betrapt! Wat behendig comediespel en welk tergend bedrog. Wat een kermis van geilheid en liederlijkheid heél de waereld, die maar draaide als een dwarreltol. Nee, doodbedaard zou hij zich houden en dampen, en zijn kriek eens tegen den stoelrug wrijven. Die jeukte vandaag alsof er regen vallen zou.

Zijn linkeroog kneep Manus weer diep dicht en het opensperrende rechter bekeek met wellustig plezier den diepen ebbenhout-gloed in den doorrookten ganzepoot. Rekenen zou hij, zijn leven lang, hersens maken van ieder lid van zijn lijf.

Op de trap hoorde hij den zwaren tred en het vaste voetgestamp van Simbad. Die wist in de stikduistere portaaltjes den weg alsof er electriek brandde. Driftig stootte de uitsmijter de deur open. Als een knoestige reus verscheen hij in de lage kamer, terwijl zijn hoofd bijna de zoldering schuurde. In zijn stomp-korte en uitgedijde harige handen droeg hij het bakspel en de dobbelkokers.

- Prefester Bolkop... sét je,... noodde Manus spottend.
- Heel gaarne Van Rovvelestoof,... schertste Simbad met een nagebootst-aristocratisch stemmetje en toontje, terwijl hij toch staan bleef.
- Aje dié gaffer hoort... lachte Manus.

Dat is jonkheer Van Overhoof...

- Soo, edelaardige Dirk,... schertste Peet door.
- Dag nie minder nobele Flip,... sarcastisch sneed Simbad af.
- Je mag je neus wel ereis naar de klompemaker sture, Sim,... dat sie ik nou nét.

Manus kende Simbad's ijdelheid op zijn pak, zijn ga-

[+]lons, zijn pet en zijn pronk-gezicht. Nou prikte hij den vent lekker.

- Soo'n snoefert!... Mit welke hassekrasse en slampampers ga je om?... bromde de uitsmijter, in schijn terug schertsend, inwendig beleedigd en boos.

Manus, naar zijn gewoonte, antwoordde niet op de woorden, maar op de achtergehouden gedachten.

- Vuile Kriek hè?
- Jij weet 't soo raar uit te gooie.
- Mot ik lang hange?
- Sukke rare babbels hè je bij je.
- Mot ik me late uitswavele?... lachte de Bochel en het linkeroog diepte weg als kneep hij het zijn hoofd in.
- Vandaag Bad-Aap... sjein in de kloffies,... 'n extra flesch,... gromde Simbad, de oogen vol woedende speellusten.

Manus hield niet van zwaar spel. Het moest om de fijnigheid van de berekeningen gaan. Niet, dat hij niet van een extra lurkje hield; maar door het gokken gewonnen had hij er niks mee-in-zijn-pet. Tóch wou hij dien geweldenaar niet weigeren.

- Top.
- Hoe laat is 't Kriek?
- Op slag van wat-joe-time.

Sim wist dat Manus geen tikkertje had; kon hij zijn gouden bullen laten kijken. Viel hem niet mee. Bad-Aap liet zich niet bluffen.

Simbad smakte zijn zwaar en groot krachtpatsers-lichaam eindelijk op een matrieten stoeltje dat tegenover, Manus stond. Zittend, stak hij nog meer dan een hoofd boven den Bochel uit. Het groezele raamlicht greep zijn gelaat dat overal puisterig gevlamd was; de kenmerken van zijn ziekte, die hem soms tot ware razernij-uitvallen bracht. Zijn zware, logge schedel rondde kaalgeknipt en

+ Sjein in de kloffies: netjes in de bullen.

zijn voorhoofd lag in vette rimpels bijna op zijn wenkbrauwen. In de schaduw der kamer leek hij op een gescalpeerden Laplander. Alles in zijn gezicht was afstompende en wreede zinnelijkheid. De oogen, bij vurig spreken, kéken niet maar ontploften in het licht, van gulzige levensdrift. De mond krulde en de wulpsche, vette lippen bloedden hun rood als rauw vleesch op zijn goorgele huid. Hij schreeuwde overal en eeuwig alsof hij als portier-uitsmijter voor zijn zaak La Parisienne stond... Het was hem ‘eén-toet-mem’!... Zijn blauwkop moést roepen: ...Entrée is vrij!... Parisienne heeren!... vrij entrée!...

Manus had een klein tafeltje uit den kistenrommel opgediept en aan het raam geschoven tusschen hun stoelen in. Zijn smalle en bleeke handen plaatsten bak-doos en kokers er middenop. Toen schoven ze beiden aan, vlak bij het venster.

- Bochel, wat is je kast fedaag vochtig en wà sit ie hoog!... schaterde gemeen-kwetsend Simbad.

- Mijn kriek is mijn tweede knar,... weerde Manus af.

Hij had zooveel meedoogenlooze geintjes op zijn bochel, het leven lang te verduren gehad,... nou spotte hij zélf het éérst met zijn wanstaltigheid. Het koel-rustige gekscheren met zijn misvorming en bult was niet plots in Manus ontstaan. Eerst toen hij het bonte prentenboek van 's Heeren maaksels als jonge man met smartelijke bewustwording en vol verbazing kon bekijken, had hij het geleerd onder pijn, gekrenkte woede en verbeten schaamte. Tusschen de hinkenden en verminkten van het zwerfvolk der vroolijke buurten bleek hij toch altoos dé leelijke en meest-lachwekkende. Zijn hoogpuntige kriek hing hem als een scheefgezakte schoenebak over den rug; zijn borst puilde als een soldaten-strop. Wel was hij ter nagedachtenis van een apostel door zijn zoete ouders het waereldlicht ingetrapt en met de heilige woorden der consecratie omgegoocheld in lichaam en bloed... Maar ach... de schande van zijn bestaan droeg hij niet. in zijn jonge, verlangende jaren vooral had hij de wreed-gemeene beschimpingen

[+] doorleefd als een marteling, onder de hartroerende liefde der onverminkte medemenschen en hun meewarige woorden. Ala!... waterverf. Er was geen beestachtiger volk dan... medemenschen. Nou deerde hem spotten en schimpen niet meer... Hij liep al naar een halve eeuw... zes en veertig.

Manus had zich het geruststellende inzicht veroverd, dat op den keper beschouwd, de Heere zélf zich belachelijk maakte in de wanschapenheid van zulke creaturen als hij. Het lot had hem in een scheeven oven gebakken... ala... waterverf! Een bultenaar behield toch ook zijn grens waarop hij zijn minachting voor en wrok tegen het leven kon uitdrukken. Alleen vroeger... toen de meiden lachten... een kneep in zijn kéel! Maar tegenwoordig?... deed hij uitstapjes op zijn bochel. Op zijn kriek, spotte hij, kon je heelegaar in Tirol zien. Hij sting altoos op het hoogste punt... en alleen hij ving de waaikoelte van de zee, als het in de stad brandde en de zon den hemel in vuur schoot.

Goed,... hij was een kromgedrongen menark, een knoet en een malligheid-als-vent, van kruin tot zool. Maar als hij nou eens dien Indischen Japanees, daar voór hem begluurde,... de roode puisten op zijn snuit telde,... zou hij dan met dien goren liplap willen ruilen? Al zijn onrustige, schaamvolle invallen en vertwijfelingen van vroeger over zijn ellende waren verdwenen. Zoo een gekgedraaide suikerdopper als hij dan ook was,... nee... om de weerga zou hij met dat geweldige manspersoon niet willen ruilen. Hij had nog de onbelemmerde kracht van zijn lekker gepieker over alles wat er daags of 's nachts zijn lampies voorbij dwarrelde. Die pepervreter van een Simbad vulde alleen zijn gifklier en spoog. Hij was niet krank van hartstocht, niet grillig en duizelig van liefde. Zijn vollemaansgezicht scheen altijd het zélfde uur af. Maar Simbad had een zwart-gerookt hart. Dat lei bij hem

+ Grens: mom. - Menark: heerscher. - Lampies: oogen.

[+] heel anders! Hij wist dat er heelegaar zoo een bloedaas niet in zijn kromme body te bekennen was. Zijn hart zat van zijn zalige geboorte af, in zijn bult opgesloten. Daarom klopte zijn kriek als een pols, soms een heelen onnoozelen dag door. Dat zou de bultenaar den bult wel afleeren. Het was allemachies ongemanierd... te voelen met je gebrek. Ala!.. waterverf... Het geluk ging ieder mensch als een schimmetje voorbij. De diepe scheuten en snuivingen moest een iegelijk zich zelf bezorgen. Hij zou het op doods-beenderen en kale schedels durven bezweren, dat een wezen eenmaal voor schobbelevink geboren, zijn zeere teenen niet verwarde in het zilvergaas-kleedje van asschepoester, evenmin als een neutenmeid den knevel mocht krullen van Prins Robbeldeboffel Colnel van Zwitserland.

Als verwaarloosde wees, al van zijn zevende zwervende zonder een pink hulp, stond hij toch nog overeind tusschen het schorum en de, om een haverklap springende buskruitvaatjes-menschen der buurt, ging hij zelfs pootjes baden in de Nes... waar anderen water voor noodig hadden. Ook Simbad, tegenover hem, die altijd blufte van de zee.

Simbad grabbelde in de kist rookertjes. Neuriënd beet hij de punt van een sigaar:

- 't Was in de lente... in buurt YY...
- Dà's de Centuurbaan, stille zij,... informeerde Manus schalks.
- As d'r oogies hebbe geblonke...
- 't Was in de lente... in buurt YY... zong Manus er bij.
- Jofene spulle hè... wees Simbad op de nieuwe kokers en nieuwe dobbelsteenen.
- Wáár gejad?
- Sal 'k wel ereis telefeneere, Jantje Mangelemat!
- As jij jofene in de bulle sit en jij komp 'n scharreltje tege...

+ Schobbelevink: verschoppeling. - Jofene: fijne.

+

- Nou!... gierde Simbad's vreeselijke mond,... dan klamp ik 'r an en blijf een etmaal ruimsgast!... Wát jij?

- 't Rookie goed?

- Fijne stinkertjes,... dampte Simbad sprekend door.

- Rooksaffies van mijn Medame,... viel Bochel bijtend uit.

- Die vuile Jet, die trékt d'r stokkies hè?

- As 'n schoorsteen.

Simbad schonk zich een bittertje in.

- As oud-seematroos... geluk tussche de piere, stilletjes,... mit hooge wind... en altoos sitte,... mit de leit van haaks!

- Hoe trap je nou van wal?... vroeg Manus.

- 't Steekt niet erg uit rege... Een westelijke wind! En Jet vangt d'r platvisch, sooveul d'r over de vlakte swermt tussche Groot-Mokum, Rotterdam en 't Haagie!

In één slok verzwolg hij zijn spatje. Het spelletje begon; de steenen rammelden dof in het nieuwe leer. Met één oog voortdurend dichtgeknepen, ganzepoot-pijp en sigaar ver vooruit, jachtte Manus zijn korte armpjes over de bak-doos. Zooals Simbad bak speelde, zoo kon het niémand. Bliksemsnel klakte hij zijn worp uit, kwakte de steenen weer de kokers in en schoof met harde patsen de schijven op de plaats. Dat kon de duivel ook niet bijhouden, pruttelde Manus.

- Sessies... klak-klak-klak!... en het was weer gebeurd, in een ómmezien.

Vreemd, mijmerde de Bochel. Den worp liet Simbad nauw kijken. Hij zou hebben durven zweren dat de kerel viertjes gegooid had. Opletten, opletten,... porde hij zichzelf aan.

- Klak-klak... klak-klak!... patste Simbad weer en ertusschen redeneerde hij nog:

- De Nes... apuuhh!... apuuhh!... gedaan ophede,... geen gisse jonge meer.

+ Platvisch: onmondige meisjes. - Gisse: slimme.

+

- Soo,... zei droog Manus, die nu zekerheid had dat Sim valsch speelde.

- 'n Schimmetje ophede,... praatte Simbad weer door, al dobbelsteenen werpend en schijven schuivend.

- Nét,... stemde Manus kort en bezinnend in.

- Daar hei je... verklaarde Sim, al vuriger en jachtiger zijn ‘daaien’ kantelend,... daar hei je die Lou hè,... soo'n strot van benauwenis ie had, die opschepper... toen die aâre s'n makkers gong roepe... 't Water is in de sloep geslage... Wacht... dat binne weer sesse... klak-klak-klak!... schuif-klak-páts!

Manus had het nu gezien: Simbad plaatste niet wat hij wierp, óf hij las zijn worp valsch. In de duizelende snelheid van zijn spel dacht de uitsmijter onopgemerkt te blijven.

Manus zei niks, dampte heel zwaar en kneep weer zijn linker. Nu begon ook híj veel sneller te spelen, wierp de daaiers dat ze wild kantelden en telde vóór ze stil lagen. Tweeën gooide Peet en ‘ijskoud’ zei hij: vieren... klak-pats... klák-klák!

- Wát?... schrikte Sim.

- Wat?... vroeg doodbedaard Bad-Aap en keek verschrikkelijk met zijn eene oog.

- Louw sjoege,... bromde Simbad in zichzelf en zijn dikke lippen vraten de vloeken... Zou de luizekriek hem doorzien hebben?

- Ik docht... haperde Simbad's stem na.

- En ík docht niks!... sneed scherp de Bochel af. Hij kende de stompe krachtknuisten van Simbad, de moordende knoesten. Maar bang was hij toch niet. Lefsaugers van dit gehalte wist Manus wel te temmen. Eén woord aan de ‘jonges’ van Nes en Warmoesstraat beneden, dat hij hém, Manus, had beseibeld en de uitsmijter kreeg een zwaar saffiaantje te rooken.

Seg vervloekte Bochel,... wat gooi jíj langsaam!

+ Louw sjoege: geen erg geven. - Beseibeld: in de maling genomen; bedrogen.

[+] Het kookte in Simbad. Die ploert was ree. Bij die kon je geen effetief pompertje gebruiken. Nou zag hij ook Mánus valsch spelen. Louw sjoege geven.

Weer wierp hij de doffe dobbelsteenen in, uit, en weer stampte hij de schijven in hun hoeken. Hij wilde dat Bad-Aap zijn kwaadaardige woede merken, voelen zou uit zijn slaan en patsen. Maar Manus bleef doodkalm gappen. En Simbad durfde geen woord zeggen.

- Boef, heikneiser, voddepeeser!... schold Simbad binnensmonds.

Een strakke stilte begon tusschen de mannen aan te dreigen. Onrustig schoof Simbad en de smalle stoel kraakte onder zijn giftige pens. Hij kuchte, vloekte nu luid.

- Nou wín je hè Bochel!... kermde zijn stem.

- Wat sou 't?... zei Manus doodbedaard.

Simbad ronkte; zijn adem zwol aan. De wrok groefde de vette rimpels nog dieper in zijn laag voorhoofd. Maar de luchtige en rustige kalmte van Manus hield hem in bedwang. De Bochel had gewonnen, dank zijn valsch tegenspel. Simbad stond op, stikte half in zijn boord. Hij blies en ratelde:

- Verdikke... jij wint!... Ik most je... 'n stamp voor je maág geve... leelijke piratekop!... Ik most je effe an je jassie schudde!

- Simbad,... de jonges!... waarschuwde Manus onverhoed en weer áchter de woorden van den uitsmijter tastend naar diens angstgedachten.

Simbad begreep. Weer vloekte hij woest en terwijl hij zich rekte om tot kalmeerende bezinning te geraken, leek zijn harde kop de zoldering van de lage kamer te willen oplichten. En hij hád zich beheerscht. Hij wou zich niet blootgeven. Manus zat zich weer in zware sluierwolken weg te rooken; zweeg. Nu moest Simbad ook iets doen en zwaar bulderde zijn bas:

+ Ree: uitgeslapen. - Pompertje: valsche sleutel.

+

Figeleer maar vrij...
Centuurbaan stille zij...
't Was in de lente,
in buurt YY!...

Toen holde hij de trappen af.

Den volgenden middag zat Manus te wachten op dezelfde plaats voor het raam, waarop waterig licht scheen. Er zou weer gespeeld, nu geklaverjast worden. De kerels hoorde hij op de trap. Tusschen het zoekend en aarzelend geschuifel, den leidenden, vasten tred van Simbad, die den weg wist. De uitsmijter scheen in een hoog-vroolijke bui. Hij had nieuwe trappertjes gekregen van zijn Madame. Twee jongens bracht hij mee. Jaap Knakworst en Hannes van Na-de-Kale.

Hannes was een sluwe zuurpruim, die niet van lachen, maar altijd van dobbelen hield. Zichzélf noemde hij met ophef: praktizijn-zaakwaarnemer mét informatiebureau. Maar de jongens kenden hem als stiekemen seeferaar en uitgeslepen geldleener. Jaap Knakworst was de goedige gulheid en het kinderlijke vertrouwen in eigen persoon. Hij had altijd lol, bij het ergste verdriet en onder de naarste gebeurtenissen. Bij een begrafenis sloeg hij de leut net zoo hard onder de ‘jonges’ als bij een trouwpartij. En altijd ademde Jaap in een lichten jeneverroes. Dat stond gekleed, vond Jaap. Eerste-klas kastenmaker werd hij genoemd en soms bleef hij ‘dag-en-nacht’ zeven weken lang doorwerken om er dan dadelijk daarna weer drie te verzwabberen. Dan had hij zijn kralen beurs twaalf uur lang open voor zich en betaalde maar zonder weet.

Ze schoven alle drie rumoerig bij, tusschen den rommel van Joden Jet, waarop Manus ‘één oogie’ hield. Simbad zong, terwijl hij een pleureuse van den muur losscheurde en op den glimmenden varkensslagerskop van Jaap stak:

+ Trappertjes: schoenen. - Seeferaar: dief.

+

Sij, die sich an land befinde,
Werke voor hun dagelijksch brood,
Nooit gescheide van d'r frinde...
Nimmer sijn geweest in nood.

Manus stond rap op, ontrukte Jaap de pleureuse, die er den praktizijn mee in de ooren poogde te kittelen.

- Jij, koffiepot,... lachte Jaap gul naar Simbad,... mit je zee... en mit je kolkie!... Jij smakkert,... jij bint t'r ijser... ballast... schot en tonne... bij mekaar!
- Toen bleef de wacht alleen an dek!... donderde Simbad met zijn bas voort.
- Spéle maats,... drong strak Hannes aan.

Maar Jaap hield er liever de lenige leut in.

- Haal óp de nette!... gierde Simbad,... er sitte haaie in 't want!
- Wat he'k 'n pijn in me hakke!... schaterde Jaap,... en jíj, Bochel,... jij hep 'n gesond voorkomme.
- Mot ie je nou s'n been in je nek legge?... ironiseerde Simbad, weer graaiend in de spullen van Jet.
- Seg Bad-Aáp... saag jij es je kast van je ribbe!
- Je duite steke je!
- Nou Bochel, immese groenzoeter... dat zég je goed.
- Laát maar soo,... gromde Manus.

Jaap rolde van den lach en Hannes trok hij mee in zijn daverend dronken vergenoegen.

- Al... al... seve jaar speel ik hè?... viel Jaap weer uit,... en nooit nie 'n kink gewonne!
- Sluit je klepper, katser!... bromde Hannes.
- En femiddag mot en sal ik winne...
- Jij?... beet Simbad minachtend door.
- Wat kà jij d'r van?... verweet Hannes hem nijdig... stom merakel!
- Geen erg geve, Jaap,... hij kankert je... hitste Simbad.

+ Groenzoeter: flemert.

+

- Mijn kankere?... barstte Jaap nu zeer gekrenkt los.

Toen begon Knakworst nog eens ‘plechtig’ te verklaren, dat de heele fladder-familie van Hannes met Nade-Kale incluis, niet zoo slim was als het vlooie-jeukertje van zijn kleine eenjarige meid,... dat die meér wijsheid lurkte uit haar duim dan... dan... Hannes uit de grootste flik.

- Jij leelijke regenfluiter, mot jij mijn beleedige?... Maar hij lachte dadelijk weer en schold er grappig doorheen...

- Seg Bad-Aap, guur dravertje, wat?... heb hij nou sjoege?... En Jaap spotte:

- Infermasie-ketoor!... God vischt me uit 't bout-kitje!... Meheèr Janse... is de soón van meheèr Jànse... en de dochter van mefroù Jànse... En... en... hahaha!... enne... sedert jare... óp de Seedijk gefestigd... Soó goed, meheer de Infermasie?... Haha... Betaalt se huur heel ongeregeld... en as borg... as borg...

Jaap gilde van den lach, met Simbad die meespotte.

- As borg... se branderige dochter!...

Hannes sloeg de vuist op tafel.

- Spéle of niet?

Hij dreigde met weggaan. Dan viel de middag.

- O hé... wetjessmuiger!... Kan je nie tege dolle?... We beginne!

Simbad had de situatie gered. Jaap lodderde nog wat na, tevreden dat Manus de jongens eindelijk wat te ‘lurken’ gaf. Nou geen gezwam meer en spelen, zei hij tot zichzelf. Na ieder rondje knetterde strijdgerucht los over het spel.

- Jij kruipt as 'n schutsluis,... is dát nou geve?

- Hinkende verschoppeling!

- Melat!

+ flik: krant. - Sjoege: begrip. - Boutkitje: stilletje.

+

Alle scheldwoorden vielen havenend op Jaap's vette gezicht, die in dronkemans-gulheid niets deed dan lachen en toch zichzelf bestraffend zeggen:

- Nie swamme!... hou je knol bij de kaarte!... Maar dadelijk vergat hij zijn waarschuwing weer, begon hij onder het deelen te zingen:

> Se wist nie wie haar dat besorgde...
> Se kon de naam nie fan die kwast...
> Maar toen 't kind kwam en sy 't worgde...
> Gong se foor fijf jaar in de kast.

Hannes de praktizijn verbeet zich. Zoo een kiekeboezwabber! Manus had schik in den onnoozel-tierigen Jaap. Maar tegelijk loerde zijn eene, wijdgesperde oog naar Simbad, of hij weer konkelefoesies maakte. Betrappen kon hij hem op niet één valschen trek. Jaap, naar Hannes toegebukt, beweerde dat hij van avond zijn wijf op lekkere palingvellen zou trakteeren en een flacon versch water.

- Dà tik ik fan Ledeboer, vat je?

Jaap speelde nonchalant, maar het geluk vertroetelde hem. Hij kreeg de mooiste kaarten. Alles verknoeide Jaap en tóch won hij. Ouder-gewoonte lei de kastenmaker zijn kralen beursje wijd open, voor zich op tafel en telkens duwde hij bij propjes de winst saâm als stopte hij een worstdarm. Hij lachte, lachte en kon niet stil zitten.

- Kijk... die potjes van Jet... Wat staat d'r?... Crè... Crè... Crème Simon... Là maar soo hè?... Wà stom,... soo'n kniptor!...

- As Jet d'r nou ereis d'r dagvaardings ophing,.. giftigde Hannes,... weges koppelarij!

- Kijk es, pruike!... Ik sel dichtgroeie... pruike!... gierde Jaap, wijzend naar een dot rood haar die over een geel satijnen corset heen geslingerd lag.

- Seg Bochel-binnesak, nou sie 'k 't... Wà hei jij 'n kringe onder je doppe.

+ Doppe: oogen.

+

Manus opende zijn linkeroog van verbazing en slikte den rook van zijn sigaar in.

- Bi je smoor op Jet?

De gasten lachten allen na dezen zotten uitval van Jaap. Zelfs Hannes krulde zijn lip. Te denken... dat uitgemergelde mormel... sámen een lollig kwartiertje met de Kriek, nee, dat was doodskomiek!

- Komt Jet niet?... vroeg Jaap.
- Op reis.
- Op reis?... Se moste d'r in heete asijn doope!
- Mijn patronès,... spotte Manus.
- Saag d'r in ses!... lachte Jaap.
- Erger je nie, paardeblom,... kalmeerde de Bochel.
- Trek d'r een triktrak over d'r grassemonies!... hield Jaap vol.
- Set d'r een kraak, Bad-Aap!... donderde in een stuiplach Simbad.
- Sij laat joú baffiane,... viel Jaap weer bij... Ik sou...
- Nou reepsgast... onderbrak Simbad... je klepper toe. Spéle!

Een nijdig gebonk van vuisten op de tafel klonk dof in de korte stilte. Jaap won weer. Zijn praatjes woeien óp. Hij lachte, gekscheerde en schold de wereld scheef.

Simbad had onder het opgewonden gedaas van Jaap, telkens diens open en volgepropte beurs omzichtiger-zachtjes naar zich toegetrokken. Bij iéder rondje bijna, won Jaap.

- Soo'n pesoentje as gewese keloniaal en je groeit vet,... lachte hij.

De blijdschap gutste hem van zijn gullen kop. Hij vulde zijn glaasje telkens sneller, dampte zwaarder en zijn dronken woorden rolden van louter luchtig plezier over elkander heen. Terwijl hij babbelde, achter zich draaide en

+ Grassemonies: mombakkes. - Set d'r een kraak: inbraak doen. - Baffiane: zwaar werken.

[+] komiekerig den rommel van Jet in de maling bleef nemen, schoof stiekem de korte hand van Simbad dichter bij de gul-geopende kralen beurs. De uitsmijter lonkte met een grof lachje de jonges toe. Het moest dus een ‘gebbetje’ voorstellen, snoof Manus. Maar hij kende Simbad. Zoó een haai gevalletje amuseerde ook de jonges. Dat vonden ze állegaar ‘godin’ en echt ‘gif’. Verklapte hij dat grapje, dan zou Simbad alles in de kamer kort-en-klein geslagen hebben. En Manus troostte zich weer zelf. Wat raakte hem Jaap met zijn dronken test! Een ieder moest zijn eigen mans wezen. Hij stak ook niet in zeemansflanel. Met één slag hieuw de uitsmijter hem doormidden, al ironiseerde Manus in zich zelf, dat in de kleine potjes de beste zalf kleefde.

Jaap merkte niets in zijn vroolijke dronkenschap van den diefstal. Hij beweerde, dat als hij een tikkertje te veél had, hij veel fijner het spel begreep. Jaap speelde inderdaad ook raker, bedachtzamer en sluwer.

- 't Mot jeuke op me vliering,... en zijn hand grabbelde in zijn tien haartjes. Jaap won slag op slag. Maar Simbad met een grijns en geheime lonken, greep nu mee in de beurs van zijn makker en betaalde voor zich zelf, Manus of Hannes ál wat zij verloren.

De Bochel kneep ongewoon lang zijn linkeroog dicht en lachte pijnlijk mee. Zelfs Hannes krulde de lippen weer.

Tegen vijf uur hielden ze op. Jaap zuchtte van genoegen.

- Voor 't eerst in vijf jaar dà 'k ereis wà win!
- Behalve de rondjes die je verlore heb, flonkewitter,... meende Simbad.
- Wà sou 't!... zei Jaap geraakt en haastig slikte hij zijn borrel,... ik... ik heb gewonne!

Ouder gewoonte keek Jaap helderder uit zijn vertrouwe-

+ Gebbetje: pretje. - Haai: kranig. - Godin: goed; in orde. - Gif: sluw. - Flonkewitter: smuller.

[+]lijke oogen hoe meér hij dronk. Plots gooide hij zijn beurs vlák voor zijn handen leeg, begon Knakworst ijverig te tellen. Dat had nog nooit een der jonges van hem gezien en Simbad keek beduusd.

- Soo'n gesond kreng,... bromde de uitsmijter,... met geen siektevlekkie op s'n varkeskop,... ging télle!... Straks zou ie gibbisse, die vette joekel,... die dronke brandweerkar!

Jaap's gezicht trok onnoozel-glad en zijn oogen keken verbaasd. Wat had hij noú aan de hand? Hij grabbelde tusschen zijn guldens, kwartjes en kleingeld, draaide en keek,... en telde weer opnieuw. Bad-Aap nipte en slurpte fijntjes een beetje sap.

- Wà hei je toch?... vroeg Simbad droog.
- Dát is sterk!... Mánus,... bij je kanus... dà hei je nooit-nie beleefd...

Jaap stotterde van gebluftheid en begreep er geen snars van.

- Nou... nou... jullie benne d'r toch... toch sélf bij... geweest, nie?...
- Wà nou?... vroeg Simbad ál onnoozeler.
- Kijk... verklaarde goedig en zonder een aasje wantrouwen Jaap,... toen... toen... ik kwám... sie je... hà'k precies... negen en dertig pietermanne bij me...
- Nou?... beet kort Simbad en Hannes vroeg mee.
- En nou... ik heb toch toesjoer gewonne... nie?...
- Vást!... beaamden ze allen.
- Loek dan... nou hè'k effetjes twee en dertig pieke...
- Jouw knar deugt nie,... spotte Simbad.
- Me knar... me knar?... loop jij ná de maan en pluk sterre!... lachte Jaap en de goeierd, geen wantrouwen koesterend, vond alleen het geval doodkomiek en vroeg geen uitleg. En breed schaterde hij uit:

+ Gibbisse: toehappen. - Joekel: hond. - Pietermanne: guldens. - Loek: kijk.

+

- Voor 't eerst... 't eérst hè?... in vijf jaar... win ik... en... en... nou verlies ik tóch!

De jonges schaterden tezaam en Manus schonk het laatste zoopje.

- Ik koop je kriek Bad-Aap,... zwaaide Jaap zijn glaasje naar Manus.

- Jij lacht je 'r zélf een,... meende de Bochel.

- Nou raak ik suur!... schreeuwde Jaap en hij stampte op den grond van pret en proestte het zóó hevig uit, dat de tranen over zijn vette wangen biggelden.

- Dan bied ik op je kop!

- Alles is kop,... ik denk mit me kriek.

- Wà nou?... denke?... dèn... ke?... Wà is dat?... En weer kromp Jaap Knakworst machteloos inéén van den lach.

Rumoerig, gelijk ze opgestommeld waren, bonkten de spelers weer de draaitrap af. Maar Simbad schoof vooruit, anders zou Jaap dood-gemoedereerd een Neskelder inzwaaien en daar blijven liggen slapen tot zijn wijf hem kwam roepen.

V.

Joden Jet was van haar reis teruggekeerd. Daarna leek zij altijd een week lang dol zenuwachtig en gejaagd. Want op reis juist gaf ze zich over aan het meest gevaarlijke misleidings-werk van plattelands-dienstmeisjes of alleen-staande schepsels, die gretig een betrekking begeerden. Ze intrigeerde met een duivelinnen-sluwheid en zóó geslepen dat ze haast niet te vangen was. Maar beloerd wérd ze, door de geheime politie, overal en onverhoed. Haar eigen agenten verklapten haar vaak als ze den buit niet eerlijk verdeelde. Bloedgeld, had haar eens een meid toegegild, die een sauger met een mes de pols doorstak, omdat hij haar wou overrompelen,... bloedgeld haal je de zakken

+ Sauger: kerel.

in! Ze grijnsde van genot. Een paleis vol van... dát bloedgeld... en ze zou nóg niet genoeg hebben. Maar ze was ook schichtig-zenuwachtig van al de drukte na zoo een reis. Ze had zooveel klanten, zooveel te rekenen, te boeken en bij te schrijven, dat Manus geen tijd zelfs had zijn linkeroog lang dicht te knijpen, omdat hij ze allebei noodig kreeg, noch gelegenheid vond zijn ganzepoot te koesteren. Want de ‘zaak’ van Joden Jet was óverbeklant. Niet alleen jachtte zij zelve, maar ook haar klanten joegen en soms zelfs haar slachtoffers. Verkoopen deed ze veel; maar ze moest ook afbedelen en inslaan en alles van de goeie, gulle meiden voor een prik loskletsen; dat sprak.

Als om zeven uur de chanteuses van ‘Alhambra’, ‘Dorado’ of ‘Paradis’ zich kwamen kleeden in de Nes, om naar hun ‘werk’ te kunnen gaan, dan moest Jet er bij zijn. Ze wist, al was er geen licht in de dans-lokalen, den weg. En al zou ze dien niet geweten hebben, ze brak liever den nek dan dát te verzuimen. Ze vond het fijn, de meisjes juist in hun kleedkamer op te zoeken, in zoo een donker, smerig en nauw hok, waar ze met hun tienen tegelijk bezig waren. Die dames-uit-de-open-koets konden zoo gezellig hun babbel doen. De spiegel op zijn kant, zoodat al de chanteuses tegelijk konden zien, zich schminken en beredderen. Het was Jet's geheime troost. In dat doffe kaatsglas zag ze alles gebeuren onder het felle geschijn van twee electrieke lichtjes. Dan smoesde ze door, tegen allen tegelijk, lachte, zong, gluurde en bedelde ze een fooitje voor een biertje. De kleedende plezier-meisjes kletsten dan zoo heerlijk de honderd uit, vertelden elkaar van avonturen met dien kerel, dien jongen en Joden Jet, in een koortsig genot, luisterde, luisterde sluw; knoopte alles in d'ooren. Al wat er in grillig-radelooze lustelоosheid afgedankt werd, kocht ze. Jet ruilde en kwanselde altijd zóó, dat de chanteuses zoetjes-aan bedrogen bleken.

Zoo holde Jet van het eene café-chantant naar het andere, beladen met allerlei soorten kleeren, sorties, bontjes, blouses, die zij over de magere schoudertjes mee de straat

opsleepte, om haar waar opnieuw tusschen andere publieke vrouwen in te brengen. En wat ze niet sleet in Mokum, verkocht ze buiten. Alle groote café's chantant met meisjes-bûhne, de meeste bordeelen en kellnerinnen-café's bediende Jet. Jet,... Joden Jet... om háár werd geschreeuwd! Zij alleen verstond ál de listen en knepen van het vak. In Mokum, Rotterdam, het Haagje, zelfs uit Brussel en Antwerpen zochten ze haar op. De ronselaars mochten veel verder gaan dan zij en over de heele waereld werven, instampen en meiden-waar afleveren, er bestond geen uitgeslepener handlangster dan Jet, al kon ze nauw schrijven of lezen. Ze betrad duister speelhol en kleedhok, en zoo schurkachtig-doortastend in het werven konden de kerels niet zijn, of Joden Jet kwam er bovenuit in list, lokkend-sluwe misleidingen, vleiende zoet-praterijen en geslepen doorzicht. Hardhandig bedrog en ruw geweld had zij niet noodig. Haar vale vleermuizennatuur liet haar instinct-vol fladderen naar de donkere en afgelegen plekken van een groote stad en altijd haakte ze voedsel vast. Zij sloop in het geheim overal in en overal even ongemerkt weer uit. Zoo een grauwe, schriele serpent werd niet gezien. Niet één wist de kippetjes het zwoele vermaak zóó voor te spiegelen als Joden Jet. Je eer verliezen?... Ben je dwaas!... Je houdt je duiten en je eer! En wrang drong ze haar leugenwoorden óp, zóó de kippetjes omkronkelend en met haar gif verdoovend, dat deze niet meer tegen streven durfden. Jet zag dadelijk een zoele lamheid in hun matte oogen vochtigen en begreep dat ze de waar beét had.

Tóch voelde Jet grooten angst voor vaste vervolging, voor een agent die haar overal achterop gestuurd zou worden. Dán was ze verloren! De volwassen meiden, och, die kenden haar allen en met hen mocht ze doen wat ze wou. Eén voor Mesieu Antointje of eén uit Berlijn, of eén voor den Baron met het ‘lintje’ op de pronkende borst... och, dat kon ze plooien met de stomste boerenmeid, hoe ze wou. Maar als het kleine goed voor haar ge-

[+]waarschuwd werd, was ze voor haar leven verkouden. Ze moest dat kleine goed eerst zoo lang en zoo lief paaien, en aldoor wat anders belooven en telkens opnieuw verlokken en dan eindelijk, eindelijk, na láng wachten, met de waarheid schuifelend voor den dag treden. Een enkel keer, als er een zéér groote winst bij bungelde, voor een schatrijken gast, nou, dan waagde ze wel een minderjarige dadelijk een bordeel in te dringen, al kreeg ze voor maanden de lik. O, ze hoorde wel dat het tuig onder de internationale werf-agenten ‘wonderen’ deed met ópgekochte, bedwelmde en geschonden waar! Tóch was er zooveel bluf bij. Het leek zoo brandend en er werd zoo uitgeloerd! O, ze had zélf hoopjes geheimen waarvan niemand, niemand iets wist, zelfs niet de Bochel. Het waren Joden Jet's verdekte misdaden, waarbij haar oversluwe geslepenheid den adem van een tweede menschelijk schepsel niet duldde. Geen eed was heilig en daarom wantrouwde ze ieder. Afgrijselijke ontuchtigheden had ze tegen hooge betaling tusschen mannen en vrouwen op haar ‘parteculier zelon’ toegelaten. Haar zieke wellustigheid had er zelfs geheim genot in gevonden. Ze zocht die onnatuurlijke giftigheid van den hartstocht op. Als een ingeslikte zwam, beet de benauwing in haar, zoodra ze in de omgeving kwam van menschen met zulke begeerten. Een stuip van wulpsche lusten doorschroeide haar uitgedord lijf en soms greep de erotische krankzinnigheid haar zóó hevig aan, dat ze voor enkele minuten alle waakzaamheid op eigen geheimen en verborgenheden verloor.

Vandaag zou Joden Jet misschien buitenlandsch bezoek krijgen van een ‘gouvernante’ die haar hulp behoefde. Voor geld, veel geld deed ze alles. Wanneer de ‘kippetjes’ lastig waren, met overbrengen, bracht zij ze zélf in een rijtuig. Haar leelijk-listig, grauw gezicht trok ze dan met zulke afstootelijke grijnzingen vol, dat de ‘kippetjes’ schrikten en op stok sprongen, vlák bijeen. In zulk

+ Lik: gevangenis.

een waanzinnigen dreig-toestand was alles grauw aan Jet; haar oogen die dwaalden en gluurden; heur grauw-krullerig haar onder het groene stroohoedje.

Zelf had Jet tien kinderen het leven geschonken, beweerde ze trots, als de lui in verachting scholden op haar uitgedord en verschrompeld lijf. Al vijf en twintig jaar was haar man van Jet gescheiden. Nooit vertelde ze waarom. Wél, dat ze vroeger ‘geregeld een beeld’ genoemd werd; toen de smeerpijp haar, nauwelijks zeventien, trouwde.

Op haar dertigste jaar stond ze weer alléén; zwabberde hij in hoovaardij door België heen. Maar zij had onder de snollen ook niet haar kans verkeken. Met wilde woede vertelde Jet dat de kinderen haar waren afgeroofd en nooit hadden die creaturen naar moeder Jet omgekeken.

Er vlamde haat in haar blik als ze over haar kinderen loskwam en vreeselijk grijnsde een wreede lach door de valsch-vriendelijke woorden. Uit de verte, vloekte Jet hen nú nog de ribben stijf. En ze hoopte, altijd, dat een geheime kracht haar vloeken zou overdragen op de koppen der schepsels die hun moeder zoo hachelijk hadden verwaarloosd en verloochend voor de waereld. Zonder huiver voor haar verdoemings-woorden braakte ze stuitende ziekte-wenschen uit en vloekte een ieder, die het gedrag der kinderen verdedigde, giftig mee.

Nu zat ze op haar klanten te wachten, wat niet lang duurde. Mooie Jo, uit de ‘Alhambra’, stond plotseling voor Jet, eer die het besefte.

- Jij poesje?... schertste Jet zoet,... koopies?

Mooie Jo was een slank-fijne, blonde chanteuse-zonderstem, vroegere buur van Corry, maar in de Nes en onder de handen van studenten en zwabberende burgers tot ‘dame’ opgefokt.

- Nee, oud varreke!... beet ze giftig uit naar Jet,... ik breng je je witte sortie met bont terug. Ze had er eerst een heelen avond mee gepronkt, om te ‘probeeren’.

+

- Terug?... vroeg Jet doodkalm.
- Twee knaake hè je d'r voor gevraagd,... je heb me afgeset!
- Zoo-zoo.
- Gelukkig dat ik nog geen duit betaald heb.
- Wat-je-zeit!
- De mot sit d'r in... alles is van binne uitgevrete!
- Hou 'm dan voor 'n knaak,... goeiigde Jet.
- Ik mot nie.
- Een guide en smeer je toet.
- Geen plekkie is d'r heel.
- Nou, vijf duppies...
- Na kerktijd, nee!... en Jo smakte de sortie op een stoel.
- Niet?... nou, eeuwig-goeie vrinde,... zei Jet en zacht bedelde ze vijf cent voor een potje bier.

Jo was bezig in een kapspiegel de kammen van haar pruik op te werken en gretig besnoof ze een reukflacon. De fijne schoonheid van haar fluweel matbleek gezicht prikkelde Jet bijna zoo hevig als bij Corry. Ze vroeg Jo naar intimiteiten over haar vrijers, tapte schuine moppen, wond zich op en bood telkens gulzig waar te koop. Jet's opdringerige hartelijkheid ging zóó ver dat ze de mooie vrouw beaaide en beklopte.

- Blijf met je klamme klaviere van me lichaam!... schoot Jo wild uit, huiverend en woest onder Jet's lacherig-zoete en streelende aanraking.
- O semaaie!... deed ze geschrikt,... Coba slaat 'n ander tongetje uit.
- Dat is net soo'n prent as jij.
- Mot je die spiegel?... 'n krats!
- Hoeveel?... vroeg Jo, haar gepoetste nagels zacht beademend.
- Voor twaalf kwartjes.

Jo schold haar voor afzetster en bloedgeld-koppelaarster

+ Knaake: rijksdaalders.

en haakte onder het schimpen een snoer valsche paarlen om haar hals. Haar neklijn boog trots op, terwijl ze den boezem half ontblootte. Jet smonselde wat en liet haar den spiegel voor vijftig cent. Te betalen op eersten gagedag, eérder niet, dwong Jo als een kind.

- Al weer werk voor Bad-Aap,... spotte Jet.

Jet kon zelve niet goed met de pen terecht. De Bochel draaide alles voor haar op. Ze vroeg Jo waarom ze niet ging ‘hokken’ met dien gesjeesden baron-student, die daas van haar was.

- Hij dokt... hij dokt... Kà je lekker leve,... fijn slape... pret make;... kà je zich lui vervele... Mò je 'm?

- As je 't waagt bijt ik je je kin af!... viel Jo in krankzinnige woede uit.

Dat had een meid ereis Turksche Mama gedaan, Aal de ronselaarster, haar concurrent. Zoo een kreng die Jo!... Zij moest het bij haár wagen! Geen ‘pof’ meer voor een uur!

Weer kwam een vrouw oploopen, in roode peignoir. Rooie Stien uit El Dorado, een lange, zeer dunne lichtekooi met geweldig groote oogen.

- Héb ik ze?... vroeg ze Jet.

- As je Medame d'r goed voor staat... sebiet.

- Doet ze.

- Kà je mijn heél magesijn krijge.

Ze beloofde Stien, zoodra deze hokvast zat, haar fijn in de meubeltjes te zullen zetten. Ze kon kiezen wat ze wou. Rood, geel, blauw fluweel, trijp of leer, van je fijnste stoffen. Heel haar koppelaars-bedrijf onthulde ze in wilde praat-gretigheid voor de onverschillige deerns.

Rooie Stien beweerde dat de dochter van Aal, de Turksche Mama, voordeeliger afbetalings-voorwaarden gaf. Toen barstten de kwetsende praatjes los. Ze figeleerde zelf op de Spuistraat. Die vuile dochter van Aal hield het met stalknechts en kellners. En had haar pooier z'n eigen niet om d'r verzopen?... die leelijke mottige spons? Jet grinnikte bij Jo's heftigheid tegenover de dochter van Turksche Mama. Alle deerns van Mokum had de jonge

Aal tot klant. Ze smoesde ze alles óp;... divans, gordijnen, kanten pantalons, eetserviezen, zijden japonnen. Maar wát ze verkocht was vuilnis,... uit de geheime bordeelen opgeveegd,... afval, afval!... brulde Jet. Die ouwe jonge-juffrouw moest maar bij haar bejaarde heeren blijven, die dievegge van een ronselaarster!...

- 't Mocht wat,... hoonde Mooie Jo... Ikke had haar daá'lijk d'r verlofpas gegeve, zoo'n stiekeme knijpster.

Ook Stien kwam los en Jet grijnsde van leed-plezier. Haakje voor haakje ontlusten de kwaadsprekende meiden en ze gierden spottend:

- Dan liever de dood bove de schande!

Nou had ze een trouwring die loensche Aal, hoonde Stien en Jet meende dat... die opgeraapt was in het Vondelpark. Ze schaterden valsch en een gniepige drift vrat Jo's mooi gezicht op. Die Aal,... was heelegaar af.

- Alleen d'r moedervlek niet, die groeit!... lachte Jo boosaardig-fel.

Stien begreep dat er tusschen die twee een wrok leefde... om één vent. Maar ze hield zich dom. Plotseling sprong Stien op de tafel, bukte zich en schreeuwend smakte ze van de zoldering een zak met likeur-chocolade leeg, dat het droop op den grond.

- Lik Jet!... likke, likke!

Dat had ze, gierde Stien weer op den vloer springend, van jonkheer Keep met een lapje van honderd.

Ze rukte iets uit haar peignoir-gordel en liet een bank-noot zien. Jet schrok er van.

- Jij poes, jij kan krijge wat je oogies verlange, schat!

Mooie Jo snoepte van tafel en likte met den vinger. Maar Rooie Stien walgde van zoet. Ze dwong Jet gebraden koude kip te halen en een bak viooltjes, lekkere ruikertjes. En... en... theerozen, minstens tien. En kummel... Nee... jakkes;... ja tóch maar... Och, ze wist het zélf niet meer. Ze dronk en at zooveel. Nee jakkie... citroenen! Maar Jet wou niet weg van haar kamer, vertrouwde de ‘kippies’ niet alleen tusschen haar waar. Jo

en Stien vloekten Jet ruw. De Rooie kon niet zonder geldstukslaanderij;... de heele honderd pop... die moest er aan! Ze snakte naar verkwistende brooddronkenheid; dat prikkelde heerlijk haar zenuwen, werkte op haar alsof ze lang en lekker gegriend had. Wat was ze al niet geweest! Een gemeene dievegge, meid van een vuil brok souteneur. Op haar vijftiende jaar al ontmaagd, door een boef op wien ze dól geweest was. Nou weer klant van een 'fijne beron'... Haar oogen... haar oogen... die déden alles! Toch loerde die ouwe roover en messteker weer op haar... haar éérste souteneur, maar ze lustte hem niet! Kom, geen verdriet; ze zou zingen,... en kip moest er zijn.

Wild keek ze uit het raam. Stil, daar had je Toontje van den melkboer. Ze siste het ventje boven. Jo, op de knieën over den raampost hangend, gilde mee. Schuw kwam Toontje op en drillend dwongen ze hem -te luisteren. Jo schreef het op:... taart,... kip,... drie, vier pasteis... potjes ganzelever... En ongeduldig commandeerde Stien door:... schrijf óp... ijs,... wafelen,... zes doosies...

- Je bent gek!... smeet Joden Jet ertusschen.

- Verrek jij altijd en wor nooit langer!... gierde Jo naar de koppelaarster en trapte een hoedendoos in.

- Ik bin weer fifa!... schreeuwde Jet gebelgd.

Toontje werd bedolven onder opdrachten en het papiertje van honderd pop knelde hij bevend in zijn vuil straatjongens-knuistje.

- Tot 't op is, rekel!... gilde Stien in hysterische woede en driftig duwde ze het melkbrengertje de deur uit.

Aan het raamkozijn op haar knieën ingezakt, bleven de meiden met elkaar praten, de honderd uit. Eerst over Lange Truus en de dikke Hedwig uit de Alhambra. Het was zoo gemeen wat er gebeurde boven, met de Duitsche Anne en Jenny,... altijd werkend met haar zwart-fluweelen strik op haar witte japon. Ze kon die chique van dat gewezene dienstmeisje Naatje Dril ook niet uitstaan. Niet luchten kon Stien dat schepsel. Dan nog lieverst het baron-

nesje, viel Jo bij. Dat miezerige drukte-dametje was nou altijd het eerst gekleed en dadelijk ging ze bij de kachel zitten tot acht uur en peuzelde niets dan apenootjes. Het glundere Baronnessie!

- Seker bang voor boete,... schertste Stien.

Toen vertelde de Rooie dat zij altijd te laat kwam op de bûhne. Madame giftig als een spin.

Tusschen elk woord smeet ze een zoet snoepseltje op haar tong. Iederen avond moest ze haar buik wegwerken. Guusje en Joopie regen de veters van haar corset in en dat duurde... nee, een uur!

- Se trappe me tege me kuras,... lachte ze,... maar weg mót ie!
- Van Bert, uit de Metropool?... informeerde Jo droogjes.
- Bi-je daár!... 'k ben smoor op die vent!... 'n artist!... As... as... ik twee nachte geswabberd heb... en ik weet dat ie komp... schmink ik me eige dubbel!
- Seep... en crème de Simon op je kokkert!
- En wat droog rood op me lippies,... jankte Stien mee.
- Hola fifa!... Que leur contien... pour adresséé. Ooie, seit die,... parlevinkte Jet in een brabbelzinnetje.

Potdorie, die snollen zouden heelemaal vergeten dat zij er ook nog was op haar eigen hok. De hurkende meiden lachten en rengelden zich op de been.

- Awel meide... nou ieder 'n mooie fransche ring. Hiernaast in Casino... verkocht voor vijf kwartjes.
- Ik steek me nie meer in schuld,... pruilde Jo.
- En dat brochie dan?... smiechelde Jet weer.
- Nee-nee, ik wíl niet!
- Jij heb liever 'n taxie 'n heele dag hè?... grinnikte Jet.
- Dat wil ik soo ik wil, verstaan!... suikerbeest!

Jo wist wat er met haar gebeuren ging als ze Jet niet op tijd afdokken kon. Dan stond het wijf 's nachts na twee, voór haar met zoo een kwibus van een ouden kerel, zoo

[+] een walgelijk-vetten, naren ellendeling, van wien ze vies werd en rilde. Maar in één nacht was ze ál haar schulden kwijt bij Jet. Het leek een soort roof van de koppelaarster op haar vrouwelijke, lafhartige zwakheid en tegelijk een koelende wraakneming. Jet haatte de losbandige verkwisting der lichtekooien. Nooit begreep ze goed waarom die mooie meiden zich lieten trappen, tot bloedens toe mishandelen en tot in het merg beleedigen door een dallesjager-van-niks en het fleurige leventje met schatrijke oude bokken bespogen of verachtten. Maar ze kende Jo in haar onverzadigbare koopziekte. Want na één nacht dat ze ál haar schuld delgde, met haar lichaam tot aas voor verborgen bevrediging van een ouden bok, kwam ze weer oploopen en inslaan. Jo vloekte het loensche monster Jet. Ze kon van mooie dingen niet afblijven. Zóó vrij, zóó geboeid.

Jet's grauwe oogen sarden weer... muiltjes... snoeperig!... dit model... dát model... O, Jo kon zich niet bedwingen. En telkens dat vreeselijke, martelende slot-bedrijf: onverhoed op een nacht, vlak voor de ‘zaak’ dat,... dát walgelijke! Jo besefte vaag dat Jet een vreeselijke, benauwende macht over haar had; een stille macht. En toch kon ze haar eigenlijk nooit de schuld geven. Natuurlijk deed ze alles zelf, begeerde ze het met eigen oogen en handen. Maar die Jet ook; die sloop, sarde, hield taai vol, tot ze dol, dól werd en uitgeput van zelfstrijd, toégreep! Telkens voelde Jo zich half gewórgd door een angstige lusteloosheid. God, eéns had ze toch oók haar liefdedroomen gehad, 's avonds, onder de sterren... hè... in de open lucht met dien mooien Jan, van de sigaren-fabriek. Pas drie jaar geleden!... Het leek een eeuw! Toen, op dien donkeren avond, haar val... Daarna de plotselinge lust om wég te hollen van hem, van hém juist. En nou hier,... o God... niet herinneren,... dat verrekte wee in haar ziel! Stil, stom... Nou maar gesleept

+ Dallesjager: armoedzaaier.

en getrapt, mee op den roof. Ze had een dol-onbekommerd leventje... eten en drinken zat;... een aardig praatje;... chique kleeren... alles teugelloos!... fijn en belustmakend! Voor geen geld ter waereld zou ze ooit meer het ‘leven’ uit willen. Geen getrouwde vrouw kon beseffen hoé zij genoten, juist in hun uitgeworpen losbandigheid. Al zou een pels van drie-meter-dik smoor op haar worden en vragen te trouwen... aba!... melancholieke zooi!

Plots stond oolijke Toontje belast en beladen in de kamer. Rooie Stien sprong wild op hem af en ontrukte het ventje kip, wafels, ijs en taart.

- M'n oogappel!... grinnikte ze naar het melkboertje... smak neer, alles op tafel!
- Bewaar 'n hap voor jullie piënist,... ironiseerde Jo.
- 'k Sit an de kant, kan 'm nie sien,... vinnigde Stien.

Al de meiden haatten de muzikanten en den naamoproeper en de ordebewaarders van de ‘bûhne’.

Van alles had Toontje vijfdubbel ingeslagen en Stien bijna geen geld teruggegeven. De Rooie beet met tegenzin traag in een bout kip, maar smeet hem dadelijk het venster uit. Ze werd misselijk van de gebraden lucht. Met evenveel weerzin belikte ze een groot stuk taart, lepelde ze ijs, maar spoog alles weer onder een griezeling uit.

- Grabbel júllie nou Jo, Jet en jij, Toontje,... noodde ze.

Ze dwong allen te eten zooveel ze begeerden. Verdrietig en lusteloos kokhalzend tegen het óvervoedend maal, ging ze zelve in een hoekje een azijn-zuren citroen zitten leegbijten.

Joden Jet beknaagde en beplukte twee kip-kluiven.

- Ik eet me dicht,... zuchtte ze.

Jet glom van vettigheid en liefjes wou ze met haar morsige handen de meisjes kin-streelingen geven.

- As je 't waagt!... viel Jo nijdig uit,... steek ik je haar in brand!

Jet brabbelde, de kluif tusschen haar lippen gekneld,

[+] iets onverstaanbaars terug, terwijl de bruine dril van haar kin droop. Dat waren nou de ‘effetieve’ lellebellen vond ze, en als ze straks haar sigaar sabbelde zou ze een wals fluiten en ze lekker in tabaksrook verstikken.

Jo had ook al gauw genoeg van het wilde maal, bedacht om de verveling die onderdrukt in haar kaken geeuwde te smoren, baldadigheden. Als ze eens dat smiechtige stelletje kwartjesvinders, die daar vlak onder de nachtkroeg van de ‘Hooge School’ bij Schele Hannes, in een luidruchtige bende stonden te poekelen, als ze dat stelletje eens volsmakte met kluitjes, gelei en taart! De baldadige waanzinlust kittelde haar de knuisten. Een zenuwachtige verveling werkte in haar bloed.

Joden Jet, doodelijk bang voor de Nes-jongens, waarschuwde Jo, niét met ze te beginnen. Ze zouden naar boven rennen en al haar rommel in brand steken. Stien hing nu ook over het raam en Jet met Toontje bleven kluiven en snoepen. Jo wees Stien al de kerels aan. Daar had ze Mooie Berthes, een prent... de liederlijkste pooier van de Nes. Kijk hem pronken met zijn gouden ketting op zijn vetten bast. Zou ze hem een kluif op den neus mikken? Maar Jet sprong bij en gilde van benauwdheid. Ze waren wel zélf schorum geworden, de meiden, maar van die vampiers rilden ze toch. Vooral Jo. Nou keek warempel Manke Jan, die brandstichter, naar boven. Hu, wat een bakkes! Pás tien jaar tuchthuis achter de mouwen. Deed je de lucht in Leeuwarden niet goed?... spotte ze zacht, terwijl Stien gichelde. En Stien wees Lou aan, Lou de Bokser. Wel een aanhalig toet met zijn ópgedraaid blond snorretje. Kijk ze lijzen met mekaar. Hoe kon hij nou zoo lollen met dien afschuwelijken Mark, den kwartjesvinder?... Zoo'n stomme job. Die had een half hotel leeg gestolen, niet Jet?... niet Stien?... niet Toontje?

- Geen zucht van waar,... weerde Joden Jet af, die Jo juist wilde vragen of ze Corry nog wel zag. De kroeg-

+ Lijzen: kletsen. - Job: suffert.

[+]baas kwam in zijn overhemd zélf nu bij de jongens uitblazen.

- Eerlijk geilkene!... schreeuwde Jo naar beneden.

De kerels keken ontsteld óp maar zagen niets. Jo en Stien hadden het hoofd snel naar binnen getrokken. Toontje, aan tafel, bruin, vet, smoezelig, trok een stikkend-benauwd gezicht. Hij had alles door elkaar ingeslokt, zat nu met een volgepropten krop, wist zich geen raad.

Jo hing weer over het venster en Stien knielde op haar knieën er vlak naast. Het stel voor Schele Hannes' ‘spiese’ werd al completer. Inéengedrongen stond de Jockey te kwanselen met Fransche Maurice, den valschmunter. En hoog in de schouders, piekfijn gekleed, zagen ze den afperser en oplichter Goudklomp loeren. Naast hém stond nog zoo een dwarstrekker, een aangeplakte sik, dien ze niet bij naam kenden. Met zijn gebroedsel luisterde hij den kring op. Den meest-afstootelijke vond Stien den kleinste van het clubje, dien kleinen schurk, die pas zeven jaartjes voor moordaanslag achter zich had. Ze huiverde van zijn vreeselijk wreed bavianengezicht. God, als zoo een kerel om haar kwam, in een bordeel, ze zou zich dadelijk verdoen!

- Mijn hart is vrij!... schreeuwde Jo weer naar beneden,... ik ben mesjoche van je!

Met zijn vingers boorde de kleine moordenaar de lucht in en hij smonselde wat met den kroegbaas. Maar Jo en Stien waren van het raam weggehold, vol schrik en afschuw.

- Sag j'm loere?... vroeg Jo, terwijl ze zichzelf om de slanke taille vatte.

- 'n Tiptop meneertje, echte honingsnoeper,... lachte Jet valsch,... as je... as je eenmaal bij hem in de geur staat as meid... kijkt ie je dood!

Mooie Jo rilde. Plots, in onverhoeden overgang, trok

+ Geilkene: uitdeelen. - Spiese: drankzaak. - Gebroedsel: familie.

ze Jet bij de polsen en draaide haar, met behulp van Stien, als een tol in het rond.

- Blaffe Jet!... blaffe!... gierden ze.

Jet moest zingen en in woede krijschte haar schorre stem:

- Fifa!... Fifa!... Leve Ollandia!

De meiden schaterden, lieten de tollende Jet plotseling los, die als een lamme neersloeg.

Machteloos van het lachen viel Jo op een stoel en Stien op een stel doozen, terwijl haar roode peignoir openspreidde. Toontje sperde de oogen en voelde zich nog benauwder tusschen de gillend-lachende en opgewonden vrouwen.

- Jullie... magge me... hijgde Jet... elleke dag de koors geve... asje... asje... d'r dan maar iedere dag... vijf pop... bij doet!

- Stuk goochem!... lachte slap Jo, die niet meer kon.

- Mot ik dan me hoedepen... in me arme steke?

- We selle de grond voor je dweile Jet!

- Dat hoefde niet,... suste de koppelaarster.

- 'n Klap met me hak op je kaak,... viel Stien uit toen ze bemerkte dat Jet het nog waarlijk geloofde. In zenuwachtige opgewondenheid holden Jo en Stien naar de trap en trokken misselijk Toontje mee.

- Pas op de jonges... bij Schele Hannes!... waarschuwde Jet de meiden. Ze krijschten iets terug dat de wertster niet meer verstond.

Doodmoe smakte Jet zich neer op een stoel, bij het raam. Even moest ze op adem geraken. Uit het kistje van Manus nam ze een sigaar. Met beverige handen stak ze er de vlam in.

- Tip-top,... schurkte ze en Jet grijnsde in zichzelf; snoof nog zacht ná den geur van kip, vleesch en vruchten en zoo, met het prikkelende smookje op de tong, dommelde ze voor het duisterende raam zoetjes-aan in slaap.

Tweede hoofdstuk.

I.

Corry Scheendert drentelde in zoete vergenoeging de bloemenmarkt langs. Ze herademde... Toch wat ánders dan de duffe, donkere Lindestraat-kamer met de bleekpoederlucht, haar kijvende moeder en de grienende kinderen.

Het was al laat op den middag. Toch scheen de Aprilzon nog goud-stralend licht het gordelachtig gebogen Singeltje over. Tegen vijf uur, 's Maandags, wist ze zoo, kwam Mooie Karel meestal blommetjes ruiken. Dat was nou eenmaal in de lente een geurige slenter van hem en van de Maandag-houders-kameraden. Zijzelve trof meestal meiden-uit-de buurt, midden in de drukke gezelligheid van drommen kijkende en koopende burgers.

De gouden klokkeplaat van den Munttoren blonk in het zinkende licht als een zonnekrans en over den zacht-beschenen Singel ging een jong, fijn zomer-gerucht van vogel-fluitjes, dat als een aarzelend en blij-tjilpend getwist klonk bóven het stadsrumoer uit. Heel de Amsterdamsche Singel met zijn bloemen-lentefeest, lei van den hoogen wallenkant af tot op de helft der bekeide gracht fijn te rooken in een gouden schijn en de reseda-potjes geurden doordringend zoet en welriekend. Dat feestelijk kleuren-geflonker van lentebloemen op den vuurgen middag, bracht in Corry's gedachten altijd een verbijstering, een verwarring in besluiten. Ze wou dan zooveel tegelijk. Neen, ze hield het niet langer uit bij dien saaien vader Frans met zijn eeuwige duiven en nog minder bij haar oproerige, ranselende en doldriftige moeder Nel. En nu ze verhuisd waren naar de Lindestraat, driehoog-voór,

ver van tante Neel Burk en van al haar buurt-meiden, nu kon ze heelemaal niet meer aarden thuis. Ze vond het fijn, zoo tusschen de blommetjes en de menschen; heerlijk, alles reuk! Als ze Mooie Karel nou maar de markt langs zou zien scharrelen, anders was er toch geen smaak meer aan. Haar voeten slifferden traag tusschen de uitstallingen op de straatsteenen en blij in haar binnenste beierde de innerlijke vervoering, dat ze hem straks tegen het lijf zou loopen. Ze schrok er zelf van, dat ze zoo hévig naar dien vent verlangde en dat het iederen dag brandender en dringender in haar werd en gejaagder. Zocht ze nou naar de begunstiging van zoo een baviaan, die haar niet eens behoorlijk probeerde aan te schieten?

- An me sool links,... bromde ze,... alleen wat je ver haalt is lekker.

Er waren zooveel knappe toeten. Neen... neen, dát maakte ze haar eigen nou maar wijs. Zooals hij er gong en stond, zoo kon niet één het! Maar vrijde hij niet met de heele meiden-wereld? Dat lustte ze niet! Voor Corry, Corry alleen, alléén, of hij kon dichtvallen voor haar part. Ze wou niet ingebotteld in het tonnetje. Al hield hij haar een borstlap van goud voor en al zoende hij den hemel voor haar blauw. En toch, tóch, ze droomde van iets zaligs tusschen hen. De Singel geurde zoo zoet en het late licht speelde zoo teer met het duizend-bloemenschoon. Zacht overstraald van blank goud lagen de uitstallingen. De Munt zong juist het vijfde middaguur door de lentelucht en het fonkelende haantje boven den vlammenden bol leek te trillen in het verre hemelblauw.

Heen en weer schuurden de menschen langs elkaar op den nauwen Singel, tegen den huizenkant, verengd nog door groen-geschilderde handkarren, waarop vrachten geladen werden. Al lager zonk de zon en wierp haar speelsch en lichtgoud vuur tusschen de hooge potten rhododendrons die bloeiden volop in een wemeling van rose en wit. Al de bloemen-liefhebbers, koopers en koopsters, snoven een honderdgeurige zoetheid, en kuierden met genot en

weelde het intiem-heerlijke bloemensingeltje op en neer. De voorste Vijzelstraat-huizen goten een dampenden zonneglans op de eerste stalletjes. Van Kalver- en Reguliersbreestraat bleef het een staag-wisselend verkeer van wandelaars, zakenmenschen, arbeiders en rijtuigen, auto's, karren en fietsers. Maar overal in de omliggende straten woei zoet-loom het aroom van den bloembonten Singel.

Als een wilde tuin, grillig en chaotisch van kleuren, droomde de bloemenmarkt rond de Munt en klaar spiegelde het water de bloemschuiten, violen-dauw, teergroene boomen en palmen terug in zonnige fleur. Al lager en lager wonderde de zon een feestelijk licht over de potten, bakken en karren, en het keien-stof begon te dampen in het zinkend schijnsel. De rose en crême anjers gloeiden ingehouden, week en teer van glans. Langzaam door het zonlicht omkropen, begonnen heele stalletjes te leven in het fijne licht; het bruidswit van hortensia's, bloemkorf-achtig opgesteld tusschen groen van dennetjes en waterster.

Corry had onbedwingbaren lust in een paar ‘beelderige’ potjes primula's. Die vond zij nou ‘effetief’ fijn! Dat bleek-lila, gut, wat een weelde! Geen spie had ze meer over. Alles fiat! Hè, wat koekeloerden ze lekker... die crocusjes... en die sneeuwklokjes... Of leek dat wat anders? Nou, haar test was zèlf een potscherf... om geen spie te bewaren!

De zon begon pal voor haar voeten den trillenden dans van haar licht en sloeg schaduw-duister tegelijk om de menschen heen. Een klus geraniums bloedden áán in den gouddamp en de muurbloemen donkerden dieper weg in een bronsachtig fluweel. O, zót kon ze zich snuiven aan den adem van muurbloemen. Maar Mooie Karel moest ópscharrelen, anders was de heele zooi maar larie en chagrijn. Bof... hè?... nou liep ze zoó Jo Kessel om ver. Mooie Jo, van wie Joden Jet haar lokkend verteld had dat ze als een princes opgetooid op de ‘bûhne’ zat. Mooie Jo stond zelf beduusd te kijken. Ze kwam hier nooit en nou... doodtoevallig, gussiemeine, wat een tref!

- Wacht... ik heb Dien ook nog... Hé Dien!... dat is nou Corry uit 't keldertje!

- Woon 'k nie meer,... bah!... uit 't keldertje,... bromde Corry gekrenkt.

Die Jo kon haar ook de lei schoonvegen, als ze er zin in had. Toch, liever bersten dan buigen en hoog keek ze op Dien neer, die bijna een hoofd kleiner leek dan zij. Dien was een zeer elegant, slank vrouwtje, met een poppetjesfijn, klein gezicht. Iets dribbeligs-verwends had haar voetje-voor-voetje stappen in den nauwsluitenden rok. Maar Corry vond haar tiptop gekleed. Ze schaamde zich voor haar eigen simpel zwart-langen boezelaar met fluweelen zoom en haar gladde wit-katoenen blouse. Hè, wat een hoed en wat een veer! Haar leven gaf ze voor zoo een kiep!

- Ook bij de ruikertjes?... zei Dien heel bedeesd.

- Wat sou 't!... beet Corry snibbig terug.

Die meid moest niet denken dat ze haar meelij noodig had. Ze rekte zich fier óp en keek over haar heen.

Jo scharrelde tusschen dwerg-dennetjes en een grooten bak blauwe en satijn-gele violen. Een zachte lentewind woei even koel den Singel langs en deed een fijne golving door de hooge palmen en slanke varens gaan. Burgervrouwtjes verdrongen elkaar voor de bloempotten en ook dames en heeren sjouwden ongegeneerd vrachtjes mee, onder den arm. Mooie Jo vond den grooten bak bedauwde violen niet frisch genoeg. Ze moest andere, heele groote en veel meer, voor het venster thuis.

- Woon je dan nog bij je moeder?... vroeg Corry.

- Verdien ik dan niet de bik... voor haar en zus? Jo vertelde dat haar vader al drie jaar dood was en moeder altijd ziek te bed lag. Niemand keek naar het schepsel om. Alleen zus had ze van tien, die nog op school ging. Moest zij nou niet het brood verdienen? Nou zou ze moeder een grooten bak viooltjes sturen... en zoo een komiek dennetje, dan had de stakker ook een stukje lente voor haar bed en voor het venster.

+

Een joodje schreeuwde naast haar zijn waar uit.

- In 't Hotel van Hurrie-hurrie!... lachte Corry.

Voor twee hoog-opgestapelde karren gulzig licht-drinkende tulpen en trompet-narcissen, stond de koopman. Zijn bakken-stal gloeide als een bontgouden korf in het laatste schijnsel. Hij leunde vermoeid met zijn hand tegen den stam van een bloeienden els en nerveus ontrafelde zijn zwoegklauw een bungelend bloesem-katje.

- De laatste van 't jaar... bij de burgemeester op de boulevaárd!... zong hij.

Dadelijk áchter zijn kooproep klonk over het water, het klare gelui van een waarschuwenden bel op een ijzeren-staven-boot, onder de Singelbrug heenstoomend.

Dien liep naast Jo, rook vluchtig een reseda, een roos, zei geen woord. Ze was ook in het ‘leven’, vertelde Jo onthutste Corry. En Dien trok een gezicht alsof ze huilen kon.

- De segrijnert... lachte Jo luchtig... die wil d'r 't ‘leve’ uit.

Dien lachte flauwtjes en Jo scharrelde en bukte en bood weer door. Na een half uur holde ze met wel tien potjes naar een taxi, die ze staande hield. Dien bleef bij Corry, lusteloos, zonder praat. Corry was kregel, woedend, nu ze Mooie Karel niet ontmoet had. Als die meid haar nou maar een beetje afleiding kon brengen. Maar die trippelde, trippelde, alsof ze bij een grooter stapje uit elkaar zou vallen. Corry vroeg haar een eindje op te wandelen en Dien stemde lusteloos in.

- Bè je moe?... vroeg Corry.

- Moe?... glimlachte Dien flauwtjes... ik sta pas op.

Corry, over haar teleurstelling heen, zag nu niets anders voor zich dan de fijn-gekleede Dien. Wat een immese chique! Dien hoorde de vurig-begeerende en hebzuchtige woorden van Corry op haar en Jo's kleeren, haar lekker lui leventje. Ze vond ‘haarlie’ geklofte dames en zich-

+ Immese: echte.

[+]zélf een boerinnen-pummel. Plots opgetogen-brutaal en toch half tastend naar het oordeel van Dien, vertelde Corry dat ze vannacht, tusschen de aapjes en auto's bij Maxim stond áf te gluren wat daar al zoo in- en uitging. Ze had haar oogen uit haar kop gekeken. Zooveel pracht en pronk had ze nooit-niet bij mekaar gezien. Nee, zulke modellen, dat was één-en-ál juweel en rijkdom. En ze slurpten de oesters zoo aan de deur en een nikker duikelde de tango op een vuurrood tapijt. En een wijf had zich een kreeft op haar grooten hoed met lévende rozen gezet.

- Enne... se roke allemaal... fíjn... na fiëlet!...

God, ze merkte dat Dien nauwelijks luisterde, zoo droomerig en triest stapte de meid mee. Dien zag haar teleurstelling.

- Mijn niks vreemd... mompelde ze.

In Corry was weer de klepper aan het roeren gegaan. God nog toé wat een piekfijne heertjes en vrouwtjes!...

- En toch maar trottoir-dametjes, zoo goed als ik... bracht Dien er spottend tusschenin... dames... van Ruysdaelkade, Dusartstraat en Ceintuurbaan.

Ja, maar wat had zij nou... verdedigde Corry tegen de, in bewegingen uitgeduide, minachting van Dien voor zulk dwaas gedoe. En ze vroeg, wantrouwelijk het gezicht van Dien beglurend, of die haar niet ál te pummelig vond, of dat nou niet allegaar schatrijke ‘sags’ en ‘Georges’ waren, met die witte open vesten en fonkelende handringen. Wat had zíj nou?... Geen duit fleurigheid in haar eigen stomme, drukke buurt. Het stonk er eeuwig en niks dan chappies zwabberden om je heen. Haar eenig vertier was dan nog de Zeedijk... voor een Jordaanmeid goed genoeg. En al werd je aangeklampt door matrozen en stokers, die je nooit een woord verstond, gul wáren ze, dansen konden ze gekloft en toch niet dát waagden ze haar te doen!

+ Sags: zeg's. - Gekloft: prachtig.

Toen Dien vroeg of ze niet huiverde voor die gemeene, ruwe en ranselende gasten, schreeuwde Corry dat ze voor een wild beest niet bang zou zijn, laat staan voor die laffe vrouw-ranselaars, gluiperige messtekers of judassen. Ze gloeide van trotsche woede en Dien besefte inéén dat die meid het lef van een moedigen kerel had. Corry slokte bier zooveel zij wou. Niemand kon haar dronken voeren. Zij at zuur en eieren en haring voor het geld dat ze haar schooierden om jenever te drinken. Wild-giftig vloekte ze er uit dat niet één kerel haar klein kon krijgen... En... ze dacht, stil-uittartend, aan Mooie Karel. Liever barsten dan buigen. Corry staarde in drift naar de lucht. Een gevensterd-kleurige wolk dreef in het scheemrige groen, boven de Torensluis. Het avondrood bleekte achter de verre grachtboomen en plotseling voelde Corry weer zulk een liefde-wee en brandend verlangen naar hem, hém juist! Het was pijn en smartelijk en ze kon wel grienen nu in den stillen avondschemer die overal de stad omsloop. Weer wou ze afleiding en zich gooien op de vrije pret en de losse pracht van het lichtekooien-leven. Toen kon Dien zich niet meer goedhouden. Waarom nog langer opkroppen wat ze voelde? Wild barstte ze los, vertelde hortend, schreiend, dán schimpend, van al het walgelijke en afgrijselijke in dat vurige pretbestaan. Waarom was zij zoo lusteloos? Omdat zij uit dat liederlijke zwijnen en zwabberen wég wou, maar niet kón, niet kón! Dien's stem kermde en Corry keek ontsteld. Ze zag haar poppengezicht bleek wegtrekken en de oogen hol en wild. Hoe was ze er ingetuimeld? Door stomme begeerte! Zij was niet gelokt geworden als Corry door het begoochelend carnaval van de losbandige rijke hoererij. Ze haatte uit haar aard het zwoele en aangehit-zinnelijke. Ze was altijd vroom katholiek geweest en een stil meisje dat hield van het rustige en eenzame leven. Toen was ‘hij’ gekomen. Een schuine pretmaker, maar zoo gul en goed, zoo inhartelijk dat ze zich schaamde voor haar eigen gekke kuischheid en zich had laten besmoezen. Toen ze zwanger

werd liet de fielt zijn hielen zien. Thuis had haar moordend-strenge vader haar dadelijk van de drie zusjes gescheiden en zonder één sprank meegevoel de deur uitgetrapt. Een schurftig schaap in de kooi stak aan. Moeder had even zacht gejammerd, maar vader, van staal, zonder zenuwen, wees het gat van de deur. Zijn dochter was hem afgestorven. Nergens kon ze heen. Spreken zou vader tegen een ieder van haar schande en gezonkenheid. Toen was ze in handen van Joden Jet gevallen en die had haar in drie dagen 'geplaatst'. Tusschen de roodbekleede muren van een Haagsch bordeel.

In een stompe verdooving had ze toen maanden lang geleefd, in half bevredigden wellust en walging. Het loon van haar kranke lichtzinnigheid. Nauwelijks uit de schuchterheid van haar vrome en stille meisjes-mijmeringen ontwaakt, plots neergetrapt in zoo een walmende hel van ziek-verdorven en alles verpestend leven. Even, in het begin, was ze in een soort van hysterische bedwelming geraakt, onder de vurige verlokkingen, en had ze in tuchtelooze overgave zich den gulzigen mensch-beesten gegeven. De liederlijkheid der uitspattingen die ze aanleerde en bedreef bracht haar tot een waanzinnige zélfverachting en juist *in* die verachting tot onverschilligheid. Ze zoog het gif in, het gif van het zondige minneleven der lichtekooi en allerlei brandende smadelijkheden onderging ze met een zelfpijnigenden vernederings-hartstocht. Maar op een donkeren nacht, uitgezwijnd en afgebeuld van wulpsche proeven, rumoerde het in haar zondigen kop, dat ze zóó de hel ingesleept werd. Een beklemmende zorgelijkheid voor haar zieleheil omwurgde haar keel. Ze begon te walgen van alle mannen, van hun taal, hun temperament, hun begeeren. Ze zag alleen haar bleeken, dreigenden vader, ze hoorde de zwakke jammerstem van haar smartelijke moeder, haar stil gekreun en geroep. Al die vreeselijke 'vrienden' van het bordeel, ging ze diep en diep verachten. Niets kon ze die monsterlijke genotzwelgers meer van haar zinnelijke verrukkin-

gen geven. Ze was verdoemd, verdoemd. Ze vertelde Corry van haar nachten toen, alleen wakend in koorts, het hoofd angstig doorwarreld van allerlei onrijpe en wilde vluchtplannen. Haar stem schreide dof nu ze verhaalde van ál haar afgrijselijk lijden die dagen. Want ze moest comedie spelen. Ze mocht haar al sterker opkruipenden weerzin niet toonen. Ze had reeds een afschuw van den reuk der mannen-lichamen. Ze rilde van hun handen; van den eén zijn rug, den ander zijn vette nekplooien. Ze vond ieder deel van hun begeerend wezen walgelijk en onuitspreekbaar afschuwelijk. Kwam eén der zatpensen om haar, dan steeg een bloedgolf naar haar kop. Ze werd wee, voelde braak-neiging, ze rilde van koorts... Dát was, verklaarde ze Corry, met een vrome ontzetting in de stem, de vreeselijke marteling van een hellestraf. Dat kon geen menschelijk schepsel begrijpen die zooiets niet doorleefd had. En tóch deed ze, déed ze,... onder een huiver en met een gewaarwording alsof ze een kind in snippers sneed. Eén middel was er nog om de gruwelijkheid van dit gebeuren van zich te zien afzinken... de dronkenschap... wou ze niet stapelgek worden! Ze slurpte wijn en alcohol; dat verhitte en verkilde haar tegelijk. Maar dán ook alleen raakte ze van haar eigen folterende zelfbewustheid af. Iederen volgenden morgen lag ze afgemoord van zenuwen en uitputtenden arbeid. En toen inéén, met een schok, stond een paar dagen later het hevige begeeren in haar op, uit dat rottende leven wég te hollen! De laatste Haagsche geslachtswaanzinnige die haar tot angstwekkende wellustdaden had gebracht, een adellijke fat, was zonder dat hij het wist meteen geweten-wekker. Die had haar de aderen doorgloeid met een drift zooals zij ze nooit doorleefde; die had het genot naar moordzuchtige verlangens en lichaams-verwondingen ópgejaagd en haar gesmeekt hem te kerven. Zulk een woede had ze nimmer in de krankzinnige oogen van een mensch zien lichten en ze raakte van angst geheel bezwijmd. Toén was het in haar opgestaan. Ze moest weg, wég!... Ze zag nachten en

dagen lang dien gek met zijn bebloede polsen en ná de daad, hem heel rustig, elegant, kalm en alsof er niets gebeurd was, soupeeren, cigaretjes rooken en flirten.

Den kapper van het bordeel had ze in vertrouwen genomen. Met tranen alleen kon ze dien man ertoe bewegen haar te helpen. En hij hád haar geholpen. Ze ontvluchtte en nu wilde ze wég van heel dat monsterachtige pronkleven. De drang was in haar geboren: ze moést en zou weer fatsoenlijk worden. Ze zou alles, álles aanpakken wat ze kon krijgen. Zelfs na al de weelde en de overdaad, zou ze gewoon dienstmeisje hebben willen zijn. Ze wou, woú en geen enkel ondersmoord begeeren zou haar doen wankelen. Toen kwamen er bange en noodlottige dagen. Waar haalde ze, voor een fatsoenlijke betrekking, getuigschriften? Waar kon ze heen? Ouders wilden haar niet meer zien. Ze dorst ze ook niet meer onder de oogen komen. Haar vader had nog eénmaal geschreven en verklaard, dat hij Dien dood zou schieten als ze het waagde de zusjes toe te spreken. Ging ze de vlakte 's avonds weer op, dan was ze verloren. Dan haakte haar weer een stamgast vast, moest ze heeten grog slurpen en werd ze met wijn en rook den roes ingedreven. Daarom zocht ze en zocht ze. Een medelijdende vroegere buur ontfermde zich over haar angstige en opgejaagde wezen. Ze had hem alles van haar leven opgebiecht. Ze smeekte en schreide om hulp. Eerst wou hij haar naar den pastoor sturen. Maar ze weigerde. Geen aftakelende bescherming, geen onderwerping die bedelarij werd. Toen had de buur geholpen met misleidende getuigschriften. Een hartstochtelijke wil om alles weer goed te maken, doortrilde al haar gedachten. Alle menschenharten zijn broertje en zusje, zong ze en ze zou vast uit de worsteling losdrijven. Ze voelde haar afgeslaafd lijf nog wel érg slap op de hakken na drie abortussen in één jaar, maar ze moést overwinnen. Dat sterke lustverlangen gaf haar al innerlijk geluk.

Na een week had ze zich verhuurd als hulp voor kinderen; geen juffrouw en geen meisje, maar toch naar zij

dacht, een zeer passende betrekking. Een mensch als zij, kon nou niet maar ineen goud uit een hoorntje drinken. Met fatsoenlijken arbeid nu haar eigen kost verdienen, al had ze er om moeten jokken,... het leek haar de zaligheid toe. Ze zou tot rust komen en op adem geraken. Haar illusies zalfden haar opgejaagde ziel; ze droomde weer van een eerlijk leven. Het vuil lag áchter haar. Een week geleden zou ze gevlucht zijn voor haar eigen schaduw, noú niet.

Heel onverwacht werd het jongste kind, een blond dotje en onder haar onmiddellijke verzorging, ziek. De dokter werd dadelijk geroepen. God-alle-Jezus!... wat schrok ze. Met dien man had ze, nog geen drie maanden her, de meest geraffineerde genoegens doorgemaakt. Dat was nu een der ‘vrienden’ die haar door een afmoordende zinnelijkheid het meest hadden gekweld. Ze beefde aan handen en voeten onder het praten met mevrouw. De jonge dokter deed alsof hij haar voor het eerst ontmoette. Dat stelde haar een beetje gerust. Er was zelfs in zijn gedrag een koele hoffelijkheid, alsof hij tegenover mevrouw's dochter stond. Twee dagen lang leefde ze in één angst. Zou hij zwijgen... ontmaskeren... en zichzelf buiten schot houden? Ze wist het niet. Plots, in den middag, werd ze bij mevrouw geroepen. In één oogopslag zag ze dat de ellendige kerel gesproken had.

- Bedriegster!... kraste de woedende stem van mevrouw. Zij en haar man waren misleid! Ze spoog de woorden naar Dien toe in een vreeselijke minachting en afschuw. Toen ze zich verweren wilde, werd ze met zoó een felle smadelijkheid aangekeken, dat ze huiverde. Indien ze één woord tegenzei, zou mevrouw dadelijk de politie opschellen voor het overleggen van valsche getuigschriften.

Ze stond perplex. Ze voelde zich rampzaliger dan de gemeenste straatdel. En niet alleen, omdat ze weer zonder betrekking bleef, maar omdat inéén het vertrouwen in haar eigen wil-tot-beter-leven was genekt. Ze werd

weggetrapt, ontgoocheld, zwaar gekrenkt en bedreigd met politie. Van haar hevige verlangens naar fatsoenlijk leven stond niets meer overeind. Ze voelde zich als een hongerige landlooper, die zijn eigen ongedierte tot maal gebruikt. Ze dacht zich een schurftig schepsel, alleen goed om als kreng te drijven op het water. Ze had nooit in haar gansche leven zoo gevloekt, gehuild en gesnikt. Ze liep alleen, uren lang door de regenstad, verdoofd, uitgeput en kleum tot op den naakten boezem. In de Warmoesstraat ontmoette ze Jo. Wat? Nog een menschelijke stem met een heel klein beetje warmte, een klank van toegenegenheid. Ze had de heele waereld uitgestorven gevonden. Natuurlijk haar eigen innerlijke eenzaamheid...

Mooie Jo had haar koesterend toegesproken en meegenomen naar een heerlijk-verlicht en warm nachtcafé. Nou zag ze geen bloedzuigers meer in de lokkende kroegbazen, geen zwendelende bedriegsters in de vrouwen als Joden Jet. Ze voelde warmte, licht en zich gesleurd uit die verstand-verbijsterende eenzaamheid, uit het, zichzélf als schurftig merkende levensbewustzijn, dat haar bijna het donkere water had ingedreven. Ze ademde weer en voor de tweede maal kromp de bevende klauw van Joden Jet over haar hoofd... Die vond een gooser voor haar en Dien had weer ál-wat-ze-wou. Maar wát wou ze? Wou ze weer de waanzinnige inbeelding van het lichtekooiengenot?

Dien sprak zóó droevig en hartstochtelijk, gelijk Corry nog nooit een meid-van-plezier had hooren ‘poekelen’. Dien waarschuwde Corry. Ze was heel mooi, maar ze moest nooit in ‘het leven’ gaan. Ze zou verrotten eer ze het zelf wist. Ze zouden haar jeugd, haar jong bestaan rooven, ze zouden haar afbeulen en weer vertrappen. Ze leven met je, ál die kerels, zei ze Corry, als je gelijken, zoolang ze met je alleen zijn. Maar staan ze op straat, tusschen hun zusters of broers, dan versteenen hun gezichten, lonken ze angstig dat je hun niet groeten mag. Die minachting, die neertrapping en dat hoog-over-je-

heenzien, ze kón het niet dulden, ze vloekte er tegen en spoog erop. Ze bezwoer Corry dat ze liever nog zat, 's zomersavonds, op een vuil stoeltje in een stinkende steeg, maar vrij, met een eerlijk brok verdiend brood, dan in de mooi-opgeflikte salons, met de slavernij en de walgelijke vernederings-plichten van een hoer.

Dien's stem huilde weer gesmoord en Corry zag dat ze heel bleek was.

- Is d'r dan nie,... aarzelde haar vraag,... sooveul as... as 'n tehuis voor gevalle...

- Aboe, swijg!... beet Dien driftig uit. Ze rilde... Dan liever dadelijk een strop om.

Dien wou terug en stapte op de tram bij een lijn-driehalte. De avond donkerde dicht over den Jordaan, toen Corry voor haar huis, hoek Lindenstraat, stond. De armoebuurt walmde grauw en over de scheeve gevels groezelde een rookerig zwart.

Zoo ontdaan en stil, had moeder Nel nog nooit haar onverschillige dochter zien inzwaaien. En Corry zelve leefde dagen ná de ontmoeting met Dien nog in sombere bedenksels en angst-gedachten die ze maar niet kwijt kon worden. Zelfs in de schijnpret en opgewondenheid met buurtmeiden onder elkander, bleef de bleeke en troostelooze Dien vóór Corry's oogen schimmen.

II.

Frans Leerlap, Corry's vader, scharrelde op zijn eng vlierinkje, rond zijn duivenplat. Zijn eens gebroken been, bij een val van de til, stak vandaag als een giftige assegaai. Dat voorspelde weer regen en Noordewind. Nou wat droppoeier slikken en wat opodeldok wrijven, anders hield hij zijn barometer-poot weer een week met zware pijnen. Of kruiepap, zei zijn schoonzuster Neel Burk altijd; maar die kon zijn wijf niet bereiden. Hij had toch geen zeer, schold ze driftig. Zijn duiven gaven hem van-

daag de handen vol. Kijk nou, die rakker met zijn vuurroode pooten, die had er zoowaar ook de jicht. Zoo een oud nummer!... Most oome Frans het tilletje beter dichtplakken, dat de rooie geen tochie op zijn borst vatte? En most oome Frans zijn jichtige klauwtjes lekker insmeren met vet voor de zachtigheid?

Frans Leerlap keuvelde altijd luid met zijn duiven en hij was er star van overtuigd dat de blanke vliegertjes hem begrepen. Nog béter dan de donker-gevlekten. Hij vond zijn beestjes net heel gezellige, zindelijke en onzindelijke kinderen en alle hadden hun guitestreken en kwajongens-manieren. Maar als even zijn ruischelend fluitje door de lucht zong, van het vlieringplat af, dan ging er een saamrichtend en gehoorzaam geschuifel en geklepper langs zijn lichaam en keken honderd roode, gele of gouden oogjes hem van alle kanten aan, als wachtend op nader bevel. Dat was gegarandeerde dressuur en Frans verkneukelde zich in hun ordelijke onderworpenheid aan zijn gezag. Met zijn duiven kon hij veel beter omgaan dan met zijn kinderen. Hiér was híj baas onder zijn doffers; hiér telde zijn zacht gezag. Beneden werd hij om zijn inschikkelijkheid weggelachen, werd hij gebakken met mosterdsaus en verslonden.

Nou wou hij de vleugels van dien avonturier, den bonte met zijn vollen krop, eens oppoetsen. Wie zou hem dat nou beletten? Hij floot en het diertje kwam zijn vlerkjes, waarop het licht danste, uitspreiden vlák voor zijn doenende handen. Doodmak lieten zijn duiven het toe,... híj was de baas. Liet hij dat nou ereis beneden probeeren, bij zijn Dirkje! Deze onbezoedelde, lichte vliegertjes had hij lief. Dat koerende volkje kon zoo aartsgezellig om hem heen drentelen en hun kroppen babbelden genoeglijker van lente en zomer dan menschenstemmen. Zijn eigen vrouw, o, doodgoed schepsel, kon toch nooit anders dan snauwen, ranselen en opstuiven. Dan liever de kopjes van zijn duiven zoo zoet naar hem toegedraaid als hij voer strooide. Dat blanke waereldje

[+] van hooge klepperaars in de diepe lucht, dat was zijn eenig-ware, rijke gezelligheid in het leven.

Frans Leerlap hield niet van klagelijk jammeren. Maar dát was toch vast... ál wat hij in zijn huiskamer ontbeerde aan hartelijkheid, koesterend plezier en orde, dat vond hij hier terug onder zijn beestjes. Neen, hooge toppen schoot hij niet. Wat wist en begreep een kernak, een stomme marjenier als híj nou van al wat er gebeurde! Daar moest hij buiten blijven. Zijn aard stond nooit naar ruzie en harde woorden.

Frans was zichzelf eigenlijk zijn liefde voor de duiven niet goed bewust; niet, dat hij er zóóveel van hield. Hij zou het allicht geloochend hebben. Maar dat hij zonder zijn kroppertjes zich zijn bestaan moeilijk voor kon stellen, dat besefte hij toch iederen dag meer. Om uitgaan... nee, daar gaf hij nou net niks voor. Hier, in de buurt, gingen ze als kraakstijve arbeiders weg en schoten als zwaaiende kruiken zonder kurk terug. En dan begonnen ze mekaar te rammenassen. Voor al die zuippret bleef hij glashard. En in zijn gezin had hij nog minder, waar ieder kleintje een nog kléiner kleintje sloeg en er den baas over speelde. Van Corry, zijn oudste meid, begreep hij geen snars. Een vreemde gast, die hem d'eenen dag een kwartje afbedelde voor een uur fietsen en d'anderen dag hem met minachting een gulden in zijn vestzakje teruggooide. Nee, voor dat niesse was hij bang, echt bang. Ze rook altijd naar zoete bloemenluchtjes en ze smonselde zulke rare liedjes... Nee, dat ging boven zijn knar. En voor den kijvenden slabek van zijn vrouw Nel, trilde hij van nerveuzigheid. Die kreeg voor de tweede maal kiezen in haar leven en vloekte je de koorts omdat ze hem zélf van binnen had branden. Geen van de kinderen begreep hij en zelfs zijn eénjarige griende als híj hem uit Nel's armen, op bevel van de vrouw naar bed moest dragen. Bij elk gemoedelijk woord dat hij onder

+ Kernak: dorpeling. - Rammenassen: ranselen.

Nel's doldriftig beheer zei, raakte hij zuur. Maar bij zijn duiven verstond hij ieder geluid. En terwijl hij zijn beestjes vertroetelde met eten, woningverfraaien, met plassen en reinigen, dacht hij in argelooze overgave, dat de duifjes hém vertroetelden en koesterend toekoerden. Als de heele familie van de drie tillen bijeéngedrongen saam trekkebekte, at, arbeidde en vrijde, dan genoot Frans pas volkomen. Hij had beneden niks. Nou leefde hij maar op zijn vlieringplat, als een duif-mensch onder de duiven. Die vliegertjes met hun trots-opgerichte, glanzende kopjes en hun statige krop-borst, ze leken zoo fier en met fut ópgeblazen, als krijgertjes belust op snavelstoot en steek, en ze waren zoo zachtaardig en vredelievend. Hij voelde zich als zij en al kon hij niet zoo zangerig kirren, als zijn mooiste doffer, met zoo een trillenden diepen toon alsof het beestje sprak, hij verstond den vreê van hun leven en zij van hém. Zijn vrouw dreigde ze wel tienmaal per dag den brozen nek te zullen kraken, omdat ze zooveel zwijnderij en morsigheid rondspatten op ruiten, vensterbanken, drooggoed en blompotten. Maar wat deden de ménschen dan voor fijners? De heele Lindenstraat leek zelf één moddergoot, een walmende belthoek.

Als hij de klep, heel vroeg in den zonnigen morgen, van de tillen lichtte, dan vloog er al dadelijk een witte wolk om hem heen, stonden honderden nagelpootjes op zijn handen, gezicht, rug, schouders en nek, en koekeloerden hem alle duivenoogjes van terzijde aan, alsof ze hem vroegen: hoe moet het nou baas? Wat is er vandaag voor je vliegvolkje te doen? Blijven we in het donkere hok... brrr!... of maggen we de wijë, open lucht in? Zie je, dat vroegen ze hem nou, dat wist Frans zoo secuur als-wát en daarom antwoordde hij en sprak: Nou woont oom Frans weer in de Lindestraat hè?... driehoog,... lekker of duizelig? Nee,... nee,... hier jij rakker,... niet jaloersch zijn en haar anvliege... bi je besestig!... Kijk nou, dat treurdertje in de hoek. Sufkrop... Is d'r twee

weke gelêje se wijfje doodgebete door een giftige sperwer! Nou sit ie... melankeliek as 'n sjofele kittebroer... Alo... krop!... haal 'n borst lucht!... en vlieg d'r 'n rondje mee. Maar hij stak zich niet meer voor een ander wijfje in den plooi, hij broeide liever op zijn eigen verdriet.

- Slacht 'm... had Nel fel aangeraden.

Frans kon maar niet gelooven dat ze zooiets meende. Zoo goedhartig als zijn Nel was, voor zwakke en zieke menschen, hoe kon die nu zoo wreed zijn tegenover onschuldige beesten? Maar iets oplossen deed Frans nooit, omdat hij niet van denken hield.

Nu scharrelde hij weer op het plat rond en keek, eén hand voor d'oogen, de blanke Meilucht in. Door het venstertje van den slag telde hij hoeveel paren nog in het vluchthok broedden. Juist wou hij de drinkbakjes zuiveren, toen de bulderende stem van Nel hem naar beneden riep. Ze had hem noodig voor de kleine meid van twee jaar, die kribbig wakker was geworden.

Op Nel's schoot wipte Barendje, haar eenjarig jochie, een aardig blond, rond kopje. Een benauwde lucht stoofde de kamer zuur. O, het was voor Nel een geweldige stap geweest. Van het vunze, onderloopende modderkeldertje uit de Goudsbloemdwarsstraat naar hier, drie-hoog. Een stap van vijftien meter, schertste ze zelf. En toch leek ze dolblij, van het snoepwinkeltje afgeraakt te zijn. Was dat werk voor haar?... Peuterig halve-cents-volk te bedienen? Ze zou er half mal onder geworden zijn. Een kluchtspel, al dat grut, dat ze gáf, terwijl ze zelf betalen moest. Zoo een gekke klarijn!... Hoe had ze dat moeten bolwerken? Van blauwe koetjes druppelden de uiers niet. Dan maar blut driehoog, liever dan schooiers-arm in een kelder. Kinderspel-rumoer van het Karthuizerplein woei aan tot haar venster. Hoe kwam ze ooit uit het jong? Straks stortte de heele kluit weer in. Haar ruim vierjarig Leendertje was toch zoo een zoete lieveling. Al sloofde ze nou haar eigen mal, zulke schatten als Barendje hier op

haar schoot en Leendertje, verzoenden haar met alle geploeter.

Leendertje zat op den vuilen vloer, zich verbaasd te vermaken met een oud, uitgeroest en kapot-gedeukt platen-orgeltje. Dol was het kleutertje er mee; op zijn... ‘arre... monika’... nét oom Karel. Als hij het orgelhengseltje omdraaide neuriede plots een kreunend-zwak liedje óp, dat inéén afknapte, om twintig maten verder de melodie weer voórt te zingen. Leendertje kende al die afgebrokkelde wijsjes en zijn hoog kinderstemmetje zong glaszuiver ál wat de kaduke rol niet afdraaide, verder. Want eens, toen het ‘arremonika'tje’ nieuw was, had hij de deuntjes gehoord en ze zoo vaak mee-‘gezingt’, dat hij ze niet meer kwijt kon. Lezen deed hij nog niet en toch zette hij zonder aarzeling de plaat op, welke hem gevraagd werd.

- Nou Leendertje,... vroeg Nel, terwijl ze deed alsof de kleuter op haar schoot het gevraagd had,... nou wil Barendje van... van... Willem Tell.

- Bestig vrouwtje,... maakte Leendert gewichtig den orgelman na,... daar hei je 'm al.

Vlug grabbelden zijn kleine smoezelpootjes tusschen de kurkplaten en floep!... daar zat Willem Tell al op het pennetje. Leendert herkende, voor een vreemdeling, op uiterst geheimzinnige wijze zijn ‘spul’. Niemand wist eigenlijk hoe. Want nergens was een herkenningsteeken zichtbaar aan de veertig platen. Kreunend begon met stuntelig-ingeroest stemmetje, het instrument te neuriën. Plots knapte de melodie en zong Leendertje verder met een strak gezichtje, alsof heel zijn wezentje bij het zieke instrumentje hoorde. En snel zweeg hij, zoodra de rol weer ‘greep’.

- Fijn Barie?... vroeg Leendertje van den vloer, vlak voor het zangkastje ingebukt, het kereltje op Nel's schoot.

Nel liet Barendje op haar knie hoffelijk voor den orgelman naar den grond buigen en met een slap handje toejuichen.

- Heel fijn, seit Barendje... enne of... de orgelman soo beleefd wil sijn nog... effetjes medam Egot af te piepe, wat?... lachte Nel en in een woeste vlaag van teederheid wipte ze ontsteld Barendje naar de hoogte en zoende zijn blond kopje, hartstochtelijk tegen haar borst gedrukt, nat.

- Bestig vrouwtje,... zei droog-deftig en niet uit zijn rol vallend, Leendert.

Dadelijk werkte hij de Madame-Angot-plaat onder de andere schijven uit en heel zacht, zong droef en ziek het klankenkastje zijn deun. En telkens hielp Leendert's zang mee, als het orgeltje bleef steken.

- Alle Jesus!... me poot!... schreeuwde Frans, terwijl hij ineenkromp tegen de hoekbedsteê, voor het wiegje van Riek, de kleine meid.

Nel stoof woedend op.

- Je poot?... breek 'm weer!... bi je d'r of!

Frans zweeg. Hij voelde dat hij het muzikale uurtje gestoord had. En Nel van haár kant begreep, dat ze op den sul veel te hard was uitgevaren.

- Wrijf dan je leelijke barremeter mit oppedelde! Frans steunde nu ingehouden van pijn.

- We krijge... saus... kneep hij er met een vertrokken mond uit.

- Verspel lieferst de honderdduisend!... beet Nel weer driftig uit.

Leendert keek beduusd van zijn orgeltje naar zijn vader en zweeg. De groote zwarte poes met sneeuwblanke borst, sprong onverwacht op de tafel, vlak vóór het ronde snuitje van Barendje. Toen sloop ze zachtjes tusschen aardappelenschaal en brandenden theepot, naar het vensterkozijn. Dirk kwam op, een bullekop, blond met donkere oogen. Een zware sigaar bungelde losjes tusschen zijn kinderlippen. Achter hem sjokte, snel stotterend, Jaapje en bedelde een cent bij Frans. Maar het hakkelende kleutertje kon niets van zijn berooiden vader loskrijgen, omdat die zélf nog geen zakgeld van Nel had

[+] toebedeeld gekregen en op Vrijdag... de lamp voorover stond. Toen liep Jaap op Leendert en zijn orgeltje af. Hij wou hevig-graag wat zeggen, maar het spetterde van zijn tong, onverstaanbaar:

- Tete... te... é-é-é-te... te... te... en plots een heel ander woord... ‘mooi’... En weer: fe... fe... huhuhi... té-té-té-... ‘wijsje’.

Leendert beschermde angstig zijn ‘arremonika’ tegen zulk gedaas en Dirk, bazig de sigaar in het hoofd, schreeuwde iets naar Sien en Annie die de kamer ingehold waren, vechtend en elkaar uitscheldend. Rond Nel vroegen al de kindermonden om brood, brood. Ze riep Frans, wien ze al twintig dingen had opgedragen. Hij moest snijden; een krentenslof en zwarte, oude korsten. De hongerige kinders rukten vader den mik en het roggebrood onder zijn mes uit en niks durfde hij te beletten. Nel zag het en stootte hem in zijn ribben.

- Slijmert!... lá se nie gappe!

Kwam haar oudste jongen maar thuis, zuchtte Nel, dan was er een beetje meer ontzag. Frans bleef onder Nel's, gemor stiller dan de zoete Leendert, al drong het onrustig in hem, dat zijn duiven op verzorging wachtten.

- Is d'r nog 'n beetje thee?... vroeg hij zacht.

Dat kon hij niet laten, Frans, thee of koffie slurpen.

- Jij mit je eeuwige thee, àje geen cent bedisse ken... gromde Nel.

- Wat sou 't?

Nel kon het nietigste woordje van verweer in Frans niet verdragen. Hém moest ze van kop tot teen den baas zijn en beheerschen. Zoo'n wrat in azijn,... schold ze driftig,... wou die háár koejeneere?... Hij, die de droomen van d'r slaap stal, zoo sloop de kleffert achter haar aan. Die vent zonder kruim, die vasten wou om één brood uit te sparen!...

Frans bromde wat tegen, heel zacht,... dat hij om den

+ Bedisse: verdienen.

dooien dood geen gierige Droes was, maar dat hij al die gulzige broodmonden niet meer bíj kon houden. Nel hoorde van zijn smonselend ingeslikt verweer niets en droeg hem daarom doodkalm de vijf-en-twintigste huishoudtaak op. Nee, er zwaait niks meer, dacht Frans en hij keek schuchter naar Nel, die haar heelen driftuitval alweer vergeten was.

Annetje zat vlak bij het raam inspannend een brok krant te lezen. Maar Sien, humeurig gestemd, scheurde haar den fladder uit de hand en beweerde kijvend dat ze op ‘haar’ plaats zat. Dirk en Jaapie mengden zich in het kabaal en driftig gegil van Annetje deed Leendert den hoek induiken en Barendje op Nel's knie ópspringen van zenuwachtigen schrik. Nel plonsde het kereltje op een stoel en knelde hem pijnloos met zijn borstje vast tegen den tafelrand. Toen greep ze de karwats die het rechterraam ophield en ranselde, dol geprikkeld van het lawaai, naar de hurrie-schoppers.

- Ellendelinge!... krenge!... daar!... dáár!

Wild zwiepte ze om haar heen, vooral naar den hoek van Annetje en Sientje. Er klonk angstig gekerm en geschrei. Daarna was het inéén doodstil in de kamer. Langzaam begon Sien weer óp te leven. Ze vroeg of ze vanavond mee mocht met Corry naar de bioscoop op de Baangracht.

Dat gebéurde niet!... schreeuwde Nel opgewonden, terwijl ze Barendje weer uit zijn knel-positie verloste en op haar schoot drukte.

- En Corry dan?... pruilde Sien.

- Corry?... Corry?... en het schuim stond op Nel's mond... dat is 'n kreng!... 'n daasert!

- Nou,... en gáne we?

- Je bek dicht!... gilde ze naar het meisje... Vrijdag... boéndag, dat weet je. Wou je mijn d'r alléén voorsette?

Jan, Nel's oudste kwam binnen en alle drift en boosheid klaarden wég uit vrouw Scheendert's ingevallen ge-

[+]zicht. Hij had zijn moeder met een lach gegroet, maar was in de keuken zijn vader voorbij geloopen alsof die niet bestond. Jan begreep van zijn vader niets en kon geen sympathie huichelen. Zoo een sloome kaasdraaier, die nooit ereis uit de mouw schoot, nee, het maakte hem wee. Hij gooide zijn kleeren uit en begon zich geweldig proestend voor het aanrecht met water af te boenen.

Een veertien-jarig neefje van Frans kwam op, in zijn weesjongens-pak.

- Soo dot, jij ook bij de spok?... goeiigde Nel vriendelijk.

Dadelijk zocht Willem de weesjongen, zijn vermaak bij zwaar-dampenden Dirk. Hij spotte met het gestreept drilpakje van zijn neefje, pronkte op zíjn ‘echt laken’.

- Nou nog... watte?... 'n schotsche muts... watte?... en ik skiet reigers!... haje poelie!... lachte hij daverend, terwijl Dirk gebluft niet begreep wat hij bedoelde.

- Hei je... watte?... dan nooit-nie... Valter Skot gelese?... blufte Willem nu.

- Wà?... keek oerdom Dirk,... van die man hè 'k nooit-nie gehoord in de buurt!

De weesjongen gierde en vertelde Dirk nu kwâjongensstreken uit 't ‘Huis’, en van zijn vagebondages. Iederen dag moest hij vier jongenspetten een riool ingooien op bevel van de ‘Zwarte Hand’, aanvoerdersbende der hoogste klasse. Voor zulk een manmoedig plezierritje ontving hij in ruil, sigaren-endjes van nog geen tien dagen oud; een weichselhout pijpje, een kruitlontje, dat hij verplicht was onder de les te laten ontploffen, om een paniek onder de weesjongens uit te lokken.

Dirk brulde van den lach en Willem maakte bedreigende gebaren, terwijl hij met een slurpenden lippenzuig het klievende hak-geluid van een strijdbijl nabootste.

+ Spok: hoop.

De weesjongen besefte diep hoezeer hij het burgerjog overblufte met de verhaalde schelmstreken en in een onberedeneerde opwelling vertrouwde hij het neefje ál de geheimen van het ‘Huis’ toe. Zijn ratel draaide slag op slag en hij zwamde en snoefde van de zwerf- en dooltochten der stouthartige knapen, al stonden ze ook op het punt ontslagen en het weesgebouw uitgetrapt te worden. Hij vertelde met zooveel room dat Dirkje al eerbiediger naar guitig-brutalen Willem opkeek, die ieder woord uitsprak en daarna fijnstootte met zijn knauwenden toon.

- Noù... watte?... fijn maffe... op... een... bank... fijn!

Met overgroote, bijna angstige oogen luisterde Dirkje naar Willem's scherp-gekruid verhaal van het nachtelijk insluipen en slapen in een pakhuis, midden tusschen gedroogde vruchten en suiker. Ze konden gluren en gluipen zoolang ze wilden en op ‘hardstikke dag’ kon je amper gezien worden, laat staan in het avonddonker. Gesnapt wierd je nooit en als eén later niet naar ‘vader’ terugdurfde...

- Welnou?... watte?... gong je ommers... fijn bedele of gannefe!

Zijn schelmsche boevenkopje glunderde onder het fijnstampen van den zin en Dirk bekeek hem als een dierentuin-oppasser een gevaarlijk of valsch beest in een kooi.

Toen gaf Willem, genietend van Dirkje's ontdaanheid, een woeste en ijzingwekkende teekening van den aanvoerder en belhamel der hoogste klasse uit het ‘Huis’. Die kerel vernielde nou precies alles wat in zijn knuisten viel! Zijn kamertje heette de wolvenkooi!... en hij was zoo sterk... zoo stérk!

- As Bliksemstraal,... viel Dirkje rillend-blij in.
- Wie?... watte?... stootte Willempje minachtend af.
- Is... is... d'r Opperhoof fan de Indiane!...
- Val dicht jij... snòdolf!... hoonde grootmannerig

Willem,... Indiane?... effetief as Jaap de Stratemaker uit Valter Skot.

Dirk, gebluft, begon van verlegenheid halfluid te zingen. Op dat terrein was Dirkje niet thuis. De Indianen kende hij als zijn buurtmakkers. Toen plots barstte Willem in een lach uit en schold hij zijn afgesnauwd neefje voor:

- Gekke keu-de-peris!... die nog nie wist van komsi... komsa!

Ze gierden beiden zonder elkaar te begrijpen.

Corry was thuisgekomen, hoog en koud kijkend, alsof ze bij het armoe-gezin niet hoorde. Hel lichtte haar korenbloem-blauwe blouse boven den donkeren rok tusschen het kleerengrauw der kinderen. Onverschillig en doodsaai het mooie gezicht, plakte ze zich neer op een stoel, vlak tegenover haar moeder. Ze was nog ziedend op Nel. Die woede werd zwijgende wrok en heel diep in haar roerde de schuimspaan van gesmoorde drift. Corry had den vorigen avond hevig ros van Nel opgestoken. Op straat nog wel. De schaamte kookte achter haar kaken. Ze was 's nachts twee uur met een kerel van den Zeedijk komen aanstappen. Dát kon Nel niet toezien. Soepvleesch zou ze van de meid slaan, als ze aanzwaaide. Frans had ze met kwaadaardige bofstooten uit zijn slaap gewekt en hem de loome huid vol gescholden. Ze huilde van smart en beroerdigheid. Hoe kón hij het aanzien, dat zijn oudste meid zoo de slechtigheid inging! Ze bracht de pest, den vloek in huis. Zoo een prachtlievend creatuur, die luilakte en de orgels naslenterde. Zou een échte vader haar niet liever de test van mekaar splijten dan dien jammer toelaten? En Nel was in razende opwinding opgestaan en wachtte de meid nu op de straatsteenen af. Frans echter moest er niets van hebben. Hij trilde van zenuwachtigheid... Die gast, die juffer,... die zette hem doodgemoedereerd op zijn knar, met de voeten de lucht in. En hij was stiekem in de bedsteê gebleven. Maar Nel stond aan de deur, te bibberen van kou en narigheid.

Eindelijk kwam Corry lachend en luid pretmakend aanstappen met een kerel van het Karthuizerplein. Toen was Nel hongerig van opwinding op de meid neergevallen en ze had haar den kop in mekaar gepatst! Ze was veel heftiger losgetierd dan ze wou, maar een zenuwachtige bangheid juist voor Corry liet haar altijd dolle dingen doen. Ze wou de dochter overheerschen en ze kon niet. Nou had ze spijt van da rospartij. Ze voelde zich verslaafd aan haar drift en toch, ook nú weer, terwijl zij Corry begluurde, onderging ze die dubbele gewaarwording tegenover de lange meid:... een verstikkende woede en tegelijk een gevoel van ontzag voor dit gek-brutale, hooghartige en ijskoude schepsel, dat zich aan niemand onderwierp en zich aan niets stoorde.

Ze zei wat guls tegen haar, maar Corry bleef hard en ze mepte haar korte woorden er uit alsof ze steenen wierp.

Corry was vooral wild op Nel omdat haar moeder had geránseld, terwijl de kerel nog naast haar stond. Die vent, zélf giftig omdat een ‘vuil wijf’ de meid zoo ramde, wou snel bijspringen. Maar toen had Corry hem met ontzetting wéggekeken.

- 't Is me moéder!... had ze gezeid, maar zóó streng en ontdaan dat de kerel met den kop in den nek was weggedruild.

Dat hooge en ongenakelijke afweren van toeschietende hulp, had Nel diep getroffen, al wou zij het niet bekennen. Tóch voelde ze spijt. Ach, hoe lief had ze dat kreng van een creatuur nog, dat niet wist van eer en fatsoen. Hoe kon ze haar weglokken uit dat lichtzinnige pretleventje? Voor haar part mocht ze haar meid nog eerder met een jood zien schuiven, dan dat ze de baan optippelde. Als God toch haar kind in het ongeluk stortte, dan liever nog zoó.

Corry had twee eieren bij haar brood meegebracht, die ze in den theepot wierp om te koken.

- Paasch-eierkoek?... vroeg Nel.

Corry bleef strak-wrokkend, gaf nauw antwoord. Nel voelde drift in haar opstaan, tegen Corry's plompe onverschilligheid. Maar ze zou smoren. Jan, haar oudste, kwam met nat-gekamde haren, heelemaal afgeboend en opgefrischt uit de keuken en ging vlak naast zijn moeder zitten.

- Hier jonge, je happie,... net genoeg voor 'n mosch,... Maar eiers heb ik nie.

Sien en Dirk jankten van nijd dat Corry eieren kookte, zij niks hadden.

- Ik wil, wil... wil!... schreeuwde Corry.

Nel begreep dat Corry haar wrok wel het eerst op de kinderen zou luchten.

- Wij niks,... bromde Dirk.

- Alleenig bik!... huilde van jaloezie Sien.

Snijdend van stem viel Corry uit, dat ze met haar eigen kwartje doen zou wat ze wilde!

Willem de weesjongen spoog op zijn koperen knoopen en begon hard met zijn mouw er overheen te wrijven. Nel liet klein Barendje op haar schoot spelen met den staart van de kat. Leendert kwam links haar arm onderdoor kruipen en knelde zijn orgeltje stevig vast. De weesjongen maakte hem met een schoorsteenvegersboé!... bang en Leendert gilde van angst tegen Nel's schoot. Zij weerde streng het grapje af; toch had ze schik in den levendigen snoevert, toen hij nu ook haar en Jan begon te vertellen van zijn avonturen in... het ‘Huis’, van veertien burgerweesies om... 'n dubbeltje!

- Jij aartsrakker!... lachte Nel.

- Nou?... watte?... ik hou koers,... ikke?... nou!... snij hullie an kruim!... snoefde hij, zijn mond fijn als een schaafspleet uitzettend.

Nel en Jan gierden om de groote-mannenstem van het dikke kereltje en zijn opscheppers-manieren. Willem voelde weer het succes en begon al sneller met afgebroken woordjes verder te verhalen.

- Nou, ikke?... nou?... nog nie gekeune spare... nie foor 'n doodshemp... wat?

- Totototo... tété... stotterde Jaapie schel er tusschen, maar zweeg plotseling beschaamd toen ze hem allemaal aankeken.

- Ikke bin jong, noù!... watte?... tante?... watte?

- Sekerst,... stemde Nel in.

- Haje poelie!... lachte Willem,... watte?... Mot je hoore... watte we singe... Nou... motte we bidde... Eerst seit hij... enne dan ikke, ieder 'n regel:... Merie... onbevlekte... onfangenis... ikke geloof,... seit hij dan weer siet u? -... dat 't schande is... De broeders, -... - begin ikke dán weer -... ete lekker... uit de kopere bekker... en... en... - seit híj dan weer -... wij arreme weesies... ete... ete,... boontjes... mit... beesies!

Nel schaterde van den lach.

- Boontjes mit beesies!... herhaalde Dirk en al de kinderen gierden mee.

- Soo'n kemieke kluif,... meende Jan en bekeek met verbazing den bollen kop van den wees en zijn pittigfonkelende, brutale oogen.

- Wij lol,... haje poelie!... begon hij weer... Maandag... o Jan, nee... seg... dat... dat Dirkie,... had je motte kenne!... Gonge we... gut, fijn!... gonge we... seg,... selle me... mit... se sesse de mart op... Fijn suur bikke... bij die diender fan de dood... die fuile jood...

- Zallemon?... brabbelde spottend Annetje.

- Zaalemon... viel de weesjongen bij... Nou?... watte?... Toe gonge me... mit ons drieje foor de kar... sie je... sóó, vlak d'r d'r foor stinge we... soo... wijd uit... enne... en... toe sijne me sullie op hande... en... voete... angekrope... achter ons an; nou... en toe gonge me hurreke!

- Sukke schofte!... lachte Nel, in voorschot op de pret die komen zou.

+

- Wuilie pikke... pikke... soo mit de fork... enne... wuilie kauwe... en toe langsaam de fork late sakke, nou?... watte?... en stiekem achter ons rug... hè?... Jeemie!... en dan frete sullie, watte?... watte wij angebete hadde!... Was 't weer op!

- En de jood?... vroeg Jan nieuwsgierig.

- Kón... ommers nie lense!... schaterde Willem... áchter... áchter se kar...

Ze brulden allen en Willem, hurkend, liet nog eens zien hoe er drie kochten en zes smikkelden aan één kar.

- Fijn de jood bedufeld.

- Vroeg ie niks?

- Windstil.

- Sei jullie niks?

- Geen asem... Wuilie déje... niks... as stoppe... en kauwe...

- Pirate-koppe!... schold Nel, en Willem, leutig, danste en zong:

> Se gooie me mit steene,
> Se trappe in 't sand,
> Se plette op me teene,
> Dat doet de kommedant!

- 'n Welbespraakt burger... ironiseerde Nel en ook Jan had al meer schik in den weesknaap.

- Hulde!

- Geef mijn... watte?... lieferst... 'n gulde!... greep Willem gretig toe.

Leendertje liet opeens zijn gekoesterd orgeltje los en vertelde, de fonkelend-lichte oogjes van fantastische ontsteltenis opengetrokken, den weesjongen het vreeselijke avontuur van de driftige bij, die gisteren dol de kamer was ingezoemd.

- Freeselijk... o soo freeselik heb ie... heb ie gestoke!

+ Lense: kijken.

Leendertjes oogen gloeiden en zijn stemmetje trilde.

- Soo, soo... suste Willem den opgewonden toon... en waar heb ie dan gestoke?

- In... in... sóó... in me boterham... verklaarde Leendertje strak-ernstig.

Nel en Willem schaterden. Corry schoot plotseling te binnen dat de eieren uit den theepot moesten worden gehaald. Met een houten lepel vischte ze haar lekkernij op, omklonterd van natte blaadjes. Frans, die juist met schoongespoelde kopjes uit de keuken kwam, vond het zonde-voor-god dat er door zijn spilzieke dochter zoo roekeloos met de lekkere thee gemorst werd. Als die meid niet van kersen en honing leefde, dan deugde het niet. En sluwetjes-snel smeet hij de blaadjes natte thee, door Corry van de eieren afgehaald, weer den geduldigen pot in.

Corry at de bikkel-harde eieren met gretigheid. Jaapie lag op zijn ellebogen haar de hapjes uit den mond te kijken. Het hinderde Nel en plots stiet ze hem de lompe ellebogen onder het hoofd weg.

- Neem turve, as je steune wil.

Corry hapte rustig door, koud voor de afgunst van al de zusjes en broertjes om haar heen. Ze dacht aan Jo en Dien en dat ze gauw naar Joden Jet zou toestappen. Ze hield het zoo niet uit! Het verhaal van Dien!... allo!... larie! Was ze allang overheen. Zooiets kon háár toch nooit gebeuren. Ze was ommers overal zélf bij. Nee, ze groef door heel andere gangen in haar donker binnenste. Zij haakte wél naar die misdadige en pronkende slechtigheid. Met zachte begeestering begon het al in haar te zingen als ze dacht aan al wat haar te wachten stond. Ze was mooi. Alle kerels en meiden zeien het. Zij zoú genoegdoeningen krijgen, had haar nog pas Jessie van de Boomstraat uit de kaart gelezen, waarvan ze zelf geen besef had. O, dat innerlijk behagen in haar, naar het groote, rijke en schitterende, en je met dolle uitgelatenheid te storten in die plezieren en door elkaar heen te woelen

[+] als monniken en nonnen. Ze moést en zoú haar avonturen hebben, al kwam de onderste steen bóven.

Het zwijgen van Corry drukte Nel en maakte haar ellendig zenuwachtig. Gul vroeg ze Corry iets en plotseling stond haar dochter recht overeind in de lage kamer. Nel had haar nog nooit zoo mooi gevonden. Die meid had iets over haar eigen van een princes. Verdikke, ze werd er als moeder zelf door gepakt. Dat zwierige en losse had er niet één. Hoe had haar eigen meisjeshoogmoed haar zelf niet geplaagd en gekweld. Maar in háár was het trotsche weten mooi te zijn, nooit een alles en ieder prikkelende razernij geworden, zooals bij die meid, den mond vol liederlijke woorden en den kop vol verhitte gedachten. Maar mooi wás ze. En toch, al stierf de meid op staanden voet voor haar oogen, ze zou het beter vinden dan de schande, haar te zien opgroeien als Zeedijkdel, verslonden door eigen toomloosheid en den schennenden hartstocht der mannen.

Corry had het lieve, omzichtige bijdraaien van haar moeder wel beseft en zachter knorde ze:

- U heb 't ook altoos tege míjn.

Nel, blij dat haar koel-strakke meid weer wat zei, wou in een grap, Corry doen gevoelen hoe dwaas haar verwijt was. Want plots sprak ze met schijn-dreigende stem eenjarig Barendje op haar schoot, ironisch aan:

- Jij swabber... waag 't nou ereis weer 's nachts twee uur fan de flakte af te sulle!

Corry lachte en de kinderen keken moeder aan.

- Jij doordraaier... spotte Nel tot het kereltje... fijne bik... ik rijs op je... die me heele huishouwe in de war stuurt!

Corry schaterde nu.

- Sóó goed?... niet tege jou?... vroeg Nel.

Barendje begreep niets van zijn moeders heftig uitvaren vlak bij zijn oortje en een huil trok over zijn onthutst gezichtje. Maar Nel plette het geschrikte kopje dadelijk

+ Rijs: loer.

tegen haar borst en zoende Barendje's teer blond kruintje nat.

Corry had begrepen... Die moeder ook van haar... wat een kittig wijf! Natuúrlijk moest ze wel tegen háár uitvallen. Alleen zij deed wat.

Met wilde vreugde in zijn stem vertelde Dirk dat de kat gejongd had, al twee weken geleden, in het penantkastje.

- Mag Willem effe sien?... vroeg hij Nel!

De weesjongen hielp ze opdiepen en mocht van tante, een voor een op tafel laten loopen. De wankelende katjes piepten bang en stakkerig zonken de broze pootjes op het gladde zeilvlak uit. De moederpoes sprong plots uit haar vadsig kozijn-zitje met opgekronkelden staart tusschen de gewrochtjes in, en miauwde kermend.

- Kijk Barie... die heb... d'r oogies ope... nou... mag Barie soentjes geve!

Nel, goedig, wreef een piepend voskleurig poesje, dat van angst fel de nageltjes uitstak, tegen het wangenzacht van haar jongetje. Barendje lachte en zwiepte van zenuwachtige blijdschap zijn armpjes en beentjes stijf óp als een vroolijk harlekijntje. Weer greep Nel's nerveuze hand een jong beet en tilde het vlak voor Barendje.

- Sie je... die heb d'r oogies nog toe... en die kijkt er pas door één glas.

Barendje huppelde en gierde op Nel's schoot en kneep van pure pret, zonder zélf te zien, het poesje in zijn kop. Even angstig, schoof moeder-poes met haar zwartgezoolde teenkussentjes waarschuwend op Nel's arm. O, ze hield dol van het beest, nu ze voelde dat het dier haar angstig vertrouwde... zijn kroost en haar kroost tezaam...

- Net molle... lachte de weesjongen en tikte een paar op de geblufte neusjes.

- Sal je 't late!... dreigde Nel.

Frans merkte schuchter op, dat katten-jonkjes op tafel ongeluk bracht vóór den nacht. Nel schrok...

+

- Allo!... wég!... allemaal!... beval ze Dirk en Willem.

Eigenlijk was vrouw Scheendert woest op haar mageren knol van een kerel, dát hij wat zei en ook op hetgéén hij beweerde, een schraal bangmakerij'tje. En toch... toch, werd Nel als de dood voor ál die voorspellingen.

Jaapie vroeg of hij nog mee mocht stoeien met de meisjes en Dirk op straat, als ze Willem een eindje gebracht hadden.

- Maar let op je broertje, waperek!... schreeuwde Nel naar Dirk.

Haar jongste dochtertje, van twee, was gisteren nog door haar uit het politie-bureau gehaald, op de Noordermarkt. Daar zat madame te dammen met een ander doodvreemd verdwaald kootertje. Te dammen... een wurm van vier en twintig maanden... ze moest er nog om gieren... tusschen de lobbessen van agenten in. Nou had ze Jaapie in zijn pet geklad: Ik heet Jaapie Scheendert en woon Lindenstraat... drie. Die kon toch nooit uit zijn spraak raken en nou zei hij altijd: Kij... kkkk... kijkkk... mmmaar... in memememe... ppph... pét! Dan lachten de agenten. Dat had de goocheme Neel Burk haar aangeraden, die net zoo met haar grommetjes deed, nu ze den tel kwijt raakte.

Annetje kwam, éven nog, hijgend inloopen en vertelde dat ze - voor het eerst een vreemden pastoor ontmoetend - nou iemand gezien had - nee... die was d'r fan bofe... 'n oome... en... en... fan ondere... 'n tante!

Nel gierde maar joeg haar weer lachend de straat op. Corry was met Jan mee opgeloopen. Nu zat Nel weer alleen, afgebeuld en slaperig in de naargeestige, donkerende kamer, met dommelend Barendje op haar schoot. Alleen Leendertje, de stille, wou den straatjoel niet. Die zat in zijn hoekje op den vloer en zong zacht mee met zijn triest orgeltje. Toen sloop Frans naar de vliering,

+ Kootertje: kindje. - Grommetjes: kinderen.

heimelijk, uit angst dat zijn vrouw hem weer een taak zou opleggen als ze haar man hoorde. Voetje voor voetje stapte hij rond zijn duiven, die droef koerden in den schemer. En Frans voelde zich eerst rustig en vreevol, tusschen de eenzaamheid van stille schoorsteenen, duisterende dakpannen en een hoogen, verren avondhemel.

+

Derde hoofdstuk.

I.

Mooie Karel keek sip en voelde zich tureluursch. Wat was er toch in hem opengekrabd? Daar stond hij nou al meer dan een uur voor de deur van zijn wôôn in de Willemstraat en hij liet het leven maar over de keien en zijn kop heenwaaien zonder een sikkepitje besef. Daar was nou weer dat gekke, wonderlijk-draaierige gevoel in zijn knar, zoo mirakels-suf, dat hij zichzelf telkens moest afvragen: Ben ík 't nou... Karel Burk, die daar sta?... Zie en hoor ík dat nou wel en is dat nou allegaar wel waar wat er zoo om me heen scharrelt en tatert?

Zulk een droomerig verlies van eigen ikheid had Karel vooral in de avonden. Het was doodmal, alsof de dingen die met hem gebeurden een ander en niet hém aangingen. Zoo berooid en kwalijk was het nog nooit met zijn hersens gesteld geweest. Hij krauwde zijn hoofd van onverklaarbare benauwenis. Van avond had hij het weer hevig; soms dacht hij inéén te zullen zakken. De jonge Mei-avond koelde door de Willemstraat zonder zoete bloemgeuren van de buitenwijken óver te brengen in het hartje van den Jordaan; zooals wel bij heete dagen er inwoei van versche groenten en pinksterruikers. De garnalen-verkoopsters begonnen te roepen en de gerookte-paling-venters. Karel hoorde het zangerig gegalm der stemmen, het stuivend gehurrie van de straat; hij rook wel de stekende bakolielucht van de vischkraampjes, maar toch nam hij er met zijn wezen niet aan deel. Hij droomde weer,... gut... gek,... het jeukte en kriebelde over heel zijn lijf;

+ Knar: hoofd.

en hij hóórde in een doof geruisch en hij zág in een nevelige dampigheid. Voor zijn part konden al de buren van de straat zich opstroppen... Hij stond er buiten, buiten alles, álles. Hé?... Nou was hij toch weer uit dat heugenis-verliezend gemijmer ontwaakt. Godlof! Nou kon hij weer kijken en hooren. Wat schreeuwde die kwibus daar bij het kraampje van den kreupelen Jaap? Wat had hij nou aan de hand? Die gaf d'r les in... in wat?... in boksen, duiken en rechtsche hoekstooten?... Nou schoot hij toch warendig in den lach! Moest je dat aanleeren?... Wat zeit hij nou weer?... jujujus... hoe hiet 't?

- Onse school,... schreeuwde een kerel met strooipapiertjes in de hand,... geift d'r onderricht in... ju... jut... sju... gesondheid fan alle deele fan 't menschelijke lichaam!

Kreupele Jaap krijschte een grap naar Kee Kles, die als leut-vrouw bij het geroep subiet een dans improviseerde, lonkend naar Mooie Karel. En voort galmde de zeurenddreigende stem van den colporteur over het duistere geraas van de buurt, die dampte in oliekoeken-rook.

- Weereloosheid... de swakkere niet te oferwinne... de grootste volksbokser... se eige weerbaarheid!...

Jochies begonnen zijn strooipapieren-spoor in de modder ná te trekken en krijschten alle half-gehoorde woorden mee. Lien Kriegelbui haakte Heintje van Loenen aan en ze zongen saam tegen het geroep in:

Oranje Ka leit boófe...
God sel d'r loófe!...
Oranje Ka leit onder...
God-slâ-me... op me...

- Swakkere... kenne... bokse!... overgalmde weer de colporteur en de jochies joelden nu mee, gierend en lachend:

- Ju-ju-jue!... jue-mit-jue!

Mooie Karel keek weer sip en wou, hoe vermoeid ook van machteloosheid, telkens in zijn eigen wezen binnen-

[+]dringen. Hoe benauwend voor zichzélf was hij den laatsten tijd veranderd. Die vervloekte meid had al zijn zinnen in de war gestuurd. Hij, die nooit iets gevoeld had van blijvende liefde voor één vrouw... hij werd nu als gestoken, wanneer hij alleen haar náám al hoorde. Corry, Corry, Corry,... hij kende geen andere letters van het alphabet meer. Was hij nou niet stapel krank-jorem? Voor een meid, een mooie meid! Het was juist zijn felle kracht geweest, om geen duivel of dood ooit iets te geven en in al luchthartiger scherts, van de eene uitverkorene naar het andere lief te dansen. Voor de avontuurlijke vrijage had hij alles gewaagd. Rip, weg was ie,... rip, terug was ie! Iedere vrouw bleef toch maar een brokje vleesch, het mannen-carbonaadje uitgesneden! Die goocheme Adam! Vroeger werd hij warm en ijskoud voor wel vijf meisjes op één dag. Hij greep ze van den wal en van het vlotgras tegelijk. Zoo een zoet tijdverdrijf na hard zwoegen,... er bestond geen fijner. Toén had hem zijn onverschilligheid een macht gegeven zoo groot, dat alle rokdraagsters om hem kweelden. Zijn spel, zijn zang, zijn vechtkunst en zijn onverschilligheid... daar hadden ze allen voor gebukt, zelfs zij, die zich uit naam van meneer den pastoor, met een schichtig kruisje op de borst getrokken, voor den tuchteloozen en beruchten Karel wapenden. Jool, jool, dolle leut, dat was zijn jongensleven nog voor een jaar terug geweest en zich verliezen in de bedwelming van het liefde-genot. Altijd dansend de vroolijke capriolen en tusschen het voetenstof van de straat heel zijn diep-zinnelijke, levenslustige bestaan uitleven. Hij haatte landziekig gezeur over het buiten-den-bochtspringen; hij verafschuwde zorgen-benauwenis en krenterige wikkers-en-wegers die boomen uit de aarde zuchtten.

Maar nou, tegenwoordig was de leut eruit! Jan Terwee hield hem niet meer nijdig staande om verantwoording te

+ Krank-jorem: gek.

[+] vragen over zijn omgang met het dochtertje Neel. Scheele Mie had hij in geen tien maanden gezien en Juweelen Bet kwam van zelve haar relletjes te staken. Zelfs Dolle Gerrit leek zijn gram vergeten, omdat Karel al maanden na maanden het jolige en springlevende rokkenvolkje van den Jordaan met rust liet. Er gingen allerlei kletspraatjes... Mooie Karel had een geheime ziekte; Mooie Karel was 'melankeliek'; Karel dit en Karel dat. Kwam dan weer het gerucht dat hij in zijn alles-tartenden durf een stoute knokpartij had geleid, waarmee drie, vier straten van den Jordaan in oproerigheid waren geraakt, dan glimlachten de buurtgenooten weer om 'hun' Karel, hun prachtlefzetter. Maar ook de politie gaf hij nu al maanden en maanden rust. Zijn boertig en plagend slagwoord tegen de helmen bleef uit als hij ze tegen kwam. Het was of zijn scherts den mond niet meer vinden kon. Zijn gang door de buurt werd zacht en stil en mijmerend. Welk spoeltje rolde hij stiekem af?... vroegen de meiden elkaar. En niet één vermoedde dat het om Corry Scheendert ging, de mooie nicht van zijn schoonzus. Eerst had hij Corry toch zélf een mirakelbrutaal kreng van een meid gevonden, zonder een spiertje hart, die zichzelf mortepaaide met allerlei pronksels. Nee, eerlijk moest hij blijven. Al dadelijk had hij zichzelf gezegd: zoo een gestalte, zoo een houding en zulke oogen bij geen één te hebben aangetroffen. Er was een lillende pracht aan heel haar wezen die hem dadelijk had verbijsterd. Alleen al dat zachtlokkende wiegen van haar heupen, wanneer ze danste voor een hoog pierement; dat deinen van haar slanke lijf. O!... het had onmiddellijk zijn verstand bezet. Van zijn bewondering wou hij haar niet reppen; dat leek hem valsche pluimstrijkerij en een fleempot haatte Karel. En ook zijn vrienden balkte hij niets over, omdat, voor een vrouw, ieder vriend een vijand worden kon.

+ Mortepaaide: In dien zin: optuigen. - Pierement: orgel.

Mooie Karel, die alle Jordaanvrouwen meestal dadelijk in hun zwakte en kracht doorzag, begreep nog steeds niets van Corry's uittartend zwijgen tegenover hem. Zijn eigen begeerte en hevig verlangen misleidden hem telkens bij de beoordeeling van haar daden en opgevangen woorden,... op een afstand. Mooie Karel geloofde nog altijd dat zij alleen wilde leven in onbekneldheid, vrij van allen band en toezicht; dat ze alleen pronk en mooie kleeren begeerde, en dat haar kwikzilver-temperament hoog steeg en diep zonk naar grillige luimen. O, op dat onrustige akkertje was het slecht zaaien. Die blonde meid hield van den zwier en de stacie, en het diep-gemeene in haar, was de koele, berekenende kracht waarmee ze tegenover iederen vent te werk ging. Ze wou alléén de ríjpe druiven likken; de zure en verschrompelde trosjes roerde ze niet, liet ze hangen voor al wat ná haar kwam. Ze lachte tegen allen die haar bráchten en toch niet eischen durfden. Eerst dán schenen de sterren klaar, als ze wéér brachten en wéér niet waagden toe te tasten. Een enkele geprikkelde en afgematte, die het kwaadaardig-inhalige spel eindelijk snapte, begon wel eens zijn handen te roeren, uit machteloos besef niet te kúnnen spreken. En als er dan eindelijk één stamelend en haperend scheldwoord onder het gestoei uitschoot, dan ironiseerde Corry: as je hande me nou uitschelde, mot je mit je mond fan me lijf afblijve! Dan lachten de kerels weer en trokken ze raar hun lippen scheef, alsof ze dwars door een spinneweb geloopen waren. Neel Terwee had Karel verteld, dat Corry een afschuw had van den Zeedijk, van al die dompe zeemanskroegen. En nou was ze er bijna iederen avond in den roes en den tier, en als een snel-keerende wind streek ze alle danshuizen in en langs met de zieke ongeduríghеid op haar wrevelig gezicht. Een rasterwerk van vernuftige toespelingen en scherpe zetten had ze om haar heen gegordeld en ieder die haar, in die vluchtige jacht op vermaak in den weg liep en naar haar tasten wou, scheurde ze de vingers wond. Hoe had Mooie Karel

eerst gedacht dat ze tegenover hém williger zou zijn. Maar hij had misgegrepen. Met zijn eigen strenge, genotzuchtige en hardvochtige natuur verafschuwde hij Corry, maar zijn lokkende en week-zinnelijke, hunkerde naar haar bijzijn, naar haar alleenig, in volle levens-bruising gegeven bezit. Hij zou haar koude, trotsche pracht schroeien met zijn verliefden gloed. Hij zou voor haar, voor haar alléén de harmonica bespelen, dat ze zou te snikken liggen aan zijn voeten; hij zou voor haar zingen, vechten en dansen alsof hij zijn leven erom verspelen moest. Dan zou ze wel naderen tot zijn tintelende spotnatuur en zou ze zich geven in héél haar heerlijke wulpschheid. Dan zou hij ook met haar dat scherp-snijdende en vlijmende tonggevecht beginnen, als met al de andere meiden en ze zou bukken, bukken tot den grond. O, dat genot, dat overweldigende wraakgenot, dié meid voor hém naar beneden te zien zakken,... dat ze rilde voor zijn wreed-wilde oogen, dat haar de angst om het hart sloeg als ze hem alleen al zag verschijnen. Zoo, al haar gouden cierselen, kralen en opsmuksels te pletter gooien voor haar bevende voeten, haar bellen het oor uit te scheuren en haar toe te donderen, dat hij, híj alleén haar meester was! En als ze dan huiverend en vernederd voor hem stond, en hij het ijdele dametje in haar weggetrapt had, dan zou hij haar zeggen hoe mooi ze was, hoe ze den slaap van zijn oogen roofde, hoe krankzinnig verliefd hij ieder harer bewegingen volgde en dat de jaloezie in hem brandde als een ziek venijn. Dan zou hij haar toespreken; hij zou haar smeeken alléén voor hém te leven, alleen... héél alleen! Hij zou haar de zachte verlokkingen doen ondergaan van zijn hoog gezang en zijn instrument. Hij zou klagen van zijn in-de-war-gestuurde zinnen; hij zou bezweren, dreigen, haar slaan en zoenen tegelijk en ze zou den verliefden adem van zijn gloeiende wezen niet kunnen weerstaan. Hij zou bedelaar zijn en overheerscher! Zijn oogen zou hij met ál de diepe kracht van zijn verliefdheid bedwelmend vol-

laden en ze zou, zoú snikkend en schreiend inzinken en uitroepen: jíj... jíj alléén Karel!

Zoo woelde het in hem. Maar in de werkelijkheid ging alles heel anders. Ze had geen stap naar hem toegedaan en hij besefte al meer, hoe stikkend vol hij van Corry was. Het zou hem stapelgek maken. Wat schroeide er toch zoo in zijn kloppende polsen?... Verliefd?... Verliefd?... Híj?... Was dát nou liefde? Dat eeuwig-verlangende, dat geheimzinnige roepen van binnen, dat nooit en nooit ophield en dat bij avond-wandelingen al érger kwelde? Nu werd hem zijn eigen gemoed een angstig raadsel. Dat vreemde gevoel doorstrengelde al zijn gedachten, liet niet los en vond nooit een seconde wezenlijke bevrediging. Soms onderging hij een verstillingsgewaarwording, een vervreemden van de buitenwereld, als vlokte er een niet eindigende sneeuw over alle dingen vsn de aarde neer.

Nee, nee, dat gevoel had hij nog nooit gekend! Het was een onrustigheid in hem die zóó lichamelijk kwelde en pijnigde, dat hij soms niet wist hoe zich te houden. Hij kon wel snikken van binnen, om het nietigste gebeuren. De diepe, droeve, onbestemde weemoed van den verliefde, zong een lied in zijn ziel zonder dat hij het verstond. Want diezelfde weemoedige droefnis bracht een zoele, streelende huivering over zijn wezen, die hem weer alles deed zien in een zachte helderheid van geluk. Telkens wou hij een makker in vertrouwen nemen, om zich te verlichten, niet te stikken in de eenzaamheid van zijn wisselende gewaarwordingen, en telkens schrok hij ervan terug. Nee, nee, dat was nog nooit in hem doorleefd. Zelfs Heintje Punt en Neeltje Terwee bezag hij als onooglijke schaapjes. Zoo iets leek hem het meest nijpende bewijs dat er wat verschrikkelijks in zijn binnenste gebeurde. Er lei verwoesting, leegte... Ook zijn negotie was dood voor hem. Het benauwde hem hevig, maar toch liet hij den boel in de lap hangen. Stijn overgoot Karel met verwijten, vloekte hem stijf. Zoo een onnoozele druif,

[+] zoo een smouterbolletje! Karel lachte,... zijn broer was toch niks meér dan zijn opstuivende woorden. Corry, Corry,... zong het tegen Stijn's grommende vloeken in. Hij zou wel op zijn eigen biezen zwemmen. Zijn harmonica bespeelde hij heel verborgen, tegen donker, in de paling-rookerij van zijn vader, wanneer er niemand meer werkte. Als het wee té hoog naar zijn keel kroop en het verlangen in knaging en pijn overging, dan even trok hij de lucht er in. Waarom toch had hij liefdesverdriet? Wat wou zijn binnenste dan? Kon hij dat maar begrijpen. Waarom sprak hij Corry niet aan, zooals hij dat telkens bij zichzelf besloot te doen en waarom stoeide hij niet met haar als met al de andere meiden? Zeker, nou zou hij zichzelf durven antwoorden. Omdat Corry zélf zoo heelemaal anders was dan ieder ander ‘frommes’ in den Jordaan. Zij bukte en flikflooide nooit. De andere meiden konden niet van zijn snorretje afblijven.

- Karel op de toon!... Karel speelt!... Karel knokt!... Karel zingt!... Zoo krijschten die in bewonderend geroep en zoo zwommen ze in verliefderigheid. Was hij knap, forsch en slank? Oele, wat zou het! Hij vond zichzelf een vuile struif, die niks anders had dan een paar wakkere oogen, goed om al soorten stekeltjes te visschen. Zou hij zichzelf ooit in hooger gerecht gooien? Het zou wat! Nog nooit had Corry over hem een vrindelijk woord van haar lippen geperst. Zij stond hoog en uitdagend tegenover hem. Ze begeerde de botsing, de kloppartij. Bij haar dreef ook alles bóven. Ze had zélf den stouten lef van een kerel. Ze kon van zich afranselen als een bokser, en de vuile dieven en pooiers van den Zeedijk hield ze in bedwang, alleen met haar moed. Ze zou het mes toestooten als een vent haar tegen den wil te ná kwam. Dat besluit leefde allerverschrikkelijkst in haar helle oogen. En weer meende hij dat zij geen enkelen kerel begeerde; besefte hij niet dat Corry juist één

+ Smouterbolletje: niemendalligheid. - Frommes: vrouwspersoon.

[+] verlangde die haar in alles den baas was, die haar overheerschte, die haar den adem benam en op wiens geweldige krachten zij al haar weerstand afknauwde en wegbrak. En omdat Karel halsstarrig meende dat zij niemand bepaálds wou, kon hij zich ook niet in zijn eigen gevoel toonen noch kleineeren. Maar thuisblijven deed hij ook niet. Thuis... sterven de meeste menschen, lachte hij spottend.

Gek, tegenover háár was hij al zijn zekerheid kwijt, al zijn overrompelende kracht en zijn stoeiende vurigheid. Liet hij zich dat eens even voorstellen... híj... Karel... hij áfgewezen,... een blauw scheentje! Nee, eer hij daartoe kwam duwde hij liever zijn twee klavieren in het kokende water! Het kreng koketteerde wél met al de schuine jongens uit de buurt. Maar hém... zág ze niet! En toch, eens, ééns moést het gebeuren, hoe ook, dat ze niet alleen ergens samen waren, maar ook samen spráken, elkaar naderden. Hij durfde het nauw zichzelf bekennen, dat hij in stilte griende als hij haar een paar dagen niet had gezien. Was hij nu niet gek, ziek, volslagen idioot? Bleek nu niet bij hem het kompas voorgoed van de pen?

Het landzieke verlangen vrat zijn leven op, liet niets van hem over. Als Schudde-gatje hem nou eens ontmoette, met zulke hongerige spionnen-oogen, de meid zou het snappen. Vrouwen, vond Karel, begrepen alles dadelijk van een kerel. Al verteerde je den pot in het geheim, zíj wisten hoe ieder dubbeltje weggerold was. Hij liep met de koorts in zijn leden. Waar Corry geweest was daar ging hij ook. Hij speurde, raadde, voorspelde zich alles omtrent haar doen en laten. En zoó gulzig bedacht hij haar mooien ‘toet’, die toch ook wel lievigheid had,... troostte hij ‘z'n eigen’... dat hij allerlei ansichten op de markt saam-scharrelde van blonde vrouwenkopjes. Bij zijn kameraden gooide hij dan losweg een

+ Klavieren: handen.

[+] opmerking er tusschen, liet de fijne plaatjes kijken. En alsof het hem dan pás inviel, zei hij dood-onverschillig:... Potsneesie,... dat niesse lijkt d'r op... wacht, hoe hiet die meid toch weer... die blonde uit de Lindestraat?... Zóó natuurlijk bezon hij zich en zoo doodonverschillig stond zijn bakkes, dat zijn beste vrienden er inliepen en hem hielpen:

- Corry bedoel je.

- Juist!... schoot hij vast en hij beefde van genot dat ze haar naam noemden en dat hij het sluwe comediespelletje er zoo kloek had afgebracht. Want zelfs Traktementje, de doortrapt listige gast met zijn gemeenloerende oogjes en Willem Peperzak, de widesse gluiper, hadden niets vreemds aan zijn wezen gemerkt. Meenden de kerels nu dat het portretje er niks op leek, dan gooide hij het vod kregel weg. Maar beaamden ze onderzoekend en bepoekelden ze allerlei moois van de meid, dan sloot hij heel stil de ansicht de kast in van zijn vader,... de zooveelste al op een heel stapeltje.

Wat hem het meest van zichzelf benauwde, het was zijn jaloezie. Corry had een kwellende manier om andere kerels aan te halen, groote zwelgers, die nooit hun roes uitsliepen, zoogoed als schrille melkmuilen. Ze ging met de mannen om alsof ze de meid van allen was. Ze dronk mee tot het stá zei en dan gaf ze hun de koele ontnuchtering. Hij, Kárel, jaloersch? Het werd om te barsten van kwaadaardigheid. Vroeger, als een lieve meid hem afgelonkt werd door een linken flikflooier met een zoet hapje eten, dan kon hij zoo lekker onverschillig zich den jeukerigen rug schuren tegen een lantaarnpaal. Weér van een kosthuis af, lachte hij dan. Maar noú spoog hij bloed, als hij zag dat Corry stoeide met een ander. En terwijl hij nooit nog haar neuspuntje had aangeraakt, beschouwde hij toch stilzwijgend de heele meid als zijn alleenig eigen-

+ Widesse: uitgeslapen. - Linke: handige.

[+]dom. Daarom kon niemand hem pijnlijker op de teenen treden dan door Corry liefdoenerig te bevleien.

Zoo zalig als hij zijn liefde voor haar voelde, zelfs het verlangen uit de verte, uren aan uren in niets anders te bestaan dan in dat ééne verlangen, zoo verscheurend en pijnigend vond hij zijn jaloezie, die hem schandelijk vernederde. Hij vloekte zichzelf uit voor hansworst, voor opgeprikte banjer, voor lekkende sleepboot... het hielp niets. Een leelijke racheling zou hij aan dat mokkel hebben, oproeriger dan ál de Jordaanmeiden bij elkander en brutaal als een gilleskrauter. Zoo een schappie-hindele-mindele had hij nooit niet ontmoet. Wat raakte het hem eigenlijk of die meid twee of twintig kerels gelukkig maakte? Die spinnekop kon immers vrij haar knuisten roeren. Hij had zélf altijd gevochten tegen het stekelige tuig: jaloersche minnaars en afgunstige echtgenooten. Den hardsten kopstoot vond hij niet hard genoeg voor zulke ronkende zeurders. Hoe had hij Jan Halfzacht uit den aardappelenkelder in de Vinkenstraat niet afgedroogd; en Pijpie Rook in zijn baaien broek gezet, tusschen zijn fruit- en zuurwaren op de Lindegracht! En dien gekken varkensslager uit de Anjelier en dien drogist van de Goudsbloem zijn eigen zeegras geven te kauwen. Oho!... En nou,... stakkeriger was hij eraan toe dan al die afgeranselde dwarstrekkers. Nou leek hij zélf een gekreukelde kip. Ja zeker, hij moest zichzelf aanklagen, onverlet en zonder snoeverij. Wat zou On-On, zijn felle dans-concurrent op heden, wat zou dié gieren als hij, zoo jammerlijk-in-zichzelf-verloren, hém, Karel, aanbotste!

Hij leed ellendig. Nog nooit had hij zoo een schrijnend wee om een vrouw gevoeld. Nu besefte hij zelf eerst goed, wat hij in andere meiden voor folterende onrust had aangestookt; mokkels, die hem waren nageloopen. Nu wist hij, verstond hij pas hun stille schaamte-verdriet,

+ Racheling: teleurstelling. - Gilleskrauter: een dief die op alle uren steelt. - Schappie-hindele-mindele: dooreenmengsel.

[+] hun hunkerend verlangen-woord naar zijn tegenwoordigheid. Als een bitsige dog had hij ze aangeblaft en afgesnauwd en zij bleven druilen als huttemetutjes, geen raad met eigen bestaan wetend. Zoo een kinkel. Nou begreep hij hoe hij misdaan had, nou hij zélf ziek zich peinsde, hunkerde, eeuwig hunkerde naar Corry's bijzijn; nou hij zélf sufte, griende en alles, álles op de heele aarde, in verband bracht met haar creaturigheid. Zijn broer Stijn, die snuffelde al nauwer om hem heen. Die goochemert giste iets. Anders wist die goeierd alles van zijn liefdesavonturen; nou neep Karel den mond dicht als een deksel op een bus. Nee, zoo gemakkelijk zou hij niet in de kaars vliegen en al had Stijn een snuf in den neus, geen woord zou hij babbelen. Ook Stijn vroeg niets, niets. Als de negotie maar bleef gaan. Maar die slabbakte telkens weer. De lust was er uit! Zijn een biet! Kwám het uit, dan kwam het uit; moest Stijn maar weer op eigen wieken drijven.

De laatste maanden slenterde Mooie Karel iederen avond op den Zeedijk, om haar. Hijzélf walgde soms van het gajes daar. En nóg had hij Corry, al die dagen lang, niet aangeklampt. Weer vroeg hij zich af, wat toch die gekke duizelingen beteekenden als hij naast haar stond, wanneer hij slechts even den rand van haar rokken zag ópzwaaien bij het dansen. En tegelijk woedde de drift in hem dat ook andere kerels er naar gluurden. Bierpot na bierpot zou hij hebben kunnen aan scherven ranselen op hun gekke testen. Hij stikte half van gif en wat wilde vloeken brandden hem de lippen op. Wou hij uitbarsten, dan voelde hij zijn stem afbrokkelen in de keel. En wou hij wat vrindelijks tegen haar zeggen, dan verstijfde juist alles aan hem, trok hij een gezicht alsof hij haar verafschuwde.

Hij graaide rond met zijn armen, in een gevoel alsof

+ Gajes: min volk.

[+] hij tegen den vloer zou slaan. Alles ging tollen om zijn oogen. Het dansende hak-en-mak-gespuis zag hij met dubbele, verhitte pretkoppen. Dan schrikte hij óp als Corry keek, even schuw en minachtend de lippen saamperste. Zoo kwamen de angst en de verlegenheid en de brandende schaamte dat zij zou merken... 'Jezus!... Karel loopt op me!' Dat zou hij niet kúnnen verdragen. Als dat zoo uitliep, zou hij de lampen in de zaal stukslaan, wanneer ze er althans een woord in de danskroeg van repte. Maar ze hield haar lippen op elkaar en tóch vreesde Karel. Onder de hevige angst-inbeelding holde hij dan het lawaaierige lokaal uit, om tot diep in den nacht rond te dwalen en dan weer,... ergens in te stappen waar Corry plakte.

II.

Op een Zaterdagavond stond Mooie Karel voor de winkelstoep van zijn broer Stijn. Neel had juist wat spotzinnetjes naar hem toegespat, van het aanrecht tot de straatdeur. Met Neel begon hij liever niet. Die had een geraspte tong. Als dat wijf hem goed in de poppetjes loerde, wist ze alles. Stijn was gemoedelijk-rustig. Ze hadden samen een geel velletje verdiend en nou wreef hij met gebaren van stille vergenoeging zich over de baaien hemdsmouwen. De Meiavond zoelde door de lucht. Vannacht zou Karel weer den Zeedijk beklauteren; vast! Hij groette luchtig en stapte haastig een scheerderij in. Het was er stampvol en de menschen zeurden rond hem de honderd uit. Hij zei boe-noch-bah. Dat zwijgen kostte een koopje,... nou hij toch niks te zeggen had. Toen hij geholpen was repte Karel zich naar huis om zich lekker te kleeden op zijn piekfijnst! Eerst zijn gele nieuwe schoenen. Ze kraakten als maalde hij beschuiten met zijn hakken. Daar hiéld Corry van; dat wist hij stiekem. Dan zijn gekloft blauw pak, dat hem zoo strak langs het lijf

+ Geel velletje: een bankje van vijf-en-twintig gulden. - Gekloft: fijn.

[+] trok... Nou de lichtrooie das, hel rood... immes!... en een spierwitte hooge boord! Dat vond Corry zoo mooi; dat wist hij ook weer stiekem van een klappenden gooser. Ze hield niet van de Jordaansche broeiers, met hun leegen hals in een stropdas en den geplakten lok op den glimmenden voorkop. Die Wijde-gang-gasten konden voor haar den dood rollen. Achter het donkere ‘Kolkie’ liepen ze fijner! Die is gaaf,... lachte Karel en hij bekeek en betastte heel onderzoekend zijn gladgeschoren kaken voor een spiegel in de voorkamer. Toen stapte hij weer naar de keuken en draaide met branie zijn snor in de punt. Weér liep hij naar den spiegel, monsterde zich opnieuw en lachte even. Niet kwaad voor een Dijkslenter, bromde hij in zichzelf... Nou zal ik haar vast er tusschen nemen. Nog op de fijngekamde pruik, heel voorzichtig over de scherpe scheiding heenschuifelend, de pet... en dan... fiat!... met een sprong van Jan de Sik... eruit!

Zijn vrinden vonden Karel den laatsten tijd eigenlijk veel te fijn in de bullen gekneld en niks meer een Jordaanschen jongen. Wat dachten ze dan?... Dat hij ging roepen als Sekkie Neus... door de Willemstraat:... Ses sente 'n bak mit schol!... tot hij zich open beenen had geloopen, en dien je van de Egelantiersstraat tot de Baangracht kon hooren galmen? - Jullie bint t'r nog uit Waterloo, ouwe broeke,... grinnikte Mooie Karel dan,... uit de tijd!

Ze lachten mee, de vrinden, vooral omdat ze den kerel zijn knuisten bewonderden. Maar haaks was het niet!

Wat?... dreigde zijn stem en weer pruttelden zij schuchter weg een bijdraaiend woord. De vrinden moesten niks van zijn genadelooze knok-klavieren. Ze kropen allen voor hem in hun schulp, en Karel's meest verknochte vecht-adjudanten vonden alles ‘kedin’ wat de stoutmoedige aftuiger deed. Een week geleden had hem een Zee-

+ Aftuiger: vechter.

[+]dijk-zwerver, Kikkie Vlaggestok gezeid, dat Corry maar één wist uit den heelen Jordaan die voor haar vechten mocht als het moest... Karel. Dát deed hem goed. Hij had Kikkie Vlaggestok bedeeld met vijf sigaren en twee slokjes. Die schooier wist maar niet hoe hij het had en toen Karel aandrong dat hij nog meér zou slikken, begon de zwerver argwanend te tasten naar een geheime bijbedoeling, bedankte snel en feestelijk.

- Wat mot je dan?... had Karel joviaal-onverschillig gevraagd.
- Ik mot me kliekie oprape.
- Je kliekie?... lachte Karel.
- Uit de achterdeur fan de gaarkeuke,... lichtte Vlaggestok toe.
- Lá-so-maar,... grinnikte Karel overblij,... maar ik snap d'r geen klontje fan.
- Ik haal 't oferschot.
- Soo,... en mest je je daarmee?

Mooie Karel schaterde. Dat was nou op-en-top Kikkie, die gulzig de bij-elkaar-gegooide maaltijdoverschotjes van de gaarkeukens saambedelde en zich dan in een stil hoekje bol vrat.

Dwars door de schelle en nerveuze vroolijkheid van Karel lichtte de gedachte: Ik, ik alleen mag voor haar vechten, als het er op aankomt! Nou, hij zou zijn knokels in de politoer zetten. Hij had nooit niks gevreesd,... nou zou hij ‘rammen’ al kwam Onze Lieve Heer in eigen persoon. Zoo een eenzame barrelaar als hij was, kon dan ook op den Zeedijk zijn geweldige knuisten ‘te-alle-tije’ gebruiken onder het schuim en het gappende geboefte, tusschen de souteneurs en dieven, onder al het gekrioel van het gemeenste schorem: oplichters, beroeps-vechters, messentrekkers en kwartjesvinders. En al sloegen ze hem een keer tezaam zijn bakkes van mêkaar, hij zou niet wijken, niet wijken voor een school schurken en schooiers

+ Barrelaar: boemelaar.

[+] niet. Zijn moed, zijn alles-tartenden lef zou ze ervaren Corry, en koesterend deze gedachte ging hij den Zeedijk opkuieren.

Van de Binnen-Oranjestraat nam hij rechts den Haarlemmerdijk, zoo dwars door de joelende volksdrukte van de Zaterdagavond-buurt. Dat vond Karel nou zoo gezellig als niets-ter-wereld. De afsloverij gezakt, nou... pikant... den jool in! En dan al die opgemonterde tronies van bekende jongens en meiden. Ze lachten in het winkellicht van loutere Zaterdagavondpret, ze glommen van opgepoetstheid. Kijk, daar hinkte Stalen Piet,... had zich pas vrijgesmoesd, tweemaal achtereen van een gilletje... Linke gooser! Hè, wat rook de haringmoot lekker. Wim, met een opgeschuurd lantaarntje op zijn nieuwe kar! Het kon er af. Als die Duitsche bedelaar nou niet zoo gruwelijk jengelde aan zijn oor, zou hij even Toon Bierton aanhaken. Wat? Had hij nou gaatjes in zijn kop zitten? Er kroop iets van boven zijn test, langs zijn rug. Verrek... jajem! Zachies-an! Huhu! Zijn fijne pakkie! Zijn versche boord! Kijk die jongen, die rakker... zuipt er een vuilen boenemmer met water leeg van de schoonmaakster! Nou kreeg hij een achtkantige pet van het regentje... Ho... het was al weer droog.

Op den Singel, bij het begin van de Haarlemmerstraat, zag hij hoog over het wemelend koppen-gewirwar van al de menschen die den Nieuwendijk doorkrioelden heen. Dat stemde Karel nóg vroolijker. Hij hield van een opgemonterden kuier door de volksbuurten. Dat Zaterdagavondgewoel vulde zijn kop met afleidende gedachten. Het gesliffer en zuigend gestap van duizenden voeten over het asphalt aanhoorde hij als een soort gonzende, half verdoovende, brommerige muziek. Het gegloei van de roode en witte electrische ballons, waarin, als op klaarlichten dag, de menschen voor de winkels te kijken en te wandelen liepen, gaf hem genot. Hij was nou eenmaal een ras-

+ Gilletje: diefstal. - Jajem; regen.

[+]straatzwabber en dat hel-uitstralende gefonkel van bioscooplampen, zóó, over het doffe geroezemoes der drommende menigte, pakte hem altijd weer iederen Zaterdagavond even sterk. Er brandde een gistend plezier onder de jonge meiden en kerels, waar met waarschuwend woord niet tegen te lapzalven viel.

Die dravende paardjes lonkten ieder naar een ruitertje en zoo guitig werden ze niet bekeken of guitiger nog oogknipten ze terug. Dat klopte. Fijn vond hij ook dat schetterend en elkaar in stemme-kracht overtroevend geroep van de bioscoop-portiers bóven de schuifelende menschen-massa. Hè, als een brandschijn sloeg het licht neer over hun pratende gezichten. Net een zeerob die lucht slikt, vond hij dien dikken reus met zijn opgepronkte kapiteins-uniform. Zoo een olmse zuigstang! Zou hij nog een nummertje uitloeken? Gretig bekeek hij eerst, telkens van zijn plaats geboft door opééndringende voorbijgangers, de schel-kleurige reclamebiljetten en langzaam spelde hij het program. Het zag er altegaar verschrikkelijk uit. Een bloedende vrouw, in waanzinnige smart half neergestort over een verminkt lijk... Oele!... Oele!... hij zoog liever ijswafels. Dan, hooger op, zag hij een woesteling met vuurrood haar, in een boot een jong meisje met een mes bedreigen. Roodbaardje... duivelsch-aardje... bromde Karel. Daarnaast een oosterschen hemel in avondstond, die nog bloedde en gloeide van roode en gouden vlammen. Nee, dat was alles niks voor hem. Hij loerde op detectieven- en moordgeschiedenissen onder het crapuul. Gevechten mét en listen tégen de Apachen uit Parijs. Dat was écht en daar bleef hij dol op. Wel vijf uur achtereen kon Karel naar zulke akkevietjes kijken. En toch niet omdat hij voelde als die Apachen-vechters en dansers. Het klopte ook wel zoo om-en-de-bij in zijn bloed, maar alleen als het op vechten en dansen aankwam, niet op rooven en jatten en moorden. Integen-

+ Olmse: oude, afgesleten. - Uitloeken: afzien. - Jatten; zakkenrollen.

[+]deel, met een woedende, hartstochtelijke begeerigheid zou hij op die schurkenbende ingeranseld hebben, op die stinkende luiwammessen en bluffende misdadigers. Nee, niet om eigen bravigheid te redden, maar omdat het zoo in zijn aard lag zich te weren tegen ál wat gemeen bedreigde, afronselde of op slinksche wijze lokte in opgezette vallen. Hij vreesde geen messteek en geen bloed; maar waar hij van spuwde, dat was van pooiers en gemeene dieven. Daarom, als het op knokken aankwam, zou hij partij tégen de Apachen opgenomen hebben, die laffe, schunnige bluffers, die bange en slampamperige schoothondjes van mannetjes! O, hij was dól op het zien vangen van vluchtende en allerlei listen bedenkende misdadigers en boeven. Hij voelde altijd precies vooruit hoe het zou gaan. Moed hebben... moed houden!... Nee kerels, niet terug,... doorgaan!... doorgaan!... durven!... doorzetten, al laat je je hachje!

Zoo zat Mooie Karel in hevige spanning en zelf-opwinding en zoo sprak hij de bioscoop-beelden áán alsof ze hem konden hooren en zijn raad opvolgen. Het was een wild, bedwelmend genot en een meeleven met iedere beweging op het flakkerende doek. Vaak kroop hem de angst tot de heete oogen, de brandende benauwenis over mislukkingen en het sarrend dwarsboomen van lot en omstandigheden. Dan wrong en beet een onrustige pijn in zijn opgejaagd en begoocheld binnenste, begon zijn bloed wraakgierig te gisten en te gloeien. Maar blijdschap over een welslagen, brak zijn kleinmoedigheid, gaf hem weer alle volharding en levensvreugde terug. Dan ademde hij opnieuw in een hemelwijde lucht, verviel al zijn weeke en zelf-spottende inschikkelijkheid met eigen voornemens en gebreken. Heerlijk vond hij het, te zien inranselen op arglistige schurken en verkleffers, die zich niet meer wieberig konden maken; kerels, wier haat en kwel-

+ Pooiers: mannen die leven van het geld dat een vrouw met haar lichaam verdient. - Verkleffers: spionnen. - Wieberig: vluchten, ontsnappen.

[+]lende driften onder alle vervolging telkens opbruisten en aanflikkerden, maar die toch neersmakten en zich in de bloedende ellende van roof, brand, moord, zélf vernietigden. Werd het knokken om liefde,... om een mooie vrouw, dan steeg in Karel Burk het innerlijk leefgenot tot een stil-ziedende, opwindende razernij waar niemand in zijn nabijheid een flauw besef van had. Want, als even het licht opklaarde, na ieder tafreel, zat hij roerloos ineengedoken tusschen het pratende, lachende of huilende volk. Onder den gang der tragische verwikkelingen voelde hij zich betooverd, geroerd en geslagen, en de weemoed van zijn eigen verliefde ziel begon zijn droef-verlangend lied. Soms, in het duister, had hij stil gegriend, al schaamde hij zich dood voor dat losse aanspreken van zijn hart. En toch, alle smart en ellende van de voorgestelde menschen leefde Karel mee. Hij moest zich met alle kracht en ontnuchterenden spot betoomen om het niet uit te krijschen. Hij kon, kón niet lijdelijk blijven, hij kón geen eerroof en verraad dulden. Al was het altegaar dooréengeklutste komedie,... onrecht en laagheid grepen hem even hevig en met zijn mannelijke onbehouwenheid wou hij zich verzetten en alles meé vergruizelen.

Even, in een gulle bui van zelfkennis betrapte hij zich op de zacht-kwellende gedachte dat hij toch ook wel eens eerroof gepleegd had, zij het dan met ‘ongewilde toestemming’ van het ‘slachtoffer’. Dit bedenkende, vloekte hij tegen de bioscoop-malligheid en al het vertoonde gebeuren dat hem opwond en hem toch het diepst-wezenlijke van het echte leven en de groote werkelijkheid onthield. Dan werd hij zich bewust, hoe, door een dwaze opeenstapeling van ijselijkheden en bloedige gruwelen, schokkende rampen en kromgewrongen noodlot-gebeurtenissen, een valsche en gevaarlijke zenuwspanning ontstond waaraan de verbeelding zich bedwelmde, niets achter latend dan den martelend-leegen en pijnlijk-angstigen wre-

+ Knokken: vechten.

vel en wrok van den roes tegen het plat-gewone verloop aller aardsche dingen. Onder de verhelderende werking dezer gedachte, begon hij zichzelf als slachtoffer te zien van een momenteel ziek verlangen naar eigen rampzaligheid, die bevrediging vond in de aanschouwde somberte eener saamgeknutselde werkelijkheid, waarin niemand langer dan vijf minuten kon ademen of hij zou uiteen barsten. Zijn levenslust was te vreugdevol, te hevig trillend van echte begeerten, om te kunnen worden leeggezogen door de opwinding en de verdwazing van het verbijsterend grof spel eener vervalschte realiteit.

Maar zonk dan weer de duisternis over de zaal en bestaarde hij droomerig het geheimzinnig roode nagloeien der half-gedoofde muurlantaarntjes, en hoorde hij het ademen van één massa, levend onder dezelfde vreeselijke spanning, dan pleitte hij zichzelf vrij van alle overgevoeligheid, onderging hij de angstbeklemmingen en heerlijke kwellingen van het gebeuren, alleen van den onbewust-grooten kant: als een heroïseering van het dagelijksch leven. De diepere aandrang van zijn eigen vechtinstinct werd hem dan wonderlijk onthuld; zijn ontembaar koen durven en niets vreezen.

De zachte muziek, de duisternis, het geheimzinnig-zwijgende van menschen die alleen met mondbewegingen praatten,... alles tezaâm schiep in hem een fellen drang naar goed handelen als de beste en stoutmoedigste onder de buurtjongens. Het grove en dwaas-onmogelijke der voorgestelde gebeurtenissen, drong hij in zuiverder vormen van waarschijnlijkheid terug, gaf hij onbewust, edeler en logischer oplossingen. Nimmer had hij over zijn eigen heldhaftigheid als een zichtbare deugd gedacht; ze alleen gevoeld als een heerlijk-roekeloos zich prijsgeven voor een ander die hulp behoefde. Op die uren, onder het geheime werken van al zijn aandrangen, wist hij zeker dat zijn moed geen begoocheling, zelfmisleiding of looze opwinding in hem was; geen bedrog van een eerzuchtigen

wil die zelf terug sidderde voor de feiten. Nu begreep hij dat moed bij zijn wezen behoorde, als zijn kop bij zijn romp; nu besefte hij waarom een rilling door zijn bloed ging bij iedere aanschouwde daad van zelfopofferende dapperheid, en waarom hij den angstigen en wegkruipenden mensch verachtte en haatte. Als het luien van een alarmklok, zoo aanhoorde hij den roep die waarschuwde voor het gevaar,... en weer trilde in een schok door zijn hoofd, de gedachte, dat het leven zonder vermetelheid waardeloos was.

Zoo genoot hij van de bioscoop-drama's met slechts één groep van in werking gebrachte gevoelens, het toevallige en lagere door zijn eenzijdige gemoeds-ontroeringen uitsluitend. Als een schraapzuchtige vrek zat hij op den tijd te loeren en iedere minuut wou hij vasthouden, omklemmen. Ging dan weer even tusschen de bedrijven het licht op, dan keek hij, als uit een stikduisteren put opgehaald in het flonkerende zonlicht. En even later snakte hij weer naar de donkere zaaldiepte en de muziek, de muziek in de verte. Hij wachtte op de afrekening met de schurken. Tóch wist hij zélf niet goed waarom. Want voor die stoutmoedige boeven had hij toch óók gevoel. Soms wist hij zelf niet wie hij zou hebben willen bijstaan, de kerels of de politie. Nee, de politie-lui waren toch ook stomme krengen, aaswerpers in de broeiende duisternis van het slechte en hachelijke leven. Tegen hen had hij toch een hardgrondigen wrok die onder den drankinvloed ook bij hem meer dan eens tot razernij was overgeslagen. Maar het koud-wreede en helsch-hebzuchtige van den misdadigen roofdief was hem geheel en al vreemd. Hij verachtte nachtelijke straatroovers en op geld azende souteneurs. Hij hield ervan tegen de openbare macht óp te trekken, straatgevechten uit te lokken, maar nooit om geldelijk voordeel; alleen om de orde-branie der politiemannen te pesten en hun gezag in de war te schoppen. Maar voor particuliere detectieven met stouten durf had hij groote bewondering en als hij niet te stom was, zou

[+] hij niets liever dan helper willen zijn van zulke moedige lefzetters.

Hij slenterde kalm verder, door de Passage naar den Zeedijk. Onderweg groette hij telkens kennissen, meiden en kerels. Vlak vóór hem liep Klaas de Zanger, uit het schaftkeldertje in de Tuinstraat, met Toon Blauwbaard. Geen sjoege zou hij geven. Toen bleven ze kijken voor een paardenvleesch-winkel. Hupsch!... hij vóór! Die had hij sijn de zoete melk in het oog geblazen. Nou den spat gezet. Potsmausie... daar zat Kareltje vast... Neeltje Terwee en Lientje Dekker, arm in arm. Lieve meiden toch! Doodjammer dat hij geen oog meer voor hen had. Lien was getrouwd met haar Barend, niet? Da-àg!... daag!... groette hij hartelijk. Goskrimmie,... hij dacht dat Neeltje Terwee haar oogen hangen bleven buiten haar hoofd, zóó had ze hem aangekeken en vastgeklemd met haar blik. Da-àg!... wuifde hij nog, terwijl de meiden hem bedremmeld stonden na te kijken.

Hoe kwam het nou, gromde hij in zichzelf, dat hij nou niks meer voor die mokkels voelde? Als dat nu eens iemand hem klaar voor de oogen spannen kon. Dat was niet een opwelling meer, een verlangende, levend bij ja en bij neen... Dat was heelemaal afgestorven; geen kans kon meer keeren, het bleef weg. Daar stond nou Heintje Punt; eerst een niesse om te stelen! Hij ontweek haar tegenwoordig net zoo vaak als hij haar vroeger had opgespoord. Wat was dat nou,... hoe kwam dat nou? Corry, Corry moest het zijn. Zij, zij alléén! O, hij schaamde zich voor de lieve meiden en met een soort wellust hoorde hij onder haar, al meer en meer den leugen rondgaan dat hij ziek was, gevaarlijk voor iedere vrouw. Waaide die bekattering ook naar Corry over, dan zou hij haar wel doen beseffen hoe onwaar dat praatje rondgezongen werd door dwaze babbeltooten en dat hij een ieder onder de

+ Lefzetters: moedsmenschen. - Sjoege: aandacht. - Bekattering: beschuldiging.

kluiven zou trekken die waagde het te herhalen. Al dat bedriegelijk geklets was hem vooreerst nog welkom, tot hij er zélf een eind aan maken ging. Dan zou hij met de pratte en schijnheilige smiechten, die met genot kwaad van hem afroddelden, het breede pad opzwerven en ze een oliekoek te likken geven. Eér niet.

Door de Oude Brugsteeg kuierde Mooie Karel den Zeedijk op, waar het wemelde van zingend varensvolk. Jordaners en avonturiers rond-de-kroegmuziek. Het begon harder te regenen. Karel voelde zich kregel worden. Waar nou te zoeken! Overal stikvol.

Dien avond stapte hij danshuis na danshuis in en uit, zonder een spoor van Corry te ontdekken. Zoó lamlendig had hij zich nog nooit in zijn leven gevoeld.

Vierde hoofdstuk.

I.

Laat in den middag werd Manus wakker. Uit zijn donker alcoofje gluurde hij naar buiten. Regen,... de lucht duister en toch zwoel, echt Mei in ópkomenden bloei. Nou zou hij nog even op zijn bed blijven rekken en ren- gelen. Hij stootte gaapgeluiden de kamer in en dadelijk zong hij met half-gesmoorde stem een liedje:

> Wel sapperloot, wat doet dat seer,
> 'n Spatje koope... en nooit meer...

Hij sliep altijd als een gezonde os, al droomde hij wel tien bioscoop-voorstellingen bij mekaar op één nacht. Wat zich zoo een paar donkere uren niet in zijn test afspeelde!

En hij zong weer, terwijl hij mislukt gaapte:

> We neme d'r 'n Jan Plesier,... Jan Plesier,
> We slikke katsies, bols en bier!...

Nou moest Manus toch om zijn eigen grog-stem lachen. Nee, eerst verantwoording van zijn droomen. Dat was nou een fijn uit-mekaar-zoek-werkje; terugkuierende, je stap voor stap te herinneren wat je zoo een heelen nacht gedroomd had en al wat schots en scheef dooréén gehutstpot lei, voor je eigen vermaak uit te zoeken, zoo ver hij kon. Sapperloot... een rekenvrachtje!

Eerst... eerst was hij zélf de logementhouder geweest uit de Pieter Jacobstraat. Hij??... hij, in zoo een boevenhuid?... Wat zou het! Toen,... een Jonker van de vlakte; plots weer... een huishoudster met één oor en twee wratten onder den neus... Dat was hij vannacht nu alle-

maal zélf geweest. Een halve huishoudster en toen inéén een jonker van de vlakte. Dat waren nou, lachte hij in zijn bed, de geheimen en nachtelijke avonturen van Manus ‘Bochel’, ook wel ‘Bad-Aap’.

> As d'ooievaar u heit fergete,
> Omreê u nie fan kindre houdt...

Nee, nou niet zingen! Wat had hij nog meer gedroomd vannacht? O ja, aboe!... van die drie-persoons-vette Rooie Mie uit het theetuintje. Jonge, jónge... dat was nou effetief een rare boel geweest vannacht in zijn knar. Wat had hij de rooie kanes van Mie nou toch vlak voor zijn oogen gezien. Het mensch sting er compleet! Al veranderde ze van onder óp telkens in Joden Jet en al had ze de stompe knokknuisten van Simbad en den dronkemans-loltoon van Jaap Knakworst. En hoe duidelijk had hij het lieve bakkesje van Rika weer voor zich zien staan kijken. Dat was nou zoo een knappe dienstmeid als hij zijn leven er nooit weer een kon tegenkomen. Die zat nou rondom in de liederlijke zwijnerij van den stikdonkeren speeltuin met zijn bebladerde prieeltjes en liet zich van geen man met een pink roeren. Voor die meid had hij eens héél stilletjes rarigheid in zijn hart voelen draaien. ééns, tien jaar terug, toen hij nog lommerdknecht geweest was en in de avonduren ‘administratie’ hield voor lui die er slecht schreven en rekenden. Met prachtkrullenschrift en caligrafische kleurletters had hij toen haar naam geteekend. Hij wou er alles aan geven. Dat was nou zijn schuchtere liefdes-verklaring geweest. De meid had er een kleur van gekregen toen ze het zag, zóó prachtig vond ze het ‘pampier’. Maar hij had ook een kleur, een héél vreemde kleur gekregen toen ze hem bedankte en toen... tóén had de meid begrepen wat er in hem gebeurde. Stakker,... had ze gezegd en hem de hand gedrukt. Toen wist hij ook genoeg. De meid had meelij met zijn schoone gestalte. Nóóit sprak hij weer een woord

over dat stille spelletje. En hij, die meende geen hartstocht-voor-de-vrouw te kennen, was alles weer in tien dagen glad vergeten. Nou had hij ook haár vannacht weer gezien, in den theetuin, met zijn goud-en-rood-gekleurde krul- en cierletters in de hand. En hij had haar snoet weer heel lief gevonden. Heere-nog-an-toe!... dat was toch een dwarrelprent geweest vannacht. Laat eens kijken?... Die theetuin... daar had hij Jet leeren kennen en die had hem méér betaald dan hij als kaal lommerdklerkje beurde; maar vooral een onafhankelijker schrijf- en rekenbaantje gegeven. In het theetuintje had hij indertijd dat dooddroeve schepseltje ontmoet, dat hij, ook wákende, niet meer kon vergeten; met ál zijn bedaardheid en ál zijn onverschilligheid niet; hem altijd een folterende herinnering bleef. Vannacht had hij daar weer geleefd, tusschen het bestofte klimopgroen en achter de verborgen koepeltjes. Hij had er weer gesproken, gestaan en gegluurd als tien jaar her. Daar, in een vuns en stikduister prieeltje had hij 's nachts, heel, heél laat, toen er geen enkele bezoeker meer plakte, een vrouw hooren snikken. Zóó vreeselijk pijnlijk wanhopend en smartelijk als hij het nooit hoorde. Een vrouw... zóó snikken,... om te béven! Toen was hij brutaalweg het prieeltje ingeslopen en had het alleen gelaten schreiend schepsel onder een lantaarnpaal bekeken. Het was een beeld van een rosblond meisje, een kind van vijftien jaar. Ze sprak met een wee,... hij stikte zélf erbij in zijn eigen stem. Een jonge kerel uit de buurt had haar meegelokt en verkracht. Nou bleef ze half dood, dood van jammer en schande.

Rooie Mie spoog hem uit toen hij haar met het snikkende kind aankwam. Maar Manus vloekte op haar gemeene theetuintjes, op alles wat daar in het stikdonker verborgen gichelde, stoeide en de stoelen liet kraken. Dát was nou een ontucht die hij afschuwelijk vond en die moest worden uitgeroeid! Hij had het berooide schepseltje naar haar woning gebracht en nooit meer die vochtige, om hulp-smeekende oogen vergeten. Uit angst voor zwan-

[+]gerschap had het meisje zich twee maanden later verdronken,... hoorde hij op een dag bij de buren. Hij schrok ervan. Och, alles ging als het moést gaan,... mijmerde Manus weer; dat had hij later van het wreede leven begrepen.

Tóch hij,... hij had zich alleen doodbedaard te houden en te... rekenen. Ajakkie, geen gevoeligheidjes en geen valsche klanken van een oproer-lied vóór of tégen het rapalje. Rooie Mie was een gemeen beest van een wijf geweest en toch... onder de theetuintjes-smuigers had hij ook goeie menschen ontmoet, zoo braaf dat het hem bijna beangst maakte indertijd. Brave schepsels, meende Manus, bestonden zelfs onder het meest gevaarlijke ontuig, die in luchtige vroolijkheid onbewuste weldaden deden. Daar had je de Tondeldoos, eerste-klas jatter en zakaflader,... die nu al weer een haaie drukkerd van zeven jaar cel bedobberde. Manus kende geen guller, hartelijker en meewariger vent. Iederen avond kwam de dief met een uit het slijk opgevischte, verwaarloosde durk thuis en verzorgde het boevenjog als een teerhartig vader.

- Edelvolk, binne wullie,... lachte hij ieder keer als hij bedelaars schokte en betaalde voor daklooze zwervers.

Daar had je de Ribbestooter... Door het vuur was de inbreker voor hem gegaan, omdat Manus zijn meid eens in koude, arme dagen toen ze ziek lei, aan een paar schepjes cokes had geholpen. Er was nog geruchtlooze barmhartigheid onder de diepst-gezonkenen,... en geen mensch bezoedelde zich alleen met zondige dingen doén; even zondig, zoo niet zondiger leek het hem te schimpen en te schelden op ontredderden en afgetakelden. Het boeventuig werd juist zoo gemeen als het moést zijn.

He?... Nu leek toch zijn heele bagage in den knoop...

+ Jatter; zakkenroller. - Ben haaie drukkerd: een zware straf. - Durk: ventje. - schokte: te eten gaf.

[+] en lei hij zichzelf in gekke tegenspraak te verdubbelen. Dat ging niet. Was het mogelijk dat éénzelfde wezen twee geheel tegengestelde gedachten in zijn brein kon zien en voelen ontspringen, bijna vlak na elkander en allebei voor waar hield?

Kijk, nou had hij toch een heerlijke denk-kluif te beknabbelen voor zijn stillere peinsuurtjes. Als zijn pijp nu maar eens licht trok na het versche doorstoppertje, dan zou het temeê gaan. Zie je, dat wirwarrende van het leven, daar kon hij niet tusschen- en achterdoor loeren. En dat wou Manusje toch zoo graag. Gisteren vond hij, om het nou zoo vlotjes-weg te vergelijken, de menschen tegenover malkander als spin tegen pad, en alles zoo walgelijk en verachtelijk als een dominee spuwende op aangebrande rijst. Dan kwam hein het water tot aan de lippen borrelen en zag hij niets dan gekke duivels duikelen op een altaar. Valsche vromigheid alom en brandende hebzucht er onder. Een dag later roerde hem weer de kleine weldaad van een armzalig tobber die gaf en hielp met onopgesnukte, diepe barmhartigheid. Als hij zoo tezaam de dingen na elkaar beleefde, raakte zijn verstand in den kronkel. Dat werd met de neergestorte asch van drie safiaantjes nog niet opgeklaard. Trijn of Jan Klaassen had hij zichzelf gezeid,... alles één pot nat... De heele onbehouwen wereld was een liederlijke zooi en een poppenkast. Goed!... Maar waarom pestte hij Jet dan zoo? Waarom goot hij olie op haar stormgolven en maakte hij bij haar van alles een kwade rekening? Als hij doodbedaard en onverschillig bleef voor ieder ding, waarom zag hij dan altijd weer en weer het kermende gezicht van dat kind uit het prieeltje, dat zich verdronken had van angst? Bleef zoo een wezen in haar lotgevallen hem dan niet even ver als Joden Jet? Daar lei de knoop weer van zijn verstand. Hoe kon hij, al was het dan ook in zijn droomen, zoo blij het lieve bakkesje van het dienstmeisje

+ Safiaantjes: sigaren.

Rika bestaren en met zulk een vernederend genoegen haar het pronkende papier met goud-gekrulde letters in de trillende handen hebben gedrukt? Wanneer de heele wereld een wemelende zooi was, waarom dan ook dat niet? Hè, hoe verfoeide hij nu heftig in zichzelf dat altijd áchterde-kaars-aanvliegen en dat rond 'zijn eigen' heenkringen zonder binnen te breken.

Alles bleef elkaar gelijk, hoonde hij vandaag, genietend van zijn wrang sarcasme, om morgen hier af te tellen en daar uit te zonderen. Zoo kon hij zichzélf den moord steken!... Ala!... Waterverf!

Manus voelde het gevaar van zijn dualistischen aard zoo nauw klemmen, dat hij den achterlast van zich af wou trappen als een koppig muildier te zware vracht. Zijn spot en ironie riep hij te hulp, maar zijn eigen verstand bleef in oproerigheid.

Pòferblomme in de maneschijn, bromde Manus,... dat wordt een boos half uurtje. Dat verzopen snoetje had hij vannacht weer gezien... Ala!... dood is dood. Hij moest rekenen... wat weerga! Niks... niks voelen... Alles was larie en apekool! Maar krop en maag bleven één! Nou had hij weer een nieuwen knoop geslikt. Zoo een boerenkip als hij toch was, die broeisch raakte op steenen eieren en op allerlei valsche loktonen de ooren spitste! Daar had hij weer een kronkel. Waarom bleef hij bij Joden Jet als hij haar toch zoo tegenwerkte? Zónder en mét hem bleef het een vuile zooi. Hij alleen kende haar in de volle kwaadaardigheid van al haar driften. Waarom bleef hij?... Hij wist het zelf niet. Hij had er zijn rustig, onafhankelijk zitje. En tusschen de bedrijven door kon hij rekenen met bult en kop, pink en hielen. Maar zich ook dood-ergerenl Ala!... Wat was dat? Hij, Manus Peet, zich dood-ergeren? Die waarheid zou niemand hem aftappen. Hij was godstergend bedaard en hij bleef zich koesteren in eigen sarrend flegma. Nee,... nee... hij, Manus, ergerde Joden Jet... en... dat deed hem góéd! Als hij even maar zijn hanelel ópkuifde begon ze al te

beven van stikkende woede en getergdheid. Hij ergerde Simbad;... ook dát deed Manus goed. Die kerel, met zijn stem als een geslepen zeis, schuurde zoo giftig langs hem en hij kon den vent zoo fel spottend pikken in zijn pronkend gevederte. Hij ergerde Rooie Stien als ze dol aan het geldverkwisten sloeg, terwijl ze wist dat hij geen sou van haar overdadig bezit begeerde. Hij ergerde Mooie Jo om haar slaafsche koopziekte; hij hekelde haar slachtofferschap tegenover Jet en hij trapte de doorns dieper in haar voeten om haar menschelijke verzetkreten rauwer te hooren. Hij ergerde Hannes den zaakwaarnemer om zijn valsche gluren en gluipen, en Manus genoot van zijn pesten, plagen en schampere zetten. Hij voelde zich er door opgelucht en vroolijk. Niets leek hem heilig dan zijn eigen onbedwingbare zucht, te zeggen waarop het stond, als hij er lust in had; en om niets lachte hij sarcastischer dan om het zien verbergen van den innerlijken angst der menschen als er áchter de dubbelzinnigheid hunner woorden wierd gegraven. Bij hém stond niets op het spel als hij ontmaskerde of met zijn spotdolken toestootte zonder genâ. Ieder voelde dat Manus zijn meening zei, lós van het geringste eigenbelang; dat hij voor zichzelf niets te bedisselen had, noch iets te ontzien. Zijn staal-raspend woord bracht vrees en gejaagdheid zelfs onder de ruwe waarheidzeggers, dewijl Manus de verstrikkingen waarin deze zélf zaten vastgeknoopt, zoo wreed-ironisch onthullen kon in zacht-lachenden schijn van argeloosheid. En toch, toch had hij meelij, deernis met veel menschen en toestanden. En dat hinderde hem juist geducht, erkende hij als een schaamtevolle zwakheid. Alles was toch larie en apekool; en alles even verachtelijk en gemeen. Hij altijd, botste het eerst tegen den scherpen kant der dingen op. En alweer zei hij wrang tot zichzelf: ‘Manus je leit in tweeen, in drieën, in zessen! Dan wil je zwijgen als een slot omdat je het zinloos geklepper der menschen zoo kwelt;... dán doe je niks dan stiekem minachten en zoet pesten, zonder een woord uitleg; vermom je je heele

wezen en maak je een blindemannetjes-spel van al wat er bestaat;... dan weer zet je een slabek en een kol, en schreeuw je een ieder naar de ooren dat je giftig de waarheid wil zeggen en niets aers!'

Manus begon zich te ergeren aan zijn eigen menscherger je-niet-bedaardheid en aan de muiterij van hart tegen hoofd en kop tegen zielement.

Vandaag scheen het Manus Peet een sombere Meidag. De herfst leek door de lucht te suizelen en te weeklagen. De boomen ruischten in de stad zoo onrustig en zwaar. Overal hoorde hij de stem van het afstervend jaargetij, de fluisterende klachten en het kwijnende gemurmel van wat verging. Maar de herfst, mijmerde Manus, was toch een gang naar den dood,... en de lente juist een uitstraling van leven! Nou voelde hij zich onthutst. Was het in de natuur dan precies als binnen in zijn hart, onrust om tegenstrijdigheid en verwarring? Nu leek de lente, nee, maar in alles precies op den herfst... Dan leek het leven ook precies op den dood en de dood op het leven.

Weer keek Manus stil-ontroerd, naar een heel somber brok wolk-lucht dat boven de Nes dreef. Hij herinnerde zich dat het gisterenochtend ook zulk vaal-somber weer geweest was en dat hij, toen juist heel vroeg op het pad, van Halfweg het Kalfje terug wandelende naar de stad, onder een zware wolken-donkerte en een storm-achtigen wind die de afgewaaide jonge bladeren deed kringstuiven over den weg, de boomen had hooren ruischen als een ópgestuwde zee,... en dat plots tusschen de herfst-huivering van het landschap een diep-zoete grasgeur van de wei kwam rondroken als iets zalig hoopvols... En Manua werd het een troost te weten dat het toch nog geen herfst was. Want, mijmerde hij... al was je dood... en je leek te leven,... het scheen hem veiliger... te léven... en dood te lijken.

Gisteren en ook nu weer, onder invloed der grauwe

luchten, begon Manus Peet opnieuw over het nut van zijn eigen bestaan te piekeren.

Ja, hij leefde nu eenmaal op modder en moerasgrond. Maar hij had zijn bik op tijd, zijn sigaartje, zijn werk en bleef toch onafhankelijk op eigen manier. Leefde hij nu van de zwijnerij zijner patrones?... Hij deed zijn arbeid. Leefde een lommerdknecht van den woeker van den pandjeshouder? Leefde de geneesheer van ziekten? De stad van belasting-penningen der boeven? Nou had hij niet gestudeerd in een ‘anetomisch atlas’... maar toch kon ieder mensch een stemmetje geven als hij in nood zat. Wat stak hem toch in den krop? Jet betaalde hem eerlijk. Hij had werk en veel vrij. In zaaitijd kon hij de sikkels der maaiers gaan zien blinken rood in de zon. In lente en zomer kon hij kuier op kuier slaan. Wat begeerde hij meer? Hij moest,... moést zich buiten al het rumoer van het begoochelende leven houden en toch rustig smullen als een waterrat in zijn verdekt-donkere loopgraven, doorwoélend zijn stinkenden aardhoop. En al popelde zijn hart naar al wat er gebeurde,... pòferblomme in de maneschijn!... wat deerden hém zijn naasten? Wat deed hij, machtelooze kriek, in het heete gedrang? Hij droomde er altijd benauwd door. Aboet... vannacht leek hij ook één keer wakker geworden! Dat was hem stellig in geen tien jaar gebeurd. Wakker worden, wakker... hij, Manus? Natuurlijk onder den invloed van een dreigende droom-gedachte. Hij was recht-overeind in zijn bed gaan zitten en tot zichzelf had hij gezegd:

- Pas op, dat Joden Jet je geen vergif ingeeft.

Toen was hij weer doodbedaard gaan liggen en dadelijk ingeslapen. Nu schoot hem zijn wakker-worden te binnen, nu hij bedacht hoe helsch-nijdig Joden Jet den laatsten tijd op hem bleef. Omdat hij nooit met sluwe lok-daden mee hielp; omdat hij de pest had aan dagvaardingen en proces-verbaals waarbij hij betrokken werd en die hem zijn rust roofden. En omdat hij stokstijf op zijn paardje ging zitten: hij was er alléén voor het optellen

van afbetalings-contractjes, voor schrijfwerk en administratie. Dat hield hij vol al keek Jet nog tienmaal vuiler dan ze al deed. Zoo een krukkedanser als hij, mijdde liever den gladden vloer, want op zijn armelijk zitvlak eenmaal neergestort, bekeek hij het tranendal uit nóg kleiner horizon.

In een ommezien had Manus zich gewasschen en gekleed. Even zou hij zijn knevel uit de was draaien. Aha!... op zijn schoon-ovalen gezicht wat poudre-de-riz Violettes Russes laten blazen; even zijn haren ópgeuren met Muguet Trianon... en dan Joden Jet uit haar lief nestje kriebelen. Zoo een fijne fat als hij toch was! Want alles tapten zijn klare waterkraan en de leege kapdoozen van de patrones. Wat had Jet laat boven zijn kop loopen schutteren vannacht. Ze broeide weer rare dingen uit.

Toen Manus bij Jet de kamer instapte, hoorde hij haar zwaar ronken in het alcoofje.

- Heé mamsel... ontsluit uwe liefelijke oogies! Een sterker zagend gesnork, als hoorde ze zijn spot, was het antwoord.

- Wakker!... As... as mamsel synde... dien je bij de saákies te wese!

Jet bromde en kauwde tegelijk. Manus had de alcoofdeuren opengegooid, zoodat het licht haar slaapmom beprikkelde. Wrokkig draaide Jet zich op haar smoezelige peluw om en zaagde weer den tijd aan hompen.

Zoo een zonderlingen tegenzin als dat wijf aan den dag heeft... mompelde Manus en hij gaf het op. Zijn pijp zou hem troosten, terwijl hij, vlak voor het raam, stil ging zitten schrijven, uittellen en rekenen.

Na een uur hoorde hij Jet luidruchtig wakker worden. Ze gaapte en hoestte alsof ze haar borst vanéén scheurde. Uit het duistere alcoofje schreeuwde Jet, terwijl ze met steenen kannen en wasch-gerei rondstommelde, dat Manus vandaag op stap moest bij wel tien klanten. Zij zélf, jammerde haar stem, had het zoo vreeselijk druk, dat ze

geen tijd overhield om te kijken. En weer geeuwde ze vervaarlijk naar de kamer toe waar Manus zat.

Aj, dacht de Bochel, de lieve onschuld wil me wég hebben! Er schoot geen vertrouwelijk napraatje over. Hij voelde,... in het donkere alcoofje nu, vergaarde ze haar sluwheid tegen zijn omzichtigen argwaan en toch niet uitvorschende nieuwsgierigheid. Ze bezon waar ze hem, lang en ver, zou kunnen heensturen. Ze vertrouwde hem wel veel, maar toch niet álles.

Jet sprak weer achter de alcoofdeuren, die Manus met een zediglijken glimlach, voor háár fatsoen en om eigen verzoekingen minder hevig te weerstaan, had dichtgetrapt.

- Tsja!... tsja!... eers... mò-je... mò-je hale...
- Hale of gappe... melady?... vroeg Manus ironisch.
- Jij... en jatte!... minachtte Jet,... mò-je hale...
- Bij de water-en-vuurvrouw... spotte Manus.
- Bij... Malle Fie... noteer je?
- Lurk nou nie... driehoog-áchter, Gover-Flink...
- Neé hart!... nou Cetuurbaan, bóve...
- Mò'k afsette...
- Drie blouses,... wit...
- Met de meid d'r in?... melady?
- Géén meid!... blousies!... enkel blousies!
- Laá maar soo.
- Wat?...
- De blousies sonder meid... waterverf!

Jet kon hem zijn hart wel in mekaar timmeren van drift. Zooals die giftige kriek haar nou altijd dwarsboomde.

- Dan bij Zwarte Willie... afrekene foor de hoede...
- Smoesies... is je om d'r meubels te doen.
- Natuurlijk,... stemde Jet gebluft in.
- Goed, goed mamsel,... lachte sluw Manus.
- Nou?... snauwde Jet.
- Seg 't dan rejaal!... Nie gluipe!
- Maar Belse Merie mò-je anhake... mò-je...
- Figeleert se bij de Koekjesbrug?... spotte Manus,

[+] die alweer achter een nieuw listigheidje van Joden Jet tastte.

Want Belgische Marie, wist het wijf, had ze zélf helpen ‘verkasten’ naar Brussel. Dát zou Manus zich niet herinneren en dan zocht hij de halve stad rond, bleef zij de handen vandaag vrij houden. De Bochel had haar weer doorzien.

- Smiecht!... schold Jet, terwijl ze van achter de deur te voorschijn kwam.

Ze zag er geteisterd uit. Het licht viel grauw op haar schichtige en dwalende oogen. De leden knipperden alsof Jet een vreeselijk-heeten koffie-slok genomen had. Haar grijnsgezicht trok links en rechts. Manus beweerde dat ze een of anderen dag nog eens haar eigen bakhuis zou inslikken. De grauwe haarkrullen warrelden voor den sluwen neus en over de uitgegeelde wangen. De wreedgrinnikende mond kauwde zenuwachtig gejaagd de woorden. Altijd als het tegen zes uur liep werd Jet wakker; kreeg ze een stuiperige haast in haar bewegingen. Dadelijk schoot ze in haar halfkort paleto'tje en priemde een stroohoed op de haren. Klein en uitgemergeld stond ze voor den Bochel, die haar sarrend-rustig bekeek. Dat maakte Jet dol-zenuwachtig. Voorál voor het dichtgeknepen oog van Manus was ze bang, veel meer dan voor het opengesperde. Tóch kon ze hem nog niet loslaten.

- Maar Coba, uit de Pijp, mag je niet late zitte.
- Hoelang wi-je-me kwijt?

Jet schrok.

- Seg ikke dà?
- Nee... ik.
- Nou dan?
- Jij... denkt 't.
- Zoo'n hengst!... beet Jet woedend af.
- Neem nau nie de spankert.

+ Bakhuis: gezicht.

- Ik mag van de huisbaas!... viel giftig Jet weer uit.

Manus week niet voor het grijze serpent. Doodkalm beweerde hij, dat ze die arme Coba uit de Pijp schandelijk afzette. Dat was geen ruil maar een lage, sluwe diefstal. Hij wist wel dat zij geen deernis kende tegenover sloeries en snollen; maar het bleven toch óók ménschen.

- Eet je d'r fan?... beet Jet hem toe.
- Ik leef fan me wérk.
- Nou dan.
- Nie 't selfde, melady!... sarde Manus ijzig bedaard.
- Mot ik nie deele mit Speknek en Rosine?
- Twee krotte... gemeubeleerd met gegannefte waar.
- Vraág je niks.
- De meid sappelt en tippelt sich dood foor jullie boevetuig!

Manus ging sarrend door. Nou moest ze de meubels terug geven die ze al driemaal afbetaald had...

- Fifa Ollandia,... Anne en Berthus...
- Binne nog gróótere schurke!... viel Manus in. Hij sprak ijzig bedaard van hun schelmsche woekerijen. Coba betaalde niet vlug genoeg af. Nou moest ze een bordeel in.
- Oom domenee... pak je bieze!... sneed Jet af.
- In heete pek...
- Wat?... tartte Jet.
- Moste se je smelte.
- Zoo.
- Jij bin 'n rat die an de druife likt.
- Mág ik?... lachte ze grauw van woede.
- Kataas!...
- Allemachies...
- Krokkedil!... schold Manus ijzig, minachtend-kalm

Jet grijnsde tegen zijn sarren in. Zijn lauw bloed kon ze drinken in een koud kommetje. En hij háar bloed, niet?... vroeg ze.

- Jou bloed?... lus 'k nie, bah!

+

Met een onderdrukten walg sprak Manus, terwijl hij de trap afging.

Joden Jet grijnsde voor haar spiegel, al dieper haar hoed op het hoofd drukkend. Wat kon haar die Bochel eigenlijk schelen! Tecneé verrekte hij, was ze hem kwijt. Een mooi brok muziek in haar krot. De alarmschel van de Nes. Ach,... d'r kop sting er niet naar. Die vervloekte Corry was ze kwijt. Haar heel spoor. Jezus, al zes uur! Ze had zich te reppen. Vandaag stations-werk. Fijn! Dat gunde ze geen ander. De treinen speciaal van het platteland... Aj, ze zou ze vangen, mét en zonder schepnet, de lieve kippetjes. Beter dan Rozine! Als ze maar de ruimte kreeg en de Bochel haar niet op de handen gaapte. Die Bochel, die snuivende Bad-Aap, die blankette zijn eigen vuilen knar; die snoof zijn eigen drek niet. Bah, wat een tabaksstank! Alles rookte dat gasser zwart. Van zóó een rookerij had ze geen seigel; een kalkoven dampte niet zóó zwaar.

Joden Jet schold nog grimmig in stilte naar den Bad-Aap-huichelaar, dien ranzigen oom-dominee, die zijn eerlijk hartje zooveel liet dulden. Tsja!... tsja!... Ze kon zijn korten hals worgen! Joden Jet besefte wel, diep in haar zelve, dat Manus van een heel ander makelij was dan de boeven om haar heen. Als hij pateris ging, kreeg hij nog een fijn rouwkransje van haar op zijn krieken-kist; als hij mijimis ging... Maar hij wist te veel van haar, veel te veel. En hij schreef... nee,... een juweel! En nooit niet voor een bas begappen. Nee, al kon ze zijn bloed drinken, om zijn koud, vuil sarren en zijn eeuwige mensch-erger-je-niet-bedaardheid, missen wou ze hem vást nooit!

Jet at jachtig een oudbakken homp brood en dronk er gulzig drie fleschjes bier tusschen door. Dat spoelde zoo fijn, en dan hield ze toch honger. In zichzelve sprekend

+ Gasser: leelijkert. - Seigel: verstand. - Mijmis: de laan uit. - Een bas: een stuiver.

[+] en ziek van woede dat ze het spoor van Corry kwijt was, repte ze zich de Nes uit, naar het station. Een papslinger, schold ze de meid. Nou had ze noppes! Zenuwachtig keek ze naar een kioskenklok. Ze moest zich haasten.

Tegen donker stond Jet weer in de smalle Nes, vlak voor haar wóòn, nu met een slank meisje bij haar, dat ze met bewakende bewegingen en heel zenuwachtig toesprak. Hier moesten ze wezen,... fleemde Jet weer met grijnzende vriendelijkheid en zoetsappige stem. Ze zou maar óploopen. Donker trapje hè? Deert niet. Als ze maar voor één avond geborgen was hè, dat de politie haar niet greep.

Ze suste zoetelijk en vleierig het meisje, dat huilde en telkens een zakdoek voor de oogen drukte.

- Was doch maar goed, dat ikke d'r sting hè?... lachte Jet, terwijl ze het meisje de molmzwarte, steile trap van haar woon opduwde.

De glibberig-morsige treden waren zoo smal, dat het kind telkens afstruikelde en op Jet viel. Vond ze heerlijk.

- Nou nie beve en nie bang wese poes,... nou zei je pas op adem kenne komme.

- De horrelosie van... van vader... heb... heb ik gestole... stotterde met hikkende snikken het meisje er uit.

- Sjhat nie lievert,... fifa Ollandia!... Alles komp terecht!... suste Jet weer en meteen duwde ze zacht haar ‘vangst’ de kamer in.

Snel frommelde ze de gordijnen dicht en... floep!... daar zoog de vlam in het lampenglas. Dadelijk begon Jet lievig het meisje aan te spreken, op den schouder te kloppen en te bestreelen.

- Hoe heet je?

- Aafje,... snikte het kind, den zakdoek in prangenden angsthuil voor de roodgeweende oogen bettend.

Nu zou Jet haar eens rustig in het licht opnemen.

+ Noppes: Niets. - Sjhat nie: hindert niet.

Aafje keek beduusd rond. Zulke gekke spullen had ze nooit in een kamer bij mekaar gezien. Ze staarde nu pal in het licht. Ze was een bloeiend-mooie blonde boerendeern, met een al rijp-vrouwelijken, uitgewelfden boezem. Slank, groot en kaarsrecht zat ze op haar stoel. Ze leek zóó, de blauwe starende oogen roodgeschreid en vol lichtvonken, van een innemende zachtheid en ze had lieve, bedeesde manieren. Haar stem klonk smartelijk ontroerd en heel week.

- Zoo, zoo... grijnsde Jet en haar lippen zoog ze weer naar binnen,... nooit in Amsterdam geweest?

- Nee juffrouw.

- Arreme meid,... huichelde Jet weer met kleverige zoetheid in haar wreeden grijnslach.

Toen, geroerd door Jet's hartelijk woord, barstte Aafje met heél haar leed, schrik en doodsangst los. In snik en huil vertelde de argelooze boerendochter alles. Ze was nét zeventien geworden. Ze woonde in Hoorn... Zoo stil,... zoo muisstil hè? En ze had nou al zoo lang gespeculeerd te vluchten naar een groote stad.

Jet grinnikte en schudde haar grauwe hoofd, waarop het hoedje met de opgekrulde voile nog kroonde en vreemdgrillig in de kamer-schaduw, trilde de roode geranium mee bij ieder harer instemmende bewegingen.

Zuchtend en snikkend vertelde de deern verder. Nou vandaag was er al een beste gelegenheid. Vader en moeder waren tot morgen weg, wegens het sterven van een oom en nou was zij dood-alleen achter gebleven. Jet moest wél begrijpen dat zij d'eenige meid was en dat haar vader veel van haar hield.

Jet knikte heviger en verlustigde zich in de mooie, natte oogen van het huilende kind en in de argelooze weekheid van haar zachte stem.

Maar tóch kon ze niet aarden thuis, snikte Aafje. Er gebeurde nóóit wat. Vader vroom en moeder, en eeuwig en altijd moest ze naar de kerk, en zij had het nou eenmaal in haar kop gezet... ze zou en wou er uit! Ze moést de

groote wereld zien. Daar bleef geen wacht tegen te houden en zoo was ze vandaag gevlucht na wat geld en het gouden horloge van vader eerst ontkaapt te hebben.

- Stele,... vergoeilijkte Jet met een grijns,... is... is nooit goed.

- Nee, nee juffrouw, maar ik deed het in angst!... huilde Aafje weer hevig en ze stond bevend voor de werfster.

Jet suste haar weer het opgekropte gemoed met strooperig-klevende woordjes en de stem trilde heesch van hartstocht.

Aafje maakte haar duidelijk dat ze nu gauw een betrekking moest vinden,... héél gauw, in eer en fatsoen.

- In eer en plansoen,... spotte Jet, zonder dat Aafje het merkte.

- Want anders,... meende Aafje,... was ze verloren!...

En weer begon ze te jammeren.

- Kijk es meid, ga weer zitte... en... drink eers 'n slok.

Jet schonk Aafje zwaren port met gemeenen brandewijn vermengd.

Aafje dronk en schrok.

- Slokke poes, slókke!... joeg Jet klemmend-suggestief óp.

Aafje slikte en keek met de vochtig-gehuilde oogen weer de lamp in. En Jet overlegde met grijnzende vergenoeging. Hoe zou ze dat prachtige zaakje aanpakken? Een bóm duiten kleefde er aan vast. Ze hadden haar om ‘zooiets’ al honderd maal gevraagd. Waár zou ze de meid bergen terwijl ze weg was, zóó dat de Bochel haar niet dwarswerkte? Als ze Aafje eens in de slaapsteê opsloot van Willem Suikerjas in de Pieter Jacobstraat? Die zou haar wel voor een kwaad nachtje bergen, tegen vier stuivers. Of liever in het ‘Hol’?...

Nee, neé, weerde Jet zelf af; dat was niet secuur genoeg. Daar had je te veel tramkaartjes-verkoopers, zwer-

vers, arme dokwerkers en straatzangers. Daar moest ze dronken ingevoerd en dat schiep kabaal. Onder al die krengen en sletten zou ze liggen als een blom tusschen modder. Als ze haar eens in het logement in de Hasselaarsteeg bracht, waar dat rooie lantaarntje voor hing? Daar was Cor de Snor de baas, die linke, vuile boefl Dié kon zwijgen. En wanneer de politie een nasporing deed, keek hij stom als een varkenskop. Zoo een gooser wist nooit-niet-van-iéts. Maar die sluwe Cor zou ópeischen;... dan moest ze weer dokken, had ze tóch een handlanger. Aafje deed weer een heel ontsteld boeren-verhaal van een stier die de vorige week losgebroken was en Jet knikte lief en grijnsde, terwijl ze van het heele vertelsel geen woord volgde, wég als ze in haar eigen berekeningen en overleggingen bleef. Daarom misplaatste ze ál haar inknikkende, lieve grijnsjes vaak op het moment dat Aafje zweeg. En weer kermde Aafje dat, als de politie haar opsnorde en thuisbracht... trapte haar vader d'r dood!

Jet stelde de deern weer gerust.

- De peliezie naakt je nie. Hei je schroei?
- Wat is dat?
- Honger,... lachte Jet.
- Ajasses... ete?

Nou had de deern haar heelemaal van het apropos afgedrongen. Wacht... hoe hing het nou? Niét bij Willem Suikerjas, niét bij Cor de Snor, in de Hasselaarsteeg... Waar dan?... Tsja... tsja...

In het strakke en afwezige mijmeren van Jet voelde Aafje plotseling een benauwing. God, waar was ze eigenlijk? Wat keek die vrouw toch sluw en schichtig. Aafje zag Jet juist haar nagels nijdig afknabbelen in den gruwelijken mond. Hè, ze wist niet waarom, maar ze rilde.

- Hè juffrouw... u seit niks.

Het kwam er zoo lief en bedeesd en vertrouwensvol uit. Jet had haar wel kunnen zoenen. Zoo een dotje!

- Hè?... Nee, niks kind.

En ze vleide met haar stem en beweerde dat ze zich

zoo diep bezorgd om het arme schaap maakte. Inmiddels probeerde ze Aafje's aandacht te lokken naar de mooie spullen. Luchtigjes-onverschillig hing ze de deern een pluchen sortie om den blanken hals.

- Tege de kou,... beéf je nie meer.

En speelsch weer knoopte ze een collier van prachtiggeslepen kristal-steenen om het stijve hooge kraagje van Aafje's zwaar-gestijfselde boerinnen-blouse.

- Kijk... dat vonke hè?... Mooi hè?

Aafje keek verheugd en lachte even door haar troosteloosheid heen.

- Zie je, bij mijn hè je 't goed!

Het jubelde in Jet. Dat vischje hapte gauw in het aas. Dank en lof... het sulde! Ze moest haar het geelverlakt leeren ceintuurtje ineéns om haar middeltje knellen. Hing toch voor oud vuil, afgedankt spul van Rooie Stien. Nou haar wiegen... wiegen... wéér een slok. En ze vulde Aafje's glas donkerrood, diep en troebel van kleur.

- Op 't welslage,... grijnsde ze en haar wreede mond lag open met de vuile tanden. Aafje rilde en dronk. Nou begon alles te warren en te draaien. Het was de deern net alsof haar tong zwol en haar keel gloeide tegen het ge- hemelte. Ze wou wel slapen, plomp... en ze stamelde nog dooréén-gewarde woorden.

Die botterik, lachte Jet,... is al onderweg naar de grauwbroers! Fijne waar! Kijk haar oogjes glimmen en dicht dutten. En aldoor streek ze op die eéne snaar: haar vader... politie... doodtrappe. Wat een angstig gekir. Ook geen wildzang die lang buiten het kooitje fluiten zou. Dat zag ze aan haar heelen zoeten toet. Joden Jet gooide plotseling een doosje vol kleurige kralen en steenen leeg op de tafel, vlak voor Aafje's oogen. Die schrok weer bij en ontrukte zich aan de loom-inzinkende zwaarte in haar kop.

-O! o!!... wat mooi!... riep Aafje in verbazing en haar bevende handen graaiden tusschen de valsche, fonkelende opaaltjes, cobalt-kristallen en robijnen.

+

- Kà-je... allemaal krijge... as je wil.

- Ikke?... ikke?... stamelde ze zwaar, haar oogen traag opentrekkend en niets beseffend.

- Hó!... riep Jet zichzelf toe,... oppassen! Die deern kon plots argwaan krijgen, juist nou.

- Och, gekkigheid... veel te duur... Doch je dat 't noppes kostte?

- Wat?... wat?... no... noppes?... wà is dat?

- Dà is sooveel as niks!... Versta je je moerstaal nie?

Aafje brabbelde het woordje noppes nog eens tienmaal over, maar ze zag er geen bekend kantje aan. Joden Jet had inmiddels vast besloten: ze zou de meid op haar eigen vliering bergen en haar daar te slapen leggen. Tsja, dat was voor die sjikkere schuifster de veiligste plaats. Daar kon ze ook niet sjeezen, dat treife sjiksetje. Ze had daar, op haar ‘zelon’, twee verborgen knippen voor de deur. Er was geen kruk te bekennen. Maakte ze trammelan, dan kon haar alleen de duvel hooren schoppen. Het was er kompleet afgestorven. Beneden, heel beneden, in de kwartjesvinders-kroeg... Jaap de Hooy... Daarboven de Bad-Aap... Daarboven zij... en dán pas het vlierinkje, de donkere ‘zelon’. Bochel kwam vannacht eerst heel laat thuis; had zij allang haar warme negotie geborgen. Er kleefde een bóm duiten aan vast!

Weer schonk Jet liet glaasje van Aafje half vol. Maar de deern sprong plots overeind. Plomp!... daar zat ze weer. Hè, hoe gek! Ze kon niet op haar hielen staan. En nou lachte en huilde ze en vergat haar impulsie om zich tegen Jet's grijnzende liefheid en aandrang tot drinken te verzetten. Ze wou wel gillen, Aafje, zoo benauwd en benard voelde ze zich op dit kleine, opgepropte kamertje, waar het zoo ontzettend vreemd en angstig rook naar luchtjes die ze nooit gesnoven had. Maar haar kop zoemde en barstte. En het mensch was zoo vriendelijk.

Weer begon Jet schril-vroolijk op het welslagen en het

+ Sjikkere; dronken. - Treife sjiksetje: onrein christinnetje.

[+] spoedig vinden van een betrekking te klinken en Aafje wist niet meer of ze huilen, dansen, lachen of zingen wou.

- Juf... juf... frouw... stotterde ze weer van de gezwollen tong.
- Zeg maar tante Jet, kippetje.
- Goed... juf... frouw...

Haar keel gloeide zoo hevig... of de juffrouw een beetje water voor haar had.

Met lieve bereidwilligheid schonk Jet het meisje water, terwijl ze zag dat het kind zich niet meer van de plaats bewegen kon.

- Och... och... kermde Aafje weer,... wat... wat... vader... Jezus!... z'n horre... losié!
- Sjhat niks... lieve mokkel... Je vader,... die komp je nog fijn opzoeke... as je... as je eenmaal 'n plaás heb.

Aafje kon bijna niet meer spreken. Ze was bevangen door den troebelen drank. Jet zag haar duizelig-bang kijken, zonder het geringste vermoeden meer van haar toestand. Jet grinnikte. Hoe zou ze het marmotje nou naar boven hijschen? Drie, drie telegrammen moest ze verzenden, met antwoord betaald. Maar... het antwoord mocht niet naar de Nes toegestuurd. Haar vingers brandden van verlangen zich te reppen. Ze loenschte strak naar de inslapende Aafje, als een pad naar een licht-fonkeling. Haar blik sloop over het uitgeputte lichaam van het meisje heen. Verschrikkelijk begonnen de lusten in Jet aan te woelen. Ze hijgde en voelde een wilde verontrusting. Maar sterk sprak ze zichzelf toe... Oppassen Jet!... oppassen! Met eigen vermaak is de zaak bedorven.

Jet's monsterlijke mond trok droog. Ze kauwde en bezoog haar lippen voor zulk aas. Haar ziekelijke neiging schoot het dwalend gluren der oogen sáàm tot een waanzinnig-begeerenden blik en ze voelde in de duistere diepte

+ Sjhat niks: deert niet.

van haar ontroerd verlangen het besef leven dat ze wou schenden... niets dan schénden. Toen inéén weer de gedachte aan Sette, drie jaar terug, en weer zei ze zichzelf:... Oppassen Jet! oppassen!

Sette had ze indertijd ook van den trein gehaald en meegelokt. Die had ze dronken gevoerd en aangerand... en de zaak was zoo ellendig afgeloopen. Ja, ‘geplaatst’ had ze haar gauw genoeg. Als een gekkin had Sette gegild. Lou had haar half moeten smoren. Ze was niet meer bij weet geraakt voor en aleer ze in het bordeel zat, in een rijke garnizoensplaats. En toen werd ze bewaakt. Tóch was alles uitgelekt. De meid had een kind gekregen... en het gewurgd. Ze had het cliënten verteld. De politie was ingesprongen en Sette bekende. Toen had het schepsel háár aangewezen als werfster. Twee jaar in het rooie dorp... mocht Jet nadenken over haar wandaad.

Aafje was plotseling uit haar indommeling ontwaakt en begon heel zacht te huilen. Flemend schoot Jet naar de deern toe.

- Ga jij nou fijn... bóve... op míjn bedje... 'n uurtje maffe...
- Goe... goed... juffrouw.
- Doodstil.

Aafje wou knikken dat het best was, maar kon geen beweging meer maken.

- Geen kip ziet en hoort je... Lekker,... op het bed van tante Jet.

Aafje probeerde op te staan, maar de wertster moest haar helpen en ondersteunen. Jet wou nu alles op één teerling plaatsen. De jachtende gedachten, dat ze met haar telegrammen te laat zou komen, sterkten haar schriele wezen om de forsche meid óp te slepen naar de ‘zelon’.

Tsja,... dan kon het marmotje in den nacht nog het huis wit. Dan moesten ze van de ‘plaats’ maar wat pootig volk sturen, om het kindje te transporteeren. En Lou zou

[+] zij zélf waarschuwen. Dat beest wou geen poen, die zorgde wel voor zijn eigen loon. En weerstreefde of rumoerde de meid vóór ze ‘overging’, in de zachte kussentjes van een fijn ‘bakkie’, dan had die zijn zalf wel klaar.

Aafje leunde nu in volle zwaarte van haar mooi lichaam op de grauwe, uitgemergelde Jet. Ze pruttelde nog wat verwarde zinnetjes, en telkens kwam het woord ‘horrelogie’ van de dikke en omslaande tong afstrompelen.

De koppelaarster zweette en zuchtte onder den sjouw. Het was een sleur van over de honderd! Ze blies van opluchting toen ze eindelijk de meid boven op het bed van zich had afgerold. Tsja,... nou zou Aafje blijven maffen tot diep in den nacht,... en zij kon haar telegrammen wegzenden en nog wat Madame's beloopen. Hè, ze had haar elleboog geschaafd tegen de leuning van de trap. Het stak van pijn! Jet rilde van vreemde lusten en narigheid, hier in het hok.

Diep in haar zak tastte ze naar haar electrisch lampje, dat ze gretig liet rondfakkelen in het duister, langs de muren en rond het gezicht van Aafje. Als een wit vuurbeest rende het licht door het vlieringhok! Jet schrok er zelf van en doofde het gauw in haar handen. Als ze nu terug kwam sliep het marmotje nog nét zoo vast, herhaalde ze weer in zichzelve. Dan kwam Lou mee. Ze mocht eens wild worden bij het transporteeren.

Jet grijnsde weer en zoog haar lippen in, terwijl ze de knippen met schurend geluid driftig en gejaagd voor de deur schoof.

II.

Aafje ontwaakte uit haar halven roes. Toen ze haar loome oogen opengesperd had, bleef ze zinneloos en zon-

+ Poen: geld.

der voorstelling van het gebeurde, staren in de donkerte. Alles om haar heen, zonder het te kunnen zien, voelde ze als een bedreiging aan, en toch besefte ze nog niet goed wie ze zelf was en waar zij zich bevond. Aafje tastte zenuwachtig met de klamme vingers en ze greep... donkerte... donkerte. Dat gaf haar plotseling weer een lichte bezinning. Ze voelde en zág nu ook de duisternis. Zielig sukkelde haar verwarde en doffe herinnering door het zware en dichtgemetselde hoofd. Hoorde ze daar niet de dorpsklok luiden?... In een angstigen ruk trok ze zich overeind. Nú eerst bemerkte ze op een bed te hebben gelegen. Haar hoofd bonsde en gonsde zóó hevig dat ze de stilte om haar heen als een hamerend geluid in haar kloppende ooren ging hooren. Wat?... wat?... Plots schoot een helle herinnering het dof-gebrande brein in. Heere Jezus!... ze was gevlucht... van huis!... Haar vader... haar moeder... de horloge!

Ze huiverde en inéén barstte ze weer heet-schreiend los. Nu wist ze weer alles, van thuis en haar vlucht. De bezinning knoopte wat gebeurd wás vast aan wat gebeurde. Maar dan stuitte ze op haar toestand. Daar begreep ze niets van. En in haar stil-snikkend geschrei wou ze den angst om te schreeuwen overwinnen met haar herinnerende bezinning die haar alles zou verhelderen. Eerst was ze uit het hooge en donkere station gestapt op straat. Ze had heel schuw rondgekeken en in ieder mensch meende ze een kennis van haar vader te zien, die haar dadelijk naar huis zou terugbrengen. Ze was toen zóó bevangen van argwaan, dat ze als de dood geschrokken keek toen een heel vriendelijke juffrouw naar haar toekwam en met zachte stem wat zei. Terwijl de juffrouw met haar gelen mantel haar toesprak, voelde ze inéén diep dat dié den angst en het schichtige in haar oogen speurde. Ze had ook zoo dwalend-verward en verwezen rondgezien, dat iedereen wel moést merken: dit meisje komt van de provincie, voor het eerst in een groote stad. Inéén joeg er blijdschap door haar heen, dat de vriende-

lijke juffrouw zich haar lot zoo aantrok. Ze was plots het eenzame en ópgejaagde kwijt.

De mond bleef eerst als toegebonden. Ze durfde niet te spreken uit angst dat ze zich verklappen zou. Maar de juffrouw werd al liever en belangstellender. Al haar benauwenissen mengelden zich tezaam in die ééne verlossende gedachte: Je komt goed terecht. Ze rook den verschen kervel van een groentekar en plots zag ze haar vader in den moestuin,... en ze huilde... huilde... zonder ophouden. Tóch was ze met de juffrouw stillekens meegegaan. Daarna?... Heere Jezus!... dat wist ze niet meer! Nu lag ze of zat ze op een bed. Aafje betastte zich zelve... Ja, haar kleeren had ze aan... Het horloge van haar vader... nee,... nee... dát voelde ze nergens! Toen, inéén, stoote ze tegen de plettende donkerte, - een duisternis die op haar gezicht en lichaam aanduwde, - een vreeselijken wilden angstkreet uit.

- Juffrouw!... juffrouw!... gilde Aafje.

Maar het geluid bleef hangen in de diepe, diepe stilte van de donkerte om haar heen. Nou begreep ze er nog minder van. Ze stond wild van het bed op en schoof in het duister weg, de handen tastend vooruit. Ze had kunnen braken van angst en een soort gal voelde ze bitter in de keel dringen. Stuntelig greep en greep ze, maar ze raakte niets anders dan knoesterig beschot. Ze zocht of ze ook een glim van een ruit, een venster kon zien. Een tochtstroom blies haar op de handen... Ze tastte weer... Dat moest de reet van een deur zijn. Jachtig, als een blinde, bevoelde ze snel de heele oppervlakte van het hout, maar ze raakte geen kruk, geen handvatsel. Al benauwder werd ze en tusschen haar angst-gewaarwordingen door, zag en hoorde ze de gekste dingen van vroeger. Er viel haar geheel onverhoed het refrein in van een boerenkermisliedje... Ze zong het heel even, terwijl ze sidderde van bangheid. Ze zág, vlak voor haar in het watterige duister, een zilver-gekuifd vogeltje op het witte hek voor hun huisje. Ze hoorde hun waakhond huilen en janken...

Maar het duikelde in een vreeselijke gedachten-vlucht zóó verwrongen door elkaar heen, dat ze er geen halt bij houden kon.

- Juffrouw!... juffrouw!... schreeuwde ze en weer, gulzig, zoog de stille donkerte het geluid van haar stem op.

Toen begon Aafje te stampen en hevig te huilen en te klappertanden. De zwarte gal schoot met een zure scherpte haar weer den mond in. Ze rook haar eigen drankadem tegen de deur. Ze rilde en tegelijk klaarde een nieuwe herinnering op. Juist, ze had op een kamer vol kleeren-rommel gedronken en met de juffrouw geklonken op het spoedige welslagen in het vinden van een betrekking. Dié had ze haar kwellingen gebiecht. Ja, die vrouw had er op aangedrongen dat ze moest gaan slapen, boven... boven, had ze gezegd. Nee, nou begreep ze het. In de kamer beneden was ze niet meer. Daar waren vensters en stond het vol kleeren en huisraad. Maar was het dan nu middag, avond... nacht? Had de juffrouw haar vergeten? Toen, in een droomerige troosteloosheid, wou Aafje zich zelf een rustige gedachte van het gebeurde opdringen. Het goede mensch was zeker in slaap gevallen en kon haar nu niet hooren. Vaag voelde ze haar zoetende gedachte als een verzinsel, dat ze loochenen moest maar niet durfde. Want dan zou ze in een zóó krankzinnigen angst tuimelen dat ze niet meer wist wát te beginnen. Er sprongen uit haar brein zulke vreemde gedachten dat Aafje al dacht gek te zijn. Daarom koesterde ze het verzinsel dat ze zichzelf gegeven had in die nooduren en begon ze onder de kalmeerende werking daarvan hard en gelijkmatig tegen de deur te trappen. Het zware hout trilde tegen haar voet, maar week niet. De stilte van het achteruit-gelegen krot begon haar ooren in te suizen. Het noodzweet brak haar uit. Geheel nuchter en klaar van inzicht werd ze nu door haar ontsteltenis. Nee, nu was het zéker... de juffrouw had haar ópgesloten! Nou verstootte ze haar eigen vertroostend verzinsel. Dát zou haar juist krankzinnig kunnen maken!

Noú begreep ze... zij... zij was ópgesloten! Nou moest ze gillen, razen en roepen! Een hevige bezetenheid, opgejaagd door angst en duisternis, brak in haar los en ze gilde dat ze eruit wou... woú!... dat ze vermoord werd! Ze riep haar moeder aan,... haar vader! Ze smeekte en jammerde... Maar de deur bleef dicht en de donkerte opende al gapender muilen. Door haar wanhoop heen kreeg ze opeens het volle besef van haar zondige daad en alles wat nu aan verschrikkingen met haar gebeurde, beoordeelde ze in rechtzinnige hardheid als een dádelijke straf van God. Haar dolende begeerte naar het zondige had de Heer doorschouwd en nu zou ze wéggesleept worden van ouders en honk. In kruipende onderworpenheid aan Zijn Wil, bukte ze en bad om vergiffenis.

Ze schuifelde weer op den tast naar het bed en onder een kramp van snikken, vereenzaamd van lucht en menschen, groef ze haar gezicht in de dekens. De wroeging lag als een donker beest op haar hijgende en schokkende lichaam. Nederig bedacht ze haar wreede daad, tegenover de zorgzame ouders. Een dweepzuchtige zélf-beschuldiging lokte ze nu als troost in haar benauwing en wraakzuchtig tegenover éigen laagheid van handeling, eischte ze voor haar zelf van den Heere, een vrééselijke tuchtiging! De opwindende angst bracht ál haar catechisatie-paragrafen in het geding. En tegelijk viel een grootere kalmte over haar benarde wezen. Ze snikte nu zachter... Nog ééns... nog ééns, zei ze zichzelf als een soort van laatste plicht,... zou ze roepen en als dán geen hulp kwam dagen...

- Juffrouw!... juffrouw!... schreeuwde ze in een trilling van emotie en afwachting en spanning.

Plots hoorde ze zware stappen op de trap. Een slag bonsde haar op het hart. Ze stikte half van blijdschap.

- Juffrouw!... juf... fróuw!... schreeuwde ze dolzenuwachtig en schril.
- 'n Oogeblikkie... 'n mensch mot eers s'n posetieve vinde.

Ze hoorde een hooge, spottende mannenstem van beneden dit zeggen en ze beefde...

Dat was toch de juffrouw niet?...

- Ik stik!... ik stik!... gilde Aafje.

- Hou nog effe 'n kiertje ope!... In de Nes vliege d'r geen kiewitte!

Het was Manus. Toen hij het geschreeuw en ‘gebier’ op de ‘zelon’ hoorde, begreep hij alles. Het verborgen werk van Joden Jet. Hier zat een engeltje gekooid. Pòferblomme... nee,... nou zijn fijne tuinsigaar niet laten uitgaan en hij zong gesmoord, om zijn ontroering te verbergen:

> Valsche trane...
> Wil nie in sorrege sijn...

Aafje's stem kermde achter de gesloten deur. Nu ze uit het duistere weggehaald ging worden, voelde ze zwijming in haar oogen.

- Hier!... hiér ben ik!...

Weer bezon zich Manus, al besefte hij, dat door te aarzelen, het gekooide ‘engeltje’ intusschen ontdooid en opnieuw bevroren kon zijn. En toch... wat roerde het hem? Hij had beloofd zich nooit te zullen mengen in de zwijnerijtjes van zijn dierbare patrones. Die viescadet was altijd weer de overschoone klaverenvrouw uit de gelukskaart van zijn leven. Zonder Joden Jet, - moest hij vasthouden, - scharrelde hij nog in de theetuintjes als een verschoppeling. Pòferblomme in den maneschijn, waarom hield hij er ooren op na, als zijn hart hem van binnen waarschuwde? In mootjes kon hij zich lachen nu om zijn eigen edelaardigheid. Die overschoone Jet, zijn gespitste patrones, had meer recht op hem dan deze onbekende dauwtrapster.

In Manus spande en stak de tweestrijd als een prikkelende pleister op een versche wond. Meestal vervoerde ze haar korf met ‘kippetjes’ toch 's nachts. Dus àlle tijd

bleef vóór het ‘mormel’ keerde. Een flapkan vond hij ‘z'n eige’.

- Ik kan... ik kan... omdat ik niet-en-kan,... neuriede hij weer en terwijl hij besloot het gekooide ‘engeltje’ niet bij te springen, repten zijn handen zich om het sneller te kunnen verlossen.

- Ik seg maar... 'n sijsje is geen lijster,... lachte Manus. Nu zijn handen wél wilden en hij aarzelde, moest hij zijn beenen maar laten beslissen. En die joegen naar boven.

- Rings... rings... knarsten de knippen schurend door de stilte. Aafje bleef ademloos in het donker achter de deur. In ieder geval, vergoeilijkte Manus de daad bij ‘z'n eige’, kon hij toch de ‘waar’ bekijken.

Toen hij de deur bij een knipknobbel openrukte, viel Aafje in volle lengte tegen hem op. Manus struikelde naar achter en greep dadelijk naar zijn electrisch zaklantaarntje.

- Jonge... 'n sysie!... schrok hij.

Dus tóch een kind. Er begon iets in hem zacht aan te gloeien. Verblind en bleek bleef Aafje in een zenuwachtige beving tegen den Bochel aanleunen. Manus draaide wonderlijk in het duister den schellen lichtkrans van zijn kokerlampje om haar lichaam en gezicht, maar Aafje kon de oogen niet openhouden.

- Meid,... sta op je eige stange,... zei Manus zacht, terwijl hij haar hielp staan.

Ze leek hem wel een beetje erg beverig en zeer kort van begrip.

- Soo,... en nou je geboortenaam...

Aafje besefte maar half en nu de oogen het licht konden verdragen keek ze gretig. Haar afgemarteld angst-gezicht bezag den krommen Bochel met een huivering. Ze staarde geschrikt, pál in zijn eéne, lichtende oog. Stamelend begon ze al haar doopnamen op te drensen... Aafje... Geertruida... Anna...

- Stóp!... brak Manus af,... sooveel hoefbeslag heb alleen de rijkdom... Aafje is nét an!

Manus deed zijn best om vriendelijk en zacht te spreken. Hij begreep zoo klaar dat een meisje, onder die omstandigheden, van een gewrocht als híj, wel erg ontstellen moest. Tóch hield hij zich voór:... rékenen... rekenen Manus! Geen opwellingen! Als hij het hart in aantocht voelde, dan moest hij dubbel snel de plaat poetsen. De stille muziek van zijn eigen gemijmer, dát was toch zijn eenige hartstocht en troost in het leven. Wat kon hem die nettenbreister hier dan eigenlijk schelen? Wou hij zijn baantje kwijt en daarmee zijn rustige vrij- en onafhankelijkheid?

Aafje was, nadat Manus haar had toegesproken, ineén niet meer bevreesd. Ze kon het zichzélf niet verklaren. Hij draaide den zwaaikrans van het licht naar zijn eigen gezicht, terwijl het gelaat van Aafje in een roodachtig duister wegzonk. Nu zag Manus alleen flauw, de lieve, roodgeweende oogen van het kind nog naglanzen in het donker. En onder het rondwentelen van den vlamkegel, gichelde hij:

- Gekke kriek hè?... Ja meid, me fader heb me te veul in me vleesch late groeie...

Aafje lachte om het rustig-vroolijke van Manus schuw meé, uit angst hem te krenken.

- God heb de bochels geschape foor s'n eige genoege... Dat kà me fan jullie nie eens segge, wat? Hij lachte en draaide zich nu snel om met den rug naar Aafje en greep toen haar beide polsen saâm in één hand. Nou kon ze zich aan zíjn kast vasthouden als hij haar dadelijk losliet; zou hij zijn lampje sturen op het gevaarlijk-steile vlieringtrapje. Voorzichtig schoof Aafje achter hem aan, betastte Manus' rug. Toen ze voor de kamer van Joden Jet stonden, zag Aafje dat het licht er al laag brandde.

- Nou effe plakke... en uitblase!

In die kamer overrompelde Aafje weer een vreeselijke beklemming. Ze ging schuw zitten en durfde, uit angst

dat er dan iets onverhoeds-naars zou gebeuren, geen beweging maken.

Manus mijmerde hoe hij moest... rékenen. Het gebeurde had hem toch wel een beetje overvallen. Hij zou een gekke spaak door Jet's drijverijen steken. Hoe hier zijn eigen daad te omgrenzen bleef, tegenover haar, kon hij zélf nog niet vatten. Die gloeikroon zou natuurlijk met ál het glas en koper tegelijk op zijn kriek neerkraken. Gedachteloos wreef hij een vroeg motje, dat glinsterend om de lamp danste, tot een zilver poeier-stofje tusschen zijn dunne vingers. Zijn wanstaltig breed hoofd draaide onrustig en bleek, als een schuin-afgekapt beton-blok onder den vaalgelen licht-schijn. Hij bejeukte, in de neteligheid zijner afwezige gedachten, zijn opgebolde borst onder het kleurige halfhempje. En Aafje bleef met schuwe ontsteltenis zijn kromgedraaid lichaam bekijken.

Dat benauwde ópnemen van zijn heele wezen voelde Manus plots als een vreemde pijn, als iets onbewust-wreeds van het meisje. En tóch kon hij niet spreken nu. Zijn linkeroog kneep hij weer heel diep het hoofd in. De spot begon weer in hem te kriebelen over zijn eigen opwellingen. Hij ging weer goeiigheidjes doen;... kreeg hij de binnenkoorts van! Zoo een ouwe spreeuw als hij, wou die oók nog fluiten? En tóch moest het schepsel hier vandaan. Keerde Joden Jet vóór den nacht terug en veel vroeger dan hij dacht, dan zat hij met dit boerentreintje dwaas opgescheept. Dan kreeg hij van het aasdier de scherpe sporen in het vleesch. Nou kon hij de narrenkap laten rinkelen als een Alpen-ezel zijn tuig-belletjes in den avond, nee,... hier schaften zijn grappen zelfs geen raad. Kwam Joden Jet nu, midden in de vlucht, hem en haar overrompelen en stapte de bokser Lou niet achter haar hielen aan, dan zou hij, al bezwijmde het wijf van woede, het kind tóch uit heur klauwen houden; zich verzetten, hoé ook. Maar Manus wist zeker dat ze haar wreede gewoonte getrouw bleef en liever in de nachtstilte het kippetje vervoeren zou. Bestig,... het kind had het niet op haar ze-

nuwen gekregen en vertrouwde hem. Jet kon niet vermoeden dat hij zoo vroeg argwanend teruggekeerd was... Bestig. Telkens als hij Aafje met het wijd-gesperde rechteroog bekeek, onderging hij een vreemde gewaarwording. Hij bromde in zichzelf dat zijn goeiigheid en bemoeizucht niets anders dan de slappe koorts was. Maar de zachte heugenis aan een blij feit, wou bétere taal. Zijn droom... vannacht... de theetuintjes... Juist!... dat kind, snikkend achter gelaten in het prieel,... door hém onder de lantaarnpaal gemonsterd... En nou toevallig vandaag... dát wicht! Dat gekke geduikel van allegaar dwarse gedachten in zijn knar... Ala!... waterverf. Dat meisje moést weg. Ze keek alweer veel rustiger. Maar hoé haar te bonjouren zonder zijn lieve patrones te verklappen en zonder dat het wicht naar de politie holde?

- Kijk es juffie,... zei Manus plotseling zoo barsch dat Aafje hevig schrok en op het punt stond in huilen uit te barsten.

Dadelijk temperde hij zijn strengen toon.

- Je mot hier dadelijk weg,... draaide hij zachter bij.
- En... enne... de juffrouw?
- Wat?... keek Manus met beide oogen... Wou jij... jij... wou je blijve?
- Waar moet ik heén 's nachts?...
- Nacht?... Half tien pas,... suste Manus.

Daar begreep Aafje niets van. Ze had er op durven zweren dat het diep in den nacht zou zijn. Toen Manus, spottend op de leege wijnglaasjes wijzend, vroeg wat er nu eigenlijk tusschen haar en Jet beklonken was, drong hij er op aan dat ze kort en bondig zou vertellen van al het gebeurde.

Manus zweeg en dampte zwaar uit zijn ganzepootpijp onder het verwarde en angstige na-verhaal van Aafje.

Zichzélf moest hij al eerlijker biechten dat hij in tegenwoordigheid van dit mooie meisje weer heel rare en beklemmende gevoelens doorleefde. Hij sufte... als in een

droom... het tafeltje van tiktak-wafeltje... De stem van het niesse begoochelde hem. Ze sprak zoo week, net een tooneelgeluid... Maar wat een malle slotenmaker was hij nou. Kom,... Amalia... ‘ik lus fan me lefe geen pisangs meer!’... Zoo een deuntje tusschen zijn lippen,... zoo een suikerdopper! Maar al schold Manus zich de huid vol en al schuurde hij den spot vlák langs zijn hart, het bleef raar in hem draaien. Wacht, nu zag hij het heel duidelijk. Het wicht leek zoó, in de dwarste, sprekend op Rika. Dát was het! Oók van dié meid had hij toch vannacht zoo klaar als een sterrenhemel gedroomd. Nou begreep hij het roerende en prangende van zijn koesterende herinnering, die maar niet het lieve en bedeesde gezicht van Aafje los wou laten. - Kreupele nar die hij was, verloor hij nu ook al zijn verstand? Wou hij zich noú nog vermaken met het oppeuzelen van een zóó blond sla'tje?

Van al haar lotgevallen had Aafje hakkelend gesproken, dan hier, dan daar op aanspringend in lieve argeloosheid. Toen ze zweeg keek Manus doodstil en bewegingloos voor zich uit. Zelfs de uiterste punt van zijn lange sigaar in den ganzepoot trilde geen oogenblik. Eindelijk zei hij driemaal gedachteloos:

- Goed, goed... goed.

En plots viel hij weer barsch uit naar Aafje:

- Je gaat naar de trein!
- Trein?... schrok Aafje.
- Naar huis,... verduidelijkte Manus.
- Jezus meneer!... váder!... hij trapt me half dood!
- En hier,... zei hij met zware dreiging in de stem... trapt Jet je heelemáál dood!

Aafje keek ontzet rond... Ze vatte er nog niet veel van.

- Bi je nog al gaar op dat punt?... vroeg Manus onwillig.

Aafje begreep zijn bedoelingen nog niet. Weer vroeg hij of ze wát althans in haar pit had en hij probeerde haar in kiesche en bedekte termen uit te leggen, waár ze was en wat de ‘juffrouw’ met haar voor had. Wat drommel, het

werd toch al een pummel van zeventien! Moest hij nou nóg opener poekelen?

- Vat je... 'n gemeen soldaat is d'r ook al 'n generaal van ondere af!... schertste de Bochel weer. Plóts besefte Aafje iets en het fonkelde fel in het open-gesperde oog van Manus. Eindelijk,... zuchtte hij en hij zoog een heele hemelwolk witten rook uit zijn ganzepoot.

Een schuwe ontzetting overhuiverde Aafje's gezicht nu ze wist. Dadelijk wou ze weghollen! Haar stem smeekte naar Manus.

- Hier... eers 't gouwe tikkertje fan je vader... zei de Bochel ijselijk bedaard en koel tégen haar tranen in. En toch rilde hij inwendig, als bij het hooren van een trompet-fanfare in de kazerne. Hij had besloten Aafje zélf naar den trein te brengen. Toen hij het haar ijzig-koel zei, huilde ze van blijdschap en een jubel schoot door ál haar bewegingen. Ze had het dwarse, breedgebuilde hoofd van Manus wel tegen heur gezicht willen drukken. Manus voelde haar vreugde in de stem bij elk woord dat ze nu uitbracht. Al zou hij er voor zweeten, het deerde niet. Hij, Manus Peet, was toch ook eéns als een onbelachen kleuter op den schoot van zijn moeder aan het hupsen geweest. Het leek toch wel leuk om zoo een borduursel van den Heere,... zoo een deern uit de klauwen van grauwe Jet wég te kapen. Trein of Jan Klaassen, het moch één pot nat zijn, een liederlijke poppenkast, de hééle ongansche wereld,... het was toch ‘kedin’ wat hij nou deed. Dat had ze aan Rika te danken. Zijn kop bleef hij toch helder houden. En godstergend bedaard zou hij blijven, straks tegen Jet. Zijn heele klucht met dit juffie kon hij morgen vergeten wezen. En terwijl hij haar naar den trein bracht, zou hij een leugenkorfje vlechten voor Jet, zoó fijn dat ze er toch inliep en het bedrog ging dulden voor een maandje. Moest ze maar niet een dwarstrekker als hij moedwillig op raapzaad uitsturen.

- Hei je alles wat je had toe je hier kwam?... vroeg hij Aafje en toen ze ja knikte ging hij haar op de morsige

[+] en smalle trap voor, dat ze niet vallen zou. Maar in de Nes hield hij zijn lichtlantaarn in den zak.

Na een uur kwam Manus terug, verwonderd dat Jet er nog niet was. Ze werkte natuurlijk in de omliggende buurten allerlei zaakjes af; bij Neeltje Roost,... bij Makkie,... bij al de helsche zwendelaars en roovers die hij tronie voor tronie kende in hun schurkenstreken. De kwartjesvinderskroeg beneden raasde een helsch lawaai langs de enge Nesmuren. Manus drong zich vlák tegen het raampje op en keek in de houtskoolzwartige diepte van de steeg, die bij plekken ros gloeide onder het schelle licht van café's chantant. Uit een donker trapgat in de verte zag hij van boven, door een roode lantaarn beschenen, het opgezwollen, dronkenpaars gezicht van Mottige Luuk. Hij oogde loerend zijn meid na, die met ingebukten rug onder een smal-oranjen omslagdoek, voorbij den valen schijn van een flauw-brandend taveern-licht ópschimde.

Manus greep zijn pijp en mijmerde, de gedachten aan wat er straks gebeuren zou, telkens zijn aandacht uitdringend. Hij hoorde nu op zijn stille kamer, waar het rook naar carbiet, ál de avondstemmen van de Nes; de duistere Nes nu, ondanks het helle schijnsel van ‘Alhambra’, de ‘Impire’, het ‘Casino’. Een snerpend, hoboeachtig instrument sneed telkens zijn tonen door het steeggehurrie als een portier de entréedeur opentrok en er dwalend volk voorbij slenterde. Dat geluid kende Manus als de stem van Jet, zoo éigen. Kijk, daar stond de Duitsche Agatha, half naakt in zeegroene zij, te smoezen met een rus, natuurlijk over haar pas als buitenlandsche waar. En de portiersstem van Sam zong tot de hoogte van zijn zachtbeglansde ruiten:

- Meneere... entrée!... Kom binne meneere!... Neem 'n kijkje... 't is alles nieuw pirseneel!

Maar ‘Het Hert’ naast ‘De Gouden Bal’ trok van-

+ Rus: rechercheur.

avond meér volk, zag Manus. Daar zwaaide het uitvaagsel van de Zeedijkstraat, liederlijke matrozen, door de dansmeiden met vurige en belust-makende praatjes meegelokt naar ‘Het Hert’, het fijne ‘Hert’ in de vlammende Nes.

Manus bekeek iederen avond de vechtpartijen daar, tusschen souteneurs en slachtoffers, aangehitst door de kortrokkige danseuses. Wat voor geheime aantrekkelijkheid had al dat woelige halfnaakte springcrapuul op ernstige kerels en groote menschen? De vuile domheid en het geil genot spartelden over de opgepoetste tronies dier danszottinnen en Manus in zijn koele hartstochtelijkheid, kon maar nooit beseffen, waarom iedere losgelaten zwabber het beestachtige van die wijven niet nét zoo klaar en ongeroerd aanzag als hij. In ‘Het Hert’ moest telkens politiehulp ingefloten worden, om het ziedende vechtrumoer te dempen. En iederen nacht weér hoorde Manus op zijn of Jet's kamer het verbrijzelend gedruisch van kapotgeslagen bierglazen en scherven-gekletter tegen de straatkeien. Plots woelde een gemeene menschenstoet uit den dampenden lichtmuil der lage danszaal de Nes in, klonk gekrijsch, gegil en gefluit in het rosse nachtduister. Dan keek hij even, Manus, op bloedbevlekte koppen neer; zag hij lijkbleeke gezichten onder het winkellicht of onder den brand van tingel-tangel-electriek; om te gaan liggen als de hurrie afgekeken was.

Nou zag hij juist op zijn doode gemak Willem van Geuns aan den praat met twee op-de-keien-geworpen negers van Alhambra. Hun koolzwarte bakkessen straalden van duisteren wellust in het lantaarn-schijnsel; het tandenwit schitterde tusschen de donkere, gezwollen lippen. Manus vond het mooi-forsche kerels. En rustig stapten ze naast Van Geuns, telkens staan blijvend en dan met dolle lach-gebaren wijzend naar den Alhambra-portier, den vetten Dirk. Hij hield wel van Van Geuns, Manus. Een vent naar zijn hart. De zoon van Moeke van Geuns, uit ‘de Nachtkaars’, het zoete kitje voor allerhande nachtzwabbers die nooit van den lurk genoeg konden krijgen.

Willem scharrelde ook met een heel mooie Nes-meid, maar daar hield hij zich bij en het pooiers-volk, verafschuwd, kende zijn hevige knuisten.

Hè, nou kwam Hokio achter Willem aansluipen. Hoe lang kende Manus al Hokio niet in de Nes? De kerel veranderde nooit, bleef precies zoo jong als hij oud en zoo oud als hij jong was. En hoe gracieus scharrelde dat nervige Japannertje zijn bik bij elkaar. Zijn sluw-schuine oogen hadden in de Nes een heel klein, onaanzienlijk café'tje ontdekt, waar weinig volk kwam. Dat had Hokio overgenomen, vertimmerd en opgecierd, maar zoó dwaas en opzichtig met Japansche bouwsels, poortjes, zonneschermen, beschot en felkleurige franje-draperieën toegetakeld, dat ál het nachtvolk van de Nes kwam toestormen, drinken en rooken. De sluwe spleetoogjes van Hokio fonkelden in het halfdonker van zijn nacht-café'tje en gluurden schichtig over al de gasten heen, alsof hij ze eénvoor-eén begoochelen en aan hun stoeltjes vast-hypnotiseeren wou. Maar tóch wist Manus, wat de intieme bekoring was van Hokio's kleurig, kiosk-achtig nachtkroegje. Hokio had een beeldsnoes van een zusje,... of wat daar voor doorging; een blank-Japanneesch meisje, dat verrukkelijk zacht en zangerig mandoline en guitaar speelde en daarbij heel zoet zong. Dat meisje, in haar fijne slanke Weertjes, keek zoo rein als een vogel. Hokio stond naast haar en heur teer gezichtje blankte wonderlijk in den rood-gefloersten schijn van het transparant licht dat uit de lampions op haar neerdampte. Tusschen de goud-kleurige schilder-paneeltjes, roode wanden en oppronksels van schermen en schotten, bleef de zoete kamerzang van het koel-reine meisje hangen als een gekweel en de kleine ruimte geurde naar haar liefelijke wezen. En als dan het amoureuse tokkelen der mandoline en de neuzige snaarklanken der guitaar zwegen, stond ze op, slank en schitterend blank en dook ze weg onder een poortje dat zacht gloeide in vage goudmistigheid.

Wie haar achter het zwoel-glanzende verschietje volgde,

moest ‘panje’ laten knallen, rond het koketgekapte kopje van het Japanneesche sireenetje. En daár begon het fijnbekoorlijke, koel-reine meisje met het teedere mondje al de gretig-luisterende heeren in murmelend Fransch de meest schunnige anecdoten te vertellen, die hen opwonden en deden gieren van wulpsche en onbedaarbare hysterie, terwijl het zusje van Hokio zelve bleef tronen in de rustige koelheid van haar lief-fier en rein personaadje. En voor de klanten die geen champagne konden schenken, speelde Hokio op de piano vóór, tusschen het goudwalmende lamplicht en het rood-bekleede beschot, een aanlokkelijk walsje, waarvan de populaire melodie werd meegezongen. En listig loerden dan zijn vale wolfsoogen, half dichtgeknepen, naar het lichtpoortje, waarachter zijn zus met haar koude wellustigheid de klanten tot waanzin toe te prikkelen zat.

Dat was al jaren zoo, al kenden alleen ingewijden, naar Manus wist, de geheime bekoring van Hokio's Japansch vercierd nachtcafé'tje met zijn roode floersen.

Manus ontwaakte uit zijn mijmering door het jeuken van een vlieg, die haar sprietborsteltjes op zijn knoken náschuierde. En tegelijk hoorde hij den sleeperigen stap van Jet op de trap. Hij kuchte even. Nu zou het gaan spannen. Tusschen het trage gebonk van Jet hoorde hij driftiger en zwaarder voeten-gestommel,... den stap van een man. Alo!... ze had dus iemand bij zich. Wie zou het zijn?... Lou?... vroeg hij zich af. Manus bleef met zijn bedaardst flegma zitten rooken. Hij zat nu stil, buiten den flauwen krans van het afgedraaide licht in een duisterend geschemer. Zijn groote kop zonk zwaar op de hooge borst in en heel zijn wezen, met de opgetrokken knieën, geleek in het vale schijnsel van de zacht zwevende lamp, een slapende nar die zich op een stoel kreupel tezaam had gevouwen.

Joden Jet, levend in het gulzige verlangen naar de weerlooze meid, merkte niet dat op haar kamer laag het licht

brandde; liep in één jacht naar de vliering, met het mannen-gestap achter haar aan.

Plóts stortte een hevig lawaai van het trapje en ontplofte voor de benedenkamer waar Manus zat. Als een getergde waanzinnige, de grauwe haren los langs de ooren, zoo stormde Jet naar binnen en bleef in witte drift voor Manus staan. Ze zag hem vlak bij het raam in rookwolken van zijn pijp ondergegaan. Inéén begreep ze alles van Aafje's verdwijnen. Ze raasde en tierde terwijl het schuimend venijn rond haar wreeden mond vlokte. De vloeken botsten elkaar van de lippen wég en zóó hevig werd haar toorn dat ze niet tot een verstaanbare uitbarsting kón geraken. Heesch gilde haar stem, sloeg naar de laagte en klom weer óp en een huil stikte tusschen haar woede door.

Achter Jet drong Lou de kamer in. Zijn slanke gestalte steeg boven de schriele verschrompeling van de koppelaarster hoog uit. Zijn knap maar ruw en onbeschaafd gezicht keek wrokkig, teleurgesteld.

Toen Manus hém zag binnenstappen werd hij even bleek om den neus en zijn rechter oog sperde zich angstig groot. Toch beheerschte hij zich en rookte zwijgend door, zonder een woord van opheldering te geven.

- Hei je 'n zieltje gered?... adderkreng!... schold Jet, die eindelijk uit den stotterenden drang der vloekwoorden iets gevonden had dat ze giftig-smadelijk van de lippen kon stooten naar Manus' kop.

Lou, de bokser, hoog en verschrikkelijk gebeten, stapte op den Bochel af, die uit een onbewust verweer was opgestaan. Zijn steenen knuist, als een ploertendooder gehard in de knoken, stootte hij, eer dat Manus er benul van had, tegen diens kaken, zóó hevig dat de Bochel zonder een kik inéén zakte vóór den vensterpost.

- Smerige Bad-Aap!... perste hij er uit.

Toen liep hij naar Jet, gaf haar een trap in de lendenen en verdween ná de straatdeur rinkelend te hebben dichtgepatst.

Vijfde hoofdstuk.

I.

Op een roodzonnigen Meiavond tegen acht uur, kwam Corry onverhoed bij Jet oploopen. Ze had een luchtig jooltje in haar wezen om haar nieuwe, gele, hoog-gehakte schoenen en de nieuwe roodwollen kimono-blouse met zwarten kraag en zwarte mouw-omslagen. Zij was ook blij dat nu haar blanke hals, blank als een doorschenen schelp, bloot bleef. Den grijzen streepjesrok kon ze onder de nieuwe blouse niet uitstaan. Hè, dolletjes zou haar een fijn 'pluse sjeketje' kleeden,... zoo tot haar knieën, met een bruin-lakenschen rok er onder. Ze had het nog pas van Jo verleden week aangepast. Hoe dié te kijken stond! Net een chique dame, had ze gezeid. En dan dat tuit-stroohoedje van haar kop gehannesd en fijn, een vilten hoed, zacht, o zoo zacht, met lichtblauw-fluweel strikkenwerk. Dát kon haar ópknappen! En nou... aboe!... ze hád niet anders. Ze zou vanavond met Jo meegaan naar de Alhambra, áchter, bij de chanteuses en daarná in de zaal. De kleine Dien, toen op de bloemenmarkt gesproken, en haar man kwamen ook, had Mooie Jo beloofd. Het zou een jool-avond kunnen worden. Toch voelde Corry zich schuw en stijf tusschen de bûhne-vrouwen en daarom ging ze onverwacht Joden Jet afhalen. Bij het mensch was ze nog nooit geweest. Ze walgde van die smoezelige jodin-onderde-vlooien, van haar kleverige vuilpoeserigheid; ze rilde van haar ranzige grijnsjes en toch... tóch trok het wijf, om haar omgeving, Corry aan.

Ze klopte en Manus riep binnen.

Of ze even de juffrouw mocht spreken.

- Kan nie,... beet Manus kort af zonder op te kijken,

terwijl hij een verband-doek onder zijn spitse kin vasthechtte.

Of ze er dan niet was?... vroeg Corry bedaard.

- Nee, godlof!

Corry was woedend dat de Bochel haar niet eens had aangekeken. Nu besloot ze ook niet naar Mooie Jo te kuieren.

Er was in Manus, ná het gebeurde met Aafje veertien dagen her, heel veel omgegaan. Het had ‘getaterd’ in zijn ‘binnenknar’. Nooit had hij het adderige van Joden Jet zoo fél-bijtend gevoeld als toen, in haar krankzinnige woede-drift om de ontrukte prooi. Hij dacht, te hebben geweten hoe de wereld stond. Nee,... hij wist nóg niet álles! Een mensch doet goed, hij wordt getrapt. Nou had hij de dobbelsteenen, de vrouwen, de dronkenschap en de beestachtigheid bijéén bekeken en toch nooit een wijf zóó vuil, zóó grauw van bestiale giftigheid zien losbarsten als zij, Joden Jet, dien avond. Haar stem was als een ziekte over hem gevallen; ze had hem met gretigheid kunnen folteren. Den schuimbek, de misdadig-dolle oogen, ontstoken van venijn, de woeling en kronkeling van het uitgemergelde lijf, neen, hij zou ze nooit vergeten! Dát was wel een monster van het verborgene nachtleven, dat den dag haatte als een onthullend kwaad. En ook Lou bleek een verachtelijk schepsel. Niet alleen omdat hij hém, Manus, die over alles altijd zweeg en nog eens zwéég, met één boksstoot de kaken tot een bloedpap had gestompt; maar om de onbeperkte hebzuchtigheid die de kléinste teleurstelling niet duldde of de wraakzuchtige drift moest zich eerst hebben uitgeleefd. Hij had Lou zich altijd royaler voorgesteld en té machtig in zijn kracht om hém, een stunteligen bochel, te verminken. Al weér besefte Manus dat hij verkeerd had gedaan met Aafje bij te springen. Vandaag of morgen zou hij haar tóch opgetooid in een bordeel of op ‘eigen’ kamers ontmoeten, in contact met Joden Jet tegen wier monsterlijkheid hij haar beschermd had. Zoó was het altijd gegaan. Hij moest

de verachtelijke gemeenheid van alles-in-het-leven blijven, blíjven voelen;... rekenen,... rékenen. Hij moest in alles zoo goed de ná-als de vóórlacher zijn. Geen vreemde koe likte een vreemd kalf, dat kon hij zich voor gezegd houden. Hij leek van en voor de heele wereld een vreemde. Stilletjes verweet hij zichzelf dat hij niet heb- en genotzuchtiger wou zijn dan hij was. Waarom moest hij de luizen opvegen van de bedelaars die hij aan nachtverblijf hielp? Bleef er dan in hemzélf geen leut meer? Hij moest weer eens stiekem op eén van zijn buiten-wandelingetjes in de vroegte, zoo een dikgezogen gele spin begluren in haar weefsel, dan zou hij leeren rustig te genieten van het levens-voedsel. Hij zag het wiel-web al schitteren bij een onwelriekend moeras. Dat beest, gretig loerend op buit, hóórde bij een moeras en den walmenden damp van een poel. Dat kon hij alvast opsnuiven. Hij werkte oók in een vuil-vochtig tuintje van Amsterdam. Hij moest als een spin zich vetzuigen met de voedzame sappen van zijn medemenschen. Dat deden Dikke Dirk, Simbad, Hannes, Joden Jet,... al bleven die twee laatste magere geraamten! Maar wat deed hij? Als een leelijk grauw insect dwarrelde hij het web in, alsof hij de oude schutting rond zijn moeras niet had zien staan ter waarschuwing. Hij miste den giftstekel van Jet, de geldihebzucht en het duistere oog. Maar vást stond dat hij nooit meer bijspringen zou. Als hij al geen ham vrat, den enkelen mosterd ging hij dan ook van de tong weren en als ze hem dan tóch een nar scholden, dan zou hij de zotte bellen op alle uren van den dag doen rinkelen. Of nóóit meer een bek opendoen. Wat kon hem al het gedruisch van de wereld schelen? Hem, melancholieken tobber, die bij het zien van een dood paard akeliger rilde dan bij een menschenlijk. Vroeger, op catechisatie, als vroom-geloovig kind had hij zich altijd zoo diep ontroerd gevoeld onder het hooren verkondigen van de beginselen der christelijke rechtvaardigheid... en het beoefenen der deugd. Beoefenen... der deugd! Het was voor Manus zoo krankzinnig-

[+]erg belachelijk dat hij zich met liefde een tweeden bochel er bij schaterde. Alles was en bleef beest op aarde. En of je met een Purmerender of Alkmaarder Packet voer,... je kreeg je rekening en vrachtbrief thuis. Wat had hij geleerd? Niks!... Maar zijn 'verstajem' werkte en de stilte had hij vol gedacht. Nooit had hij in zijn omgeving, van zijn jongste jaren af tot nu toe, iets anders gezien dan verdekten of openlijken krijg, hebzuchtige vernietiging, bevrediging en koeling van woeste, lage aandriften. De natte en de droge gemeente hadden dezelfde doeligheid in hun bestaan. De natte braakte in dronkenschap er alles uit voor het front, de droge smuigerde en huichelde, maar begeerde hetzelfde. Van alle kanten brak het vuur de aarde uit; alles leek hem gericht op roof, plundering en genotzuchtig bezit. List, valschheid en geweldpleging, dat waren de duivelsche machten der menschen, en de doodmartelarij der wreede en barbaarsche rassen hiette hij minder laaghartig van bij-bedoelingen dan den oorlogsimsoord der beschaafde volkeren.

Elk mensch moest God loven dat hij ieder uur van zijn bestaan armer werd aan levensduur. Viel zijn reiswijzer voor het hiernamaals dikker uit, en de Opper-leverancier van het Heelal, van al het Bestaande, schafte hem nog een kansje om zich uit het grauwe web van eeuwige verveling los te spinnen. Voor eigen afleidings-genoegen had de Opper-leverancier van het Heelal een hel op aarde gewrocht, waarin de kwelduivelen zelf werden gefolterd. Enorm succes! Enorm succes!... gaat dat zien! Manus kon uren aaneen zoo aller-onchristelijkst en onbedaarlijk lachen om die bloed-comedie van goed en kwaad. De Opper-leverancier in zijn woedende wreedheid genoot nu van twee eeuwige rampen: van de angstsmarten der duivelen-slachtoffers die de menschen van anderen en tegelijk van zichzelf waren. Want ieder mensch was een duivel

+ Verstajem: verstand.

die slachtoffers maakte en iedere duivel een mensch die slachtoffer werd. Manus kon zijn pret niet óp als hij wel eens teerhartige lieden, een op vogels loerend katje, heldhaftig en beestlievend zag bombardeeren met steenen of hoorde doodvloeken. Maar de kleinste groep der menschen zag dagelijks doodrustig aan, dat het overgroote deel der ploeterende massa uitteerde, slecht woonde, in ziekte omkwam of half verhongerde; levensvreugde, goed voedsel en uitspanning ontbeerde. Dan was het toch wijzer, te doen als Manus Peet, alle rouwmoedigheid áf te zweren, je eigen spaken alleen op te poetsen, het dolle gerucht van de wereld-kegelbaan te mijden en allersmakelijkst in een stil hoekje te blijven zitten dampen. En kwam er dan een zot leuteren over de kat en het vogeltje, dan kon je snauwen en bijten en wijzen op de dierlijke bloeddorstigheid der menschen, beestachtiger en schrikkelijker in hun woord-leugens over barmhartigheid,... het niet begeeren van de dienstmaagd en den grond uws naasten;... het niet begeeren van zijn os en ezel. Hij, Manus, zou al die valsche babbelaars eens laten zien, hoe de op prooi azende mensch zijn hals in kronkels lei, afzichtelijker dan een slang, om beter te kunnen toepersen. Waterverf, dun spoelsel, ál wat bestond. Vandaag weer wist hij het vaster en dieper dan ooit,... dat het niet was een strijd om het bestaan, maar om de vernietiging. En al die woeste geruchten voor een blaasje, een stofje leven in de eeuwigheid! Om te gieren vond Manus het. En of je Joden Jet hiette of Lou, of Johannes de Dooper, of van de Apostolische overleveringen het huis indwaalde,... het bleef alles en alles te doen om de macht, de gemeene macht! Gedecoreerde oorlogsmoordenaars met pronkende medaille-borsten, vereerd en toegezongen als zwaard-, kanon-, mitrailleuse- of bommen-werpende helden, zou hij langer celstraf toebedeelen dan de onstuimige Nes-jongens hier, met al hun listen en schurkerijen. En daarom ging hij zich koest houden en weer rekenen... rekenen... als van ouds.

Den volgenden avond tegen acht uur verscheen Corry weer. Nu keek Manus op. Drommels... wat een prachtmeid!

- Kà je 't mit mijn nie af?
- Mi joú... snauwde Corry minachtend.
- Ik bedoel... mit afbetalinge,... koopies.
- Nee, niks!... Ik mot Jet.

Manus keek gebluft. Even een zwaren damp er overheen, en dan ook traag zijn linkeroog de ruimte geven. Jonge, jonge... zoo een toon, zoo schel, vast, overmoedig, van een ding-van-hoogstens-twintig... en dat vernielende in de oogen! Tjonge... tjonge... dat beloofde wat!

Weer vroeg Manus, aarzelender nu, of hij haar ook van dienst kon zijn. En hij bekeek Corry met twee open oogen. Nou herinnerde hij zich plotseling. Dat was die prachtige meid, die mooie Jordaansche, waarover Jet wel eens schuw, met wulpschen gloed in de lampjes en beverige stem, hem had gesproken; met de beverig-heesche stem die hij van de vuile vrouw zoo goed kende. Nu, mooi, héél mooi was dat schepsel inderdaad.

Hij kreeg Corry zacht aan den praat en in een overgulle, vrijmoedige bui ratelde ze rap de honderd uit. En Manus keek, keek maar. Ze stond kaarsrecht, een trotsche, uitdagende figuur, slank en heel lang. Het was alles even mooi aan en om de meid. De fijne snit van het gezicht, de kleine, rechte neus, de kruimzachte, kleine mond, het volblanke en goud-blonde, het frissche en jong-bloeiende,... het verbijsterde Manus. En tusschen haar levendig gepraat telkens de aanhalige, lieve en liefkoozende lach.

Manus vroeg of ze met Joden Jet had afgesproken. Dat niet, zei ze, en plots starde de kinderlijk-luidruchtige vrijmoedigheid van haar gezicht tot een matte en onverschillige uitdrukking. Haar woord werd stug en haar oogen keken steenhard. Manus had lust in de stille bepeinzing en waarneming van dit wispelturig schepsel. Hij voelde dadelijk intuitief Corry's dubbel-natuur, in één uur in staat tot hartelijke en tegelijk wreed-gemeene dingen.

[+] Wat een verschil met de bedeesde, weeke Aafje. Dat lichaam, rank en groot, was al heelemaal vrouwelijk gerijpt. Zulk een zwaar-saamgeperst blond haar had hij zelden gezien. Het leek een vracht glinsterend hooi in de zon. En de goudachtige oogen, die éven snel tintelend lichtten als uitdoofden! Nee, dié zou Joden Jet niet gauw naar onder knauwen. Die moest zélf haar peultjes doppen.

- Waar hei je die doek onder je kin gelate?

Manus tastte naar de wond... Corry zei het zoo stniechterig sarcastisch. Zij dacht natuurlijk dat hij ziek en puisterig was. Dat sterke blanke beest zou hij wreed kunnen terug-sarren.

- Ik hoú nie van zeere doekies... kattejong!

Corry gierde uit de hoogte.

- Lache van 'n malle,... dat kanne ze in Ommerschans ook!... beet doodbedaard, maar tartend, Manus er uit.

- Hoor soo'n slabberdewas!... hoonde Corry, terwijl ze zich een nijdigen stoot op haar blonden haartooi gaf.

- Jij,... jij komp slecht af in de wereld;... je bin te los in je lende!

- Ikke?... schrok Corry... Hei je oók een gebroke lat?... Daar verspelt me vader mee.

- Je beeft meid, van angst,... je sit in je rikketik!... sarde Manus, den sarcastischen mond en het linkeroog diep toeknijpend.

- Ikke?... soo'n vuile bochel!... schold Corry woest.

Ze moest geen krakeel slaan, meende Manus, maar toch zag hij, was ze als de dood voor voorspellingen. En kwaad werd ze, sarde Manus, als haar iemand raadde, omdat zich haar trots tegen raad verzette. Maar toch leek ze er blij om áls ze geraden werd.

- Kijk hij,... guns!... snoefde Corry, terwijl ze den Bochel wel een klap op zijn wanstaltigen kop had kunnen kletsen.

+ Lat: been.

- Jij komp slecht af... Ik seg maar... waterverf!

- Hoor hij!

- Waterverf,... ging Manus sarcastisch-koel door,... waterverf,... dun spoelsel bin je!... jou heéle levetje!

- Neem je eige schippersjassie in de maling, knorrepot!... maar nie mijn!... snauwde Corry weer.

- Nee gummislang,... ik mot joú!

Corry raakte over haar gekrenktheid heen, werd al oplettender. Waarom zei die leelijke bochel haar zulke beroerde dingen? Die kokosvellen-kop,... moest hij háár deuken? Kom, ze zou haar nieuwe jasje aantrekken en het spelletje spelen van jonge-jonge-wat-is-de-lucht-blauw!

Ze draaide bij, met innemende lachjes en wichtige belangstelling. Maar Manus bleef ironisch-scherp en kwetsend van stem onder zijn gerook.

- Mò je ies bij Jet... 't Vak leere?

- Ga nou gaúw door!... schoot ze weer woest uit. Haar woorden, neen, die hoorde Manus bijna niet; want wat áchter haar oogen woelde en niet zichtbaar was, dát moest hij raken en naar voren trekken.

- Tóch lijkt se je.

- Mijn?

- Al kè j'r nie luchte!

- Ikke?

Corry schoot niet op. Ze antwoordde telkens met één woordje, alsof ze lijm aan haar lippen had kleven. Dat eéne opengesperde groene oog van den doodbedaarden Bochel bracht haar in felle, schaamtevolle verwarring.

- Je snakt ná danse, suipe, springe... hè?

- Ikke?... ikke?... herhaalde Corry, giftig stampend dat ze niet verder kon komen.

- Waterverf!... beet Manus er smadelijk uit,... waterverf,... niks waard, je heél gedoente!

- Och stik!

- Huppla honny bles!... se moste jou... de heele dag lappies late pluise... en bidde.

Corry wist niet of ze beleedigd of bespot werd. Dat

[+] was, buíten Mooie Karel, nou net de éénige kerel in haar leven, die háár in verlegenheid bracht. Aanhalig zwenkte ze met een lach naar een schunnig woord. Maar Manus had haar truc dadelijk in de ramen en ijzig-kalm weerde hij af:

- Mijn prikkele?... Waterverf meid;... je ben te grof van slag om mijn te doorzien.

Corry schold van machtelooze drift.

- Hu honny bles!... honny bles!... sarde Manus als joeg hij een paard op.

- Frissche morge!... Nou ruik ik half lont,... je bin 'n geleerde!... schaterde Corry plots, terwijl ze met haar blank mooi gezicht vlak voor d'adem van Manus inboog.

- Geleerde... binne de verkeerde,... en hiér bi je terecht!

- Ik wou jou wel plante!... barstte giftig Corry uit, nu de Bochel haar aan allen kant ontglipte.

- Mijn plante?... lachte hij doodbedaard en plots met diep-ernstige stem zei Manus strak:

- Jij?... jij sterft eerder as ik!

Corry schrok hevig. Het klonk huiverend-somber uit den mond van den Bochel... Sterven... zij?... Nou werd het bijzijn van den kriek haar benauwend. Tóch had hij haar overmoed getemperd. Gedwee en zacht vroeg ze:

- Hoe weet je dat?... Leg je de kaart?

- Beter as medame Sesanne.

- 'n Guide!... schoot Corry gretig uit,... as je 't mijn doet!

- Wà 'n rejaal merakel!... Voor 'n maffie hei je de toekomst bij Rooie Ant in de Boomstraat, kant en klaar.

- Hap je toe?

- Vreet jij je 'n hand langer van je guide!

Corry schaamde zich.

- Je magere grijpstuiver lus ik nie,... bromde Manus,

+ Maffie: kwartje.

[+] nu voor het eerst door de meid uit zijn plagend-sarcastische bedaardheid gestooten.

Corry besefte het al dieper,... ze kon met Manus niet opschieten. De Bochel was al weer over zijn verstoordheid heen. Met glunderen lach begon hij heel deftig te vertellen dat hij in het geniep, in het geheim wou hij zeggen, had gestudeerd... béter als de beterst-wereld-beroemde somnambule en planeetlezeres en beterst dan de handlijnkundige, alles wat betrof het treurende liefdeleed der dames; of al de gerechtelijke dingen van huwelijk en verlovingen, en dat hij niets liet ontsnappen aan zijn helderziend oog van al derzelver toekomst en voor-spellingen, in kaart en hand,... gegarandeerd tegen bedrog als anderzins...

Corry lachte om de snaaksche stem van Manus en inéén kreeg ze feilen schik in Bad-Aap, wou ze, woú ze dat hij vriendelijk en lief tegen haar was.

- Hè Bocheltje,... leg me de kaart, toe?... vleide ze dringend en de oogen gloeiden goud af.
- Jij?... Jíj... je sit in de knoei!
- Ikke?
- Je beeft foor je lot!
- Ikke?... ikke?... An me linkersool!
- Jok!
- Nou, ik tart je!

Ze drong óp, verschrikkelijk vond Manus en zoo fier als een princes.

- Ik kan 't nie,... verontschuldigde Manus zich bedeesd, een beetje ontdaan van Corry's felheid.
- Loentjes!... vuile Bochel!... schold Corry hevig met smaadgezicht,... je durf nie!

Die uittartende stem bracht Manus' bedaardheid weer voór. Muilbanden zou hij dat stouthartige Jordaanstertje,... even zou hij haar een wijsje zetten op de tong en haar klepper met een grof mikje stoppen. Zoo krom kon

+ Loentjes: streken, draaierijtjes.

[+] hij zijn woord niet door de spreektrompet heenwringen of zij blies terug met sterke longen. Die kaskedoole prikkelde hem meér dan hij bekennen wou.

- Nou,... en... ik geloof er sélf nie an! 't Is allemaal malle kemédie,... en harlekijn!
- Tóch doen!
- En ik geloof d'r geen snars van!
- Toe, geef 'm fan de lantaarn,... vleide Corry weer.

Dan, meende Manus, moest hij eerst de plechtigheid uitzoeken.

- Sot-sot-sot,... nou heb ik toch je kat gesien,... zong hij, terwijl zijn korte wiebelende beenen tegen de stoelsporten trampelden.
- Wà seit-ie?

En zacht zong Manus door:

> Er is onraad in de wacht,
> Aj je hakt dan valle spaanders.
> Berooide sin, berooide kin...

Toen grabbelde hij met berekende omzichtigheid in een doos, zoo beducht, als tastte hij een nestje kievitseieren. Een zwart-bevingerd kaartspel diepte hij plechtig op en groepeerde Manus vlak onder Corry's gezicht, die met de ellebogen op tafel hing.

- Mot ikke seif nie nege trekke?... en acht an acht?
- Lá mijn die eer,... ironiseerde Manus.
- Ten eerste,... begon hij, terwijl hij zijn ganzepoot op zij schoof...
- Ja?... gretig vroeg Corry.
- Sie ik dà je de bibberatie heb.
- Nietes... nietes!... weerde Corry woest af en lachte hoonend.
- Nou, là maar soo.

Corry gaf hem een lieven kinstreel.

+ Kaskedoole: onthutsend gebeuren.

- Hier dan mensche, links... 'n blomruiker... Dà is soofeul as... menselijke flikflooierij;... je bin praalsiek... Doch wacht, die ligt naast... vlák naast de muis!... Die wipt s'n staart... dan krijg je spieje, in Lewie Seise!... Maar...

- Wà nou?... vroeg Corry in wilde spanning.

- Maar falsch silver... en falsch pepier.

- Dà's vuil!... schoot Corry uit en lachte hel.

- Aje... àje soó begint...

- Nee, neé, neé!... temperde Corry dadelijk Manus' verstoordheid,... ik sel d'r geen boe meer segge.

Gouden vonkjes dansten in haar oogen van stille opwinding.

- 't Is tóch allegaar larie,... ontnuchterde Manus.

- Fiat!... set door!... toé Bochel... tast toé!

- Jij bin... één stuk gril!... Wà bi je eigelijk foor 'n deern?... vroeg Manus, gebluft door haar toon, hartstocht en bevel-stem.

- Mò je sélf... fijn uit de kaart segge,... lachte Corry hevig opgewonden.

- Fiat!

Manus begon weer. Hij giste en begluurde het mooie gezicht van Corry dat nu in bezieling op zijn handen loerde.

- Hier... leit kruis... mit 'n seis... halt!... Jij bin d'r 'n leelijk brokkie mesiek... Harte aas... dà is je honk... Je heb d'r sinnigheid alléén... in ópschik!... Jij wil d'r alleenig geniete... en de baas spele!

- Goskrummeneitje!... schrok Corry,... dié is fijn!

Manus begreep dat hij diep had geraakt.

- Jei gaat uit ná Weener,... en komp thuis in de Kuil... soo flotjes-weg geseid.

Corry lachte angstig-afwachtend. Manus kruiste uit en ongeduldig zong ze:

- In naam van Oranje... doe ópe de poort...

- Brrr!... 'n onheilspellende kaart, meissie.

Nu zag Manus haar beven en de oogen knipperen van

[+] schrik. Hij zou het maar over de boert gooien, om er de zenuwachtige spanning bij de meid uit te werken. Nou ging hij zoeken, beweerde hij zuurzoet-goedaardig, onder het groene lommer bij juffrouw Isis en mamsel Osteris... en nou gong hij het ‘report’ zoeken ‘mit s'n hande tege haar borst,... en as se nou geen kromming in d'r wervelkolom voelde, as hij... as hij’,...

- Bochel, neé!... geén gebbetjes!... stoof Corry op, toen ze zag dat hij den ernst breken ging.

Corry wou, woú de beteekenis van de onthullende kaart.

- Toé nou!

Manus schrok van haar hevigen drang en klem. Zacht zei hij:

- Je onteert je vader en je moeder...

Corry vloekte, sprong óp, beefde en lachte verwrongen-wild.

- Nou,... tartte Manus nu,... ik docht:... alles ging an je linkersool?

- Ga deur!

Manus trok weer zijn plechtigste gezicht en roerde de kaarten.

- As... as... drie heere om 't honk draafe,... beweerde Manus schijn-plechtig,... krijg je temeé pelisiesake!

- Dà sien ik in 'n swenk,... beaamde Corry streng.

- Maar... kan ook... dà je... dà je... in druk gepoekel komp mit hooggeplaatste pirsone,... in uniform... Nee,... waterverf!... 't gaan de kant na de drie boere op...

- Drie?... aarzelde Corry's stem bang.

- Soo besturreve as je d'r knijst... Is 't soo allemachies verschrikkelijk?

Manus lei de kaarten om en om in rijtjes en ademloos bleef Corry in spanning zijn handen, van voorspellende tooverij vol, bespieden.

+ Knijst: uitziet.

+

- Daar hei je,... zong vreemd ingehouden Manus' hooge stem,... klaverboer op de mat!... mit soo'n swarte klomp,... dat is vastigheid meid... fijn... ga je glinstere in 't sonnetje... fijn!

- Mit harteboer!... schreeuwde Corry voorbarig.

- Die kunkereert sijn... leelijk... die kneibel;... onrust meissie,... onrustige boodschap... om vleeschelijke drift!

Corry keek, de trekken steenhard, moedeloos-stil.

- Ja, nou sien ik helder,... lachte Manus, sprekend op koddigen toon van zélfscherts en het heele gedoentetje met de waarzeggende kaarten beschouwend als een dom kans-spelletje,... Op 't late fan de avond... krijg je een boodschap... fan... fan... zà'k 'n reiger worre,... fan 'n weduwnaar!

- Weduwnaar?... vroeg Corry verbaasd.

- Lá maar soo,... die brengt je 'n schrik.

- Stik!

- Toch... leit ie soo allemachies sjegrijnig nie!

- Nie?

- Nee, omrede je eefe spoedig in gesprek leit mit 'n blond, getrouwd manspirsoon.

- Getrouwd?... vroeg Corry weer met lichten weerzin.

- Soo as UEdele seit,... getrouwd blond manspirsoon... komp poekele ofer geldsake...

- Neé toch!

- Já toch!... lachte Manus tegen Corry's argeloos geloof in,... kijk,... hier leit ie... ruite tien,... en nou geen fálsche pepiere as in Lewie Seis... Ik seg maar... 'n sijsie is geen lijster!

En Manus beklemtoonde met nadruk, dat ook op het huis van den getrouwden blonden man een blond meisje lag met geldzaken.

- Geldsáke... en geldsàkke... soo je blieft,... zwaaide Manus gul-bluffend bij.

+ Klomp: kokkert. - Kneibel: sterke, pootige kerel.

+

Toch moest ze oppassen, waarschuwde hij weer met komisch-dreigende stem. Een mensch-alleenig was maar een sjofel snoepkraampje dat omver lei door zwaar gerinkink van een hoog klokkenkoor. Er stond geschreven in de kaarten dat Corry door aasvliegen zou gestoken worden. Het fijne velletje moest ze haar eigen maar eens zacht met zeepsop insmeren. Dat lekken de vliegen niet.

- Er staat geschrefe...

En weer plechtig kondde Manus, dat Corry het meest voorzichtig uit haar lampjes moest kijken bij avondlucht.

- As... je... an 't firmement nies siet as rooje en gouwe wolleke... dan dreigt d'r gevaar!

Hij wees op Hartenvrouw. Dus ook getrouwde wijven draaiden mee in het spel. En dwars tegen dát schepsel kankaneerde Schoppenvrouw. Dus liep een gescheiden teefje ook mee om het huis. Met al deze koeskepees kreeg Corry te doen.

- Uitkijke veur de karafaan,... uitkijke meid!

Corry keek zorgelijk-beangst.

- Je knijst... soo triestig... as... gras op 'n graf! Vergeet je je poen dan?... sákke... sákke geld!... Kijk, vier ase... temeê... Waterverf!... droom je fan 't huwelijksskuitje!

- Je neemp je ronde averechs!... zei Corry driftig.

- Verkeerd?... nies... De maan gaant soó.

Toen ging Manus plechtig aan het ‘uitkruisen op 't huis’ en tellen van zichzelf áf.

- Tellekes die boer fan onrust hè!... 'n merakel... wat?... je krijg spoedig tijding op honk! Fan de waterkant weg... Pas op foor de wanorde... de domheid, meissie,... de smerigheid!

En Manus keek heilig alsof hij wakker wierd bij orgelspel en psalmenzang.

Corry zag weer beduusd, begreep van Manus' kaartleggerij, die er allerlei-van-zijn-eigen tusschen flanste, niets.

+ Koeskepees: in dien zin: gelegenheidjes.

+

- Je krijgt... 'n trouwhartige fraag fan een heerspirsoon... 'n Donker wijf leit dwars op 't huis... oppasse!... Maar fortuin hei je fan... de breeje weg... De ruite heer is nie fan je af te slaan!

Corry's ingetrokkenheid ontspande.

- Gesond blijf je.

Weer zuchtte Corry van verlichting.

- Maar je wordt benijd... soo... soo... wát sie ik?... je krijgt beere... eén... twee... drie .. 'n heele kooi vol!

- Ikke?... gierde Corry, blij uit de beklemming.

- Hee?!... kijk... schoppe ses... de hooge tore... en... de wolleke door... Net an... naderend onheil, niesse,... groote gevare... Hee, klafertjes dwars tege de straal... U bedriegt, maar u vonnis krijgt u thuis!

- Wà noú weer?... vroeg Corry bang.

- Die ruite-tien,... dempte Manus, nu zélf verloren in de suggestie van zijn voorspellende stem,... mit 't boek, vlák bij de rooie sleutel... dat is jeile!

- Soo'n brajer!

- Bloed meid, bloed!

- Vuile kriek!... dat is 'n jen!

Corry stond doodsbleek en sidderend voor Manus. Hij had opnieuw den angst in het hart van dat fiere schepsel gestooten,... noú was het genoeg.

- Uít hè?... vroeg hij naar de meid opkijkend.

Corry aarzelde. Nog twee kaarten moest Manus kantelen. Dat zag ze. Die twee nog en dan was ze er doorheen.

- Nou dan?

Manus begreep en keerde.

- Hij is dól op je!

Corry's angst leek in één seconde weggezonken. Haar oogen keken louter goud. Dát was Mooie Karel!... kón niet missen. De Bochel had toch een strop; een slaapbol te

+ Jeile: hier: narigheid. - Jen: teugen (grap.)

veel gelikt! Ze zou dadelijk de spankert nemen als hij die eene, laatste kaart nog greep. Ze had verdoessie de krink in haar knieën gekregen van schrik. Het wijf in de Boomstraat zei haar alles lievigheid. Dat ze haas en hoen zou snijden; dat ze fijn dineeren ging,... dat ze... 'n ekepaasje zou anbrenge mit twee paarde...

- Noú?... drong ze aan, voor de laatste kaart.

- Hou jij dan effe me pijpie an,... schertste Manus terwijl hij haar den ganzepoot onder den neus liet walmen.

- De laatste... ferék... 'n leelijke!... De ster mit gruisies,... klaverheertje mit de afgeslage kroon... dat is,... vlák naast schoppe-tien... doodstijding!... grúwel, meid!

- Wat?... stamelde Corry, weer vreeselijk ontsteld.

En somber in het schemerend uur klonk Manus' gedempte stem, alsof hij nu zélf de kaarten geloofde:

- Je ferhangt je eige!...

Haar oogen staarden op Manus neer en keken ontzet.

Toen barstte Corry in een angstigen lach los en liep als beschonken de trap af.

II.

Op een avond kwam Corry weer onverwacht bij Jet, die ze nu thuis trof. Het deed de koppelaarster schrikken en de vreugde sloeg hoog op in haar stem. Hoe kostelijk zag de meid er weer uit. Wat ze in Corry aanbiddelijk vond, het was haar losse, vrijmoedige bewegen en het zich hartstochtelijk prijsgeven met de tintelende oogen, als ze iets bezitten wou. Joden Jet zou zich wel als een kerel hebben willen vermommen om de meid met vuur te kunnen hooren praten over alles wat ze begeerde. O, dat maagdelijn te lokken, al verder, al diéper het leven in! Haar woeste paarden-handelaar eerst; dan de smiecht van de Geldersche Kaai; dán Lou... dán zij. Ze vleide weer haar poes-en schat-naampjes eruit, blij zich heelemaal te kun-

nen geven, nu Manus Peet er niet was. Nou leek het ijs gebroken; voor het eérst was die blonde furie toch aangetippeld. Maar Jet zag het wel... ze stond op heete kolen en overal wantrouwelijk rond te gluren. Ze verdacht haar, dat voelde Jet. Toch zou ze buit worden, die trosboef;... toch zou ze dat eerbare schepsel plunderen, als ze haar eérst maar aan een hofhouding geholpen had. Den rijksten kerel wilde ze voor haar opscharrelen, al moest ze er om dobbelen met Rosine en al de handlangers; al moest ze valschen eed op valschen eed doen en niéts dan drinken en vloeken.

Even wou ze over haar fijne ‘spullen’ beginnen, maar Corry sloeg met woestheid en een wilden lach haar negociante kletspraatjes áf. Ze spoog op Jet's schmeigeltaal. Ze kon haar in het grauwe grijnsgezicht ranselen. Corry wilde dadelijk naar de ‘Alhambra’; het was al half acht, joeg ze Joden Jet óp. Het speet de koppelaarster dat de meid zoo snauwde, maar ze zou toch oogenblikkelijk meegaan.

De ‘Alhambra’-zaal beneden duisterde als een zwarte, diepe holte toen Jet met Corry instapte. Het rook er naar bier en sterken drank, wee zoet-zuur. Jet schoof Corry voór naar de kleedkamers, jachtig en nerveus onder druk geratel van zoetige woordjes. Corry voelde alleen de zaaldonkerte als een gapende dreiging voor d'oogen. Bij de trap naar de plaats hoorde ze een gedempt lachen en zingen achter donkere deuren, in den zoom van doór-schijnend licht gevangen. Jet stommelde de smalle treedjes op, Corry meesleurende, die verbaasd rondkeek toen ze binnenkwam. In een vuil, groezelig-smal hok met verwaarloosde kalkmuren, stonden ontkleede meisjes voor een soort zwart-houten aanrecht, waarboven een lange spiegel op den kant. Twee half-verteerde gloeikousjes aan weers-zijden van de ‘toonbank’ flakkerden een vaalgeel licht over de gezichten en halfnaakte lichamen der ‘zangeressen’. Achter den spiegel gaapte de donkerte van het kleedhok.

Mooie Jo stond slank in haar zijden hemd met kant en lachte met Lena om een ‘goeie kerel’ dien ze den vorigen avond ieder voor tien gulden hadden afgezet. Lena, star den groenvalen spiegel inkijkend, opgedrukt tusschen het zware lijf van Hedwig en het koket-elegante kopje van Willy, zwartte haar oogen bij en teekende de brauwen met beverige vingers rond. Vlak voor Corry polijstte het ‘baronnesje’ de nagels, terwijl ze telkens het geurend-gefriseerd kopje in een klein klapspiegeltje begluurde. Lange Go stootte met een vloek Corry op zij, die haar in den weg stond bij het bukkend strikken van haar gouden muiltjes. Over en weer botste geschreeuw, gezang en het snaterend geharrewar der vrouwenstemmen, zoo vol klank en ópbruisend leven dat het Corry even verdoofde.

Lange Go en de zwaarlijvige Anne kibbelden met de Duitsche Hedwig om Jopie. Dikke Anne, den wulpschen blanken kop met een vuile dons zwaar bepoeierend, wou Jopie niet naast haar hebben en drong haar stijf den hoek in. Jopie, ontzind van venijn, trapte Anne tegen de buik, waarop Hedwig gillend Jopie aanviel om haar vriendin te verdedigen. Vlak naast de vechtenden, geheel onverschillig voor het krabben en het vuistgeknauw, gierden Truus en de raaf-zwarte Clara om dien guitig-dronken zwabber-student van vannacht.

- Soo, perdoes heb ie die vent tege se vessie geloope!
- Hoe dan?... schaterde Clara, heur haar opgolvend met roltangen.
- Nou,... eerst... eerst had d'r 'n burgervent... 'n fijn mokkel angehaakt.
- Enne?... gichelde Claartje.
- Seit Frits... soo foor 't front...
- Noú?
- Seit die guit tut die sinjeur... nee,... seit die eerst: Wat mot je?... Seit Frits...
- Wat?... gichelde Clara weer.
- Je wijf!... seit Frits doodgemoedereerd.

- Wat?... schrok die burgervent s'n eige.

- Je wijf!... seit Frits weer en drukt d'r 'n soen op d'r snavel.

Clara schaterde. Zoo een brutaal beest; een dot, die blonde Frits en schatrijk!

Joden Jet werkte zich met een klets hier en een kneep daar, op armen en in halzen der meiden, door het opgepropte stoeitje heen oim te handelen, terwijl Corry, bedremmeld van geuren, roezemoezend lawaai, zang en gelach en het stuitend-ongegeneerde der zangeressen, achteraf bleef. De chanteuses schaterden naar Joden Jet of ze weer voor de ‘pelisie’ meisjes had ‘binnen te houden’ in een verborgen rendez-vous en hoeveel ‘pirsente’ de ronselaarster dokte voor een ‘kleine’,... ‘op hede’?

Eindelijk kreeg Mooie Jo Corry in de gaten. Ze riep haar achter den spiegel.

- Kom hier hartlap, sta je de delle nie in de weg! Hedwig en de dikke Anna begluurden Corry stekelig van afgunst. Een mooi stuk niesse, smonselden ze elkaar toe, dat moet gezeid. Maar Lange Go werd onmiddellijk gebeten van jaloezie. Corry leek zoo lang als zij, zag ze, maar tienmaal mooier en blanker. De klanten beneden noemden haar de brutale en slinksche brunette; ze kon kraaien gelijk een levende haan en de varkentjes snuffelend náronken als een echt snorkend biggetje. Een bom geld verdiende ze er mee. Maar huilen kon ze om iedere meid die mooier was dan zij, uit angst dat die haar gulle klanten aftroggelde. Nu wou ze Corry met allerlei te breed gespannen en overtollig-drukke gebaren den hoek van Mooie Jo uitwerken, maar Corry lachte en snaterde met haar vriendin, terwijl ze deed alsof Go heelemaal niet bestond.

Plots doken, als op een sein, twintig vrouwen-hoofden naast elkaar voor den spiegel in, begon onder een onverwachte, schelle ópflakkering der gloeikousjes, het fijnere schminkwerk der zangeressen. Er werd gevloekt, getrampeld met de voeten tegen het aanrecht en de matblonde Gezina slaakte een rauwen kreet toen Joden Jet haar in

het bloote been kneep. Corry zag in den spiegel niets dan beschilderde oogen, blauwe wimpers, vuurroode monden, stukken perzikkleurige wang, losse en opgestrikte haarvlechten, naakte halzen en armen, overwaaid door den grauwgelen schijn van het flakkerende licht. Het smallange kleedhok dampte van den zwoelen geur der vrouwlichamen en van de zoet-doordringende parfums.

Corry ademde zwaar en als in een roes bestaarde ze het vinger-vlugge, lenige kap- en kleedwerk der bûhnemeisjes. Maar voorál de geuren prikkelden haar heele zinnewezen, zoog ze in als een zoete genieting, deden haar zalig duizelen. Ze snoof de gaslucht onder de geparfumeerde zeep-geuren. Toen de kleine Flora haar kurketrekkers-krullen besprenkelde met violetwater uit een groene flacon, kreeg Corry het gevoel alsof ze Mooie Karel hoorde zingen, heel hoog, en spelen op zijn stoep. De schaamtelooze naaktheid der vrouwen, de fonkeling van valsche steenen, het gezang en de losbandige praatjes, alles roerde Corry en de zinnelijke verrukking straalde haar oogen uit! Ze benijdde nu Mooie Jo, in heél den fleur van haar blanke lichaam en in de bevallige vrijmoedigheid waarmee ze naakt rondliep, alsof ze alleen was. Haar wangenrood lei nu als een dauw het fijne bleekblonde gezicht te overbloeien en de lange bruine wimpers trilden onrustig. Hoe minachtend bedacht ze nu de gore danszaaltjes van den Zeedijk, waar een enkele opgeflikte meid een wankelend verhooginkje beklom om zeurderige liefdes-liedjes uit te janken, doodgeslagen tusschen het schetter-lawaai van orgelbekkens en een roffeltrom. Nu moest ze toch gieren om die vuil-houten banken, waarop de matrozen en Jordaners de kromme stopflesschen open peuterden om er de stinkende gemarineerde haring uit óp te prikken. Op den Zeedijk in de danskroegen, daar snoof ze alleen de olielucht van gebakken visch, zag ze de groene eieren in de smoezelige waschkommen; rook ze het beschimmelde zuur en de half rottende kaashompen,... en zwaaiden de schommelende petroleumlampen

het roet tegen de berookte muren. Maar hiér begluurde ze nou de fijnheid zélve. Kijk. Nou zag ze de mooie Clara, in het prachtig-zwarte haar een roode roos steken. Dat stond haar beeldig. Die logge Anna vond ze wel een komiekeling,... maar moest die nou geheel in het roodsatijn gaan? En wat zou die Truus niet van haar bruine krullen kunnen vlechten! Zou zij eens even een handje meedraaien? Posterjanie!... wat had Jo noú een fijn paarlsnoer om! Beeldig, snoezig! En hoe komt de meid nou inéén aan al de ringen! Ze vroeg Jet. Zenuwachtig en zacht hitste de koppelaarster aan. Zij kon tienmaal zooveél krijgen als ze wou. In Corry steeg óp een walg tegen haar eigen armelijke vodden. Tóch vies, alle ooghaartjes te verven, zooals die meid naast Hedwig nu deed. Telkens botsten de vrouwen elkaar voor den spiegel weg en telkens zag Corry andere gezichten het groenkaatsende glas ingluren. Soms het ingebogen hoofd van een bepoeierd en verguld engeltje,... dán de doodsbleeke tronie van een zieke vrouw, dán de helrood-geschminkte, - en daarnaast weer de hevige wellust-type van een zinnelijke blondine, die sentimenteel huilde in haar amoureuzen zang. Corry zag ten leste niets dan oogen, oogen in ál soorten hoofden, oogen die zichzelf monsterden in wreede hardheid.

Het giste rond Corry en al verstond ze geen woord van de Fransche en Duitsche liedjes welke ze rond haar hoorde, toch roerde haar alles en vond ze zich zalig in die onderdompeling van het zondige en gevaarlijke. Alleen dát leven lei een fonkelenden weg voor haar open. Dina was een stakker, die niet lachen kon tegen het gemeene in. Dien had haar bang gemaakt,... haár! Al die liedjes, ze zongen van lekker lang, lui slapen, zoolang je je rengelen en rekken wou. Ze zongen van mooie meubelen, zoo chique en zoo rijk als je maar kon droomen. Dan stond ze op,... in een huis van haár,... met eigen meiden en personeel dat je bediende. En ze zou kleeren koopen, nee, de heérlijkste dingen! Ze zou de lekkerste gerechten

oppeuzelen, al wat ze nou dolgraag lustte. Ze zou wandelen of toeren in een rijtuig, want rijk, ríjk zou ze worden,... dat was haar vást voorspeld. Dan zou ze... 's avonds weer eten, nee maar, van het fijnste! O ja, ze wist wel hoe het ging. En dan 's avonds naar de comedie, naar het café-chantant en dan weer eten,... laat eten, en sherry drinken. En dan geld tellen,... guldens, riksen, bankbiljetten! Hu... hu, ze rilde er van. En dan pas heél aan het eind denken om je kerel, je kerel die je trapte en beukte naar eigen behagen. Om hem schateren, lachen, haha!... hem pesten en dan op álles wat hij wou, laten wachten, dagen, maanden lang. En dan,... in de avondschemering, aan Karel denken, Karel bij haar nemen, haar mooien, fijnen, lieven vent, op wiens snoet ze dol, dól verlekkerd was, dien ze moest, moést hebben voor haár, alleen, alléén voor haár! Met hém al haar vuur uitleven. Maar een ánder die haar den rijkdom zou geven, dat koesterende en weelde-volle, dat ze ééns zou inslurpen als nú het zoet der geuren en den walm der meiden.

God, ze was heelemaal weggeraakt in haar eigen gedroom.

Van de trap schreeuwden twee Duitsche bûhne-vrouwen om plaats voor den spiegel. Ze waren al te laat en dan kregen ze boete beneden van dien ellendigen uitzuiger, den baas. Jopie en Guus hielpen elkander de corsetveters toesnoeren.

- Allemachies, wat een beer!... stootte Jopie zuchtend onder het inrijgen uit.

De zangeressen moesten zich haasten, werd weer de donkere trapholte uitgeschreeuwd door een broodmageren kerel, wiens holle, bleeke wangen even ópschimden boven den vuilen vloer van het kleedhok. Jet's stem fleemde en streelde rond Corry die niet luisterde, gevangen als haar aandacht was door alles wat de vrouwen uitvoerden. Gezina vond ze al heel bevallig en van een fijne wellevendheid, die ze bij geén der andere meisjes opmerkte. Al haar zachte woorden en maniertjes vond ze kostelijk, om zoo

dádelijk na te doen. Eindelijk hoorde ze Joden Jet en ongeduldig stompte ze haar opzij. Jopie, de vroegere kellnerin, die pas met dikke Anna had gevochten, sprong plotseling op Jet's rug met zulk een vaart, dat haar stroohoedje over haar grauwe tronie schoot. Struikelend viel Jet op den grond, en botste tegen een troepje vrouwen aan. In wreed-ruw spel werd toen over haar heengeloopen door de gouden muiltjes en punthakken. Met een gil en een lach betrapten de vrouwen Jet's handen, beenen en armen. De koppelaarster kreunde van pijn, maar niemand hielp haar overeind. Ze vloekte met vreeselijke grijnzingen en de zwarte wallen onder haar schichtige oogen zwollen blauw op. Heel haar grauw gezicht lei achteruit op den smerigen vloer, schrikwekkend van machtelooze drift, terwijl haar hoed naast haar zwabberde, vast aan de losgewoelde pruik. Lachend bleven de vrouwen haar overtrappen tot ze er genoeg van hadden. Toen scharrelde Jet, half bezwijmd en vol stof overeind, de vuist dreigend naar Jopie toegekeerd die haar zoo woest besprongen had.

Jopie, onbevreesd, stond Joden Jet met een aangegloeide friseertang in strijdstand af te wachten. Jet aarzelde en hijgde. Ze zou het dat felle ding wel eens op een andere wijze inpeperen. Ze hield zich liever koest; de del zou haar de oogen uitschroeien in haar giftigheid. Dora, een magere meid met misvormden schedel en een knobbelige hersenpan, kon maar niet haar rooden drankneus wit krijgen. Een handvol Crème Simon smeerde ze er op uit, met een stillend zeepje gemengd, maar haar gevel bleef paars kleuren op den scheeven kop.

- n' Handje droog rood?... vroeg Jo,... wie heb? Corry ging het halen bij Truus die op den spiegelrand en het aanrecht vingervlug rondgreep in een uitstalling van schmink-staafjes, geur-doozen, flacons en kaptangen. De Duitsche Hedwig vloekte en braakte gemeene woorden uit tegen Lien, omdat deze iets minachtends van haar vrind gezegd had.

Ach mein herrliche Otto, du bist furchbâr smoetzich die meide...

En in nagebootst gebroken Hollandsch extasieerde Lien er tegenin:

- Daát waás uwes oogappiel!

Plotseling schoot Jo uit een donkeren hoek achter den spiegel naar voren.

- Hoor jullie delle!... dat farreke benede speelt al! Den pianist in de zaal hoorden ze nu allen een marsch afbonken op het ontstemde instrument. Een zenuwachtige repjacht haastte ze voort. Alleen de slanke en luie Willy liep nog in haar hemd, zorgeloos, en trok zich de vuurroode zijden kousen tot de dijen op.

- Ik waag er 'n guide boete an,... lachte ze, uit een zilver kokertje doodbedaard een cigarette opstekend. Ze bekeek met sensueele zélf-verrukking haar fijn-blanke en uiterst teedere huid in den spiegel en jolig blies ze den zwarten kroeskop van Nora naast haar, vol rook.

- Dorst, dorst, eeuwige dorst heb 'k,... kermde Rosa, die wijn slurpte als een kerel en zooveel biertjes als men haar aanbood. Zes vrouwen, bang voor boete, besloten zich op de bûhne verder te kleeden. Het schrale en verwrongen gezicht van Dora haatte Corry. Zoo een dronkemansneus voor een vrouw... aboe!... dat was een smaád. Zoo, in de jacht van haar bewegingen, haar kleeren van achter en van voren tegelijk bepeuterend, leek ze een oude vrouw, met wijdgeopende oogen. Hoe elegant en cierlijk stond links van haar af, dat kleine ding, met de roze haarstrikken, waartusschen ze zoo fijn de krullentang liet wenden en keeren.

Jet stootte Corry aan, of ze nog niet mee naar beneden ging. Dadelijk, zei ze kregel terwijl ze de oogen van de koppelaarster inkeek, die bij de hoeken geheel van bloed doorloopen waren. Dat had ze altijd na een gesmoorde driftbui, lichtte Jet ongevraagd op den verbaasden blik van Corry, toe. Maar dra werd de meid weer afgeleid door het jolige gevloek en het wilde gemopper der vrouwen,

die allen tegen elkaar begonnen in te rennen, nu de pianist achtereen zijn deuntjes beneden afbonkerde. Acht uur, acht uur!... schreeuwden ze naar voor, naar boven, en de opwindende haast steeg zoó in het stikwarme, rookerige kleedhok, dat zelfs Corry zich benauwd en te veel voelde. Dikke Anna schertste rustig door naar Jo en Willy, dat tegenwoordig haar taille onder haar kin zat. Ze sloeg op haar zwanger lichaam als een Duitsche boer op zijn bierpens en ze geeuwde:

- Ikke krijg 'n meid.
- 'n Jonge, wed ik!... schoot Willy er tegenin.
- Aboe!... dan smoor 'k 'm... zei ze rillend van afschuw.

Een meid kon voor háár werken, meende Anna, alléén voor háár; een jongen deed het voor zichzélf.

Mooie Jo riep Corry en waarschuwde haar naar beneden te gaan. Bij de trap klonk voetengestommel en plots verscheen een statige vrouw met boa, ruischend van zware zijde.

- Whiskey Soda!... daar hei je Whiskey Soda!
- De zon van Lemmens!... schreeuwde Jo schelvroolijk.
- En de maan van Maxim en Moulin Rouge... gierde Willy, die onafgebroken rookte, de eene ná de andere cigarette.

Corry stond gebluft. Een zóó schitterend-gekleede vrouw, zoo statig en rijk, had ze nog nooit van nabij bekeken en beroken. Roodblond het zware kapsel, omfonkeld van juweelen. Een groote, lichtblauwe veer op den grijzen hoed en iedere beweging gesmoord in een zijden geruisch. Wat was zij daarnaast belachelijk stijf in de gewrichten, meende Corry. Hier, in dié blonde vrouw, zag ze nu preciés wat ze zélf begeerde. Om Whiskey Soda geurde het lichtzinnige dat Corry zoo fel opwond en prikkelde. Het schaamteloos-weelderige van deze vrouw lei haar gansche wezen open. Ze hield van zoo een koel gezicht dat in zijn eigen glimlach verborgen behagen had.

Ze hield van een mensch die alles alléén deed om zichzélf genot te geven en als het moest daarvoor uitkwam. Corry kon niet genoeg den zilverglans van haar zijden japon bewonderen. Het lispelde, kraakte en ruischte om Whiskey Soda bij iedere beweging. Tót de bloemen in haar corsage, ze leken Corry dieper van gloed dan bij een ander. Over alles ademde de losse, wellustige bandeloos- heid. Dát vrouwspersoon was eigen lijfsmooi een voortdurend zelfstreelend genot, een bedwelmend zelfbehagen. Zooals ze den diepen zoeten geur van haar rozen inzoog, zoo dronk ze oók den geur van haar eigen lichaam. Zoo, preciés zoo wilde Corry worden, verblindend zonder zelf ooit verblind te worden; hevige hartstochten opwekkend terwijl ze van binnen zelve bleef als een koele, hebzuchtige verachtster van ál het naar haar hakende. Koud moest ze zijn en toch zinnelijk verhit; hartstochteloos en toch verzot op de uitspattingen van eigen fantastisch-bedachte gebeurlijkheden. Whiskey Soda had den lichtzinnigen roes in de oogen dien ook zíj altijd in zich voelde branden, maar tegelijk den genadeloozen spotlach om de mondhoeken, het bewijs voor het van-zichzelf-zéker-zijn, het zich nooit alleen verliezen in het begeerde. Slechts één man mocht haar dan den adem rooven en dien zou ze liefhebben met al de hevige ongebreideldheid van haar zinnelijke verlangens. Dié mocht haar inklemmen, vernielen en zij hém; verwoesten, uitputten. Met dien éénen man moest ze in onkrenkbare schaamteloosheid de vurige driften bevredigen en die moest van háár zijn, in ieder verlangen en in iedere gedachte, zooals zij het was van hem. Dat hevige kon ze alleen geven als ze zich weelde veroverde. In het slechte, hardvochtige zelfgenot voelde zij niets anders dan drang-voldoening van eigen zuivere natuur. Om het weelde-leven te bereiken zou ze de mannen beliegen en bedriegen, koud, berekenend en inwendig schimpend. Mooie Jo, wist ze, was ondergegaan in dranken-snoepzucht. Rooie Stien in eigen wulpschheid. Zij niet, zij had een andere, fijnere en tegelijk sterkere natuur

meende Corry, al heette ze een Jordaanmeid. Ze voelde aan alles dat ze macht kon scheppen en dat haar heele wezen begoochelde, zelfs vrouwen. Ze bracht in de mannen een wild verlangen, zonder een woórd te spreken, alleen maar door te kijken of zich te bewegen, of door hen zóó rad te overstelpen met brandende en spottende taal dat ze suf en verlegen bleven nástaren. Ze sprak en dacht gemeen, al liet ze iedere minuut de wreede onverschilligheid van haar wezen uitkomen. Ze bespoog het toegeeflijke, het zachte en zwakke. Ze keek diep de oogen der mannen in en altijd zag ze de rilling van hartstocht er doorheen huiveren. Dat was haar vrouwmacht en die, dié alleen zou haar de weelde geven waarnaar ze heet hunkerde. Werken?... zij? Corry vond het luie nietsdoen zalig. Zoo gedachteloos leven op de luim, het dadelijk doen van wat je inviel en begeerde. Wroeging om en angst voor vermoorden tijd?... Ze begreep ze niet. Het volle genot van het nietsdoen was voor haár uitgevonden. Gemak moest ze hebben,... de niertjes zacht neerleggen. Ze moest alles in een lauwe, geurige, zoete kabbeling om zich heen voelen spoelen, als ze dat wenschte. Ze moest vrekkig genieten van de weelde. Ze hield van bont, fluweel, zijde. Zoo, alsof ze eeuwig fluweelen lappen, bonte stoffen aanvoelde en zijde hoorde ruischen, zoó moest haar leven zijn. En nooit werken. Werken was voor haar een krenking van haar naar luiheid en gemak snakkende natuur. En al was ze nú doodarm,... het zou ópdagen, alles, álles wat ze wou! Had Manus, Manus zélfs, het niet voorspeld? Het buikje vol, het hart zonder geklop, de oogen oververzadigd. En áls ze eens wilde laten meegenieten in een roekelooze verkwisting, dan zou het met Mooie Karel zijn. Dié was haar liefde, haar hartstocht,... die moest willen, bukken en bedelen om haar gunsten. Dan zou ze hem rijk makenl En ook haar moeder,... áls die wou.

Ze gloeide Corry, het raasde en tuimelde door haar hoofd, en toen ze zag dat Whiskey Soda achter Jo snel de

trap aftrippelde, liep ze haastig mee, jachtig door Joden Jet gevolgd. Jet grinnikte en gluurde; vaag begreep en betastte ze wat in het opgehitste brein van Corry was omgegaan.

III.

Toen de zangeressen kringvormig op de bûhne hadden plaats genomen, las de man met de bleek-ingezogen wangen, de zaalbaas Van Dommelen, de namen der vrouwen en meisjes op om te controleeren of het stel voltallig was. De zangeressen roezemoesden onder zijn luid oproepen en velen gierden van den lach, nu zij zich nog schaamteloos dichtregen, vastplooiden en afkleedden op het ‘tooneel’. Van Dommelen's drankstem worstelde tegen het lawaai in en nijdig schreeuwde de zaalbaas:

- 't Verveelt me!... Ik schrijf jullie allemaal op!... Hou je mond Hedwig,... jij ook Go... en jij Lien, je klepper toe!
- Och me Jezus man,... 'k beweeg geen tand!
- Doe t'r niet toe,... snauwde hij woedend, de bleeke wangen nog holler inzuigend op het jukbeen.

De dikke, smoezelige pianist, met den goud-beschenen borsteligen kop, rammelde hevig een Souza-marsch af en de krankmagere violist met grijze sik en grijze krullen, vóór het spitsige gezicht gewarreld, kraste zoo snérpend valsch tegen het klavier-lawaai in, dat Mooie Jo op de bûhne inéénkromp en met de handen haar ooren afsloot. Ondanks het waarschuwend dreigen van Van Dommelen bleven de zangeressen even druk snateren, lachen en zich met woelig stoel-geschuif en geschreeuw tegen elkaars plagerijen verweren. Corry mocht vlak bij de bûhne achter de felbelichte muzikanten aan een klein marmer tafeltje, een glaasje rood drinken, door Joden Jet haar luidruchtig geoffreerd. De koppelaarster wou voor de meid in het ‘stof knielen’, zei ze zelf. Ze zwaaide door de zaal alsof ze op haar kamer liep. Jet was

[+] gek-blij dat het kippetje bij haar zat. Madame moest nu eens koel Corry bekijken en dan ook eens zeggen wat ze van haar dacht. Was het nou geen ‘effetieve’ princes? Had ze ooit mooier beeldsnoet gezien? Als ze dié haar portret buiten in een lijstje hing, bleven de mannen ‘vastgekletterd’ aan de Nes.

Madame, over Jet's vurige bewondering heen, keek omzichtig naar Corry. Armzalig en kaaltjes in de kleeren, maar... Madame moest het bekennen,... het was een schoon stuk meid.

- Tsja... tsja... smakte Jet,... wie dát anhaakt heb mazzel!

Tóch dreigde er een angst in Joden Jet. Ze wilde niet dat Corry rechtstreeks met Madame Maas afhandelde; Madame Maas van de ‘Alhambra’, de meest sluwe en scherpzinnige keurster van vrouwenwaar. Dan was ze den wind kwijt voor een labberkoeltje. Nee, nee, dat mocht niet. Daarom bleef ze tusschen Corry en Madame instaan, liep ze telkens van het buffet bij den ingang naar áchter bij de bûhne. En nóg ellendiger en benauwder werd het in Jet, bij de gedachte dat Corry straks zélf een man kon aanhaken die haar beviel en die dadelijk haar vermetele mooiheid zou ontdekken. De onrust en innerlijke angst vraten de koppelaarster op. Want lokmiddel was dit avondleven toch óók, nu ze Corry niet afzonderlijk kon bewerken. Nou liet Jet haar het vermaak der jeugd zien op de vlakte en nou zat ze neer, stom van verbazing. Dat gaf de koppelaarster een wreed genot en onder het licht van een jachtig denken bracht ze in haar sluipende en wikkende gedachte saâm, ál het voordeel dat ze haar leven lang nog van die meid kon verkrijgen. Ze zou haar dikwijls kunnen verkoopen en afleveren. Corry, door Jet voorgelicht, zou telkens kunnen vluchten en dan zouden zij ook ieder keer opnieuw het provisie-geld dat Jet voor haar gemaakt had, mogen deelen. Ze zou haar kunnen

+ Mazzel: geluk.

afleveren als maagd en als geroutineerde en ze zou, onder een fijn-sluw bedrog door Jet geholpen, op verschillende plaatsen, in één week, met háár bijstand, sommen inpalmen. Maar de meid luisterde nooit, snauwde en trapte alleen. En van lust-in-kerels had ze nou nog nimmer in die jonge vrouw iets gemerkt. De zaal was nog leeg. Het helle gaslicht van de kroonarmen danste een schellen, dampigen gloed over de hooge Wandspiegels. Langs de marmeren tafeltjes gliste gefonkel en de koperen randen spatten fijnen vonkenregen rond. Bij den ingang flonkerde het rijke buffet onder een kristallen luchter die het gebroken licht neerdruppelde in trillend-groene, roode en oranje-violette droppels. Over de geslepen karaffen, gekleurde bokalen en fluitroemers tintelde het uitéengespatte vuur van een regenboog en een groen vermillioen kroop langs zuilenglas naar een plafond-schildering, waar het in lijstengoud opgezogen werd. Een branderige geur van cigaretten zwoelde van het buffet tot aan de estrade waarop de vrouwen in wijden kring sáàm-zaten. Voor hun voeten gloeiden op den grond een rij schelvlammende reflectorlampjes die al het licht over de ontbloote gestalten terugwierpen. Als een stoet mantelglinsterend-gewiekte tooneelnimphen leken de zangeressen betooverd en gevangen op hun zetels onder den uitbrekenden gloed der glanswerpers.

Een vlinderende couleurenpraal sproeide vurig getintel van de japonnen en cierselen over de bûhne, en de vrouwen genoten ijdel in hun opera-achtigen opschik en misen-scène-weelde. Al het oplegwerk van de kleedkamers kwam nu, onder de schijnwerpers, tot fonkelend of matglanzend leven. Armbanden omsloten de valsche kanten; de roze en witte zij zilverde en wiegde van tinten. Reigerblauwe vederbosjes in het haar onder dwarskammen met goud omstikt, pluimden op rijk kapsel. Lien's brocaatsatijn schoot licht over strookjes en strikjes. Willy's parelen schenen als lichtende schelpen op haar blanken boezem, Met naar voor- en achter-wegspringende plooitjes-

groepen lijnde de korte rok van Mooie Jo tot de fijne, slanke kuiten met opengewerkte kousen. Dikke Anna in rood satijn vlamde tusschen het bleek-blauw en roze-wit der anderen als een menschelijke lampion, op plompe bewegingen van haar stompvette armen voortgeschommeld.

Het liep al voller en voller. Een stel jonge tnannen kwamen luid-zingend en dansend binnen en dwongen den molligen pianist een negerdans te spelen. De zaal-baas wenkte Maggy van haar zetel omdat zij alleen den Coman kon dansen, als Engelsch slobbertje dat tien maanden in een Amerikaansch bordeel had doorgebracht. Onder ophitsend handgeklap van de omzittende zangeressen begon, voor de aangeschoten heeren, Maggy in het oranje-geel, haar in tégenmaat gebroken steps af te klapperen, tot ze machteloos van vermoeienis op haar stoel terugviel. In een gloria-hoera!... tilde een blonde, gespierde kerel uit het luidruchtige troepje, Maggy met zetel en al van de bûhne en plakte haar tusschen de vrienden neer. Ze beloofden haar een ‘goeden’ nacht en zooveel drank als ze lustte. Madame Maas achter het kristallen buffet, lachte van plezier. Dat was nu weer eens een ouderwetsch stel, dat zoo van de Vic of Mathieu scheen overgebleven.

Madame Maas was een schrandere vrouw van zekere afbluffende gewichtigheid in haar kring. Ze kende de oude Nes in haar wemeling van figuren als geen ander. Van bijna iederen nachtzwabber en aangeschoten boemel-type wist ze naam, voornaam en woonplaats. Mesieur Antoine en Moos,... Baron Habskrabbel en Turksche Aal,... Joden Jet en Samperlinie,... Hokio en Ouwe Prins,... vonden zich in den ouden tijd gevleid als ze van Madame een pluimpje, een raad, zelfs een terecht-wijzing mochten ontvangen. Onder de Madame's van al de tingeltangels in Nes en Warmoesstraat was zij de hoogsttronende koningin. En nooit blufte ze op haar rang. Ze wist het; het leek stilzwijgend. Vooral de studenten klopten Moeke Maas op de breede marjeniers-schouders, omdat ze zoo grappig-tyranniek kon zijn en toch zoo har-

telijk welwillend. Ze kende ook iedere Nesmeid in alle hoedanigheden. Ook met haar ‘chanteuses’ sprong ze om als een hoogst-zorgzame en hoogst-eerbare moeder. Ze hield er heelemaal niet van de driften en hartstochten der menschen afzonderlijk te ontleden en ieder naar eigen aard te behandelen. Madame Maas teerde alleen op overoude beginselen en daarom verkeerde ze met alle soorten van schepselen op precies-gelijke wijze. Kort en bondig, snel afdoend, zonder praatjes te maken of toe te laten, resoluut, overbluffend en zonder weerspraak te dulden noch te verwachten. Lasterende kwaadwillers mompelden wel dat Madame Maas de ‘meisjes’ liederlijk bedroog en exploiteerde; dat ze een gemeene woekeraarster was; dat ze onder schijn-hartelijkheid listig geweld verborgen hield, de vrouwen overleverde aan rijke wellustelingen, zoo goed als Joden Jet; als maar nooit een schotschriftenkerel er achter kwam. Maar die babbel-zwendelaars waren zélf menschen zonder ‘beginselen’, meende Madame Maas, die uit puren nijd haar ondergang wilden. Hoog van gestalte, had ze den omvang van een bierbrouwerspaard en ze stond even resoluut en vierkant op haar hielen als haar woorden op haar fatsoen. Boven haar geweldig uitgegroeid lichaam stond een klein, keurig gekapt hoofd. Ze keek uit heel kleine, grijs-glinsterende oogjes en ze hoorde met heel kleine, cierlijk-gebogen oortjes. Het contrast tusschen het koket-kleine hoofd en het paard-zware, in vet omspannen lichaam, lokte bij eerste ontmoeting den lach uit, vooral wanneer Madame zich druk bewoog, de kwabbige korte armen potsierlijk liet zwaaien over de slanke karafjes en het volumineus garnituur van haar paarszijden blouse driftig-glinsterend begon te leven op haar hijgenden boezem.

Maar het hoofdje op zichzelf, met het vriendelijke gezicht, leek in zijn lenige losheid van het logge lijf afgezonderd te staan. Romp en kop waren twee aparte werelden. Het was alsof in het geweldige hooge lichaam nog een ander wezen leefde, slank, gemakkelijk en rustig,

[+] waar alleen het kleine hoofd van uitstak bóven de vetmuren van een tweede omgroeid schepsel, dat in zijn wanstaltigheid het lenige vrouwtje belette te verschijnen. Zoodat Madame Maas' lieve, kleine, gekapte kopje met de kleine oogjes en kleine oortjes leek te ademen op een tengere gedaante, fijn als het hoofd, de oogjes, het neusje en de oortjes.

Madame Maas was voor eigen bewustzijn hoogst eerbaar en duldde niet de geringste sarcastisch-spottende toespeling op haar fatsoen. Ze voelde zelfs veel voor dominee's en pastoors. Ze koesterde zich stilletjes in de bekrompen conventioneele deugdmoraal van hun kerksch woord, al meende ze dat de toépassing van het fatsoen alleen geldig bleek voor haar eigen kroost. Met de ‘dellen’ deed ze slechts ‘zaken’. Deze vunzige vrouwenwaar genoot onder haar hoede nog de meest onschuldige pleziertjes. Merries en meisjes bestonden er voor haar. Meisjes waren haar dochters; de meeste andere kinderen van het ‘vrouwelijk geslacht’... merries! Wie er onder dit schel leven eerbaar wou blijven, meende Madame Maas, kon zich een deugd-schild smeden in de school harer levenswijsheid. Zij zélve gaf in haar établissement nooit gelegenheid tot ontucht; maar wel prikkelde ze de bezoekers tot ‘uitkoop’ der mooiste vrouwen, om een ‘plezier-nachtje’ door te maken. En giftig-heete woorden sputterde haar kleine mond als de meiden weigerden of ‘kapsones’ zochten. Tegen finantieele ‘schaai’ kon ze niet; dan dreigde zij d'onverschilligen met ontslag of boete. En al duldde Madame geen onzedelijke gedragingen, van pret en snakerij hield ze veel. Dadelijk had ze de instuivende bende als goedaardige, lachgrage en royale kerels gekeurd, waar een bom van te halen viel.

- Muziek!... muziek!... schreeuwde de blonde reus die Maggy met stoel-en-al van de bûhne den pretkring had ingedragen. Tegelijk brulden al de anderen om wijn

+ Kapsones: in dien zin: kwesties opwerpen.

en haastig repten zich twee kellners om vijf flesschen champagne open te knallen. Madame Maas' keurige hoofdje bewoog zich wondervlug op den vetten romp. Het rolde!... lachte ze naar den zaalbaas en ze liet een groom uitloeren naar meneer den Baron, of die ook soms dronken scharrelde in een van de Nes-zijstegen.

Corry, alleen aan haar tafeltje, had haar roes doorgedroomd toen plots de chique-gekleede heeren waren ingestoven onder het zingend geschreeuw naar muziek. Joden Jet bewaakte haar benauwend en bleef vlak naast Corry zitten.

- Nog 'n glaasie rood?

- Neé!... snauwde ze terug, zich met een walg van Jet's vrindelijk-grijnzend mom afwendend.

Jet grinnikte en fleemde maar voelde zich toch diep gekrenkt. Voor Corry bestond de kóppelaarster nóch haar gram. Zij zag alleen haar droom ontspinnen. Gulzig ademde ze onder het kokende licht, tusschen de spiegelglanzingen, bij het gezang en het heete, gonzende geroezemoes der dampende zaal. Ze voelde zachtaan de zoete razernij van haar vleeschelijke lusten naar Mooie Karel door heél haar wezen heentintelen, maar alles in een vermooide droomrigheid. Niet de feiten wou ze zien gebeuren, alleen de mooglijkheid bekoesteren in die zachte, huiverende begeerte naar een dronkenschap van al haar zinnen. Whiskey Soda, in haar rijk toilet, zag ze doodonverschillig staan leunen tegen het buffet, om ieder woord van Madame lachend. Corry's oogen staken en gloeiden branderig van den rookwalm. Ze keek naar Jo op de bûhne, die haar toewuifde. Nu kon ze het toch goed zien,... de meid had haar oogleê te zwart aangestreept; het gaf haar een verwilderd gezicht.

Al zwaarder gonsde de roezemoezende zaalherrie haar ooren binnen. Ze voelde zich loom, slaperig en een koortsig gegloei in de handen. Vlak voor de deur groef plots het dreun-gesnor van een auto het straatlawaai in. Drie lui stapten den tingeltangel in met een lange vrouw.

Corry's oogen gaapten open. Nooit had ze van zóó nabij chique-uitgaande heeren gezien in hun pret-stemmingen. Eén van de auto-lui, zag ze, had een lange gekleede jas met fluweelen kraag. De andere liep in het grijs flanel met een groote bloem op zijn borst. De derde was in frack, met laaggesneden wit-zij vest. En ze schreeuwden dubbelzinnige taal naar de vrouw, die haar roodkoperen haardos uit een sluier loswond. De weelderige chic van de dronkemans-tafel waar de bende zat met den blonden reus in het midden, pakte Corry toch nog meer. Ze hoorde hun voorname stemmen lachen en spotten, en de gemeene woorden rondtateren als stuitertjes op een steenen stoep. Ze lachte stiekem meé, om de schuine geestigheid en de spartelende pret van de altijd tóch beleefde heeren. Een heel slanke jongen, in het zwart, bewaaierde zijn gekapt blond hoofd met airtjes van een lichtekooi. Bier en wijn en limonade mengde hij dooreen en slurpte behagelijk. Zijn vriend, zag Corry, at doodgemoedereerd een roos met suiker bestrooid. Ze had nooit zooveel jölenden rijkdom bijéén gezien, zoo prachtig gekleed. Ze zag de glinstering der lakschoenen, het speelsch-losse gebaar waarmee ze hun zijden, gekleurde zakdoekjes de manchetten inschoven. Ze raakte onder den invloed van zooveel gesoigneerd en weelderig toilet en ze benijdde het gemak van hun zorgeloos gepraat, zoo schaamteloos, liederlijk en toch zoo bekoorlijk en lokkend. Vlak voór haar zat een donker-bruine heer uit een gouden cigarettenkoker rond te deelen. Zijn handen fonkelden van juweel-ringen. Het leek een Oost-Indiër, maar alles deed hij even hoog-bedaard en rustig. Het gloeide in Corry... zóó een vriend! Dan de heerlijkste kleeren, de weelde,... auto's... Het stikte van aandoening in haar. Ze kon niet verder denken. Als zoo een nabob zich nu eens in haar, háár verliefde. Toch zou ze nu, in haar sjofele kleeren, geen moeite doen. Nu had ze aan den roesdroom genoeg. Met zóó een zou ze naar de concerten gaan en den circus! Zóó een zou haar kleeden! Met zoó een, had Jo haar verteld, kreeg je 's zomers

een villa aan een badplaats; die liet je bedienen;... dobbelen of biljarten;... ging je reizen, heél ver het land uit! En als dan de liefde... nee, nee... Maar als nou eens Karel niet wilde dat ze van een ander was? Wát Karel!... smoorde in gift haar eigen gedachte. Wat moést hij van haar? Was ze haar eigen baas niet? Ze zou leven zooals ze zélf het begeerde. Zoo, zooals het nu in haar droomde, zoo was het leven een fel genot! Zoo voelde ze stilling, bevrediging en een loome insluimering van al haar brandende gedachten. Ze zag een vrouw van de bûhne wippen en aanstappen op een suffen kerel.

- Zeg liefert,... hoorde ze Gonda zeggen,... mag ik effe anschuife?

Haar papegaai-groen kleedje waaierde ze uit over zijn hoekige knieën. Hij keek als een pelikaan, den snoet omhoog en toch zijlings glurend naar een glinsterend vischje. Corry kon die schuwe verlegenheid van een man niet uitstaan. Bah, wat een kleverige vent. Gonda schoof bijna op zijn knieën.

- Niet op me zitte,... weerde hij af.

Gonda lachte gemeen en wenkte Flora van de bûhne.

- Mag ik een flessie, lieve geitesik?... en onverhoed trok ze den gluipert aan zijn baardje. Hij schoof benard heen en weer en Gonda schoof overal mee. Corry beluisterde de fleemerige lievigheidjes van Gonda en Flora met diepen, minachtenden weerzin. Ze zou liever dien grasmaaier de beenen onder het lijf wegtrappen dan zóó een tractementje af te bedelen. Bah, wat een meiden! Moest de brulaap nog boontjes? Een pot op zijn kop en een frisschen nacht zou ze hem wenschen! Hè, nou voelde ze weer hoe lekker het was zich kwaad, echt giftig-kwaad te maken en hoe hevige behoefte ze er aan had te brandmerken, te slaan en te schelden.

- Koop me uit liefeling!... schreeuwde de kleine Flora naar een aannemers-type met slagershanden.

- Je uitkoope?... lachte de dikke kerel,... je kan mijn krijge, voor gratis.

- Muziek!... schreeuwde eén uit de bent.

- Muziek!... muziek!... schreeuwde een tweede hem na.

Het joolde en raasde. Een dronken jongeling wou ‘Ouwe Pruis’ met zijn knol in het lokaal hebben.

Madame lachte en beduidde hem dat zooiets niet ging, een paard in de zaal. Met doodnuchter gezicht betoogde hij dat er ruimte genoeg was. Hij wou zijn paard wijn laten slorpen; zijn peerd moest als de baas, dronken zijn. Corry keek en gierde om den mooien jongen. Bij fijne slokjes slurpte ze een heeten wijngroc, door Whiskey Soda haar toegezonden. Ze ademde al zwaarder in het hoekje achter de muzikanten en telkens vager zag ze de geranium op Jet's hoedje bungelen als die haar grauwen kop naar haar toeboog om iets lievigs uit te smonselen.

Jo kwam langs schuiven en vertelde haar dat de autokerels Greta Fucht bij zich hadden; ze moest eens goed loeren; het was de rijkste maintenee van Amsterdam.

Er giftigde afgunst in Jo's toelichtende woorden. Greta hoorde bij dien lange in het flanel. Eigenlijk hoorde ze van alle drie,... schimpte Jo voort, nijdig en dol van opwinding. Ze kwamen net van het Seinpost-paviljoen, verklaarde Joden Jet, die alles van de voorname lichtekooien wist. Greta Fucht's rood-koperen kapsel blonk in het licht als puur goud. Het witbepoeierde gezicht lachte vermoeid en bleekjes. De heer in het flanel zong en trampelde een cake-walk en riep niets dan: Uncle Joshua!... Uncle Joshua!...

- De Kunnin Kaffinto!... krijschte de zwabber met het wit-zij vest en heftig begon hij achteruit te trampelen tegen een deur-beschot.

- Nee, nee!... Uncle Joshua!... only... Uncle Joshua!... hield de flanel-chiqueur vol en hij zong zijn two-steps vlak voor het wit-bepoederde, doodmatte gelaat van de rijke maintenee.

- Uncle Joshua!

- Uncle Joshua!... schreeuwde het dronken jool-

clubje mee en oorverdoovend tusschen het gerammel der piano en het schelle vioolgekras klonk nu door heel de zaal, brullend uitgekrijscht:

- Uncle Joshua!

In het rumoer glimlachte moe en heel even, zonder zich te bewegen, de rijke maintenee met de ros-vlammende haren.

- Geef me 'n pop,... toe mannie,... bedelde Engeline naast een smal-schouderig en tenger fatje, dat zijn natgeplakt haar over zijn hoofd had uitgeglansd als een glimmende bandeau. Hij ontbladerde de roos in zijn knoopsgat en zweeg. Aan het eind der Meimaand bezat hij nog slechts drie dubbeltjes afgepast voor cosmetiek en scheergeld.

- Hè kwast... 'n glaasie pils dan!

Een vreeselijk tumult en opjuichend hoera-geroep brak plotseling los uit de bende, vlak bij Corry neergezwermd, waar de blonde reus den baas speelde. Onder een boog van triuinfkreten doorgejaagd, had Maggy in dronken opwinding, achter elkaar wel twintig glazen stukgesmakt op het tafeltnanmer, dat de scherven kletterend rondsprongen. Biertumblers en kelken had ze dooreen gegrepen en verbrijzeld op de maat van een galop.

- Feu de Joie!... zong de blonde reus en allen bulderden mee:

- Feu de Joie... tonnerre!

- Tonnerre!... daverde de reus solistisch en weer daverde het koor mee:

- Tonnerre!

De muzikanten braken geschrikt af. Madame Maas en de zaal-baas renden toe. Maar de blonde reus, in woeste uitgelatenheid, pakte den schrielen Van Dommelen bij nek en beenen en droeg hem tusschen de gillend-gierende meiden op de bûhne. Van Dommelen zoog bleeker de wangen in en hij bedreigde onder vloeken den lachenden kerel, die hem van zich af had gegooid als een kruier een leeg valiesje.

- Uncle Joshua!... zongen de auto-heeren bij de deur.

- Niet vechten in de frontloge!... schreeuwde de heer in het flanel en de club van den blonden reus hielp mee en galmde weer:

- Feu de Joie... tonnerre!... in galop-dreun: voort-voort-voort!

- Een luis in de meelzaak!... gierde de reus, wijzend naar het bestorven gezicht van Van Dommelen. Trots en hoogmoedig schertste hij door, tegen het lawaai en geroep in.

- Steek jij maar je borst op!... joolde hij voort,... want 'n kop heb je tóch niet!

Madame Maas voelde dat de heeren haar gezag ontgroeiden. Daarom begon ze te temperen en te sussen en dadelijk knalde er een nieuwe bestelling los om tien flesschen champie.

Corry verlustigde zich in de gekke en lekkere kwâjongensstreken van den blonden lobbes met zijn goeiigen hondenkop, al stak hij al dreigender de baldadigheidslont onder de bende aan. Dat liep nooit goed af, voorspelde Joden Jet terwijl ze de heete opwindingskleur op Corry's gezicht een tooverij van mooiheid vond.

Naast den blank-wulpschen kop van Dikke Anna zat Dora, die op een kort-bevelenden wenk van Van Dommelen naar de bûhne, opstond en zeurderig een minneliedje begon te zingen. Haar gele, magere armen staken uit onder de korte mouwen van haar wittullen kleedje en haar misvormde schedel leek scheever dan ooit. De zwaargeblankette neus schemerde hevig rood-paars door de kalkerij heen en haar stem klonk als een kaduke grammophoon. Onder ophitsing van den blonden lacher floten en brulden de kerels uit de bende haar wég.

- Dora's Schönheit rührt mich nicht!... riep hij lachend naar de bûhne.

- Kein spott, bitte,... smeekte Hedwig, die zag hoe ellendig gekrenkt zich Dora onder den mannensmaad voelde.

- Hoch lebe... Donna Dora!... brulde hij en weer sloeg hij zijn glas te pletter op het marmer.

Madame schoot toe en suste weer, terwijl ze iederen neergesmakten roemer besloot vierdubbel te zullen berekenen. Zoo een hardnekkig dronken kerel had ze nog nooit gezien en toch een lieve lobbes, die geen boosaardigheid kende. Dora zong zacht nog door, maar de bende floot weer en onder giftig-obscene gebaren schold ze naar de klanten terug dat ze beesten en krengen waren, die een vrouw beleedigden.

Dikke Anna, in haar vlamrood satijn, het zware zwangere lijf vooruit, schoot naar Dora toe en stilde haar woede, terwijl die huilend op een stoel was neergeploft.

Gezina in haar fijne bevalligheid en dame-manieren kwam even bij Corry zitten en vroeg of ze zich amuseerde. Ze luisterde niet naar het antwoord, maar vertelde gretig en toch zoo uiterst-voornaam de stem, dat ze Lou den knapsten kerel van de Nes vond en hij kon boksen, nee,... zooiets had Corry nooit gezien. Corry dacht om Mooie Karel, met een vreugdeschok en zweeg. Toch verlangde ze ook wel dien beruchten kerel te zien, door al de Nes-vrouwen aangebeden en vertroeteld. Zou hij knapper zijn dan Karel? En sterker,... pootiger,... en mooier kunnen dansen? Ze geloofde er niets van.

Plots stónd alles in de zaal. De blonde lobbes, al dronkener en losser van tong, was op een klein tafeltje geklauterd om de illustre klanten van het établissement-Maas toe te spreken.

- Ontsteek de kaarsen voor de Heiligen!... schreeuwde de auto-ridder met het laag-uitgesneden witzijden vest.

- Uncle Joshua!... riep de flanel-nabob er tusschen.

- Feu de Joie... tonnerre!... antwoordde de bende van den blonden reus.

- Bezoek bij nachtlicht 't asyl!... riep de blonde op zijn tafel.

Er kwam dronkemans-verbroedering tusschen de bende van den blonde, de auto-ridders en vier studenten die

zwaar aangeschoten ingezwaaid waren. Toen de reus na herhaalde misstappen eindelijk goed en wel op het marmeren tafeltje stond, begonnen zijn vrienden hem de lakschoenen met champagne- en bierrestjes te poetsen, bloemen om zijn broekspijpen te binden en een wijnkelkenmuziek tusschen de voeten aan te rinkelen. Eindelijk stomde het geroezemoes.

- Geef nog 'n knallertje!... riep fijntjes het baronnesje, terwijl ze de spichtige nageltjes, rose gepolijst, ópwreef.

- Als je hier komt lunche!

- Geen kans,... lachte ze en vlinderde vlug weg naar Willy.

Toen begon de blonde vroolijkert onder een schermutselend-amicaal dialoogje met de studenten en de auto-ridders gelijkvloers, te speechen op de gezondheid van Madame...

- Deze... eerbare Maas... alleen overvaren... door de sleepboot des hu-we-lijks...

- Hoch!... hoch!... schreeuwde er een tusschendoor.

De blonde keek van zijn hoogte wild verontwaardigd.

- Deze vrouw,... oreerde hij,... is zoowel een brandnetel... als... als... een roos...

- Van Dekema!

- Ze... ze... besteelt ons nooit! lachte hij dubbelzinnig.... Ze heeft haar spaarpot voor ons... Drink... klink... Hoch!

- Hoch!... Madame Maas, hoch... hoch!

De glazen rinkelden driftig. Maggy zwijmde half bewusteloos tusschen twee jonge mannen en lalde een two-step-wijze.

- Hoch!... hoch!... herhaalde de blonde reus weer en waggelde zacht-hellend op het tafeltje en toen plots, in zwaren melancholie-toon:

- O, hilf mir Allah!

- Allah... Allah!... hilf mir!... brulden de omstanders.

- Wir sind geschiedne Leute, jetzt!... predikte hij en weer galmden al de gasten mee:
- Geschiedne Leute sind wir jetzt!...
- Ik drink alzoo op allen die de veertig haalden!

Hij lachte schelms, de reus en neigde als een hellende boom. Niemand klonk mee.

- Si par hasard...
- Wég met de Franschen!... Leve vader Cats!... joolde een student.

De blonde lachte snaaks.

- Geen veertig-jarigen hier?... Dan drink ik op die de dertig haalden!

Weer bleven de glazen zonder getinkel, roereloos in de uitgestrekte vuifhanden.

- Dan op de twintig-jarigen en hun duivels-roes!
- Hoera!... hoera!... gloria!... zongen de heeren en zangeressen dooreen en allen rekten zich op de teenen om te klinken met den lobbes.
- Leve 't orchest Napolitain!
- Hoera-gloria!... hiep!... hiep!
- Leve Raphaello Romagvano!... onze violist!
- Touar parlo fino!... flapte de flanel-ridder er uit.

Met een loggen sprong viel de blonde in honderd uitgestrekte armen dreunend op den grond. Van eiken kant werd om muziek geschreeuwd.

- Een serenade à La moulin de la Foret Noire,... piepte met een hoog stemmetje de Indische Nabob. De maintenee Fucht sprong plots bij en zong van de ‘Happies days in Dixie’. Whiskey Soda voelde een tinteling in de beenen en begon, de rokken hoog opgetrokken, een zwierigen dans alleen in de ruimte, onder het licht-gegloei en den geur der dranken. Maar de violist, van al de gekregen en gekochte biertjes versuft, streek tegen-maats en warde zijn gekke gedachten in het walstempo. Toen stond Whiskey Soda plotseling stil. Ze was er úit-gespeeld. Het roodblonde kapsel, van juweelen omfonkeld, lei scheef-gezakt over het mooi-koele gezicht en ze glim-

lachte verborgen weer alsof ze het paradijs betrad, met een zacht-spottend welbehagen. De bende van den blonde stoof woest op den grijsgelokten violist af en een student ontrukte hem de kleverig-beharste viool. Al de heeren scholden den stillen dronkaard van zijn kruk.

- Jij aartsvod!... strijk heete bouten,... lachte de slanke student.
- Of krui jij kinderwagens... meende de flaneldrager.

De violist stamelde lodderig wat terug, terwijl Lien hem tegen den hoon der verontwaardigde heeren poogde te beschermen. Hij bukte zijn grijzen warkop onder de strikjes en plooitjes van Lien's brocaatzijden japon en keek diep-vernederd in zijn bierpot.

- Zoo'n gevónden voorwerp!... schold de blonde reus en een zwierige student in grijs colbert, greep de viool en speelde zelf de wals verder. Al de heeren, belust op het schoone dans-lichaam van Whiskey Soda, noodden haar dringend te vervolgen. Maar ze leunde weer onverschillig-weg tegen het buffet, sprak geen woord en snoepte pralines. Even had ze er behagen in haar prachtige beenen te laten zien en bewonderen, de rijke onderstoffage van haar kleeren. Nú was de gril weer weg.

Een harkerige komiekeling onder de heeren, met het domme gezicht van een tapir, wou haar in verlegenheid brengen door haar dansgebaren ná te bootsen, maar ze lachte zoo koud-smadelijk dat hij gauw afdroop.

Corry genoot. Soms had ze een gewaarwording alsof de Alhambra-vloer onder haar voeten wankelde, alsof ze een duistere diepte ingewenteld werd met het gloeiende hoofd naar beneden. Ook dát gevoel doorleefde ze met stille verrukking. Buiten hoorde ze telkens het auto-gesnor en er tusschen een doffen hamerslag. De groote lichtblauwe veer van Whiskey Soda's hoed zag ze in de verte schitteren onder het licht als een vogelvlerk. Ze keek diepvergenoegd en zoetjes-aan dronken naar de kroonarmen, den overal opnevelenden goudblauwen rook. O, ze genoot,

ze genóót in dezen broeienden en heischen plezier-krater van de donkere Nes.

Willy, huiverig om de fijnblanke en teedere schouders, was van het koele plaatsje, donkerend onder den blooten hemel, lusteloos de zaal ingeslenterd en voor Corry blijven staan. Aan een hoek-tafeitje zag ze Harry, den stillen student zitten, van alle rumoer verloren.

Rustig stapte ze op hem af en rustig plaatste ze zich naast hem. Tusschen deze twee was nu heelemaal geen gebedel, geen valsche vleierij en geen opwinding. Dat merkte Corry dadelijk. Ze zag Willy en Harry zacht praten. Wat een sympathiek snuit had die kerel; niet goedaardig-ruw als de blonde reus, maar alles scherp-omlijnd en vast van trekken. Zijn oogen, staalgrijs, hadden ieder keer haar hoekje ingekeken. Geen der lawaai-schoppers nam notitie van haar, in de eenvoudige blouse. Maar hij bleef telkens indringend en onderzoekend loeren, met zijn diepliggende oogen. Ze zou er op durven zweren dat hij Willy vroeg wie zij was en wat zij in dit stuivende bacchanaal kwam doen.

Zoo dikwijls de schreeuwende portier iemand inliet zag Corry het nieuwsgierig halsgerek der bûhnevrouwen, om te zien of hún ‘vriend’ binnenkwam of die van een ander; of het... ‘wat was’. Duitsche Hedwig rees telkens traag overeind met de handen de knieën opgedrukt en zonk dan weer wreveliger teleurgesteld op haar stoel, als ze zag dat het haar ‘herrliche Otto’ niet bleek te zijn.

Na elf uur werd het stampvol en stikkend benauwd onder al het fonkelend licht. De kristallen luchter boven het buffet twinkelde en spatte het groen-roode vuur al lager neer op de bezoekers-gezichten, terwijl de bûhne geheel leeg stond. Het voetlicht dampte en straalde doelloos tegen de stoelpooten en vergulde lambriseering-randen. De pianist speelde opgewekter dan in den vooravond en huppelde pp zijn krukje als een springende nikker. De zangeressen werkten voor hun slokjes, sigaren en fooien. En hoewel ze het land aan den bolligen en glimmenden

vent hadden, tóch zorgden ze dat het ‘orchest’ door de verkwistende en gulle heeren niet vergeten werd. Ook de pianist zélf waakte er voor dat de luchtige dames hem niet oversloegen in den roes hunner hebzuchtige inpalmerijen. Kwam er, na een half uur op een fooitje gewacht te hebben, ook geen biertje, dan begon hij hard-hamerend zijn wijsje af te rammelen:

Krijgen de muzikantjes niks?...

een melodie die al de bûhne-vrouwen dadelijk verstonden als een kreet, een sein en een heimelijke waarschuwing van den dorstigen nacht-ploeteraar. Corry voelde nog denzelfden weerzin tegen het geldafpingelende ‘hennessen’ der meisjes om haar heen, als in het begin van den avond. Mooie Jo zag den afschuw in haar goudkleurige oogen en vroeg wat haar scheelde. En toen Corry van haar wrevel sprak, gierde Jo en jeukte fel haar ontblooten boezem. Dacht je, lachte ze spottend naar Corry, dat we méér waren dan de vervuilde sletten uit de Rue de Pai-Jee?... de sarcastisch-verkorte en mooi-gemaakte naam van de Pieter Jacobstraat.

- Mò j's kijke bij Moeke de Ruyter...
- Wat?
- Hoe ze daár loshannesse... van de matrosies! Mooie Jo vond ‘hannessen’ een geheim genot, als een wrok tegen de kerels die hun schunnige pret loosden vlak onder hun adem, én op Madame, de gluiperige woekeraarster en misbruikster van hun jeugd. Al wat je buiten Madame afpingelde en stiekem in je kous of schoen schoof, was méér waard dan je gage. Zoo berekende Jo het en zoo dachten er ál de meiden over.

Corry bleef stug en gesloten voor die soort van smadelijk-nietige bedelarij. Zij zou de gore lummels in hun slaperige tronies kunnen ranselen. Voor die weekigheid was haár schors te hard. De befloerste oogen van Jo lonkten naar een heer met ontzaggelijken rossen knevel. Weer om te hannessen, schaterde Corry.

- Zaai de pitte meid, eer het te laat is... en ze waaierde als een vlinder-gewiekte ballerina met uitgespreiden rok haar slachtoffer toe.

Plots zag Corry bij Madame in het buffet en onder de helpende schenksters een vreemde ontsteltenis in blikken en bewegingen. Ze hoorde rondom, met ontzag, spot, verbluffing, de bezoekers tot elkaar: O Jezus!... de Champagne-Baron!... Noú heb je 't leven aan de glazen!

Het gonsde angstig en dreigend.

- Een nobel type,... bromde een half-slapende dronken student.

- De Champagne-Baron, zóó van de wijnzelon van Köler,... smomselde Joden Jet smoezelig en haastig Corry in de ooren, terwijl haar handen beefden van het zwaresigaren-rooken.

IV.

De Baron, midden in de geblufte stilte-gonzing der bezoekers, keek verwezen-lachend rond met glazerige oogen en tóch alsof hij iets zocht. En vlak naast hem keek een gegalonneerde neger mee, overal waar zijn heer den slaperigen en afgematten blik heenstuurde.

De blonde reus was op een krakende stoelleuning gaan zitten en lachte alsof hij waanzinnig werd zijn ‘tonnerres’ en ‘feu de Joie's’ af en heel de bende schaterde mee, woest, uitdagend en schimpend. Toen haalde de Champagne-Baron doodkalm een zilveren pistool-proppen-schieter uit zijn zak en lei mikkend op den blonde aan. Maar de reus bleef onbekommerd schateren op zijn krakende stoelleuning en de bende joelde en zong zijn ‘Uncle Joshua's’ er uit.

De neger, in trotsche spanning, scheen te wachten op een aanval-bevel van zijn heer, om den gekken schateraar vast te grijpen, maar de baron bleef wezenloos lachen en mikken zonder te schieten.

- O, das ist grässlich!... jammerde Hedwig zenuwachtig.

- Ich habe geschlagen!... zong de blonde op zijn leuning.

- Mein... Liebschen tot,... o!... o!..... viel de flanelridder in.

De Champagne-Baron, door allen aangestaard, stond zacht te waggelen en te grinniken. Zijn magere figuur slankte schraal in den splinternieuwen rok en een enorme bloem hing los te bengelen in zijn knoopsgat. Het lage, witte voorhoofd lag zwaar gerimpeld onder een panama waarvan de uitgeplatte rand het bleeke gezicht half overduisterde. In de fijn-blanke linkerhand zwiepte hij een floretachtig-tenger wandelstokje met gouden clownsknopje. De buitenwaarts gebogen beenen stonden krom als van een artillerist. Champagne-Baron was een afgekeurd officier en een schatrijke zwabber, in balddadige verkwisting levend. Men verhaalde dat hij door een heel mooi meisje krenkend als echtgenoot zou zijn afgewezen en om nu woede en wrok te koelen gelijk een dolle zijn geld op de vlakte wegsmeet.

- Wat 'n spatbord!... lachte de blonde.

- Naar 't Groene Zoodje moesten ze 'm sleuren!

Zoo meende de flanel-ridder, maar Madame Maas snoerde hem den brutalen mond.

- Meneer de Beron!... waarschuwde ze met angstig ontzag.

De millioenen-baron kwam telkens, drie keer in het jaar de heele Nes in opschudding brengen, als een smaragden avondschemer over de stegen daalde. Hij hield van katten en ratten, van de walmende goot en het geheimzinnige donker der misdadigers-wijken. De huiveringen van satijnen en zijden kleeren der lichtekooien bekoorden hem meer dan de deftige chique van zijn eigen stand. Hij hield van den somberen gloed der nachtelijke prooi-wijken en hij bracht graag dolle ontstelling onder schooierende zwervers, met zijn geld. Hij speelde in het

klein en drie keer per jaar, Monte Christo'tje, maar veilig geborgen achter den athleten-rug van zijn nikker en op de wiegende banden van zijn auto. Zonder duivelsche lachbui, leek hij kalm en afgemeten als een aristocratisch Engelschman; terwijl hij de meest dolle balddadigheden bedreef, kocht hij met zijn geld alles om, wat zich eerst tegen zijn geeselende en krenkende snakerijen verzette.

- I pray you... please,... boog hij naar zijn neger en lispelde dan wat halve woorden.

Zoo, koel-voornaam, ver-Engelschte zich deze Hollandsche boemeltype, onder de zwabbers alom bekend; snorde hij zijn auto door de Pijp, de Warmoesstraat, over den Zeedijk; hield hij audientie in Weener Café en Kuil, bij Maxim en Lemmens, maar volbracht toch zijn weelderige balddadigheden het liefst in de enge Nes, onder aangapend crapuul en rijk volk en het bruisende nachtleven van de groote stad. Soms verscheen hij twee, drie jaren niet; was alle heugenis aan zijn wreede balddadigheid en dolle verspilling weggezonken, en dan inéén weer dook hij op en bleef dan een maand lang de vlakte in angstige en verbijsterende onrust brengen. Als zijn auto de Nes insnorde, kwam het strenge brigadiertje Gladpoot in eigen persoon toeschieten om baan te maken voor den baron en de wandelaars. Zwermen bedelkinderen van de walmende zijsteegjes uit Nes en Achterburgwal lokte hij naar de roode auto, liet hij bij Rubbens broodjes met vleesch halen en gemberbier slurpen. Als de ongekamde moeders en hongerige vaders erbij opdoken en schichtig-in-ontzag gluurden naar den spilzieken baron, en naar zijn geweldigen trotschen neger, gooide hij plotseling een hand centen de goot van een kronkelsteeg in. Dan schaterde de Champagne-Baron en keek hij met een wild genot naar de beestachtig-hebzuchtige en morsige grabbelhanden der kinderen en naar het woedende gevecht tusschen valsch-knauwende kerels en armzalige, toé- bijtende vrouwen. Bekeuring op bekeuring had hij opgeloopen zonder zich ooit dit vermaak te laten ont-

rooven. Hij hunkerde naar het open- en blootwoelen van zoo een brok inwendige straat-verrotting en ál de angsten en opschuddingen die het schiep. De boeven en kwartjes-vinders uit de speelkroeg van Jaap de Hooy bespogen den baron, omdat hij nooit tusschen hun haken en krammen zich vastklemde. Ze begluurden hem ademloos, maar waagden nimmer den kleinsten uitval. Hij was té bekend, te koel-wreed in het bevredigen van zijn vermaak-lusten en eeuwig beschermd door zijn athletischen nikker.

Den straatjongen die het langst en met stouthartigheid aan zijn auto-kap bleef hangen, al dreigde hij ook den nek te breken, beloonde de Baron het hoogst. Een ander jog had hij geleerd in costuum te rollen als een voetbal, hoofd, armen en beenen saamgekluwd. Op zijn hei-oranje tricot stond met groote letters de naam van Göbel geschilderd.

Heel zijn leege wezen concentreerde zich op het uitdenken van nieuwe, verrassende balddadigheden, vermom-partijen, met verfijnde lusten voorbereide dolle kluchttooneelen, die in razernij moesten verloopen. En al de angstige opschudding die hij bracht suste de baron met geld, als zijn zieke behoefte naar verwarring-stichting, uitgetarte gevechten en drankliederlijkheid maar bevredigd werd. De vrouwen behandelde de baron soms met de meest hoffelijke beminlijkheid en dan weer met stuitende verachting. Toch, noóit ontaarde zijn balddadige lust in lage en liederlijke losbandigheid met dames-van-de-vlakte. Hij hield ervan hun changeant-zijden japonnen met menie-vlekken te bemorsen; de lampekappen aan hun hoeden te laten vastnaaien; kralen franje om hun polsen te rijgen en ze met reinigings-spuiten te bepoeieren. Maar ontuchtige grappen veroorloofde hij zich nooit, in zijn meest vurige en hoonend-balddadige buien niet. Zijn jolig-opschuimende verniel- en spilzucht bevredigen, dát alleen wou hij, niets anders, en al de berokkende schade aan kleedij en pronk der bûhne-meisjes betaalde hij dubbel terug.

Toch waren de vrouwen bang voor zijn onverhoede snakerijen en de geheimzinnige lonken tuschen hém en den nikker. Zelfs de meest brutale en onverschillige snuiters bracht hij in verwarring. Lou, den bokser, betaalde hij voor een heelen avond om te boksen. Hij stuurde hem dan de Pieter Jacobstraat in en daar moest hij ruzie maken met gemeen volk; matrozen of halfgare mariniers tergen en hinderen of de heete jaloezie injagen. Een anderen avond kocht hij een stoeren vent met knuisten als ploertendooders, om op zijn beurt weer Lou af te rossen. Zoo sloeg hij rinkelende herrie door alle bordeelen, tingel-tangels en danshuizen, en liet dan dadelijk een ontstellende zwelgpartij van eten en drinken volgen. Dan kraakte zijn stem tot den nikker:

- De voorste guide wendt rechts en wint door het beschrijven van een kleinen cirkelboog, grond naar voren,.... een zin uit zijn artillerie-commando's dien hij gaarne onder de opgejaagde en geblufte burgers gebruikte. Maar ook in zulk een roes en zwelgpartij onthield hij zich van ontuchtigheid.

Teugelloos vermaak-jager, verachtte de Champagne-Baron het gemeene, zonder zelf te beseffen dat zijn balddadigheidsdrift al waanzin was, een zieke behoefte van zijn overprikkelde en naar relletjes hunkerende zenuwen.

In zoo een vermaak-stemming was hij nu de Alhambra ingezwaaid en stond hij te schertsen met zijn zilveren proppenschieter, tusschen de joelende bent.

- I pray you,.... lispelde hij naar den neger.

De kellners hielden niet van den millioenen-zwabber, maar vooral Joden Jet beefde als ze hem zag. In het begin, toen ze hem nauwelijks kende, had ze gedacht in hem een klant te krijgen zooals haar gretige oogen er nog nooit een meenden te hebben gezien. Ze had hem de lekkerste hapjes voorgehouden. Hij luisterde.... en zweeg.

Jet dacht: de smiecht verlangt fijner dingen. Toen had ze hem walgelijke uitspattingen beloofd en steeds bleef

hij zwijgend luisteren. Joden Jet stond gebluft. Toch maar gelukkig dat ze alles onder vier oogen had gezegd, want de vuile nikker telde niet mee, was tóch geen mensch. Wou hij nog méér?... Zoo een smeerpoets, zoo een smiecht! Wat hij dan wel betaalde? Wou hij Zeeuwsche of Friesche boerinnetjes? Wat een wellusteling! Toen joeg ze het vuur laaiens óp, naar ze dacht; en ze vertelde aanlokkelijk, verleidelijk, van haar reizen,... van haar 'zelon'. En wat zij niet had, kon haar concurrente leveren; die bezat ál het gereedschap; proppen, houten peren. Al gilden de meiden huizenhoog, niemand kon ze hooren,... alles werd gesmoord. En de blinde venstertjes achter-uit... en zij, zij zélf of haar concurrente, waren ziende blind en hoorende doof. En voor meneer de Baron geen schimmetje gevaar. Zoo geslepen en sluw als zij dat klaarspeelde kon het niemand,... meneer de Baron mocht haar gelooven. Ze had zooveel fijne klanten al,... uit Parijs... Brussel... Londen. Wou hij bewijzen? Omdat zij overál sloop! En alle geheime verlangens van de heeren kende... Als hij maar dokte... En haar leelijk sluw gezicht grijnsde weer verwrongen en het fletse grauw van haar oogen begon te gloeien van wilden hartstocht onder de monsterlijk-ontuchtige combinaties die ze uitdacht voor 'meheer de Baron'.

En nóg stomden zijn lippen. Hij had toch duizenden en duizenden? Toen, éven, zag ze zijn mond bewegen en eer Jet het besefte lag ze te spartelen op haar stoep. De neger had haar opgehaakt en neergesmakt als een vuil pak kleeren. Ze vloekte en de oogen liepen rood van krankzinnige drift. Maar tegelijk beefde ze aan handen en voeten. Zoo een weigering, zoo een smadelijke bejegening had ze nog nooit van een rijken zwabber ondervonden. En toen ze hem later in de Nes, Impire en Alhambra was tegemoet geloopen, had hij met zulke ijzig-harde en strenge oogen haar aangekeken, dat ze dacht het te besterven. En in zijn dronken buien barstte hij een enkel keer inéén uit, naar haár, en openbaarde dan vreeselijke

dingen. Maar gelukkig,.... dat zei hij met zijn dronken kop.... en niemand geloofde zijn gekke woorden. Ook nu weer school Joden Jet achter Corry weg, maar de glans-duistere oogen van den neger hadden al dreigend naar haar schuwe, magere lijf getast.

Met den blonden reus en zijn bent was de Baron een beminlijk gesprek begonnen. Heel bedaard nam hij naast den felst-joelenden lacher plaats en zwiepte zijn floretstokje heen en weer, in wonderlijk ongewone lijnen door de lucht. Een striemend gesuis ruischte om zijn schrale figuur en telkens gaf hij zich een hevigen tik op de uitgebogen beenen. Toen lei hij zijn stokje dwars over de knieën. Heel hoffelijk bood hij het geblufte en stomstarende gezelschap wijn aan, zijn beleefd-lokkende woorden hoofdzakelijk tot den blonden reus richtend.

- Dat scherpt de tong alsof je zout lekt,.... lachte de lobbes en hij klakte van vurigen dranklust.

De glazige oogen van den baron leken even uit de diepte óp te glimmen en het verwezen lachje trilde bij de mondhoeken. Toen haalde hij weer den zilveren proppenschieter uit zijn rok en begon flegmatisch op het buffet te mikken. De blonde en zijn bent gierden rond den baron, dol van overmoed en sympathie voor dit nobele type.

- Zoo'n bezinksel van 'n vent heb ik nooit gezien!.... lachte hij dronken onder het gezicht van Harry, den stillen student, die hem hard met de staalgrijze oogen bekeek. Madame Maas, het kleine hoofdje schichtig naar den bedaarden lawaaischopper, vluchtte met de schenkjuffrouwen het buffet uit. Ze kenden den baron. In zulke trage buien vernielde hij alles. Met gejaagde gebaren waarschuwde zij de klanten.

Plots knalde een drankkaraf en stortte van de plank. Op het glasscherven-geraas barstte een gejuichhoera los van den blonde en zijn bent, en de flanel-auto-meneer zette een vurigen dronk in op den dapperen schutter. De baron lachte bleekjes en lei weer aan op het buffet, dat

goudachtig en doorschijnend dampte en doezelde in de rookstof.

- 't Wordt gevaarlijk!.... schreeuwden eenige heeren dreigend en beangst.

- Dan kunt u toch vertrekken,... zei Madame Maas giftig, haar gesmoorde drift tegen het wanbedrijf van den baron, éven luchtend op de benauwde mannen.

Ze lachte dadelijk liefjes naar den zittenden schutter en suste rumoer en gedaas om haar heen. Zes lui stootten vloekend de deur open en renden weg en weer plofte een groote liqueur-karaf uit het buffet op den grond.

- Tonnerres!.... dát is de échte tonnerres!.... schaterde de reus en hij vond den baron een ‘onbetaalbaar’, ‘eenig’ en ‘nobel’ type, onder hitsige aanprijzing van den slaperigen student.

Whiskey Soda en de rijke mainteneé bestaarden elkaar gebluft. Zoo een onbekommerde gast tot ‘vrind’ en beschermer, leek ze beiden wel. Wat pover opscheppertje was daarnaast de lange flanel-ridder en wat een verschrompelde bloodaard, de gluiperige Indischman.

Al de gasten van Madame Maas' etablissement voelden opstuivende vriendschappelijkheid voor den ‘gekken kwast’ die telkens een reefje verder zijn pretgordel ontgespte en al boertiger den hoek uitdrong. Uit zijn auto liet hij voor de schijnbaar ontstelde dames tuiltjes bloemen aanbrengen door zijn chauffeur. Met overdreven woord-zorgvuldigheid en gemaniereerd in al zijn bewegingen moest de neger ze helpen vastspelden in het haar, het corsage of op den boezem. Theatraal was de baron van zijn stoel gerezen en keek streng toe of de bloemenhulde wel naar orde en bevel geschiedde. Langs Joden Jet wou de donkere negerhand heenglippen, maar een stugge wenk van zijn heer riep hem tot de orde. De koppelaarster onderwierp zich schuw en ze grijnsde zoo akelig dat de neger zijn deftigheid inschoot en in lachen uitbarstte. Het striemend en kwaadaardig gesuis van den zwiependen stok in baron's tengere hand, bracht een

vaalte en schrik in zijn oogen en geheimzinnig eigen taaltje murmelend, strakte hij zich weer in de meest galante en afgepaste hoffelijkheid aan.

Zilverig speelde het licht op zijn ebbenzwarten kroeskop toen hij voor Corry boog en haar een bloem in het prachtblonde haar zou vlechten. Maar Corry wou de roos zélf ergens plaatsen, duldde de aanraking van den neger niet. Even keken zijn donker-geheimzinnige oogen naar den baron, die rustig knikte. Hij verstond. Ze moést zich dat laten welgevallen. Toch, Corry wilde niet en voor het eerst van den avond stond ze recht-overeind, heel slank, even lang als de neger en worstelde ze tegen zijn sombere kracht in. Hij stond gebluft en keek vol bewondering de goudvonkende pupillen van de wild-weerstrevende en onbevreesde meid in.

- Trap z'n kuierlatte wég!.... gilde Joden Jet naar Corry toe.

De geweldige worstelaars-rug van den nikker stond ingekromd onder Corry's gezicht als onder een last en even spande hij de grimmige spieren strak. Toch aarzelde de neger aan te zetten en iets van smeekend gevoel en hulpeloozen angst trilde in zijn duisterglanzende oogen, terwijl hij ópstaarde naar de mooie blonde vrouw. Corry, de wangen overgloeid van een fijnen opwindingsblos, keek uitdagend en woest den zwarten kroeskop aan. En dolle moed doortintelde haar de vingers. Ze groeide in haar plotseling verzet dat haar zelve als een kramp was overvallen. Tusschen de ontzenuwde en half-dronken dellen stond zij inééns als de felle Jordaanmeid, los van alle benauwenis, zooals zij zich op den rossen Zeedijk verdedigde tegen een stoeienden schoft, hoog opgericht in het besef van haar kracht en haar durf. Zij wilde de zwarte negerhanden niet in haar kapsel en dan zoú het ook niet gebeuren, al beet ze den nikker de lip af. Ze trilde hevig en haar prachtig-slanke lichaam spande en wrong in het verzet. Ze dacht en overzag niet. Alles deed ze nu, gedreven door het donkere instinct van

haar machtswil. Onder het woelend getast van de negerhand was Corry's haardos over de schouders losgevallen, als een neérgesikkelde korenvracht, één glansgoud, doorschenen als schildpadden of hoornen kammen. Voor het eerst zagen de kerels haar diabolieke bekoring, haar moed en wellustige heftigheid. De blonde reus júbelde om de worstelende meid; de andere heeren juichten haar toe. Harry was naast haar gesprongen en de automobilist in het flanel riep opgewonden Greta Fucht en Whiskey Soda erbij.

De neger raakte al meer van streek onder het diepe fluweel-goud van Corry's oogen, het tartende lichtgetintel er in en den zwoelen vrouwengeur van het losgestrengelde haar. Zij voelde de vreemde bezwijming van den zwarte en plots klonk een wangslag, smakte ze hem met een wilden ruk van zich af. Ze lachte in een woeste vlaag van triumf en een donderend hoera-geschreeuw van de overvroolijke heeren brak om Corry los, boven het bewonderend ontzag-gemompel der bûhne-vrouwen.

De baron keek onthutst op. Madame Maas fluisterde hem schichtig iets in en hij kuchte naar zijn knecht. De neger verstond het sein: vérder gaan. Hij herademde. Want hoe sterk dit blonde wicht ook weerstreefd had, met één armdraai lag ze geknield onder zijn zwarte oogen en onbeweegbaar vast in den woesten greep van zijn geweldige handen. Dit vertelde hij Corry, met de lichtende drift zijner ongetemde oogen, terwijl hij haar nu, vreemdlachend en onder een buiging de losse roos aanbood. Zoo, en niet in het haar, wou ze de bloem wel hebben en ze rook er heel lang in, Harry, den blonden reus, den baron, de gasten en al de meisjes lachend en spottend aankijkend. Corry voelde zich ademen in een soort van overwinnings-roes. Dat losbandige stel had ze toch even een lesje gegeven. En wat er nu om haar heen gebeurde, het roerde haar geen seconde. Ze bleef gedachteloos en onbewust voortdroomen op den wellust van haar verzet-daad, trots, dat ze het laffe gegichel van al die fleemende en

onderdanige meiden om haar heen in hun pronkrokjes, had doen stillen. Zij,.... zij, de ongekapte en de ongekleede. Ze vond den kwasterigen baron een ‘mirakel’ van een harlekijn, dien ze graag het wenteltrapje van de kleedkamer had zien afstruikelen. Ze was nog blijven staan, in volle trotsche lengte met de geplukte roos onder den neus, den stengel speelsch om-en-omdraaiend in de hand. Toch moest ze ergens het haar weer opbinden en ze keek rond naar Jo, met dien lokkenden liefkoozenden lach, die Harry al den heelen avond zoo opwond. Heel haar volblanke en goudblonde wezen, wit in de roode blouse, strakte zich weer kaarsrecht en heel de trotsche, uitdagende figuur overheerschte in het frissche jeugdbloeiende, de ópgesmukte vleeschpraal der fletse en geblankette bûhne-schoonheden. De goudachtige oogen bleven sarrend schijnen en met de witte kleine hand schoof ze koel de gouden haarpracht van den zwarten kimonoblousekraag, in onbewust gebaar den blanken hals nog meer ontblootend. Joden Jet keek in aanbidding naar de meid óp die ‘zoo mooi’ had durven vechten met dien ijzervreternikker, voor wien zelfs Lou de Bokser een straatje óm maakte.

Juist toen Jo Corry mee nam naar de kleedkamer om het haar weer op te vlechten, zag ze Manus Peet door den portier naar binnen stompen. Het ontroerde haar wonderlijk, in dien brandenden roes en zwijmelarij het spotmom van den Bochel te zien. Ze lachte dronken....

Hier... de baron,... met zijn parfums, een muscusachtige geur,.... zijn proppenschieter,.... de neger met zijn smartelijken grijnsimond,... het gebonk op de piano,.... de schelle mantels der bûhne-meisjes,.... het zoete gerook der jasmijntakken en rozen onder de wijnlucht,... en daár,... plóts Manus,... die haar de kaart gelegd had,... met zijn cement-gelen kop. Ajakkes,... ajakkes! Hoe brandde het in haar! Ze voelde een wild heimwee weer, midden in het onstuimige en gloeiende Alhambra-gewoel,... naar Karel; een afgunst op al die

mooie en chique meneeren. Ze hoorde Karels stem, dien vollen, diepen, zingenden klank erin als hij riep. Ze wou wel huilen van vurige opwinding en verliefdheid, juist nu hij er niet was en niet komen kon. En ze hoorde hem heel zacht spelen, laat in den nacht, op zijn harmonica. En ze huiverde van verlangens en heél haar zinnelijke liefdenatuur smachtte naar Karel, Mooie Karel, háár Karel, haar kerel!

Jo sleurde haar half mee, niet begrijpende wat er in Corry omging. Achter kleinen Manus was de lange uitsmijter Simbad ingeloopen, met champagneflesschen. De baron had alles opgebruikt; moést Madame wel aankloppen bij haar geburen. Ze stikte van de zwoele lokaalhitte, de jacht en den angst voor al dollere streken van den baron. Een paars-roode tint overtrok haar gezicht en telkens wees ze waar kellners en buffet-juffrouwen moesten dweilen. Boven haar hoofd loerden al glimlachend de naar doel-zoekende oogen van den rijken gast.

De kristallen kroon met haar tintelend kleurgedruppel van honderden geslepen prismaglaasjes, als een sprookje van licht en met turkooysblauwe en groene vonken en vlammetjes, lokte... Maar Madame Maas, in angstige aandacht zijn balddadig spel volgend, sprong op den baron áf en dreigde... dreigde... dat hij de kroon niet vernielen mocht... anders zou ze politie laten roepen.

De baron wenkte zijn nikker, maar Madame Maas ontglipte zijn greep en smeekte half huilend den baron dat hij zijn vernielingswerk zou staken,... althans den luchter sparen.

- All right,... knikte hij en de groote bloem in het knoopsgat knikte mee.

Madame Maas zoende zijn fijne handen van vreugde. Nu hield haar gast toch stuk-bij-brok, was hij fideel en mocht de kerel verder doen wat hij wilde; al vrat hij het marmer van de tafeltjes en knapte hij bocaal na fluitroemer weg. Haar Wandspiegels en haar kristallen luchter, met het trillende spel van al zijn lichtjes,... de gouden

lijst en de plafond-schildering... neen, dié mocht hij niet genaken, want dan zou ze hemzélf eruit trappen, al was hij tienmaal de Champagne-Baron.

De baron laadde uit een grooten koker met grinnekend genoegen telkens opnieuw zijn pistool-proppenschieter en mikte nu op de reflector-lampjes, de bûhne-schijnwerpers onder de estrade. Niemand vreesde meer voor zijn zeker schot en bij iedere nieuwe vernieling dansten en gilden de heeren en dames van opgewonden pret, dreunden en stampten voeten op den zanderigen vloer.

- Bij Barend Janse... gonge se danse,... lachte Manus naar den neger, die op bevel van zijn heer een gefingeerden messendans op de teenpunten moest uitzwieren.

Lange Go, op haar goud-satijnen muiltjes, klakte de woest-ópjagende dansmaat mee en kraaide, boven de muziek, het negergezang en den gonzenden lachjool der gasten, als een lévende haan het morgenuur aan. In den kijkkring om den nikker klonk een oorverscheurend nagekraai van half-bezwijmde haantjes, terwijl Lange Go als een échte kraaier er hoóg bovenuit zong: Kuke... luú... kuú!...

- Hoeveelste hebben we vandaag?... vroeg de baron, onnoozel lachend naar Manus.
- De vijf-en vijftigste edelachtbare... ironiseerde Manus.
- Kan niet,... lachte de baron dronken.
- Alles kan,... à je maar goed telt,... spotte Manus door.
- Verveel jij je... Bochel?... informeerde zich de schutter.
- Sal 'k u segge, grootmogende,... de tijë verandere;... de maande binne vroeger nooit soo lang geweest!
- Héél goed... grinnikte de baron,... maar waarom... draag... jij geen hoogzij?
- Hoog-sijt-gij?... merci!!... Onder 'n hooge hoed...

kruipt arremoed,... lachte Manus en zijn linkeroog diepte de kas in.

Weer poogde de baron een suf-vies lachtrekje op zijn bleek gezicht te wekken, maar zijn mond weigerde te plooien.

- Jij bent... 'n kóp... zég,... jou zet ik op een troon!

- Mijn?... schaterde Manus, terwijl rondom de heeren en zangeressen zich verkneuterden in het rappe antwoordenspel van den kriek,... mijn?... à je 'n kikker set op 'n gouwe stoeltje... kwaakt ie dadelijk weer ná s'n modderpoeltje!

- Schelm,... lachte moeilijk de baron en snel knalde hij een schijn-werper stuk. Een prethoos omraasde het schot.

De baron, zittend, loeide een gaap over zijn bewonderaars uit, rekte zich lui en keek op zijn horloge.

- Twaalf uur... al twaalf uur?

- 'n Fijne tijd om later te worde, edelachtbare,... viel Manus in.

- Die Bad-Aap, geeft d'r lik op stuk,... gierde Simbad, de deur uithollend met zijn geleegde champagne-manden.

- I pray you... klonk het weer hoffelijk naar den neger.

Maar Manus had het sein gezien en begrepen dat de baron hem wou vangen. Verbluffend-snel was hij het lokaal uitgewipt, Simbad achterna. Joden Jet riep aan de deur, maar haar helper was niet meer te ontdekken.

Willy omvleide den baron het meest van alle vrouwen. Hij genoot van haar prachtige beenen, die in de vuurroode satijnen kousen vlak voor zijn neus heen en weer zwiepten. De oolijke kroeskop van Nora dook telkens achter zijn schouders op, dan links, dan rechts, en de eeuwig-dorstige Rosa slurpte het nieuwgevulde glas van den baron half leeg voor hij één dronk deed. Op bevel van den baron moest Willy den neger met poeder... ‘opkalken’. Kat-lenig besprong de zangeres den zwarte van achter en wierp een volle doos stuifsel over zijn kop en gezicht.

- Zoo'n taartebak!... gierden de vrouwen en Whiskey Soda stikte van den lach, liefjes tegen Greta Fucht aansteunend.

De neger grijnsde en slikte en zijn zwarte tronie bleef bij vlekken donker glimmen onder het pierot-achtige masker, waarin de gloeiduistere oogen hulpbehoevend rondkeken.

- Uncle Joshua!... zette de blonde reus weer in en het daverde ‘tonnerres’ en ‘Feu de Joie's’ over en weer.

In de náchtkroég... mot je wese,
In de náchtkroég... mot je sijn
Daar staat op de deur geschreve...

- Zwijg meid!... vloekte giftig Madame Maas naar Clara, die plotseling met haar lied ordinair was uitgeschoten.

- Wat?... schaterde ze terug in woeste vreugde. Madame Maas duwde dronken Clara op het plaatsje en kwam weer lieftallig-lachend naar haar baron toe. Al de bezoekers raasden en lachten om de mallotige gelaats-verwringingen van den witten neger, die slikte en likte de poeder van zijn kroeskop, zonder dat hij, op een wenk van zijn heer, een hand mocht roeren om zich te beredderen.

Zacht waggelend stond de baron overeind, met een glas in de hand en klankloos speechte hij:

- Vilain nêgre... Je bois... je bois ta santé... Et... et... vous... Madame Maas...

- Waterverf!... schoot schaterend Dikke Anna uit, de stem van Manus bedriegelijk nabootsend.

- Et vous,... vervolgde doodbedaard de baron,... vous Madame,... vous êtes... une cochonne... Et vous,... vous tous mesdames... vous êtes des rosses... des canailles!

En ademloos zonk de hoffelijke Champagne-Baron weer op zijn stoel, terwijl zijn borst nárochelde, een

verstikt geluid. Een roetachtige geur dampte van de bûhne naar de zaal; een lucht van brandend hout. Madame Maas keek ontzet... De oudste kellner stelde gerust,... het gloeiend glas van de stukgeschoten schijnwerpers had gesmeuld tegen beschot en estrade.

De baron mikte weer op het laatst-overgebleven reflectorlampje, maar de hand beefde vreeselijk. Zijn arm zwabberde af naar den hoek van Joden Jet, die gilde van angst. Dadelijk sprong de blonde reus bij en ontwrong den baron het pistool. De neger, die schuw het zandfijne wit van zijn oogleden wreef, deed alsof hij niets zag, terwijl zijn Moorenkop schichtig grinnikte van blijdschap dat een vermetele zijn baas aandurfde. De baron liet zich koker en proppenschieter slapjes ontnemen en Madame Maas zoende in vervoering den blonde, dat hij eindelijk zélf het gevaar inzag en de vernieling tegen ging. Maar plotseling ontwaakte de baron uit zijn dronken indommeling en keek hij strak als een slaapwandelaar.

- Je suis... des... désarmé... nom d'une pipe!...

En hij wenkte zijn neger, die met de sneeuwbui op zijn kroeskop ingebukt-eerbiedig voor hem kwam staan. De blonde reus keek in spanning. Hij wist dat al zijn vrienden hem helpen en bij één woord zich op neger en baron werpen zouden. Mevrouw Maas voelde instinctief de situaties. Ze gingen den vent aan mootjes hakken. Geen glas was er bijna meer heel!... De politie in huis... ze rilde. En weer besmeigelde ze den baron met lieve woordjes, dat hij zich kalm zou houden. Ze zag,... hij treuzelde,... godlof.

Snauwend richtte zijn stem zich naar den neger, die ópsprong alsof iemand hem een bajonet de ribben had ingestooten. Hij moest zich wasschen, zijn livrei reinigen en buiten ‘volk opduiken’,... beval streng de baron.

Na een kwartier kwam de neger met een straatzanger terug. Het was een vervuilde steegzwerver met schuwwoeste, groene oogen. De neger stootte hem in het heete lawaai van de zaal en onder het schelle licht leek hij een

vervuild beest. De straatzanger beefde en langs zijn smerig, gescheurd hemd krasten zijn roetnagels van benauwdheid. De baron liet zijn rottinkje nijdig door de lucht suizen.

- Zingen!... beval de baron en snel reikte hij tusschen de zilveren klontjes-tang van het buffet, den straatzwerver een gulden over.

Met een gretig-wilden ruk ontroofde de man hem tang en geldstuk en wou snel de deur uitspringen. Maar de neger troonde donker achter hem, greep den zwerver in den nek en sleurde hem voor zijn heer. De straatzanger trilde op de knieën die samen kromden en dolle ontsteltenis staarde zijn oogen uit. Van zijn goorgroen gehavend jasje over het onderhemd, walmde de armoe-stank.

- Een pakhuisdief!... schold de blonde reus.
- 'n Beest van met-s'n-vieren-in-één-bedstee,... schimpte wrang Madame Maas.
- Vuns... vuns,... seg!... lachte de baron heel viesjes... Wat doé jij?

De straatschooier beefde en de verwilderde groene oogen knipperden tegen het licht.

- Ikke... ikke... bin... van de... Inwendige... Sending weggeloope...
- Wat is dat?
- Van... van,... trilde zijn stem,... de Ure... des... Oordeels...

Zijn nagels krasten weer over het walmende hemd en de groene oogen keken wanhopig rond.

- Wat deed je?
- Lood... loodgietersknecht... stotterde hij er weer uit,... maar ik bin... van binne verroest... siet u!

Een hoongelach omschaterde den zwerver.

- Ikke... heb... één lamme arm!

Weer joolden de plezierbenden. Alleen Harry walgde van zoo menschelijk ellende-brok en wou dat ondervraag-gesprek beëindigd zien. De zwerver stonk van vuil en ouderdom.

- Vuns... vuns,... seg!... lachte de baron bleekjes en vies kneep hij den neus dicht.

En weer gaf de baron hem tusschen de klontjestang een gulden. De zwerver greep nu aarzelend toe en keek angstig naar het joelende gezelschap.

- Zing nu!... beval de baron.

Erbarmelijk jammerde een straatdeun uit zijn oude keel en zijn drankstem klonk als smartelijk hondengejank. De vrouwen, opgewonden en dronken, lalden er een ander straatdeuntje tegen in en de bevende en schurftige zwerver zweeg.

Harry schreeuwde:

- Laat de kerel er uit!

- D'r uit met s'n asem!... gilde Willy, die rilde van den schooier.

- Er uit!

- Er uit met de pakhuisdief!

Uit alle hoeken werd geschreeuwd en de zaalbaas Van Dommelen riep het hardst. Zoo een ondier in zijn etablissement,... zoo een luizige bedelvent! Ook Madame Maas voelde den weerbarstigen drang van haar klanten en de onvermakelijke poets die de baron hen nu weer uitgespeeld had. Toen kreeg ook de neger een wenk en bij zijn nek sleurde hij den straatzanger naar de deur, die van de belachelijke grollen der heeren niets begreep.

Weer moest de neger van de straat nieuw volk opduiken en tegelijk kip, visch, oesters, haring en paling meebrengen. Na een kwartier duwde hij een zwaren, grooten kerel het lokaal in. Het was Maarten, de Christelijke verteller der danskroegen tusschen Zeedijk, Lange Niezel en Warmoesstraat. Een vuile, slappe, groote hoed stond ingedeukt boven zijn grijsharigen kop. Zijn bruine oogen fonkelden zeer brutaal en door zijn bewegen ging een vermetele vrijmoedigheid. Zijn vale, gekleede jas was tot onderaan dichtgeknoopt. Een roode trui schemerde onder de vuile lapellen. Ook hém gaf de baron geld en rumoerig sloot een nauwe kring van kijkers en luisteraars

om hem heen. De piano-bonker zweeg en de violist slurpte uit een bierfleschje. Heel plechtig, met diepklankvolle stem begon Maarten te verhalen van zijn avonturen als oud varensgezel. Hij wist van niks als van het verre water; van bombrood winnen en van wuivende vrouwtjes op den kant. Hij verhaalde guiternijen van een verliefden schipper, die al de meiden en vrouwtjes haar leven lang liet lachen, praten, buigen. Maar als ook voor hem de dag aan het dalen ging, dan kon hij nauwelijks op zijn holsblokken drukken,... en lag dra de zool van zijn hoos uit de binnennaad.

Zijn stem drong klankzwaar naar een dreigende moraal, waarvan een iegelijk mocht leeren.

- Zeg duizendmaal genacht,... gedág. Eéns mot een ieder toch zijn hoofd naar beneden bukken!

De baron knikte en heél de jolende bende luisterde naar de diepe en ontroerde stem van den volksverhaler. Een daverend applaus klaterde los toen hij uitverteld had en de baron dwong hem wijn te drinken. Hooghartig en zwierig tegelijk zette hij den kelk aan zijn mond en de lippen slurpten gretig. Toen brutaal, lonkten zijn oogen rond en begon hij brallend te schimpen op de luchtige kleedjes der dames en de arme, afvallige zielen die er onder huisden.

Alleen de God van leven en van dood is de Rechter op aard!... Hoé fier en krachtig, hoé pralend,... één wenk van God Almachtig en allen sloten ze de oogen! Ook zíj moesten éens toch rekenschap geven van al hun werken en niks was vreeselijker dan te vallen in de handen ‘des lévende God’...

En plots begon hij plechtiglijk de glinsterende allegorie van zijn bestaan tusschen de genotzieke en grillige schepselen óp te stellen.

- 'n Schip,... 'n schip,... siet u dames en heere... 't Roer is de Wijsheid van bove... De mast... dat sal 't geloof sijn van de Heilige waarheid... Het seil, mamselle,... is de Liefde en de Deugd,... en het anker...

wéédèr... de hoop der saligheid. Nou de vlag,... de vlag,... is 't kruis van Christus... en de ballast... de liefde van Jezus... En nou nog de lading,... die de wáre Hemelsche goedere beteekene... en al de kooie binne sooveul as de vier Engele... En as je nou 't kompas siet,... as... as... 't Heilige woord Gods... en de waterstroome... as... de genade Gods... siet u, dames en heere... bevaar dan de see van 't leve... en dat 't u alle welga!

Maarten de verteller keek met opgezwollen gezicht rond. Hij hoopte indruk te hebben gemaakt. Een fanatieke glans overlichtte zijn tronie. Onder de bezoekers zonk een stilte en allen keken naar den baron, die slaperig had geluisterd.

Om den straatprediker duisterde iets tragisch van verzonkene grootheid en verloren trots, toen hij zijn enormen slappen hoed den kring voor hield en een rondgang bedelde. Van allen kant werd er geld ingeworpen en gretig gooide hij den bol in zijn hand leeg. Toen haalde hij plots van onder zijn smerige jas een afgrijselijk behaard en bloederig afgesneden, halfgekookt zwijnsoor voor den dag waar hij gretig de tanden inzette.

- Ik heb honger,... verontschuldigde Maarten zich en hij trok er een brok vel en vleesch af. Zijn uitdagende oogen lachten en even onverhoed als hij begonnen was, stopte hij zijn afgebeten varkensoor weer tusschen zijn vuile jas en haalde onder zijn roode trui een blanke fluit naar voren. Toen begon Maarten vrijwillig een straatdeun te spelen. Het klonk joedelend en vol. De vrouwen begonnen mee te zingen en de baron sloeg met zijn rottinkje de maat op den rug van zijn nikker. Plots verblufte Maarten den ganschen kring. Hij bespeelde zijn fluit niet alleen met den mond, maar vliegensvlug babbelden de mollige toontjes om hem heen, blies hij met zijn neus, zijn ooren, met al zijn lichaamsdeelen. Want overal waar hij de fluit op zijn lijf indrukte, bleef de melodie klinken. Zoó speelde hij van achter, van voren, op

zijn rug, onder zijn armen, op zijn hoofd, weer onder zijn neusgaten en in den mond, en ongestoord babbelden de toontjes en bleef hem de fluitklank omzweven. Daarbij draaide hij rond als een derwisch-potsenmaker, om niemand te laten zien hoe hij zijn fluitkunstje klaarspeelde. Een joelgejuich brak los en in vrijmoedige zwierigheid boog hij diep voor het pralende gezelschap.

Van den baron kreeg hij weer uit de klontjestang een groote fooi en onbeschroomd stapte de hooge kerel het lokaal uit, onbeschroomder dan hij ingestapt was. De baron vond hem even aardig als het blanke zusje van Hokio, die hij straks zou bezoeken.

Corry stond weer naast Mooie Jo, de haren hoog opgekamd, maar nu een fijn snoertje om het heele hoofd. Ze beefde van aandoening. De kellners liepen gejaagd, de bestellingen klonken luid. De drank brandde en prikkelde haar op de tong. Harry keek haar dolverliefd aan. Harry, vertelde haar Clara, was de beste vriend van Blonde Frits, den student, nee,... een guit en mooi!... een échte mooie kerel! Madame Maas en Joden Jet omsloopen haar al vaker. Voorál Madame dwong Corry vrij en ongegeneerd te drinken; de baron bekostigde tóch alles. Ze knikte, maar in stilte nam ze zich voor geen slok meer te nemen.

Weer raakten de champagneflesschen leeg en weer drong de baron er op aan dat uit alle hoeken van de Nes bijéén gehaald moest worden. Hij stond op en waggelde voor de openstaande piano; brabbelde Duitsche zinnen door Fransche heen en schold in het Engelsen naar zijn nikker, die al zijn zigzagstappen behendig en op den hiel volgde. De piano stikte van den dorst, beweerde de baron. Haar keel was drooggespeeld. En plots goot hij zijn glas in de grommende diepte van de rammelkast leeg. Hij waggelde en lachte idioterig:

- Tiens,... débine... sâoule toi... aussi!... Zuip!... jij mormel,... óók dronken!... Niet ik... alléén... jij jankend beest!

En hij zonk machteloos tegen zijn neger aan.

- Hortsik... hortsik!... joeg de blonde reus op en heel de bende omzong den waggelend-hangenden baron met het opjagende refrein:

- Hortsik!... hortsik!... voor de kaantjesbraaier!

- Hij is laveloos,... zuchtte Madame Maas.

Ze huilde inwendig van woede dat de baron nou weer de piano bemorste; ze vroeg zich wrevelig af waarom iemand van zulke krankzinnige balddadigheid niet onder curateele gesteld werd. Maar haar liefste lachje smeigelde ze toch naar den dronken Champagne-Baron toe, al was dat nu net de eenige klant in haar etablissement voor wien ze comedie speelde. De neger had zijn heer weer doodomzichtig op een stoel neergezet. Die pruttelde onrustig...

- Stars and stripers for ever... Madame... non... non...

Zijn bovenlijf schommelde eh hij zoog met vier halen een tengere cigaret op.

- Ik zie geen... Imperial... demi-sec!... Nee Madame... dan ken je me niet... dat is... nom d'une pipe... dat is... slappe Pedro... Ximener... met Talma door elkaar...

Hij lalde en zijn neger smeekte hij, den pianist te vragen de wals Brune et Blonde te spelen. Hij zong, struikelde over maat en tong, en plots rees hij rechtstandig onder de oogen van zijn neger op en beval woedend en doldriftig:

- Brune et Blonde!... Brune et Blonde!

Toen zonk hij weer gek lachend en machteloos in elkaar. Maar de gasten, met den blonden aanvoerder voorop, schreeuwden en brulden naar den pianist:

- Eerst Brune et Blonde!

De koortsige warmte broeide door de dampige zaal. De vette pianist bonkte en de viool kraste en jammerde. Het licht te allen kant golfde heet van het geschilderd plafond en de luidruchtige dronkemanswoeligheid der

gasten steeg bij de minuut. Toen er een nieuwe bezending wijn was ingedragen, kreeg de baron een inval. Hij keek weer helderder door zijn glazerige oogen en fluisterde rustig zijn neger iets in het oor, waarop die dadelijk wegstapte. De baron lachte en zong en alles dooreen-haspelend leerde hij Mooie Jo alleen te leven voor glimlachjes, fijne kleeren en vroolijkheid.

- Lacht 't leven wég mejuffrouw,... en zing als de gondeliers in Venetië,... niet Madame?

En hij bazelde dooreen van beurspaniek en paard-rennen, van mooie dassen en de slavernij der liefde... en wild-ironisch krulde zich de neus en sarcastisch beet hij den mond dicht.

Toen de neger inkwam met een dertig claque-hoeden in de hand, uit de auto opgevischt, begon de baron zijn zangstem te tokkelen en deelde de opdringende heeren ieder een instrument uit. De claque-hoeden flapten open en dicht in de speelsche knuisten der gasten en een nieuw vreugdegejoel brak los. Ze plakten elkaar de hoeden op het hoofd, scheef, schuin en gedeukt. De blonde reus droeg een ijzerroest-achtige kachelpijp en ging op een stoel staan zwaaien met de forsche armen.

Maar, dwars door het lawaai en stemmengeraas, het geklikklak en gefloep, eischte de baron orde, niets dan orde. Ieder der bezoekers die een niet lekkenden hoed bemachtigd had moest voór zijn Excellentie verschijnen. De baron zou den nieuwen champagne-aanvoer in de hooge hoeden leeg schenken. Op één,... twéé... drié, mochten de deelnemers eerst beginnen te slurpen,... tot plotseling ‘stop’ klonk van zijn mond. Dan zou hij weer eén, twee... drié roepen en weér stop! Wie dan nog wat in zijn hoed had moest een rondje geven. Al de gasten in wijden kring, achter elkaar, waggelden bijeén met hun volgeschonken hoeden en de vrouwen schaterden, plonsden bloemen en chocolaadjes de claque's in. De baron poogde in artillerie-commando: eén... tweé... drié!... met verminderde trefzekerheid... de guide reks!... af te

roepen, maar zijn tong weigerde en hij lachte weer.

Toen, op een wenk riep de neger: Eein... tweei... droej!... en van alle kanten klonk een slurpend en inzuigend geruisch.

- Stop!... riep de baron, die onder de hitte weer half was ingedommeld, op het oogenblik dat geen enkele gast meer een droppel in den hoed had.

- Baron... verlóren!... krijschten en juichten de heeren en dames, en ze dansten een patertje om den half bewusteloozen edelman. Goudblauw en vochtig dampte de cigaretten-rook door den lichtnevel en de kleurige costuums der vrouwen dwarrelden vlinderig naar alle hoeken der bruisende zaal.

- Spoel de roemers!... gilde Madame naar de buffetjuffrouwen.

- Leg es an hier,... stootte Go haar glas tegen de hand van den baron.

- Vier is 't glaasje van balddadigheid!... schreeuwde de flanel-man en hij dook in tusschen de rijke maintenee en Whiskey Soda en probeerde een Russischen hurkdans, waarbij hij onder hoongegier der vrouwen, achterover viel in het wijnnat. Een kaalkoppig heer grabbelde tusschen de dansende beenen naar zijn bril die hem van den neus geslagen was in het opdringend gewoel. Als het staartje van een zilverblauw tanagra-vogeltje streelde Whiskey Soda's hoedenveer in den vochtigen nek van den Indischman, die telkens zich woedend bejeukte.

- Zoo'n luibuik!... schold de rijke maintenee naar den Indischman en zoende plots Whiskey Soda heftig op den mond.

Haar blouse, weerschijnend als smaragden duivenvlerkjes, omspande haar slanke taille en de Indischman keek met afschuw naar de elkaar kussende vrouwen.

De baron in zijn schel-lichtenden hoek mopperde en hikte er dazend uit dat hij eerlijk verloren had en weér

bestelde hij champagne. Al kostte het hem hem paar lapjes van duizend,... deed niets,... deed niets. Hij had eerlijk verloren! Maar de kellners kwamen schuw zeggen dat er geen flesch meer te krijgen was. Toen, ineen weer nuchter, stoof de baron doldriftig op en zijn wangen trokken groenbleek. Hij schold en raasde dat hij champagne moést hebben als hij het bestelde,... of niets bleef er heel in het lokaal.

- Maar meneer de baron,... meneer,... suste en smeekte Madame Maas... als er nou niet is!... Maak nou geen hommeles!

Maar de baron, door den neger opgewerkt, spoog venijnig, blies en schold naar Madame. Ze loog, als een kreng; ze wou hem kraphouden, in die vunze katte-kroeg van melkslurpers. Een dronken opwindingsstuip woedde door al zijn leden. Een gif kwijlde schuimend hem van de blauwige lippen. Hij wou zijn onderbroken vernielzucht ergens op wreken. Door zijn ziedende brein stookten kwaadaardige vermoedens en hij wroette in zijn duistere gedachten, waarom Madame hem de champagne weigerde. Hij had eerlijk verloren en hij moest de ronde betalen! En weer overraasde hij de sussende angstwoorden van Madame, die blies, zweette en huilde. Maar niets hielp. Als ze niet binnen tien minuten nieuwe flesschen bracht, bleef geen spiegel, geen kroon, geen licht, geen glas meer heel. En Madame Maas knelde zich de vuisten voor de oogen, jammerde en schreide, en onder de bezoekers begon een dreigende stilte af te grommen. Allen begrepen dat de baron, die telkens zonderling wild en gepassionneerd ópleefde uit zijn insluimeringen, met zijn neger zou doen, waarmee hij dreigde. En Madame Maas waagde het niet politie in huis te halen, omdat ze dan niet royaal en rustig kon afrekenen met den baron, die altijd zoo goed betaalde. Naar alle kanten stuurde ze boodschappen de Nes in; naar Casino, Brouwer, Hokio,... Van Geuns,... bij Impire en Parisienne. Een ieder kwam met een restje aandragen. Simbad bracht

[+] nog zes flesschen en met een smak op het buffet dreigde hij:

- Dà's de laaste droppel!... In heel de Nes geen flesch, geen spaánder meer!

Madame had hem wel willen zoenen en stopte hem een schutter in de hand.

- Nee,... geen bier... ik mot huppelwater!... Tjonge, kijk de Baron, staat in se bangmakertje!... De rimpels op zijn laag voorhoofd plooiden inéén als diepe, zwarte en glimmende naden.

Madame Maas bracht den woedenden baron met maischen glimlach de opgescharrelde restantjes, erbij voegende, smeiglend, dat er nu in heel de Nes geen druppel champagne meer te krijgen was. Haar paardenlijf schommelde door de menschen heen en haar kortvette armpjes wezen naar de straat.

- Vraag 't wie je wil Beron!...

De glanzende tanden van den neger lachten blank in den lachmond. Ook zijn meester begreep en groette de dobberend-zwaarlijvige Madame met spottende saluutgebaartjes.

- We drinken de laatste droppel van de Nes!... joelde Willy om den hals van den reus hangend.

- De laatste druppel,... lachte de baron en wankelend stond hij weer overeind, morsend op de zij van zijn roklapellen.

- De laatste droppel!...

- De laatste droppel van de Nes!...

Het raasde en joedelde rond in al stemmen en toonaarden. Joden Jet grijnsde en zong mee, stomdronken van al de champagne. De lichaamsvormen der vrouwen en de pronkkleuren hunner japonnen leken een chaotisch kluwen. Ze rengelden, stoeiden en hingen bezwijmd en lallend over elkaar heen.

Hedwig, Mooie Jo en Willy probeerden eenige tafel-

+ Bangmakertje: jasje.

tjes te beklauteren, wat ze, na hevige spartelingen gelukte met behulp der minst-dronken heeren. Als een waggelende en hellende pyramide klauterden zij op elkaar, klonken met de aangereikte glazen de gezondheid van den royalen champagne-man. Een opgewonden gejuich omgolfde den baron, die kalm een nieuwe cigaret opstak en weer zich overeind heesch.

- We drinken... de laatste druppel... van de Nes!
- Hoch!... hoch!... Hij leve!... leve in de gloria!

Het gezang bulderde los en Corry voelde zich onder die opwinding verschroeien. Zulke vreemde gewaarwordingen had ze nooit ondervonden. De neger had juist op bevel van zijn heer al de lucifers-bakjes leeggebrand met een aanstekertje. Een zwavelachtige rook mengde zich door den wijngeur en de bierlucht. Corry snoof het zoete van gebrande gummislang en ze voelde zich stikkend benauwd. Ze hield ontzaggelijk van zulk geraas en verdoovend plezier, als op een gemaskerd bal, waar plots het lamplicht werd uitgedraaid. Hier geen gekruip voor een hoogen meneer, geen huichelend geteem en gewauwel. Ze zag het,... als ze woú kon zij hem óók knippen, dien dronken harlekijn. O, dat zanggezoem, die wilde oogen, dat gieren en loeien van de lach- en pretsteimimen, het bracht een dol-tintelend genot door heel haar jonge wezen en hoe zwaaiender de mallemolens dooréén-wiekten langs en om haar, hoe duizeliger en plezieriger ze dat vond. Op den Zeedijk, alleen wat kerels met een paar straaltjes bloed door het lijf, wat messenstekers en vuile vloekwijven. Maar hier stookten ze een ander vuur! Ze voelde den wellustbrand van de begeerende en genietende heeren op haar overslaan. En toch, tóch... o, diep ellendig wist ze zich in deze doljolende bende, moedermensch-alléén. Ze zag in haar duizelroes het afgetobde en ingezonken gezicht van haar moeder pál voor zich, om te grijpen. Ze zag Frans Leerlap, de kinderen, maar het vreeselijkst van allen,... Mooie Karel! Pif... paf!... als die wist waar ze noú zat! Als die ‘Het Hert’ intippelde

en hij zag haar hier uitwaaien... ze zou in de klink raken! Om haar wroegend geweten te stillen begon ze weer wijn te drinken; kon ze vannacht zwart van den duivel droomen. Ze hoorde Guus jammeren. Dit bûhnemeisje huilde altijd angstwekkend als ze dronken gemaakt was. Madame had wreed en dreigend met ontslag, al de vrouwen opgejaagd 'in te slaan' tot ze niet meer kónden. De zangeressen begonnen gillend, huilende Guusje uit te schateren.

- Ik ga naar huis!... Ik ben doodziek!... jammerde het kind van zeventien.

Weér klonk een schimpend gelach op.

- Kà me niks schele!... lache jullie maar!... Ik ga naar huis!

- Dat hè je geeneens!... schreeuwde Lange Go en Madame schold woedend op de 'slet' die amper een paar glaasjes panje kon stouwen.

Toch vreesde ze dat Guusje ging schreeuwen en krakeel slaan. Met behulp van Dora, die met haar schraal en giftig gezicht minachtend rondkeek omdat alle mannen haar verwaarloosden, sleepte Madame Maas puffend en vloekend het dronken-jammerende meisje naar de bûhne en liet haar onder schreiend misbaar tegen den muur in een hoek op den grond zakken.

Madame hoorde van vér het zware snurken van den balddadigen baron. Nou raakte de plecht van het schip, juichte het in haar, want zoo eindigde altijd zijn boertig nachtbraken. Ook de neger was gaan zitten, wat hij niet zou wagen als hij niet zeker wist dat de baron bleef dommelen. Nu had de baron zijn personage afgespeeld voor den ganschen nacht; zou Madame hem zelf te slapen besteden. Het leek stil, klaar weer. Ná sluitingstijd, twee uur, kreeg hij van baas Van Dommelen vast den voet op den neus, grinnikte ze wrokkig.

Nieuwe klanten, nachtvolk, traden binnen. Enkele ongeduldige heeren die niet wilden wachten tot twee uur, kochten nú al de vrouwen of meisjes uit. Een pochhans

betaalde den dubbelen prijs voor een slank brunettetje, dat er ijdel om gichelde.

- Zoo'n schobbejak!... schold de kroeskop Nora,... hij had gisterd beloofd mijn uit te koope!... Met huichelende teederheid drukte Madame Maas de uitgekochte meisjes op het hart, goed voor de heeren te zorgen.

- Zukke goeie jonges,... teemde ze,... 't zou me werendig spijte as se... as se verkeerd anlande!

Den ‘goeie jonges’ hield ze echter alles dubbel af, voór ze de Nes inzwaaiden; óok wat de baron voor hen betalen moest; en bovendien onhebbelijk-ploertige fooien voor kellners en muzikanten, welke zij altijd,... om haar zwakke memorie,... met het strijk- en bonk-personeel vergat af te rekenen. Dat sulde glad als een stuk spek en de eerbare vrouw sloeg er een apart spaarpotje uit voor eigen meisjes, die dames, échte dames-van-de-nette-wereld moesten worden en geen dellen-in-Nesschuiten. Alléén zou het lenig en listig geschieden, zoodat buffetjuffers en de zaalbaas haar niet te nauw op de handen keken, anders ging het aan het kenteren; kreeg ze last met den dronken pianist en den oudsten kellner. Eenige meisjes sleepten zich weer lusteloos en zwaarmoedig naar de uitgedoofde bûhne, die met weggeschoten voetlicht verlaten donkerde in de zaal. Corry bekeek nieuwsgierig de gehavende en ordelooze estrade, toen juist Jopie, groengrauw en met akelig vertrokken gezicht, het trapje kwam opstommelen. In de zaal, naast den baron had zij zich goedgehouden, maar nú kon ze niet langer, voelde ze zich stikken. Ze dacht te sterven van benauwdheid. Ze liét zich niet op zoo verachtelijke wijze wegsleuren uit de pret als Madame Guusje gedaan had, die nog machteloos lag te kreunen en snikken in den hoek tegen den muur en te jammeren dat ze naar huis wou,... maar ze keek toch met sterfoogen rond, dol beangst. De bullebak Van Dommelen schreeuwde iets rauws en liederlijke naar de benarde Jopie, zonder dat zij het hoorde. Ze smeekte Jo en Corry haar even te helpen. Corry, die. zich nooit voor

een ander uit medelijdende ‘goeiigheid’ moeilijk maakte, voelde zich nu akelig getroffen door het vaalgroene en sterfbenauwde gezicht van de meid. Jopie vloekte hijgend naar de ‘vuile’ Madame, dat die haar zooveel smerigen Rijnwijn en champagne dooreén had laten slurpen. Dat stuk drek-van-een-inensch, schold ze giftig in haar benauwdheid uit, vermoordt al de vrouwen! Maar ze mikte zoo nauw niet als het den wijven-roimpslomp gold en niet haar éigen gekoesterde dotjes-van-dochters, die nooit een stap in de Nes mochten doen. Ze trilde van zenuwachtige opwinding, Jopie, en al grauwgroener zonken de wangen weg.

Corry vroeg waarom ze den rommel niet achter haar had leeggegooid, zooals zij het dood-schuw de aardige Gezina had zien doen. Jopie wou antwoorden, maar een benauwdheids-aanval deed haar inéénkrimpen en opvliegen en vallen. Jo en Corry trokken haar overeind naar het plaatsje buiten, waar ze de koele nachtlucht kon inademen. Jo vertelde Corry intusschen dat nooit een meisje mocht weggooien wat ingeschonken werd. Dat leek, als iemand het merkte, een grove beleediging voor de gasten. Maar vooral Van Dommelen, de zaalbaas, duldde het niet, om de chanteuses lekker te pesten en te dwarsboomen.

Corry voelde de zachte Meinachtkoelte het brandende gezicht omluwen en even zoog ze diep de zoelte in. En ze dacht niet meer aan de benauwde Jopie naast haar. Ze vond de kokhalzende meid nu alleen vies en onooglijk. En ze bekende zichzelve dat ze vooral in fijne en lichte maniertjes Gezina zou nadoen. Dat leek haar de fijnste meid van allen. Die deed alles zoo koel en rustig uit de hoogte. Naast de gracieuze bewegingen van lichaam en handen, zooals Gezina den ganschen avond door te zien had gegeven, werden al de anderen grof, belachelijk en afschuwelijk opgesmukt. Hoe had ze zichzelve nog één oogenblik door die blinkende armelijkheid kunnen laten vangen!

De nachtzoelte had snel de wonderlijk-vloeiende,

koortsige en overdreven gedachten in Corry's brein afgekoeld, over al wat ze rond haar had zien flitsen en gloeien. Door haar dubbel-natuur stond ze beurtelings ónder en bóven de omgeving. Ze zag de leelijke, slurpende en gluiperige onderworpenheid der op fooitjes azende meiden en tegelijk het heet-liederlijke der begeerders. Ze had wel kunnen uitgillen en kunnen rondrammeien om ál het opgekropte in haar lucht te geven. Maar Jo keek spotzuchtig en neuriede:

- Ik lust van me léve geen pisangs meer!

Plotseling sprong Jopie op het duistere plaatsje weer dolangstig overeind.

- Late jullie me niet alléén!

Haar stem smeekte. Jo suste, maar Corry voelde verachting voor dit hulpelooze schepsel, dat in haar eigen droes omkwam.

- Ik heb zoo'n angst!... kermde ze hartverscheurend.

- Wát nou?... wát nou?... kalmeerde Jo.

En Jopie, die ondanks haar benauwing graag wilde spreken, in een zenuwachtige behoefte te beseffen dat ze niet alleen gelaten was, vertelde dat ze op haar kamer in de Sint Janstraat, iéderen nacht, door vreeselijke bangheid overvallen werd.

- Wát dan?... drongen Jo en Corry aan.

En ze vertelde hijgend benauwd, dat er op haar kamer naast haar bed,... zie je... vlak náást haar, altijd iemand zwaar lag meé te adem halen,... zonder dat er een te zien was.

Corry rilde en vond het griezelige malligheid. Ze keek óp naar de duistere, eindeloos-verre lucht boven het plaatsje en ze kreeg het inééns heel koud. Ze hoorde het gedempte zangrumoer der bezoekers in de zaal en ze verlangde naar binnen en naar de mooie, sterke oogen van den student Harry.

Jo schold onverschillig naar de benarde Jopie:

- Je dronke test sà je meene!... Dat is van de slingerolie!

+

En ze spotte bijtend dat Rooie Stien ook altijd zulke gebbetjes maakte als ze dronken was, maar dat ze haár niet moesten ‘voeren’. Dan moest ze maar voor een nacht in de bazar slapen inplaats van in de Sint Janstraat.

- Es kijke of je dat ademende lijk dán óók hoort!... gierde Jo en weer rilde Corry hevig over heel haar wezen.

Maar Jopie hield vol dat ze, doódnuchter, altijd dat gezelschap kreeg, dat zwaar-zuchtende en ademende schepsel, zonder ooit iemand te zien.

Corry verlangde dringender nog naar Harry en ze wou de meiden niet laten zien hoe ze te bibberen stond om het nare verhaal van dronken Jopie.

Toen Jopie begon bij te trekken, stapten ze van het al koelere plaatsje weer de zaal in.

- Wanneer trouw jij Corry?... schertste Jo plotseling.

- As de raape hoog staan!... antwoordde ze rad en lachend.

In het lokaal gingen Jo en Corry naast de weer oplevende Jopie zitten. Haar zus, een buffetjuffrouw, liet haar door een kellner een brokje eten brengen en traag begon ze weer de ontlaste maag te vullen.

Toen vertelde ze stiekem Corry dat ze nog nooit met een man was meegeweest, al sloeg ze ook nóg zooveel branie met de tong en al deed ze het voorkomen alsof ze wel tien minnaars tegelijk bevredigde. Niemand geloofde haar, huilde ze naar Corry toe, dat ze een fatsoenlijke meid was en daarom werkte Madame met dat smerige drinkgoed altijd naar haár kant uit, om haar fatsoen er ónder te krijgen. En weer bevestigde ze klemmend dat ze zich nog nooit zoo een gemeenen Nes-zwabber had gegeven en dat ze haar leven lang niets met mannen te maken wilde hebben. Corry lachte verborgen om het eeu-

+ Voeren: voor den gek houden. - Bazar: politiebureau.

wige maagd-verlangen van Jopie, zonder te vermoeden dat ze een lokkend en goed-gesalarieerd helpstertje van Joden Jet toesprak.

Harry was naast haar stoel komen staan en vroeg heel hoffelijk of ze nog lust had een nachtwacht los te trommelen in Maxim of Lemmens. Corry's oogen glinsterden. Daár begon het al! Nou kon ze naar binnen! En nog kort geleden had ze staan blauwbekken buiten onder de aapjeskoetsiers en taxi-chauffeurs. Het schoot haar ineén door den kop:... Dien,... de poppetjes-broze Dien,... was niet geweest met haar lief. Nou, kon het haár schelen!...

Harry vroeg weer en ze keek naar hem óp, pal in de staalgrijze, diepliggende oogen. En fijner plaagde Corry terug, overzeker van haar overwinning:

- En Willy dan?

Willy was zijn vriendin niet, verklaarde Harry, al kon hij prettig met haar keuvelen omdat ze niet zoo gemeen hanneste als al de anderen. Corry bekeek hem nog eens goed onder het praten. Ze vond dat scherpe van kaak, kin en neus heel sympathiek aan den vent; net een kloeke Americaan. Ze wou wel dolgraag mee, bedacht ze, maar ze zou tóch weigeren. Ze zou hem nog niets toestaan en niet happig op voordeeltjes of pretjes lijken. Zeker, hij keek leuk, maar ze moest zich bedwingen en naar het akelig-kale Lindestraatkrot alleen heentrekken.

Of hij haar even het zwarte kraagje wou instoppen bij den nek, vroeg ze vleierig en raadselachtig-omzichtig weerde ze Harry af. Vóór het sluituur wilde ze nog weg. Ze groette Jo en de heelemaal opgeknapte Jopie. Ze zocht rond naar Joden Jet die dronken-bezwijmd in een donkeren hoek den roes lag uit te paffen, benauwd met de lippen blazend. Ze zag uit naar het paardzware lijf van Madame Maas en het fonkelende garnituur op haar paarszijden blouse. Ze knikte hier en daar, naar den blonden lobbes, Whiskey Soda en de stille, rijke maintenee. Maar haar liefste, lokkendste lachje behield ze voor Harry die

[+] de deur voor haar openduwde en beleefd zijn hoed afnam. Corry rekte zich uit; heerlijk slank en blank ging ze den verliefden student voorbij. Ze was met een katzacht sprongetje over de slungelige beenen van den zwaarsnorkenden baron heengewipt en nog even ving ze óver het hoofd van Harry, den brandenden blik van den athletischen neger, dien ze met een lief lonkje duizelig achterliet.

V.

Eenige nachten later kwam Corry weer op d'Alhambra-kleedkamer der chanteuses. De zaalbaas had haar verlof gegeven. Ze kon nog niet besluiten de bûhne te beklauteren. Ze genoot in de voorbereidende gedachte dat ze het doen zoú. Den mallemolen van haar fantasie blies ze weer in gang en nu wentelden de aanlokkelijkste tafreelen voor haar oogen om-en-om. Ze zag zich zitten in een prachtig rijk huis en liggen in een verrukkelijk eenspersoons ledekant. Ze hoorde zich door voorname stemmen bevleien en smeekend toegesproken. Niets mocht gewoón gaan in haar overgang van Jordaanmeid naar maintenee. Als de werkelijkheid haar begeerlijke droomen sarrend uitfloot, zou ze liever een del blijven van den Zeedijk, onooglijk en publiek afgeranseld, dan een tweéde plaats in te nemen op de vlakte. Ze moest langzaam het genot proeven van te worden losgeweekt uit de rottende, armelijke Lindestraat en te worden óvergeplant in de Nes. Ze haatte zoo diep de afgepaste weekcenten van haar vader en het angstige nátellen om uit te komen, van haar moeder. Ze verafschuwde zoo hévig het broeische bed, het gekijf der vuile wijven, den trappenstank. En bovenál... het wérken, het vaste, plichtmatige, zware wérken, dat je leelijk schuurde en vergrauwde en zoo aftobde! Ze minachtte de eerlijke en openhartige dalles van haar moeder en haar uit-den-naad-loopende

+ Dalles: armoede.

hulpvaardigheid en vriendelijkheid voor iederen buur. Zij hield van het bandelooze óm het bandelooze! Tucht bracht haar bloed aan het koken! Ze duldde van niemand inknellingen en een beslag-legging op haar vrije wezen, omdat zij zich ieder uur van den dag moest kunnen keeren en wenden waarheen ze zélf wilde.

En daar, op die schitterende bûhne, had ze alleen de paar avondkwartieren rond te slenteren in een roes en kon ze tegen alle avonturen van het nachtleven ópbotsen. Daár hunkerde en smachtte ze juist naar! Eigenlijk naar niets anders dan naar het onverwachte en plotselinge avontuur, waarin ze meegesleept werd en toch een rol speelde. Naar hét... hét avontuur, het onbekende avontuur! Wat dat was? Ze wist het zelve niet en toch joeg het ál haar verlangende zinnen en heel haar brandend verbeelden óp. Het zou alle armzaligheid van haar weglichten. Het zou geheimzinnig op haar afsluieren als een soort bezwijmings-gevoel. En het zou haar angstig-gelukkig overrompelen, als gemaskeerde mannen, op een bioscoopdoek, het rijke en mooie vrouwen deden. Hoe zooiets romantisch en mals haar ooit in Amsterdam kon te beurt vallen, begreep ze zelve niet, maar dat vrat nog sterker haar onrust en prikkelde nog heviger haar nieuwsgierigheid. Ze moest stoutmoedig geroofd en om haar moest gevochten worden. Maar zij moest bóven alles uit, de baas blijven en het mocht nooit anders afloopen dan zij het zich gedroomd had. En ieder moest zijn rol worden toebedeeld zooals zij dat verlangde. Mooie Karel zou alles mogen doen. Ze hoefden toch niet alleen in Amsterdam te blijven? Als hij maar vlug, elegant bleef, en moedig en alles durvend als een echte vechter! Toch,... geen moord en doodslag, en naar voorspellingen zou ze nooit luisteren, want daar beefde ze van.

En ze verloor zich in de zelf-gefokte ontroeringen en ze dacht dat al haar visioenen op stel en sprong zich zóó in het gewoon en dagelijksch leven konden verwerkelijken,... als het... hét... hét avontuur maar óp-

schoot uit het onbekende! Ze onderging op stille schemeravonden er al den onbestemden weemoed van en haar eigene voorstellingen trokken kronkelender en raadselachtiger figuren voor haar heete oogen. Tót op een dag, haar grillige dubbelnatuur plotseling een barst kerfde door ál de bedachte en in eigen brein gekoesterde gelukzaligheden. Dan wilde ze alléén het duistere nacht-avontuur van de groote stad voor de uitleving van haar zinnelijke liefde en voor de afkoelende bevrediging van haar hartstochtelijk temperament. Dan gierde ze opgewonden om ál haar dolle droomen en verlangen naar 'het' avontuur! In één, duivelsch klaar, wist ze wie ze was en wat ze wou. Niets, niéts anders dan eigen genots-zwelgen, langzaam voorbereid en geproefd in alle overgangen. Ze was nog zoo heerlijk jong, nauw twintig en mooi, heel mooi. Harry had het haar gezegd, de bûhne-meisjes, Joden Jet, de portiers, Madame, eigenlijk iedereén. Eér ze een mummelend besje werd en met beverig stemmetje historietjes ging vertellen uit den spinrok, zoo als haar moeder altoos zei, kon ze haar leven over heél wat plezier heénspannen. Want nu de gril haar niet meer omkronkelde moest ze toch zichzelf bekennen dat ze slim, sluw, berekend leek als geen tweéde.

Whiskey Soda zou ze zijn, even rijk en fonkelend gekleed, smorend in zijden geruisch al haar bewegingen, maar nog veél koeler en wreeder. Schaamteloos-weelderig en alle zwakheid wéglachend. Een zelf-streelend genot moest heur mooie wezen haar zijn,... en geen droom, geen hachelijk gevaar kon dat bederven. Hard zou ze blijven als een bonk steen en geen man zou haar anders zien dan als de vrouw die alleen wilde verlangens wekte. Niets doén, niets!... niets! Ook niet de dolle, spannende jacht van avonturen. Lui leven, heerlijk-lui gapen en rengelen, altijd lui, maar in weelde en verkwisting.

Hoe zou ze haar moeder Nel doen gelooven dat ze een avond-betrekking had, als ze de Alhambra instapte?

[+] Neen, neen, ze kon die geen woord zeggen. Ze zou laat in den nacht stil thuis komen. In den eersten tijd haar moeder geld geven, veel geld geven, om haar gunstig te stemmen. Neen, niét veel, nog niets meer dan afgepast,... kreeg ze geen achterdocht. Om een beuzeling schold Nel haar dadelijk de huid vol. Als ze weer sloeg en uitvloekte? Dan liep ze voorgoed weg! Had je weer de politie die haar opspoorde en thuisbracht. Aboe!... dan zou ze eerst recht den boel stuktrappen. Ze liet zich niet beknevelen. Zoo een uitgedroogde taartebak was ze nog niet om zich door iederen dallesdekker te laten voortslepen bij de haren of den rug te laten smeren. Neen, tegen haar moeder zou ze het wel klaarspelen.

Bevreesd, diep beangst bleef ze wel voor één... voor Mooie Karel! Waarom, vloekte ze in zichzelf, drong die kerel toch altijd als een straf door haar onstuimige gedachten? Ze zou hem gaan haten, dat wist ze vást! Dien wilden bruidegom van iedere lel, zélf 'ziek', naar de meiden smonselden? Een kerel die zich een zeer oog keek aan alle knappe vrouwen! Ze sprak nooit een syllabe met den vent en hij niet met haar. En toch voelde ze op haar pletten, zijn bestuur en inzicht. In stilte vroeg ze altijd: 'Wat zou Karel er van zeggen?' Kon ze op die manier nou ooit haar heerlijk leventje van plezier en luie gemakzuchtigheid naderen, als hij daar altijd als een stomme dreiging voor haar stond? Want beloeren, altijd en eeuwig, deed hij haar het laatste jaar. Dat wist ze van Neeltje Terwee, van oom Stijn Burk, van Juweelen Bet, van Heintje Punt. Och-och, wél was het een zalige genieting dat te hooren van al die lieve lipjes, allegaar meiden die hij stapelgek had gemaakt. Ook voor dié hield hij het wel geheim, maar het dreef zijn oogen uit, zei tante Neel. Alle-Jezus!... als de kerel haar nou snapte tusschen het bonte snollen-gewoel der Nes-vrouwen, de rijke zwabbers en studenten; als hij zich een beschaam-

+ Dallesdekker: armoedzaaier.

den schooier ging voelen, misleid door haar zwijgende streken. Ze kende Mooie Karel. Hij zou niets ontzien, al kreeg hij tien jaar gevangenisstraf. Hij zou rondhakken als een roover of moordenaar en zij zéker zou er aan gaan. Tegen hem, hém alleen was ze niet bestand. Al de pooiers op den Zeedijk beefden voor Mooie Karel... Zou zij zich durven verzetten tegen dien lefzetter? Ze rilde, zonder te weten waarom. Of ze moest hem omkoopen zooals ze haar moeder met geld zou probeeren te winnen. Langzaam, en heel omzichtig... Nee!... nee!... gilde het in haar. Ze was er te trots voor! Als hij haar hebben wou, moest hij bukken en bedelen om haar gunsten,... en doen wat zij wilde en goedvond. Want anders zou ze ook hém weglachen, wegspotten en met brutaliteiten overbluffen.

Dien avond, van de kleedkamers laat naar huis keerende, een eindje gebracht door Harry, nam zij zich toch voor, Mooie Karel zoetjes-aan te misleiden en te lokken. Ze zou weer eens een poos lang, alléén de Zeedijksche danshuizen bezoeken en doen alsof ze nog nooit de Nes gezien had.

Zesde hoofdstuk.

I.

Corry's moeder werd afgevreten van heimelijk chagrijn. Ze leed heel stil en zoo beschaamd-verborgen dat zelfs Frans Leerlap er niet veel van merkte. Een zeer-oog verdroeg het licht niet en daarom kropte ze zwijgend al haar verdriet in zichzelve op. Zij, die anders alles dadelijk uitflapte en wat haar kwaadaardig kriebelde van de lever spoog, wrokte nu van binnen, morde en gromde diep in zichzelve en waakte er angstvallig voor dat men haar in het smartelijk chagrijn niet zou betrappen. Want ze wilde de eer van haar dochter niet besmet en belasterd in de straat; ze wilde zich fier en onafhankelijk toonen van buurt-meelij en valsche wanhoopsgezichten. Moest ze neergeslagen worden om Corry, dan in hemelsnaam verborgen en zóó dat alleen God zich over haar schamele ziel ontfermde. Want, met pijn moest zij het erkennen, ze voelde zich machteloos tegen Corry's wil, haar tartende levenskracht, haar wreede hebzucht en de alles lachend van zich aftrappende koudheid van dit mooie schepsel. Nel huilde de oogen droog, dag en nacht om het gevoellooze van haar kind, dat het stinkende verderf met opengesperde oogen tegemoet liep en dat ze toch blind lief had. Geen drie ellebogen stond ze meer van de slechte wereld af, dat doorzag Nel, al besmoesde Corry haar iederen morgen met andere leugentjes.

Frans werkte al in zes weken niet en de armoede donkerde over het heele gezin. De kinderen grienden om brood, schoeisel en kleeren, en nooit leed Nel erger dan wanneer ze niet géven kon als er gevraagd werd. Op een

stikheeten Junimiddag kwam Dien oploopen in de Lindestraat. Nel hield van de gierige en grillige zuster van Frans niet. Eigenlijk verafschuwde ze het uitgemagerde en luidruchtige wezen, en ze kon nooit goed begrijpen hoe zoo een chicaneuze isegrim een bloedeigen zuster kon wezen van de guitige en hartelijke Neel Burk. Maar den laatsten tijd kwam Dien haar óverdruk bezoeken, zonder dat Nel de wezenlijke oorzaak kon vermoeden. Nel schaamde zich niet voor haar fatsoenlijke armoede, al kwelde haar het gebedel om een paar duiten soms meér dan het gebrek zélf. Toch, Dien hielp met scheutige en afgepaste beetjes en zat vol onbewust-kluchtige bedenksels, op welke wijze Frans in een ‘handeltje’ te duwen zou zijn. Het loon voor haar luidruchtige hulpvaardigheid eischte Dien al dadelijk op, door Nel te dwingen uren lang naar haar vermoeid gedaas en verward-hysterisch gesnater te luisteren.

Zoo een huttemetutje van een wijf, lachte Nel en deed alsof ze geheel oor was, terwijl meestal niets anders dan de rammelende letterklanken in haar eigen peinzend hoofd bleven nahangen.

Kon Frans geen porder worden?... bezon Dien na een zwaarwichtig overleg. Nel lachte en Dien vloekte van nijdigheid. Plots begreep ze en gierde de kamer vol schel geschater.

- Netuurlijk... neé!... Soo'n slaapmus... pórder!... ho-ho-ho!... pórder!

En ze sprong weer halsbrekend van den hak op den tak. De kerel kon toch niet in de warmte smoren als een wurm in den grond? Om tien uur 's morgens beloofde ze Nel hartstochtelijk, dat ze Frans heel gauw een tabak- en sigarenwinkeltje zou bezorgen. Maar om elf uur vond ze voor den slaapkop een zaakje in motzaagsel en krullen veel geschikter. Een paar uren later begreep ze maar niet van haar eigen stommen knar dat ze ‘zoo'n vent’ nou aan een motzaagselhandeltje wou helpen, die niks anders kon dan verven en om zijn vuile duivenzooi heendraaien.

Tot ze het eindelijk in den middag triumfantelijk gevonden had.

- Schere most ie!... 'n fijn berbiers-anloopie!

Nel liet het plannen-gehuppel over haar heen-springen, want ze wist dat Dien niets anders kon doen dan plannen maken, eeuwig en altijd opnieuw, dat het eene invalletje het andere opvrat, en dat Dien's leugennatuur die bonte, afwisselende bedrijvigheid van voorstellingen een diepe behoefte bleek. Ten slotte kreeg Frans evenmin door haar bemiddeling een galanterie-zaakje als een houtkooperij en Nel was al heel blij, dat de kleinigheidjes van thee, suiker en melk, door haar schoonzuster meegebracht, échte thee, suiker en échte melk waren.

Dien snaterde den heeten middag vol in een hysterische woordwoeligheid. Heftig en geprikkeld beweerde ze, dat ze eigenlijk niets met familie te maken wou hebben; ze zinde boosaardig op haar zuster Neel Burk, met wie Dien al een half jaar kibbelde. Listig wou ze een vriendschaps-breuk bewerken tusschen Nel en Neel, maar wild sloeg Frans' vrouw de intrigeerende schermutselingen van dit gekrenkt vernuft af. Wou zoo een slobberige kaars de zón aansteken? En Nel suste het heete gesnater met een paar bruisende woorden van hartstocht. Dien krabbelde valschelijk terug, toen ze Nel's oranje-achtige, felle oogen woest zag fonkelen van verontwaardiging. Toch verbeet ze zich. Ze was jaloersch op de vriendschap van Nel voor Neel en tegelijk op die van Neel voor Nel. Bij haar schoonzuster schimpte ze op haar zuster, nerveus, opgewonden en vol kwaadaardige gehumeurdheid; en bij haar zuster maakte ze in allerlei vormen haar schoonzuster Nel verdacht. Het kwelde haar helsch dat ze tusschen de genegenheid van die twee geen wig kon drukken en een dubbele breuk veroorzaken.

Onder den uitval van Nel knipperden Dien's zenuwachtige oogen, befrommelde ze weer onrustig haar platte borst, en snel zwenkte ze met een boos praatje weer naar

haar man en het slechte leven dat hij haar gaf. Toch bemerkte Nel een geheel nieuwe gekkigheid in haar. Zoo liet toch ieder mensch zijn staart bekijken, mijmerde zij. Had Corry nu ook niet een zwaai van moeder's aardje te pakken,... háár trots en vroegere heerschzucht? En likte Dien nu niet de malligheid van vader Scheendert? Tot Nel's verbazing deed Dien bijna niets anders dan over het Oranjehuis spreken, met zúlk een opgeblazen vervoering dat zij er van in den lach sloeg. Dien's mond gaapte als een oven wanneer ze over de heerlijkheid van Juliaantje begon. Het kind was een snoesengel, om van kruin tot teen op te vreten; een baviaantje, en dót van een hinkerdepinkie!... zonder één mankementje!

Dien's lippen vertrokken krampachtig. Ze kon niet voldoende verwén-, koester- en liefdewoordjes vinden. De koningin,... nee maar, ze sprak over haar alsof ze bij haar aan tafel at, iederen dag. Maar begon ze over den Prins, dan draaide het wit van haar dolle oogen griezelig laag door den appel en keek ze in vervoering alsof ze Onzen Lieven Heer-zélf gesproken had. En dan plots, midden in het hysterisch oogappel-draaien, stootte ze een heeschen gil uit, zweeg ze verward en ontsteld en holde weg.

Twee avonden later kwam ze Nel weer bezoeken, terwijl ze kralen en halscieraden liet rammelen en knarsen aan haar schriel lijf als de kettingen aan een veerboot. Frans zat juist schuw en ernstig met zijn vrouw te delibereeren of het nu niet eens tijd werd naar een zaakje om te zien. Frans meende,...

- Hou je klepper!... snauwde Nel doldriftig, omdat ze niet dulden kon dat die ‘leerlap’ iets eerder waagde te ‘meenen’ dan zij meende.
- As... as... ikke,... stotterde hij afgebluft.
- Ikke,... ken stikke!... dichtte Nel grommend.
- Maar,... as... as... ikke... ikke,... begon hij weer,... nou d'reisies 'n soortemint... fan... fan...
- Wát fan?... donderde Nel.

- Fan... 'n asyltje opset?

- Asyltje?... óp je siéltje!... slijmert!... schimpte ze en Frans beefde van narigheid.

Wat hij bezon was er heusch zoo kwaad niet. Van beesten had hij het meeste verstand. En Frans was dol op dieren en vooral, om verwaarloosden óp te kalefateren.

- Netuurlijk!... sloeg Nel af,... as t'r één manke vlieg in 't land is... gaat tie op joú neus sitte!

Dien lachte en Frans schepte weer moed.

- Mo je mijn es late gaan,... klonk het doodschuchter van Frans' lippen.

- Gaan?... lá je seehonde klautere!

- Ikke... ikke,... stotterde Frans door,... wil soo veul,... sie je,... as... as 'n toevluch veur noodlijdende diere!

- Wie seit je dát foor,... sure aal?... hoonde Nel.

- 'n Toevluch sie je,... klonk het weer bedremmeld en in de war gebracht door Nel's snijdende spotstem.

- Neem dan eerst je eige spok kindere in!... hè je 'n nest fan ses-en-sestig toone!

Dien, meesmonselend onder zenuwlachjes en zenuwgapen, vond het nog lang zoo kwaad niet en ze geloofde royaal dat het onder Frans' leiding een bestig nerinkje kon worden. En Frans schepte argeloos moed in het vertrouwende woord van Dien. In de Bietengang was wel een donkere diepte, een soort van hol, waar hij beginnen kon. Heel tam ontwikkelde hij, geschrikt, stotterend en woorden half aánhappend, ál naar Nel's kijken en gebaren, zijn plannetje en weer ‘meende’ hij.

- Sie je... soo veul as... as 'n ferpleging fan huisbeeste.

- Sekerst de luise fan de Lindestraat!... sneed Nel er sarcastisch tusschen.

- En... enne,... ging Frans ongestoord voort,... ikke... wasch hullie,... en scheer d'r honde...

- As jij nie 'n dag fóór je dood sterft hiet ik geen Nel!... bleef zijn vrouw bits doorhoonen.

- En... ik... ik kepeer hullie... en kestreer katers.

- Soo'n gauwdief!... lachte Nel inéén vroolijk en opgewonden.

Toen lachte ook bedeesdelijk Frans mee. Nou durfde hij zelfs wat meer van zijn droom, zijn lievelingsplan loslaten. En aarzelend, telkens schrikachtig onderbroken bij de puntige en stekelige klanken van Nel's spotstem, vertelde hij dat hij het een zaligheid zou vinden, zang- en ciervogels te verkoopen en te fokken. Hij kende een Artisknecht die hem graag helpen wou. En hij verheerlijkte op zijn schuchtere wijze de paarlgrijze kuif van de kroonduiven; hun groene nekjes, blauwe veeren. En al de lammenadigheid zakte van zijn tong toen hij begon te verhalen van het knusse leventje dier vogeltjes.

Gut, Nel moest zien hoe in Artis die Oranjewevertjes op één stokje bij elkaar kropen, haast in eikaars veertjes doken. En ze had nooit zulke prachtige purperkoeten gezien als daar rondfladderden in de kooi. Dat was nou net niks als één weerlicht van kleurtjes,... zoo'n oranjebuik-papegaai en... en... tamboerijn-duif.

Nel staarde ontsteld en Frans brak stotterend af en keek als een kind, op heeterdaad op snoepen betrapt. En toch leek Nel niet kwaad, alleen beangst dat haar kerel een beroerte nabij was. Zoó vurig had ze hem nou haar leven lang niet hooren spreken. En ze verzoende zich ‘warendig’ met het plan. Frans lachte vrij alsof hij op zijn plat stond en gul beloofde hij dat hij óók kippen en konijnen naast zijn duiven en vogels zou nemen.

- 'n Goeie firma ferkoopt se naam,... lachte Nel... es kijk e wà je uitwerkt!

Onverwacht kwam Neel Burk oploopen, in een korte, witte jak, de blonde haren los over de kleine ooren geward. In het lamplicht fonkelde de kralensnoer op haar blanken hals robijnrood. Ze hield nog altijd even royaal van Nel en ze hielp in den nood zooveel ze kon. Nel was geen grage maag, geen hebbert, dat wist ze; maar een leege buik rammelde niet meer en daarom voelde zij zich

verplicht haar schoonzus van haar eigen armoe te geven. Haar kruidenierszaakje in de Willemstraat was Neel uitgewerkt, maar Stijn zwoegde nogal fortuinlijk in de visch. En nu bracht ze telkens kleinigheidjes voor Nel's gebreklijdend gezin. Met zuster Dien sprak Neel niet en zoodra deze haar zag binnenstappen, streek ze nerveus de klamme en bibberende handen over de platte borst, sprong van den stoel, begon vlak langs de muren heen en weer te loopen en heel valsch te zingen. Neel Burk grinnikte om het gekke mormel en lachte spottend naar Nel:

- Me sus mot 'n stooter sangsaad koope,... krijg se stem!

Toen snel, lei ze twee mikjes en wat zakjes grutterij op de tafel en ging onder een lachenden groet de trap af. Toen kon Dien haar nerveus langs de wanden schuiven staken en haar zang stop zetten.

Dien leefde al maanden in een heel vreemde ontroering en vervoering, waarvan nog niemand om haar heen het rechte wist. Zij zélve eigenlijk ook niet, vooral hoe het in haar gegroeid kwam. Als een groote compagnie soldaten, met muziek voorop, door de stad heenmarcheerde, de trompetten zongen in de zon, dan kreeg ze kippenvel. En als dan plots de muziek zweeg en ze hoorde alleen in de stilte ná het krijgshaftig fanfare-getoeter, het rhythmische gestap der mannen, dan kreeg ze bij het kippenvel nog koude rillingen over heel haar wezen. In dién toestand leefde ze nu. Tusschen kippenvel en koude rillingen. Want ze was in het verborgene, heel, heél hevig, onuitsprekelijk-érg verliefd op den... Prins. Deze Doorluchtigheid was zoetjesaan het eenige levende en menschelijke voorwerp geworden, waarvoor Dien nog voelde. Ze had wel meer dan honderd portretten van den Prins in een oud-opgeplakt album bijéén gezameld en ze koesterde dezen schat als een bes een kerkboek. Ze had het met aller-eerbiedigste huiveringen verstopt tusschen haar

versch-gestreken linnengoed, bangelijk verborgen eigenlijk onder den intiemen berg harer onderkleeren en eerst als ze heel alleen was, diepte ze het portretten-album er uit óp, sloot ze trillend de deur en begon ze stuk voor stuk de beeltenissen met vurige, heimelijke drift áf te zoenen, schrikkend en hevige hartkloppingen voelend bij ieder gerucht in de trapportaaltjes. Dien wist wel dat ze zoo een ‘Hooge’ van een koningshuis nooit zou kunnen naderen, maar dat maakte haar liefde nóg vreemder en angstiger van bekoring. Tegenover de breede verschijning van dit mirakel besefte ze in onderworpen kleinheid, het nietige van haár persoontje. Zúlke vaste en trotsche oogen alleen konden haar regeeren. O, o!... hoe durfde ze het in zichzelve uitspreken,... zij, zij, Dien, was verliefd op den man van de koningin,... zij, de gewone vrouw van een diamantslijper. Als de ‘anderen’ uit de buurt het wisten,... hoe dól van nijd en afgunst zouden ze zijn op haar! Ze zwol van trots alléén reeds bij de gedachte. Maar toch moést ze zwijgen, want in haar gezicht zouden ze niets doen dan schimpen en schateren. Neen, haar liefde voor den Prins bleef het grootste geheim van haar leven, dat ze eerst haar vent en de familie op haar sterfbed zou openbaren. Haar razende verrukking zou ook eenzaam blijven, haar bewondering en genegenheid zonder einde en verzwakking. Al maanden lang vergat Dien haar man te kwellen, haar kinderen door elkander te schudden en om nietigheden óp te stuiven als een krankzinnige. Al wat ze dacht, droomde en deed was voor den Prins. Buurtkennissen waren plotseling vreemden voor haar geworden. Ze vond ze ordinair, grof en onzindelijk, en zichzelf te goed en te voornaam voor haar medemenschen. Zij had immers den Prins lief en ze voelde zich zweven. Ze vergat zélfs te jammeren over haar pijnen. Nooit wandelde ze meer ver van huis, omdat ze niet ver... van Hém af wou zijn, van haar album, haar schat! En ze leefde in een gelukzalige zelfbedwelming van illusiën. Den Prins vond ze den mooisten man van de wereld en kleinhartig

van ellende werd ze, als ze bedacht hoe schriel en afgeknaagd haár de Prins zou vinden.

Ze had al de prachthoudingen en standen van Hem bestudeerd, zijn glimlachen en groeten met tranen van ontroering bekeken en weer óverbekeken zonder er ooit genoeg van te kunnen krijgen. Telkens rilde en beefde ze weer als ze eindelijk, na uren bezien en bekussen, het naar oude stijfsel riekende album wegsloot onder haar linnengoed. Altijd opnieuw kleurde ze van verlegen schaamte dat ze Hem daár verborg en tegelijk doorjubelde haar een wonderlijke vreugde-ontroering dat Zijn verafgoodde wezen er lag, in háár kast, stil en verborgen tusschen haar kleeren.

Sprak er iemand toevallig in haar omgeving over Hem, dan begonnen haar oogen te fonkelen alsof ze de koorts kreeg, deed ze niets dan zenuwachtig lachen en op alles instemmen wat de menschen haar vroegen. Dan martelde haar de benauwenis dat zij zich onwillekeurig zou verraden. Wat ze voor den Prins voelde was immers heilige liefde en daar mocht ze geen sterveling van reppen. Ze zou bloû en beschaamd wegkruipen voor Hém als hij het ooit ter oore kreeg, dat ze zich niet sterker gedragen had; dat ze als een beteuterd Jantje voor Hem zou komen te staan. Ze mocht zichzelf zooveel lavei geven als ze wou, haar tongpunt mocht niet vrij afratelen wat die wist van haar smachtende hart. Want de Prins kon met haar doen wat Hij wilde. Ze zou zich voor Hem offeren, laten martelen, levend verbranden. Als Hij maar in het leven ongedeerd bleef. Och, dat kon haar dooie-haan-van-een-man niet begrijpen en de uiesmakster Neel niet en haar broer en haar kinderen niet. Dat was nou ereis een effetief gevoel, als er een mensch maar ééns op aarde ondervond. Bekende ze het haar kerel, dan kreeg ze een stomp voor haar gezicht waar ze de huur van overhield. Het droop tóch allegaar op de vrouw neer, ál wat de mannen in kwaadaardigheid uitoefenden. Maar verdriet, echt chagrijn kénde ze niet meer ván dat ze den Prins beminde. Ze

leefde in één vreugderoes, als de koningin met Juliaantje in de stad was. Met wild genot zou zij zich onder de trappelende hoeven van Zijn dragonder-voorrijders-paarden hebben kunnen gooien, in de jaloersche en angstige hoop dan te worden wéggedragen,... door Hém opgemerkt. Ze leefde in een wisselende woeling van hevige ontroering. Woedend werd ze op de Jordaners die den Prins niet donderend toéjubelden. Beurtelings was Dien fel jaloersch op de koningin, op de hofdames, zelfs op de palfreniers en koetsiers, die zoo maar vlak achter den aanbiddelijk-gegalonneerden rug van Hem zaten. Zag ze Hem voorbij gaan, dan kon ze plots zwemmen en duiken tegelijk. Eerst kreeg ze een machteloos, inéénzinkend sterfgevoel. En wild daar overheen, terwijl haar knieën nog knikten, een dooréénstorming van allerlei tegenstrijdige gewaarwordingen. Wilde vreugde dat ze Hem zag en dat hij er was; jammerende wanhoop dat Hij doorreed, niet stopte vlák voor haar voeten en niet kon zien hoe haar oogen van vuur en liefde afbrandden voor Hem; angst dat Hij zou worden beschoten; haat tegen alles wat haar verhinderde bij Hem te zijn.

Dan kwam ze thuis, het bleeke en afgebeulde gezicht doorbrand van venijnig-roode opwindingsvlekken; barstte ze plots uit in huilen, zonder een stom woord van verklaring te geven. Haar man, met de zwarte handen pas van de fabriek, moest haar dan sussen, zoetjes toespreken, wat haar nog heviger deed gillen en trampelen. Dan, in ernstige vlaag, wou ze het raam uitspringen, wat Piet met worstelende kracht en gesteund door de kinderen, haar nog juist kon beletten. Stoelen trapte ze óm en plots schoot haar stem dolkijvend uit, schold ze haar kerel, haar kinderen blind! Hij had eeuwig vlekken op zijn jas, raasde ze naar haar vent, die zíj moest beredderen! Nooit liep zijn horloge gelijk; of altijd voór, óf altijd achter, waardoor zij geen veiligheid meer had met koken. En eeuwig sprak hij met kerels en wijven over haár en maakte hij zijn zwaartobbende vrouw in het geniep bela-

chelijk. Ze hakte en vitte voort, op hem en de kinders. Die liepen altijd met ineengeknoopte, losse schoenveters, vuil, slordig, alléén maar om het genot te smaken hun moeder te hooren bekladden. Ze keef en schold uren lang, tot onverwacht een vriend van haar man opliep en de heele hagelbui óversloeg naar zonneschijn. Dié hield van Hém,... den Prins; dat wist ze en ze stoeide, sloeg leut, werd schuin, aanhalerig en dol vroolijk, zoodat haar vent stond te gapen van onthutsing. Na zoo een dag bleef ze een week wel in bijna bedroefd-nederige en gewillige stemming. Ze vitte, keef, hakte en schold niet. Ze sprak heel zacht en heel lieverig. De kinderen koesterde ze met teedere stem, innig gebaar en streelend woord. Haar man kreeg alles op tijd; zijn eten, drinken en kleine vergenoeginkjes. Ze kookte lievelingsmaaltjes en zij zélve at bijna niet, leefde stil en zacht en in een soort tranceachtige vereenzaming. En toch was ze nooit gelukkiger dan in dié stemming. Haar woede was uitgestuipt; ze had niets dan een beschroomd verlangen naar steun, naar... het album. Daarwas Hij... en had ze Hein het ongestoordst van haár! Nu dacht ze zich tezaâm met Hem, in een kuische, eerbiedige vreugde. Iedere zachte stem die tot haar sprak deed haar weenen van stille ontroering. En alles betrok ze op het hartstochtelijk geheim van haar verborgen liefde voor Hem. Dan werd het weer maanden achtereen, de droomerige, stille, afgodische aanbidding in de afzondering, voor dezen vorstenzoon; leefde ze met het bestaren van zijn oogen, zijn handen, zijn voeten, in zoo een huiverende verheerlijking van Zijne Doorluchtige Hoogheid, dat de dagen om haar vergingen zonder dat ze het merkte. Uren na uren schreide ze, maar nu van een ongeoorloofd geheim en angstwekkend geluk, als de stille minnares van Hem,... terwijl Hij haar nog nooit had gezien,... en zij van Hém... ieder gebaar kende! Ze onderdrukte alle geprikkeldheid, smartelijke wanhoop en onrust, om met blanke gedachten alleen naast Hem te leven. Haár was de genade der Liefde geopenbaard als

een wonder, en dat moest nu voortaan haar hoogere levenstroost zijn. Doodgemoedereerd kon ze weer haar babbeltje houden met Jan Steen uit de Oranjestraat, met Heintje Lawaai uit de Goudsbloemstraat, met Jantje Allementi van de Passeerdergracht, als zij maar 's Maandags, op wel twintig verschillende ansicht-kraampjes Hem mocht koopen, met uitgezuinigd weekgeld. En zoo bleef ze in de zachte bewogenheid van haar gedachten het huishoudelijk werk afdoen en toch... bij Hem.

Eerst had ze in haar dronken vervoering en zinnelijke begeerte zoo hevig en wanhopig den lijflijken man willen bezitten, dat een erotische waanzin in haar bloed leek geslagen. Toen had ze het raam willen uitspringen, zich vergiftigen, groote geldstukken inslikken, om maar van haar kwellende hartstochten áf te raken.

Nu was uit deze verbijsterende gevoels-woeling de offerende, geheime liefde alleen overgebleven, die zich in alles met Hem kuisch samen-dacht. De zoete illusiën van haar leugen-fantasie vlochten de bloemslingers en tooiden haar droom-werkelijkheid. De meest núchtere dingen volbracht ze in een soort zenuwachtige geluks-emotie, zoolang ze haar rustige stemmings-evenwicht behield. Begon een vreemde en jagende beklemming haar naar de keel te klauteren, dan trachtte ze weer dieper weg te duiken in haar liefde en de gedruktheid van zich áf te gooien. Plots kreeg ze dan zekere machteloosheid in het kijken. Den ganschen dag trilden en dansten haar oogwimpers en voelde ze zich als het ware kippig worden. Ze zag alles in flikkeringen en roode kransen. En dan inéén weer dobberde vlak voor haar pijnlijk-stekende appels van alles een dubbelbeeld. Dat deed haar ontstellen en weer onrustig voortwerken. En geen drie minuten bezig of ze zag Hem weer. Verstelde ze de kleertjes van haar kinderen, dan bad ze in stilte, dat ook ééns voor Hem te mogen doen. En als Hij dan geld wilde geven, dan zou ze fier ópspringen van haar... ‘zetel’... en glimlachend wéigeren! ‘Uit liefde, vorst’,... zou ze bleek stamelen.

Verstelde ze haar mans broek, dan smeekte ze dat ze ook eens die van den Prins mocht opknappen.

Ze sprak zelfs een enkelen keer en schijn-schertsend, haar man aan als... 'Heer gemaal',... zooals ze dat wel 'ereisies' gelezen had in 'romanse boeken'. En wat ze dan zei, meende ze zóó hevig en den toestand onderging ze zoo écht, dat ze plotseling bleek op een stoel neerzonk van aandoening en Piet geschrikt met een glaasje water kwam aanrennen. Alles leefde om haar mee in die zelfbedwelming; want zoo ook hielp ze Nel, in de vaste overtuiging dat ze Hem óók eens mocht bijstaan. Om het onuitvoerbare en onmogelijke bekommerde Dien zich nooit. Als ze zich maar mocht indenken dát ze het voor Hem dééd. Ze leefde en loog het zich zoo benard, ontroerd en met oppersten wil in, dat het tot een lévende waarheid in haar werd en dat het tóch gebeurde, al gebeurde het niet. Al sloopte ze haar zenuwen onder zulk een valsche en verdoovende geluks-bevrediging, ze kón niet meer zonder het genotzieke koesteren van haar hersenschimmen. En wanneer het orgel van Lange Jan er een zonnig middagje al heel vroeg bij was, genoot ze onder het aanhooren van de straatmuziek als nooit te voren.

Van avond had Dien geen enkel genoegen van een ander willen bederven. Ze sprak niemand tegen, deed heel lief met de kinderen voor wie ze kleur-suikertjes had meegebracht en zelfs Frans overrompelde ze in zachtheid. Behandelde ze hem anders als een knecht, een suffen leerjongen, opzij gestooten, naar voren en naar achter geduwd, dien ze, ál naar ze het in het grillige hoofd kreeg uitjouwde of belachelijk maakte, van avond stond ze hem bij met vriendelijke woorden.

Het duizelde Nel... Zóó een gek, ongedurig en wispelturig wijf had ze nooit in haar leven ontmoet. Het leek compleet een comedie! Zoo zat ze te grienen en te schelden en dra weer te flikflooien als een dief van haar eigen fatsoen. Vandaag zette ze een keel dat je haar aan het

Karthuizerplein kon hooren, morgen was ze haar stem kwijt en fluisterde ze heesch als een verkouden kraai. Dán liep ze óp met vuilen baaien rok en een zakdoek over haar knar,... dán weer als een dame met zes roode veeren op een ‘reuzehoei’ die niet eens door de tramdeurtjes kon. Vandaag met vijf lappen op haar mouw en gaten in de morsige kousen, morgen met geel-gestrikte schoentjes en bijna een harembroek.

Nel lachte naar Dien toe, wat ze van haar streken dacht en alweer bleef haar schoonzus onverstoorbaar. Toen echter Corry tegen half twaalf inkwam sprong Dien onrustig van den stoel op. Ze was vol onberedeneerde en dolle driftigheid tegen de mooie, jonge nicht. Al wat ze aan wreveligheid en ergernis had ingehouden kon zich plotseling tegenover Córry fel ontladen. Dié meid had haar wel eens onder verschrikkelijk gehuil zien wegkrimpen. Naast Corry kreeg ze angst en driftgevoel tegelijk, wist zij zich niet meer te beheerschen. En daarom stapte Dien nu haastig wég, terwijl Corry, van haar kant, altijd onbedaarlijk-spottend en minachtend begon te lachen als ze haar magere, leelijke en boezemlooze tante thuis ontmoette. Nel noemde dat pikanterie en een veeg over Corry's wang waard.

II.

Op een blauw-lichten, maan-helderen schemeravond brak er schuin tegenover Nel's deur, vlak voor de morsige en afgebrokkelde kroegstoep van Teun Platvoet, krakeel los. Uit de Lindedwarsstraat was een stoet dreigend-gebarende vrouwen saamgedrongen in roerig geschreeuw en schel gevloek. Met alle winden en weerwinden raasden ze voort, ziedend van toorn en opgewondenheid.

Een violette walm omdampte de nauwe, donkere huizen, en van de vervuilde en gehavende trapjes holde een wilde

[+] menschenbent naar de herbergstoep. Uit de armelijke bovenvensters of achter kapotte ruiten verschener in blank-blauwen maanschemer, gezichten en duistere lichamen van kijklustigen. Over de halve onderdeurtjes bogen vrouwkoppen naar elkaar toe, in spot, woede of grimmigheid. Gemeene kerels lalden er liedjes doorheen en wierpen rondrennende kinderen, die voor hun voeten ravotten, tegen de straatkeien omver. De droeve vervuiling der armoebuurt kwijnde onder den spokerigen schemerschijn en de kijvende jammerstemmen sloegen néér uit de ellende-woningen van hoog en daverden óp uit de diepe, holzwarte kelder- en ganggaten van Linde-straat en dwarsspleten.

Mie Haarlemmer Mug van het zuur- en schaftkeldertje, stapte voor den stoet uit, krijschte woest en beangstigend naar Ka Paraplu, die doldriftig meedreigde en meevloekte, terwijl ze een slaperig kind van vier jaar op haar arm hield.

Nel Scheendert hing over het venster. Barendje zat binnen op de tafel te spelen met zijn fopspeen en Leendertje drong eerst zijn orgeltje en toen zijn blond kopje tusschen raampost en moeders lichaam, om goed te kunnen zien wat er op straat gebeurde.

Een lange vrouw schreeuwde uit den schemer naar Nel wat verklarende woorden op, over het geval, dat Pannetje Pap te zouten hing tusschen Paschen en Pinksteren,... maar ze verstond haar niet. Eindelijk vernam ze van Kikkie-Schik-bij, een naar Nel toegebukte buurvrouw van drie-hoog-vóór, en van Schoppen Na, twee-hoog-achter, die nu op één-hoog-vóór over het raam hing, dat Pannetje Pap afgedroogd zou worden.

Pannetje Pap had zijn vrouw schandelijk mishandeld en gekoejeneerd. En ieder buurmensch wist dat er niemand goedaardiger onder haar mutsje uitkeek dan Pannetje Pap's vrouw. Nu zouden de verontwaardigde Jor-

+ Afgedroogd worden: een pak slaag krijgen.

[+]daan-furies een refreintje op zuipzak's nek trommelen zooals hij de laatste jaren en maanden niet meer gehoord had. Ze zouden dien rondzwervenden papper de vrijheidsmuts besteken met de karwats en het bier rond hem laten schuimen, dat het ópspoot tot de nokken.

Den vorigen dag was de dronkaard woest zijn huis ingestormd en had hij zonder besef en rede de goeie werksloof van een vrouw besprongen. Hij had zijn wijf de haren uit den kop gerukt dat ze rauw gilde van pijn, en toen nog in krankzinnig wreedheidsbegeeren haar het gezicht gewond en bloedend afgetakeld. Dát werd de toeschietende en helpende buurvrouwen te veél en daarom besloten zij in elkaar opwindende heftigheid, de geranselde en vernederde Jordaanvrouw te wreken. Want Pannetje Pap zat weer doodgemoedereerd... te pappen in de drollige kroeg van Teun Platvoet, alsof hij niet een lage gewelddadigheid op zijn kerfstok had staan. Over put en korenschuur moest de zwabber heengesleurd. Zoo een roofhaai kende zélf geen meelij; hij zou het óók niet ondervínden! Nu, in den duisteren avond, moest hij de kroeg uitgedreigd en overgeleverd worden door den makken herbergier, aan de verontwaardigde en gekrenkte vrouwen-van-de-buurt.

Al luidruchtiger drong de stoet óp in den violetten schemer, tusschen de koker-enge straat die walmde in haar armoeleven. De vrouwen scholden naar de kroegstoep, vloekten en raasden dat een knuppel hem den rug zou smeren! Hoe kon Teun zoo een dallesdekker, zoo een schoft nog te hachelen geven,... zoo een gannef,... zoo een sjikkere schurk.

- Lekke schuit!... spoog Mie Haarlemmer Mug naar de groene hor van het kroegraam.

Want daarachter school zijn bange en luisterende kop weg, benauwd voor het zwellend gerucht en de wraakstemmen die ópeischten.

+ Papper: drinker. - Pappen: zuipen. - Hachelen: tappen.

- Scharminkel!
- Hè je de beefert?
- Hiér mit de pad!
- De adder!... schreeuwde doldriftig Ka Paraplu, terwijl ze haar drenserig kind op het bloote lijfje mepte. Al de woedende en beleedigde baairokken en witjakken gierden met Ka mee.
- Adder!... Trap 'm de krink in se knie!

Jan Hamer met schelle vechtstem joeg de woedende vrouwen óp en ook Schildwacht rukte een half-weggerotte houten trapleuning los en duwde ze Mie Mug in de bevende grijpknuisten. Maar Ka Paraplu rammelde als een van slag gedraaide ratel, in een soort hysterische massa-drift aangefuried, bóven het straatrumoer uit. Ze had haar kind bij een buurvrouw even te slapen gelegd om de handen vrijer te kunnen roeren. En nu verscheen ze weer, de geelbleeke drift-tronie in het maanlicht grillig beglansd, tusschen de bende, de magere armen lawaaierig gebarend naar de kroeghor, links en rechts wijzend op duistere kamertjes in de hoogte.

Ka Paraplu stamde voornaam van de heroïsche Oranje Ka, haar oudtante, die, éénmaal getergd, een heelen dierentuin bij elkaar kon brullen als zij den kijvenden strot openzette. En Ka Paraplu wou ook nu haar afstammelingschap eer aan doen, want ze joelde tusschen de saamgedrongen en wraakgierige wijven dat ze dweilen, blompotten, knuppels en karwatsen hadden moeten meebrengen om Pannetje in de kroeg te bombardeeren. Tusschen het wild geroep en gekrijsch kwam Teun Platvoet in zijn overhemd, zenuwachtig aan zijn draagbanden trekkend, in de herbergdeur staan en schoof voorzichtig de stoep op. Een donderende stemmenhoos klotste hem tegemoet.

- Hiér de adder!
- Platvoet!... stoot sijn d'r uit!
- Je ruíte gaan d'r an!
- Doerak... doerak!... Hiér de pad!
- Pak an!... haal op!... de vrouwbeul!

Van alle kanten uit den schemer tuimelden de vloekstemmen naar hem toe en een wraakziedend rumoer omgistte zijn ontstelde oogen.

Platvoet overzag van zijn stoep met schrik het donkerdreigende geraas der verwilderde Lindestraatvrouwen, en begreep dadelijk dat deze woedende en gierende bent niet met afwerende en sussende woorden kon worden getemd. Zware vuisten en naakte armen staken schemerig belicht de maanheldere lucht in. Wreede, zwak-beglansde gelaten gromden elkaar tegen, opgezwollen en dierlijk-grove koppen beloerden grimmig de gebaren van Teun den herbergier op de stoep. Eén vrouw, de haren losgewarreld, ontblootte de borst onder het witte jak en raasde in losbandige zenuwopwinding, dat de zwabber haar de tepels vaneen moest scheuren, zooals hij de vorige week zijn sloof gedaan had! En heftig sloeg ze zichzelf op den naakten boezem, terwijl de vrouwen om haar heen krijschten en gilden als wilde beesten, van toorn om zúlk een daad van Pannetje.

Weer spogen monden vloeken en giftige scheldwoorden uit en enkele der heethoofdige woestelingen begonnen straatvuil en steenen tegen hor en ruiten van de kroeg aan te slingeren.

- Dat wordt meenes,... bromde Teun Platvoet op zijn stoep... Bonk!... daar ging een steen... Bonk!... bonk!... weér een... nóg een!... Krak!... Jezus!... 'n blompot!

Allemachies... hij moest kiezen of deelen. Of Pannetje er uit,... óf de wijven op een of andere wijze verjaagd voor zijn herberg en er dwars tegenin gehakt. Een diep en onheilspellend lawaai en dreiggeroep vanuit de donkere straatverte aanzwellend, bracht bezinning bij Platvoet.

Bonk!... daar knapte de bovenruit door een steenworp.

- Gods-christus!... de kop berge!

Kletterend stortten de glasscherven neer en een woest

[+] achteruit-dringen der vrouwen bracht een kolkachtige golving in de saamgepropte bende.

Teun verdween achter zijn deur de kroeg in. Hij had besloten Pannetje eruit te drijven. De wraakgierige stoet zou zijn heéle zaak afbreken; want Platvoet kénde den nooit loslatenden en altijd woester bijtenden driftaard der Lindestraters, voor niets terugdeinzend.

- We luste je adje.
- Soo'n welbespraakt burger!
- Lá kómme de taartebak!... salle we se rande slijpe!
- Manke baffiaan!... brulde er eén uit een opgedrukten hoop meisjes.
- Baffiaan!... knetterden de scheldstemmen der vrouwen.
- Beest!... doerak!... pruif!... boef van de Tuinstraat!... gierden de meiden weer.

Nel Scheendert gloeide over den raampost van spanning en meélevende woede-vreugde. Dien ellendigen vrouwenbeul Pannetje Pap met zijn saucijzenneus, zouden ze nou eens eindelijk zijn bekomst geven. Ze moesten hem de vlerken aftrappen in de gootmodder. En ze keek dreigend achter zich naar Frans Leerlap, die schuw en zacht een kopje thee zat in te slurpen in het half-donker. Nel haatte de mannen-baasspelerij weer hevig.

Haar temperament brak los als een vuur. Ze voelde zich in haar heerschzuchtige afwerping van alle vrouwslavernij-plichten opnieuw de oúde Nel. Frans kromp onder haar tyrannie. Zoo hoórde het. En ze genoot van de in haar ópstijgende vlaag van dolzinnige drift. Daarin koelde ze haar wrok op alles. Ze kon nú zoomin als vroeger armoe of onrecht zien. Ook nu weer mengde ze zich met heete gretigheid in het straatgeraas en ze schreeuwde naar beneden dat ze den vent moesten rossen tot hij er half dood bij te krimpen lag!

+ Adje: diender (agent). - Pruif: dronkaard.

Al de buurvrouwen, hangend over de étage-vensters, begonnen meé te schelden en te grommen tegen Pannetje Pap's misdaad. De mishandelingen van den vrouwenbeul werden al zwarter en somberder bij-gelogen, en het onrust-brengende verhaal zijner kastijdingen groeide van raam tot raam en van verdieping tot verdieping al meer en meer áán als een gruwelijk bedrijf van zijn mannelijke wreedheid. De violette schemerlucht floerste een blank-trillend gordijn als van lichtende waterstof over de maanglanzende, donkerende straat naar omlaag, en de avond-huizen, bleek-blauw in de wazige maanzilvering, leken wittige rotsen, doorscheurd en gespleten.

En overal achter de vreemde flakkering der lichtende ruiten en de open vensters dromden de bleek-beschenen gezichten der kijkers, luisteraars en verhalers, en van weerskanten der trap- en stoepwoningen klonk schelscherp gefluit, hoon- en dreiggeroep, tusschen de wegstervende stemmen-echo naar afgelegener wijken.

Heel de Lindestraat was in rep en roer, deinde in krioelende beweging en van de kokernauwe gangen schoot het kei-lawaai wég en aan. De tierende vrouwenstoet in den maanschijn bewoog spokerig in de witte jakken, die blauwblank vlakten boven de donkere lichamen, en een somber-fantastisch schaduwspel leefde in vluchtigen gang op gevels en over stoepen heen.

Ka Paraplu en Mie Haarlemmer Mug droegen de toortsen der woede het hoogst. Ka Paraplu was door niets meer te houden. Het vreeselijke furie-gezicht, door een adergezwel aan den neus afzichtelijk gedaemoniseerd, draaide en wendde naar allen kant waar vrouwen stonden en overal klonk de hysterische wraakhuil van haar stem tusschen het tierende tumult van de straat. Zij vertelde de omstanders dat de vrouw van Pannetje Pap, Leentje Nageldraad, een bloedeigen nicht was van Oranje Ka.

- Merk Hoera!... schreeuwde Trammelant ertusschen.
- Hoera!... Hoera!... krijschte een bende jongens.

+

- Stil!... donderde Stalen Toon,... lá 't wijf spreke!

En Dirk Pepermunt riep mee:

- Stilte!

- Bloedeige nichie fan Oranje Ka,... vervolgde Ka Paraplu,... soogoed as ikke!

En met furiënden trots vertelde ze de omstanders dat Oranje Ka haar rok van een vlag had gemaakt en haar blouse van een oranje sjerp en dat ze in haar levende ééntje indertijd had gevochten tegen ál de socialen van Amsterdam!

- In de ha-ring-ton!... zong weer een troep jongens.

- Bekke dicht!... schold giftig weer Jan Trammelant.

En Ka, de zenuwoogen dól van opwinding, vertelde door en beweerde dat de afstammeling van Oranje Ka, die de kerels d'rlui nekken knakte en kraakte als notedoppen, het niet kon dulden dat een andere ‘bloedeigen’ nicht door zoo een ‘schiebaart’ in het graf geranseld zou worden. En al de buurvrouwen bekeken stouthartige en wraakgierige Ka, de afstammeling van de fiere Oranje Ka, met gapend ontzag, omdat haar oud-tante toch alle ‘socialen’ van Amsterdam tegelijk in één harington had gestopt en omdat zij ‘'t bloedeigen’ nichtje van die spuithaai bleek te zijn.

Dien was bij haar schoonzuster Nel angstig en zenuwachtig vóór het vecht- en straatrumoer uitbrak, opgeloopen. De politie kuierde maar liever een straatje om, pruttelde ze naar Frans die geen woord durfde rondbrengen uit sidderende vrees voor zijn opgewonden vrouw. Op zulke uren wist hij zelf niet waar zij thuis hoorde; in den hemel of in de hel. Maar Dien stoorde zich niet aan het schichtige gemijmer van den huishoudelijken verschoppeling, leefde alleen in éigen wereld-

+ Schiebaart: hier: mormel-bakkes.

van-gedachten. De Prins... de Prins,... ach, als die nou eens ooit zooiets overkwam als Pannetje Pap. Een zalige gelegenheid om zich op te offeren! Ongenood en onbedankt zou zij voor Hem in de bres springen. Ze beefde van hevige ontroering. Al wat onder haar oogen gebeurde in den lichten zomeravond, doorleefde ze diep en met rillende gezukzaligheid, als gebeurende met Hem. En ze staarde bleek en ontdaan naar beneden in het vrouwengewoel gelijk een gehypnotiseerde, strak en verbijsterd.

Toen de gierende bent weer een ruit inwierp kwam Platvoet met Pannetje Pap voor zich uit, in de deuropening staan, terwijl de dronkaard zich verwrong en angstig terúgdrong. De twee wankele leuningen van Teun's stoep waren al weggebroken. Politie-hulp gaf niets.

De wijven zouden iederen dag weer terug keeren en naar wraakbevrediging zoeken.

Toen Pannetje Pap op de stoep verscheen, de deur uitgeschoven door den herbergier, het lichaam saamgekromd van angst, huilde en loeide er een oorverscheurend stemmengekrijsch los. Pannetje, instinctief, grabbelde terug tot dekking naar de kruk. Hij waggelde en bonsde tegen het hout, maar Platvoet had hem uitgeleverd en de deur in het slot achter hem toegeslagen. Hoera!... snerpend gefluit en een wraakgierig-wild spotgeroep klonk te allen kant en sloeg hem als een brandende golf van ziedende woede de klamme dronkemanstronie in. Hij waggelde op de leuninglooze stoep en zijn vaal-blauw gezicht leek paarsgroen onder de valsche mengeling van lantaarnschijn en zilverig maanlicht. Een beestachtig, half rochelend geroep brak los:

- Hiér adderkreng!... hiér langest je kromme latte!
- Ouwe brasem!
- Glimmend gassie!

De laffe zuiper wankelde, slingerde aapachtig schuw de lange armen rond zijn onbeschermden kop. Een meelijdende vrouw van een eerste étage gilde rauw:

- Geen messe wijve!

Naast haar zwartte als een moor, de kop van een schoorsteenveger.

Pannetje Pap wou probeeren een stoeptree af te stappen. Maar rond hem drongen de rijen, naar wraakbevrediging-smachtende vrouwen óp en honderden handen grepen om zijn beenen. Dadelijk nuchter van angst, sprong hij terug en smakte zich in volle zwaarte met een zwaai tegen Platvoet's kroegdeur aan, die stom gesloten bleef. Toen inéén barstte de dronkaard in een afgrijselijk huilen uit, dat als een wilde, ontroerende jammer boven het zuchtende gegrom der straatmenigte klonk.

Maar de Jordaanvrouwen walgden van den laffen grienvent, die wél zijn lam-zacht vrouwtje halfdood ramde, maar zélf voor de straf en de vergelding huiverde als een inbreker voor het getraliede gevang. Een stoet witjakken sprong tegelijk de stoep op. Uit een der bovenwoningen raakte een kerel slaags met zijn vrouw, gek van wraakzuchtigheid, toen hij haar belette een ketel kokend water over den kop van Pannetje Pap uit de storten. Pannetje kermde als een bezetene en liet zich den stoepsteen afsleuren. Toen hij eenmaal op de keien lag, sprongen Ka Paraplu en Mie Haarlemmer Mug naar voren. Even zonk het geraas tot een dreigende stilte in. Ka Paraplu en Mie Mug stootten hijgend wat klanken uit en gebaarden zonderling.

- Onder onse hakke mot ie deur!
- Vangt ie 'n gebraaje hen!

De Jordaanvrouwen hadden allen begrepen, nu de vergeldende wraakfuries spraken en bevelen gaven. Als onder een plotseling commando stelden de woedende witjakken zich in twee rijen op, wild en onstuimig de opdringende kijkers achteruit duwend. Een golfgewoel brak los onder de Lindestraters. Alles drong terug. Gegil van onder den voet rakende kinderen klonk angstig als in een straatoproer bij een politiecharge. Meiden vochten met jongens op stoepen en in kelders. Van overal spatte

en schuimde lawaai en ruzie. Uit een der bovenvensters van verre roffelde een spotter den donkeren aanvalstrommel, wat benard en onheilspellend de wraakstemming der Jordaners verergerde. Ka Paraplu's snoekenkop gloeide scherp en vlekkerig óp in het lantaarn-schijnsel. Met Mie Mug bukte ze zich over den op de keien kronkelenden en zich modderzwart schurenden Pannetje Pap, die schokte onder de hondsche handen-aanraking der wijven, alsof hij een sidderrog had vastgeklemd.

De meiden scholden hem voor oorworm en pissebed en joolden smaadnamen naar den dronkaard.

Eindelijk hadden honderd klauwen Pannetje Pap op de wankele bibberbeenen gezet. Hij voelde den verschrikkelijken straat-adem als een heeten, zuigenden walm om hem heen. Ze wezen hem dat hij weg kon van hier, door den tunnel van vrouwen heen.

Ze voelden de koelzinnige berekening hunner wraak, die niet spontaan was uitgekraterd en losgespogen. Met Pannetje Pap moest afgerekend om al zijn mishandelingen en de ranselende, nu toekijkende beuls zouden een les krijgen om nooit meer te vergeten. De mannen hadden gedacht dat de woedende wijven zich doldriftig op den verschoppeling zouden werpen. Dan was hij wel te onttrekken geweest. Maar zóó ging het niet, kreeg hij zijn verdiende loon. Naar twee kanten, schuin op het Karthuizer-kerkhof gesteld, liep de lange vrouwen-brug uit. Alle wijven hadden een pantoffel of laars van den voet gelicht en in de handen als wapen gekneld. Pannetje Pap keek met vaalgroen gezicht, bejeukte zijn paarsen saucijzen-neus en nam toen plóts een sprong tusschen de vrouwen, een eind de tunneldiepte inschietend. De wraakneemsters bijéengedrongen, muurden zich tegen elkaar vast, hieven snel de handen boven de hoofden en een woedende zucht ontkreunde als één geluid hun borsten. Klakkerend-dof klonken de hakslagen op dronkaard's kop, nek, handen en armen. Even van pijn zich inéén wringend als een afgeranseld dier, schoten zijn handen

los en hamerden de kastijdingen neer op zijn dan geheel onbeschermd hoofd en ontredderd, geel, afzichtelijk-bebloed gelaat.

Scheldwoorden mokerden neer en de hartstochtelijke vrouwen, in de donkere straat bleek overglansd van het maanschijnsel, leken terecht-stellende heksen, dansend om hun walmende brouwketels in den nacht. Pannetje Pap waggelde struikelend voort, zwaaide van links naar rechts, terwijl de wijven hem al verder met stompen, hakken en stooten den tunnel uitdreven, tot hij aan het eind, gewond, bebloed, van pijn kermend en half bezwijmd, bewusteloos neerzonk met een doffen smak bij de trottoir-goot van het Karthuizer-kerkhof.

Toen ze hun slachtoffer als een berooid en zielloos schepsel daar zagen neerzwaaien in diepste vernedering, was er onder de terechtstellende vrouwen een bange driftontspanning gevolgd. Even staarden ze allen roerloos van ontdaanheid naar den afgeranselden zuiper, die met zijn aangezicht in de goot gedoken, bloedend neerlag als een geschonden lijk. En hoog goot de maan een witzilveren waas over de donkere Karthuizerboomen, die zacht mischten in den blauwlichten hemel.

Plots, van een dwarsweg, schoot een klein, tenger, blond vrouwtje aan. Ze had den naam van haar man hooren noemen. Dwars drong zij door den vrouwenstoet en de menschenmenigte die Pannetje Pap van de kroeg af gevolgd was, en naar vóren rende het wijfje, jammerend:

- Jesis!... mijn kérel!... mijn kérel!... Heb jullie 'm tóch geslage!

Het tengere, uitgesloofd-bleeke vrouwtje huilde hevig alsof ze bij een afgestorven beminden man stond. Het had niet gedacht dat zoó gauw de buurtvrouwen hun wraak-bedreiging zouden volbrengen. Nou hadden al de laffe kerels hem in de pekel laten zweeten. Zij was toch het meest gekrenkt en in haar kracht gebroken. Daar lag nou de armhartige spartelaar, stom, met de klem in den mond.

De wraakgierige buurtvrouwen, herademend en bekoeld na de volbrachte kastijding, voelden zich onder Leentjes smartelijke verslagenheid, diep vernederd. Zacht gegrom en dof gezwijg zonk om haar jammer heen. Met nijd en woede werden oogen gericht op het adergezwel van Ka Paraplu's gezicht en ook Mie Haarlemmer Mug voelde zich beklemd onder het stille gedreig der vrouwen.

De getuchtigde lag onmenschelijk weemoedig te kermen.

Leentje, zijn vrouw, kreeg water uit den stoelenmatterskelder vlakbij aangereikt; bette zijn bebloeden kop en een wond in het hoofd, waar een stuk vleesch was uitgehakt. Ze wiesch het bloed van zijn nek en haren, koelde zijn gescheurde polsen en handen. Al de omstanders stonden beschaamd en geroerd om zulke aanhankelijkheid van de getrapte en mishandelde huisvrouw, die Pannetjes benauwd ademende borst ontblootte en niet eén schepsel een verwijt deed; alleen smartelijk-zacht en inwendig snikte en schreide. Toen ze hem de oogen wischte met teedere zorgzaamheid, kwam een agent. Maar honderd vrouwenhanden weerden dien af, grepen den nog pas verafschuwden beul voorzichtig beet en droegen hem stil en beschaamd den stoelenmatters-kelder in aan den hoek, een armoekrot dat als een besmet hol de Lindestraat was ingegraven.

In sombere stilte verspreidde zich de menschenmenigte.

En Leentje bleef waken bij haar afgeranselden man. Zoo ging de nacht voorbij van een ‘bloedeigen’ nicht van Oranje Ka, die niets bezat dan een onderworpene zachtmoedigheid, gewroken door een andere ‘bloedeigen’ nicht van Oranje Ka, die alléén haar wraak wilde uitleven.

III.

Toen na een week Frans Scheendert weer schilderswerk had gekregen ontspande zich het scherpharde

gezichtsvel van Nel, blij dat ze nu het paard niet meer aan den staart te betoomen hoefde. Van haar man's plannen was de eerste steen nog niet gelegd. Dien beweerde wel dat hij schitterend zou slagen met een asyl van miauwende katers, kromme en jankende honden, roffelende kanarievogels en kool-verslindende konijnen, maar Nel schudde het hoofd en spoelde zijn verfkwasten uit. Dien's mond opende zich snel op en neer van verbazing als een kieuwdeksel, onder Nel's spottende onverschilligheid voor de mooie plannen. Ze bedacht in de vlucht wel stekelige antwoorden; ze vond haar broer een ‘snotdolf’ en een ‘lijmperseel’, dat hij zich zoo liet beschateren door zijn ruw wijf, maar intusschen ging Nel verder en keek over Dien heen. Tot haar ontsteltenis zag ze den ouden, hevighoestenden buurman van vierhoog-achter, neven haar huis, niet meer de trap afstappen.

Jan van Hoorn, die geheel vreemd en onbekend een zolderkrotje in de Lindestraat bewoonde, voor zestig centen weekhuur, werd door niemand in de buurt aangesproken. December van het vorige jaar had hij het vertrekje betrokken, klauterde Jan hoestend en hijgend de stikdonkere trappen op, met zijn uitgeteerde lichaam; maar Februari was hij zoó ziek geworden dat hij zijn straathandeltje niet meer kon voorttrekken.

In vier volle maanden had Nel hem niet meer op de keien gezien. De oude hoester en zwerver, naar de buren dachten, liep met boendertjes. Zwaar voorover gebogen als een spitter, schoof hij langzaam den weg af, half blind en onzeker om zich heen tastend. Iederen morgen hoorden de Lindestraters zijn vreeselijk-scheurenden hoest als een donker geblaf door de buurt. Iederen morgen om negen uur begon hij zijn rondgang in de stad en iederen avond laat keerde hij weer, doodmoe, stil en krachteloos, het hoofd zwaarder ingebukt naar den grond, nu en dan leunend tegen een stoep als een hoestkramp hem overviel en blauw wurgde van benauwing. Nooit maakte Jan van Hoorn het een buur lastig. Hij ging en hij kwam zon-

der gerucht als hij niet hoestte, de boendertjes aan een koperdraad om zijn arm slingerend.

Jan van Hoorn zag er heel vervallen uit in zijn oude, afgesleten jas, maar toch nooit gehavend en smerig. Hij behoorde tot de zich schamende armoedigen, die toch altijd fatsoenlijk willen leven en voor den dag komen, en hun smartelijke ellende en honger verborgen houden voor ‘vreemden’. Hij verafschuwde het bedelen en jammeren, zelfs al werd hij door den huisbaas met woning-uitzetten bedreigd. In de wisselvallige kansen zijner straatnegotie vond hij een schamel brok brood; toch liever zóó dan met snorren, al kon hij daarmee braspenningen zweeten. Nooit vroeg hij iemand op zijn krot en ook nimmer bezocht hij een buur. Nu hij niet meer op straat mocht werd hij eenige keeren in de week door een twaalfjarig jongentje bijgesprongen, dat wat boodschappen voor hem deed en, een enkel maal, door een oude vrouw van driehoog-achter onder zijn zolderkrot. Niemand wou hij tot ongemak zijn. Hij stierf liever, hoe hard en pijnlijk hij ook lei op zijn vuns, onverfrischt stroobed. Maar Nel, even lichtelijk uit haar ellende ópgebeurd, had hem niet vergeten. Het eerst had zij de oude, gebukte gestalte opgemerkt in de straat en dadelijk met haar innige goedheid en het smartelijkdiep bewogene van haar ziel als ze ellende zag, het een-zaam-afgezonderde en het stil-trotsche verborgen armoeleed van den voorover gebogen Jan bespeurd. En zoo had zij heim, als het even kon, 's morgens over het trapdeurtje afgewacht en Jan, vóór hij zijn stadszwerftocht inzette, een warmen bak leut de paarskleume en bloedlooze handen ingeduwd. De eerste maal had hij den krommen rug stram overeind geheschen en met het hoofd achterover Nel de oogen ingekeken. Hij dankte stil en ontroerd terwijl zij haar tranen nauw kon bedwingen onder zijn mistroostigen en vereenzaamden blik. Nel kon niet rustig op haar stoel zitten eten als ze wist dat vlak naast haar zoo een rampzalige stakker, een van alles verlaten medemensch, zich zat dood te kniezen in zijn jam-

merlijk eentje. Zoo was ze altijd geweest en zoo zou ze blijven, tuchteloos goedhartig, ruw en royaal, gulgevend in een onbewuste godsvruchtigheid, terwijl ze er woest tegenin vloekte, omdat zij zich voor haar eigen weenende medelijden, met alles wat gebrek had en schooierig ten onder ging, schaamde. Eigen leed beet haar lang zoo niet als de narigheid van anderen en wanneer ze wist dat er ergens honger geleden werd, dan voelde ze zich in staat, in onberedeneerd-anarchistische onstuimigheid een misdaad te doen van dolle drift om ál degenen te straffen die in deze barbaarsche wereld een medemensch brood onthielden. Dat was voor onberedeneerde Nel in haar hevigen geefdrang het meest verachtelijke en smadelijke dat in het leven bestond. Dat wond haar óp, sloeg haar van binnen kapot, liet haar scheldwoorden uitbraken tegen armenverzorgers, gluiperige liefdadigheidsmenschen en werkloosheid-comité's die de deur op een kiertje hielden voor het dallesvolk. Dan liep ze met den woedenden kop in op een zeurderigen diaak, of een treuzelend liefdadigheid-naar-vermogen-bezoeker, die niets kenden van hun honger, hun vernederende ellende en hun getraptheid.

Ook nú weer beefde ze voor het lot van den stillen, krachteloozen Jan van Hoorn. Toen ze bij hem het krot opliep, stootte ze angstig het lattendeurtje van den zolder open en bleef toen hevig verschrikt staan. Een uitgevreten lat-beschot bakende zijn vlieringkrot af, schuins weggesneden van een soort turfhok der buren. Door een bestoft smal vensterluik doezelde het achterdak een onderschept schaduwlicht naar beneden, dat somber neersloeg in een paar groote, groene oogen die wijd-bewegingloos naar het luik te staren lagen. Op een vuilriekend stroobed lag de oude man, van God en alle menschen verlaten, zóó alleen en diep ellendig, dat Nel in een snikkend huilen losbarstte. Die trieste, vergane eenzaamheid viel óp haar als een slag op de hersens, greep haar als een lichamelijke kwelling, een martelende pijn. Ze had het willen úitschreeuwen en nu knaagde ze op haar knuisten, den ze-

[+]nuwmond ingedrukt om haar eigen ontroering en haar snikken te smoren.

Ze wist wel dat de oude hoester tering had, maar dat het zoó gauw met hem zou afloopen kon ze niet vermoeden. Toen ze zelf, vele maanden van Frans' werkloosheid geholpen werd, dorst ze dien vreemden buur niet te bezoeken omdat ze, in armoe, met leege handen en een kletsenden snater komen, een gruwel vond. De buren zouden haar toegekrijscht hebben: Zég Nel Stampvol!... roof het brood niet van je éigen bloed en vleesch! Zelfs Neel Burk zou het vervloekt hebben te helpen als ze had gehoord, dat Nel van de gekregen hulp andere ‘vreemden’ wegdeelde. Daarom had ze ook niet naar Jan van Hoorn durven vragen. Ze draaide er wel schuw omheen en wel vroeg ze: ‘Hub jullie die oude stakker nog eens bezocht?... Misschien leit hij wel te krepeere in zijn eentje,... hij is d'r ommers heel alleen op de wereld?’... Maar de buren antwoordden met zulke schauwe grollen en schimpende grappen en met zóó felle haat-uitvallen naar den ‘vuilen hoester’ die 's nachts al de kinderen wakker blafte, dat Nel, om zich niet meer te ergeren, de informatie staakte. Zoo een vent drong, naar het buurt-gevoel, de eigen lui het vaarwater uit en hoe eerder hij van de trappen danste, hoe liever dat den Jordaners was. Nel kende de hardvochtige, wreede onverschilligheid voor een ‘vreempie’, een wijk-insluiper, een jajemer en kitteloorigen drinkebroer die misschien zelf een stiekem krautertje bleek.

Maar Nel dacht telkens aan Kilometerboekje, ook zoo een mismoedig zwerver, van wien ze nu al bijna twee jaar de stem niet had gehoord. Ook dié robbedoes kon op het oogenblik dat zij fijn zat te schransen, wel hier of daar onder den naakten hemel te sterven liggen, zonder dat een menschelijk schepsel hem zacht de oogen toedrukte. Wel was Jan van Hoorn een heel ander oudje dan Kilo-

+ Jajemer: drinkebroer. - Krauter: politie-agent.

meterboekje. Die guit zong dwars door zijn misère heen. Jan van Hoorn bleef stil, mijmerend en heelemaal in zichzelf gekeerd, te midden van het menschengewoel, afgezonderd alsof hij alleen op een eiland woonde.

Maar nu ze voor zijn bed stond wist Nel zich niet langer in te smoren. Ze voelde zich wee en naar, onder de lucht van het vochtig-rottende beschothout en den stalachtigen stank van het vervuilde stroobed. De oude man keek, toen Nel nader schoof, vreemd-wezenloos naar haar óp. De holle, groene oogen bestaarden haar strak en om zijn mond zenuwschokten schichtige pijntrekken. Zijn ingezonken wangen leken in het groezelige luiklicht van zwart vel overgrauwd. Eindelijk uit de wezenloosheid traag tot besef gerakend, scheen hij Nel te herkennen en plots schoot om zijn ontvleeschden mond een trek van smeekende hulpbehoevendheid. Hij probeerde dadelijk zijn armen onder een paar dekvodden uit te werken en overeind te kruipen. Maar Nel belette het hem toen ze zag hoe hij lag te beven van koortskou in het smoorheete krot. Nel schreide nu onverborgen, bukte in naar zijn trillende oogen die plots ontroerd en koortsig blonken van een onverwachte blijdschap.

- Ik... ik ben siek... heel siek... moeder,... stamelde hij met een benauwd-hijgende borst naar Nel. Nel wou hem sussend doen zwijgen, sprak er van, gejaagd, dadelijk den dokter te zullen roepen. Met diep troosteloozen glimlach, die als een zachte pijntrek den mond ontstrakte, weerde hij haar diensten af.

- 't Is nou toch gedaan...

Hij had ommers al zooveel drankjes noodeloos geslikt. Wat hij noú naar buiten bracht, daar hielp geen likpot, geen staal, geen droppels, geen boerenradijs meer aan. Als smaak en spog zoo zuur waren als hij nu proefde, dan was het afgeloopen.

Weer wilde Nel er iets bemoedigends overheen pleisteren en weer grabbelden zijn bevende, uitgemergelde handen naar haar toe.

- Seg niks moeder... niks segge.

Hij zuchtte zwaar en het zwarte gezichtsvel scheen zwellend óp te rimpelen onder zijn benauwde ademhaling.

Toen zweeg Nel, beseffend dat zij tegen een stervende sprak, die den dood als een verlossing voelde. Ze hoefde dezen zeventigjarigen arme niet óp te kalefateren met valsche praatjes. Hij vreésde de zwarte diepte niet. Stil, heel langzaam vertelde Jan van Hoorn dat hij niemand op de wereld had.

- Alleén, sie je...

En hij brak hijgend en benauwd af. Nel keek en smeekte hem niets achter te houden.

Hij wou niet van de armen begraven, hijgde hij...

Nou was zij gekomen...

Nel voelde zich rampzalig. Als hij nu maar niet zou vragen bij te springen. Ze had niets, niets! Maar Jan vroeg niets, lei alleen naar het luik op te staren, stil krimpend van pijn en benauwdheid. Weer begon hij zacht, heel droef, de stem in een zwak afgehapt gefluister onder het beklemde ademhalen... dat het zoo goéd van Nel was...

- Dà... je... nou gekomme bin... moeder.

Nel schokte en voelde zich beschaamd.

- Soo... 'n medemensch... is ies... ies... moeder...

Weer brak hij zwaar hijgend af. Een hoestkramp doorschokte zijn uitgeteerd lijf dat kronkelde en wrong op het stroo. Snel hijgde zijn borst onder zijn dekvodden op en neer en langzaam ging hij verder:

- Ik... ik... hou nie... van misbaar... moeder... 'n Mensch moet stil kenne sterrefe... as... as... tie 'n rustig gewete heit... vat je?

Nel huilde verborgen.

- As... as... die... gemeene hoest... 's nachs... maar nie soo anhield... Ikke... ikke... slaap nie meer... dà's... 'n besoeking!... Weer suste Nel.

- Sie je... eers ging 't een beetje...

Zijn adem floot eng door de diepe reutelende stem heen en zijn groene, groote oogen groeiden hol in het licht.

- Huil je... moeder?... Nie doen mensch... ik doch je sterreker...

Hij hoestte weer met zware schokken, dat zijn bed schudde.

- As... as... God d'r nou maar gauw... een end an maakt.

Jan leed hevig en toch wou hij Nel niet aanspreken.

Een mensch moest niet klagen, wordt toch nooit begrepen. Alleen zijn nachten,... slapeloos,... dat vreeselijk luik boven hem... éénzelfde stukje hemel... Nee, hij kón op den dood niet wachten!

- Sie je moeder,... ik heb geen geduld... Dat wachte op de dood... As God... d'r nou maar gauw 'n end an maakt... Die pijn!...

Nu kermde hij toch en greep naar zijn borst. Benauwd keek Nel rond. Ze zou het niet langer houden! Snikkend lei ze wat neer, drukte hem de polsen en ging toen snel weg. Tóch had Jan haar wat willen zeggen.

Een paar dagen later kwam ze weer oploopen, bracht ze wat verfrisschends mee. Nou zag ze den droeven glimlach op Jan's ingezonken gezicht. Even klaagde hij weer over de alleene nachten. Geen óóg dicht.

- Sie je moeder,... dat is nie te harde... as... as... God d'r nou maar 'n end an maakt...

En weer, doodzwak en uitgeput, vertelde Jan van Hoorn dat hij toch nog een paar koude guldens had overspaard voor zijn begrafenis. Nel zei hij het graag... het lag hier, in dien hoek links,... onder zijn boendertjes in dien rooden zakdoek.

- Nie... nie fan de arreme begrafe,... moeder! Achter zijn adem zoog de benauwde borst lucht, zwak-slurpend als het geluid van een afgegliste schaafkrul. Toen viel hij in een half-bewusteloozen sluimer, de oogen wijd-bewegingloos open. Nel kón niet meer en rende weg. Ze waarschuwde de buren en haalde zelf den dokter. Toen deze 's middags het gezengde krotje instapte, bleef hij paf van zoo een armoe, aarzelend rondtasten. Nel bracht hem bij

den zieke, die nog sliep met open oogen. Er was niets meer aan te doen. Nog enkele maanden kon hij leven. En de dokter stapte weg.

Een week later hoorde Nel 's morgens van een buur dat de ouwe het had afgelegd. Nel schrok hevig.

- Hij is dood thuisgebracht,... voegde Jet er als een schel nieuwtje bij.
- Dood thuisgebracht?... schreeuwde Nel, die er niets meer van begreep.

Toen hoorde Nel het angstige einde van den eenzamen arme, die geen geduld had om op den dood te wachten. Hij scheen al heel vroeg in den morgen te zijn opgestaan en had zich aangekleed. Daarna was hij naar beneden geschuifeld, doodstil,... niémand begreep hoé. De pijn, de slapelooze nachten en de eenzaamheid wou hij ontvluchten, en zich verdrinken... op de Baangracht. Een agent had hem doodsbleek en wankelend het stoepje zien afstappen. Toen hij een eind struikelend had afgelegd, voetje voor voetje, was hij in elkaar gezakt en bewusteloos blijven liggen. De agent had hem opgenomen en met behulp van eenige naar karwei-trekkende werklieden, op een politiepost gebracht. Daar werd hij dadelijk herkend als de hoestende oude-man-van-de-boendertjes uit de Lindestraat en naar huis vervoerd. Toen ze hem de donkere trappen opsjouwden, bleek hij al in de dragende handen bezweken. Op een papiertje lei zijn laatste wensch... voor Nel Scheendert... dat ze hem niét mocht laten begraven van de armen... Zij wist er van,... Nél.

Ik hou 't nie uit moeder,... las Nel... Ik dank je,... je was goed foor 'n arme zwerver... As... se mijn ópdregge... nie... fan de arreme, moeder! Hij had geen geduld en wou niet langer wachten op den dood.

Het papiertje trilde in Nel's handen. Ze kon er geen woord uitkrijgen en dacht te stikken van benauwing. 's Avonds kwam Corry thuis, die Dirk meetrok aan zijn arm. Hij was door een agent naar boven gebracht, omdat hij

's middags in de Willemstraat een levenden kikker in de heete bakolie van een vischstal had geworpen. Nel hoorde en zag niets... Dien kwam oploopen, maar Nel luisterde naar niemand. Dien schold, begreep maar niet dat men...

- Se eige soo oferstuur kon make veur 'n vreempie!

Zevende hoofdstuk.

I.

Mooie Karel leefde in hevige onrust, opgevreten als hij werd door een wanhopend en eeuwig onbevredigd blijvend verlangen. Tusschen zijn zwaar-uitputtend zomergezwoeg met de nachtvlet, loerde hij op het spoor van Corry, zoodra zij den lichtveerenden voet op den Zeedijk plantte, tusschen het schelkleurig gewoel der steeg- en slopvrouwen van het allerlaagst allooi. Nel Scheendert wou hij nooit vragen waar haar dochter rondslenterde en ook Neel Burk niet, om geen argwaan te wekken. Nel immers stond dadelijk fel overeind met haar smaadnamen naar Corry, de loszinnige meid en Neel knipoogde zoo schelms, dat híj zelfs van stuur raakte. Corry kwam de laatste weken weer geregeld in ‘De Gele Ballon’ bij de beruchte tante Lien. Ook Karel zwierf nu van de zeven avonden zes op den Zeedijk, met de beschamende zelfverwijten dat iedere zot zijn eigen marmot koestert in het geheim.

Mooie Karel kende den Zeedijk als den Jordaan, van kei tot nok. Hij slenterde er al rond van zijn tiende jaar af, als kibbelend ventje met buurtjongens en jeugdig-verliefde buurtmeisjes, die elkaar nog argeloos lintjes en gekleurde wol het haar invlochten.

Later had hij er de mooiste Jordaanvrouwen zien heentrekken, eerst uit louter zucht naar afleiding en om eenige avonduren althans te ontkomen aan den martelendeentonigen arbeid op een donkere fabriek of bedompt atelier; en nog later velen zien ten ondergaan in beestachtige dronkenschap of genotlooze, maar betaalde hoererij. Hij kende het warnet van kronkelsloppen en stegen van

[+] den Zeedijk op een prik en de meest gevaarlijke klopjachten en vechtpartijen van alle soorten liederlijke kroegen, danskelders en clandestiene bordeelen had hij meegemaakt. In dezen walmenden vuilnisput kende Mooie Karel de afgrijselijke dellen, die alleen van roofbedrijf en misdaad leefden en voor wie soms zelfs de laagst-gezonken souteneur beefde. Mooie Karel doorkuierde doodgemoedereerd met een gnuivend woord en praatje, een lach en een onverhoed-aangebrachten kopstoot, duistere stegen waar geen eenzame agent het waagde bij scheemring in te stappen, uit angst voor bloedende mishandelingen. Karel kende geen vrees voor flikkerend mes of piekpunten van een ploerten-mepper. Hij bezat de vermetelheid van onbewust-romantische naturen, die het gevaar uitlokken, tegemoet gaan en tarten. Hij beschimpte de Hollandsche apachen-benden van den Zeedijk, met hun nachtelijke dreigementen, hun beleedigende vecht-snoeverij en hun vrouwen-kwellende laagheden. Meér dan eens had het slaag op zijn tronie geregend, wanneer ze hem laf met een clubje overrompelden. Maar een dag later hadden Mooie Karel en zijn vriendenstel dan zoó wild en bezeten geantwoord, dat de heele apachenbent schuw en ontdaan was terugggekrabbeld met gesmoorden wrok in de angstige knuisten.

Mooie Karel sprak met de diepst-gezonken lichtekooien en straatroofsters, die op het pikdonkere Kolkje, in tijden van ellende, zich in een duistere trapholte voor een flesch bier prostitueerden. Hij kende al hun bedrijfstrucken en misdadige geweldenarijen; hoe ze argelooze of dronken kerels meelokten in kelder of bovenwoninkje, om hen daar te laten besluipen en overvallen door een monstergemeenen vechtpooier die de slachtoffers munt sloeg, bedwelmde en beroofde. Hij kende al deze roofschurken stuk voor stuk, bij naam en toenaam; hier een verongelukt militair, een luie en verdoemde ellendeling,

+ Munt alaan: tegen de slapen slaan.

[+] die zijn trage klauwen alleen gebruikte om zijn ‘slet’ te ranselen als haar lijf te weinig opbracht; daar een verzopen arbeider, doorbrand van misdadige moord- en vechtinstincten, die niets liever dan bloed en duiten zag. Elders weer een lustelooze leeglooper, die de beangstigde en naar genegenheid hunkerende meiden ontstelde en afstootte met een afzichtelijk-gemeene dreigtronie, of door een bestiale woede en overheerschings-drift ze tot onderworpenen en starende willoozen maakte.

De kleine, gevaarlijke logementjes der modder-morsige zijstegen en rat-grauwe Achterburgwalletjes, omhuiverd van een vaalrood lampschijnsel, in de rimpelende grachtdiepte weggedoken bij brak vuil water en rottende uitwerpselen, had Karel als Jordaan-jongen van zeventien al bezocht. Hij was toen al stikduistere gangetjes ingeslopen en trapjes opgeklauterd, twee handspannen breed, moord-donker en leidend naar verborgen hokken waar liederlijkheden werden bedreven, zóó gruwbaar, dat hij er nog van rilde als de herinnering begon te werken; holen, waar geen agent binnendrong, al waarschuwde hij nieuwsgierig-glurende voorbijgangers. Dat alles had Karel binnen balie, en van naald tot draad kende hij de geschiedenis en de lotgevallen der voornaamste Zeedijk-booswichten. Geen kroeghouder van deze wijk, of Karel had hem de oogen ingeloerd. Met Stijn had hij de ‘jonges’ ontmoet, de valsche kaartspelers, de kwartjesvinders en de exploiteerders van minderjarige meisjes. Onder verhittenden drank en vadsig geluier, hun snoeverij aangehoord. Hij kende hun symboliseerende taal, hun wulpsche gemeenheid en het laf-moordzuchtige van hun brutaal karakter. Ze schimpten op handenwerk en ‘peesen’. Ze speelden met vlijm-geslepen messen en allerlei getatoueerde steekwapens. Ze oefenden zich op elkaar in het hanteeren van gummislang, doorscherpt met hoefnagels. En Mooie Karel wist, dat al de souteneurs-misdadigers niets met

+ Peesen: ploeteren.

[+] heviger drift haatten dan den stille, en de ‘fatsoenlijke’ burgers. Hij kende de wraakgierige sluipaanvallen van pooiers die in het stadsduister, in parken of nabijgelegen wijken hun meid in het nachtdonker volgden en op een afgesproken teeken den klant besprongen, hem de oogen blind gooiden met straatstof of zand. En zonder zelf een heilig boontje in het vechten te zijn, vlug en lenig als een aap, verafschuwde Karel toch hun valsch-gniepige en sluwe verminkingen, hun oneerlijk-listig vuistgebruik en hun dierlijke wreedheid.

En toch, al kende jaren aan jaren Karel heel het venijn en den dollen haat der Zeedijkdieven en inbrekers, het verachtelijk-onbeschaamde der gevaarlijke dellen; ondanks walging en afschuw die hij onberedeneerd voelde voor het schandbedrijf van de zich verkoopende vrouwen, rillend van hun armzalig zwerileven in de stinkende luimspiezen, tusschen loensche schavuiten, brandstichters en moordenaars,... tóch had die ros- en rood-overgloeide Zeedijk een aantrekkelijkheid voor zijn avontuurlijken geest. En voor al de vrije en stouthartige Jordaanjongens. Er wás iets tusschen het bonte en blufferige gewoel der hoeren en hun kerels dat hem boeide, roerde en vastgreep. Heél het donkere Amsterdam prikkelde zijn brandende verlangens naar avonturen. Zijn bekussende zitterik kon hij voor den ouden dag vergulden. Nu, nog jong, zocht hij zijn vertier in de slecht-verlichte schjaskelbajes, zoo goed als in de schelle danskroeg. En zoo heel anders dan Stijn, ging Karel Burk om met sliegeraars en insluipers, dieven en misdadigers van allerlei slag. Zijn oersterke slaapkop van een broer lijsde er onverschillig en gevoelloos zijn sulwoord tusschen. Karel niet. Op den Zeedijk klonk jool, scherts, lach. Er vlamde licht, er zong muziek. Het roerde en beet en knaagde in zijn ziel. In alles deed en leefde hij vurig mee en een verdoovend genot vond

+ Stille: rechercheur. - Luimspiezen: slaapsteeên van minst allooi. - Zitterik: stoel. - Schjaskelbajes: bordeel-kroegjes. - Sliegeraars: verraders.

hij het, dwars tegen de duistere geweldenarijen der souteneurs en boeven in te woelen. Maar bovenál was op den Zeedijk... de ongetemde dans en de schuimende hartstocht der nog onbedorven meiden en het worstelen om hun ongehavend bezit. Van iedere mooie meid wilde hij het koortsige nachtleven kennen en dat méé ondergaan, en ál de broeische of bloedende vecht-avonturen waarin hij door hen gedompeld werd. Karel voelde voor de stille en soms oneindige goedheid der eenvoudige zielen, die zich droef offerden in een zoet-misleidend minnespel. Zonder het zichzelf bewust te worden, doorleefde Karel van al deze vrouwen de vernederende werkelijkheid, maar tegelijk de omwaasde poëzie hunner groote en tragische menschelijkheid. Al wat de smeekende en haast bedelende liefde dezer ellendig- of droef-levende vrouwen aan schoone daden in hen onthulde, dat ontroerde Karel soms tot schreiens toe en deed hem beven van een, voor hem zélf onverklaarbare verrukking. Hij was zelf een dolwoest vechter, die zonder geklesseneer er op lós ranselde, al greep hij een turfbak met de blinde knuisten. Hij haatte de kerels van valsche slimmigheid en sluwe bedenksels, vooral tegenover het rokkenvolk. Hij leek een stout minnaar, maar tegelijk een angstwekkend ópvlieger. Ook hij kon een sarrende vrouw afrossen. Toch noóit uit wrang en ziek behagen in haar pijn en vertrapping, zooals de pooiers op den Zeedijk. Hij bleef wel spotter en losbol, verleider en lokker, maar altijd bewonderend de vrouwelijke gracie, de fijnere innigheid en teederheid hunner illusioneerende naturen, het muzikaal-bewogene hunner verlangende zinnen. Zelfs tegenover de lichtekooi, vernield door gemeene en grove uitspattingen, cynisch en hardvochtig geworden in over-verzadigend zinsgenot, behield Karel dat huiverende gevoel van onbewusten eerbied voor de vroúw en eene, als kiesche bescherming zich aanbiedende genegenheid, die hem dadelijk van een wulpschen en zieken genieter onderscheidde. Diep meelij en een alles-vergevende overgave voelde hij voor haar smarte-

[+]lijke zwakheden, al walgde hij van het schande-bedrijf en hun slaafsche onderwerpingen. Hij hield evenveel van hun weedom, droefheid en stille melancholie, als van hun vreugde-opwinding, boert en jool, omdat hij zelf de vrouwelijke zachtheid gelijk een verborgen kwelling aan zijn eigen felle en stormwilde daden voelde knagen. Onder al zijn woeste vlagen, doldriftige uitvallen en giftige oproerigheden, zijn heftig episodieke minnarijen, bleef de zachte treurnis en de zoete geheimnis om al het gebeurende met hem en de vrouwen leven als een onverklaard raadsel en geheim voor zijn eigen meesleepende zinnennatuur. Want nooit bracht de bevredigde liefde hem de streelende geluksgevoelens waarop hij bedwelmend had gewacht en vaak gaf hij al zijn levensvuur aan de minst-begeerde, onthield hij het teedere liefdegenot aan de meest-verlangde, terwijl hij er zelf naar snakte en alleen op die koortsige illusie maanden en maanden had geleefd.

Het zacht-vragende en met oogen smeekende verlangen van een niet begeerde vrouw bracht hem zonderlinger en benarder in de war dan het uittartende gedrag van een trots en koel-zinnelijk wezen. De eerste stemde hem droef, gelaten. De laatste gaf hem juist zijn mannelijke fierheid en onafhankelijkheid terug. Hoe vurig hij ook de gunstelinge van zijn hart begeerde, hij zou haar den pinknagel ongeroerd laten als zijzélve niet in de volle drift en onstuimigheid van haar vrouwelijke verlangens tot hem kwam. Het ruw-overrompelende haatte Karel Burk juist zoo hevig in de behoje-bikkers. Wanneer een meid wild belust was op een ander, dan bliefde hij haar niet tegen den zin. Hij kon ook lokken naar min en voor een mooie vrouw, haar streeling en liefdewoord, zou hij zijn leven gegeven hebben. Want heerlijk vond hij het intieme raadsel van iedere vrouw als vroúw, te naderen. Als er 's avonds in zijn buurt of op den Zeedijk wat te snibbelen

+ Behoje-bikkers: souteneurs.

viel dan wou hij weten hoe dié wrange, koele, strakke, of dié fijne en coquetteerende zich zou gedragen onder dát onuitspreekbare, hét verlangen, ze allen onrustig doorjagend; hoe ze dat zoete geheim van hun vrouwennatuur, dat verborgene, weggeplooide, zouden onthullen in hun minneleven en liefde-daden. En vaak dreef hem een verlangen naar de ontraadseling van dat aller-intiemste vrouwgevoel gretiger tot handelen, dan de zinnelijke genietingen zelve. En al deze schepselen, in de volle woeligheid van hun daden, of in de sombere drift van een beangstigend zondegevoel, ontmoette Karel op den Zeedijk en in zijbuurten. Niets bedwelmde Mooie Karel zoo als de lévende straat, bracht hem zoo snelle en wisselende gemoeds-bewogenheid; het opene en vrije bestaan dezer menschen in hun wemelende soorten. De lage losbandigheid der liederlijke en dronken dellen tusschen de vechtende en jattende capsonesgasten, in al hun streken, listen en diefachtigheden, boeide hem even sterk als de schuchterheid van een nieuwelinge op de vlakte, die kampte tegen haar instincten en hartstochten. Wat Karel Burk daar bekeek, zag hij niet, maar wekte een wonderlijk spel van zijn grillige en duistere droomen, waaronder de werkelijkheid verzonk. Dan eerst werkten de diepere instincten en de oerkrachtige energie van zijn diersterke mannennatuur in een dolle en overdadige verkwisting van levensmacht. Heel de ongebondenheid van zijn aard en de wilde losworsteling van dwang, tucht, liet hem droomen van een onbeperkte handelingsvrijheid en een leven en gelukkig wezen, geheel op éigen wijze. Hij huiverde, zonder er zichzelf iets van te kunnen verklaren, onder den aandonkerenden hemelgloed der zware en heete avonden, zooals deze 's zomers neerzonken over het Y, en de lucht paarsgoud en wonderlijk zacht-stralend deden nalichten boven den rooden damp van het Centraalstation; een koel briesje zilt de Prins-Hendrikkade langs woei naar den broeischen en zwoelen Zeedijk. Alles beroerde hem in de groote-stadswijken. Als hij 's winters,

op sombere en stormachtige avonden langs het uitgestorven Kolkje liep en hij zag den nacht zwart grijnzen en tusschen zijn eigen zwarte water-schaduwen wegsluipen, en hij zag op het verschrikkelijk-verlaten en gevaarlijke Kuipersgrachtje in de stikduistere hoeken en steeg-kronkelingen, schooierige zwervers schuilen in waterpijpen of smerige karren, dan rilde hij van ellende-gevoel en griende er een menschelijk meelij in hem rond, dat naar een woedenden uitweg zocht, al schaamde hij zich voor zijn eigen teerhartigheid. Dan, met schokschouderen en een verdrietigen lach, liep hij den ópvroolijkenden Dijk weer over, waar hij afgebeulde zwoegers hoorde zingen en joedelen. Maar van binnen toch zoo vergiftigd en vergald van chagrijn-stemming, dat hij veel gauwer watjetoe's onder de luidruchtige pooiers uitdeelde dan hij zelf wilde. Hij hoorde het schelle muziek-lawaai in een verdoovende moedeloosheid; hij zag op zomeravonden de stoepen vol hurkende en lurkende vrouwen, met gifstemmen elkaar bekijvend; hij zag het geloens, gegluip en gesluip der boeven, afzichtelijke tronies en moordzuchtige koppen en altijd toch... zwierf hij weer terug naar de verborgen plekken van het duisterst Amsterdam, tusschen Wijngaardstraatje, Oudezijds- en Wijde Kapelsteeg, met hun schauwe en vunswalmende logementjes. De bloedrood beschenen maar duister-getemperde gordijntjes der dievenkroegen, het schemerlicht der slaapstee's, de fluisterende souteneurs-stemmen op de dooréénwarrende kruispunten der Burgwalletjes, hij wist wat ze beloofden en de kerels besmonselden, onder een vale lantaarnvlam in het avondduisteren. Altijd weer doorleefde hij in zijn eentje het donkere, geheimzinnige nachtleven dezer vreeselijke buurten, waar de burgerij daags lustig en rustig doorheen kuierde zonder een asempje idee van het beestachtig-gemeen dat te loeren stond achter jaloezie-latten, scheemrige horretjes, uit achterkelders aan het morsige water of uit spiezetjes met draaideuren heel aan den nok. En als Karel Burk dan zag

[+] hoe roekeloos en lichtzinnig vreemde varensgezellen, scheef-smoelige Chineezen, gek-toegetakelde Maleiers met stroohoeden en op witte pantoffels, deze buurt met haar kolkjes en warstegen inzwierven, dan nam hij zich in eigen genotsbevrediging voor, mee te slenteren en een oogje in het zeil te houden. Al haatte hij politie als gezagsranselaars en stille smerissen als vuile insluipers, toch hielp hij ze, door zijn ridderlijke hulpvaardigheid, zijn dollen, toomloozen moed, zonder het zelf te willen, tegen het geboefte.

Soms, en wel plotseling, kreeg Karel een kokhalzenden walg van de vroolijke buurt. Tusschen het bedwelmende dansen, zuipen en vechten, het heet-opjagende lollen en scharrelen, voelde hij zich lijk een verongelukte Hein, rampzalig en diep melancholiek. Wat woú hij eigenlijk bij die smiechtige jatters, zakkenrollers en roovers, die vuns stonken in hun werkkleeren naar oude schuiten, parkbanken of wagensmeer? Dan bleef hij een poos weg en als een échte Jordaan-jongen verzette hij de bakens naar de Pijp of Indische buurt.

Plots werd hij na weken weer dronken van zijn eigen krachtsbewustzijn. Wat?... Zou hij voor die robbekloppers en leelijke getuigen-jassen wegblijven? Was hij bemiore? Hij? Alles was weer joppe in hem. Dan kon hij zich niet langer zelf misleiden. Hij haakte opnieuw naar den rossen roes van den Zeedijk, naar de ontroering, het stralende en verhitte leven. Neen, nu wist hij het weer, de prikkeling van het wisselende en bonte gerucht dezer misdadige buurt had hij noodig, was hij aan verslaafd geraakt. Hij zou er in ten onder gaan, dat voorvoelde hij vaag, als in al zijn hartstochten, maar dat deerde hem niet.

Ginds, grinnikte hij sarcastisch, was nog het grimmige zondebankje van de Halleluja-juffertjes, die hem met vroom en lijzig gezang zouden begroeten. Zoo een

+ Bemore: angstig.

[+] dominee Pekpoeier kon hem ook bestrooien met waarschuwende woorden en hem zalvend over de ziel strijken. Maar hij crepeerde liever in het schuwbarige logementje ‘Maagdenburg’ op het stiekeme Kuipersgrachtje, dan te likkebaarden naar bekeerde vroomzinnigheid. Hij verlangde, hoé kort ook, te léven in al zijn kracht en in ongetemperd genot. Hij wou zélf een pad kiezen, al liep het regelrecht naar het majem of den dood. Wat hem zelf vormde en schokte en wat er bleef onder de werking zijner eigene dubbele gedachten, dát zou hij zich verzorgen.

En zoo bleef hem het minnespel met de vurige rokkenzwaaisters een zaligheid. Karel slurpte den doorzwoelden geur van hun lichamen; hij hunkerde naar hun liefde en naar de openbaring van hun verdriet. De hoffelijke conventie der opgevoede heeren tegenover vrouwen was in Karel Burk een natuurdaad. Hij wou dat al de vrouwen van zijn vechtmoed en geweldige lijfkracht gebruik zouden maken, onder de hachelijkste omstandigheden. Het werd geen loos babbeltje, dat het zinnelijk begeeren hem stoeiend de lippen opdrong. Hij meende het diep en bewees met feiten. Al wat er groeide en bloeide in zijn hei-bewogen, oproerige maar onbewust visioenaire ziel, dat strooide hij voor de schoenpunten der buurtvrouwen, verkwistend en verbluffend. Hij troostte de neergetrapten. Hij beurde ze óp met kwinkslag na kwinkslag. Hij speelde den grappenmaker en hij was een soort beschermer van de meesten en een stout lefzetter voor allen. Ze bewonderden Karel, al beefden ze voor zijn drift en vechtwoede. Maar niemand liet zich door vragende stemmen van vrouwen zoó gauw weer zoetpaaien als híj. Onder den zwirrel van zang, het verdoovende, orgelachtige geraas der harmonica's, had Karel zijn meest gelukkige uren. Zeer verliefd, altijd verliefd, zwierf hij met de mooiste Jordaanmeiden, nog ongeschonden en onbe-

+ Majem: water.

dorven, in deze tuchtelooze buurt veiliger dan in de Willemstraat, onder het afgunstig geklepper en valsche gegluur der jaloersche wijven en kerels. Hier onthulden ze Karel Burk al de geheimen van hun eigen openbloeiende hartstochten en hij drong intuïtief dan zóó diep in hun verborgen wezen doór, dat ze éérst ontsteld hem terugduwden en afweerden. Zoo iets verwachtte hij en toch wist Karel dat hij de waarheid had gezegd.

Op zíjn wijze poëtiseerde Karel zijn ontrafelingen van hun vrouwelijke karakters en eigenschappen. Hij was niet bruut, rauw, klaar-voor-de-daad, maar hij speelde het minnespel met vuur, met zeer fijne gewaarwordingen en onbewust geestelijke genietingen. Hij voelde niets voor de liederlijke ontuchtigheid zijner kameraden, de smerigkrenkende taal en de beestachtige paringsdrift. Onder drinkgelag en verhitting ergerde Mooie Karel zich zelfs, als een schaamteloos-wreede en barbaarsche, bloeddorstige pooier zijn meid, van wier schande hij leefde, uitschold en dan hijgend genoot van hartstochtelijk-uitgespogen beleedigingen. Wat Karel de onbedorven, toch levensgulzige meiden onthulde, was niet het gemeene, waarvan ze zelf alles wisten en vermoedden, het sexueel-opgekropte begeeren, hun drang naar verdooving en zwelgpartijen,... het was het liefdegevoel zélf, de duizelende dronkenschap van het liefde-geluk, waar de wellust slechts zeer zacht langs stroomde.

Maar den laatsten tijd leek in Karel Burk al dat zoethartstochtelijke weggestorven. Tót Corry den Zeedijk weer bezocht en razender, verliefder dan ooit hij verloren ging in eigen gemoeds-stormen. Nu overviel hem weer de liefde-koorts, zoodra hij van verre al den wilden kreten-galm van de kroeg- en dansmuziek hoorde en de Zeedijk, ros en helsch overgloeid, voor hem uit lag; die smalle, van levenslawaai kokende dijk, met zijn wrakke huizen, rauw-gillende en lallende schepselen. Hoe schel en krankzinnig de muziek-jammer der kroegen ook zijn

[+] muzikale ooren inwoei, hij maakte hem machteloos van ontroering en een droef geluks-hunkeren.

II.

Op een koelen avond slenterde Mooie Karel langs de danskroeg van de Slachter. De brutaal-dierlijke tronie van Rooie Dirk, die met vier andere jongens boven het krot woonde, monsterde Karel giftig, al zei de vent brommend gedag.

Rooie Dirk was een berucht messteker en een beestachtig wreed vechter van den Zeedijk. De sletten noemden hem den Slachter, omdat hij nooit dréigde met een nijf, maar dadelijk toestootte en al wilder en duivelachtiger werd, hoe meer bloed hij zag flakkeren. De moordneiging brandde in zijn afschuwelijk loensche, bruine oogen, die heel dicht bijeén stonden en overboogd werden door zware, lichtroode, ineenfronselende wenkbrauwen. Zijn opgekrulde bovenlip trilde lang ná als hij iets gezegd had, vooral van Frans Rosier, met wie hij drie jaar had ‘saamgewerkt’. In heél zijn schouderhooge en saamgedrongen gestalte leefde een stugge, onaanrandbare kracht en een heftigheid, die ieder oogenblik kon losschieten. Karel Burk had al meer dan eens met hem geknokt en over de mat gerold, slaag opgeloopen en slaag gegeven, maar nog nooit Rooie Dirk den tijd gelaten het vlijm van zijn mes hem de ribben in te stooten.

- Soo achtbare heer,... spotte Karel op den knik van den souteneur.

Rooie Dirk drentelde bij, terwijl stoeten meiden en kerels op de propvolle straat, van het Kolkbrugje afrenden met hiha-gejuich en Alpen-gejoedel. Mie Brandspuit, een blonde Jordaansche, haakte Karel aan in vinnige scherts:

- Seg dregpet... verlet je tijd nie mit die boef!

+ Nijf: mes.

[+] Rooie Dirk loenschte afzichtelijk naar de lefmeid en Karel schrok om haar uitval. Hij zei wat goedsmoeds.

- As je 'n mut aarepels in je slabek gooit... seit de laatste nóg... plomp!
- Kijk!... lachte ze door,... se kelére-hande stane te befe!
- Schei uit!... weerde Karel af.
- Veur soo'n verrekijker?... schimpte ze.

Karel lachte, terwijl hij Rooie Dirk, die raar ineenkromp, in de gaten hield. Met Mie Brandspuit had Karel snaaksche vrijages doorleefd. Guitig vroeg ze hem:

- Wenneer trouw je mijn?
- Soodra,... lachte Burk terug,... soodra d'r 'n nieuw stadhuis komp!
- Jij bin soo suiver as 'n blom uit de grond!... spotte Mie terug.

En met zijn mooie, hooge stem klakkerde hij af:

> Rabbe rabbe kassie,
> Toewan lakkie mit 'n kwassie,
> Maak plaas voor de franceise polleneise

En holderdebolder viel Mie Brandspuit in, alsof ze waterstralen spoot:

- Ssst!... ssst!... andersóm... plentie monnie mit de pokke!

Toen viel Karel bij, haar de woorden van de lippen stelend:

- Tjoeke-tjoeke kommelade,... slik je tong in en spreek notting!

Ze ratelden door in het Engelsch-Maleisch der havenbuurt en de lange, hooge en dikke Mie Brandspuit siste tegen Karel's woordenroffel in, alsof ze bluschwerk deed.

Toen Lange Dina en Mooi Netje voorbijwipten, haakte ze plots snel in en spotte naar Rooie Dirk:

- Ooime,... krijg 'k 'n appel?

+ Kelére-handen: cholera-handen.

- Waarheen de reis?... vroeg Karel om Rooie Dirk's aandacht snel af te leiden van de tartende taal der meiden.

- Mag Joos van Vondel wete!... schaterde Mooi Netje.

- Mò je knijse Kareltje,... lachte Mie Brandspuit, doelend op het nieuw en strakgeregen corset van Netje, dat haar zwaar en mollig lichaam van voren geheel wegperste en ze slechts één keer per week droeg,... Mò je knijse!... Op Sondag, as se gerége staat... is se temee sóó!

En Mie bootste caricaturig het afgegladde lichaam van Netje na.

- En... en,... schaterde ze weer hel,... deur de week... sóó!

En plots stootte ze met een bof de bolbuik van Mooi Netje woest naar voren.

Gillend en de lichamen voorover zwaaiend van den lach holden ze verder den Dijk op.

- Se binne d'r ook uit mit 't lootje van mooi weer,... vergoelijkte Karel naar Rooie Dirk, die zinde en zweeg.

Plots schoot het roode gordijn van de City of New-York open en stortte een donkere, woedende troep krijschende kerels de straat op. De langste der bende sleurde een jammerende en tegenworstelende vrouw aan haar polsen voort. Van alle kanten joegen de schrikstemmen:

- 't Is Blonde Leendert!
- Pas d'r op!
- 't Is Leendert!
- Wie?
- Leendert!... Leendert!

Rooie Dirk keek haastig en duwde Karel wild op zij. Blonde Leendert hiette de Koning van den Zeedijk, was een vent van veel geest en smoesvaardigheid, maar tot in iedere zenuw van zijn misdadige wezen verleugend en verdierlijkt. Hij had tot zijn dienst drie vrouwen; Kleine

[+] Coba, Dordtsche Fie en Zwarte Riek; doch de favorite was Blonde Willie. Ze waren de wacht van zijn booswichten-bestaan en allen schatplichtig. Maar de uitverkorene, Blonde Willie, had hij op een ontzettende manier in zijn macht, omdat zij de willigste, meest bevreesde en mooiste van zijn harem bleek. Hij had haar geruild met een kameraad, die Blonde Willie eens zóó had getrapt, dat ze een jaar in het gasthuis een onderkomen moest zoeken. Toen was ze, na haar terugkeer in de danskroegen, in de nog wreedere handen gevallen van Blonde Leendert, die haar met lokkende en hypnotiseerende pourparlers het hoofd op hol had gemaakt, al wist ze zelf niet dat haar vroegere souteneur, alleen door ruil met Leendert, zijn recht op haar afstond.

Leendert sprak van sjanken, als ze maar de pit erin hield. Ze moest maar link toeknijsen en niet meer piemelen. In een gondeltijysie zou ze niet meer getrapt worden, want hij had zelf haar eersten gooser afgeknokt.

Huilende Willie bezag den blonden, slanken en katvluggen kerel, met zijn mooi haar en zijn fijne middenscheiding. Hij praatte zoo link, glad, en alles lei hij met dubbele gedachten open. Zij kriebelde even haar dunne vingers door zijn blond snorretje en zijn zijzacht blond baardje; toen perste ze hem met een snik een zoen op den mond en Leendert klakte wellustig met de tong. Blonde en Mooie Willie was pekaan en over haar wijspen schoof hij een vergulden veemsteker met een valschen diamant.

Nou kon hij er vrij óptoffelen; werd Willie zijn angstige slachtoffer. Toch niet zonder den boef zélf in een verwarrende, innerlijke ellende te brengen. Juist omdat hij haar van een anderen kerel had overgenomen, vreesde hij met schrik en woede dat een ‘ander lief’ haar van hém weer zou afnemen. Dan was zijn lui en lekker leventje

+ Sjanken: trouwen.- Piemelen: huilen.- Gondeltijysie: bordeeltje. Pekaan: hier: voor hem gewonnen. - Wijspen: wijsvinger. - Veemsteker: ring. - Optoffelen: op slaan.

[+] van niets-doen vernietigd, kon hij melk gaan halen. Willie bracht hem het meeste op. Blonde Leendert had zichzelf den Koning van den Zeedijk genoemd, om zijn haremachtigen hofstoet en zijn overheersching van al het geboefte. Hoewel een uitmuntend smid, werkte hij nooit. Zou voor zijn stand een vernedering heeten. Vroeger inbreker, leefde hij de laatste jaren alléén van de vrouwen. Maar hij zoop en speelde zoo grof, dat hij nooit poen genoeg ontving. Toen kreeg hij het fortuintje met Willie. Het blonde scharreltje was jovene! Zij moest met haar lichaam veel geld voor hem verdienen, maar tegelijk prikkelde dat zijn natuur tot een dolle jaloezie. Als een vreeselijke kwelling onderging hij de tegenstrijdigheid van zijn handelen en willen. Ieder maal drong hij bij Blonde Willie er op aan, gauwer klaar te staan voor de betalende kerels en telkens wanneer zij terugkwam en zich had verkocht, schold en raasde hij als een krankzinnige en ranselde hij haar af. Zijn jaloersche woede mierde hem half dood, want Blonde Leendert hield van Willie op zijn manier. Weg te rammelen over de hobbelige keien met de dievenkar was niet zoo erg als haar te zien verschijnen ná de gekochte daad. Hij schold in bezetenheid dat hij vuurmakers vrat, terwijl zij zich met de kerels amusement verschafte en in verfoeilijk zelfgenot buiten hem, haar sletten- hartstocht bevredigde. Dat werd juist Leendert's folterende en scheurende pijn. Hij kon niet dulden dat ze genietingen gaf; hij wilde haar voor hém alléén. En toch,... vóór ze een klant ontving, sprong hij de gang in, leerde hij haar nog eens met liefelijkheid te jatten en alles in te palmen wat ze van zoo een varken los kon morrelen. Tusschen deze twee driften: geldbegeerte die ze alleen kon stillen door haar lichaam te verkoopen, en jaloezie óp dat lichamelijke, knelde hij haar en zichzelf in, en wat hem oorspronkelijk was een haatwrok uit gekrenkt liefdegevoel, werd een ziek genot, de

+ Jovene: uitmuntend.

vreugde haar te zien krimpen onder kastijdingen. Ook Willie onderging genots-ontroering bij de mishandelingen. Schele Bertus, haar vroegere souteneur, leek geen doetje; integendeel, een der gemeenste Zeedijk-boeven. Al de lichtekooien beefden voor hem, zoogoed als voor Rooie Dirk, Blonde Leendert, De Porstok, Boerebakkie, Mottige Toon of Lange Frans. Die dwongen de meiden en porden ze de buik open als ze weigerden. Die wouen een vrouw als zíj niet wilde en vertrapten haar zoodra ze wél begeerde. Voor Schele Bertus had Blonde Willie geen liefde gevoeld, maar voor Blonde Leendert veel. Hoe meer de wreede souteneur Willie ranselde, hoe sterker ze voelde dat de kerel háár alleen en boven al de andere wijven liefhad. Mottige Trien en Schöne Bertha doorleefden het zelfde slaaggenot en ze spraken er altijd over;... als hun kerel niet ranselde had hij een ander liefje; voelden ze zich doodongelukkig.

Deze ziekelijke koestering van liefdegevoel kende Leendert op een prik en hij misbruikte zijn sluw inzicht door altijd te kastijden en te doen alsof hij voortdurend verliefd was. Maar bij Willie onderging hij de lévende en echte jaloezie gelijk een foltering. Hij heette nu eenmaal een gemeene inbreker en dief, maar nog feller pooier, en daarom sloeg hij haar bij de kleinste tegenspraak blauwe oogen of een krommen neus. Zijn razernij barstte het hevigst los als hij bedacht of meende zijn vreeselijke boevenmacht over Willie te verliezen, zijn macht van angst-aanjaging en moorddreiging. Dan gilde en grijnsde hij:

- Je wil van me áf hè?...

En al ontkende ze dan nog zoo sterk, hij voelde het als mogelijk en daarom moest hij haar knauwen. Argeloos had hij haar onlangs met Mooie Karel ontmoet, terwijl ze samen praatten. Zijn oogen brandden inééns rood. Hij wist wel dat Karel Burk liever zich de polsen afhakte, dan een pooiersmeid te rooven, maar Willie wantrouwde hij; ook haar kleinste beweginkje, waar zijn

[+] jaloezie altijd geheimzinnige afsmoes-seinen naar een ander in zag.

En zoo was Blonde Willie nu terug gekeerd met te weinig geld en toch veel te lang weggebleven. Dan zat er altijd 'liefde' achter, beweerde Leendert en hij sloeg haar met de beringde knuisten op de bloedende lippen.

- Smerige dakhaas!... slet!... schold hij, terwijl zijn kop steenrood kleurde van drift.

- Knoedelhert!... laffe keeshond!... stootte Willie giftig uit, van avond den ransel niet alleen als liefde beschouwend.

- Je klepper dicht, Suikerbetien!... krijschte hij grijnzend, met zijn lange beenen haar een trap gevend dat ze voorover op de keien sloeg.

Midden in den saâmdringenden vechtstoet dook Rooie Dirk naast zijn gavver Leendert óp, terwijl Adriaan Blommetje en Arie Bitter meescholden naar de meid, uit puren kijfwellust. De katgrijze oogen van Leendert lichtten van venijn en bij de polsen sleurde hij Willie van de straat op. Hij voelde vlak om en naast zich den beschermenden en dekkenden steun van al zijn vrienden uit spiezen, klapper of val. Hij stond omkringd van zijn wacht, het beruchte stel jatters, vechtpooiers en dieven van den Zeedijk en vooral Manke Willem, die pas huiszoeking wegens moord-verdenking had doorstaan, keek alsof hij de heele wereld wel in brand wou steken.

Karel Burk werd meegedrongen in den kijkerskring. Hij had onmiddellijk boven de herrie uit, de rauwschorre drankstem van Leendert herkend. Toch moest hij juist heel voorzichtig zijn, want altijd, tusschen zulke vechtpartijen op den donkeren avond ingekneld, liep Karel knauwen en stampen op, zonder dat hij kon zien van waar en van wien. De tronie van den Slachter, Rooie Dirk, zag hij zijn kant uitloenschen, valsch, alsof die vreesde dat Karel bij zou springen. Een misslag... Karel bleef

+ Gavver: intieme vriend. - Spies, klapper, val: kroegbordeelen.

[+] zijn bivak houden, al beloerde hij de handen van Arie Bitter en Adriaan Blommetje of ze ook... het nijf trokken.

Karel zag juist dat Leendert Blonde Willie de Kapelsteeg insleurde en in een verschrikkelijken zwaai, haar met het hoofd tegen den muur van een klapper neerbonkte, zóó fel, dat ze gillend voorover sloeg en even stom liggen bleef. Een bloedstroom gulpte door het haar, over de schouders en op de keien. Rooie Dirk schaterde:

- Natte sok!... en hij gierde naar de gevallen meid.

- Sieke knorbig!... schold Simon Kauwbetel mee. Het kookte in Karel Burk en toch zou hij niet bijspringen, omdat hij Willie's aard kende. Als ze zag dat híj haar kerel in zijn velletje nam, zou ze hem, uit dank, de vingertoppen afbijten.

Drie dronken matrozen uit de kroeg van Smit weggezwaaid, struikelden heesch-zingend dwars door de kijkers.

- Zangvereeniging 't schorre kikkertje,... lachte Karel om zich af te leiden.

O, als de laffe pooier het eens waagde een vríje meid te naderen, hij zou hem den strot voor een bang kwartiertje dichtknellen, al stond een dubbele wacht van boeven om hem heen. Karel had óók zijn avondmakkers, jovele Jordaan-jongens; Barend de Duiker uit de Looijerstraat, een beste, immese kerel, sterk als een stier; Jan het Slangenmensch, een bokser van de hoogeschool; dán, een paar geweldige dokwerkers, gehaaide kolendragers en Jaap de Verrekijker, die al drie jaar voor vechten achter den rug had,... een stel Jordaansche jongens, die even hevig de pooiers haatten en gretig op ze los sloegen als hij.

De gemeene boeven popelden van pret dat Leendert zijn meid zoo immes afdroogde en haar een rookhoutje tusschen de kaken klemde waar ze lang op kauwen mocht.

Al de sletten keken angstig toe, wel wetend dat de

+ Nijf: mes. - Gehaaide: pootige, ijzersterke.

[+] makkers van Leendert, als zij maar één vinger roerden tot hulp, zich op hen gingen werpen als wilde beesten. Dan zouden ze een potje rollen waarvan de lui konden roojemen. Twee meiden alleen van den Zeedijk zouden het gewaagd hebben te helpen: Stien de Strottebijtster en Lena Petrolie, twee furies met mannekracht, die zich voor geen tien Leendert's asschewijne maakten; die een agent schepten zoogoed als een sirool en haar eigen souteneurs voor hún grillen lieten bukken als sjikkere gokkers. Maar die twee waren van avond op nieuw avontuur de stad ingekuierd; dat wist Leendert.

Blonde Willie was weer overeind gestrompeld en wilde bleek en bloedend den klapper, waar Leendert haar met geweld tegenaan gesmakt had, inglippen. Maar de Slachter sprong voor de deur en versperde haar den toegang met zijn schouderhoog lijf. Zijn onderlip beefde van hartstocht en zijn roode brauwen warden wild boven zijn loensche oogen. Boerebakkie trok Willie bij de oude japon terug en Leendert grijnslachte om haar mislukte vlucht. Een woest gebrom morde onder de vrouwen. Kreeg ze nou nog niet genoeg? Wat had het niesse gedaan?... giftigden ze onder elkaar. Voor haar kerel niet genoeg verdiend, dien boef, die zijn pens volzoop met bier van háár schandegeld!

Willie huilde en jammerde, drong tegen Rooie Dirk op, maar telkens trok Leendert haar achterover bij de bloedende haren, kletste en stompte haar blauw.

- Hei je genog adder?... schreeuwde hij helsch hoonend, het roodgezwollen gezicht telkens uit het duister opdiepend onder den lampschijn van het huis. Hij kon zijn drift niet genoeg in smaadwoorden koelen.

- Versch ansnije zal ik je temet,... ansnije!

Willie rilde en plots, dol van benauwdheid dat de kerel haar zijn mes door de ribben zou stooten, sprong

+ Roojemen: onthutst kijken. - Asschewijne maken: uit de voeten maken. - Sirool: kerel.

ze met een vaart tegen Rooie Dirk's borst aan, bonkte een vuistslag op zijn oogen neer en rende jammerend het bordeel in.

Rooie Dirk, achteruit gestruikeld, keek gebluft. Leendert sprong wild Willie achterna, op den voet door zijn wacht schimpend en vloekend gevolgd. Van de straat drongen de kijkers in, propten zich saâm voor de opengeslagen deur. Donkere lichamen verschenen achter de roode kroeggordijntjes en een woedende muziek hamerde en rumoerde zich met geweld door den duisteren avond. Huis aan huis spoot het klankengedaver uit over de drommende koppen der opgepropte menschen-stoeten, als oerwoeste zang-geruchten door honderd dwarsblazende winden uitéén geslingerd. Al wat er keek naar Blonde Leendert en zijn mishandelde meid leek blind en doof voor het schelle licht en het kolkend muziek-rumoer, omdat de boef in zijn beestwoeste kracht verschrikkelijk te keer ging. Zijn bulderschorre stem sloeg den klankenwarrel stuk met rauwe kreten van haat en geweldsleven. De dronken en heische zelfgetergdheid vlamde hem de oogen uit. Van een smerige sopha had hij een groot aardappelenmes gegrepen en daar zwaaide en dreigde hij mee naar de ingevluchte meid. De vrouwen in huis begonnen te huilen en te smeeken dat Leendert het galf zou afgeven. Een wild angstgeschreeuw loeide om zijn dolle vechtlijf heen.

Van een duisterenden achtermuur weerde een hand hem af. Een meid, in het rood, kroop naar zijn zwaaienden arm op en een ander doofde met een smak een lantaarn van het huis, om verwarring in het halfdonker aan te brengen. Maar de woedende bui van Blonde Leendert barstte al heftiger los. Hij had Willie achter een rieten stoel uitgesleurd en haar gewelddadig tegen den grond geslingerd. De tengere vrouw zwierde als een pop, licht van de beenen. Leendert glimmerde zijn mes in den buitenschijn van de straat.

- Je wil van me af?... doerak!... slet!... en hij trapte haar op de dijen.

- Nee!... nee!... leuge!... kermde Willie.

- Nog één woord... en ik hak je deurmidde!

Weer drongen de beangste meiden op Leendert aan en poogden het groote mes zijn knuisten te ontwringen. Maar Leendert trapte, spoog en raasde, geholpen door zijn gavvers. Toen, geheel los, sprong hij snel op Willie toe en stootte haar het scherp de weeke buik in.

- Daar slet!... raak hè?!... huilde hij van wrok, grijnzend en kwijlend, het bebloede lemmet dwars in de kramphand gekneld.

Willie kronkelde inéén en snel golfde het bloed uit een wond haar kleeren door. Toén kon Karel, bij de deur, zich niet meer houden. Hij had Jan de Duiker gezien en vier Jordaansche lefjongens, en ze met een enkelen wenk verzocht Rooie Dirk en Arie Bitter in het oog te houden. Leendert, die opnieuw wou toesteken terwijl de meiden gillend achteruit stoven, voelde zich plotseling in den greepklauw van Karel, die met een rukkend-woesten polsdraai hem het mes uit de hand wrong.

- Vuile, gemeene schooier van 'n kerel!... donderde hij, terwijl hij lijkbleek den dollen steker in de valsche lichte oogen staarde.

Karel had het mes een der vrouwen afgegeven en wachtte op den uitval van Leendert. Maar die, van streek gebracht door zijn eigen dollen aanval op Willie, en het onverhoede bijspringen van Karel Burk, keek alsof hij zélf gemold werd. Hij bibberde en stotterde, en de krankzinnige toorn stilde in zijn grijze oogen. Zijn geksarrende mondgrijns verdween en een huivering rilde over zijn bleekende wangen. Toen Mooie Karel zag dat de lafaard wou wijken, sloeg hij hem boffend op de borst naar de deur.

- Nou eérs met míjn, giftige kat!... hoonde Karel. Rooie Dirk en Arie Bitter zagen zich beloerd door den Jordaanschen knokploeg die Karel als voorvechter eerde.

Ze roerden voor hun gavver geen vin. En stilletjes verkneukelden de boeven zich in de gedachte, dat de koning van den Zeedijk eens zwaar van een Jordaanschen jongen smeer kon likken.

- Smerige Dorus Kankoek!
- Luisehark!
- Natte Kat!... torbekkeloseleier!

Alle stemmen scholden en schreeuwden dooreen. Leendert begreep dat Karel hem niet droog uit de handen zou laten gaan. Daarom sprong hij, nauwelijks buiten, op Burk af en wilde hem twee strak-gespannen vingers de argelooze oogen instooten. De achteruitwijkende kijkersdrom, ontroerd en bewogen door de steekpartij met de slet, jubelde wild en hartstochtelijk-instemmend naar Mooie Karel, nu deze ééne moedige kerel het had gedurfd, ongewapend den klapper in te klauteren en den weerzin-wekkend wreeden ranselaar het mes te ontwringen.

Karel, doorkneed in de valschaardige vechttechniek der boeven, had met een snellen tegen-aanval Leendert een kopstoot toebedeeld die den souteneur deed klappertanden en met pijnlijke kreten naar zijn bebloede kaak grabbelen. Plots kreeg Karel een knak in de knieholte van een kerel die hard wegholde. Terwijl hij omkeek sprong Leendert hem onverhoed op den rug, drukte met duivelsgeweld zijn knie in Burk's lendenen en rukte hem bij de schouders woest achterover.

Een bang gerucht ontsteeg de menigte. Maar Karel wist ook deze vuile vecht-truck van den aanvaller te verkeeren ten gunste van den aangevallene. Behendig en geméén vechten als al de boeven deden, stuitte Karel af, omdat er geen moed en geen kracht voor geëischt werden en geen koelbloedige beheersching van iedere beweging. Zoodra Karel zich achterwaarts voelde neergedrukt, de woelende knie zijn lendenen ingestooten, zwaaide hij aap-snel óm, terwijl Leendert hem van de keien lichtte en viel toen in vólle zwaarte op diens beenen neer. Deze voelde nu plots zijn voeten onder zich wég-

geschept en zonk met den kop achterover op de straat. Overbluffend vlug zat Karel hem op het lijf en perste hem de knieën en eigen handen, gekruist op de borst. Leendert trapte en spuwde vloekend, maar Karel verlamde zijn tegenstander alleen door den geweldigen saamdruk der polsen. Leendert griende van ellende.

Zoodra hij uitgeput en stil lag, liet Karel hem los, omdat hij van eerlijk vechten hield, nooit sloeg om pijn te doen en geen hulp verlangde, zoolang hij het alleen af kon. Onder de prachtige pareer-beweging en het snelle omzwenken bij het achterwaarts in de hoogte tillen, was er al een bewonderings-gemompel voor Karel onder de kijkers gegaan, waar zelfs de misdadigers aan meededen. Geboren vechter!... riepen ze uit, nu Karel zooveel geweldige kracht en zeldzame vlugheid van positie-wisselingen tegelijk geven en uitvoeren kon.

- Groot danser,... groot véchter!... smakkerde Manke Willem en Barend de Duiker lachte mee van plezier dat Mooie Karel weer eens eindelijk zijn roes leek uitgebroken en al zijn neerslachtige timiditeit van de laatste maanden had afgeschud. Ze tiroolden van den jool hoóg boven het muzieklawaai uit en Burk lachte dat de angststemming zoo gauw was omgeslagen naar uitgelatenheid der buurtgasten.

Twee politie-dienaars, die reeds alles van het geval hadden gehoord, namen lamgebeukten Leendert van Karel over en knelden kwiek de boeien om zijn polsen. Twee anderen brachten Willie, die te drijven had gelegen in haar bloed, maar vlug was ‘reingespoeld’ door de vrouwen, naar het bureau voor het leggen van een snelverband. Ze kwam weer bij bewustzijn en kermde van pijn.

Een bende gasten trok gretig met Karel mee naar een politiepost, gevolgd door de Jordaansche knokploeg. Getuigen en agenten drongen er bij Willie op aan, dat ze een klacht in zou dienen tegen den souteneur, om zijn onmenschelijke mishandelingen. Maar kreunend weigerde ze. Toen vertelden ze haar, om Willie inzicht te geven in. Leendert's moorddadige woestheid en laagheid, dat hij

voor den tweeden keer weer zou gestooten hebben als hier, Karel Burk, niet naar voren gesprongen was en het mes hem had ontwrongen. Ze lachte even flauw door haar hevige pijn heen en ze bekeek schuw met haar lichte, liefdroeve oogen haar beschermer. Karel zweeg, drong er met geen letter op aan dat ze Leendert zou laten vervolgen. Hij voelde alweer de grootheid van deze ongelukkige vrouw, als iets wonderlijk-edels, dat hem altijd diep ontroerde en stil maakte. De niét-begrijpende omstanders drongen weer aan, maar ze huiverde, sloot de oogen en viel bewusteloos. Snel werd ze naar het gasthuis getransporteerd.

- Zoo'n beul nog spare!... viel nijdig de commissaris uit naar Karel... Zal niet gebeure!... Hiér vervolgt de wet... en ráák ook!

Alleen Burk zweeg en begreep. Zelfs van zulk een schepsel zou Corry geen gemeenheid kunnen leeren, mijmerde Mooie Karel.

II.

Eenige uren later keerde Mooie Karel weer naar den Zeedijk terug, om Corry te zien. Het regende zacht. Het roode en gele danskroegen-licht flakkerde weerschijngloed over de kokernauwe straat met haar wrakke, hellende geveltjes en uit alle verdiepingen ander licht afglanzende ruiten. Naar den kant van de Waag, waar een stille donkerheid grauwde, bij een zwartgapende zijsteeg, schreeuwde een omroeper. Met drie plechtige slagen op een oud orgelbekken maakte hij bekend:... dat - de voordrachtsgelegenheid fan J.H. Harms... junèor!... de plaáser... fan de Amsterdamsche flag!... fanwege de onedele kukkerensie fan de gemeene heiboenders fan kelégaas!... as... Kroes!... er toe sal sijnde genood... saakt... de fenijnige spin... te speule... en de comsolmasie pir glás... mit één cent wordt ferhoogd!... En dat de faste kelianteele... nie krenterig sijnde mag wese...

[+] as dat het groote... orgelstuk... mit ses en sestig pijpe... de somma fan sooveul as om en de bij... ses rooie ruggetjes heit gekos... en dat 't se eige nie-en-kon bedruipe!...

Nauwelijks had hij met zware stem zijn verhaal gedaan, of hij draaide snel zijn bekken om en begon een lichten roffel af te tikkeren op het tinbord. Toen plotseling maakte hij bekend:

- Dat de faste kelianteele... geen genoege sal wete te neme mit de prijsferhooging fan ééne cent pir glas... en dat hij sich lieferst door alle plage besocht sag... as... as toe te geefe an de smerige hebsucht fan de Foordrachtsgelegenheid... J.... H.... Harms... junèor... en dat deze hoogst-desselfers eigenaar... een veul leelijker uithangteeke was... as... de heiboenders... fan de kukkerensie!

Omroepers stem galmde over het stillere Zeedijkgedeelte als een preek, gehoord door een gebroken kerkruit.

Zonder eenige minachtende ironiseering van het tegenstrijdige geval bleven zijn woorden galmen vóór den eigenaar Harms van de Amsterdamsche Vlag en vóór de vaste klanten.

Mooie Karel lachte om het grappige van het geval, dat één-en-dezelfde kerel, vlak achter elkaar, twee heeren diende voor de duiten. Toch vond Karel het op dit stillere deel van den Zeedijk nooit gezellig. Het zeurde en zanikte zoo zenuwachtig in hem, dat hij nou eens eindelijk Corry moest spreken. Of er nevel of damp hing, hij zou toetasten.

- Alles is kits, kachel in bed,... bromde hij naar Anne-Bet, een felle Jordaansche dansmeid met een hartstochtelijk, grof mannengezicht, die juist voor hem uit schoof.
- Stap in, we gaan toch trouwe!... draaide ze zich lachend naar Karel om, hem den arm biedend.
- Kà nie meid,... weerde Karel af,... bij jou sul ik fan de haak!
- Ga wég voddesak,... lachte ze weer terug, toch even

+ Rooie rug: bankje van duizend gulden.

[+] gekrenkt om zijn weigering en jachtiger stapte ze het donkere muziek-gedreun in.

Het bleef sieperend regenen. Even stapte Karel de kroeg van Vader Tram binnen. Een groep schamele kwartjesvinders zat in een duisteren hoek te kaarten, terwijl hun ongeduldige beenen telkens krassend over den zandgrond schuurden. Achter de vier klaverjassers beloerden drie souteneurs het spel mee, in den rug beschenen door een roode lamplantaarn. Jan Bentering, gewezen kastenmaker, Guus Sans, beroeps-oplichter en Piet Bordewijk, een schoeneflik, waren de drie gezworen pooiers-kameraden van het kleine en stiekeme Zeedijk-kwartier. Hun meiden joegen op los zwerfvolk der stegen dat slechts over koperrood beschikte. De kerels gingen als het even kon altijd samen naar het huis van bewaring. Ze waren alle drie even sluw, geslepen, en koelbloedige genotszwelgers. Linke pernosies deden ze in een trits,... en hun ponems begonnen zelfs op elkaar te lijken, beweerde Vader Tram gemoedelijk. Als echte souteneurs-typen bewogen zij zich doodelijk traag en vadsig; de zwaarberingde handen op het vergulde buikje en protserig over twee vestzakken verdeeld, de glimmende fokse oksenaar met gouden slang. Want dat werd de wellust ook der kleine souteneurs: te luieren, te rooken, den ganschen dag te drinken en te dobbelen, en 's avonds in de puntjes gekloft en gekapt over de vlakte te tippelen.

De drie gezworen kameraden bespiegelden elkaar, opgepoetst en altijd op zijn Zondagsch gekleed als ze waren. Gouden ringen en juweelen, het was hun lust en hun leven ze te dragen en er mee te pronken.

Manke Willem, met doffen knuist een aas bij-smak-kend, bromde dat hij toch van het nieuws van Jan de Dool leelijk had opgekeken.

- Is t'r na acht dage 't lijk fan je broer pas komme

+ Koperrood: centen (kopergeld). - Linke pernosies: slimme winst-handeltjes. - Ponems: gezichten.- Fokse oksenaar: horloge.- Slang:ketting.

[+] andrijfe?... vroeg hij aan Hendrik de Dool, zijn medespeler.

- Soo swart... soo swart!... schreeuwde deze, terwijl hij een roem van vier heeren schel aankondigde,... as roet hè!

Snel roffelden de andere spelers de kaarten bij en het rondje ten einde.

- Soo'n knurf de vent ook fan die Rooie ‘stille’ had te ferdure,... bracht verdrietig Frits Weerels er tusschen in.

- 'n Saffiaantje?... bood gracelijk Jan Bentering het speelkwartet aan.

- Wat swel jij!

- Ikke?... Dà segaartje kos nou vijf en twintig cent,... de tien; hei je nog geen fijn snuffelhoutje veur!

- Nou, jij bin d'r de oudste heijtjes-bejeitser!... lachte Manke Willem naar Frits.

- De hoogeschool deurgetrapt,... knikte die gul.

- Jij mot mit de meelik-peesers je veertig-jarig jubeléum fiere... onder 't gajes!... schaterde Hendrik de Dool.

- Hep ie se eige fersoope?... vroeg Manke Willem weer naar Hendrik.

- Om fan de gezeire af te komme!... hoonde Piet Bordewijk.

- Hij is d'r opgedrecht,... begon weer met een vreemde huivering op het platte gezicht, Hendrik de Dool,... nee, soo'n swart lijk heb ik nooit nie gesien!

- En se spinnekop sat nog op se das!... wist Guus Sand te vertellen.

Er werd weer gespeeld, stil, wrokkig, onder doffe knuistbonken.

- Wát nou?... schoot plots woest Hendrik de Dool naar Manke Willem,... kom je nou... mit schoppe?

+ Knurf: klap; mep. - Wat zwel jij: wat zet je je krop op. - Heijtjes-bejeitser: kwartjes-vinder. - Meelik-peeser: zakkenroller. - Gezeire: ellende. - Spinnekop: dasspeld.

+

Hendrik's geelmagere en vaalbeenderige kop stond kwaadaardig strak en de donkere oogen gluurden onrustig en giftig naar de duistere kroeghoeken.

- Doch jij dan... dà hij ruite aas afgooit?... vroeg heesch Manke Willem.
- Kedin, zwir linkies,... snauwde De Dool kort en bevelend.
- Sà je gewaar worde!... gromde de Manke terug, terwijl zijn half-rood beschaduwd gelaat achter zijn kaarten wegdook.
- Seg Vader Tram, hei je 'n wipper ope?

Piet Bordewijk voelde tocht in zijn nek blazen, keek angstig rond.

Weer klonk plots de waarschuwende, dreigende stem van Hendrik de Dool naar Willem.

- Jij dolmgooser!... frommesdod!
- W... àt?... aarzelde Willem, zijn spel-stomheden nog zelf niet overziend.
- Pekaan binne we,... dreigde weer wilddriftig Hendrik, terwijl zijn oogen afschuwelijk nijdig staken naar den Manke.
- Stuk soeterik!... schold Guus Sand boertig mee.

Willem verdedigde zijn slagen, maar hartstochtelijk minachtend viel De Dool uit:

- Jij heb geen ferstájem!
- Soo... hoonde zwak Willem terug.
- Jij bin 'n minejum vazelaar en... 'n maxejum nikskenner!
- Geen kwestie fan... 'k was op de foorhand!
- Hou je holte!
- Feur wie?
- Feur mijn!
- Atjoe!... nieste minachtend de Manke, Hendrik in het gezicht.

+ Zwir linkies: kijk uit. - Wipper: raam. - Dolmgooser: versufte kerel. - Frommesdod: vrouwenlieveling. - Vazelaar: valschspeler.

+

- Ik knok je lampies toe!... wrang-wreed giftigde er De Dool uit.

- Jij?... jij?... hoonde Willem,... ik was op de foorhand... Nou heb hij strop... ik roem.

- En sijn stuk roem mit 'n derde dan?... gebakke aap!... sloeg nu De Dool er, hevig met de knuisten bonkerend, doorheen.

Willem, zijn stommiteit traag beseffende, hield toch vol, maar nu begonnen ook de pooiers mee te strijden en hun meeningen in het spel te mengen.

- Nie soo krijsche!... schreeuwde Vader Tram naar de kaarters.

- Hè, Vader Tram!... riep Suikerjas terug,... we krijge nog eentje fan 't eerste kruissie!

De doorvorende en hebzuchtige kop van Bentering lachte en Guus Sand, uit zijn donker hoekje, ingedoken achter de kaarten van Suikerjas, beloerde het gele, uitgevreten gezicht van De Dool.

- Je broer... heb mit de duufel gehuisd!... viel hij onverwachts somber uit naar Hendrik.

Weer was een rondje afgelegd. Manke Willem stootte zijn versch glas bier in de hoogte en spotte valsch naar zijn bevitter:

- Op de gesondheid fan de broer fan 't lijk!

Hendrik de Dool's smal-geel gezicht duisterde óp uit den hoek. Al de kerels hieven de glazen en klonken toe.

- Op de gesondheid fan de dooje, die nou veur koefnoen in de hemel knijst!... bedronk Piet.

- Mit al s'n gejatte koetseséfies-blinkers,... lachte scherp de Suikerjas.

- De swarte kooler het 'm geknipt!

- Nou mag ie bij de groote Snees 'n bak sweet drinke!

Het stel kwartjesvinders en pooiers schaterde, stompte

+ Voor koefnoen: voor niks, niemendal. - Koetseséfies-blinkers: ju-weelen. - Zwarte kooler: de dood.- De groote Snees: God. - Sweet: koffie.

[+] de voeten tegen den grond en knikte dol vroolijk naar. Vader Tram achter zijn klein buffetje, nu ze het met geheimzinnige handbewegingen hadden over het opgedregde lijk van den ouden kameraad De Dool.

Karel Burk luisterde met wrevel naar hun hondschen spot en net wou hij er een woord tusschen gooien, toen er een wasbleeke, mooie, jonge vrouw, een rooden omslagdoek als een kap over het hoofd gespannen, intrad en naar Piet Bordewijk toeliep. Verdekt duwde ze hem wat in de hand.

- Is dat álles?... snauwde Piet grimmig, terwijl hij snel het geld in zijn vestzak wegstopte.

- Kledder d'r onder de drab!... bi je 'r pooter!... raadde Guus.

- Nou, wat stá je nou?... viel giftig Piet naar zijn meid uit, die hem het pas-gewonnen geld kwam afdragen.

- Je krijg nog 'n cent fan d'r,... mag se morrege veur komme singe!... spotte Stille Jan.

- 'n Potje bier,... smeekte de vrouw.

- Vader Train!... schreeuwde Piet naar het buffet,... As je nie gauw de sokke set... krijg je 'n pot op je wang!

De bleeke meid vloekte en knoopte den oranjen doek van haar hoofd.

- Fideele jonge!

- Vader Tram!... schreeuwde Piet naar het buffet,... geen druppel op de lat!... dat kreng!... se heb d'r taks nog nie!

- D'r staat nog veur jut-bas.

Piet schrok en stootte schor de stem los.

- Een heitje!

- Geen heibel!... viel streng Vader Tram uit,... ik ség jut-bas... dan is 't jut-bas... Verstaan?

Vader Tram was geen makke. Dat wisten al de souteneurs van den Zeedijk. Zijn stem donderde door het somber-donkere kroegje en de pooier zweeg en keek als een afgestrafte, nijdig de kaarten van Manke Willem in.

+ Pooter: kwijt. - Jut-bas: tien stuiver. - Heitje: kwartje.

+

Vader Tram wist dat Piet zijn meid tot de laatste minuut afbeulde en dat hij iedere cent gretig van haar wegroofde. Piet heette de gemeenste leeglooper van den Zeedijk en in zijn lusteloos-vadsig gezicht pafte de vetgemestheid die geen vermoeiing kende. Al wat zijn meid verdiende verdween aan maaltijd en zoop door zijn gulzig keelgat, en zijn paars-opgeblazen kop loerde altijd naar méér. Hij aasde op het heet-ingebrachte geld van zijn niesse als een gier op rottend vleesch. En toch wantrouwde hij de slet. Kwam hij er achter dat zij, in het geheim, van haar eigen verdiend zondeloon ergens iets had gedronken, dan sloeg hij haar rauw. Ook nú weer had de bleeke vrouw hem alles afgedragen en daarop schold ze giftig naar den gierigen boef:

- Nakende neet!
- Stoot d'r 'n half brood in d'r snavel!... hitste Guus op.
- Malle ui!... bleef de vrouw aanhouden,... ik heb dorst.
- Ná tweeë, mit 'n overschotje fan twee plakkies,... bromde Piet.

En tartend slurpte hij zijn snor vol bierschuim. Toen vloekte de del ruw en rende weg.

Karel was woedend op den pooier die zijn dorstige meid een slok weigerde. Nou zou hij zijn eigen potje maar benosselen. Jezus, hoe graag had hij Piet's baardje als uitgepluisd touw ereis eventjes losgemorreld!

- Wà 'n pesthol!... gromde Karel en stapte de straat op.

Ze moesten zoo een pooier een speentje met scherpe kralen door zijn neus heenboren. Dat zoop en at zich de pens vol van háár geld, en weigerde een slok bier. He, zoo een addervent kon hij met wellust een cachot-duisteren kelder van het Kolkje intrappen, naar den zwarten wal, al kwam hij nooit weer boven. Die liet den gouden regen

+ Plak: vierduitstuk. - Benosselen: betalen. - Speentje: geschubd beursje. - Gouden regen: geld.

[+] over zijn loensche tronie druppelen als fokse spie's en speelde de malle kruif! Smerige krummeldief.

Mooie Karel liep weer doelloos rond, gevangen en geprikkeld door alles en door niets. Eigenlijk doodonverschillig en miserabel. Het motregende nog heel drenserig door en de smerig-riekende Zeedijk ontzoog aan den vochtigen gatengrond een grauwe dampachtigheid, die als een donkere mist het schellere licht omdreef. Over de natglimmende keien stroomden de gebroken gloeiglansen van brandende electriek-bollen en transparanten in een woedende kleurmenging door elkaar, in roode, gele, groene en rosse vlammen. Van het Kolkje drong een allergemeenste bende gepeupel saám rond een donkere, hooge grachtkar, dicht bij den leuningloozen wal. Vlak voor de kar wankelde een afgrijselijk-toegetakelde, oude, dronken vrouw, die het met stokstooten ópjoeg en voortduwde, het kroeglawaai in. De rood-bloedende schijn van een hoekherberg omgloeide het oude-wijwengezicht dat plots weer wegzonk in het duister van een keldergat. Onder de rommelige volte van den Zeedijk dook het uitvaagsel der buurt saam, uit stegen en krotten, en slenterde mee tusschen de op plezier-azende menigte. Gemeene kerels met afstootelijke tronies, liepen langzaam heen en weer, gluiperig glurend tusschen de kroeggordijnen of in de logementjes. Anderen hingen voor raamposten of tegen trapleuningen en stoeiden met de schel-opgesmukte lichtekooien. Voor de afgebrokkelde treden van de vuile, smalle stoepen en trappen, kankaneerden verwilderde kerels, die straks in een vechtpartij hun overluimige kameraden half dood zouden ranselen. Een groep jonge souteneurs, canal-jeus-zwierig, pronkten met groote blommen op de lapel, liepen met opgestoken kragen, spogen, vloekten en rookten jachtig cigaretten.

Al meer meisjes van plezier in rose en groene en blauwe japonnen, met strikken en sjerpen omslierd, doken óp uit de walmende steegkrotten, uit de verhitte atmosfeer van

+ Fokse spie: gouden cent (goudtientje).

brandende kleuren en de klanken-razernij der alle andere geluiden overkermende harmonica's. Dwaas-dronken matrozen zongen schor door de groezele hurrie van den beregenden Zeedijk, en vingen op de geteisterde en wellustig verwrongen of uitgelodderde bakkessen, de sinistere, roodgouden schampglansen der kroeglampen.

Onder de neertrappende ellende van hun vreeselijken roes, zwabberden ze voort in dierlijke beseflоosheid van alles. Telkens schoten achter uitéén-gerukte gordijntjes vunzige taveern-lokaaltjes open, het geraas van de inwendige woeling naar de keien opstuwend. Over kleine stoeltjes hingen schots en scheef lallende varensgezellen te vuilbekken naar alle indansende en wegzwenkende meiden.

Een stoet verbeestelijkt-ruwe vrouwen zwierde over het grillig belicht Kolkbrugje, tusschen vier dragonders in, met een daverend geweld, alsof alles instortte boven het duistere watertje. Ze dansten en zwaaiden op de maat van een harmonica- of fluitmarsch uit een matrozenkroeg aanstampend, trapten tegen kletterende sleepsabels en rijlaarzen der militairen. In kranke en dronken hartstochtelijkheid grepen zij de kerels beet, onder liederlijke omhelzingen. Al gemeener taal braakten de sletten uit en al verhitter strompelden zij vóór de wankelende soldatenvoeten. In een waanzieke verzinnelijking der erotische opgewondenheid, wondden ze zich aan de rinkelende sporen der dragonders, onder het bedrijven van schaamteloos-ontuchtige handelingen.

Hun van zwart zweet doorvorende gezichten keken in een wulpschen zwijmel naar de lange slungels óp en de oogen draaiden in het wit als van epileptici éven vóór een zenuwtoeval. Twee, in roode en blauwe japonnen aanfuriënde meiden begonnen op de Kolkgracht een buikdans.

De dragonders stonden op het smalle, donkere grachtje als zwarte, levende schaduw-gedrochten om de vrouwen heen te zwaaien, telkens in en uit het beverige geelroode schijnsel van een half-uitgegane en overregende gaslan-

taarn. Een verwilderd-hysterische meid in rok en jak sprong uit de hoekkroeg tusschen den stampenden en brullenden stoet op het grachtje, sloeg de armen wijd uit en draaide als een gemartelde derwisch, waanzinnig snel om eigen as. Haar brullende drankstem sloeg gillend en rauw over de muziekrazernij der danshuizen heen. Toen ze uitgetold was, viel ze met een harden smak op den rand van den wallenkant als dood neer. De donkere dragonders trapten met de rinkelsporen over het uitgeputte en bezwijmde meidenlijf heen en de dans vrouwen joegen voort naar de Olofspoort.

Achter het Centraalstation en bezijden de bruggen, twinkelden de spoorlichten een avondpark-achtigen goudmist boven de viaducten en hooge huizen. Als in ommegangen van rossen gloed kaatsten de stationsbollen het dampende licht over de stad en de bochten van plein en kaden, en lijk doorwoelde gewelven van kleur en duisternis stonden de hooge spoorbruggen in het nachtzwart onder een ster-achtig verspringend en geheimzinnig spel van fonkelende lijnseinen.

Van den spoorwegkant uit dromden Jordaan-meiden den Zeedijk op; enkelen in zwart en rood fluweel, dat tusschen het ruitlicht der logementjes scheemrig soms en dan weer hel ópdoemde als het gewaad van een beul die somber den nacht invluchtte. Dansend en zuur etend, de armen boven het hoofd gekromd als in scherm-saluut, zwirrelden ze den Zeedijk over.

- Je gaat over de pas heen!... schreeuwde Trui naar Zwarte Mie.

Trui bezat, mét Corry, het sterkste dans-uithoudingsvermogen. Voor een weddenschap had ze, zonder te rusten, zes uur achtereen met een neger gerokzwaaid in ‘De Duitsche Keizer’. Alleen Corry had haar geslagen. Witte Na, de koffiepikster en hartsvriendin van Corry, was door Rooie Ant van avond aangehaald. Rooie Ant, de vurige waspit, genoot de reputatie van het langst links te kunnen walsen. Mooi, omdat het de buurtmeiden zoo tartend ordinair leek. Zelfs Heintje Punt, die zelden op

den Zeedijk zich waagde, en de jongste dochter van de dansfurie Kee Kles, uit de Willemstraat, konden tegen de vurige en hardnekkige energie van Rooie Ant niet op.

Ook Annemie en Blonde Kee, slanke en overmoedigjolige Jordaanmeiden, sprongen mee in den stoet. Annemie was de buur van Dien, en Blonde Kee woonde onder Nel. Eens meegetroond door Corry naar den Zeedijk, bleek ze, ná dien avond niet meer thuis te houden. Haar moeder, evenals Nel en vele Jordaan-ouders, vloekten woest op den Zeedijk, beweerden grimmig dat zij in hun jeugd nooit zoo een gemeene buurt bezochten. Maar de jonge meiden lapten alle vermaningen, afstraffingen en preeken aan hun linkerzool en stormden met vuur de vroolijke buurt in. Ze waren zoo van huis weggehold, blootshoofds, zonder zich aan den motregen te storen. Ze bleven fatsoenlijk in den brand van het gemeene en beestachtige. Ze walgden zélf van het azende gepeupel en zoo goed als de Jordaanjongens, hadden zij een saamhoorig stel van getrouwen, dat zich fel weerde tegen het vrouwen-schorem. Meestal, ook nú, werden ze op de hielen gevolgd door sjofel gekleede zusjes van vijftien en zestien jaar, die in het geheim de broeische woonkamertjes thuis ontvlucht waren. Soms verjoegen de grootere meiden de kinderen die meezwierven achter hun hakken, maar telkens keerden ze lachend en tartend weer, als aanhankelijke hondjes, het pretspoor der zussen tusschen de wemelende menigte besnuffelend en terugvindend. Na een half uur lang driftige bedreiging van waarschuwende vingers of gebalde knuisten te hebben doorstaan, overwonnen ze en stapten holder-de-bolder de diepe, lage en walmende kelders in, waar gedanst werd tegen drie cent consumptie. De plafonds, tevens vloeren van de er bóven gelegen danszalen, persten ze bijna op de kapselkruinen. Jeneverlucht, straatstof en al het dampende voetengewoel van de voorbijgangers sloegen een roodachtigen nevel over in de danskuilen, vooral bij Henkie, waar het jonge meisjesvolk het liefst verzameling blies.

Tusschen die bijeengepropte kinderbende, dansend en kuchend in het zwoele schemerhol, slopen gluipend onbekende souteneurs rond en leveranciers van minderjarigen. Hier dook onverwacht Joden Jet op met dronken Jantjes, tusschen het oorverscheurend geraas van groote trom en harmonica.

Trui en Rooie Ant, gevolgd door het heele meidenstel, sprongen kroeg in kroeg uit, om Corry op te sporen. Alle kerels die de Jordaanschen aanklampten, sloegen ze felmet tong en handen van hun lichaam af. Rooie Ant, geheel in het zwart, met langen, zwarten boezelaar voor, het bloemblank en zeer fijn gezicht in één lustlach, had ergerlijke last van zoenlustige gezellen. Maar de meiden bleven bijéén en hielpen elkaar. Ze kwamen niet om vuiligheid, maar om in den goedkoopen jool der gistende buurt eigen beroerdigheid van thuis te vergeten; om zich los te woelen van de vernederende zwoegernij op fabriek of atelier, van machines en rookgebouwen. Alleen de dolle, onberedeneerde pret van dans-op-dans wilden zij, jubelblij te zijn losgebroken uit de stikkende en melancholieke atmosfeer der bedompte Jordaan - kamertjes, achter of voor.

Rooie Ant vooral, kon zich thuis alleen doodkniezen, waar er niets dan ellende en narigheid om haar rokken heenkroop. Ze leek een mooie, van nature vroolijke meid van twintig jaar, de oudste uit een bende broers en zusjes. Haar vader was bootwerker zonder boekje, een geweldige, wreede kerel, die in hevige en voortdurende verbittering leefde tegen alles en allen omdat hij eens, door een val, zijn betrekking kwijt rakende, er nooit weer een nieuwe kon vinden. Honger en honger blafte hem dagelijks van zijn armoegezin tegemoet. Ant's moeder lag met bloedspuwing zeven maanden van het jaar in een vuns zeegrasbed, dat riekte naar haar ziekte.

Overal had haar vader, met zijn stijf been, werk gezocht, iederen dag opnieuw met verschen moed, en iederen morgen en middag weer hoorde hij zich al van verre

toeroepen: Niet noodig!... we zijn voorzien!... val me niet lastig!

Het beet en gilde in hem, de armoede en de schande, en toen op een dag had de wilde, woeste, niets meer ontziende wanhoop hem te pakken, waagde hij het mee uit te gaan met een blok jatters op roof. Ze knipten hem en hij kreeg drie jaar. Toen hij deze baldadige straf doorgemaakt had, was hij als een schimpende kerel die huisde met den duivel, teruggekeerd. Hij schold zijn vrouw, mishandelde zijn kinderen, vrat niet en zoop niet, maar bleef schelden en wreed tekeer gaan op ál wat er leefde. Hij kon geen brood meer verdienen, dan moesten het maar de kinderen doen! Zoo was Rooie Ant met drie zusjes al heel jong op de fabriek gestapt en zoo bleef ze, van de fabriek, het huishouden beredderen. Maar 's avonds tegen negen uur wilde ze er uit, er heelemaal uit, om niet te stikken in haar walg, om niet uit te gillen, uit te snikken tegen haar gewelddadigen vader, die gezéten had, tegen haar doodkwijnende moeder, tegen al de half vervuilde en verhongerde kinderen, waar zij moedertje over spelen moest. Ze wou niet heelemaál haar jonge leven vergooid zien in die achterkamer-donkerte. Ze wou met al de jeugdige Jordaanmeiden, althans eenige uren van pret. En zoo leefde ook hetzelfde verlangen in de andere Jordaansche fabrieksarbeidsters, die thuis in het dagelijksche chagrijn en de gore zorgelijkheid van het armoegezin zich verkniesden; die rilden van de vloekruzies der kijfbuurt, angstig zich moesten verbergen voor stomdronken en mishandelende vaders of zich verweren tegen de zenuw-driftbuien der afgetobde moeders, het gedrens, gehuil en gemodder der kleintjes.

Zoo hadden zij de verdooving en den schellen roes van den Zeedijk noodig als een drinkebroer zijn borrel. Huilend en opgevreten van zenuwen, kregen ze dáár den zorgeloozen lach, om een guit, een grappenmaker-buurtgenoot. En al werd de pret wrang gemengd met de liederlijkheid der dellen, en allergenieenste aanvallen der verliefde kerels,... die fatsoenlijk wilden blijven wisten

zich te redden, van zich áf te stompen zonder zich een asempje genot te laten ontrooven, in Het Vergulde Anker. Daar dronken de oolijke matrozen of gulhartige varensgezellen. En ook zwierden ze even vrijmoedig de Queen of England in,... tusschen gauwdieven, geboefte en de dappere, levenslustige waaghalzen uit hun eigen buurt. En zoo dompelden de meeste jonge en vurige Jordaanmeiden zich in het heet-golvende klankengekerm van den tuchteloozen Zeedijk.

Van uit de bierkroegen sloeg een heete walm neer over de regenachtige straat, en het oorverdoovend geraas en geloei der danslokalen, van harmonica's, fluiten, trompettende grammophoons en piano-roffelingen, slurpte de buurt op in een verwilderende zwijmeling. De saamgedrongen plezierhuizen vlak bijéén, leken in de geheimzinnige en half-getemperde duisterheid der toegeschoven gordijntjes en vaal-spiegelende vensters, als bordeelen waarachter het wellustige leven in zijn eigen verderf lag te stuiptrekken. Het opgesloten licht ziedde aan alle kanten door gordijnspleten, raamreten en deur-openingen. Van de lantaarn-uithangborden bloedde het troebel-roode schijnsel en van de blauwgroene horretjes kroop de glimbeving van het dubbel-teruggekaatst licht naar de beschilderde ruiten, waarop glazen oranjerood bier, verstijfd in het kleverig schuim, de dorstige varensgezellen lokkend tartten. Al de vensterruiten der bierkroegen en danslokalen pronkten met allegorische levens-symbolen, schel beschenen door goudachtig naar binnen brandende gasvlammen der transparant- en matglazen lantaarns. Inéén-geslagen handen, bij den mouw cierlijk afgehouwen, drukten onverbreekbare broeder-vriendschap uit en een joviaal overal-thuis-zijn. Tusschen de blank-geschilderde vingers kriebelden kleurig geschilderde vaanvlaggetjes van allerlei natiën, door een onzichtbare stormachtigheid aan een kloeke wappering gebracht. Roskammende en boenende stalknechts op plaatjes, brachten de zinnebeeldigheid der reinigingsdrift onder het vuil en uitschot der menschen. Dobberende zeeschepen in groene-

zeep-golven, ontredderde storm-horizonten en stukgebrokkelde kasteelen verhaalden in grove schildering van de Amsterdainsche romantiek der zwaargezoolde Zeedijkkasteleins. En om dadelijk die zeemans-romantiek van stormgevaren, vuurtoren-seinen en angstig menschengehuil een adem van bestaánd leven te geven, werden met Hollandsen-hardnekkige nuchterheid op de kleurpronkerige taveernruiten te fonkeling gezet, onder de roode, gele en petroleum-rosse licht-afschijnsels, - tusschen de schilderingen in, - rolmops in corpulente stopflesschen, baring in groen-glanzende aquariumpjes, zure aal in aarden potten, hómpen beschimmelde kaas onder smerig-bewasemde en gebarsten stolpen, en vies-omgekronkelde bloedworst-stompjes in gekleurde paascheieren-netjes.

Het jammerjankend gehijg der zware klanken van een scheurende en dreunende harmonica, omgloeide als een dolle kermisroes den Dijk en steegjes, en overal beierde deze noodstorm van bulderende, kermende, scheurende en loeiende muziek-geluiden. Van allen kant doken weer zwabberende kerels en matrozen op, verbroederd met het zeevolk van vreemde schepen, wadende in de oververzadigde atmosfeer van jenever, rook en tabak. In hun vaart vingen ze, uit zengende gelagkamers, ontvluchte muurbloemen, die te ongeduldig waren om op vaste dansvrijers te wachten. En in de krioelende strapatsen van op roof en drankbedwelming azende en rekenende souteneurs, joegen de meiden hossend en wild mee met de argelooze pleziervaarders van de zilte zee. De grof-sensationeele prikkels welke de vrij-zwabberende kerels van liefde en bloed deden droomen, gingen hun gruwelijke bevredigingen tegemoet in ontzinde zwelgzuippartijen die volgen zouden in de heete tapperijtjes, tusschen streelende en zingende podium-meiden van een tingeltangeltje en in de schemerige, zwoele danskuilen van Raap en Habbekras.

Liefde en bloed, zoo gistte het in hun eigen binnenste als het vlijmmes door de jeukende en tintelende vingers schoof en hun hart van dronkemanswee uiteengescheurd

[+] lei, tusschen straatdeun en woedenden vloek, en hun lichaam aangehit hunkerde naar de dampende halfnaakte vrouwen, pronkend met hun gemeene katoentjes en kale strikken.

Mooie Karel voelde zich vanavond onder het oorscheurend muziekgeraas niet ópleven. Verveeld liep hij De Gele Ballon in. Op de smoezelig-bruine banken, langs de vuilgerookte, beschilderde muren, zaten bierslurpende mariniers, matrozen, stokers en Jordaanjongens tusschen opgedirkte en hijgende meiden, doodaf van uitputtende dansrazernij. Drie dronken vrouw-furies, van ‘Het Gouden Anker’ uit de Wijde Kapelsteeg overgezwaaid naar het danshol van Tante Lien, waggelden binnen, beestachtig bedwelmd en ontredderd. Hun van drank geschroeide kelen krijschten als blafstemmen en het wildste zoetertje van het trio rukte zich de gele haren van het bezeten hoofij.

Met krampknuisten hamerden de twee anderen op den morsigen buffetrand en eischten jenever van de waardin.

De mariniers en matrozen mengden zich spottend in de woeste herrie der grauwe wijven, en eén zong luid:

- Bi je hoer... of dief... hei je... splint... ik hei je lief!...

Maar de danshuisbaas van ‘De Gele Ballon’ dacht er anders over en weigerde de boeren springstokken, gelijk hij schold. In weekelijke onzekerheid bleven ze jammeren naar Tante Lien. Toen, strak en nijdig, stootte de minnaar van de waardin de zwabberende wijven achter het roode gordijn de stoep op, zich koel roerend tegen hun wild-schimpend stemkrakeel. Een ophitsend hoera'tje daverde van de dansbanken en twee tartende meiden, in branie-jak, met half bloote armen, de dik-gestreepte onderrokken hoog opgetrokken, zongen, wiegend de handen op de heupen, een schimplied tegen de dronken furies van de Wijde Kapelsteeg.

- Geef d'r tug 'n stukkie mesiek!... schreeuwde

+ Splint: geld.

Blonde Kee, een van Corry's pronkerige Zeedijk-adjudanten. Blonde Kee met schotskleurige blouse, hield van herrie onder herrie en van twist tusschen twist. Ze zocht en lokte heen naar alles wat haar beviel.

- Mesiek!... anpappe... mesiek!... schreeuwde ze weer naar het buffet.
- Jij krijt d'r 'n gat in de muur,... schertste Karel naar Kee.

Die, dol op den knappen kerel, diende rap-gretig van antwoord.

- Kijk... soo'n frijer in de koelte!
- Stopnaald,... grinnikte Karel.
- Ga deur!
- Spreek maar tege me rug, me kop is de stad uit.
- Jij bin d'r tuch oferal tweedes, mi wà je seit en siet!... hoonde Kee.
- Hou je toeter!... ouwe brug,... lachte Karel weer.
- Se kenne joú nie pruime!... proestte Kee terug.
- Slappe margriet!... grinnikte Karel opnieuw, terwijl hij plots zwaar zuchtte en zich naar de deur toedraaide.

Buiten tierden en raasden de doodgeblafte stemmen van de drie dronken vrouwen bóven de wilde muziek der danskroegen en de ophitserijen van het schuim, uit steeg en kelder.

- Se huile om hulp fan 't Wijngaardstraatje!... lachte Tante Lien aanhalig tegen Karel Burk.

Ongedeerd en onbevreesd keek de stoute waardin van ‘De Gele Ballon’ naar de helsche woede-uitbarstingen der krijtende en scheldende wijven buiten. Oorwurmen en kakkerlakken noemde ze de heele bende uit de Wijde Kapelsteeg en het beruchte Wijngaardstraatje, waar het kwaardaardig gonsde van booswichten en messentrekkers. Ongeroerd voor de beestachtige driften van dronken of jaloersche Zeedijk-gasten, bleef Tante Lien doodkalm tronen achter haar buffet, al scheurden meiden en kerels elkaar open. Onder de vreeselijkste vechtpartijen, vooral op Zaterdag-, Zon- en Maandagavond, als

de heele Zeedijk in woeste opschudding was gebracht, politie uit de duistere stegen opdaagde en met stokken zich een doortocht ranselde, hield Tante Lien zich éven rustig op haar hooge kruk genesteld en keek ze rond alsof al wat om haar gebeurde een loos en ongevaarlijk kijkspel bleek. Ook nu, tegen het razende dreigen der uitgeworpen wijven, bleef ze onbewogen doortappen en geheimzinnigjes glimlachen naar Mooie Karel. Abah,... wat gaf zij nu nog om de halve moordpartijen van den Dijk, uit gekrenkte, woeste liefde, uit roofhebzucht en door drankbeneveling? Als haar eigen ‘etablissement’ maar beveiligd en Karel toeschietelijker werd, dan had ze volop dein. Ze verafschuwde haar minnaar met gebroken duim en zijn eeuwig ruiken naar zuurkool. Ze wou Karel Burk en daarom had ze zich haastig de nieuwe fonkelende oorbellen de lelietjes ingehaakt toen ze hem zag instappen.

Matje Scheefduim, Riek Kop-zonder-Kies en Schaartje, drie beruchte Zeedijkmeiden, waren dwars door de schimpende en dreigende furies heengedrongen naar de danszaal van Tante Lien en schreeuwden nu met Blonde Kee, de Jordaansche, meé om nieuwerwetsche two-stepmuziek. Blonde Kee trok een minachtende lip. Ze wou met Witte Na een zwaaitje op wals of tango inzetten, maar niets moest ze hebben van de luidruchtige en valsch-opgewonden snollen. Bah, die dellen, zich tooiend met al de kleuren van den regenboog, verafschuwde zij als Jordaansche zoo fél als haar buurtjongens de pooiers tartten. Dat rauwe-ham-gezicht van Riek kon ze wel beroffelen. Witte Na en Blonde Kee gruwden niet van de gewone, armzalige lichtekooien, maar van de meiden die aasden op roof en mishandeling der argelooze varensgezellen; van de laaghartige loksters en dieveggen, die voor de vreeselijkste en gemeenste daad niet terugdeinsden. Nu sloegen ze bluf met hun oranje strikken en purperen dassen en gele ceintuurs, verdrongen ze de meisjes van Jordaan en Kattenburg. Blonde Kee wist dat Riek en Schaartje tot het felst-verfoeide stel van Zeedijkroofsters

behoorden. Nu die wijven tegelijk met haar om muziek hadden geroepen zweeg ze en wachtte. Maar Tante Lien gaf een sein aan het ‘erkés’.

Lusteloos en droef begonnen de bleekneuzige joggies van Manke Riek, hun ontluisterde harmonica'tjes uit te zwellen. Triest zaten zij tegen het moederlichaam aangedrongen op het smalle verhooginkje, vlak onder het frontraam en nabij de zwarte piano. Een wijntintige schaduw overduisterde den hoek, opgekropen uit teruggeslagen licht van roode lampenkappen der zoldering. De flauwe oogjes van het oudste knaapje knipperden in het vaalmottig gezichtje tegen den branderigen rook en den heeten straatdamp die inwoei. Van overal gloeide de duisternis zacht aán achter het schuifgordijn, en de zilverlichtende tuinballen, van de lage zoldering neerhangend even boven de dansende paren, spiegelden flikkerende glansgloeiingen rond de woelende troepjes.

Manke Riek bedekte bijna geheel de armelijke avondzwoegertjes achter haar bakbeest-log instrument dat met een glimmend-uitgesleten riem, borst en schouders overknelde. De kleine, smalle en bemodderde voetjes der twee leelijke joggies schommelden zachtjes onder het rukkerig spelen over den zandgrond en het slaperige snuitje van het kleinste harmonica-trekkertje leek bleek in te dommelen boven het zwak gejammer van zijn klankenkastje.

Telkens heftig schrok het mannetje uit zijn snurkerige ademhaling op als zijn moeder, onder een geweldig zuchten van haar groote harmonica, een donker-grommende begeleiding tusschen de tenger-zingende melodie van hun instrumentjes wegstootte. De piano roffelde dor-houtklepperig mee en telkens rende nieuw volk in.

De Jordaanmeiden, slank en fier in hun zwarte, lange boezelaars, omzoomd met fluweel, bestélden, de opgesmukte snollen bédelden bier.

Uit ‘De Duitsche Keizer’ tegenover ‘De Gele Ballon’ daverden schelle klanken van piano, fluit en viool, tegen de walsmuziek van Tante Lien's huis in, als een uitzinnige

[+] naijver op eikaars luidruchtige orchestmacht. Onder schorgemeenschappelijk gezang, waartusschen lang-uitgehaalde ‘adie's’ in koren kermden, scheen vooral de fluit in schelle blaaswoede opgejaagd. Wanneer het koorgezang zweeg, trillerden haar nijpende en borende tonen door den roerigen avond als het wilde getierelier van een ontstelden vogel, die bij zonsverduistering in de war gebracht, midden op den dag een nachtelijk angstlied slaat.

Ook de waard van ‘De Posthoorn’ had deur en gordijn van zijn ingedrongen en oud-gevelig kroegje opengerukt om mee te laten doen aan het uitvloeken van klanken; brandende, mokerende en scheurende klanken. Het gierde en loeide rondom in een valschteisterenden orgeldonder en de heische war-geluiden schenen zichzelve in kolken weg te zuigen.

Karel Burk werd door de waardin van ‘De Gele Ballon’ aan de deur geroepen om een luchtje te scheppen, nu de baas achter het buffet troonde en zijn helper ronddiende. Maar dadelijk in jaloezie gestoken, hinkte de kreupele minnaar mee en verstrooid wees hij met zijn linkerhand waar de duim van afgekneld was, naar het bloedroode taveernraam van het ‘Wapen van Ierland’. Daar stond jeugdig geboefte op de stoep liederlijk te stoeien met kindertengere meisjes uit de danskelders. Een robijn-zachte gloed overschemerde de gezichten der kerels en de kleeren der hurkende schepseltjes. Een zuurwagen-venter van de Olofspoort, in zijn witlinnen pak voorbijtrekkend, ergerde zich hevig aan de ontuchtige jongens van den Dijk, die zoo schaamteloos te keer gingen, maar de jonge fabrieksmeisjes en zwerfstertjes bespotten den man en lachten hem weg onder het uitbraken van allervuilste taal. De jonge souteneurs, cigaretten rookende en zingend, dreigden driest met slaag. In zot gerucht floot de bende zich tezaâm en omloeide den venter met een hoonend gebalk. Die, benard en opgejaagd, vluchtte een dwarssteeg in.

- Haai duur!... haai duur!... riep een rosse, ranke

+ Haai; erg.

meid voor ‘De stad Liverpool’, naar een Turk die kleurige karpetjes en halsdoeken met franje, kroeg na kroeg den bezoekers aanbood. Als door een oranje vlam plots werd het gelaat der voorover-bukkende rosse meid beschenen toen, onder de goot, uit een ouden bierkelder, een vuurtje ontbrandde dat zwavelachtig-geel snel uitdoofde.

In ‘Scandinavië’, de danstaveern met de spookachtig groen-verlichte horretjes en het roodgloeiende kroegraam, leken uit de verte kleine vlammetjes als over donkere traptreden op en neer te loopen tusschen het verlichte gewoel der gasten. Een electrisch vuurwiel wentelde ronden-om en dobbelsteentjes, mechanisch opgeworpen, vertoonden binnen in den lichtkring telkens een nieuw gelaat van glanzende oogjes. Uit ‘De stad Bremen’, smalvensterig kroeglogement met geverfde toogen en allegorischbeschilderd gebrand glas, schoten twee meiden den schuchteren Turk tegemoet en schepten hem met hun puntschoenen het roode calotje van den zwart-gekroesden kop. Beschonken mariniers zwaaiden tusschen een duistere bende vrouwen uit de zijstegen dwars door het opgewonden stel rond den karpetten-koopman. Een agent, alleen in de benauwing, blies op zijn alarmhoorn. Van ‘De stad Hamburg’ rukten Rooie Dirk en Luuk aan en trommelden een rittenmarsch op de ruiten, sarrend tegen het lawaai van den politieman. Uit ‘De stad Rotterdam’, ‘De City of New-York’, ‘De Vriendschap’, ‘De Roode Hand’ en ‘Zeemans Welvaren’ dromde het volk te hoop rond den Turk en de dansende meiden. Met wilden lach en woest gebaar bestormden ze den koopman, zonder hem te raken, terwijl zijn gezicht in ontroerden angst al de spottende bewegingen der vrouwen volgde. Tot vijf agenten opdrongen met den stok en den bedreigden maar ongehavenden Turk ontlastten van het op twist en mishandeling beluste boeventuig. Alles stoof weer ‘De City of New-York’, ‘De stad Hamburg’, ‘Zeemans Welvaren’ en ‘De Duitsche Keizer’ in, en opnieuw loeide de muziek tegen elkaar in en gloeiden de frontramen der danskroegen in hun geheimvol onderschept avondlicht.

+

Mooie Karel verveelde zich en keerde weer ‘De Gele Ballon’ in. Het hijgende dansgenot der meiden walgde hem van avond zeer. Met Corry in de armen, Corry, die zes uur achtereen kon dansen!... Maar ze kwam niet en de zieke hunkering van zijn hart moest hij temperen gaan. Met een knik naar Tante Lien stapte hij weg.

Hij wou liever de stilte, om te mokken en te mijmeren over Corry. En tegelijkertijd kon hij dan loeren of ze soms bij Moeke slenterde op het Kuipersgrachtje. Zoo een nijdigaard als hij zichzelf toch voelde. Ze hadden hem opgehitst. Van Rooie Ant, van Kee en Na, van nog meer had hij zoo doodtoevallig gehoord dat ze veel in de Nes kwam bij Joden Jet, in de Alhambra en tusschen het fijngeschoeide gajes.

Hoe hadden die afgunstige honden daar nou de lucht van? Nee, nee, hij kón het niet gelooven. Och, als die vriendinnen lasterden, dan leek het of hij kattendrek rook. Wat ze vertelden kón niet waar zijn. De Heer bejegende de meid zoo slonzig. Ach, hoe begreep hij, nu hij Corry zocht, hoeveel ze waard was wanneer ze lévend vóór hem stond.

Bij het Spooksteegje bleef Karel treuzelen. Hij dacht dat hij in het licht, achter zich, Corry ‘De Gele Ballon’ zag binnenstuiven, maar alweer hadden zijn oogen gejokt.

Het Spooksteegje lag in den regen-donkeren nacht als een uitgestorven straathol, vlak tusschen het broeischhelsche rumoer van den Zeedijk en de sluipende stilte der Achterburgwallen. Zijn kleine, lage geveltjes werden flauw door een lantaarn, schimachtig aangebleekt. Het duisterhellende en holachtig steegje lei als een soort van verhoogd eng brugpad tusschen den Zeedijk en de dieper gelegen Burgwallen.

Karel schuurde langs de donkere lichamen van een paar fluisterende wijven, die een smoordronken kerel, met behulp van een souteneur, de stinkende trap van hun woninkje opsjorden. Hij herkende in het schuwe lantaarn-

+ Gajes: volk.

[+]schijnsel de rood-opgezwollen tronie van Daan de Ruige en den matgelen kop van Geertje, zijn meid. Hadden die jeramakers nou weer hiér hun roofnest?

- Ik sal te alle tijë 't schurft krijge as 'k 't snap,... bromde Karel Burk.

Al betaalde dat tuig bij de week en al stond het kamertje op haar naam, zoo een huisbaas moest toch... Enfin, wat deerde het hem! Zoo een stomme donder. Als die olmse prolurk eenmaal op het krot in slaap was gevallen, zou Daan de Ruige hem wel even een deuk in zijn test drukken. Dat liep toch in de pieren! Langzaam zakte hij het hellende steegje af naar het Kuipersgrachtje. Op de brug van De Lange Niezel hield hij stil en keek over het brakke, duistere water van den Burgwal. De drie- en vierhooge achterkantverdiepingen der Zeedijkhuizen, nevelden in den duisteren regenavond, en leken in de bochtkromming der puien en in de karteling der nokken en luiken, een wazig bijeengegroeid bouwsel van zwarte muren en schimmige ruiten, dat boven en tegen het donkere walwater aangedreven zwalkte. Heel het lichtschuwe Kuipersgrachtje scheen in den huiver zijner eigene nacht-geheimenis gevangen. Flauw glansden van de hooge en duistere achteruit-vensters wat schampen en scheuten geel en bleek lamplicht, dat boven de stille, zwarte holte van het grachwater stierf.

In de dalende diepte bij het Spooksteegje grauwde een doodsch halfduister, en schaduw-floersen, éven overtrild van een uitgeworpen lichtschamp uit d'achter-ramen der Zeedijkkelders, kropen bijéén in den nacht als een schimmenstoet. Van een onderwatersch en verborgen leven zuchtte hier elk ding in de spookachtige vaalte der walverlatenheid. Zooals eenzame heuvelruggen in den aschgrauwen schemer tegen angstig-donkere avond-zeelucht oplijnen, zoo zigzagden hier de daken en puien der sombere Kuipersgracht tegen water en hemel.

Vlak achter den krioelenden en lichtschellen Zeedijk

+ Olmse prolurk: afgetakelde poen.

leek daar de nacht te sluipen in heel zijn doodsombere geluidloosheid. Nokken, vreemd-gelijnde luiken, vale vensters en kooi-diepe kelders overgrauwden zich met de beangstigende sfeer der buurt-misdadigheid. Alles op deze sombere wallen met hun kronkelende geulen en hol-openingen, werd hier schuilhoek voor zwerfboeven, inbrekers, dieven en straatroovers. Het bedekte en verborgen leven der lichtschuwe souteneurs en het wreed-lokkende spel der afgerichte meiden, sloop hier in de grachtdonkerte saâm tot één doel. Telkens dook een alleene vrouw op, achter een zoekenden en dolenden kerel, en op een afstand, omzichtig loerend en spiedend naar agenten op komst, sloop meé de pooier, in spanning luisterend naar fluit- of roep-sein van de lokster. Ratten sprongen schichtig uit kuildiepe kelders het stille, donkere water in, plompten en ritselden een onheimelijk, zacht gerucht, dat dadelijk verzonk in den nacht. Over heél de grachtbocht, waar de onderhuizen tot aan den laagsten raampost bijna het watervlak raakten, naar de Spooksteeg toe, schimde een melaatsch floers, dat de zwarte gaten van oliepakhuizen, puien en ruiten als een walmend waas beduisterde. Het rottende straatstof van dwarsbruggen en het vuile water, legden een vreeselijk masker van sombere misdadigheid over de huizenmoms. Heel de lichtende en gek-gillende roes en het beestachtig vermaak-rumoer van den voorkant der woningen, leek in het nachtzwart weer stervend uitgebraakt naar de achterzij der huizen en plots huiveringwekkend gegrepen door het moordgrauw van de doodsombere en eenzame sluipbuurt der souteneurs. Van de afschuwelijke en heische Zeedijkroerigheid afgescheurd, leek de Kuipersgracht met haar duisternis, haar zachte waterrillingen en stille ratten-plompingen, een droomrig bouwsel, uit den spokenden mist van oude, oúde tijden telkens ópdoemend en opnieuw weer verzinkend.

Mooie Karel rilde toen hij bij een der duistere steegholten een meid zacht hoorde fluiten naar haar kerel, het aanval-sein. Het was niet van vrees, maar van nare eenzaamheid en verlangen dat hij huiverde. Hij kende den

sluiptred der naderende souteneurs en hij wist precies hoe ze bij verzet onder beroovingen en uit angst voor geschreeuw, het mes lieten flikkeren voor de oogen van het bevende slachtoffer. Dan hoorden ze op die oogenblikken zelfs den dravenden brandweerwagen met al zijn rinkelend geschel niet, zoo waren ze wég in den roofhartstocht. Voor hen was het buitenbuurt-achtige van deze stegenwijk zonder geheimen. Daar vlak bij dat roode achterlicht, dat tel- kens groot en klein werd voor het keldervenster en als een vuuroog in de zwarte waterdiepte tusschen wal en huizen leek te staren, daar vlák bij had Kees de Kurkesnijder zijn hol en Scheefhals er schuin onder, die al de seinen van zijn makker ópving en op veilig of onveilig stellen kon. In deze kamers en kelder-achteruitjes, zoo argeloos opgetooid met bloempotten en lijsterkooitjes, school de bende van De Matroos sáàm; hielden de dieven, inbrekers en valsche spelers hun duister honk om misdadig werk voor te bereiden in de avondschemering, bij de zwijgende grachtjes, het stille water, de hooge brugjes en poortjes, geheimvol beschermd door de boomkruinen die altijd mischten. Hij had gezien hoe hier getrapt en geroofd werd, en hoe daar afzichtelijke oude wijven in lompen voor een korst brood zich verkochten.

Karel wandelde weer het gedempte gerucht der vechtkroegen tegemoet, waar om een haverklap gezongen, gebruld en glaswerk stukgelagen werd. Maar tusschen het kokende rumoer op den Zeedijk kon hij van avond geen rustig oogenblik vinden, al had hij het ook verwacht.

Weer doolde hij het Kolkje langs, dat naar den kant der Geldersche Kade, geheel afgestorven lag van stadsverkeer. Ook die gracht, met haar blinden huizen-achterkant, lei even somber als de Achterburgwal onder het vaal-gele, slorpende licht van een slecht brandende lantaarn, met haar zwarte en hooge pakhuismuren, haar leuningloozen waterkant en het geheimzinnig bijéén-hurken der vuile rendez-vous'tjes. Onder de schichtige glimmering van het diepe Kolkwater, voelde Karel zich nóg gejaagder.

Twee meiden beloerden hem vanuit een duistere keldertrap, fluisterden en vleiden, toen hij langs ze stapte.

Hij lachte grimmig. Gebeurde hem niet veel, in die buurt niet herkend te worden. Weer liep hij door, klam en rillerig van de zachte natregening, ellendig en onverschillig zich voor alles voelend. Op de Kolkbrug lawaaide vlak voor zijn voeten een lichtmatroos. Hij gilde en gierde als een bezetene. Wild omhelsde hij een lantaarnpaal en begon uitzinnig van drankrazernij te rukken. Toen greep hij de brugleuningen. Hij rolde zich in het straatvuil, beet in de straatsteenen, huilde en griende van wrok. Tusschen zijn knuisten scheurde hij, als een beest, zijn pet aan flarden onder het huilend wee van zijn dronkemanstnisère. Toen, buiten de menigte en het kroeglawaai, zwaaide hij als een eenzame, weenend de stille Kolkgracht af. Karel doolde de nachtstad door, lamlendig, mijdend de menschen. Het begon heel koel te worden en zwaar te waaien. Hij voelde zich als een wraakzuchtige bedelaar voor een juweelen-winkel. Alles werd hem onthouden en van de vroolijke buurt kreeg hij een koude aalmoes toegeworpen.

Op het Oudekerksplein bleef hij dralen zonder het zelf te beseffen. Het leek om de oude, stuursche kerk en den rondgang der klappertjes en huizen zoo triestig stil. Alle pret was hier van de glazen afgeplukt. Geen menschelijk lachsnuit van een meid meer te zien. Een laag boompje, vlak voor de kerkdeur, ruischte heel zacht als een stille harp. Boven trapvoimige geveltjes donkerde diep de nacht. Nu hoorde hij ook de hoogere, magere boomen van het plein boven zijn hoofd, in de stikdonkere lucht tezaâmruischen onder een windgolf, alsof hij aan de naakte zee stond. Het geluid joeg de onrust in hem aan. Hij kon wel grienen. Nee, hij hield toch niks van de eenzaamheid, van schuilen in het kreupelhout. Telkens zag hij voor zich het gewonde en bloedende gezicht van Willie en hoe zij ineenkromp onder den messteek van haar kerel. Zou ze dood zijn? Ze had zoo droef naar hem ópgekeken. Toen dacht hij weer aan de steenbleeke vrouw, in de souteneurs-kroeg

van Vader Tram. Hoe had de schelm haar een slok durven weigeren!

Plotseling voelde Karel een heische drift in zich ópwerken, door zijn overstuursche en uitgeputte zenuwen heen. Hij moest zich eens genadeloos bedrinken, om aan zijn ineengehurkte houding te ontspringen. Hij zag aldoor de bedelende meid en van Willie het bloed onder de oogen. Hij moest de buurt weer door, in een geweldigen roes opbranden en van niks meer weten en zich niks meer herinneren.

Een kleine boomuil vlerkte langs zijn ooren. Hij schrok. Onder een lantaarnvlam zag Karel het grijswitte uilengezicht even schuw óplichten en toen het beestje, in vliegbochtlijnen, tusschen duistere kruinen verdwijnen.

Uit de hoogte hoorde hij toen nog de vogelstem zacht, ontsteld en klagelijk. Zijn voornemen om zich een vreeselijken roes in te drinken, was inéén weggezonken. Nee, nee, als ze hem zwaaiend ontmoette,... zij,... zíj... Corry! O, die meid... maakte hem nog stapelgek!

Tusschen zijn smartelijke, woedende en begeerende gevoelens gaf hij zichzelf korte, stille antwoorden en telkens bromde hij:

- Tóch 'n dapper niesse,... 'n fijn niesse!

+

Achtste hoofdstuk.

I.

Matje Scheefduim rengelde zich wellustig in bed en geeuwde als een drogistengaper.
- Heb soo'n maf,... kreunde ze.
- Lui beest!... schold Corry Scheendert wrevelig.
- Wat hebbe-me-nou!

Corry keek Matje minachtend-ironisch aan.
- Drie uur lel!
- Fijn... sarde Matje, de oogen halfdicht geknepen.
- Ik wou dat ik fan joó soort d'r nul hange had!... kregelde Corry weer.
- Sure pest?... gek creatuur?... vroeg plagend Matje.
- Stá dan op!
- Mò je kenne, pijp keneel!

En weer kronkelde Matje zich boven haar dekens in en uit en sloot de oogen in zinnelijk welbehagen. Haar goedkoope, smerige peignoir lag gekreukt tusschen de machteloos-uitgerengelde armen, die juist de smoezelranden van haar waarzegkaarten, onder de peluw openwoelden.

- Lá je baardje koolteere... lachte Corry naar Matje, een zwarte vlek op haar kin aanwijzend.
- Míjn geen misslag!... weerde de Zeedijkmeid af. Plots, in een ruk schoot ze van haar kussen overeind, dat de lange, donkere, ongekamde haren van de schouders opzwaaiden.
- Immes!... strakkies komp Jode Jet!
- Soo!... schrok Corry licht.
- 'n Fijn somerstewelet op de lát!

+ Somerstewelet op de lat: zomertoilet op afbetaling.

+

- Wà 'n fotsekratser bi jíj toch!... beet Cony weer sarcastisch af.

- Hoor de minteneé fan de Nes!... spotte Matje venijnig weerom. Corry sprong woedend van haar stoel en raasde wat giftigs, inmiddels een vuil, gehavend corset van Matje, dat over een stoelrug bengelde, driftig wegslingerend.

- Hou je sjaákies,... sarde Matje, terwijl haar kars-zwarte oogen fonkelden van wreedaardige, sarrende bevrediging.

Zachtaan had zij zich weer achterover laten vallen en koel-rustig klonk haar stem:

- Jíj peilt mijn,... ikke peil joú.

Corry bekeek wild de vadsige Zeedijkmeid, die om drie uur in den middag nog lag te rengelen op haar broeisch bed en haar leven van fatsoenlijk-Jordaansche in één half jaar tijd tusschen uitvaagsel van kerels en vrouwen had verslingerd. Ze was vooral spinnijdig op de slonzige del, omdat ze het zoo gemakkelijk nam en zich zoo schaamteloos om-en-omwendde in het lekkere, luie niets-doen. En ze draaide smiechtige loentjes. Want Matje wist toch dat Corry nooit had gedaan wat zij en al de andere dansvriendinnen en getippelden, zoo brandend graag wilden dát ze deed. Daarom loog Matje met haar beuzelklap en gekke grollen en dat spoot Corry er nu even giftig uit.

- Soet maar meissie,... spotte Matje,... trek 'n lurrekie... hoor,... geen appeleflauwsies... brafe sus!

Corry stampte op den grond.

- Ikke rispicteir je fesoen mens!... lachte Matje valsch.

- Dà lá me ijskoud,... maar je liegt!... Je sla me an!... Sla je kérel an,... nié mijn!... schreeuwde Corry. -

Matje was in een woedenden ruk overeind, maar liet zich plotseling weer langzaam en beheerscht achterover

+ Sjaakies: kalm.

[+] zakken, de handen onder den nek saamgeschroefd. Ze begluurde eerst heel ernstig het vergulde plaatje van haar portret-album, te prijk op den afgebrokkelden schoorsteen; toen de lage, zwartberookte zoldering, alsof ze webben zocht en heel zacht begon ze te zingen, tegen Corry's wrokkende zwijgen in:

- Trala... rara!... Fijn, wat?... onderbrak ze haar neurien,... zoo'n tof... koeskepeetje fan j' eige!

- Je bin d'r maar nie 'n olmse bakvisch veur je kale neut!... spotte Corry schimpend op den kop van Matje's souteneur.

- Groot léf hei je!... dreigde Matje.

- Veur jou vent!... Ik lust 'm!... beet Corry terug.

Gedempter sprak Matje nu weer, overbluft door Corry's stout-uitdagenden toon. Want dat de meid muimen kon als een vent, dat wist de heele buurt. Hoe had zij Schele Kris in zijn eigen kelder niet lest van haar tengels laten kluiven, toen Dries nog een messteek in zijn zij voor haar opliep! Dat wilde niesse had er altoos een afdakje boven haar kop; sloeg je haar, dan bezeerde je je eigen.

Matje draaide bij.

- Nee,... baffiane as jíj is kedin, hè?

- Oele!... schokte Corry's mond.

- En... as... Heintje Punt.

- Aboe!... lachte ze met spoelgeluiden.

- In 't tuintje fan Elsie, mit 't stadsgesicht op je vaâr,... schimpte Matje.

- Tussche de bigge!... lachte fel Corry mee, over haar woede-gril heen,... je stiekem houwe en doen of je neus bloedt...

- Aje je vinkie laat fladdere!... schaterde Matje, die lag te schokken van den lach op haar bed.

Ineens trok haar pretgezicht strak en sneden smartelijke huilgroeven om haar mond. Ze dacht aan haar

+ Koeskepeetje: hier: gezellig honk. - Muimen: slaan. - Tengels: vingers.

[+] afgetroggelden matroos. Treuzelend begon ze te verhalen en haar stem zonk heesch in.

- Sie je meid,... toe hà 'k nog geen pooier sitte.

- Waffer meen je?... vroeg Corry.

- Nou nét een jaar en fier maande,... ging Matje droef door,... lá 'k toen já bokkes stinge te bakke... foor nou mijn kerel... Komme die aêre me 'n handje gefe... dat die aêre mit Jans tippelde... Was ik al 'n half jaar fan 'm of... Stong 'k tóch te griene fan de pest hè!... Maar ikke stil... Komp 'r me kerel van nou hè?... Seit ie: God sal mijn een hengst schokke... wà bier je, seit ie?... Niks, seg ikke... Niks?... seit ie... Bi jij besuikerd, seit ie? Ik schuif toch nie 't groot bajes in?... Nee... seg ikke,... het is t'r... Matje's aandoening overrompelde haar stem, die in snikken half stikte. Corry keek beduusd in de betraande oogen van de meid.

- Lá maar soo,... bracht ze er nauw beseffend en ontdaan uit.

- Toen,... snikte Matje half overeind op het bed,... toen seit ie: Wà hei je temee?... Seg ikke: Woensdag,... nou net op 'n Woensdag 'n jaar en fier maande geleje,... stong ik foor sijn ook bokkes te bakke... gonge me nog sáme...

Matje's lippen beefden hevig en zacht huilend vervolgde ze:

- Toe hep Piet, me kerel... me sóó gerost hè... dà 'k an me metroos docht!

Corry vloekte tegen Matje's weekheid in. Wat viel die meid nou lekker uit. Ook pijn in haar hart van de liefde? Nou brak toch vast haar pijp. Wat deed zoo een benauwde hen op de fiets? Was die al rijp voor de fok? Ze moest er optoffelen, zooals haar moeder Nel deed. Of als tante Neel, die, zoodra ze in de straat begonnen te heibelen, haar grammophoon stijf draaide en er een

+ 'n Handje geven: waarschuwen. - Een hengst schokke: een kopstoot geven. - Bajes: gevangenis.

stuk schelle muziek tusschen smakte. En nou troostte ze Matje, inwendig lachend.

- Wees blij dà je die angebrande frijer kwijt bin.

- Assie... as... sie... assie... snikte Matje, zonder dat ze verder kon spreken van den huil.

- Soo'n krab!

- As... sie... as... sie... mijn... nou veur dà doerak... Jans... hà... ad... late... loo... pe! Wild schold Matje door en haar oogen fonkelden als vuurtjes. Zenuwachtig bewogen keek ze naar haar naakten arm onder de smoezelige peignoir.

- Kíjk!... beet ze af, norsch,... sijn naam!

En ze viel met een wilden snik weer op haar kussen. Corry bekeek den getatoueerden schouder.

- Guns... doe 't pijn?... vroeg ze harteloos, koud en stekend-nuchter tegen Matje's verdriet in. Matje antwoordde niet, bleef zacht uitsnikken en toen weer droomrig het rookerige plafond bestaren. Ieder sleepte zijn eigen beroerdigheid en als de kraai opdook kon ze nog lang genoeg grienen. Plots sprong ze weer hel-vroolijk overeind en klakte pittig de tong:

- Immes!... 'n somertewelet op de lat!... fan míjn kerel!

- 't Hafeloose ventje!... spotte Corry.

- As Jode Jet nou maar komp.

- En dát uitloopertje?

Corry wees viezig naar een vuil-blauw japonnetje, dat over een stoel lag heengefrommeld.

- Ppph!... blies Matje minachtend,... uit de tijd fan me vijf spie pir uur!

- Poerwurm!... schold Corry op den langen naakten hals van Matje, dien ze zoo ‘grootschig’ draaide. Corry had de laatste maanden door Joden Jet, Mooie Jo en de andere Alhambra-meisjes uit de Nes, in de nacht-café's van de Warmoesstraat, wel andere chic gezien dan die der Zeedijkwijven. Wonderlijk snel en met fijne smaakintuïtie had Corry slag en snit van de kleedij der rijkere vrouwen beoordeeld en voor zoover het kon met haar

[+] gebrekkige stukjes goed, óvergenomen. Ook zij had zich bij Jo bespoten met een zoet fontein-sproeiseltje geur en ze lachte stiekem om de grove opdofferij der smaaklooze Zeedijk-dellen.

- Ma... àtje!... werd er rauw aan de trap geschreeuwd.
- Dà's Schaartje!
- Wie?
- Schaartje,... toé,... doe me 'n guns... sag dà we d'r binne...
- Slá je eïge schaatse uit!
- Stik!... viel Matje, zich weer rengelend, uit.

De kleine deur van het kamertje werd driftig opengestooten. Het puntig-toeloopend sproetengezicht met het rond-afgeplatte hoofd van Schaartje keek het vertrekje in, het lijf bleef schuil in het donkere portaal. Woedend schoot ze in drift, toen ze Matje lui zag rekken en Corry doodgemoedereerd haar adem blazen op een mahoniehout kastje, dat ze ópwreef met de mouw. Haar scherpe, lange kaken sperden als een schaarmond toen ze aan het schelden raakte.

- Mò je maar belle,... verdedigde Matje zich.
- Dà sta soo kladdig meid!

Toen schoot ze in een lach.

- Ugge... je heit gèneens 'n bel!
- Tóch belle,... sarde Matje.
- Rijs nou, mak merakel,... we gane mit ons sesse 'n potje slingere bij Cobus.
- Kà nie,... me keerel komp strakkies uit Klein Mokum.
- Nou?
- En Jode Jet heb auwdensie fan me!
- Jij bint besanikt!... zei Schaartje kort.

Toen vertelde de meid een grap van Mooie Karel, die gelijk met haar als getuige was opgeroepen voor het knokakkevietje tusschen Blonde Willie en Leendert.

+ Knok-akkevietje: vechtpartijtje.

+

- Mijn vent seit, dat ie nie ferbaliseerd is,... viel verbaasd Matje uit.

Schaartje verklaarde dat de politie hém toch vervolgde wegens openbare mishandeling.

Corry had een hevigen schok gevoeld toen Schaartje van Karel begon te snappen. Ze wist van vroeger nog, dat Schaartje dol op Burk was en dat Matje haar bruinen toet in de Wijde Gang, van haar knappen buurjongen iederen dag had laten volslobberen met zoenen. Maar ze hield zich strak en het gezicht onbewogen. Schaartje babbelde dat Mooie Karel trampelde van ongeduld om het wachten.

Maakte hem gek zenuwachtig. Uit wraak had hij zich voorgenomen, alleen Jordaansch te spreken.

- Toe,... gilde Schaartje, de handen uitspreidend,... komp ie veur de rechbank hè?... Seit meheer de rechter:... Hoe oud bint u?

- Boofe 't suigelinge-klokkie,... seit Karel sebiet.

- Gewoon antwoorde!... buldert die bef.

- Ik gaan pleiterik... sal me op 'n houtje bijterik!... seit Karel weer.

- Toe komp de bef:... Bi je getrouwd?

- Ja edelachtbare,... seit Karel.

- Mit wie?

- Mit 'n vrouw, edelachtbare,... seit Karel.

- Stommerik!... seit 't gebeft gajes,... kè jij d'r dan eén die mit 'n man getrouwd is?

- Ja edelachtbare... seit Karel ijskoud.

- Soo?... Wie dan?

Me suster, edelachtbare,... seit Karel.

De meiden gierden en Schaartje vertelde dat de politie... se eige nie houwe kon fan de brul!

Matje sprong onder het denken aan Karel, dien zij nog bóven haar matroos in de herinnering koesterde, overeind

+ Ik gaan pleiterik: hier: ik smeer 'm. - Gebeft gajes: rechterlijke macht.

[+] en begon voor een klein waschkommetje op ijzeren voet, het haar onder woeste roskam-rukken op te binden.

Corry groeide van stil genot. Hè, nou had ze Karel's mooien snoet graag nat gezoend. Die vent had er ‘meeledie’ in zijn stern als hij zong,... hè,... ze rilde ervan. Schaartje vertelde nog vurig hoe Karel Willie was bijgesprongen toen Leendert dol met het mes stond te zwaaien in den klapper en hoe hij Willie's kerel, de seroeangs van zijn bast had gedraaid. Even schrijnde een felle jaloezie in Corry, vroeg ze zich af of Karel ook van déze del hield.

Een logge, grijsharige vrouw slofte de kamer op en vroeg Matje of ze het spul kon doen. Het was Suikermops, een oude, afgebeulde slet, die nu bij de Zeedijk-jonkies uit werken ging. Schaartje bekeek met haar langwerpig en scherp toegespitst gezicht en haar gejaagd-kijkende natte oogen, de grijze werkvrouw, die twee nijdige zweren op haar dikken, breeden neus had. Suikermops ging dood-ongegeneerd met de ‘sloeries’ om, allen bij den voornaam noemend. Ze had ommers zélf een meid van twee honderd zestien pond in het plezierleven, een knap, zwaar mokkel van nog geen een-en-twintig jaar. Werd toch een goed spaarpotje voor de laatste dagen.

Matje was eindelijk klaar en vroeg of de dames meegingen.

- 'n Slordig affekaatje likke, bij Cobus.

Zij trakteerde. In de leege, donkere kroeg van Cobus zaten, schuins van de electrische piano, vier meiden bijeen in schellen babbel. Hun kerels,... op stap,... nu hadden zij den vrijen snater. Een vorige week waren ze aan het bakkeleien geraakt; vandaag zou de feestelijke verzoenings-dronk zijn. Doch de drónk had al viermaal, maar de wezenlijke verzoening nog nimmer plaats gehad.

De meiden-van-plezier trakteerden elkaar... op de lat.

Cobus wist precies van de kerels hoever hij kon gaan. Koosje met haar dik-uitspringende bovenlip en zwaar-

+ Seroeangs: armen.

[+]ingevorende mondhoeken, ratelde als een grammophoonop-springen. Onder het spreken zonken de vreeselijke mondhoeken met een diepe vouw de wangen in en haar stompige kop grijnslachte bij ieder woord. Ze jammerde dat haar kerel zoo een vuile boef was, die al érger werd met den dag.

- As ik... op hede folk heb... gaat hij 'n kop sog slurrepe,... is hij moei!... 't is kim!

- En mijne trekt se windvangertje an en doet se snurk!... schaterde Riek Kop-zonder-Kies.

Riek Kop-zonder-Kies' verwrongen en wreede gezicht, met blauwe zwellingen onder de wilde oogen, keek al de meiden een voor eén aan, alsof ze vragen wou... ‘hoe vin j'm?’

Naast Riek schuilde in het kroegdonker, Anne Looy, geelbleek, en stil uit de diepe oogkassen voor zich uitstarend. Belge Suzanne, vette blondine met een blank opgezwollen hals, vol valsche cierselen ópgepronkt, die flonkerden in het kroegduister, zette den krop uit en zong:

> Hij heeft d'r daálijk fastgegrepe,
> Gaf haar toen seve diepe steke...

Lange Lien, het snorrenmensch, sprong op en rammelde tegen Suzanne in:

- Seg,... is dat ons fersoeningslied?... Bler dat fenacht as we na de koffer tippele!

- En je kerel geef je folk 'n centremetaal in de ruimte!... lachte Riek Kop-zonder-Kies.

- Kijk,... daar springt Schele Mien!... Hé Mien!... Mien?!... krijschte Koosje.

- Se is effetief te swaar om te hoore,... meende Lange Lien, haar donker snorretje betastend.

Corry koekeloerde de straat op, naar Schele Mien.

- Hou je waffel!... stoof Riek op en weér krijschte ze naar buiten, maar Mien kwam niet.

+ 'n kop sog (zog): 'n kop koffie. - 't is kim: 't is in orde.

+

Onverwacht gooide de geelbleeke en stil-starende Anne Looy een praatje door het schelle kijfgepraat der meiden.

- En ikke rooi 't nie meer mit me keérel,... datte wort... moord en doodslag!
- Watte?... schrokken de meiden, toch nieuwsgierig.

En Anne Looy bleek, vertelde met afschuw in de stem dat ze haar ‘meegenomen volk’ moest knauwen naar hij wilde.

- 't Evangeel, Rooie Neel,... grijnsde Koosje.

Maar Anne vloekte dat ze het niet wou.

- Hij ramt me dikke vlerreke!
- Hoor soo'n glimwormpie glim,... viel schijn-medelijdend Lange Lien bij.
- Nou, as jij je opdoffert mit ápeseep lijk je auk Monki Brandnetel!... besloot sarcastisch Belge Suzanne naar Lien.

Anne Looy's geelbleeke gezicht staarde weer den Dijk op, zonder te zien. Toen drongen de meiden aan en de koppen doken bijeen in het halfduister. En Anne vertelde dat ze voor haar kerel, jassen en vesten van ‘d'r volk’ moest uittrekken en in de kast doen. Als ze wél of niét rammelden van groote knoopen.

- Sit ie pekaan in, hè?
- Ja,... en as ie se dan gerold heb, schuift ie 't achterpeneel fan de kast ope.
- Gaat olie-sacht hè?... grijnsde Riek, die de truc al zoo lang kende.
- En smeert 'm kim!
- Nou?... vroegen ze, verbaasd dat Anne Looy daar moord- en doodslag mee in huis haalde.

Anne Looy huiverde van het jatten. Ze wou zich doodwerken voor den vent, maar hij mocht niet zoo vuil gannefen.

- Hij is 'n echte fideele jonge,... zette Zwarte Dien deunig in.
- Altoos luchtig, ongedwonge!... zong Belge Suzanne

+ Opdoffert: mooi maakt. - Groote knoopen: groot geld.

[+] midden in het geharrewar voort en Matje gilde gemaaktwoedend in het gezicht van gele Anne:

Ga mee ná de Seedijk,
Me gooser loop mit 'n andere meid;
Kà me niks verstauseme,
Ik gaan me 'n andere kausere!

- Peese op de dolmgoosers!... sloeg Riek wild uit en ze klonk haar bierglas tegen Koosje's jeneverkelkje aan.

Kà me niks bomme,
Neem d'r 'n andere jonge!

balkte Lien, met haar tong de leege advocaatjes uitlikkend.

Anne Looy staarde ontsteld en huilde stil. Ze kon maar niet wennen tusschen de roofdieren, al was ze bijna twee jaar in ‘’t leven’.

- Kijk die Corry 'n fijn loepertje op d'r snij sitte... viel afgunstig Matje uit.

Zestien oogen keken gretig in het duister naar Corry. Riek en Zwarte Dien begluurden Anne.

- Seg, Dorus Bordewater,... glunderde Zwarte Dien naar de verdrietige Anne,... bi jij 'n toffe teméje?

- Je gooser is je handlanger,... en hem mò je 't handje drukke,... onderrichtte Schaartje snibbig, terwijl haar mond zich toepuntte.

Toen gilde Anne met rauwe ontzetting in de stem:

- En ik wil niet jatte!... ik wil nie!... wil nie dat ie de kerels wurgt!

- Soo'n jodeslag!... hoonde Schaartje.

- Wat 'n halles!... 'n Trap veur d'r schrage,... was dat stomme dier d'r dansspieze kwijt!... raadde Riek woest.

+ Peese op de dolmgoosers: jacht maken op de straatzwabbere. - Loepertje op d'r snij sitte: horlogetje in haar zakje hebben.- Teméje: meid van de vlakte. - Handje drukken: bijstaan. - Halles: koude drukte.

+

Toen raasde Anne Looy, in haar benauwing voor moordslag en politie, tegen de meiden uit. Eén jaar was ze hier verzeild in handen van Kleine Luuk. Maar ze huiverde van ál de daden en gemeenheden.

- An me Sondagsche rijbroek je prefelemint!,... sarde Riek, den verwrongen kop in dronken lach.

Toch luisterden Lange Lien, Zwarte Dien, Corry en Belge Suzanne naar den jammerangst van de opgewonden Anne.

Zij had een kind van Kleine Luuk, dat ze moest uitbesteden voor drie gulden per week bij een doodarme nekeive. Straks ging ze haar kindje zien, vertelde ze met vurige vergenoeging.

- Hoú jij fan die onderkruipers?... beet zuur en vol wreed venijn Riek Kop-zonder-Kies er uit.

- Dol,... dól!

- Bah!... wrokte Riek voort en haar wilde oogen staken hard van minachting naar Anne,... wà ik nie op me vent's naam ken sette... mót ikke nie!

Anne rees driest overeind.

- Wà meén je kreng?... vroeg ze wit van drift.

- Ik meen wà ik meén!... hoonde Riek sarcastisch door, en ze bestelde:

- 'n Rondje jenever feur de slette op groot lef! Cobus keek.

- Hier is poen!... en ikke seg... 'n getrouwd niesse is d'r asijnsuur!... niks an te bederrefe!... brulde en vloekte ze en woedend sloeg ze een bierglas tegen den tafelrand stuk.

Anne werd door Koosje, Zwarte Dien en Lien weer sussend op haar stoel gedrukt en de vlaag woei over. Koosje's vooruit-springende bovenlip trilde en de mondhoeken plooiden de grijnswangen tot een huidzak. Anne vertelde dat ze nou een smoek weekwoninkje had op haár naam; kon haar jongentje rustig spelen. Toen kakelden en scholden de meiden dooreen dat de huisbazen zulke

+ Nekeive: straatmeid.

[+] ploerten waren. Zij moesten altijd meer betalen dan een burgermensch. Zoo spekten die vrome en olmse schurken den bek met hún spek, al waren ze allegaar pekaan.

- Wà 'n nijs fan soo'n patjakker!

Riek beweerde dat ze op heden zélf weer kookte, anders bleef je bij haar kerel... Heintje Leegmaag!

- Frissche morrege Belsebub,... jij gaat de richting uit,... weerde Dien met ontzetting af,... sélf kooke?

- Mò je soo'n sweetsok hebbe as ikke,... die d'r alles uit de grachte opdrecht!... Hei je 'n heel menu!... lolde Lien.

Wild gekakel en geschreeuw brak telkens feller uit den drinkenden meidenstoet.

- Soo,... krijg jíj d'r nog gepoft?... plaagde Schaartje naar Riek, die beweerde dat ze alles op den reutel kon krijgen wat ze hebben wou.

- Als ikke me kessafie maar lá knijse mi sonder me kiese!

- Jíj,... hoonde Koos,... jij, mi je kaai achter je tande?

- Jij hoef nie te figeleere op de keie!... beet Lien haar toe.

- Mot niks fan de beis!... deed Riek hoog... à je faste klantjes heb!

- Snoefmuil!... lachte Belge Suzanne.

- Kenne se onder me schrage ferbrande!... krijschte ze nog opgewondener,... 'n kataas!... 'n del!... heb d'r geen huis!... is d'r afgelooid!

- Afgeloóid!... afgeloóid!... zongen Riek en Koosje, zwaaiend met de jeneverglaasjes.

- Gabber soo nie,... viel schuw Anne Looy uit.

- Wij leefe d'r op de bonnefooi, as fideele meide-fan-plesier!... brulde Schaartje en allen schreeuwden mee.

- En ik smeer 'm!... joeg Matje,... komp Jode Jet veur noppes!

+ Nijs: moed, durf. - Op den reutel: geborgd. - Kessafie: bankbiljet. - Kaai: pruim. - Beis: straat. - Afgelooid: van alles beroofd. - Gabberen: hard lachen (schreeuwen).

- Dàt adder!... stille kit!... breek 'r de bult!

Anne Looy had weer ruzie met Lange Lien en Koosje. Lien dreigde de meid de glasscherven van het stukgepatst bierglas over haar tronie te kerven en Riek mengde zich dronken schreeuwend in de hurrie.

- Je pooier, dat is... je heér en meester!

- Niks anders hebbe we op de gosnakende wereld!... huilde Koosje woedend

- Soó,... niks op de heele wereld, as ons keerel,... onse poenbroek... stemde Lien geroerd in

- Al pompt ie brij fan je... hei je nóg je waffel te houwe!... schreeuwde Riek weer naar de bleeke Anne Looy.

Toen, gesard door het lafhartige en onderworpene der meiden, sprong Corry woedend op. Zij was niet bang voor Lien's gedreig met de glasscherven en nog minder voor Riek's knuisten-gebonk op de tafel en haar krijschmond.

Corry's gezicht kreeg plotseling al de strakke heersch-zucht-trekken van Nel, haar moeder, als die minachtend ironisch over de baasspelerij der mannen snoefde.

Corry klapperde driftig en fel-hoonend tegen het kijfgeschreeuw van Riek, Koosje en Lien in, om Anne Looy bij te springen en met hun allen hapten ze wild naar de mooie, blonde, trotsche meid, de del die geen del was, die geen enkelen gooser nam en nou zoo uitdagend vóór hun stond.

- Binne jullie wíjve?... beet Corry trots weg,... sitte te brasse op d'r kerels,... bah!

De vrouwen drongen tot stoet bijeen, gilden naar Corry, terwijl Cobus toeschoot om te temperen.

- Jij snoek-op-schotel!... sál jij haarlie leere wà se binne?... schreeuwde Koos, den arm dreigend uitgestrekt.

- Je huid fervelt pas,... hoonde Schaartje.

- Palmpaasche slobber!... schold Riek.

- Jij sting mi je neus in de wind, gedroogde nachtjak!

- Soo'n bruggespijker!

- Blauwkop!

+

- Medam Rietschok fan Kikkerement tot Flapjanus!... gilde Riek aan Corry's oor.
- Wég je vuile asem!... en Corry stootte de dronken waggelende meid op haar stoel terug.
- Wij hebbe op tijd de bik,... sarde Belge Suzanne.
- En de lik!... gierde met dweepoogen Riek,... annéme Cobus!... nog 'n klare mit suiker!
- Nummer sefe... nog één... hei je je taks,... zei Cobus droog.
- En... en... as... ik selfers benossel?
- Dat is wàt aâr,... bromde Cobus die het niet geloofde.
- Kom, gooi d'r fijn 'n moppie grammefoon deur,... smeigelde Matje naar Cobus, die zich doof hield.

De andere meiden lieten Corry niet los, beweerden dat het gemeen was van haar om te zeggen dat ze laffe slavinnen waren en kropen voor haar kerels.

- Onse bik is d'r toch op tijd,... herbegon Suzanne weer.
- De bik,... weerde Corry ongebluft af,... já, 'n broodje uit 't vuisie!
- Nou, kook jíj veur me?
- Ikke?... stootte woedend Corry uit,... veur zukke nakkedikkers?... sukke dolmgaste?... hahaha!... frissche morrege!
- En we benne wà blij... we hebbe allegaar onse jonges, die op de Dijk scharrele... Wullie binne de fijne pernoose!... sarde Schaartje nijdig naar Corry, om haar loopen-zonder-kerel te betreiteren.
- Scharrele?... spotte Corry venijnig,... gannefe!
- Jij nie!
- Nee, ikke nie.
- Es knijse,... as je 'n jaar langer je rokke draagt bofe je iepe,... bi je nét soo'n nakende neet as wij!
- Oele!... wrokte en sarde Corry.

+ Benossel: betaal. - Nakkedikkers: berooiden. - Pernoose: kost-winning. - Iepe (iepen): schoenen.

+

- Nét soo'n smerige diefemeid!

- Oele... treiterde ze door.

Corry bleef staan, trots ongedeerd tegen al de wilde, scheldende en schimpende kijfstemmen der elkaar bijvallende wijven in. Telkens beet ze de snollen schimpender woorden toe in sarrenden wrok en al giftiger en beleedigender minachting. Brandend vloekten de meiden, zwaaiden met de glaasjes en maaiden met de dronken armen.

Corry lachte, onbevreesd, tartend

Matje en Anne Looy alleen, hadden respect voor de mooie meid, voor haar lef en haar koude, lachend-spottende treiter-antwoorden. Matje wou subiet, om de ‘kijfruzie’ te beëindigen, op den heeten Julimiddag De Gele Ballon in, een tof stukje dansen, op den ‘toon’ tusschen de stof.

- Set me dan die pet schuin op me knar!... lolde Matje en ze begon, de rokken hoog opgezwaaid, een apachendans en te klappen in de handen.

- Alloo diefemeide!... op épèl!... schreeuwde ze, de kers-donkere oogen in vlam nu de danshartstocht uitbrak.

Maar de meiden wrokten en bleven ongeroerd voor Matje's fratsen. Dien vertelde hikkend van haar wreeden kerel, dat ze, als ze ‘klanten’ had, 's avonds altijd moest doen alsof ze de deur sloot... Achter de gordijn sloop hij dan stiekem in en roofde platvin, oksenaar en al wat er te gappen was. Hoorde de klant wat, dan moest ze hem half smoren. Dien's zenuwtrekkend gezicht huiverde en haar lichte, geelachtige oogen knipperden hevig onder het spreken.

- Wà bi jij 'n malle lampepit!... schaterde Schaartje. Die begreep niet waarom Zwarte Dien zich geen vrijzetter liet geven, als haár ‘keerel’ drie maal per nacht deed. Dan sloop hij óp, wanneer haar volk nét de kamer opkwam en plots, met schel kabaal, vloekte hij

+ Platvin: portemonnaie (portefeuille). - Oksenaar: horloge. - Vrij zetter: een man die een vrouw z.g. ‘bevrijdt’.

[+] rond alsof hij zijn vrouw met een vent van de vlakte betrapt had.

- Sie je, dan maakt ie me fijn los,... heb ik al poen vooruit gepingeld en hij gaat op de vuist.

En ze schaterde dat haar kerel zich soms vier keer op een avond uitspeelde voor den wild-woedenden man die zijn vrouw verrast met een ander.

- As natte kippe stappe se de trappe af!... gierde ze na.

- Komp diefemeide!... op de toon!... noodde Matje weer uit, in het diepe kroegduister in haar eentje dansend en klapperend met de vingers als castagnetten.

Een kerel kwam in en loerde schuw naar de meiden.

- Wà komp dié lense?... vroeg argwanend Belge Suzanne.

Even bleef hij het kroegduister doorturen en verdween toen weer. Lange Lien vertelde, dat als zij ‘volk’ en klandisie had, haar kerel den heelen nacht op den zolder moest maffen tusschen de donkere binten en balken. Och, óch, zooals de vent dan raasde, tot de lichterik. Dan werd hij verlost. Toch had hij het bestig bij haar. Want den heelen nacht bracht ze hem bierflesch op bierflesch, die ze dan op den stikdonkeren zolder, om het kwartier, met hem leegslobberde. Vroeg haar klant waar ze zoo telkens heentrok, dan loog ze dat ze zoo raar was hè, zoo licht in haar test hè,... zoo... zoo... en dan begreep hij en noemde zélf den naam van haar ‘mankeersel’.

- Toch sal míjn keerel d'r brande,... te eeuwige dage!... stootte Riek Kop-zonder-Kies er met een allerschrikkelijkst half-gesmoorde woede uit.

Corry keek óp, verrast. Hé, was dát die meid die haar straks zoo woest had aangevlogen;... die had gezeid:...

- Je keerel is d'r heer en meester,... al pompt ie je tot brij?

Wà die schoft mijn doet... die joekel!... abah!... ikke haát 'm!... die boef... die vuile boef!

+ Lichterik: morgen. - Joekel: hood (figuurlijk).

Riek's stem huilde wrok. Haar verwrongen en wreed gezicht stond gemarteld onder de versche herinnering van een pas onderganen smaad.

- Sie je meide,... kermde ze met schuim van gif op de lip,... lá tie me liefers 'n mes deur me darreme scheure!... as Leendert... mi Willie hè?... Maar dà... dà!...

En ze griende en hijgde en de blauwe zwellingen onder haar wilde oogen werden paarsch en dooraderd van bloed.

Ze ontblootte, traag van eigen ontzetting, haar hals en liet een diepe, vuurroode kringgroef zien om haar nek, alsof ze met een koord half gewurgd was. De oogen staarden dol van woede. Ze schuimbekte en schokte toen ze vertelde dat haar kerel, de gewichtenwerker, wanneer ze even maar een asem terugstribbelde, tegenwoordig haar doodgemoedereerd neérboog en den spartelenden en rukkenden kop tusschen twee nauwe sporten van een stoel inperste, waarop hij drie halters van honderd pond neerlei.

- Dan lá de schooier me soo balleke,... twee uur achter mekaar!
- Jezus!... schreeuwden de meiden.
- Alle hengste!
- Smeert ie se eige en ik wurg me d'r uit!

Ze huilde krampachtig stil en de vuisten bonkten in dolle woede-opwinding op de tafel.

- Maar,... kermde ze voort,... dà lukt nie!... dan heb ik 'n striem om me nek... bin 'k net fan de galg gesmakt!
- O,... o... o!... schande!... schande!... riepen de meiden dooreen.

En Riek griende en brak een jeneverglas in haar zenuwknuist. Geen der Zeedijkvrouwen roerde zich. Ze bestaarden den verwrongen kop van Riek, afzichtelijk van machtelooze woede en gekrenktheid.

- Komp ie... doodketoen... op honk,... snikte

Riek,... na 'n paar ure... se sperrewer hale, seit ie... Dan... rukt ie... rukt ie me knar los... heb ik... as... as... half... gewurgd... blauw... d'r bij gekrope... lam in me nek... en me lende!

Corry walgde van Riek, maar nú rilde ze. Het smartelijk-verwilderde gezicht van de vrouw leek al de pijnvernedering te ondergaan van deze helsche souteneurs-straf, alsof ze de marteling op het oogenblik van vertellen weer doorleefde. De drankverhitting bracht een vreeselijke bewogenheid in dit wreede, bijna onmenschelijke vrouwengelaat.

Matje sprong plots óp. Ze moest naar het jodenwijf, de ‘onruststookster’ en lawaaiig sleurde ze Corry de kroeg mee uit.

+

II.

Den volgenden dag zat Corry weer bij Matje op het kamertje toen Joden Jet instapte, bepakt en beladen.

- Misslag gistert hè?... Nou... sjhat nie... sjhat nie,... en ze blies van de warmte, viel amechtig op een stoel neer.

Matje verontschuldigde zich met een beroep op Corry,

- Tsja... tsja... grijnsde Joden Jet, terwijl ze haar voiletje even tot boven de schuwe, fletse oogen optrok,... nou heb ik wà fijns voor je... Is je vent d'r nie?

- Komp straks... Wà mò je fan 'm?... vroeg Matje bits.

- Ikke?... god sal me beware!... Ikke?... ikke mins?... ik mot van hém niks!

Jet begon haar waren uit te stallen, alle mogelijke dingen, die Matje niet noodig had, maar die toch verleidelijk werden aangeprezen. Joden Jet pufte vreeselijk van benauwdheid.

- Mit joú... dreigde ze naar Corry,... heb 'k nog 'n appeltje te schille!

+ Sperrewer: paraplu.

+

- Soo!... beet Corry kort af.

Joden Jet had al eenige weken geleden Corry voor zestig gulden ondergoed, eerste klas, van een rijke maintenée verkocht. De meid had het goed getikt op afbetaling, maar omdat ze niets verdiende, ook niets afgedokt. En ze keek ook niet meer naar werk uit. Harry, de student uit de Nes, drong Corry geld óp. Ze nam het soms aan, zonder hem de kleinste gunst toe te staan. Maar Joden Jet, die wist dat Corry niet peesde, zou dadelijk achterdocht krijgen als ze nu toch betaalde; haar verraden of valsch beschuldigen. Ze kende de listige uitgeslepenheid van het wijf, haar rustelooze woeligheid, en ze zou direct op Harry of een ander uit de Nes zinnen. Daarom loog ze Jet voor dat ze weer heel gauw op een sigarenfabriek ging werken.

- Jíj peese?... grinnikte Jet.

- Reke maar fan jès, oud varreke!... sarde Corry terug.

- Kinderachtig, werachtig,... grijnslachte ze weer zoetelijk en het uitgemagerde gezicht, sluw als van een toekomst-voorspellende gitana, begluurde de Jordaanmeid.

Corry had haar weken lang gemeden, omdat ze niet benosselen kon.

- Gaad doch altoos zoo,... meende de koppelaarster menschkundig,... 'n klant die bij jou borgt en nie betaalt... haalt contant bij 'n ander!

- Stik!... vloekte doodbedaard Corry.

- Mot jij maar 'n kerel neme,... werachtig as ik van joú hoogde kan krijge!

En spottend, wrang, mummelde ze weer haar valschgeniepige, toch schijn-goedmoedige woordjes.

- Medame Roer-me-nie en Raak-me-nie,... mi pirmissie!

- Val dicht!... vloekte Corry onbewogen door, terwijl Joden Jet al heftiger zich opwond en ergerde.

+ Peesde: zwoegde. - Benosselen: betalen.

+

- Noh,... zoo waár... zoo waár... noh... dan gaan ik na je honk!... dreigde Jet woedend.

- Fan mijn 'n frij tremmetje!

Joden Jet kookte, voelde dat de meid het won. Ze zou het over een anderen boeg gooien.

- Pas op me nieuwe overschoene... mit lakneuze!... lachte ze naar Matje, die op haar teenen trapte.

En zacht laveerde ze óver naar Corry.

- Zoo'n door-en-door verstandige meid,... vleide Jet.

Corry lachte scherp, onthulde in haar geschater, zonder een woord, Jet's valschen draai. En plotseling zich ontmaskerd voelend, grauw het gezicht, de fletse oogen trillend en ziek van zwakte, viel het wijf krijschend uit:

- Naúw,... naúw gaan ik ná je váder!

- Heb duivedrek klaar!... treiterde Corry door.

- Dan... dan... al giftiger stotterde Joden Jet tegen de plagende kalmte van Corry in,... dan komp ik je moeder over je spreke, over je gedrag!

- Die?... die trap je de lende hol!

- Dóch... dóch... bang maak je me nie!... Tsja!... Jet is nie bemore!... Je zal zien, niesse,... ik breng de heéle buurt in opschudding!

- Fijn!... Jet in de Jordaan!... Och mens,... se trekke je daar léfedig fan mekaar!

Corry lachte schel en sarrend in een feilen triomf. Joden Jet begreep wat de meid bedoelde. Ze was té bekend, overal te bekend, met haar hoed, haar voiletje, haar mantel. Alle straatjongens scholden en schimpten haar na. Zou ze zich in die buurt onbeschermd wagen? God zal haar bewáren... dat gatijsem!... Joden Jet vervloekte nu de blonde meid, dat gooy'sche gasser,... die haar zoo meer als een half meyer afzette! Die had ze nou gelokt, getrakteerd; in de Nes gebracht bij Madame Maas in de Alhambra! Die had ze nou het medaljon-hartje gegeven, zoo maar voor niks-niemendal,... voor de wereld-

+ Gatijsem: schoeljes. - Gooy'sche gasser: christen-zwijn. - Meyer: banknoot van honderd gulden.

[+]sche fleur. Die had haar voor een krats alles afgetroggeld! Dan stond ze weer met leege klavieren. Ze grinnikte en grijnsde in zichzelf en ze knarste de tanden opéén van drift. Ze was razend dól op die blonde haurik geweest. Ze had er niet van kunnen slapen. En nou,... nou? Ze haatte het koude, valsche, geslepen kreng, nog berekender dan zijzélf! Er was met die meid niks te beginnen, niks, niks! Ze voelde voor geen kerel, geen vrouw. Het moést nou maar... Lou, Loú, dien moest ze op haar afsturen en geen dag langer dralen. Geduld?... geduld? Had ze al veel te lang gehad met die duivelin. Je kon met dat del lachen, drinken, babbelen, dansen, rooken, ze bleef altijd wakker, klaar wakker! Ze was niet óm te koopen met geen fluweel en champagne. Ze leek niet te vangen, niet lekker te maken. Ze nam aan of sloeg áf, maar zwijmelen, als al de andere lichtzinnige en vurige kippetjes, deed ze nooit. Een merakel, zooals die mooie meid een ieder met het gezicht in de spijkers liet struikelen, al beloofde je haar Holland en Brabant. Zoo een Klaasje Zevenster! Doodjammer dat die ploert van een Lou haar nou in de knuisten ving, maar die meid moést er eindelijk toch eens ónder. Zou zoo een Trui Lappenbuik, zoo een Jordaansche rokkendraagster haár nou nog linken? Het was de laatste uitzet, ze had het zichzelf stilletjes voor het niesse beloofd. Als die August de Domme, die schlemiel van een Bad-Aap, die roerige bult haar nou maar niet dwars-boomde en Corry waarschuwde. De meid kwam al weken niet meer in de Nes. Ze had geen splint en nou zette het beest de sokken. Ze spankerde de Alhambra uit alsof een grandere haar op de hielen draafde. Dan zou ze Lou maar mee naar den Zeedijk lokken en in een luimspiesje op het Kuipersgrachtje moest het dan maar gebeuren. Hahaha!... Jet gierde van de pret! Die Lou, ze zag hem al; dat deed hij nog linker dan een platvisch lichten. Toch zou ze wel willen losmorrelen bij de meid, waar ze al

+ Haurik: brutaal schepsel.- Linken: hier: bedriegen, beetnemen. - Splint: geld. - Grandere: politieman. - Platvisch: minderjarig meisje.

[+] dat fijne ondergoed geborgen had. Ze moest slim zijstraatjes inslaan en omweggetjes maken. Want de deern was zoo sluw als het linkgajes zélf. Ze zou een loentje slaan en leugenachtig vertelde ze dat ze het ondergoed had gezien bij Rooie Stien.

- Dat lieg ie Lien!... rijmde Corry, dadelijk begrijpend waar Jet met een valschen slag heen zwenkte.

- Liege?... ikke?... viel Joden Jet verward uit.

- De heele vette kluif leit bij Mooie Jo,... lachte Corry voor-den-gek-houderig,... nou je 't toch wete wil.

- Oggh... oggh... bromde Jet ongeloovig.

- Jode Jet,... seepie om je kromme beene!... o Jode maagd wà hei je een lekkere kop!... neuriede Corry. Nou zóng de meid waarachtig. Ze tartte haar weer. Joden Jet beefde van drift. Maar opnieuw roeide Corry tegen haar in en zei spottend, dat ze de rest hier, boven de ‘Queen of England’ in de kamer geborgen had.

- Hier?... hiér?... krijschte Jet.

- Bij mijn?... vroeg Matje verbaasd.

Corry lachte, koud, sarrend.

- Kijk maar, Matje.

Ze lichtte zwierig haar japon op, liet toen goudachtige fijn-zijden kousen zien en een geel-zijden onderrok.

- Dát is merákel fijn,... zei Matje in argelooze bewondering den langen hals rekkend.

- Van mijn... gilde Jet, die een greep naar Corry deed.

- Koest wijf!... set nie soo'n vuil gesicht of ik slinger je de trap af!... sneed Corry er dreigend koel uit, maar zóó ernstig, dat de koppelaarster terug schrok.

- Van mijn!... jammerde Jet weer.

- En ik draag 't... treiterde Corry weer valschbeminlijk.

Om Joden Jet duivelsch te hinderen, noemde ze op, voor Matje, wat ze nog meer had en waar ze morgen mee voor den dag zou komen. Niét zei Corry er bij, dat Jet's eigen helper Manus, het gekochte maar onbetaalde goed voor haár

+ Linkgajes: uitgeslepen, gemeene volk.

bewaarde. Manus Peet, moest Corry tot haar vleiende verbazing bemerken, hield wonderlijk veel en zoo vreemd van haar. Ze had hem ná de kaartleggerij nog een paar keer ontmoet en gesproken. Nooit zag ze zulke lollige, lichte oogen bij een man en een zóó gevatte, telkens uit je handen wegglippende kerel, bestond niet meer. En zoo doodonverschillig voor haar vrouwelijk mooi. Hij deed niets dan moerassen overspringen, zei hij; daarvan waren zijn beenen zoo gesleten. Waarom hij altijd zoo piekte met zijn woorden, vroeg ze hem. Omdat ik met vijlsel op de tong spreek, had hij geantwoord. En de vorige week, nee, ze had zich krom gelachen om Bad-Aap. Ze vroeg hem, of Manus er ook raad op wist om sterk te blijven.

- Bik 'n brokkie berestaart,... gaf hij ten antwoord.
- Watte?... berestaart?... hè 'k nog nooit geschaft!
- Nou,... zeit Manus,... dan weet ik 't béter,... Jij wil spierballe houwe hè?... Waterverf meid,... Goed!... dan bik je niks as... as... splinters en saagsel,... dan wor je kepleet zoo sterk as... 'n boom!... en dan kà je tege 'n stampie... in de Nes... soowel as op de Seedijk!

Ze had gegierd! Splinters bikken en motzaagsel?

- Nou,... seit ie,... bik dan bijbels en pesalmpies, dan wor je gelijk God!

Corry was heel trots op de vriendschap van Manus Peet en op de koude verkikkerdheid van den bult. Die hardvochtig-ongevoelige kerel voor al wat vrouw hiette, te hooren spotten met zichzelf en anderen, och, ze vond het een fijn snoeperijtje. Maar vooral stilletjes te weten, dat Manus háár heel anders met zijn doordringende glimmerikken bekeek, dan het overige vrouwvolk, dát werd haar sterkste triomfgevoel. Zijn koele onverschilligheid prikkelde haar voortdurend. Ze vond Manus niets meer dan een potsigen lilliputter. Maar zoo pittig, zoo raak, scherp en zoo fijn snijdend langs de kantjes, als geen ander manspersoon. Onder haar eigen wisselende en dolle buien van neerslachtigheid en jool, wist maar één vent vast en zonder weifeling den weg in haar grillige, hatende en vurige wezen... Manus. Haar woeste buien van trots

en haar innerlijke ellende, als ze bedacht hoe ze Karel hebben wou en hoe ze zélf hem lokte en weer afstootte, niemand begreep en duldde ze beter dan Manus. In haar hartstochtelijke levens-uitbarstingen, wilde ze het geluk dádelijk, het geluk dat haar als mooie meid toekwam. Dan deed en zei ze malligheid, dan raasde en vloekte en sarde ze. Alleen Manus bleef wonderlijk rustig onder de stormachtigheid van haar verwenschingen. Hij raakte dadelijk de kern van haar wrevel en onrust, zonder een woord toelichting te vragen noch te geven. Hij deed het fel, kort, vlijmend en toch voelde ze warmte in den vijandelijken, bitsen, stekenden spot; nooit zuren haat, nooit wrok. En als hij loerde in het diepduistere van haar wispelturig, altijd hartstochtelijk, onrustig verlangend gemoed, dan wist ze... daar ga ik! Dat had ze bij niet één vent en daarom hield ze van den bochel, als vriend.

En zooals de onverschillige, toch stekelige levenswijsheid van Manus Peet haar heele wezen prikkelde, zoo prikkelde het haar oók te weten, hoe hij over haar dacht.

In het geheim genoot ze heftig, dat ze zoo een sarcastischen duivel van een vent, tot een soort van verraad had gebracht tegenover Joden Jet,... die Corry al heviger begon te verafschuwen,... door voor haar het niet betaalde goed te bergen. Was het niet om te schateren? Zij, een doodgewoon niesse, zonder suikermondje, gehaaid en brutaal,... zij had Bad-Aap er toe overgehaald háár ondergoed te bewaren! Nou parlevinkte hij altijd van... rékenen mot je,... anders is alles waterverf!... rekenen meid,... 't heele leven... rekenen... en geen asempje voelen,... je knar, je koude knar gebruiken,... anders niks!... Nou brak haar pijp!... haha!... hahaha!... háár ondergoed!... door den bult verborgen... en boven zijn plafond,... Jet, met haar snuffelende neusgaten... die het soepje niet rook! Zoolang ze thuis sliep durfde Corry het goed niet meenemen, al werd ze zoo slim en gis als Piet Osselap. Wanneer Nel, haar moeder, het ontdekte... ze rukte het aan flarden, dat er geen draad aan heel bleef. Met een zwaaislag zouden de zenuw-pezige handen op

haar gezicht neerpatsen... en dan ging het! Ook haar zusjes zouden haar verraden, dat was vast. Spijtig! Nou kon ze het niet dragen, op een enkel stukje na. Ze had het ook Mooie Jo, Willy of een andere uit de Alhambra kunnen laten bewaren. Maar al die meiden waren even valsch en behandelden elkaar zoo liederlijk. Nee, zoó werd het het best. Manus... de geheime bewaarder van haar verborgen schatten! En weer lachte ze om het fijn-komieke van het heele gevalletje.

Matje Scheefduim had uitgepast en afgemeten in het goed van Jet en eindelijk was ze klaar met haar 'zomertewelet op de lat'. Joden Jet pakte weer in, met het eeuwige stroohoedje op haar hoofd. De bungelende geranium bukte, sliertte en arbeidde zwaar mee op het bewegelijke, schriele lijf, dat emballeerde en omrolde en met touwen bijeen-perste. Telkens, onder het saambinden, smonselde en grijnsde ze wat onverstaanbare woorden naar Corry over haar schandelijk gedrag, haar ondank voor al de bewezen vriendelijkheden. Corry treiterde en wipte met de mooie beenen, wat Joden Jet verhitte en verbitterde tegelijk. Nou zou ze verder Manus wel sturen, gromde ze naar Matje. En ze schold fel op den Zeedijk. Zoo een smerige rotbuurt bestond er nou nergens, viel ze uit.

- Rotte en muize loop je hier dood,... anders niks!... grijnsde ze, terwijl ze bedelde om een eind sigaar en een 'heet slokje'.

Matje keef, dat ze dan maar in haar fijne steeg moest blijven.

- Swarte marskramer!... schold Corry.

- Rotte en muize, anders niks!... hield Jet grimmig en somber-kwaardaardig vol.

Jet werkte niet altijd éven graag op den Zeedijk. De buurt was haar te gevaarlijk en te onveilig met al zijn stikdonkere dwarsgangen en sloppen. Zij kende er wel al de kroegen, al de holen en al de kamers van de plezier-meisjes. Maar dat vaarvolk, met haarlie messen,... nee, daar moest ze niks van. Hier kon ze slechts in-, weinig

[+] verkoopen. Azen alleen op klein goed. Nee,... háár buurt was Nes, Warmoesstraat en YY. Daar ging niets bóven.

Jet was nét klaar met het laatste toegesnoerde pak, toen Zwarte Piet binnen kwam, Matjes man, een forsche, zwarte kerel, die plotseling donker en hoog in het kamertje stond. Toen Matje hem zag, keek ze Piet aan als een hond zijn baas, kruiperig en angstig de oogen. Corry werd strak en stil en Jet deed weer alsof ze pakte. Haar handen beefden en de fletse oogen loerden schuw naar de deur. Maar ook Zwarte Piet keek en lachte éven, vreeselijk grimmig. Met een paar snauwend-bitse woorden zei hij Matje, dat hij met Joden Jet wat te poekelen had, onder vier oogen. Corry wou juist nú dolgraag blijven luisteren. Maar Matje riep haar onder aan de trap.

Zwarte Piet, Matje's souteneur, was een geweldige knokker, mannetjesputter en pooier-aanvaller van den Zeedijk. Onder de ‘jonges’ werd hij de meest beruchte schepper van de buurt genoemd en van alles had hij reeds gedaan. Hij speelde, langs de straten zwervend, harmonica en zong met een donderend basgeluid melancholische volksliederen. Hij was een vingervlug en zeer bewonderd meelikpeeser, die met boosaardige behendigheid tegelijk munt sloeg. Zijn boeven-veelzijdigheid genoot in al de misdaden- en prostitutie-wijken groote faam. Tegenwoordig leefde Piet alleen voor drank, nog vúriger voor dobbelspel, en de slordige uurtjes die overschoten bewaarde hij voor het luchten van zijn minnenijd, roofzucht en zijn geslachtelijke razernijen. Hij kende het boevenpak als weinigen. In de Wijde, daarna in de Oude Kapelsteeg had hij een berucht tapperijtje ópgewerkt, maar ál zijn verdiensten verdobbeld. Toen had hij een daverend beklant danshuis van zijn vader geërfd, maar door een misdadigen roof vijf jaar het bajes onder de voetzolen gekregen.

Als ontslagen boef maakte hij de Oudezijds Achter-burgwallen jaren achtereen onveilig met allerbrutaalst

+ Meelikpeeser: zakkenroller.

[+] sabberen. Meid op meid had hij vastgehaakt en weer weggetrapt. Eindelijk leerde hij de wellustige, langhalzige Matje kennen, met het aanhalige wiploopje, werd hij een zeer gevreesde souteneur-aanrander die voor geen moord afdeinsde. In den Zeedijkkelder bij Moeke, heette hij met Leendert en Rooie Dirk, dé vechtersbaas en tusschen het vloekende, tierende uitvaagsel, de alles óvervloekende en overrazende zwerver, vechter en aanvaller. Zwarte Piet zag er heelemaal niet gemeen uit. Hij was breed geschoft en lang en zwaar van bouw. Zijn vettig, bleek gezicht met zakwangen, had zelfs iets goedigs ronds en kinderlijks, door den kleinen neus en kleinen mond met witte tanden. Toch, als hij sprak of grijnslachte, kwam er een domme wreedheid over zijn wezen en lichtten in zijn duistere oogen woeste instincten. Zijn haar was pikzwart, maar al kalend in het midden. Zóó zeldzaam onder het geboeft, dat ze hem wel eens deftiglijk den ‘Stallesgast’ noemden.

Matje beefde voor haar apachen-vent, omdat hij, eenmaal dronken, voor een mafje een klant kon wurgen of den strot afsnijden. Als Zwarte Piet, op den dag, tusschen het luierende, vadsige, slapende of kaartspelende rokken-volk van den Zeedijk een slenter deed, dan sprongen ze óp wanneer de Strottenbijtster of Petrolie er niet bij waren. Bij Hooy was hij tusschen het geboefte, een gevreesde maffert. Vele pooiers, die bij den weg liepen of in café's hokten als hun meiden ‘volk’ hadden, gingen voor Zwarte Piet... een straatje om. Hij leek dubbel link. Wat Matje verdiende, ze droeg het hem tot de naakte spie af. Maar de laatste jaren had Piet zich hartstochtelijk op het ronselen toegelegd; werd hij een sluw en brutaal handlanger van Joden Jet. Hij zwierf en loerde als zij, op aas, op nachtpleinen, bij stations, in kleine danshuizen, en al steunde hij op een schuit, een heelen nacht, het deerde hem niet, als hij maar in de omgeving van zijn

+ Sabberen: soort van lichte inbraak. - Steunen: zitten, vertoeven.

[+] prooi bleef en onder het loeren, nog met een halfdronken nachtgast munt kon smakken.

Tóch haatte hij Joden Jet fel en verbitterd, omdat ze sluwer, gemeener en soms nog wreeder was dan hij. Hij haatte haar om haar sloeberij, haar door-en-door verdierlijkten en gemeenen sluipaard, haar valsche, gluiperige, toch diep-in laffe en angstige natuur.

Zwarte Piet sprak haar ook nú weer met een woedende minachting aan.

- Vuile sliegeraarster!... daar hei je me weer aarepels mit spek opgedraaid!... Ik sla jou lieferst blind as scheel!... Voor joú meine-deine-streke...

- Wad... wad?... ikke.. oggh!... god zal mijn beware!

Zwarte Piet kende het angstige woord-gehaper, de kruipende houding en de vleierige tong van Jet.

- Jij kreng, heb de niesses ferraje!

- Oggh!... hoe... hoe kóm j'r an!

- Ik móst je... knoloog!

Piet hief zijn geweldige knuisten en Jet stoof achter-waarts een hoek in.

- Hande thuis!... geen knurf!... schreeuwde ze heesch van benauwdheid, flink in schijn.

- Wat lét mei... dreigde Piet en in zijn duistere oogen begon het al woester te lichten van drift en de dom-wreede grijns sneed in de bleeke zakwangen ontzinden toorn.

- Noh... noh... effetjes geduld,... je krijg ook je porzie... je nuwe deel!... schreeuwde Jet terug om den dreigenden vent af te weren.

- Hoe... wat?... vroeg Piet en kalmeerde plotseling.

- Kijk nou... tsja!... kijk nou... malle jonge, padjakker,... smeigelde Jet en ze begon Piet het fijne van de zaak uit te leggen, telkens een vreeselijk vriendelijkheids-grijnzen van het grauwe gezicht afpersend. De wilde hartstocht voor haar vak beheerschte Jet geheel nu

+ Knurf: klap, slaag.

[+] en ze sprak stuipachtig nerveus, toch vurig en gejaagd, alsof ze voor den rechter van instructie stond. Het sluwe intrigeeren schonk haar een rauw levensgenot en het snelle, warrelende praten en overhoop-woelen van allerlei menschen deed haar deugd. Dan zong ze en loerde, en bedelde ze weer biertjes en keek ze de wereld af in al haar geheim gebeuren. Zij, in speelhol en kleedhok... tsja... tsja... Zij was toch,... lachte ze naar Piet, met een gruwelijke ironie,... een 'doodfesoenlijke' besteedster, die nog nooit onder de klok had getippeld,... dat zou ze dénken. Nou moest hij eens goed de trechters spannen. Piet had haar drie jonge meisjes van even vijftien opgespoord en zij had ze afgeleverd. Toevallig waren die deerntjes van de nachtstraat, al door de zonde gebeten tot op het been. Eén uit de Zeedijkkuil,... twee van den omtrek. Zij had ze toch maar moeten bewerken, niet? Met Piet piegem alleen, zouden ze nooit meegegaan zijn.

- Já serpent!... grauwe bliksem!... stoof Piet op, gekwetst dat zij haar meerderheid liet gevoelen.

- Hou je ketoen Piet,... waár is waár!

Toen had Jet ze afgeleverd voor een fijn prijsje, dát moest hij bekennen. Goed! Zij had Piet laten gissen waar en voor hoeveel. Maar hij had volop het bedongen loon gekregen, niet? Wat zij nou had gedaan? Doodgewoon, alleen, het moest je toch maar in de knar schieten,... en heel fijntjes gebeuren. Ze had de niessetjes, waar zoo op gewacht was en die zíj had afgeleverd, dadelijk aan de politie aangegeven. Leek dat niet strak gejudast? Niet door-en-door link en brutaal? Was dat geen list en geen kneep en geen piesecato?... Zij,... zíj... Jode Jet... de piotte in de arm... en gefluisterd... zoo écht... weet je,... zoo écht-fatsoenlijk en mit bemore: Jullie zoekt kippetjes hè?... Nou,... ikke,... ikke heb ze hoore kukkele hoor! Maar mondje dicht! Ik heb het spoor. Natuurlijk verdachten ze haar dadelijk. Maar wat gaf verdénken? Be-

+ Onder de klok tippelen: geslachtelijk ziek zijn. - Trechters: ooren. - Piegem: suffert, uilskuiken, lijzert. - Piot: hier: politie.

[+]wijzen, hadden ze die? Nooit, geen asempje! Nou had ze de niessetjes zélf verraje... maar dubbel linke slag. De dotjes binne d'r voor meheertje gehaald... tsja,... nou,... wat nou? Hebbe ze niet doorgeslage, die linke duweltjes! Maar al hadde ze já doorgeslage,... wat konne ze haár doen? Zij had alles afgelege. Zij mag toch wel meisies... als 'n fatsoenlijke besteedster, an 'n betrekking helpe?... kenne ze d'r geen pinkeling voor roere!

Joden Jet's grauw, verhit en leelijk-listig gezicht trok in afzichtelijke grijnzingen en haar schichtige oogen gluurden overal heen. Om beurten sidderde ze voor de politie en tartte ze de mannen van de wet. Is zij verantwoordelijk voor al wat die meisjes in haar knar komt, 's nachts? Haar een korpzorg, had ze den commissaris gezeid, met dat grauwe, uitgeslepen en sarrend-droge bakkes dat zoo iedereen van haar kende hè.

Maar jij wist toch,... vertelde Jet,... dat... 't een verdacht huis was,... zei het meneertje.

- Ikke?... meneer de commissarius... bin u noozel?... ikke?... had Jet gezegd,... ikke docht... de niesses wille werreke.

Toen werden dienzelfden dag nog, op haár aanwijzing en omzichtige inlichtingen, met de honderd maal stelliger afgeperste verzekering van de politie dat zij nooit, noóit genoemd mocht worden, de kippetjes van stok gehaald.

- Maar ik blijf 'r buite,... heelegaar buite, nié meneer de commissarius?

- Wà nou?... vroeg Piet dom en plomp.

- Nou... nou?... Gammer,... nou hebbe me wéér drie bestellinge,... binne d'r ommers weer drie kippetjes noodig, op de leege stok?... Vat je?... kà je opnuut uitlense!

Piet was er niet achter gekomen, niet om het sluw-

+ Meheertje: commissaris van politie. - Doorgeslagen: verpraten. - Afgelege: beloeren, verkennen, bespieden. - Gammer: ezel, domkop. - Uitlenzen: uitkijken, loeren.

+ bedachte ervan, maar om het gemeene verraad en het lage tegenover eigen volk. Toch vond hij het een link bravourestukje dat zoo een vuile dregpet, zoo een boevewijf zélf de politie er bijgehaald had. Maar toen vertelde hij Jet dat de baas van het Gondeltijysie hem van verraad had verdacht.

- Zoo'n stomme paardevlieg!... schold Jet nu naar Piet,... hei jij dan gezeid:... Ikke heb ze opgespoord?

- Nou, lieg jíj link teuge soo'n drommedaris, soo'n rastekweir.

- Stommerik!... spotte Jet, haar meerderheid voelend,... laat je rausje toeplakke!... Uit míjn had ie... geen teeke gekrege!

- Nou, jij had de bekattering nie,... ik had de klamones bij me.

- Kopzorg!... tsja... tsja... zoo binne de manne... Noh,... achter mijn hiele komme ze nie. Piet begreep dat Joden Jet in het werven veel gisser was dan hij. Hij liep naar een kast en haalde bier. De vrouw grinnikte. Voor zichzelf schonk de souteneur jenever. Ze beklonken en grijnsden elkaar toe. Piet onthulde plannen...

- Maar... frissche jonkies... en... mooie toetjes!... denk d'r an,... grijnsde Jet.

Nu begrepen ze elkaar weer volkomen en Joden Jet werd spraakzamer en vertrouwelijker onder het gulzige bierslurpen uit den fleschhals. Op den dag weerde ze jenever, zei ze Piet, anders bleef haar knar niet klaar en riant voor het werk. Terwijl Piet lachte, vloekte en van zijn gekke ontmoetingen snoefde, Jet luisterend knikte en óver-gul instemde, begon ze voor zichzelf en in schijn meelevend met Piet's verhalen, plannen te smeden. Nu of nooit dacht ze!... Piet leek schik in het gehate schepsel te krijgen, juist omdat het zoo een beschimmeld brok antiek was en met ál haar sluwe streken een mekajém waard.

+ Gondeltijysie: bordeel. - Rastekweir: rijke vreemdeling. - Rausje: kop. - Bekattering: beschuldiging. - Klamones: inbraak-gereedschap. - Mekajem: een hoop, een heeleboel.

+

Jet, onder Piet's zwatelen, broeide,... broeide. Toen, eindelijk had ze de stukken voor mekaar. Die kerel moest haar helpen Corry naar de laagte te trappen, Corry klein krijgen. Op Lou wachten,... nee, dat wierd te wisselvallig, kon te lang duren. Al haar lokmiddelen waren tegen de meid opgeraakt. Nou moest het ruwe geweld. En ze begon sluw en tastend naar alle kanten, Piet over Corry te praten en den souteneur fel óp te winden, of hij wel ereis gelenst had wat een beeld van een meid dat was.

Piet gromde en knorde:

- Heb d'r nooit op de schaal geblase.

Joden Jet tastte door... Nee, 'n del wás 't niet, maar ook geen nonnetje.

- Nee, maar as se... uitfalt steekt se temee je hart af!

Joden Jet schrok. Heeremeránum, in wat voor gevaar begaf ze zich met die deern? Maar als het sluw bedacht wierd, paste het fijn. Ze smonselde voort. De meid moest voor elken koenen kerel een fortuin worden,... dat stong vast. Ze kon de zwabbers bij hun levende spillen pakken, zoo van de heete straat.

- Maar Matje kà je d'r nie uitboene hè?

- Wat?... Matje?... smeigelde Jet door,... dat was toch haar vriendin?

Zij, Jet, zou die niesses wel bewerken. Ze verafschuwden allen dat trotsche schepsel. Ze moest ingesloten door een heel garnizoen. De meiden zouden haar graag te pletter smakken; dat blonde liefdezustertje... kon zoo fel schimpen en vloeken op hun bedrijf. Zou Matje ópkranen voor haar? Hoe kon zoo een ribbemous, zoo een ‘krimeneele schepper’, nou zóó mesjokke zijn? Matje was en bleef de vetste vogel van den Zeedijk,... lá dié maar fladdere!... die komp altijd weer terech!... die rook 't nes... Maar van Corry was het roompje nog niet af, daar deed ze geen linkdajem voor.

Joden Jet begon stuipachtig gejaagd en brokkelend te

+ Ribbemous: mannetjesputter, krachtige kerel. - Linkdajem: valsch vloeken, meineed.

[+] spreken. Terwijl ze Piet opwond om Corry te grijpen, sloeg ze in zichzelf een wond. Haar stem begon jankerig te klinken. Telkens trok ze het voiletje voor het grauwe gelaat op en neer. De zieke hartstocht van haar wulpsch begeeren begon haar inéén weer te doorkruipen. Die meid, die mooie meid tóch in handen van zoo een boef?... Maar hoe kon ze de deern afleveren aan haar paardenslachter, als ze zoo ongeschonden bleef? Daarom, de mattekloppertjes glommen zoo mooi. En ze rukte zich uit haar eigen lusten los. Corry moést er onder! Het was de pijne niet waard haar langer te ontzien. Zoo verloor ze haar tramontane... Piet kénde de binnenpaadjes en sluipwegjes... Het moést maar!

De souteneur zei weer bedeesd dat hij de meid nog nooit goed had angelenst.

- Ikke lach me blauw om jou!... gierde Jet, terwijl ze de lippen smakkend inzoog.

- Doch je dà 'k nie as 'n stammeneé achter 't vlot kan komme?... schreeuwde Piet er bijtend uit.

Daar wou Jet hem heenschuiven, in dien hoek juist neerplakken.

- Maar se knauwt as 'n adder!... verontschuldigde Piet zich beschroomd.

- Zoo, bi je ook al deur je neus geboord?

- Watte?... stootte hij weer heftig uit,... dà liég je!... Maar ze scheldt as 'n kernak!

Jet lachte en grijnsde afstootelijk.

- Hou je nie zoo job... Nie één is d'r mans op de Dijk,... vloekte Piet.

- Ogg... ogg... 't vuile gebroed,... spotte vinnig en hatelijk Jet.

- Wat bedoél je?... vroeg Piet argwanend.

- Ikke... ikke?... scharrelde Jet terug, bang voor de woede-strakte van Piet's opgewonden oogen.

+ Mattenkloppertje: goudtientje. - Angelenst: bekeken. - Job: onnoozel.

- Nou?... poekel je?... bloedsuiger, of ik mep je op je kake!

Jet draaide bij, maakte Corry verdacht, meende heel zeker te weten dat ze al niet gaaf meer was,... dat Blonde Leendert...

- Wát?... sprong Piet op, bleek van gift.

Leendert, berekende Jet sluw, kon haar niks maken. Die zat en kreeg stellig vijf jaar. Ze kón liegen nu...

Jet zei níks met zekerheid te weten, maar ze ontkende al vager en bevestigde al klemmender, terwijl ze telkens voor de dronken oogen van Piet het zoo gek keerde en omwentelde, dat híj tenslotte bevestigde en zij ontkende. Toen begreep Piet ‘z'n eige’ niet meer, nu Jet hém vroeg hoe hij er eigenlijk achter was gekomen van Leendert en Corry.

- Daar staan ik nou stom beduusd fan,... mijmerde de boef... lá ikke dà nou já sebiet fergete sijn!

En Jet hinnikte een lachje er uit, nu ze den kerel zoo in eigen duivelsche bedenksels verward omspinde met sluwe praatjes, en slim over de lat had gezet. En weer in bezinning stoof Piet óp dat nou Leendert met Corry hokte, hij haar zou losscheuren uit zijn klauwen. Nou moest hij haar zélf hebben, dat trotsche, fiere beest van een meid, al stootte ze hem de polsen door!

- Die sel ik belet gefe,... Jet,... dà sel je fan luste!... en as... as... 'n stammeneé, achter 't vlot trappe,... en de meide salle... salle hellepe!

Jet zuchtte van genot.

- Ikke... sel d'r de bangert opjage!... schreeuwde hij dreigend naar Jet.

Joden Jet had hem begluurd. Het was Piet de lefzetter, die sprak, de kerel die nooit losliet. Om Matje gaf hij geen zier meer, vloekte hij brullend. Die vette drab zou hij in een uurtje van zich losweeken.

- Doch je... doch je... dà 'k 'n salmpie lá uitsuige fan 'n palinkie?

- Eers in de fuik hebbe,... ze is zoo travers... hitste Jet weer op.

+

De looze bedriegzucht flitste Jet's waterige oogen uit.

De kerel daasde. Maar, dát voelde ze... Corry ging er ónder. Nu stilde de wrok. Ze kende Piet in zijn sombere dronkenschap. Wel moest ze zélf oppassen en den loggen bobbert van haar lijf afhouden. Telkens schonk hij zich het glaasje vol en zijn zakwangen koortsten paarschachtig van gloed, terwijl hij gromde:

- En de mokkels motte sich mesooles hellepe...

Nee, nee, nou had Jet de zekerheid... Corry ging eraan! En ze bedelde weer biertjes af van Zwarte Piet... tot ze stomdronken uit het krot zou worden weggesleept. Het bleef in haar juichen, onder het gulzig slurpen... Corry,... dat kreng... ging eraan, vast!... vást!

Toen Jet was opgestapt bleef Piet nog dralen en in zichzelf spreken met het glaasje voor zich. Corry... Corry... 'n fijn niesse!... Hij trilde van verlangen. Dat zou ereis een treffertje wezen! Hád hij dat nefke eenmaal, dan kon zijn schuitje volloopen... met den gok. Het deerde niet. Ze bracht altijd nieuwe klaver. Zoo een meid kon ieder hanig zwabbertje op den Dijk vrij het zevengesternte laten zien aan een pikdonkeren hemel! Nee, nee, die temeije had haar weerga niet. Als nou zoo een afgezworven meikever en nieskaffer als hij, nou nog zoo een nestje vond... om je dood te miggelen! Maar zoetjes-aan... Hij was in de melane... En hij moest uitkijken, dat Matje niks lenste, anders sloeg die de gamelan, die slobkous.

En Piet dronk zichzelf stilzwijgendheid op. In hem bleef de teemerij:... Corry... nee, die meid had haar weerga niet, niet in de Nes, niet in de Warmoebijs, niet op den Dijk.

Matje, Schaartje, Koos en vooral Riek Kop-zonder-Kies bespogen haar, omdat Corry de dellen in hun vrije uurtjes half dood sarde,... zoo grom als ze was. Piet wist het... daarom alleen bleef Corry rond Belge Suzanne, Zwarte

+ Mesooles: kapot, ziek. - Miggelen: te verblijden. - Melane: dronken. - Bijs: straat. - Grom: jeugdig.

[+] Lien, Riek en al de anderen heendwarrelen. Om ze haar pest en minachting telkens weer in het gezicht te kunnen spuwen. Blonde Kee en Witte Na konkelden mee, maar poekelden niet openlijk. Die grandige meid wel,... die beet en stak er tusschen haar schimpen, een geurig pennetje in den mond. Nee, nee, ze zou er onder, diep onder,... dat krenkende hart,... die niks deed dan kapsones maken tegen de jongens en ze den lodderigen kop door een tuimel slaan. Die grauwe job van een Jet zou de dellen wel óphitsen,... pekaan,... onder het scharrelen,... en híj zou een versch klankertje op haar openknallen. Het was 'te alle tije' een grandige meid!

Piet bleef doordrinken tot de schemer voor de ruiten van het sombere kamertje grauwde. Matje was nog niet teruggekeerd, en nu begon het woest en warrelend in den walmenden kop van den souteneur te hallucineeren.

Over den Zeedijk donkerde de asch-achtige avondmist neer. Het Kuipersgrachtje, waar Piet op uitkeek, lei te zweven in een grauw-paarschen damp. Het brakke water zoette stank af. Piet keek naar buiten, voelde zich ellendig en vol opgekropten wrok. Als hij te veel gedronken had, niet meer kon loopen en de dag met verlies in het spel teloor ging, en Matje kwam laat of niet, dan begonnen, altijd tegen donkeren, in Piet de angsten óp te jagen.

Piet was een melancholische drinker. Vroeger, in zijn arme zwerverij, was hij door uithongering en ellendigheid tot roof en misdaad overgegaan. De laatste jaren niet meer. Maar zoo alléén, begon hij zich al de mislukkingen en het wilde chagrijn van zijn leven haatvol voor oogen te jagen. Toch... geen zier berouw voelde hij; om niets... niets!... Hij had heel dikwijls dolle sprongen in den wind gemaakt. Ze konden hem, wat dat 'angong', bestig het ridderkruis van trouwen dienst geven! Maar wél wroeging had Piet van zijn dobbel-dieverijen,... dieverijen aan 'zijn eige'!

+ Grandige: fiere, hoogmoedige. - Pennetje: sigaretje. - Tuimel: raam. - Job: oude schuit. - Klankertje: flesch.

+

Hij knarste en kraakte de kaken op mekaar. O, hij was zoo een ellendige dobbeldief! Dat waren alle jongens van de vlakte... Zéker,... maar zoo een banjer als hij, die zoo mal huppelde,... was er niet één meer op de naakte wereld. Hij spaarde geen truffel en geen ham. Een joetje werd kesef in zijn handen en na een kwartier rood goed.

Op de keien of op de banken, in de spiezen,... hij dobbelde, 's morgens, 's avonds, 's nachts... hij dobbelde! Hij was een ouwe dobbelstoethannes van een gokker hè? Als een sluipende kat sprong hij de jongens met de daaien of de kaarten op den nek. Bleven ze ongezind en afkeerig van den gok, dan sloeg hij hen met een nekzwaai tegen de steenen. Hij verdobbelde alles, alles! Zijn jas, zijn baaien broek, zijn tredderikkers,... als het móést... zijn meid.

Maar het meest werd Piet gemarteld door zijn zelfkwellend bijgeloof.

Vandaag had hij gespeeld onder het gajes. Verloren, natuurlijk leege platvin. Waarom dan? Alleen omdat die vervloekte Mottige Berthus in de Kuil van Moeke naast hem was gaan staan. Als die sprinkhaan het donkere hol inwipte, werd het misère tot den nok; verloor hij bij iederen slag of worp; stond hij te trillen op zijn kleesen. Met zijn vromen mond mummelde die kerel mee en verdoemd als hij niet de kansen tégen hem keerde. Hij had den vent de doode ratten, die Moeke iederen avond van den achterkant, het water uitvischte en aan de staarten te bengelen hing, over een stok, wel op de vrome tronie kunnen toezwiepen! Kwam daarentegen Jansie, de meid uit ‘De Stad Antwerpen’,... och,... dan liep de zak vol. Dat was geen allemans-werk. Die meid wou stichtelijk dat hij won, hij, Piet en dan wón Piet ook kedin! En zoo zat hij nou te kniezen, om dat naast-hem-staan vandaag van den gemeenen Mottigen Berthus, dien hurkenden turftrekker!

+ Joetje: een goudtientje; ook: gouden spie of fokse duit. - Kesef: zilvergeld. - Rood goed: koper. - Daaien: dobbelsteenen. - Tredderikkers: schoenen. - Platvin of platvink: beurs, portefeuille. - Kleesen: beenen. - Turftrekker: zakroller.

[+] Hij kon niet loopen nou... Hij was mooi onder de pannen. Maar hij zat er om den drommel niet met zijn halve verstand bij. Want daar had je het alweer,... dat akelige zwarte gedreig in zijn knar... Daar kwam het, dat zwarte, zwaaiende floers. Nee, kapot... kapot wou hij nog niet. Piet had huiverenden angst voor het sterven. Altijd ná den borrel. Dan kreeg hij hevige hartkloppingen, benauwdheid in den strot en werd hij kil als een paling. En van binnen toch heet, brandend, opgejaagd, dol, dól-angstig om aldetlei zorgen. Sterven vond Piet een ijselijkheid, al hield hij niks van het leven. Hij had ook de bevert voor de gevangenis. Voor de cel minder. In de cel plakte je goed. Zat je alleenig met je chagrijn, maar bij mekaar... om de rillingen te krijgen in zijn patet.

Als Piet, zooals nu, op den middag al zwaar gedronken had en hij bleef alleen nasomberen in zijn wrokke-ide gedachten, dan kreeg hij al de gezichten van zijn afgedankte maats vóór zich. Zonk de lamheid dan uit de beenen, dan moest hij op de vuist, ziedend wraakgierig zoeken naar zijn vijanden. Kreeg hij een moordtuig in de hand, hij zou een ieder doodslaan die hem een gemeene poets gespeeld had.

- Hou es effetjes je rede,... zei hij tot zichzelf,... maar het hielp niet.

Alles wrokte, huilde en jammerde in hem dooréén. Nou was er een aanlokkelijk afleidinkje... Corry!

Die wou hij nu alléén! Dat grandige, felle niesse... van wie hij kimmel hier al had gedroomd. En met háár op jacht voor Joden Jet. Dat trotsche deerntje zou er onder,... al vrat hij haar óp!

+ Patet: hersens, kop. - Kimmel: drie keer.

Negende hoofdstuk.

I.

Mooie Karel leefde op een milde vroolijkheid. Hij had de vorige week Corry aangesproken en ze was hem lief blijven te woord staan. Heeremetijd, wat een opluchting dát werd.

Maak nou geen mammeloeke,... had Karel gezeid,... en set je gesicht nie op alle windgetijje!

Corry was dadelijk in een lach geschoten en ze had subiet een heerlijk zwirreltje met hem afgedanst. Toen leek ze inéén weer schuw, stil en trots. Mal, als die meid van den hak op den tak sprong. Maar aan het eind van den avond werd ze weer aanhalig en toeschietelijk. En nou leefde hij al een week op zijn nieuw geluk, zong en danste hij in de buurt als voorheen en deed allerlei dolle dingen. In de Willemstraat, vlak naast zijn woon, sloeg op een middag Mietje Kruik, in haar baaien rok en jak, een vuil, zwaar en voddig kleed uit, pal in de brandende zon. De stof dampte over de straat alsof er een rits auto's voorbij gestoven waren. De buren vloekten en scholden naar Mie. Zoo'n drekdeksel!... Toen was een nieuwe wijk-agent komen aanloopen en die had stofwolken-uitblazende-Mie willen bekeuren. Wat dacht zoo een helmbout wel? Dadelijk kwam Mooie Karel aandrentelen en met een staal gezicht schreeuwde hij naar de midlerwijl saamgehoopte menschen:

- Kijk nou es... die helm!... Wat mót die nou mit se gebraje gesicht?... látie nou já de kruikramp in se toone krijge!... Neem jullie es goed s'n nommer op!

En hij lonkte naar de mannen.

- Nou staat Mie, doodonschuldig, 'n paar versche aare-

[+]pele-kruimpies... foor de fogeltjes fan d'r kleedje af te strooje en nou komp me die helm en bekeurt 't wicht!

De buurtmenschen schaterden om den fijnen draai van Karel en de agent, pas nieuw in de wijk, druilde met zenuwachtige schokjes in zijn schouders af. Ze hadden hem allen begierd en Mooie Karel zette dadelijk achter diendertjes rug een uitdagend straatdeuntje in van:

Twee jatters gonge kuiere,
Al langs de waterkant;
De één die liep te luiere,
De ander las de krant.

Mooie Karel was wel heél vroolijk dat hij met Corry eindelijk eens gesproken had en dat ze, vooral bij het weggaan, zoo warm en mild met hem poekelen wou. Maar een stellig scharrel-afspraakje voor een vast avondje had hij haar nog niet van de lippen kunnen persen. Hij wist wel, Corry bleef zoo grillig als de wind. En spijtig moest hij zichzelf bekennen, dat het hem ook wel een beetje goed uitkwam. Want Corry hield van cadeautjes en flikflooierijtjes. En hij verdiende al weken geen sou. Stijn was zonder hem, op avontuur uitgegaan en hij drentelde langs de kantjes. Het ging den laatsten tijd erbarmelijk slecht. Het gezicht van een kwartje had hij al weken niet gezien. Ja, hij kon als een schooier de vreemde buurt intrekken met zijn harmonica. Dan ving hij. Maar als dát Corry aan de weet kwam, zou hij zich doodgeneeren. Kon hij maar hoog-opstapelaar worden, als de Zeedijk-kornuiten, schoot fel de ironie in hem uit. Nou was hij alweer ridder te voet en tegelijk kwam hij op de slof. Hij zinde, zinde om aan vijf pieken te komen en plotseling greep hij een ideetje beet. Hij zou alles op alles wagen en als een doorgewinterde kerel, ál de gasten uit de buurt, die híj zoo vaak bijgesprongen

+ Bijna alle volksvers-parodietjes in dit boek, ook bovenstaande regels, zijn van den schrijver.
- Hoogopstapelaar: iemand, levend van chantage.

[+] was, in hún armoe, een loer draaien. Zoo doodgesjochten kon hij lang genoeg blijven tusschen de royale jongens, die altijd op zijn zak klap geloopen hadden.

Zacht zingend en doortinteld van schelmsche vroolijkheid, liep Karel het 'Bruine Paard' in op de Prinsengracht.

Zoo een gedalliste gooser als hij nu was, kon en mocht zorgeloos boert van de tong slaan.

Sjouwers en kaaiwerkers stonden de dorstige kelen met bier nat te spoelen. Dadelijk viel Karel Burk uit.

- Jonges... nou heb ik ies tóp hè!
- Watte?... vroeg halsrekkend Lange Dries, een aardappelventer.
- Schoure onder de pet,... lachte Karel.
- 'n Neutje?... bood Jan Trammelan ertusschen door.
- Nee,... sloeg Karel af.
- Kom, pak úit dan!... schreeuwde de venter.
- Verloot-werk,... zei Karel zacht.
- Soo!
- O!
- Watte?

De kerels omgonsden Karel met vraag en weervraag. Karel wist dat de Jordaners verzot waren op spel en loterij.

Met omhaal en guitige zinspelingen op hun gok-hartstocht, vertelde hij, een prachtklok te zullen verloten,... vijf cent per nummertje... en niét meer dan honderd stuks.

- Waar sting ie?... vroeg Jan wantrouwelijk.
- Nee, geen bedelslag!... weerde Mooie Karel den sjouwer af,... te sien bij Meyer.

Al de Jordaners kenden Meyer, den besten klokkenmaker van de buurt, op de Prinsengracht, tegenover den Westertoren. Meyer had altijd mooie, glimmende, opgecierde en goedkoope waar.

- Wie mot naar se geluk grabbele?... zong Karel.

+ Gedalliste gooser: arme kerel. - Schoure: waar.

+

- Hiér plaksegel!

- Ikke!

- Mijn!

Groote handen grepen toe, een lootje uit Karels pet.

- 'n Bom fan 'n klok... stipt as de son!... lichtte Karel opwekkend toe.

- Hoe kóm je d'r an?... vroeg Bram de Sik.

- Mag ik nie segge!... smonselde Karel ontsteld, alsof een geheim aangeraakt werd.

Telkens, onder het instappen van nieuw volk, begon Mooie Karel zijn loterij te rammelen in de pet en vurig grabbelden de zware zwoeghanden naar hun nummerrolletje.

- Tast toe in me warm gasserolletje!... zong Karel alsof hij zijn laatste panharinkjes uitventte op de Lindegracht.

In drie uur tijd was Karel al de lootjes kwijt. Luchtig lachend en schelms rondloerend, stak hij de vijf gulden in zijn zak, bestelde een glas bier en stapte vroolijk de Noordermarkt op.

's Middags kwam een kerel, buikschuddend van het lachen, het ‘Bruine Paard’ inloopen en toen de vooruit al meegierende kastelein vroeg wat hem scheelde, trommelde hij op zijn dijen, schoot weer in een fellen lach en proestte er uit:

- Die Karel!... die gaai!... die galsterd!... en weer brak de lach door zijn woorden heen, kon hij zijn verhaal niet vervolgen en liep hij gierend de kroeg uit. De stamgasten keken, begrepen er niets van, tot er weer eén inkwam, grimmig en vloekend en spuwend op Mooie Karel's linke flesschentrekkers-streken.

De kastelein bleef zacht doorlachen, zonder veel wijzer te worden, want ook deze venijnige grimmigerd onthulde niets. Toen kwam er weer een stamgast, de knuisten in den mond van de pret, en stamelend en hakkelend onder luid meegebulder der aanwezigen, kwam er uit... dat

+ Gasserolletje: petje.

[+] Karel had geseid... niet?... 'n prachtklok!... te sien bij Meyer...

- Nog al wiedes!... schaterde de kerel, die zélf drie lootjes genomen had... Te sién wás ie!... effetief!... bij Meyer... fan de keie tot 't haantje! Mooie Karel had den Westertoren verloot.

Maar hij bleef in de barrelarij en Karel voelde zich beklemd onder de aanhoudende werkloosheid. Wel kon hij allicht een bootwerkers-ploeg inspringen, hij, met zijn boekje. Ze wilden hem allegaar, de jongens en de bazen. Maar hij ging liever op het nachtzee'tje zwalken en in de visch scharrelen. Om dichter ook langs het Dijkje heen te roeien.

Op een avond, moe van het lustelooze slenteren, ontmoette hij Piet Steendrecht, den man van Dien, een oude kameraad, die hem hevig klaagde over zijn wijf. Ze had nu weer de gierigheids-ziekte. Alles wat hij kocht was te duur en ze deed niets dan uitzuinigen en opsparen. Een mensch, beweerde Dien, kon van veel minder leven, dan híj dacht. Alles werd maar luxe en geldspillerij.

Piet troonde Karel mee naar zijn drie-hoog, licht en propvol woninkje in de Violettenstraat. Het keek er niet ongezellig rond en het blonk van mahonie: stoelen, tafels, kastjes; en een groote grammophoon-toeter stond krijgshaftig op zijn zangstoof. Die mocht niet meer spelen, had Dien streng bevolen, dan één keer in de maand, op Zondagmiddag, wanneer al het volk nog in de buurt was. Anders sleten de platen te snel. Mooie Karel plaagde Dien met wellust, omdat hij haar zoo een mallen stronk van een afgebladerde bloemkool vond. Van Dien's hysterische zélfkwellingen begreep hij niets. En daarom sarde en plaagde hij meedoogenloos door. Ook nu doorzag hij niet den martelenden onrust-toestand waarin Dien verkeerde. Ze keek telkens schichtig en angstig het raam uit en bestreek zenuwachtig haar platten boezem.

+ Barrelarij: gescharrel. - Boekje: losse werklieden met een boekje van het Veem, genieten voorkeur.

+

De avond viel, terwijl de hemel dreigend aandonkerde in zware onweerswolken. Dien, in angst voor bliksem en donder, sprak lief-zacht en toegeeflijk en keek als een ópgejaagd lammetje. Hoe angstiger de lucht koperde, hoe toegeeflijker ze werd en hoe lieflijker ze met een ieder instemde. Mooie Karel spotte:

- God de Heer sel d'r ons effetjes in de luwte sette! Dien werd bleek en staarde naar de onweerslucht.

- Sou je denke?... vroeg ze bangelijk-zacht.

Karel Burk verafschuwde Dien's kleffe wezen. Al wat hem in een vrouw kon tegenstaan, bezat zíj; kleine, schriele pronkerij, inhaligheid en gulzige babbelzucht. Zulk een gierig cratuur kon hij met wreede gevoelloosheid sarren. Zooals ze daar nu, in haar smoezelig jak, de magere, gele hals bloot, vóór hem stond, de dunne handen over de platte borst beverig en krampachtig heen en weer strijkend, een weinig ingekromd het schrale lijf, haatte hij haar en hij moest zich bedwingen om Dien niet uit te schelden. Moest die boomkikker nu het leven van een besten vent als Piet, zóó vergallen? Wat keek ze toch zoo schuw de lucht in? Aj!... was ze in de benauwdheid voor het onweer? Kijk, daar zat ze nou voor het hooge, smalle venstertje, óp te gluren naar den donkeren, valen hemel.

Voor de kinderen had Karel, in zijn eenvoudige goedhartigheid, wel voor dertig cent snoeisel op de lat gekocht. Maar ze sliepen al op het zoldertje.

- Tjonge... tjónge!... wà selle we nou te alle tijje op ons smaldeel krijge!... verzekerde Karel strak, met schijnbare ontsteltenis en een dreigenden ernst, alsof er een ongeluk ging gebeuren. Dien begluurde hem angstig.

Ze verafschuwde eigenlijk altijd den zomer. Iedere lichte dag bracht haar benauwing en angsten. In den zomer leefde er allerlei narigheid om haar heen. Ze was als de dood voor vette slakken, met slijmerige voelers; voor weeke trilwormen uit de blompot-aarde; en voor

+ Snoeisel: lekkers.

[+] spinnen met griezelsprieten. En die waren er alleen 's zomers. Het zien voortkronkelen van een duizendpoot op een muur deed haar gillen als een bezetene. Ze vloog de trap af, al zat ze nóg zoo knus, voor wee-kruipende rupsen. Motjes, die langs haar fladderden, ging ze met stoffers te lijf. Woedend-rondgonzende glazenmakers, op insectenjacht, met hun knetterende vleugels, brachten haar in verstijving van schrik. En zoo kwelde haar allerlei gedierte ieder uur van den dag. En toch... den zomer verafschuwde ze het meest om onweer. Al het genot van de zon en het licht, werd er door vergald. Onweer... onweer,... Dien rilde en sidderde er voor. Ze dacht altijd dat het weerlicht háár oogen het eerst zocht om ze te schroeien. En niemand, de grootste geleerde niet, zou haar wijsmaken dat zoo een donderslag ongevaarlijk was. Ze schaamde zich voor haar vreeselijken angst. Hij maakte haar zoo klein. Maar als het onweer erg werd, verloor ze alle zelfbezinning, kon het Dien niet meer schelen hoe de menschen haar in haar angst bekeken.

- Nou drukt God de Heer op s'n erretje... en bom!.... daar gaat de wereld stroomaf!... phantaseerde Karel met een staalstrak gezicht.

Dien bukte en keek naar boven en beefde.

- Je mag je huidje wel anslingere Piet!... zei hij waarschuwend naar Steendrecht, maar zóó gedrukt, dat Dien de angst weer om het hart sloeg.

Zou er toch noodweer op handen zijn? En ze keek naar haar man's en Karel's gezicht, naar de lucht, de straat, en ze liep van en naar het venster in hevige rusteloosheid. Die ellendige zomer!... vloekte ze in zichzelf.

Ze was zoo aller-ontzettendst benauwd voor het felle, striemende licht. Ze wou zich wel in de donkerte onder den grond begraven en de ooren met aarde dichtstoppen om niet te zien en niet te luisteren. Al wat Piet nu druk beweerde, beaamde zij gul. In de zenuwachtige vóór-

+ Huidje: jas.

ontvangst van het onweer kón ze nog niet tegenspreken, loochenen en ontkennen. Ze kreeg er koude handen en voeten van. Waarom kwam een mensch eigenlijk op de wereld? Nou mocht ze zelfs, in die onweer-vrees, niet aan den Prins denken. Nee, ze kon niet blijven zitten en niet blijven heen-en-weer drentelen, en ze begon over allerlei dingen te praten waar ze niets van te zeggen wist, alleen maar om haar angsten van het noodweer af te leiden, en de gewaarwording te ondergaan alsof anderen het ook niet erg vonden. Want in haar overdrijvingsdrift wérd het nóódweer! De stemmings-verandering in Dien, van den zonnigen ochtend tot dezen onweerzwangeren nacht, was zélf een gemoeds-omkeering van stormachtig blazen naar windstilte en donkerte: woedend op zichzelf, dát ze bang was en woedend op anderen, dat ze haar zoo benauwd zagen. Toch mocht ze nou niet chagrijnig zijn, anders werd het licht nóg vreeselijker.

Karel was nonchalant op een kist gaan zitten in de achterkamer. Piet Steendrecht wenkte hem en lachte. Karel begreep niet waarom. Toen kwam Piet naar hem toe en vertelde, dat Dien in haar angst voor het onweer, heelemaal niet meer zag, meer leefde. Anders zou hij wat beleven,... om op die kist te durven zitten!

- Dà binne de beste bulle fan Dien in.

- Soo,... knikte Karel komisch-gewichtig en hij trampelde met zijn hakken tegen den zijwand. Piet had er schik in, dat Karel zoo rumoerig de bevelen van Dien dorst trotseeren. Hij fluisterde half dat de kist was afgesloten en zij den sleutel in haar zak droeg.

- Eisoo,... spotte Karel en keek met overdreven eerbied naar zijn zetel. Waarom de spullen dan niet geborgen waren in kasten of zoo? En weer wenkte Piet met een lach; kwam nog uit den tijd der schoonmaakwoede. Vond ze haar kasten met één wandje, dan rukte ze alles van den muur en zoo vertrouwde ze haar bullen liever een kist dan een kast toe.

Dien hoorde de twee achter wel konkelen, maar ze gaf er niet om, nú niet. Ze leefde in ontzettende spanning.

[+] Ze zat gedachteloos te staren, dan met dit, dan met dát voorwerp in de hand, zonder te beseffen wat zij er mee uitvoeren moest.

- We gaan om gaajes!... dreigde Karel weer barernstig.
- Seg dà toch nie!... sukke verschrikkelijke dinge!... suste Dien.
- Is dà narigheid?... foor soo'n gebrande jonge as ikke ben?... lachte hij.

Dien bekeek hem met gesperde oogen. Lachen... lachen? Durfde er een mensch bij zulk naderend noodweer van bliksem en donder lachen? Ze zou er koud van hebben kunnen worden als ze dat al niet was.

- Je breng 't weer in fersoeking!
- Ikke, vrouw?... deed Karel diep verbaasd,... Ikke?... heelegaar pooserjat... ikke... die op me broekspijpe sta om d'r schoene uit te spare?

Dien beefde, toen de eerste slag over den Jordaan gelijk een huizen-instorting heenrommelde. Ze kreeg een gevoel alsof ze plots zonder beenen en armen stond. Een felle bliksem-zeis kliefde de kamer door. Dien had alles potdicht gekneld. Maar het licht brandde over de twee opgepronkte kamertjes éven, als een violet-roode vlam. Ze wou in de eerste opwelling en bevenden schrik, vluchten, de tráp af. Gaf niets, kwam ze op straat. Op het zoldertje bleef ze alleen, kon ze krijschen tegen de donderingen in,... kon ze bidden. Dan maar in het donkere kolenberghok, voorbij de gang. Lijkbleek holde ze weg, toch schaamvol dat ze zich verstoppen ging. Maar Karel schaterde en zei overluid naar Piet, zoo dat Dien hem nog zeer goed kon verstaan: Niks was zoo aantrekkelijk voor den bliksem als de lucht van steenkolen.

Dien dacht het te besterven. Wild joeg ze het hok uit, maar weer van twee kanten flitste de bliksem haar in het verwrongen angst-gezicht, uit de keuken en het achterkamertje. Ze wou springen en gillen! O, o, o!...

+ Pooserjat: doodarm.

zoó ontzettend bang was ze nooit geweest en zoó erg had het ook nog nooit gebliksemd, meende Dien. Ze stamelde en stotterde. Toen kreeg Karel, die nu zag dat het meenens werd, meelij met de malle kwast. Hij probeerde haar te sussen door zelf te zingen en te lachen, te toonen dat er geen gevaar bestond. Zóó verbouwereerd had hij nooit een menschelijk wezen zien gapen en staren. Ze moest maar wat water drinken, meende hij en Karel bracht haar een groot glas.

- Fokse wijn mit jandoedel,... spotte hij.

Toen het onweer bedaarde, zag hij mét de lucht het vale gezicht van Dien opklaren tot een ander wezen. Hoe meer brokjes blauw ze weer in den hemel zag uitscheuren, hoe meer moed ze kreeg en hoe klemmender ze ieder gezegde van Piet of Karel ontstreed. Ze kreeg allengs weer haar schelle kijfstem, haar snauwenden toon en brutale manieren, en na een uur deed ze alsof ze nooit een moment van vrees had gekend. Ze begon weer met lust te liegen en haar wrokkende antipathieën tegen ieder en alles uit te stooten. Ze schaterde en vloekte, keek vernielend en dol-verheugd óm het kwartier. Ze verhaalde Karel met bluf dat ze zooveel cadeautjes kreeg en liet hem allerhande ‘geschenken’ zien, die zij zichzélf gegeven had. Piet kende haar zieken leugenaard en zweeg, maar Karel verafschuwde haar opnieuw en het speet hem zeér dat God de Heer het niet opnieuw liet onweren en bliksemen.

Op een middag zat Karel weer bij Dien te wachten op haar man, die mee uit hengelen zou gaan. Karel leek luidruchtig opgeruimd. Hij had weer gepoekeld met Corry, fijn!... en ze liet zoo alle damesachtigheid bij hem los. Hij kon de wereld wel zoenen, en de menschen vond hij brave en nobele jongens! Stilletjesaan was hij op slag geraakt. En nou, ach... het werd een vreugde! Zijn oude eenvoudigheid, het leven te nemen in al zijn golvingen, zoo op, zoo neer, in het licht, in de donkerte, hij vond het alles wél. Hij was nooit korzelig geweest, nooit klein-prikkelbaar. In den zwaai zijner onbewuste groot-

hartigheid had hij de gebeurtenissen bekeken en zichzelf aan de ellende ontwrongen of er zich ingedompeld, ál naar hij zelf meende schuld te hebben. Nu had Corry weer een gelukkig uurtje met hem gekuierd en stond hij verbaasd over zijn rustige ingetogenheid tegenover haar. Maar één ding bleef: zijn armoe. Nou zat hij op Piet te wachten; die zou hem, als diamantslijper, wel een paar pieken willen leenen, onder het hengelen.

Maar Piet bleef lang weg.

Dien, woedend, onder wilde gemoeds-wisselingen in een jachtige bewegelijkheid, moest de straat op en wou toch Karel niet alleen laten. Ze drentelde, snauwde, schold tegen Piet, veegde telkens haar bezweet gezicht af en eindelijk zei ze fel:

- Nou, dan mò jij maar op die slungel hier wachte... ik mot weg!

- Set jij maar de spat,... viel Karel droogjes bij,... ik wacht wel.

Nooit sloten in den Jordaan de buren voor elkander de woning af. Dat kon ook Dien nu niet doen. Maar wel keek ze sluw-bezorgd rond of ze de sleutels van haar kasten bij zich had. Toen ging ze, met een hooge stem Karel overdreven hartelijk groetend. Karel, alleen, gaapte en rengelde zich. Als Piet nou maar gauw kwam. Ongemerkt stond hij voor de kist met den verborgen inhoud, waar Piet hem zoo schalks-spottend van gesproken had. Een geprikkelde nieuwsgierigheid begon hem te hinderen. Hij bekeek de kist, draaide ze om en om en zag toen plotseling dat de bodem met eenige schroeven vastgeboord was. Hè?... Geen spijker, geen kram. En zonder zichzelf in details, van eigen wilsaandrang en daad rekenschap te geven, begon hij de schroeven met zijn zakmes, waarin ook een platte boor voor eigen vischwerk, snel los te draaien. Een bont raapte hij het eerst op; toen een splinternieuwen wekker; daarna zag hij twee albums met portretten, van de koninklijke familie. Mal,... gek,... zooveel kieken!... Begreep hij geen snars van. Kon hem

ook niks schelen! Hè?... daar lei een mooi étui met borstels, kammen, spiegels... Marktkoop natuurlijk.

Plots doorflitste hem een wilde gedachte, waarvan hij even schrok en die hem het hart deed bonzen. Als hij dat rommeltje, buiten die gekke plakplaten van het album,... tóch fijne albumstukjes,... ereis voor een vier of vijf dagen beleende? Kon hij weer even adem halen, als Corry wat vroeg of hebben wou. Over vier dagen had hij den koop in IJmuiden; zou hij een slag van minstens vijftig pieken slaan. Hij moest er maar niet eens verder over prakkizeeren en doén... doén! Hij had nog nooit iets van een ander geroofd... Bah!... hij verachtte het zélf. Maar dát was geen roof, geen diefstal. Hij keek niet bang, al werd hij door Piet overvallen. Dien's vent zou hij het doodgemoedereerd durven zeggen óók. Zoo een gierig wijf als Dien, hè, draaide hij graag een loer.

Rustig schroefde hij den bodem vast, zette de kist als onaangeroerd weer op de plaats, lachte om het onnoozel rinkelend slot dat núu pas waakzaamheid liet hooren, en stapte regelrecht naar den pandjesbaas.

Hij vroeg niet meer dan zeven gulden, die hij dadelijk kreeg. En inwendig doodrustig, het zélf aanvoelend als een stoute grap, lachte hij, dat Dien van haar geheim bezit werd ontlast zonder dat ze het zelf wist.

Denzelfden middag liep hij bij Nel op, eigenlijk om Corry even te ontmoeten, als het zoo geviel, maar net doende alsof hij vroeg, een handje versche visch voor haar moeder te moeten meebrengen uit IJmuiden. Nel hield veel van Karel. Ze bewonderde stil zijn mooie persoon, zijn fijn gezicht, zijn slanke lichaam. Maar het meest hield ze van zijn goedhartigheid en zijn gullen spot en vroolijkheid, en óók hield ze van hem, omdat hij zoo ‘ellendig-dapper’ was en zoo ‘ellendig’ veel lef had. Hij leek haar de eenige kerel die Corry in haar snoeverijen kon temmen.

Toen Karel instapte zag hij Dien zitten en inéén schoot hij in een wilden lach, die Nel en Dien onthutste.

- Wà hei je, Hein Ongeluk?... viel Dien vinnig gekrenkt en wantrouwelijk uit.

- Nou!... lachte Karel,... mi Moed, Beleid en Trouw... komper 'n mensch al 'n heel end achterop!

- Soo je seit,... zuchtte Nel,... denk maar... die boendertjes-venter... die stakker... Jan van Hoorn.

- Se moste mijn 'n paar spijkers deur me hiele slaan... dan... dan kwam ik hier nie meer weg!... schaterde hij weer en Dien nu lachte mee.

- Hei je hier soo je akkertje?... vroeg Nel.

- Ik wou,... ik wierd hier duisend jaar,... gong ik op de toon, mit die ouwe fan negehonderd jaartjes uit de bijbel!

- Kemiek!... bitste Dien plots.

- Vervelend,... geeuwde Karel,... as 'n mensch se eige altoos fan de mooie kant mot late sien.

De lach bleef in hem kietelen en weer in overmoedigheid bracht hij het pas-beschreven lommerdbriefje voor den dag en hield het onder Dien's oogen. Ze wilde er gretig naar graaien.

- Wég je grijpers!... en Karel sloeg haar de handen terug... Dà kà je anhake... já of de nee!

Dien, koppig en inhalig op noodkoopjes, keek Karel aan of hij het wel meende en toen argwanend Nel. En weer sarcastisch bood Karel Dien het lommerdbriefje op haar eigen goed te koop, met drie dagen speelruimte.

- Fiat!... twee gulde.

Dien loerde gretig. Het was meér waard, dat wist ze. Al stond de koopwaar niet omschreven, ze kende den pandjesbaas en zijn woekerprijzen. Dien kreeg een hartbons toen Karel met een ooiijk gebaar instemde. Na drie dagen wachtens mocht ze het beleende inpikken, was het háár!

Dát was nou het gehaaide toppunt, lachte Burk binnensmonds. Zoo een bedelslag had hij nog nooit van zijn leven gemaakt. Van zoo een uitslaande vlam, zoo een boevenstreek kreeg hij toch gauw vernikkelde haren. Maar hij heette nou eenmaal Jaap Weltevreden en ten slot was alles goed in de wereld. Bij Dien kon je immers altijd je

[+] anker laten vallen. Nou verkocht hij dat hebzuchtige dierage haar eígen ‘spullen’, zonder dat ze er een asempje besef van had.

Frans Leerlap kwam met zijn sleependen jichtvoet van het duivenplat hinken.

- Jij heb d'r pure X-beene,... lachte Karel naar Nel's man... As d'r ereis eén in 't alphebet mekeert, stop ik joú kuite d'r tussche!

Al de kinderen hingen aan Karel's lijf en Nel lachte van geluk, nu Karel in haar woning zat. Dirkje kreeg een ‘klapsegaar’! Willem, de weesjongen, bestaarde Oome Karel... als een wonder... Jaapie vergat te stotteren... en Leendertje draaide al zijn platen af op zijn orgeltje, ter eere van ‘hem-daar, mi-se-arremonica’.

Burk vertelde guitig aan Nel, dat hij vandaag, onder den spat in de herberg, drie kolonialen tegen het lijf was geloopen. Eén had er een houten arm; de tweede een hout been; de derde bestond heelemaal uit hout. En Nel lachte gul toen Karel beweerde, dat hij:

- Se pesioen krijgt uitbetaald in twaalf houte guldes!

Karel keuvelde en draalde, draalde, maar Corry kwam niet thuis, en Nel's gezicht betrok en leek al smaller van verdriet te worden.

Toen drie dagen later, Karel een heel fortuinlijken nachtelijken vlettocht had gemaakt met garnalen en kleine aal, sloeg hij een verdienste in van over de honderd gulden. Hij zat er zelf met zijn halve verstand bij te kijken. Wat een masseltje! Eerst op de hinkende slof,... noú ving hij haring met gouden belletjes. Fijn, daar kwam zijn colbertje weer aanwandelen van Oome Jan; daar ging hij weer gestucadoord om den hals. Zoo maakte een zwabber als hij toch wat avontuurtjes mee in het land.

Op straat gaf hij een handelaar in fijne houtwaren, - zooals Karel altijd met lucifers-opdringende-bedelaars

+ Gestucadoord: boord en overhemd.

noemde,- een kwartje, en lachend riep hij den verbaasden kerel toe:

- 'n Fooi!... fan Jonker Weltefrede... besjour! In de puntjes gekleed liep hij Zaterdagmiddag bij Dien op en met onstuimige drift in zijn stem vroeg hij haar het lommerdbriefje terug onder een snaakschen omslag.

Dien vertelde eerst dat Piet woedend geweest was.

Hij had gezegd:

- Nou komp Karel om mit me te hengele,... en nou doet ie as of ie drie maande mot ópknappe,... weges verset teuge de peliesie!

Karel lachte, maar bleef aandringen op het terugkoopen van het lommerdbriefje. Hij loog wat ronds voor de vuist weg;... het heette ‘gaar’ van hém niet;... zij had er toch niks aan... Het was voor de zottebollerij bedoeld.

Dien werd woedend. Zoo een haas-lik-me-de-poot-spel had ze van Kárel allerminst verwacht. Zij had immers eerlijk het vodje gekocht; niet eens nagerekend of het echt of al verloopen zou zijn. Zij had toch alle risico op zich genomen, zonder bedenken? Zoo een kale mozemeyer! Moest dát nou mannenwerk hieten? Och och, wat een opschepperij van dien Mooie Karel.

Dien wond zich schrikkelijk op. Onder het spreekschelden naar Burk werd haar hoofd vuurrood en gezwollen. Ze wou weer met gillerig gekijf haar zin doordrijven als bij Piet, haar man.

- Kijk... kijk, stommeling!... Jíj, as me keerel... jullie binne nog te beroerd om mit 'n vrouw óm te gaan!

Piet kwam in, zocht in de linnenkast een werkboekje.

Als dol rende ze op hem aan, gilde en stompte:

- Wà soék jij?... wà mot je?... doe je klèp dan ope!

- Ik mot me boekie fan de Bond!... schreeuwde Piet terug.

- Hier keerel... ga weg!... lá mijn soeke!... smak jij me de boel nie deur mekaar!

Piet keek naar Karel, die er zelf verstomd bij stond. Zoo een tang, zoo een caronje van een mager serpent en stuk gif van een wijf, had hij nooit gezien. Die zwiepende

[+] baviaansche moesten ze naar ‘Welkom’ sturen op den Zeedijk,... kon ze een paar uurtjes psalmen meedreunen, in kalmeerende vromigheid. Piet hapte in een boterhammetje en dadelijk sprong Dien kijvend op:

- Sit je weer te krummele, viese asem!... Die manne kanne nie eens fesoenelijk ete!

Jachtig rukte ze hem den broodhomp uit de hand, stompte den man op zij en begon, al scheldende en, kijvende, met stoffer en blikje haar karpet schoon te vegen.

Piet zat beduusd op een stoel te kijken naar zijn afgebeten broodhomp, dien zijn vrouw in haar klammen zenuwknuist hield vastgekneld. Eindelijk klaar met stoffen, kreeg hij zijn brok korst terug.

- Sit nie soo mal te rijje op je stoel,... duwde ze hem dadelijk weer toe.

Piet vloekte van getergdheid.

- Trappel nie op me kleedje!... verbood ze rad, zijn vloeken negeerend.

Het kookte in Karel. Een creatuur om af te nokken. Nou had hij nóg het briefje niet.

Plots stond hij onbewust dreigend in zijn volle lengte voor schrale, nerveuze Dien. Ze schrok hevig. Voor zoo een vechtersbaas werd ze toch bang. Ze wou weer met een spin-giftigen draai uitschieten naar Piet, dat hij niet met zijn zaknijf moest snijden,... dat ze als de dood was voor messen, en vinnig kraakte haar stem:

- Hang nie zoo mi je elleboge op tafel!... je kreukt me loopertje, ellendeling!

Maar Karel donderde ertusschen dat het nou lang genoeg had geduurd. Tóch... een daalder moest ze er op verdienen.

- Geen halve spie!... en nou... voor de dág ermee!.. schreeuwde Karel, die het gekdwarse wijf wel kon platdrukken.

+ Af te nokken: weg te sturen.

Scheldend en schimpend, onder vloek-en-woedetranen, overhandigde Dien het pandbriefje.

Karel zuchtte van blijdschap dat hij het eindelijk uit haar hebzuchtige, klamme handen had losgemorreld. Mal vond hij zooiets van zichzelf,... en toch... kon hij van het heele gevalletje niet slapen. Het was toch ‘gaar’ geen diefstal. Zoo een tippelaar op klompen leek hij het buurtvolk toch óók niet toe. Maar hij zou een treitertje worden als hij zijn eigen ongerustheid begreep. Hij had het zelf als een grapje bedoeld, om zich voor drie dagen uit de verlegenheid te redden. En toch, zoo een diep-ellendig gevoel het werd!... als je zoo voor het eerst, van een ander je doodgemoedereerd iets toeéigende. Hij brandde van verlangen het briefje te kunnen lossen.

Eindelijk leek het dan overmeesterd. Dadelijk ging hij het goed halen en Dien viel bijna in zwijm toen 's avonds, Karel haar luxe-waar uit de gesloten kist, met een zwaren vloek voor haar verbijsterde wezen neersmakte.

- Geen splintertje mankeering... je ongeluksschoure;... had drie dage frij legie bij Oome Jan. Eerst later vertelde Karel Piet hoe het gegaan was en déze hem, dat Dien er geen zier van gemerkt had.

II.

+

Karel bleef in een soort van vroolijke opgewondenheid, al ontmoette hij Corry minder. Hij had weer lust in zang en spel. 's Zondags vooral, met de vrienden gingen ze de café'tjes over het Y in en uit, zongen en dansten, terwijl anderen, niet zoo sterk in het ‘gorgeltje’ of ‘op den toon’, voordroegen of versjes improviseerden.

Dat was een onuitroeibare hartstocht der Jordaansche jongens: voordragen of zingen in stampvolle kroegjes, waar de gasten op elkaars adem stootten. Ze zwoegden zwaarder dan op een door-de-weekschen dag, maar nu

+ Treitertje: krentenmikje. - Schoure: goed, waar.

‘peesden’ ze met overgave, in een ontembaar zélfvermaak. De zangers, voordragers en dansers genoten evenveel als de bestofte, toegeschreeuwde en vaak maar halfbegrijpende luisteraars. Het was immers zang en spel in propvolle ‘kefee's’, vertier en muziek, en als een flonkerende avondpoort gespannen boven het duistere en doodsche gezwoeg van de week.

Ze zongen en declameerden ook dikwijls bij David Kroes, een origineelen Zeedijker, die, naar eigen trant, er een volks-cabaret op nahield. Vroeger een gewikste scherluin, had hij door zijn schelmschen spot, oolijke nabootserij van stemmen en houdingen en een speelsch vernuft, de Jordaners en Kattenburgers verzot gemaakt op zijn luimige karakteristiek der bezoekers en gasten van de club. Hij noemde zichzelf ook karakter-komiek en dramatisch voordrager. Als hij van ‘De Blauwe Kiel’ zong, werd het ze allegaar groen en geel voor de oogen, beweerde Karel altijd. Stond hij eenmaal op de klapbank van de kroeg, dan konden hem er geen tien kerels van afpraten. Dan rijmde hij een stoet kreupele woorden bijeen, bedelaars, grauw en onaanzienlijk, van de vluchtige fantasie, maar de gebaren vol stekelig en wrang sarcasme, de oogen vlammend van spotwrok en ophitsenden haat. Hij schold zijn gasten voor prop-je-darmen, kale kartestaarten, azen op negen beenen, of Jan Tiddie's; smaad- of bijnamen, ontleend aan kaartgokspel der Jordaners op de keien, in slop of verborgen trap.

Naast David werd Karel een hartstochtelijk-toegejuichte gast en hij genoot éven groote faam als de eigenaar zélf. David kon eigenlijk alleen voordrager en rijmelaar genoemd worden; Karel Burk genoot hoóger aanzien. David was in de oogen der bezoekers niet veel meer dan beroeps-potsenmaker, die zijn dwaze grollen met venijn mengde en zijn vijanden al rijmende en krenkende, afmaakte. David mepte er zijn carnavals-waarheid uit als Jutkop-slagen. Hij hekelde pluimstrijkerij, klaploopers, valsche spelers, oplichters. En als Karel dan schertsend riep:

- Die soekt se esel... en hij sit d'r op!... dan, onverstoorbaar spotte David door, onthulde lage streken van zaakwaarnemers, souteneurs, marktzwendelaars en zette de heele buurt van trapjes, stoepjes, slop en kuil in het hemd. Dat deed óók Mooie Karel. Met gelaats-mimiek en spraak imiteerde hij bekende boeven en typen naar het leven en de gasten wisten precies, met de oogen dicht, of stotterende Bram Zomerplaag met zijn spetterende lampjes opgevoerd werd, het portiertje van de sombere speelkroeg in de Oudezijds Armsteeg, of Anne uit de Paardenstraat. Bovendien had Karel een prachtige zangstem, speelde hij zélf de harmonica als geen ander. David Kroes' mom was onschoon, grof en van een wilde behaardheid. Karel was mooi, lenig en zwierig.

Rond Karel stoetten de verhalen bijeén van zijn losbandige avonturen met vrouwen van alderlei slag, en zijn koene vechtkunst werd stof voor gesprekken van alle aankomende Jordaners. Hij, de Jordaan-Don Juan, bracht de verleiding in zijn verschijnen, spreken, spotten en handelen mee. David Kroes moest de sympathie ieder keer weer op zijn hoorders veroveren, door zijn bijtende taal en durvenden schimp.

Op een Zondagavond bij Kroes, kwam Karel bijna gelijk met Corry in. Ze had haar trouwe Jordaansche vriendinnen, Blonde Kee, Witte Na en Ant uit de Hoeksteenen, bij zich.

De menschen stonden in de zomerwarmte en walmende stof van den Zeedijk, op elkaar gepropt. De gezichten glommen van zweet. Karel werkte zich traag-rustig door de gonzende kroegmassa heen. Er beefde iets in hem van geluk dat Corry er stond. Nu zou hij weer eens kunnen uitpakken, zingen en spelen met lust en behagen. Zijn vlok haar onder de pet had hij dadelijk verborgen weggewerkt met zijn krabbelende vingers. Daar hield Corry niet meer van; te oudmodisch-Jordaansch.

Vóór hem, drong een meneer-met-een-dame, door de menschen heen. Hij hield een vioolkist boven zijn hoofd

[+] en zíj, in een foudraal, een guitaar. David Kroes sprong op de klapbank, naast het buffet en de kleine piano voor handbegeleiding, en verzocht het linkgajes voor eenige momenten, die men ook oogenblikken zou kunnen noemen, de toeters, de trechters, de waffels en de kleppers dicht te houden. Hij zou het edelachtbare publiek doen tracteeren op snarenspel van viool en guitaar. Nog mochten de mannen voor een zoet kwartier de kaai achter de tanden bewerken en de vrouwen hun glaasjes met de tong uitlikken, als het maar stil bleef in de til, geen tikken met bengels gegannift werden, want bij het minste geringste trammelan zou hij zijn lamme vlerk met kracht bedeelen.

Het werd doodstil in het stikheete café'tje en de gezichten der vrouwen en mannen ontspanden zich in een vroom luisteren.

De ‘meneer-met-dame’ begonnen te strijken en te tokkelen en het klonk hoog en wild in tziganeachtig-rumoerig samenspel. Er brak een daverend applaus uit; voeten trampelden op den zandgrond en in één tel tierde en gonsde het zaaltje weer van dooreénwarrende stemmen.

Maar dadelijk werd door afgunstige wijkbezoekers om David en Karel geroepen. Dat ging dwars tegen de, met een bakje rondgaande meneer-met-een-dame in. Dachten dié soms, dat zij alléén muziek konden maken? Dan zouden ze eens hooren, dat doodgewone jongens uit de buurt het nét zoo fijn deden. Onder die omstandigheden liet Karel zich niet lang nooden. Hij zag hoe Corry den hals rekte, om te zien of hij op het geroep uit het publiek wel of niet zou ingaan. Karel genoot! Als zij zoo gretig keek, was het al lang in orde. Hij voelde dadelijk dat hij zingen zou, béter dan David en vuriger dan ooit. Eerst begon hij een liedje ‘op zijn eigen’, zonder muziek-begeleiding. Karel zong van zijn volle innerlijkheid uit, met een lichtaanklinkende stem, diepstil bewogen

+ Kaai: tabakspruim. - Til: verzamelpunt voor misdadigers. - Tikken met bengels: horloges met kettingen.

en rechtstreeks zijn ziel gericht naar Corry. Meneer-met-de-dame keken gebluft. Er was zoo schoone en hartstochtelijke jubel in zijn stem en zoo gesluierde droefheid, dat zijn zang de luisteraars tranen in de oogen perste.

Toen vroeg Karel, na het onstuimige handgeklap te hebben laten uitrazen, of de mamsel met de guitaar het ‘Afscheid fan de Seeman’ kende. Het meisje knikte en de meneer-met-den-hoed keek een beetje bedremmeld, nu hij zoo raar met zijn viool in een hoek gedrongen werd.

Karel begon en zette zacht met halve kopstem in:

> Niet steeds is de liefde folkóme fan duur,
> Hoe ras sij 't hart eens dee jáge.
> Sij dooft soms frij dikkels ontijdig haar fuur,
> Hoe hel eens de fonk heit geslage.
> Dan knoopt sij haar bloeme weer los fan 't paar,
> Dan wort in 't tille, de kete soo swaar...
> En moeilijk die langerst te drage.

Karel zong meesleepend-hartstochtelijk en raakte zélf heelemaal teloor in zijn lied. Alle bravoure en het dikopgelegde van het rhetorisch gerijmel, roerde hij niet. Hij zong, onbewust, in den krachtigen eenvoud van zijn diep gevoel, glaszuiver en zonder wansmakelijke weekelijkheid. Hij was op geen lonk, geen lach, geen handgeklap van de bezoekers bedacht. Hij doorleefde zeer eenzaam nu, tusschen de saamgepropte luisteraars, het leed van zijn eigen liefde, in zijn vreeselijke verwarringen. De rumoerige kroeg leek tot een geruischlooze kluis ómgetooverd. Zijn schuwe gemoedsaard tegenover Corry persoónlijk, werd nú opengebroken in een vurige zang-bekentenis.

Karel had een overdaverenden bijval en het nette juffertje van de guitaar bekeek Burk met ontstelling in de verbaasdheid. Dát was een knappe jongen, vond ze. Zoó mooi had ze hier in de buurt nog nooit hooren zingen. En zoo zeker en fijn-zuiver als hij op de begeleiding

aandreef, haar volgde of vóórging. Karel moest, moést herhalen; de opgewonden gasten lieten hem niet los. Hij zelf bleef alles alléén naar Corry toezingen, en terwijl hij haar onder de koppenmassa in het schemerige licht áchter de klapbank niet goed kon zien, wist hij toch ongeveer waár ze stond. Hij voelde dat ze net zoo bleek, zenuwachtig en ontroerd tusschen de meiden en jongens luisterde, als híj onder hen zong, en dat maakte hem trots en gelukkig. En Corry zei tot Blonde Kee en Witte Na, dat alléén Karel zooveel ‘meeledie’ in de stem had.

- Goskrimmenijtje!... die lá je já in mekaar krimpe!

Maar het Zondagsche zomeravond-leven der kroegen beviel Corry niet meer. Zij had het in de Nes zooveel mooier en voornamer gezien. En tóch, ook nú weer werd ze aangegrepen door de hevigheid waarmee in de broeische warmte de menschen hier het roerige plezier onder malkander zochten. Een groot, electrisch orgel met mechanisch-verspringend zeeschilderij, agiorno-goudachtig beglansd, waarop een aánlichtende en weer uitdonkerende vuurtoren, met zwalpende scheepjes die op voortrollende golven dooreén kropen als glimtorren, rumoerde onder slagwerk en daverende paaken een heische geluidskolk door de verlichte ruimte. Oudjes, bij een biertje, in de stijf-Zondagsche plunje, begonnen komiekerig te dansen op het maatgezang van den orgelroffel; oude wijven herleefden in de oogen en kankaneerden tegen de ópvroolijkende mannen. Er werd luid gezongen, gelachen en stoeisch de snater geroerd. Telkens als het groote, electrische pierement zweeg, drong éen uit de massa naar voren, fluisterde iets met den pianist over het begeleidings-werk en begon, zonder inleiding van David, uit angst voor hekeling en spot, de voordracht. Van allen kant galmde en lijsde... Paljasso!... Fan de Blauwe Kiel... De sieke Jongeling! Een Kattenburger zette met krijschmond in:

Ferwèl Merie,... ik mò je nouw ferlá... te!

Een dikhoofdige pummel zong eigenwijs er doorheen, dat...

Haar blauwfe ooge... míjn hebbe bedroge!

Tusschen het zware meegalmende gedeun en gelijs der stemmen, boorde plots een schelle, levendige jongenszang van:

> Een arremie drommeélio...
> Die haas gong trouwioó....
> Mit soo'n leelijk meisiá...
> Schrikko fan de buurtiá...
> Mit ooge leépioo!
> Haaró rood as furioo!

Bulderend gelach en gesnauw brak rond hem uit. Een zwaar onder-de-pannen-ademende treursok galmde met een hevige bas:

> Soo sprak 'n jongelingg die treu-eúrend sat,
> Terwijl hei in de stilte se trá-aane fergat,
> De Lieff-de is heine gefló-oóde!

Het krenkte den leutzin van David Kroes, dat er zoo wee gebalkt werd, na het mooie gezang van Karel. Nu kon hij zich niet langer achter het gordijn schuilhouden. Wild klom hij op de klapbank, onderduikende de naar alle kanten bier en drank aanreikende handen van zijn vrouw, zusters en andere familieleden-helpsters, die op Zondagavond kasteleint je speelden.

Met zware stem begon David te beweren, dat het nou eens uit moest wezen met die eeuwig weer gelijmde Helena uit het grafgewelf, omdat het schaap al drie maanden achtereen een kuier in de bajes deed met Blonde Leendert, den doortrapten boef van het Kolkje. Verder moest hij met aansprekers-leed mededeelen, dat ‘Bij het Kerkpertaal’ vanaf heden gesloten bleef, wegens onzedelijke handelingen van de Domkerk met het orgel... En dat ook niks meer was: ‘Een stap naar 't Graf’, maar nu

heette: ‘De kuil van Moeke’. En dooreén-mengend ‘Een stap naar 't Graf’ met een almanak-grap, begon hij te zingen:

Wat héde suipt, falt gistere in de Kuil,
Foor oud fuil,
Foor oud fuil!
Geen vuur meer in de haard?
Trek bosjes uit de baard!
De rooje baard van Moeke in de Kuil,
Oud fuil,
Oud fuil!

En met zotte mond-sperringen kwaakte hij snel achtereen als een vogel:

- Tortelduif-en-haselhoen, meerel-kwakel-en-kepoen,... de vink- de duiker-en-petrijs!...

Een rauw rijmwoord bruiste los uit honderd monden. De treursok van ‘De stap naar 't Graf’ bleef met zijn jenever-smart in de keel steken en zijn tranen borg hij veilig en omzichtig in zijn rooden zakdoek.

Corry brandde van verlangen Karel Burk nog iets te hooren zingen. Ze paaide hem met verliefde, behaagzuchtige lachjes en lonkjes, en trok hem aanhalig aan zijn colbertjas. Ze vond hem weer den meest guitigen en knappen kerel dien ze ooit in haar leven gezien had. Zijn ranke, hooge lichaam, het zwierige in zijn bewegingen, zijn felle, doorborende of bezwijmelende oogen,... ze kon er niet genoég naar kijken. Weer bleef ze aandringen.

Karel lachte, lachte dubbelzinnig. Nú wist ze het... hij zou nog een zangerijtje geven.

Toen hij de klapbank opsprong, lenig en los, en voór de piano uitdook, zonk het kroegrumoer te allen kant tot een zich naar stilte effenend gemompel. Nu zong Karel een ironisch boevenliedje der kwartjesvinderij, waarvan de rijmstrophe door David Kroes zélf was saamgewrongen in de vlucht van enkele minuten improviseerend na-

[+]peinzen. De boef, hij leefde van het kwartjesvindersgeld; hij vreest niets en niemand. Een ieder bijt hij in den nek...

Ik speel steeds onder 't fiëduk,
Beproef daar mijn geluk
Met eén, twee, drié de klaferaas!...

De boef is altijd tevreê, altijd blij... Er bestaat geen linker pernose dan de heitjestippelarij!

De gasten gierden om Karel's koddige en slim-vlugge bewegingen, van een telkens verrassende oolijkheid. Toen hij vertelde dat hij afgedwaalde heertjes op straat het liefst aanklampt, ‘se kokkement maakt en daálijk in hun snij sit’... mit

Eén, twee, drié de klaferaas!
Geen linker pernose...
Dan de heitjestippelarij!...

brulden de kerels om Mooie Karel's kostelijk spotgezicht en de russische danstrippeling die hij erbij improviseerde. Zijn levensgulzige oogen vlamden van den jool en de bezoekers klapten opgewonden bij ieder refrein.

De Paljasso-, Roode Kielen-, Zieke Jongelingen- en Grafgewelven-voordragers voelden zich driest geslagen en de pretjagers gewroken op het gejammer der bedroefde zatlappen. Het groot electrisch pierement roffelde weer met geweldig pauken-gedruisch een Traviata-ouverture door het heete praat-geraas heen en de meezingende kroeggasten zwommen opnieuw in de ‘meeledie’. Een vadsige zwabber, pas voor koloniaal gemonsterd, omklemde Karel's hand met een huilerige ontroering, alsof hij al afscheid naar den Oost nam.

- Jij, Merinie Marrinellie,... schertste Karel,... jij bin gewaarschouwd!

+ Kokkement: praatje. - Snij: zak. - Heitjestippelarij: kwartjesvinderij.

- Soo,... grinnikte de geschokte en zijn oogen zwijmden van dronkemans-droefheid.
- Aje teekent,... dreigde Karel met stemverheffing, als een tooneelspeler,... schenke we je 't leife!... Aje... nié teekent... ga je mortjes!
- Wà poekel je plakplaat?... lachte de koloniaal met zijn zwijmende oogen,... ikke staan al op 't plankier!... en in zenuw-dronken ontroerings-drift perste hij zóó hevig Karel's hand inéén, dat deze hem onder een pijnkreet van zich afstootte. Een andere dronken oolijkert, het hoofd vetrood, stond met zijn biertje in de hand, vlák voor het pierement, over de draaiende muziekrol heengebogen. Zoodra het nummer was afgeloopen drong hij een stuiverstukje door de gleuf en wachtte met verkneuterend kinder-plezier op de grove vuist van David, die dadelijk een pennetje induwde, met een dof geratel en een knap de rol mechanisch wegschoof. De dronken oolijkert waggelde zacht bij het bukken, maar werd door de opproppende menschen in evenwicht gehouden. Hij bleef met waterige glimoogjes gebluft lachen tegen de zélf-bewegende schelletjes. Zooiets fijn-merakels had hij nooit-niet gezien! Nou was hij zélf stratenmaker, maar als zoó de keitjes onder zijn bikkende handen op-en-neer gingen, liet hij vast zijn eigen een paar spijkers door zijn schoenen slaan,... gong hij niet meer weg.
- Dà's vast!... grinnikte hij.

Zijn zesde stuiver peuterde de kerel weer met beverige vingers in de gleuf.
- Lá jij 'n aâr geniete fan joú sente?... vroeg een matroos.
- Deert nie,... mesiek is leefe,... zei de oolijkert goeiig en in zachte waggeling, alsof hij op een deinend schip stond.
- Soo, juist!
- En... en... leefe is singe en danse.
- Juist.
- En... en... àje leef... dáns je!
- Net soo.

- En... àje dans... leéf je.

- Juist.

En hij waggelde, een zeldzaam glunder-eigenwijs lachje op zijn rooden kop vasthoudend, weer zachtjes een paar stappen verder, het biertje in de hand gekneld en morsend over al zijn kleeren. Weer bekeek hij de rol, de toeters, de bekkens, het agiorno-belichte zee'tje, en wezenloos stond hij te zwelgen in het trompet- en fluitgeluid en onder het gedonder der roffels en pauken.

Plots zwenkte hij om, terwijl hij tegelijkertijd ópgeduwd en naar achter gestooten werd en lachend riep hij naar David, den kastelein, en zijn helpers, dat hij nu al het zesde kwártje in de zingende mondgleuf van het pierement had gestopt; dat hij, goed nagerekend, nou al zijn biertjes vrij had, já,... nog béstiger nagerekend, nog twee ‘effetief’ toé moest hebben.

En weer een stuivertje in de opening peuterend, gierde hij:

- Dá gaan d'r weér 'n maffie!... krijg ik weér twee schubbetjes fan de baas!

Al de gasten lachten om den dronken guit, die beweerde dat hij, inplaats van stuivertjes, telkens kwartjes in het pierement gooide. En tegen ieder die inkwam, en in zijn omgeving aandobberde, vertelde hij dat hij thuis een vrouwtje had zitten zóó klein, dat ze twee keer moest ‘inschermaaje’, wou hij haar éénmaal vast zien.

Plots brak hij af, sloeg zich voor zijn rooden kop en schreeuwde lachend:

- Nou hei je al 'n piek mesiek ferspeeld, adder!

Corry en haar vriendinnen gooiden den zwammerd stilletjes een hand zwarte aarde uit een bloempot over zijn hoofd en vielen tegelijk met hartstochtelijke stemmen in:

> Ca-ro... lientje... Ca-ro... lientje,
> Is sefe dagen fan de week
> Heelemaal fan streek!

Bij den ingang van de zangkroeg werd Mooie Karel onverhoed in de borst gegrepen door een zonderling-ver-

bitterden bezoeker, zijn ouden visschersvriend Schorre Gijs.

- Wà mô jíj, lampepit?... lachte Karel om het boosdronken en verwrongen gezicht van Schorre Gijs.

- Ikke bin peperheet... fan gif!... stootte Gijs eruit. En hij vertelde Karel dat hij vanochtend, bij zijn kar, in de zon op de stille Nieuwmarkt wachtend op zijn wijf, eventjes leek ingedommeld. Plots voelde hij zich wakker-geklapt door een hand, strak als een pollepel,... wreef hij zich een brandende pijn van de heete wang. Maar toen hij uit zijn slaapsufferigheid had rondgekeken, zag hij geen neusstip van een vent. Dát was, beweerde Schorre Gijs onder knallende vloeken, hem nog nooit in zijn leven gebeurd.

- Sie je Karel, 'n klap... 'n seen... die ikke niè terug heb gegefe!

Wraakzuchtig huilde zijn stem. Toen vertelde Gijs dat hij dadelijk naar huis stappende, zijn oudste plunje had aangetrokken, om den vent te vinden en op de vuist te nemen, den kerel die hem een houw kwam te bedeelen!

- Je had 'm half sitte!... brulde Karel.

Nou was hij al van den vroegen morgen tot den avond kroeg-in, kroeg-uit gezwalkt en nóg had Schorre Gijs den slag-uitdeeler niet in de keel geknepen. lederen pootigen kerel greep hij in de borst, vroeg hij:

- Hè'k fan joú die drijfer?

Maar ze duwden hem allen op zij, ontkenden en lachten.

Dat hield hij niet uit!... werd hij gek van! Nou was hij gedoemd den nacht door te zoeken, tot hij eindelijk den kerel ópgesleurd had die hem waagde te klappen in den slaap.

Karel schaterde om het komieke geval en den blinden zoek van Schorre Gijs.

- Die bal gehak fin je nooit-nie!

- Nooit-nie?... gaapte Schorre Gijs in onthutste verbazing.

- Wiedes hè!... lachte Mooie Karel.

Schorre Gijs vond Karel een doorgewinterden wapen-

[+]smid op de vuist, maar nou begreep hij kras noch kris van zijn makker.

- Heb die Naatje Broodhol,... verduidelijkte Karel,... die Kokerneut,... dat schoenmakersklopsteentje, d'r s'n naam bijgetimmerd?

- Nei,... klonk het dralend in een vaag besef.

- Noú dan!... beet Karel knorrig af.

- Maar... maar,... stotterde Gijs.

- Wà maar?... ouwe trip, bitterneus dà je hiet!

- Ikke?

- Ga deur!... blauwkop,... lachte weer Karel,... en lá je vrou nie in de drek sitte.

Schorre Gijs knarste plots in dolle woede de kaken op elkaar, greep Karel opnieuw in de borst en vroeg wild:

- Was jíj 't?

- Ikke?... stootte Karel er gekrenkt uit, terwijl hij zich met één armzwaai uit Gijs' knuisten losrukte.

- Jíj nié wel?... beefde Gijs.

- Neem nou gauw de kuite!

- Jij nie,... bleef Gijs dreinen.

- Wou je op míjn je binnebrandje blussche?... Ik mep je alleén àje wakker bint!

Schorre Gijs praaide bij, klopte Karel op den schouder. Die kerel gaf je temee schoenen en voeten; die kon je niks ontstrijden. Een glunder lachje vroolijkte zijn gezicht op. Zijn linkerhand diepte traag een broekzak in, toen hij met bedeesde stem vroeg of Karel hem een gulden kon wisselen.

- Seker,... zei argeloos Burk en hij legde Gijs op de uitgestoken rechterhand vier kwartjes neer, die deze snel wegstopte.

Gijs bleef dralend grabbelen in zijn broekzak, terwijl zijn kleine, sluwe oogjes Karel half schalks en bang begluurden.

- Nou?... viel die ongeduldig uit.

- Wát nou?... teemde Gijs.

+ Trip: kwast.

- Ik wissel je piek,... geef je fier kwartjes?

- Dankie,... maar... maar... lachte Gijs verlegen, tóch leepjes,... de guide,... breng ik je wel es... 'n ándere week!

Karel keek even gebluft de slimme dronkemansoogjes van Schorre Gijs in. Toen schaterde hij het uit! Daár was hij fijn ingeloopen.

Corry zag hij juist, bóven al de vrouwen en meisjes uit, naar de stoep dringen.

- Waar ga je heen?... vroeg hij achterdochtig.

- Waar ik nog nie an bin!... snauwde ze terug.

- Natte kat!... schold Karel schertsend.

In David's kroeg hoorde hij weer het brullend meezingen der gasten, het trampelen van hakken op den grond, het klapperen van handen. En boven álles, trompetgeschal van het electrisch orgel. Achter het rooddonkere gordijn gloeiden in de zaaldiepte, als gondelvlammetjes en lampionnen, de aanlichtende en weer uitdoovende vuurtoren, het agiorno-beglansde en beweegbare zee-schilderij van het orgel-kopstuk, met zijn phosphoriseerende golfjes als glimtorren dooreén kruipend, en hoog, met zijn pracht-stem zette Karel tégen het binnenrumoer, op de stoep, in:

Je mò se sien swaá-aaijé!
je mò se sien draá-aaijé!
as se an 't schotse gaan,
mò je nie naas se staan!...

Altijd luchtig en blij,
't Is 'n liefhebberij!
Je mò se sien swaá-aaijé!
Je mò se sien draá-aaijé!

Corry en de meiden zongen, de armen ingehaakt mee, en heél de kroeg overrompelde het refrein, dwars tegen ander gezang in, brulde uit:

Je mò se sien draá-aaijé!

Tiende hoofdstuk.

I.

Corry liep als in een begoochelenden droom, onder het angstig-verwarrende besef van een werkelijkheid te doorleven die aan al haar grenzen denkbeeldig scheen. Ze voelde zich ademen onder de bedwelmende werking van allerlei dranken dooreén, zooals dien avond, toen ze voor het eerst in de Alhambra den Champagne-baron zijn overmoedig-dolle proppenschieters-grappen had zien volbrengen, in den zwaren gloed van licht, wijn en weelderige vrouwenkleeren; toen ze Whiskey Soda zoo schrijnendafgunstig bewonderde in haar koele eerzucht van mooie, onverschillige vrouw. Dien avond had ze kruipend getast door een goudachtige sfeer van rook en licht, de havana's der rijke zwierbollen gesnoven en het geel-roode gefonkel der kristalkroontjes ingestaard. Dien avond had ze den vagen, weemoedigen geluksroes doorleefd, in een bezwijmelend hunkeren naar ‘het’ avontuur. Nú ging ze, beschaamd, ellendig gekweld van wrok, wroeging en schande-gevoel langs den duisteren kant der dronkenmakende bedwelming; werd alles om haar heen, angst en klemmende benauwenis. Ze begreep niets meer van zichzelve. Hoe kwam zij nu hier, nú, 's avonds aan de stille, donkere zij der Ruyterkaai? Ze kon in de verte, de goudlichtjes glinsterend zien spelemeien over het zwarte water. Ze hoorde menschenstemmen. Ze zag donkerhooge bootrompen; maar ze vatte niet waar, op welk gedeelte van de kade ze was en wat ze er eigenlijk kwam doen. Voor zichzelve wou ze niet weten, in een soort verdwazende schaamte, dat ze een ellendige, naargeestige eenzaamheid zocht om haar wrokkende en vreeselijke woede-verdriet in een duistere stilte te kunnen

[+] uitgillen. Ze kon ieder oogenblik van den dag wel huilen, wild, aftergend lang en woest, om zich van binnen óp te luchten, om een bang vernederingsgevoel, tegelijk een krankzinnig-makenden wrok, op te lossen. Zoó vernield en kleingeranseld had ze zich nog nooit in haar leven geweten. Ze was een vuil vod, een blompot-zonder-aarde, een beschimmelde memmele en tegelijk een zoó diep gekrenkt en getrapt wezen dat ze om haar eigen ellende grienen kon, uren, úren lang. Nu leek het uit, úit, haar lichtzinnig, slim en dom, echt en valsch-berekend spel met het leven!

Wanneer ze het bedacht, sloeg haar een razende drift door het bloed als een vuur. Ze gilde en trampelde van onuitgeleefden wrok en haat en gekrenktheid. Ze kon, kón maar niet begrijpen dat zíj, Corry, zij, de trotsche, fiere, voor niets buigende, zóó een alle innerlijke kracht brekenden smaad, zóó een fel-neerslaanden hoon in werkelijkheid had ondergaan. Het was té verschrikkelijk, te nachtmerrie-achtig somber en afgrijselijk. Even er vóór, vóór dát ontzettende, had ze alles diep-echt gewild in het behaagzuchtig-lichtzinnige spel van haar eigen avonturen. Maar het nú gebeurde werd óp haar geworpen, over haar heengestort uit een hel van gemeene wraakgierigheid en wulpsche laagheid. Uit was het, om van alle ernstige werkelijkheid een spel, en van ieder spel weer een bedreigende werkelijkheid te maken.

O, hoe haatte en verafschuwde zij zich nu zelve in haar nederige benauwing, haar schijn-geduld en lamlendigheid. Zíj, die dacht in haar koel overleg nooit geslagen en nooit getroffen te kunnen worden! Waar bleef nu haar ruwe kracht, haar schimpend en scheldend geweld, haar koude, tartende en uitdagende hevigheid? Ze voelde zich gebroken. Alles werd haar te veel. Ze walgde van zichzelve, van ieder ding, van ieder schepsel, en haar trots lei vermorzeld in haar kreunende ziel. Omdat ze nooit, nooit had kúnnen denken dat haár, Corry, zooiets

+ Memmele: lafbek.

vernielende overkomen zou; haár! Als ze aan het gebeurde terug dacht huiverde en duizelde ze, begreep ze niets meer van haar eigen natuur. Bleek de verachtende woede van haar wezen dan zoo plotseling in haar afgekoeld, nu de schaamte opdrong? Kwam de wilde hartstocht te stillen voor de wroeging? Ala!... het was gebeurd en gedane zaken nemen geen keer.

Zoo misleidde en troostte zij nu al acht dagen, haar oproerige en van pijn krimpende ziel met een onnoozel babbeltje. Maar telkens kwamen ziedende wrok, gekrenktheid en wraakzucht, heviger en smartelijker terug Verwijtende nagedachten hinkten spottend om haar heen. Ze had nu lang genoeg in den rosmolen van haar eigen ontzetting rondgedoold en ze werd beu van het klagelijk geroep in haar geschonden wezen. Neen, er scheen voor niets anders meer plaats in haar gekke hoofd, dan voor het gemijmer, gesnik, gehuil en gevloek over het gebeurde. Gewoon ontroerd leed, gewoon verdriet, ontgoocheling en verbittering,... nee, voelde ze niet meer. Ze wou bijten, stukscheuren, vanéén rukken! Ze wou geen seconde meer beweende smart. Ze wou alléén de wraakbevrediging, de gillende opgewondenheid in haar, lucht geven. Maar in haar wraak moest ze nu niet onbesuisd en grof-hartstochtelijk te werk gaan, als de eerste dagen. Niet met gekromde klauwen moest ze toespringen om ópgevangen te worden op het mes der smiechtige pooiers of in de modderige knuisten der Zeedijkdellen. Haar katachtige en omsluipende behendigheid van vroeger moest ze behouden. En zeer, zeér geduldig wachten tot háár uur aanbrak. Eerst dán kon ze haar ontredderde wezen weer óphelpen, zichzelve terug vinden in alles. Geen angstgeschreeuw meer, maar bespieden, afwachten, uitloeren. Listig zijn en listig blíjven; niet uit vrees, maar om later stoutmoediger juist te kunnen toespringen.

Corry voorvoelde de vernielende kracht van haar wreedheid als die geleid werd door de kalmere beweging van haar inzicht. Zélve zoo laag neergeworpen door een verachtelijke daad, meende ze niets en niemand meer te

moeten sparen. Het leek zoo overrompelend-snel gegaan,... in één nacht van ontzinning, roof en dronkenschap.

II.

Achteraf begreep ze nú eerst de speelsche bedreiging der meiden, de liederlijke zinspelingen van hun complot. Er was een brandende smaak aan ieder woord geweest dat ze voor Corry uitstootten en aan de valsche feestelijkheid hunner uitnoodigingen. Joden Jet, ze zag het nu klaar, bleek de heimelijke aanstookster van de walgelijke overrompeling. Dat besefte ze uit de hakkelende en halfbekennende beschuldigingen van Piet, Matje's gemeenen souteneur, den Stallesgast, eerst goed. Dat vreeselijke, allervuilste wijf zou ze met het mes het hart kunnen afsteken, al kreeg ze er levenslang voor. Al maánden achtereen had ze er op geloerd, Corry dronken te maken, te bedwelmen en willig te stemmen tegenover haar schurkachtige voorstellen. Het was haar nooit gelukt. Ze had met het vlei-gif van haar tong gestoken; zich in eigen zieken wellust ópgewonden; gelokt met kleeren en fonkelende waar. Ze had gelogen, beloofd en gepaaid, maar Corry bleef al haar mishandelende schanddaden koel, tergend scherp doorzien en heel haar klefferig, druk gesputter, hoonend-sarcastisch uitschateren. Corry beoordeelde haar zwendelarijen tegenover de Zeedijkmeiden rauw en ongezouten; Corry hekelde haar afzetterijen, haar gemeene geld-afpersingen en Jet's vies-fleemenden omgang met vrouwen. Joden Jet had al de misdadige trucs van haar ronsel-methode op Corry geprobeerd; de gemeenheid van haar dierlijk bedrijf toegepast,... niets hielp. Hoé zij zich ook kronkelde in slijk, in vuil, hoé zij ook joeg en aanhitste, wat ze ook in de beestachtigheid van haar gulzige hebzucht losliet over haar eigen zieke begeeren,... Corry bleef fel, vlijmend, wreed-bewust tegenover Jet's sluwe, nederig-kruipende of overrompelend-brutale en daemonische streken stand houden. Toén

had het wijf besloten, Corry's ondergang te láten bewerken... door ánderen.

Manus Peet had Corry van Jet's liederlijke opwellingen trouw op de hoogte gehouden. Maar dat smiechtige spel met Piet, Matje en de Zeedijkmeiden kón hij niet voorzien. Corry moést geschonden en neergetrapt door eigen volk, en door verraderlijke overrompeling en lichamelijke overmacht.

Het begon weer in haar te razen en te gillen van opgekropte, wilde en onuitgeleefde woede. Dat afgrijselijke wijf zou ze met de tanden den strot kunnen openbijten en ze zou zingen van bevredigden haat en wraak, terwijl ze haar knauwde, haar grauwen kop, haar grijnsbakkes, haar dommen, dierlijken, boosaardigen snoet! Neen, tegenover dát schepsel kon ze niet de kalmere bewegingen van haar zinnend en fijn-wreedaardig, voorbereidend inzicht afwachten. Tegenover de anderen wél, de meiden die meé hadden geroofd en de overrompeling mogelijk gemaakt. Dié zou ze later, eén voor eén, havenen, vernietigen, doodpesten of ziek sarren. Ze zou de dellen juist treffen in de aftroggeling van hun kerels. Dat zou háár triomfantelijke wraak zijn. Geen foltertouw kon ze méér doen krimpen van wilde pijn en woede, dan de ellende, ze hun kerels te ontnemen. En dat kón ze, want ze bleef toch Corry, de mooie, alles-tartende, met alles spottende Corry, die van geen enkelen vent een vast bezit wilde zijn. Maar Joden Jét moest ze dadelijk in de dorre, reutelende borst grijpen. Dat was een ondier, een bloedzuigster, een laffe verraadster en moordlustige. Dat wijf moest van elkaar gerukt, gestriemd en gekorven! Zoo een wanschepsel bedierf overal waar haar vuile mond ademde, de lucht.

Er brandde in Corry een helsch genot nu ze tegenover Jet haar eigen, wreede instincten kon loslaten en vooral, omdat ze wist te zullen volbrengen wat ze aan wraakgedachten en voornemens in zichzelve koesterde.

Het werd geen enkele opgewonden blazerij van haar

nijdige of beleedigde natuur, die in felle opwellingen smoorde of zich zat vrat aan denkbeeldigen wrok en plannen. Dat begreep Joden Jet oók wel en al de menschen die met Corry omgingen. Zij was wreed, hardvochtig en voor geen ding bang of terug-deinzende. Corry haatte met hartstochtelijke hevigheid; ze groeide in vijandschap, met al haar instincten en eigenschappen. Ze werd dieper van inzicht, sneller van begrip, vuriger van leefdrift en oorspronkelijker in handelen. Ze verlangde niet alléén meer het weelderige gemak, het vadsige, loome nietsdoen, eenmaal in vijandelijkheid ademende. In wrok en haat stuwde haar bloed opstandiger en wilder door heel haar wezen. In dien toestand werden haar gedachten veel sneller dáden en onderging ze een vreemd-bedwelmende bewogenheid; de duistere ontroering voor het slechte. In beleedigde woede levend, bleef ze korter lijdelijk onder haar ophitsende, onrustige plannen. Ze genoot afschuwelijk van haar gekrenkte drift; ze slurpte haar haatstemmingen in. Ze wou den strijd, maar alleén voor zichzelf. In geen romantische verrukking meer leefde ze voor ‘het’ avontuur. Ze werd zwijgzaam, oplettend, scherp luisterend en doodsverachtend-nuchter. Toch in haar, verborgen, de wrokhunkering, de gisting die haar kracht en innerlijke beweging schonk, het stille, onheilspellende aansturen op wraak-bevrediging en het loslaten van haar eigen misdadige instincten en hartstochten.

Als ze Joden Jet vandaag, morgen, nú naast haar had loopen op een machine-fabriek, ze zou, met haar langs een grooten drijfriem schuivend, het wijf dwars over het wentelrad kunnen heenslingeren, in koelen bloede. Ze zou haar kunnen zien uiteénscheuren en vermorzelen, en ze zou er bij gillen van vreugde! Zoo wás ze en zoo bleéf ze. Zoo woú en zoo kón ze zijn. In het klein en op andere wijze, maar door dezelfde drift gedreven, had Corry al de minnaars en kerels van Jordaan en Zeedijk in hun gevoelens en verliefdheden zóó mishandeld. Ze

genoot onuitsprekelijk van plagen, sarren, diep kwellen en van verwarringen brengen in het ordelijke en normale. Wat haar begeérde vertrapte, wat haar weerstónd onderwierp ze. Zoo haakte ze naar Karel's liefde, maar ook naar zijn ongeluk, zijn smaad en onderwerping. Als hij vocht met kerels wou ze hem zien overwinnen en tegelijk zien afranselen. Want in de overwinning alleen behield hij een kracht, een trotsche, uitdagende meerderheid bóven haar, die haar prikkelde, wild deed ópstuiven, ziek maakte van jaloezie en nijd. En nu, in haar val, wou ze nog dringender en vuriger dat ook híj verongelukte, haar souteneur werd; wou ze ook hém gebruiken voor haan liefde, haar leefdrift en haar haat.

III.

Hoe was het toch eigenlijk allemaal zoo verschrikkelijk noodlottig voor elkaar gestapeld?

Ze zou met het heele vroolijke meidenstel, door Schaartje, naar het zeggen, bijééngetrommeld, de vorige week op een heerlijk-koelen en zonnig-tintelenden zomermorgen mee gaan roeien. De dellen hadden vier vreemde Jantjes in het loknet opgesleept en meegetroond naar het Y. Het waren drie Noorsche matrozen en een Engelsche derde-stuurman, een knappe jongen die heel veel op Mooie Karel leek. Ze hadden drank, flesschen vol, in de ranke, groote sloep meegenomen; bier, jenever, cognac. Corry stikte al dadelijk van dorst. Altíjd op het water, schaterde ze naar de meelachende meiden. Er mocht niets anders ‘geklokt’ worden dan bier of jandoedel, hadden Schaartje en Riek bevolen. Allen dronken en klonken mee, met flesch tegen flesch. Het tochtje ging gul en vlot. De ziltige lucht van het water en de koele plasgeluiden der riemen brachten Corry in een wilde opgeruimdheid. Ze dronk en gul-onbedacht reikten de handen der meiden bier en drank. De vreemde roeiers, in hun gestreepte truien, de armen bloot, zongen en klapten van

[+] nassi nassi goreng,... lachten omdat ze niet verstaan werden en van het luidruchtige gesnap der meiden ook geen stom woord begrepen. Ze radbraakten drie talen dooreen: Noorsch, Maleisch en onverstaanbaar Duitsch, om eindelijk met een enkel simpel gebaar door Corry, Schaartje of Belge Suzanne, in een hellen lach plotseling te worden 'doorzien'.

- We deursien jullie, Jantjes!... gierde Koosje en de meiden, zich veilig voelend in hun taal die niet verstaan werd, schimpten en scholden ooiijk en óverdurvend de vreemde gasten pal op hun gezichten uit, spraken ze toe met gemeene spotnamen, hekelden hun ras en geboorte, en zinspeelden telkens op den roof hunner duiten.

De vreemde roeiers, de gebruinde oolijke snuiten hoóg tegen bries en zon ingeheven, lachten onnoozel of lichtelijk-argwanend mee, beseften instinctief dat ze voor den gek gehouden werden; begonnen dan ook, al rukkende de riemen en voortschietende over het hemel-inspiegelend water, te broddelen hun taaltje en grinnikend te smonselen en te lachen.

Dan keken de meiden zuur en bits, tót de Jantjes er weer met zang den jool tusschen sloegen.

Corry keek met verrukking in het klare gesprankel van het water, waar de zon stoeiend een zilver vuur overheen stoof. Het spatte voor en achter den boeg en trillend langs den sloeprand. De Engelsche stuurman lonkte haar dolverliefd toe en zijn open lach rolde over de spetterende en vonkelende golfjes, van het roer naar de spits. Corry vond iets heerlijks in het verwarrende van het feit, dat ze hem en de matrozen niet kon verstaan. Dat gaf haar een gevoel van op avontuur rond te zwerven in een doodvreemd land. Ze bekeek gretig de tatoueeringen op de armen der roeiers, in allerlei kleuren, zooals ze het nooit op den Zeedijk kon zien. De eerste had een bronzen lantaarn met hengsel en krulpunten. Die naast hem, een schildpad met rood staartje. De derde een vogel op een

+ Nassi nassi goreng: gebakken rijst.

kersenbloesem-tak, ivoorkleurig en groen. Zoó mooi had ze het nog nimmer geteekend gezien. De Jantjes bleven vreemde, zoete liedjes zingen met verliefde stemmen, vol stil-blijen klank; en het klonk zoó vroolijk door de zomerochtendlucht en de zoelte zuchtte zoo zacht een briesje weg, dat Corry de schelle meiden in hun bonten smuk naast en voor haar op de sloepplanken vergat, zich liet wiegelen op dien gouddoorklaarden droom van zon, lucht en water, waarover ze dreef, dreef naar iets gelukzaligs! Zoó opgewekt had zij zich in tijden niet gevoeld en ze wist, wist plotseling zéker dat ze in haar uitgelatenheid iets dols zou doen of toestaan, waarvan ze later hevige smart, verdriet en wroeging zou hebben. En om onder het sombere geschaduw van haar voorgevoel uit te duiken, begon ze schel-opgewonden mee te zingen en te ratelen tusschen den spot der meiden en leschte haar dorst, haar martelenden dorst, die érger werd naarmate ze meér dronk. Haar bloed begon te gisten en te gloeien. Ze voelde geen rustige vreugde meer. Er joeg iets in haar, alsof ze aldoor sneller iets naderen moest, dat telkens weer terugweek en nooit te bereiken leek. Eerst láter had ze begrepen dat het tusschen Schaartje, Riek, Matje en de andere meiden een doorgestoken kaart was. Ze wilden Corry het eérst dronken hebben om haar te temmen en daarom reikten ze haar speelsch-ongemerkt telkens meer, terwijl ze hun eigen kelen spaarden. Allen wilden op Corry tegelijk hun beleedigdheid en wrok uitleven. Die trotsche meid leek nuchter, door niémand te verslaan. Ze begoochelde ál de kerels. Kwam zij ergens in, dan had niet eén meid meer kans. Ze lokte allen met haar tartenden lach en ze lieten haar allen weer ongeschonden gaan. Zelfs Matje werd meegesleurd in het verraderlijk complot. Die verrekte meid hinderde hen in hun brood; die leed het leven van een lichtekooi aan den buitenkant, in plezier en jool, zonder ooit een vent iets toe te staan. Corry bleef de gave, ongeschonden meid, terwijl zíj als rottende dellen stonden aangeschreven in

[+] iedere kroeg en bij iederen danshuisbaas. Vandaag moést en zoú ze eronder.

Hun kerels hadden het met de meiden afgesproken en zij, het beloofd met een wrok-schittering in de oogen. Dat zwabbertje van een niesse, als maagd del, als del maagd, had het gewaagd oude rotten spottend de les te lezen,... het opgezwollen zweltje ging slingerend naar de diepte. Als dát eenmaal met haar gebeurd was, zou ze williger zijn, zou ze haar tartenden trots kwijt raken en nederig tusschen hen in verschud gaan als een betrapte dievegge.

Corry, in de sloep hoorde vaag dat de meiden, matrozen en stuurman al vier dagen vast aan het lijntje hadden, zonder hun kerels er op te hebben afgestuurd. Toch,... ze verstond alles in den drankdoezel; alles half, dubbel, of ze dacht dat het stel boert sloeg en snoefde. Maar de meiden loerden op Corry, die, eenmaal dronken meegevoerd en door de zeelui 'afgestempeld', in den roof op de Jantjes moest betrokken worden. Werd het ontdekt, dan ook dát wicht voor de prinsemerei en voor goed haar naam aangerand.

Corry, onbezonnen, raakte al meer van de kook. Het koelzonnige weer, de zorgelooze vroolijkheid der varensgezellen, het smeekend-verliefd kijken van den knappen stuurman, die zoo slank en zoo lekker in zijn uniformjasje zat en zijn mooien bruinen toet aldoor op haar oogen deed koersen,... het bracht haar wonderlijk van streek. Ze werd zelfs verliefd op zijn gebloemd vestje, dat zoo fijntjes boven zijn kraag uitstak. Hij begon, terwijl hij het roer had afgegeven, en naast Corry was komen zitten, zangerig te fluisteren en zelfs een beetje beter Duitsch te brabbelen. Corry 'poekelde' Hollandsch met een verdraaid snoetje terug. En toen deed hij net alsof hij alles verstond en zij deed precies zoo, wanneer hij sprak.

+ Zweltje: branielurk. - In verschud gaan: worden gearresteerd.

+

- Sei heb 'n mondje as spaansche peper!... as se je soent bran je je eige!... lachte Matje naar den stuurman, op Corry wijzend.

Maar dat begreep hij niet en weer ontstonden zulke komische verwarringen, dat de kerels en vrouwen machteloos van pret dooreén schaterden en dronken. Corry voelde niet eens meer, dat ze al ‘onder de pannen’ was. In volle vurigheid kwam ze los. Ze zoende den stuurman en hij trok haar op zijn schoot. Het sloepje wankelde onder het gestoei en Corry lachte luid en gillend van hachelijk plezier. Het gevaar van omkantelen vond ze heerlijk. Ze wou wel kopje-ónder in de koele klaarte van het spiegelend water. Hoe brutaal-intiemer de stuurman opdrong, hoe beklemmender ze alleén Karel, Mooie Karel in hem kon zien. Ze was machteloos tegenover zijn overrompelende streelingen en koesteringen. De meiden stoeiden mee met de matrozen. Ze dreven op godsgenâ nabij de Oranjesluizen. Matje en Riek schonken drank, den stuurman en Corry, en hitsten de kerels aan. Plots schrok de stuurman wakker, toen een groote stoomboot het niet wijkende sloepje bijna overvaarde. Hij klauterde naar het roer terug en liet de kerels draaien. Op den terugtocht bleven de sloepgasten kalm.

Toen de meiden en het vaarvolk op den Zeedijk weerkeerden, was Corry kanon. Ze lalde, vloekte en zoende. Ze zong een lotelingsliedje. Ze zwaaide en ze wou niet van haar stuurmannetje af. De verhitting verfde haar wangen rood-paars. Den zeeman noemde ze den heelen tijd haar Kareltje, Kareltjelief. Matje en al de andere meiden begrepen op één slag heél haar liefde-geheim.

Toen Piet de Stallesgast Corry zoo verlekkerd zag op den zeevaarder en haar stomdronken gelal hoorde, gnuifde hij naar de meiden:

- Bestig, nou hep 't niesse 'n fijne vin deur d'r test!

+ Kanon: dronken. - Vin deur d'r test: barst door haar hoofd.

+

IV.

Eerst later in den nacht, onder trage voorbereiding van zwijmelend plezier, zouden aanval, mishandeling en roof der sluip- en vechtsouteneurs beginnen.

Piet, Matje's kerel, organiseerde zijn bendetje en kreeg voor het ‘afwerken’ hulp van de meest-beruchte Zeedijkboeven. Rooie Dirk zou grinnikend komen opzetten, Manke Willem, Korte Luuk, Jaap de Matroos, Nachtuil en Freek de Duvel. Het moest een hel roofje worden waarvan geklapt wierd in de fladder. Twee mannetjesuitkijk en de alarmtoeter gekeeld, als het moest. Afspraak werd, dat de meiden tegen donker, de dik-gebuidelde Jantjes en den stuurman zouden meetronen naar het dievenhol: De Turksche Wacht.

De Turksche Wacht was het meest gevaarlijke en beruchte lok- en roofhol der rond-azende straatprostitueé's uit den ganschen omtrek van Zeedijk, Warmoesstraat Nieuwmarkt-sloppen en smerige achterbuurten; befaamder dan het Paradijs van Moeke. Al het uit de gevangenis ontslagen gebroed, dat ‘gepeesd’ had in braak, roof of overval, kroop hier weér saam, beraamde nieuwe diefstallen en aanrandingen. Oude jongens uit het toenmalige dievenlogement van Lammetje Zondag, scholen in ‘De Turksche Wacht’ bijeen, met hun verdierlijkte meiden, in drankhitte monsterlijk-aangehitste roof-furiën en afgericht op muntslag en halve wurging. Tusschen het ervaren geboefte, hokten er jonge, brutale rijwiel- en jassen-dieven, ladelichters, zakkenrollers, insluipers en straatroovers, allen hardnekkig zich begrenzend in hun gespecialiseerd misdadigers-vak. In het halfdonker der krotten glimmerden breekijzers, slagersmessen en soms vreemd-gekromde dolken; rammelden roestige sleutelbossen, loopers en boortuig. Angstiger en huiveringwekkender dan de loensche boeven die er in stikdonkere gangetjes en op kronkeltrapjes rondslopen, was het ge-

+ Fladder: krant.

bouw zélf, het dievennest in zijn geheimzinnige somberte, beklemd tusschen twee stikdonkere, bijna geheel onbewoonde sloppen, op zichzelve weer een dwarsgang vormende naar andere spleten en kronkelende inhammen.

'De Turksche Wacht' was een geheel ingebouwde en verweerde oude kerk, uit de zestiende eeuw, vermolmd overblijfsel van een luguber puriteinsch bidhuis, melaatsch gegrauwd in zijn afgebrokkelde muren, scheefgezakte stutbalken en geroeste raamtralies. Van de slopmondingen en steegspleten uit leek de kerkruïne niet te zien. Maar dieper naar binnen dringende, steeg plots een vaal en zwart-getand gevaarte óp van donkere, gehavende wanden en bemoste daksnijdingen. Romp en benedenbouw verzonken in een vreeselijk sloppengrauw. De vroegere hoofdingang en de kerkramen waren met vermolmd bruin beschot half dichtgetimmerd en overal schimmelden monsterlijke, vochtvlekkige teekeningen waar éven slechts lamplicht aanwalmde op brokjes verborgen muur, uit het duisterdiep van bewoonde krotjes. Aan weerskanten van het uitgebrokkelde en vergane kerkgebouw, waren, langs de oude en ontkleurde gaanderijen, kamertjes getimmerd van los-planken-vloeren, met uitsparing van een middenloop, die bibberend over de geheele holle en galmende kerkruimte liep. Door al de hokken groezelde een sombere duisternis en de drie-hoog ópgebouwde verdiepingen van hout beschot, waggelden als noodbruggen, ingekneld tusschen het oude, klagelijke steen der kerk, de gewonde balken, gescheurde en gebarsten raamkozijnen, de roestgroeven en de luikvensters der bovenste gaanderijen.

Een vreemde, ópgesloten stilte trilde en huiverde onder de plankvloeren en de zwiepende, afgeschutte middenloop der donkere krotten, en een grillige echo kaatste en weergalmde de menschenstemmen gebroken en halftonig terug langs de gehavende muren, voorbij de uitgebroken vensters.

Alleén de bovenste verdieping-krotjes vingen een onder-

[+]schept scheemrig licht, dat gretig nog ingeslurpt werd door de omgebouwde sloppuitjes en de hellende kozijnen der vale steegruiten.

Het oude kerkgebouw leek in de droeve omscheemring ópgerezen als een verborgen oord van angstige misdadigheid, waar stil-aan het doode licht over uitgezonken was.

Allerlei straatzwervers en schooiers zochten er een nachthol en doorkruisten de stikdonkere ruimte, soms nog met den verschen buit in den zak en snakkend naar adem, na een vluchtvervolging van de gevloekte dofgajes of de loerende poedels. In ‘De Turksche Wacht’ namen al de invluchtenden en roovenden dadelijk het melaatsche grauw van het kerkgebouw aan. Alles verzonk er in de duistere diepte der ineénloopende krotjes, als zwarte wormen onder aardklonten. In de binnenste kerkdiepte, tusschen den overloop, bleven de menschenstemmen zonderling schommelend en galmend hangen op een ongevulde ruimte, die soms den bewoners en gelokte slachtoffers in één geweldigen schrik gelijkelijk ópjoegen. Uitgeworpene of wanhopige zwervers, die de krotten bevolkt vonden, werkten zich vaak door vermolmde plinten en langs balkbrokken heen, naar de kerkkelders, waar walgelijk moerassig grondwater borrelde en de ratten een grauwe orgie vierden in den vochtigen nacht.

Boven, op de hoogste gaanderij met zijn ommegang van schemerhokjes, wou niemand der bijgeloovige misdadigers huizen. Daar doolde het afgedwaalde en viervuldig onderschepte licht als in een zwakke klaarheid van dagleven en door de geheel gordijnlooze, van stofvuil ingevreten raamgaten konden soms, bij heldere maan over de stad, heel bleeke en ontstellende schijnsels en schaduwen ingeworpen worden tusschen het grillige licht.

Maar beneden waren ze allen thuis op-den-tast. Daar was het op den zonnigen dag even duister als 's avonds. Daar klonk plots tegen een onzichtbare muurholte,

+ Dofgajes: politie. - Poedels: rechercheurs.

stemmengefluister als een fijnzacht regengeruisch en verdwenen de sterkere geluiden raadselachtig opgeslorpt door de donkere ruimte. En soms klonk er een luid geschreeuw, gedempt en heesch afgeknot, of brak een gefloten roofsein met een giltriller plots weg. Als de kamerkrotten opengingen, vlamde uit de duistere diepte van de kerkruïne, boven, beneden, een goudwalm, een haardvuur-gloed, het dwaalgele schijnsel van een kaars op een flesch; verschenen éven, bleeke of blauwdronken boeventronies of gelaatsbrokken en aangelichte lichamen van dievenmeiden, door een paarsch duister omkranst. Dan, bij het toekleppen der deuren, dreef weer de nacht over het vreemd-levende Godshuis, zonken de trapschaduwen, de laddertjes en geelschuwe schijnsels wég in de diepte.

Naar dit gebouw met zijn roofholen werd Corry meegetroond. Ze was de heugenis kwijt aan Karel's waarschuwing, dat ze, daár eenmaal binnengelokt, niet meer ontkomen kon. Eén van de drie matrozen begon waakzamer óp te leven uit zijn roes, toen hij in een kamer naast zich, een kermende stem hoorde weeklagen en gesmoord om hulp roepen in zíjn taal. Dát leek een makker. De hevige schrik ontworstelde hem aan zijn beneveld besef, al begreep hij niet waar hij heengelokt werd. Weer klonk er dof stemgedreig, gestommel en vloekend gebrul óp en de donkere kerkruimte, onder het los getimmerte, speelde grillig-galmend met de noodkreten.

- Druk 'm se gleuf dicht!... hoorde Corry,... neé... se gleuf!... mit je jatte kreng!... Twee binne d'r al afgesneeje!

Een dolle angstwoede trilde als een kramp door het lichaam van den matroos, die lichte bezinning zamelde. Hij smakte de Zeedijkmeiden dol-woest van zich af en rende den middenloop op. Dadelijk doofden de dievenwijven het licht en nu stond hij in het stikdonker te

[+] krijschen en tegen vreemd beschot aan te trampelen. Corry hoorde hem kreunen en woedegillen uitstooten. Ze smeet wankelend en besefloos het wrakke deurtje van haar krot open en de Engelsche stuurman waggelde ontsteld en zwaaiend van haar schoot. Dadelijk rende de matroos in den middenloop, op het lamplichtje van Corry's kamertje aan, maar hij smakte met een bons over dwarstreedjes en een emmer tegen het beschot en draaide van onderbroken drift als een blinde tor in het rond. Toen, kreunend en razend, heesch hij zich overeind, bijgelicht door Corry. Die begreep van al het gebeurde niets. Ze lalde nog warrig van haar Kareltjelief, waggelde en vloekte, terwijl de matroos al nuchterder, gevaar voor zichzelf en zijn makkers beseffende, haar het lampje poogde te ontrukken. Plots zag Corry uit een zijhok, Riek, Schaartje en Koos, op den rug van den matroos springen, in woest-overmeesterende vaart en onder gesmoord razen en verwenschen hem met geweld de armen achterwaarts wringen. Maar de matroos in ontzinde woestheid, rukte zich los en greep zijn mes, heel snel. Het licht van Corry's lampje doofde nu ook en weer klonk tusschen hijgend geworstel en het krampachtig reutelend en snikkend vecht-geluid in enge ruimte, over het donkere portaaltje, zijn hulp-krijschende stem, angstig vlug gesmoord door toespringenden Korte Luuk en Rooie Dirk. Zwarte Leen kermde zacht; de valsche duvel, kreunde ze, had haar in de pink gestoken. Riek lichtte schuw bij, zóó haastig dat de matroos niets zag dan een flits en dadelijk de beukende knuisten der kerels, wreed-brandend van driftslag op zijn gezicht voelde neerhameren. Twee op den uitkijk, hadden Corry met den stuurman weer in een donker hok terùggedrongen.

- Dié is pleite!... joeg Korte Luuk hijgend en Piet betastte den bewusteloos-ineengezonken matroos.

- Nou 't vrijertje nog,... fluisterde Nachtuil.

Freek de Duvel kreeg een bof op zijn borst van Piet

+ Is pleite: er van door.

nu hij het waagde vóór hem den stuurman te lijf te willen gaan. Vier kerels stormden het kamertje in waar Corry met den Engelschman werd teruggehouden, door twee, met messen gewapende uitkijkers. Corry was hevig geschrokken en beefde vreeselijk. De dronken stuurman in het donker door de uitkijkers bedreigd, begreep maar niet wat ze van hem wilden. Hij slingerde tegen een kozijn op en sprak tegen het kale beschot en lalde beschonken liefdewoordjes naar Corry, die hij niet meer kon zien. Even vlamde Piet een lantaarntje rond door het hok, dat in het stikkedonker de gestalten en gezichten schel-scherp uitsneed in het licht, terwijl een zwaar schaduw-spel over den middenloop heenschimde. Corry huiverde, maar haar hoofd bleef dicht, stomp en vol verstarde onvatbaarheid.

Toen zag ze plotseling twee kerels zich op haár stuurman werpen, hem den nek kromdraaien, terwijl hijzelf van verdediging geen besef had. Riek Kop-zonder-Kies was overmoedig met een lamp aangeschoven om den roof te bespoedigen. De uitkijkers op de gaanderij alarmeerden geen onraad van het beneden-huizende tuig, dat anders oók wou meedeelen.

Plots begon Corry hevig te schreeuwen van zenuwbenauwenis en te schelden. Ze sprong machteloos dronken óp en smakte weer terug tegen een vuil stroobed. Ze krijtte naar Piet en Dirk en Nachtuil dat zij, vuile boeven, van haár Karel moesten afblijven! Piet sloeg haar om de ooren en Riek stompte Corry heftig tegen de borst. Corry gilde en beet en de stuurman, eerst half bezwijmd van liefde en drank, begon te ontnuchteren. Hij rukte zich met geweldige wringingen los uit de armbeknellingen, spoog, trapte en schreeuwde. Toen sprongen drie kerels tegelijk op zijn hals, stompten en trapten hem achterover en worgden den zeeman half den strot dicht. Hij reutelde naar lucht, sloeg zich de vuisten wond en viel, na een hevigen slag tegen den slaap, in zwijm.

Corry was nu feller bijgesprongen, maar Piet kwakte haar als een vod neer. Drie meiden bonden haar den

[+] schreeuwmuil toe. Ze voelde zich wegduizelen, het bloed uit de polsen stroomen en ijskoud oplossen in een herinneringlooze gevoels-ijlte. Toén werkten de roofsouteneurs snel af; legden de matrozen neer in een pakhuiskelder buiten het slop, voorgegaan door de uitkijkers, en droegen den gewonden stuurman een leege trapholte in, bij een dwarsgang. De politie of voorbijgangers zouden nu de gehavende slachtoffers vinden en opnemen, ze als beschonken gasten naar het bureau transporteeren, daar den roes laten uitslapen of naar het gasthuis vervoeren. Zoó berekenden de aanranders-souteneurs, in de vaste overtuiging dat niet eén der matrozen in staat was aanwijzingen te doen, noch te reppen van zware mishandeling. Ze wisten immers niet eens waár en met wie ze gevochten hadden.

- Die kleine heb je 'n bloedspuwing gemept!... verweet Piet Freek de Duvel,... mit je tandels.

Freek de Duvel grinnikte pervers. Hij hield ervan half bewustelooze kerels, die geen schraag meer konden verroeren, nog platter te beuken of een brandend saffiaantje op den ruiker te planten; of een aangestoken kaars boven den neus van den gevallene te binden, tot hij ‘bijtrok’.

- Es knijse, hoe gauw ze satans snuffele,... lachte hij dan met een dierlijk wreed welbehagen, zijn paarsgrauwen mond vertrekkend.

Terugkeerend van hun roof was het bachanaal begonnen bij Moeke in De Kuil, waar ze ook Corry heensjouwden, onder bedreigingen bewaakt en voortgestompt. In dát hol werd ze wellustprooi om beurten, van al de beestkerels, die zij in haar nog half dronken bezwijming, schrik en angst, niet meer wist te onderscheiden. De wraakzuchtige meiden, ná de gemeene lusten onder elkander gekoeld te hebben, tierden en raasden nu om Corry heen, om haar sneller tot bezinning te zien geraken. Nú werd ze, schreeuwden ze naar de deern,... een

+ Platter: pijn te doen. - Satans: vuur.

[+] smerige, liederlijke slet, als zij allemaal!... niks meer, niks minder! Voor al de ‘broertjes’ was ze nu door de saus gesleurd. Ze hadden een schimnietje van haar genotsvolle uurtjes getrokken!

Corry begreep al klaarder en benauwender. Ze kreeg slaag en ruwe koesteringen. Ze lag ontkleed, de haren losgerukt. Ze riep in een crisis van zenuwstuipende angstdrift om haar stuurman, om Karel Burk! Ze voelde een vreeselijk-pijnvolle en vernielende schaamte om haar toestand, haar machteloosheid en de monsterachtige schending der zwelgers. Toen Piet eindelijk, de Stallesgast, vlak tegen Corry's smartelijk verwrongen en huilende gezicht op, sarrend begon te lachen, wild opgehitst door Riek Kop-zonder-Kies, en er hoestend uitstootte dat Joden Jet nou een fijn bestellinkje aan haar zou hebben, begreep ze inéén alles. Er was aangerand en geroofd. Maar de meiden hadden een ópgekropten wrok tegen háár gekoeld. Dat schorem voelde zich beleedigd door haar optreden, haar mét en niet ván hun zijn. Joden Jet had ze allen met gruwelijke, gemeene list opgestookt. Dát wijf had de pooiers bewerkt, ze misschien betaald voor hun vreeselijke daad.

Bij Moeke in de Kuil, op het Kolkje, bleef Corry drie dagen na het gebeurde, zonder een hap eten, versuft, gebroken en doorstuipt van een krankzinnig wraakgevoel; soms in een toestand van zóó felle razernij, dat de meiden noch de kerels het waagden haar te naderen. Ze had Piet een mes ontfutseld en ze dreigde in een woeste daadzekerheid een ieder overhoop te steken die haar nabij kwam. Ze deed in haar eentje, niets dan hevig huilen, húilen, snikken en trampelen en met de vuisten de muren van het leege, donkere achterkelderkrot bebonken. En was ze uitgehuild, dan begon ze in wrok te vloeken, te razen en te tieren en te schelden. Maar eruit wou ze niet en geen daglicht zien. Alleen Moeke, de kleine,

+ 'n Schimmetje trekken: 'n moment-opname nemen.

[+] breede vrouw van het dievenlogement, met haar mummelmond en ópgeplooide kin, kauwde rachmones-woordjes. De ‘jonges’ hadden haar wel een beetje érg rauw ‘ingesongen’, meende de vrouw. Ze moest maar gauw haar schierbaartje glad strijken,... anders wier het zoo leelijk, haar jovene knar. Moeke, de vrouw van het dievenlogement, suste en lijsde. De zwarte bolletjes op haar wol pronkmutsje schudden neen als zij ja, en ja als zij neen knikte. Haar goedig gezicht, geel en van rimpelgroefjes kruiselings doorbarsten, sprak Corry met gemoedelijke vredelievendheid aan.

- Ik sel je wat fijns te pooie schokke,... mummelde ze.

Maar Corry weigerde te eten.

Moeke bepeuterde haar zware bloedkralen, knoopte haar zijden halsdoekje al vaster onder het spreken en zei medelijdend:

- Soo ga je pijger nefke,... dà stopt geen nagelaar nie.

Doch Corry liet Moeke mummelen en om haar heengonzen. Ze voelde tóch geen troost. En ze warde weer haar gedachten en angsten dooreen als een opgejaagde kudde schapen, over elkaar heenspringend en onderduikend. Waarom was Karel Burk haar niet te hulp geschoten? Ze begreep eigenlijk niets meer, niets, niéts! Ze bleef dof, dood, afgebeuld. Ze voelde zich diep ellendig afgemarteld door alle gedachten en emoties. Van wilden toorn sloeg ze over naar weeke, bedroefde edelmoedigheid. Mooie Karel wou ze zien, hem, hém alles biechten en onder een smartelijke toenadering een nieuw, goéd leven beginnen. Maar éven later trapte ze de koesterende gevoelens voor Karel van zich áf. Wou ze alléen wraak, koeling, opluchting. En daarónder de drang tot behagen, tot tarten, tot omwoelen en vernielen. Dán verviel ze weer in verzwakkende mijmeringen. Nu had

+ Rachmones-woordjes: meelij-woordjes. - Schierbaartje: mom. - Jovene knar: prachtige kop. - Pijger: dood. - Nefke: meid. - Nagelaar: in dien zin: uithongeraar.

[+] ze altijd gemeend nooit iets voor de zoogenaamde schande te voelen. En nú,... nu griende ze van heete schaamte als ze naging wat ze had doorstaan, en tegelijk om haar moeder Nel dacht. Ze huiverde... Ze had eigenlijk niets meer van het bestaan te verlangen. Alles had haar zoo hevig beroerd en geschokt dat ze voelde, als een klemming, er een eind aan te moéten maken. Door een troep beesten van kerels gehavend,... door meiden verraden! Maar ze was toch bezwijmd geweest. Ze hadden haar mishandeld en geknauwd. Ze kon toch... de politie alles vertellen. Maar dán gierde de woedelach in haar óp. Dié kerels zouden haar toch niet gelooven. Ze zou de ‘ongelukkige meid’ spelen, die stikte in gekke jaloezie,... dát gingen de dellen dan poekelen. En in heél het onvrouwelijk-schaamtelooze van hun vuile wrok-woede, zou opnieuw verteld worden, wat zíj had doorleefd. Neen, ze walgde ook van de politie-mannen; ze wilde tot niets permonje geven. Het was tóch uit, afgedaan met alles! Wat wou ze nu van ‘het’ avontuur, waar ze in onbewust heimwee naar snakte? Als ze nu eens bedacht, hoe de vernielende werkelijkheid haar neergetrapt had tot een vuile slet en wat ze stilletjes in haar zelfzuchtig droomen durfde te verwáchten, dan voelde zij zich door een giftige woede en verbittering gestoken, gestriemd, door de heele wereld smadelijk uitgelachen en een bezwijming van haat nabij.

Zeker, ze had de ontucht begeerd, maar niet om het zondig-walgelijke en gevaarlijke, búiten Mooie Karel. Ze vreesde de gemeenheid niet, als ze zich er bij rekken en rengelen kon; als ze heel rijk en heel mooi erbij gekleed mocht gaan; als ze zelf meiden kon houden en deftig personeel; als ze erbij kon toeren in een auto en 's avonds tartend en pronkend zitten in de comedie, in den circus. En den kerel die haar gekocht had, zien smeeken om een gunstje. Zóó had ze het gedroomd en begeerd,... en dan Karel, haar lieve vent, altijd verdekt naast en om haar.

+ Permonje: vrijheid, toestemming.

Wel de zinnelijke bandeloosheid, maar met hém, met hém alleen, de opperste en vurigste drangvoldoening; en verzorgd, omdat hij het niet geven kon, het weelde-leven van de rijke cocotte, koud, schimpend, berekenend, maar vol wonderlijke begoochelingen.

Ze had zich dien gouden droom van mooiste Jordaanmeid naar schatrijke mainteneé al zóó ingeleefd, dat het gewoon-gebeurende haar een uitdenkseltje, en wat zij befantaseerde alleen de eenig-mogelijke werkelijkheid leek. Ze hoorde niet in de rot-Lindestraat, niet op den morsigen Zeedijk. Harry had het honderd maal gezegd, Jet, Mooie Karel zelfs in een onjaloersche bui, alle meiden en kerels. En zoo had ze het onverwachte, het onbekende avontuur, door haar brandende zinnen opgecierd en vermooid, iederen dag geheimzinniger en prikkelender tegemoet geleefd met een hartstochtelijke en lichtzinnige geluks-beklemming. Het zou de armzaligheid als buurtmeid van haar aflichten en ze zou ópgaan in dat heerlijk-onbekende.

En nu was dit platte, smadelijk-gemeene en walgelijke gebeurd. O! als Karel het liederlijke ging hooren van haar, hij zou op haar spúwen! Ze kende zijn bijtende verachting voor het lichaam der sletten. Hij zou haar van zijn zij áftrappen en met smaadwoorden schroeien. Ook híj zou niet gelooven hoe vernederend alles gegaan was; hoe verschrikkelijk zijzélve zich geteisterd voelde door die aanranding der kerels. Ze kon hem eigenlijk geen woord openbaren van haar onbewuste liefde-tragiek voor hem. Want in al haar zondige en zwoele zinnen-verrukkingen wou ze altijd toch alléén voor hém blijven. Dat had ze Karel nooit gebiecht. Ze bleef er te trotsch voor. Nu viel niet alleen ‘het’ avontuur weg, maar ook dat pervers-maagdelijke en beschermde verlangen, het éérst en hartstochtelijkst vrouw te willen worden door Karel Burk alléén.

Corry doorleefde haar liefde-tragiek met Mooie Karet geheel dierlijk-instinctief en in een verdoovende reeks,

[+] elkaar vertroebelende gewaarwordingen, die de hoogere bezinning bleven ontberen. Ze kampte in zich met twee geheel tegenstrijdige gevoelens: ze wou voor Mooie Karel zichzelve geheel bewaren, en haar diepe en bedwelmende zinsgenietingen alleen met hem ondergaan, en terzelfder tijd doorleefde ze met verfijnde bevrediging de prikkeling van ontuchtige gedachten en gewaarwordingen bij anderen, al betrok ze die weer allerinnerlijkst op hun gedacht samenzijn. Haar vernedering nu, was meer een van binnen loeiende smarthuil om hem, dan om haarzelve.

Het gemeen-vuile van de daad der schennende kerels, neen, ze voelde het, daár zou hij niet tegen óp kunnen, omdat zij er zélve ook niet overheen kon. Zoo was haar avontuur wég, Karel wég en zoo bleef in haar de wroegingsgedachte, dat ze ook dien knappen stuurman misleid had.

Bij dit gevoel haatte ze plotseling Mooie Karel weer hevig. Hij bleek zélf een diep-liederlijke vent, als al die andere souteneurs van den Dijk. Hij had dadelijk na het gebeurde, haar weer liefde moeten afsmeeken. Ze haatte hem omdat zij zich nu zijn mindere wist. En weer spookte het dwars in haar hoofd en ze besloot hardnekkig dat ze door hém eigenlijk geschonden was. Ze had zich vaag verliefd op dien stuurman, omdat hij zoo sprekend Mooie Karel leek; juist toén zij zich in een vreemde zwoelte van zinnen voelde verloren gaan. Daarna had ze juist zoo dorstig gedronken en waren de valsche meiden haar gaan ‘voeren’. En ze was stilaan weggeraakt in een gloeiend, martelend wee, dat haar hevige onrustigheid bezorgde en ook een soort benevelend duister genot. En weer huiverde ze van het afzichtelijke daarná.

Eindelijk drie dagen na het gebeurde was Corry 's avonds den vunzen achterkelder uitgestapt. Ze sloop door het voorkrot aan de straat, en snel rende ze, ongezien, de stille Geldersche Kade op.

+ Voeren: voor den gek houden.

+

- Soo gehaaide!... hoorde ze achter zich een spotstem.

Schuw keek ze om, maar het leek voor een andere meid bestemd. Ze kreeg een duizeling toen de avondlucht over haar strak, uitgeschreid gezicht koelde. Ze voelde zich ellendig troosteloos, zwak en uitgeput van chagrijn.

Ze zag óp naar den roodachtigen nachthemel en ze begreep in haar vereenzaming maar niet, dat zíj daar stond. Weer brak een felle, strijdende smart in haar open. Ze stampvoette, snikte en rende terug de voorkelderstoep af, naar het krot, waar ze drie dagen en nachten had zitten kniezen voor een duf raampje, vlak boven een morsige, walmende gracht. Zóó ellendig, vernederd en getrapt was ze nog nooit den Zeedijk overgeloopen. Voor galg en rad leek ze nog te slecht. Ze rilde voor het kanariegele gezicht van Moeke, die weer troosten kwam en al maar mompelend en vreesachtig-schuw sprak van de linke dofgajes die hun klokhuis moesten laten repareeren; dat ze versche bloedplassen hadden ontdekt voor ‘den koffer’ van Rooie Dirk en Nachtuil; maar dat de jongens een heele prinsemarei-bazar nog te link waren. Het logementje was toch geen opgekwaste plattekit, schertste Moeke in galgenhumor, waar je platvinken knijsen en koopen kon per liter. Moeke sprak over dieven, inbrekers, moordenaars en zakkenrollers, als over het gemoedelijkst volkje van de wereld. Bij haar piepte het allergevaarlijkste tuig met een kinder-vertrouwen. Moeke scheen uitgeslepen voor tien en wist niet van doorslaan of versliegelen. Een poenbroekje had bij haar evenveel rechten als een doorgewinterde met de roode strepen van twintig jantjes op zijn mouw. Een tippelaar op houten klompen lichtte ze even snel bij met de vonk als den nifteraar. Zij gluurde maar met haar gele gezicht en opgekrulde kin naar den zandlooper als

+ Plattekit: winkel, waar gestolen waar gekocht wordt. - Platvink: beurs, portefeuille. - Jantje: gevangenisjaar. - Tippelaar op klompen: lafaard. - Nifteraar: halsafsnijder.

[+] een ‘jonge’ gevlucht was, het hol in. En dan lachte ze zich het gezicht ‘parlmoer’ als ze het snuffelende dofgajes bij den neus had genomen.

Moeke bleef Moeke voor de gammele meid, weggetrapt en met de loensche glimmerikken angstig naar een nieuwen souteneur kijkend, als voor de gehaaide, die met fonkelende ‘veemstekers’ de heitjesbejeizers de oogen uitstak, haar opgepoetste schoentjes op hooge hakken liet bewonderen, de pronkende oorbellen en doekspelden in een spiegelgevecht van glanzen tegen elkaar liet ópschitteren. Moeke bleef Moeke, doodbedaard; had voor elk een schuilplaats; linkte den bollebof van de bazar als slachtoffers met gedeukte hersenpan voor het grachtje werden opgeraapt, of een rauwe moordgil de russen op het spoor van haar dievenhok bracht.

Toch krenkte het Corry dat Moeke zoo zakelijk-openhartig met haar sprak, alsof ze al bij de roofbende hoorde. Zou ze maar niet liever weer naar buiten gaan? Ze wist het zeker, dat alle menschen van den Dijk haar zouden aangapen en al de Jordaanmeiden haar bebabbelen. Zij had toch meegedaan aan den roof op de vreemde matrozen en den stuurman, spotte ze in zichzelve met verscheurende ironie.

Plotseling stond op een donkeren namiddag Matje voor haar. Corry voelde zich wit worden, maar bleef toch kalm, vreeselijk kalm. Matje begon schuw en aarzelend, over haar gemeenen kerel en de andere ‘jonges’. Ze vertelde dat er vijf, door de politie waren opgepikt. Maar de vreemde matrozen konden op geen stukken na getuigen waar en door wie ze eigenlijk beroofd waren. En als ze begonnen te spreken van een lange, blonde, mooie meid, en de stuurman, door den translateur ingelicht, begreep dat ze Corry bedoelden, dan stoof hij óp en loochende alles. Corry luisterde en glimlachte.

+ Linkte den bollebof van de bazar: hield den inspecteur van politie voor den gek. - Russen: stille dienders.

[+] Die knappe jongen besefte althans dat zij niet meegeroofd had. Even ontroerde ze fel, kreeg ze een hevigen hartbons, voelde ze een zoete streeling van blijheid. Nu herinnerde ze zichzelve weer dat ze wild op Piet was toegesprongen, toen hij den stuurman half geworgd had neergeworpen. Ze hoopte dat ook hij dat nog wist.

Matje vertelde door;... de beroofden en mishandelden kenden slop noch steeg en hun kerels waren toch eerst opgedaagd, toen de zeevaarders al stomdronken meegelokt waren naar ‘De Turksche Wacht’. En de meiden hadden uit één mond getuigd, dat ze tegen donkeren de matrozen en den stuurman lieten glijên.

Moeke's kanarie-geel gezicht dook achter een beschimmeld muurbrok óp in den duisteren kelder. Ze luisterde gretig mee naar snoeiverhalen en naar ijselijkheden van haar jongens. Ze stemde mee in, mummelde dat het als een mare over den Zeedijk ging en dat de stomme fladder vol moest staan van het gebeurde. Stille smerissen koersten om haar hotel, lachte Moeke; als die russen niet uitknipten viel er straks nog per ongeluk een breekijzer op hun knar. Rooie Bram stond op den uitkijk, met zijn halfbloote bobbert, en de dwarsgang bleef opgepropt van nieuwsgierige wijven met het roertje rood en de bus open,... lachte ze hooghartig.

Ook Corry's mee-uit-varen-gaan stond in de fladder, juichte met gesmoorde vreugde Matje's stem. Een heel stel bij elkaar had een pleziertje getroffen. Corry voelde zich valsch worden. Ze knelde het mes dat ze bij zich droeg váster in de hand en sprak geen woord. Toen ging Matje, teleurgesteld, zóó kras op Corry's zwijgenden wrok te hebben gestooten, éven aarzelend weg als ze ingeloopen was.

Een paar dagen later werd Corry als getuige verhoord. Ook zíj verzweeg, uit een soort van instinctief zelfbehoud, de nachtelijke rooverij in ‘De Turksche Wacht’ en de aanranding der souteneurs op haar zélve. Eerst, na

+ Russen: rechercheurs. - 't Roertje rood: drankneus.

dagen van vreeselijke verdoffing, pijn en doorgriendheid, kwam er een soort van onverschillige rust in haar. Ze begreep dat ze ná het gebeurde niet meer naar huis kon gaan. Nu doorleefde ze schrijnender de smartelijke woorden van Dien, toen, op de bloemenmarkt tot haar uitgejammerd. Nu hoorde ze weer de angstige waarschuwing van de beklagelijke meid: Pas óp Corry,... pas op als je eenmaal leit! En toch,... het roerde haar al weer minder. Ze begon gelatener te ademen. De zweer was doorgeprikt, de felle lastertongen zouden wel eens eindelijk uitgeklapt raken. Moeke grinnikte soms als een tandelooze bes. Corry voelde het zelf wel,... het leven greép haar weer met zinnelijke streelingen. Ook de gedachte, ná het smadelijke gebeuren zich te moéten verdoen, kwelde haar niet meer zoo hardnekkig. Integendeel... ze woú niet dood! Ze was en bleef het bijtertje. Wie had het roer bij haar omgeworpen? Niet zijzélve. Ze begon waarachtig weer te lachen en te schimpen. Haar dubbelnatuur deed het verrassende werk. Ze had weer wrangen lust er alles van haar wrok achtereén uit te flappen. Wat nou? Wou zij katachtig valsch en gluiperig haar prooi beloeren en bespringen? Wou zij afwachten, geduld uitspinnen en haar wrok in wreede en bezonnen lijdzaamheid stil-aan voorbereiden en volbrengen? Om te gieren! Wel zou en kon ze venijnig plagen en doórkwellen, maar alleen als ze even veel keeren mocht losschieten in lefbuien. Zij dood?... Wat zou het! De wijn scheen nog niet heelemaal uit de zoete druiven getrapt. Ze was géén del. Deed zij wat al de Zeedijkmeiden deden, in de gloeiende danshuizen met het vaarvolk en de pooiers? Al zetten de sletten oogen op als dobbelsteenen, en al schreeuwden ze van já!... zij zou het loochenen, honderd en nog eens honderd maal. Zij was laaghartig dronken gevoerd en overrompeld. Piet, Dirk, Nachtuil en al dat snoevende rooftuig gisten dat zij ná het gebeurde een gebrandmerkte dievenmeid zou blijven, die Mooie Karel kwijt raakte en jachtig-bevreesd een

[+] pooiertje ging opsnuffelen. Ze moesten het nóg eens bij haar probeeren! Ze zou ze vastboren aan de muren van Moeke's krot. Mooie Karel kon oók ophoepelen. Ze zou zonder hem ook weer op de schragen overeind kruipen. Ging ze een toontje te hoog? Wat deerde het, wanneer een creatuur als tante Dien in haar ongekarnde fratsen er ieder dag wel tién te luid schreeuwde met kromme taal. Ze ging zich nu verkoopen aan den hoogst-biedende. Nóg zat ze in het moeras, maar ze zou een rare zwenking maken. In de stinkende drab getrapt en tóch niet gestikt, dát ging ze de doerak-wijven en kerels toekrijschen!

Manus Peet zou haar ook wel graag een handje steunen, als hij hoorde wat haar op haar stoeltje werd thuisgebracht. Nu ze om Manus dacht, zag ze oók weer Joden Jet, haar grauwen kop, haar vuil-grinnikenden, wreeden mond, haar valsch-zoeten grijns; en hoorde ze het smakkend inzuigen van haar bloedlooze lippen. Corry kneep de vuisten zenuwachtig saâm. Dát afschuwelijke wijf was alléén de oorzaak van haar schande en ondergang. Die vrouwenverkoopster en saroespeelster had al de kerel-pooiers en meiden in wilde wrokgisting gebracht. Ook dié dacht nu: Corry is neergetrapt,... Corry komt nederig zich aanbieden voor een goede plaats. Maar Corry zou dat walgelijke vrouwspersoon liever den nek doorsnijden dan naar haar toe te gaan in haar hulpelooze benauwing. Ze voelde weer het onstuimige bloed in de knuisten gloeien... Háár zou ze zich nooit en nimmer verkoopen.

Corry begreep nou ook waarom moeder Nel haar dochter niet door de politie had laten terugbrengen. Ook dié dacht: Corry had zich weggegooid als een straatdel. Ze las haar naam in de krant, onder de dievenmeiden. Corry kende Nel, haar fatsoen en haar schaamte voor de buurt, en haar smartelijke woede. Ze was dood voor haar moeder, áfgesneden van honk! Ook Mooie Karel durfde niet ópdagen en zij zou ook niet spreken. Zich' tegenover niémand verantwoorden. Wat ze in stilte aan

+ Saroespeelster: hier: dievegge.

tweespalt en innerlijk verdriet had doorgemaakt, deze laatste acht dagen, zou geen sterveling te weten komen. Als ze verscheen en voor de geblufte gezichten der meiden en kerels stond, moest ze helsch kunnen lachen, weer zoo spottend en los van alle beklemming en zélfschaamtegevoel, als vroéger. Beter scheel dan blind, en al kon er geen hand water meér bij haar beroerdigheid, ze zou weer op-en-tegenworstelen.

Eén ding stond voortaan vast: op den Zeedijk zou ze niet blijven, al ging ze ‘het leven’ in, het zondebestaan. Eerst naar de Nes,... waar ze voorproefjes van genipt had; dan naar Harry, áls die nog wou, want van haar avontuur moest ze hém alles vertellen. Een paar uur later keérden de gedachten en plannen opnieuw. Ze had op straat een paard op zijn breed neusbeen gezoend, een lekker-dot-van-een-dier en het beest begon te hinniken. Dát beteekende wat! Ze had gauw een kruis-van-anmoe op de straat getrokken, maar het paard bleef hinniken. Nou werd het vast geluk tegen afgunst en kwetsuren. Dat had haar Mooie Jo uit de Alhambra fijn ‘uitgelegen’. Misschien ook kreeg ze een levend geschenk van nieuwe kleeren. Kom, ze zou nog eventjes op den Zeedijk blijven rondslenteren. Ze moest, moést eerst afrekenen met dien blauwkop Riek, de gniepige Schaartje, met Lange Leen en al de anderen. Nee, gekkigheid, ze kon niet zoo maar los van haar eigen wraak. Ze moest die schepsels heur klamme tronies onder haar heete knuisten voelen en ze hooren janken. Ze moesten gehavend, zooals zij gehavend rondliep, terwijl zij lachte en schimpte. En zien dat zíj, Corry, nog lang niet kapot was, dat ze nog ál haar kracht en trots had behouden en met haar gebit de grendels kon doorvreten.

Corry staakte haar eenzame wandelingen in den avond aan de Ruyterkade. Ze ging weer den lichtdollen Zeedijk op met zijn klankenrumoer en gehos. Ontmoette ze Karel, en ze zou aan zijn oogen zien dat hij alles giste on dat ook hij geloofde, dan sloeg ze hem aan, krabde

ze hem de oogen uit den kop! Ze kon, kón niet dulden dat hij van haar vernedering en ramp afwist en tóch niet het ware kende. Dat mocht hij alleen van háár vernemen. Maar hij moest vrágen en naar haar toekwispelen. Zij zou nooit, nooit uit eigen beweging loslaten. Zij was in overmacht verslagen,... dat had hij uit zichzelf moeten bedenken. Besefte hij dat niét uit zichzelf, dan werd hij een vod, een druiloor, een zwabber uit de Ruiterpié, een dronken pikker en even gemeen als de pooiers die haar hadden overmand. Dan kreeg ze een haat in haar hart tegen hem, zooals die al in haar brandde voor de souteneurs der dievenmeiden. Kerels, die ze met wellust het vleesch van het lichaam zou kunnen afknijpen. Neen, neén, die krenking zou ze nooit, nóóit vergeten.

+

V.

Karel Burk bleef juist een week weg van den Zeedijk. Ongelukkig was hij en ten spot halve, als een aap met een afgekapten staart, voor de smonselaars en kwaadsprekers. Hij had in vage en minder vage aanduidingen gehoord van de rooverij op vier vreemde zeelieden, de zware mishandeling der kerels, door de politie in trapgat en onder pakhuiskelder, gewond en bezwijmd gevonden en vervoerd. Onder ontzettende beklemming vernam hij óók het versuffende nieuws, dat Corry met het stel was meegeweest. Alles kon hij van de felle meid gelooven, maar dat ze hielp valletjes opstellen, voor roof op dronken en onnoozele zwabbers,... nee, dát niet. Ze leefde in uitdaging, lichtzinnig en losbandig, bijna zoo brutaal als hijzélf. Maar zoo iets?... En toch hoorde hij van allen kant dat ze in de sloep meegedronken had. Bovendien bleef ze onder water. Er scheen dus iets verschrikkelijks gebeurd. Karel's jaloezie begon zoó helsch en

+ Ruiterpié: Pieter Jacobstraat (in Amsterdam). - Pikker: matroos.

[+] pijnigend óp te laaien, dat hij zichzelf den dood toewenschte. Zou hij haar maar ergens kunnen aantasten, maar ze bleef onder. Toen kwam de krant, haar naam noemend in het vermoedelijk complot. Karel beefde als een uitgehongerde schooier die een korst vindt. Hij griende heete tranen, woedende, smartelijke en schaamtevolle tranen. Hij begreep er niets meer van, nu hij er nog allerlei gemeene dingen van Corry bij hoorde klappen. Moest dié meid nou de bajes in, zij, die zich het liefst aan een zijden halsdoek had opgehangen? Tienmaal liever ware hij zélf zuur geweest. Wou ze zich niet wiebelig maken, met behulp van hem en de makkers? Kon hij zich maar eens klaar voorstellen wát ze nu eigenlijk gedaan had. Hij kende haar. Oók de Jordaansche, échte en niet-afgunstige vriendinnen. Die getuigden allen dat Corry wel zoo veél lef had alléén, als zij allemaal bij elkaar,... maar dat ze veel minder tegenover vrijers en losse avondgasten op haar kerfstok had dan de meiden die niét zoo tartend, loslippig en gemeen in den mond waren. Corry flapte er allerlei zélf-beschuldigende liederlijkheden uit, voor de brutale, tartende grap, maar nooit en nimmer stond ze een kerel iets toe, al bedelde hij er om of ging hij somber dreigen. Ze vonden haar zelfs allemaal wreed, hardvochtig de kerels in de war sturend en toch zoo koud als een steen. En daarom begrepen zíj evenmin iets van Corry's daad als Karel. Haar dunne lippen konden zoo smadelijk-koel de hittige verliefdheidjes der opgewonden mannen beschimpen. En de goudachtige oogen keken zoo vermetel en spottend over hun scharrelende en verlegen lichamen heén als ze haar begeerden. Zou die duivelsche meid in haar verbijsterend jeugdmooi, haar onrustige levendigheid, haar afstootende en aantrekkende manieren, zich zoo plomp en stom weggegooid hebben aan een paar vreemde, leelijke snoeshanen van matrozen?... Hij kon er niet bij.

+ Wieberig maken: uit de voeten maken.

+

Op sluwe aanwijzingen van Riek, Lange Lien en Schaartje, waren de vriendinnen Moeke gaan bezoeken, maar teruggewezen. Corry hield zich nog schuil, wou niemand zien. En Moeke hielp met genoeglijke gemoedelijkheid mee misleiden, hield Corry... ‘fijntjes’ renons. Zelfs Mooie Karel liet zich door Moeke's onnoozel-rustige smoesjes bij den neus nemen; voelde zich blijhartiger, nu zij zich althans in dien vuilen boevenkelder niet verdekt had opgesteld. De pooiers snoefden wel overdadig onder malkander op den val van Corry, maar als zij Karel Burk met zijn vreeselijke wilde en woeste oogen zagen ópdagen, tot alles in staat, dan hielden ze zich tam en snoven onraad. Zelfs Piet de Stallesgast zei, níks ‘vastig’ te weten en loochende met knipperende oogen al de praatjes over hém en Corry. Naai was Piet genoeg, bromde Karel. Maar de twijfel, de onrust en het onzekere kwelden zijn droeve zinnen ziek.

Weer sprak hij Rooie Dirk aan, plots zóó hevig, dat die bijna doorsloeg. Mooie Karel stond grauwbleek voór hem, hield den adem in... Rooie Dirk was voor geen kleintje vervaard, maar zoo vreeselijk als dié kerel keek... nee, dat werd niet om aan te zien. Neen, daar moest hij nu niks van hebben. En ook dié loochende, of draaide er vaagjes om heen. Geen meid, geen kerel durfde Karel rechtstreeks de waarheid van het gebeurde in de sloep met den stuurman, en daarná... vertellen. Wat ze onder elkaar ook snoefden en bluften, ze verleugenden alles weer onmiddellijk als Karel aankwam en zich te luisteren zette.

Bij Nel in de Lindestraat liep hij als een opgejaagde gek heen en weer. Nel's smal en uitgemagerd gezicht leek wéggeteerd; alleen de oogen vuurden onrustig. Ze zei geen woord, ook niet op Karel's onstuimige verwijten. Nu zag de heele Jordaan, hoe stapel mal hij op de meid was. Zelfs Stijn Burk kreeg met de smartelijke angstigheid van zijn broer te doen. Zoo verbijsterd en wild had

+ Renons: schuil. - Naai: slim. - Doorslaan: bekennen.

hij hem nog nooit om een deern gezien. Al de jongens van de buurt gaapten ervan. En op den Zeedijk wisten ze het allemaal van Corry, hoe hartstochtelijk ze den stuurman met den naam van Kareltjelief had gekoesterd en gezoend.

Eindelijk kon Karel het niet langer uithouden. Hij overrompelde Moeke. Nu móest hij weten waar de meid zwalkte, of hij zou den heelen boel kort en klein slaan.

- Best kaptein, ga snuffele,... had Moeke hem onder een fijn-sarcastisch lachje op de gele tronie toegeroepen, haar bloedkralen eén voor eén met de vingers betastend.

Corry was juist den vorigen avond, na een nieuw getuigen-verhoor der politie, die geen enkel bewijs tegen de pooiers in handen kon krijgen, door Moeke naar haar naamgenoot getransporteerd op het Kuipersgrachtje.

Karel keek sip rond in den lagen bierhol-kelder. Hij voelde dat Moeke hem fijntjes beet nam, maar hoe het in mekaar greep, snapte hij nog niet. Schijnbaar belangstellend, om zijn verlegenheid te verbergen, betuurde hij de donkere muren en de honderden ansichten en portretten van boevenkerels en boevenmeiden, kriskras dooreen geplakt. Toen zag hij naar een vent in de kroeg, die een anderen gast zijn buis verkocht voor twee potten bier en zelf in zijn goorstinkend hemd bleef zitten slobberen.

Een lijster in een groene kooi floot zacht en kort. Mooie Karel voelde zich allerellendigst in dit hol. Altijd zong het in hem, bij triestige tegenvallers: nog zijn de Geuzen niet dood! Hij liet zijn eigen bestaan niet vergiftigen door hopelooze gedachten, noch werd hij een ontzenuwde, slappe, willooze en naargeestige slampamper, die zich in zelfmeelij liet wegdrijven op machteloos gemijmer. Hij wou toetasten, altíjd; altijd zich opnieuw zuiveren en versterken tegen neerplettend verdriet in. Maar nú kwam er toch iets heel vreemds door zijn knar heendringen. En moedeloozer dan bij het inkomen, stapte hij weg. Blonde Kee en Na repten hem schuw van

Joden Jet, maar dát grauwe schepsel vond hij té verachtelijk om aan te klampen; wist nog minder van Corry af,... dacht Karel,... dan Frans Leerlap.

Moeke vertelde Corry dat Karel geweest was. Ze vond het fijn! Dus wou hij tóch wel weten hoe het met haar stond. Maar nóg wilde ze niet voor den dag treden.

Mooie Karel begreep van zijn kant, dat hij zich nu koest moest houden, tot de meid zelf zou zeggen: hier ben ik,... vraag maar óp. Ze ging hem dan óf alles vertellen, óf alles voor hem verzwijgen. Of... óf... als vroeger... hem heelemaal opnieuw voorbij zien.

Elfde hoofdstuk.

I.

Manus verkneuterde zich stilletjes. O jessis ja!... De Heere was wel een verzoening voor onze zonden, maar als een christenmensen den godslangen gloeienden zomerdag achter een toonbankje garen en band, sajet, wol, kastranden en geschulpt papier moest verkoopen, zooals hij vroeger bij zijn ouders,... tot hij doodsuf in mekaar zonk, neen, dan liet de Herder het schaap onmenschelijk veel ontbreken. Zoó godslasterend peinsde Manus Peet op een morgen, dat hij in de Nes loopende, Corry had ontmoet en gesproken. Hij zocht in zijn warmen knar naar het verband tusschen een plotseling zeer onaangename jeugdherinnering en het aanhaken van Corry, zonder het te kunnen opsporen. Drommels... drommels!... de meid zag er heerlijk mooi uit. Nóg verkneuterde hij zich in het zondige gezicht van dat schepsel. Zoo een niesse scheen een compleet electrische inrichting. Waár je haar roerde, brandde een creatuur als hij zich de toppen. En al vluchtte hij de Steenwijkerwolder-polder in, al wierd hij op slag een Emausganger van het eenzaamste soort, je raakte zoo een toet voor je flikkerende lampjes niet kwijt. Ze leek zoo wijs, zoo rustig en zoo sterk, vond hij, na al het gebeurde. Ja, toch had ze met trillende stem naar Joden Jet gevraagd; één oogenblik zelfs zóó vreemd geloerd, dat hij ervan schrok. Toen knikte hij en zei niets.

Hij wist het warendig zelf niet, waarom hij dat niesse eigenlijk zoo dolgraag zag en sprak. Origineel wás ze, goed... Maar, gruttamejanus nog toe!... hij, Manus, verloor zelfs zijn gefokte bedaardheid. Hij ging voor haar door het vuur als het moest. Ze leek met haar

trotschen nek... wel van het Koninklijke Huis. En al wat ze zoo poekelde was draai- en smeedwerk van de eerste klasse. Hij had haar nog even gevraagd hoe het nu moest met het verborgen en bewaarde ondergoed. En met een fijn-smalend lachje antwoordde ze:

- Kruip er sélf in à j'r plesier in heb!

Allemenschen... hij had er nóg pret van! Hij, hartjewat-lust-je en mondje-wat-begeer-je spelen in de kleeren van Corry. Om het uit te proesten!

Nu mijmerde hij weer over het feit dat Corry hem Bochel noch Bad-Aap meer noemde. Zonderling,... hoe kon zoo een oude, zure-ballen-pruimer als hij, over zulke akkevietjes nazeúren? En tóch zong het in hem:

> 't Was in de lente,... in buurt YY,
> Dà's de Centuurbaan,... stille sij!...

Toen Manus juist even rustig ging zitten en zijn karig gemeubileerd, warm kamertje met zekere schamperheid bekeek, teeder en doodelijk voorzichtig zijn ganzepootpijp tegen een zeemlapje opwreef, werd zijn naam aan de trap afgeroepen. Hij was het woord ‘Peet’ zoó ontwend te hooren, - een bochel hiette toch vanzélf Bochel, - dat hij zich moest bezinnen en tot zichzelf zeggen:

- Kriek,... dà bi jíj mee bedoeld.

- Akkoord!... hijsch óp!... schreeuwde hij in het donkere portaaltje terug. Maar niets werd opgeheschen. Weer klonk een schreeuw: Peet!... Manus Peet!

De post?... Voor hem?

- Akkoord!... ik sak!

Toen bonkerden zware voetstappen aan. Wat nou?...

Daar stond plompverloren, Jan Gouwenaar voor zijn neus, een matroos, zijn eénige en beste vriend. Ze bezwaaiden elkaar de handen en zeeman's stem zong van blijdschap en vriendelijkheid. Hij kwam Manus aanhalen.

- Sie je... ik doch... lééft die kast nog of leeft ie niet?... Soo'n ouwe roerganger... is hoeksch of kabel-

jauwsch, dà spreekt! Nou ís die 'r... Seg ik te veul?... welneenet!

Hij sloeg hem de handen op de schouders en beweerde dat Manus eens flink de wind door zijn keelgat moest laten waaien. Inderdaad, hij stónd er, Jan Gouwenaar, de eenige vriend dien Manus er op had nagehouden, zijn leven lang, maar dien hij ook niet meer dan twee keer in de twintig jaar te zien kreeg. Tien jaar was Gouwenaar weggebleven, donker gebrand als een bruinvisch, maar met een bom gespaarde duiten weerkeerend. Daar kon een buurman een royale pottenwinkel van opzetten, meende Jan, en blomgordijnen van koopen voor een trouwschuit.

- As ik me moeder had,... kocht ik 'r sebiet in 'n hofje; noù gooi ik 't wég an ommekantjes!

- Kom je in Nergenshuize te legeére,... in 't hooge groen,... lachte Manus.

Jan moest en zou met Manus eerst een frisschen kuier doen door Nes, Warmoesstraat en over den Zeedijk. Hangen tusschen twee loggers... en vergaan voor Terschelling, dát werd je ware!

- A je an land bin, dan lik je niks as bruine suiker op je korst... Sei ie te veul?... welneenet! Je bin d'r nou eenmaal een merk of je bin 't nie! As 'n bom mit 'n lek schiet d'r 'n jantje binne... vanachter gepakt door de zee... Zoó kroop hij den Dijk weer op, waar hij zooveel wind ving voor en aleer hij aangemonsterd was.

Den scherpen Oostenwind, die zijn ooren bevroren had, dien moest hij weer voelen en dan de mamsellen in top vercierd... met tjoeke tuig en wimpel!

Manus beloofde hem, zijn werk, bezoeken en boodschappen zoó te zullen indeelen, dat het met den plezierslenter kon samenvallen. Hij liet Jan Gouwenaar loskomen, al zei dié telkens: ‘spreek jíj ook eens 'n woordje mee’.

Manus wist wel dat hij er vooreerst geen speld tusschen kon wringen. Hij had schik in den kerel, eén uit den tijd

van Vader Cats, ouwbollig, met ràs, zoo rond de taal ale zijn kop, de oogen in schuimenden levenslust en het hart warm en vol. Wat Jan Gouwenaar onderging of voelde, dat flapte hij er onmiddellijk uit, zonder schroom of bedenksel. Dadelijk begon Jan te vertellen niet te hebben gedacht dat Manus nou al-die-jaren-door zóó godscrimineel leelijk was gebleven.

- Sie je,... je kop is soo geel as 'n gemeniede reeline, vat je?... 'n Mensch is ongestadig as de see... Nou had ik je prentje, sà 'k maar segge,... in me achterroefie hè?... En tug... túg kon ik je bakkes nie veur de boeg hale, hè? Seg ik te veul?

- Welneenet!... ironiseerde Manus, genoeglijk doorrookende.

- Sie je... maar noú hè 'k je manslijf veur me hè?... Maar je bin nog veul leelijker as ik docht had. Hahaha!

Manus' linkeroog kneep dieper vast en Jan Gouwenaar lachte bulderend. Hij had gepompt in zijn geheugen. Maar het hielp niet. Hij scheen er zooveel vergeten. Zijn kluiversschootje leek temee stukgescheurd! Zoo een oud scheepsgezel als hij zong er geen dankpsalmen meer. Zijn moeder ja, die had hij nou altijd voor zich gezien,... maar de rest was wéggeplonsd! Geen schepsel bleef er dicht in noodweer, geen luik heel.

Toen vroegen ze elkaar van weerskanten naar oude kennissen en toestanden, en Jan lei zijn naakte hebben en hoûwen met gulle woorden bloot.

- Nog niks vast?... vroeg Manus.

- Heb nog m'n getij nie, maat.

Jan woú wel trouwen, maar alleen als hij afgezworven had. Eerst de stórm áchter zich, dan: steêvast,... een vrouwtje dat kromp als een bies, voor tucht en roede. Zoo kon ze wennen aan een hooge en bolle zee en huilen 's avonds bij een donkere maan en een uitgespleten lucht. Nee, nee, Jantje Gouwenaar bleef vrijgezel aan het goede ree'tje... tot de herfstblaren woeien in het want. Dan zou hij uit de kooi ópspringen, om te zien hoe het lag en het

roer strak aan boord knellen. Ging dan de boel aan het zinken, wel nou, dan zei hij niet te veel als hij den mast inklauterde tot aan den top en de noodvlag zwaaide. Dan kwam er altíjd nog een meid opdagen,... als een stuk water,... die hém opnam en van boord smeet, met combuis en ál. Manus lachte. Plots luisterde hij gejaagd. Geloop op de trap!... Tjonge, de stap van Simbad. Allemachies!... als dié met Jan Gouwenaar aan het klappen ging en ruzie kreeg, werd het donderen. Hij had goed gehoord. Simbad stond hijgend aan de deur en liet zich zwaar op een stoel neervallen.

- Soo'n warmte,... bromde hij,... ferbeel je je eige an de keerkringe.
- Keerkringe?... ironiseerde Manus,... bij soo'n mensch mit hindernisse?
- Stik,... snauwde de uitsmijter.
- Is d'r haast bij?... sarde fijntjes Peet.
- Watte?... vroeg dreigend Simbad.
- Roggebrood mit warreme melk,... bleef Manus nuchter spotten.
- Watte?... stoof Simbad driftiger op.
- Roggebrood mit warreme melk,... herhaalde Manus, zijn eersten zin hardnekkig verzwijgend.

Simbad leefde éven op toen hij hoorde dat Jan Gouwenaar een zeeman was. - 'n Pikker hè?... vroeg hij.

- En óf!... rap antwoordde Jan,... 's winters rek ik me eige mit 'n doek ofer me tuil, staan ikke na m'n waschblik te kijke of ik de eeuwigheit in mot,... doop ik me twee foorste toppe fan me twee foorste fingers in 't water... en as de schipper kamp en siet dà al die pikkers soo langs te drale stinge,... dan roept ie: leelijke baffiaansche treurwilg!... neem je toppe fan je jatte en reinig je 'r mee en maak dà je fan de bak komp!... opgemarcheerd marsch!

Jan Gouwenaar had in jolige vaart gesproken. Zijn ronde kop en helblauwe oogen lachten van de pret.

- Ik bin d'r me cattechismus kwijt,... zei bedremmeld Simbad onder Jan's woordenvloed.

Manus keek Simbad scherp aan en stak een nieuwe sigaar in zijn ganzepootpijp. Hij wist dat Simbad een gluiper was; dat hij, ondanks zijn vuile Nes-praktijk als uitsmijter, fijn katholiek bleef en geen ander geloof kon lúchten. Plagen moést hij dien bulderdog.

- Je cattechismus kwijt?... deed hij onnoozel,... waterverf!... dan gebruik je d'r een van 'n ander bisdom.

- Soo!... stootte Simbad er nijdig uit, die voorvoelde waar Manus heen wou.

- Ajje je échte segel maar heb en 'n bewijs fan andeel in 'n braaf leefe.

Jan Gouwenaar keek schuin naar Manus, die wenkte en lachte.

- Sta stijf maat,... zong zijn stem.

- Soo'n scheefe muntmeter!... schold Simbad.

- Waterverf,... sarde Manus... Doch je dà je de folmaaktheid God's heb?

- Soo'n grandige kriek!... vloekte Simbad geprikkeld.

- Dà seit niks,... jij slaat fan koers,... meende Jan, die nú al partij trok voor Peet.

- Soo'n dégeslikker as jij,... soek t'r se Galfaarieduintje tug ook nie in Jeruselem hè?... jij heb 't poortje fan de Parisienne hè?... sneed sarcastisch Manus' stem.

- Seg fuile Bochel, afgetippelde gooser!... mò je mijn?

- Ikke... goosertippelaar?... lachte Manus, terwijl hij zijn inééngedrongen lijf schurkte van plezier,... dà meén je nie,... al geloof je dà d'r maar één ware kerk is hè?

Zijn dunne mond ironiseerde zoó fel, dat Simbad ópsprong van getergdheid.

- Fuile ketter, spót jij?

- Sul, nou sie ik de Vier kenteekes op je nek,... lachte Manus, zinspelend op Simbad's geslachtsziekte,... de Vier fan 't Ware geloof!... Drie rooie flekke mit één puist!

Simbad's gemeen, door uitslag bevlamd gezicht zwol blauw van woede. De vette voorhoofdsrimpels gleufden open en dicht als zwarte groeven. Hij beet zich op de dikke, wulpsche lippen en giftig bulderde hij:

- Is 't uit?

- Uit?... vroeg Manus,... bi je dan al in staat fan genade?

- Mottige rot!... ik trap je ofer de greppel!

- Och, och,... suste Manus,... nou ik 'm de foor-en nábiecht afneem,... soo 't rouwmoedige sieltje, slaat ie me mit se roosekrans 'n deuk in me knar.

Jan Gouwenaar schaterde om Manus' ironischen toon, zijn doodbedaarde stem en zijn oolijke gezichtentrekkerij. En hij begreep niet, dat Manus met Simbad begon om te voorkomen, dat de kerel Jan zou sarren of beleedigen.

Gouwenaar vertelde van zijn laatste avonturen en het meegenomen worden op ‘een stuk water’.

- Nee Bochel, daar bi je te veul scharminkel veur,... maar dà is soo'n ellendige weet!... soo perdoes in je lende gepakt deur 'n hoos!...

- Die... dié,... wrokte Simbad,... die heb se bult mit rooie ruggetjes ópgepropt.

Manus rookte ijselijk bedaard door en Gouwenaar lachte hem pal in het eene opengesperde groene oog.

- Nou bin ik hier geankerd hè?... En nou heb ikke... soo'n weekie an land... nou heb ik,... nie anders as in 'n bakkie gesete...

- Soo à je gebore en gefokt bin,... beaamde Manus.

- Juist... mit 'n fijn roosie op me bors... en... seg ik te veul?... Welneenet!... hiér 'n wijf gekocht en daár 'n wijf gekocht!

- Soo'n druiloor,... lachte Manus,... om mit mijn nog ereis soo 'n fijn volkssoepie te proefe, bij Bassie in de Nes!

- Júist,... viel Jan weer bij,... Soo kom ik de Groote Slok afswaaie naar Dirk hè?... Schiet me perdoes in me pet: Noù nog de Bochel! Wá sou dié laveere?... Ik wacht

op 'n bekende jonge hè,... die me in de flank falt... Ik denk... hou je in lij Jan!... Pats!... dá staat Willem Hoope; ik poekel 'm an, praai bij... Geen sjoege... De vent is soo dronke as 'n paard!

- Dà is ie altíjd,... meende Sim.
- Ka jíj nie konsteteere,... sarde Manus.
- Ferwà nie?
- Mò je sélf nuchter foor wese.
- Die boef!... stootte Sim er woedend uit.
- Wà?... híj 'n boef?... viel dadelijk met vuur verdedigend Jan Gouwenaar uit,... dan most ie eérst joú tronie hebbe,... joú rimpels en jou púiste!
- Soo,... doch ie?... lachte nu op zíjn beurt ingehouden-valsch en beheerscht Simbad, zich even stil met Gouwenaar metend.

Maar Jan overzag zijn ontplofte woede-oogen en het beven van zijn korte, harige handen.

- Jij bin d'r fast stapelmesjokke Manus,... lachte Jan weer door.
- Soo me nukke hè?... weerde Peet oolijk af, terwijl zijn linkeroog onrustbarend sperde.
- Mò jij... jíj,... dreef Jan hardkoppig door,... in die stinkende sloot fastgedobberd sitte?... Soo haal je de Kaap nie... of seg ik te veul? Welneenet!... Kom mee, mi míjn persoon... op de wije osejaan!
- O, meen je 't op soo'n marjenier?... Nou... ik seg: geen piek waard!... ontnuchterde Manus droog het enthousiasme van Jan.
- Wat?... heesche ketrol!
- Lá maar soo... waterverf!... Op land,... op see,... aldegaar eén-pot-nat!
- Jij praat figelant, dà mo'k segge,... zei Jan gebluft door Peet's toon.

Manus gekscheerde door, dartel en zichzelf in rookwolken omdampend. Ironisch beweerde hij, dat zoodra de Bochel zijn lampjes verloor, hij matten, borstelwerk, straatbezems... alsmede reparatiewerk ging maken voor

UEd... voor Sijn Edele en Haar Edele... Fijn bedele langs de spiesies... á één cent per duim!

- Nou ferkoop ik alleenig poetspoeier fan Jode Jet, maar waardeloos schoeisel as anderszins apseteer ik in de diepste dank, vat je?... Lap jíj 'm dà nou op de ‘wije osejaan’!

- Wà soú 't,... antwoordde Jan, die tusschen de ironische scherpte en bruisende boertigheid van Manus' spreken en spotten doorzwenkte als een benarde loods tusschen gevaarlijke zandbanken.

- 't Soust niks!

- Wà sou 't!... en jolig trok Jan een prachtig pronkzakdoekje uit zijn vest en klapperde de wilde kleuren van de erop geschilderde vlaggetjes blind dooréén, vóór Manus' dichtgeknepen oog.

- Dát is werk, hè Bochel?... Kijk dà sakdoekie... is d'r afgeset mit alderlei flaggies hè?... Seg ik te veul?... Welneenet!... Hier hei je... rood mit 't witte draakie... Turkije!

- 't Lijkt Jode Jet wel as se niesse mot!... meende Manus.

- Daár,... ging Jan goeiig voort,... geel hè?... mit die swarte bromflieg en se vuurrooie hart!... Seg ik te veul?

- Welneenet,... viel Manus weer snaaks in, eér Jan het zélf kon zeggen.

- Egypte!... dà's 'n fijne!... onderrichtte Simbad, die éven protserig met zijn vlaggenkennis voor den dag wou schieten als oud zeevaarder.

- Soo,... bromde Jan.

- Nee, dà rooie feld,... wees Simbad,... mit die witte maansikkel,... en... en dà fijne sterretje!

- Ajje daár uitsmijter kon worre hè?... lachte Manus ironisch naar Simbad.

- Mò nie!... beet hij stram weg.

- Jare komme... jare gaan,... zong Manus... wát de wereld ook mag geefe,... Simbad nooit na de hallefe maan!

- Hier... hiér... kijk dát!... onderbrak Jan,... heelegaar rood mit 'n gouwe son!... Dát is China!

- Mò je míjn flag knijse,... zei Manus geheimzinnig,... fan mijn uitgestreke gebied!

- Hoefeel grade Noorderbreete?... vroeg Jan lacherig.

- Héit geen breete... Heit alleenig lengte;... alleenig te knijse eérste kwetier,... as 't mist of as... as d'r vorst leit!

- Lá kijke!... horrelpoot!

- Míjn flag,... lachte Manus ingehouden,... dà is d'r 'n diepe sucht,... 'n lachie,... 'n rookie en 'n babbeltje,... mit 'n schorpioen d'r op... de snoet fan Jet!

- Brei 'm op me sàdoek!

- As ik joú eers as schutter na Rusland mag sture!

- Flip-flap... klapperdeplas!... flip-flap... klapperdeplas!... zong Jan Gouwenaar, den zakdoek met al de vlaggetjes bóven zijn hoofd zwaaiend in een fleurig spel van kleuren.

- Sie je,... die is d'r nog fier pieke waard hè?... Soo'n fijn neussnuitertje... fan effetief sij!... soó uit Jepan!

- Veur à je 'm half sitte heb, om wég te koerse,... schertste Simbad,... dan mot ik 'm!

- Dàn... spaaroe spaaroe!... viel in vuur Jan plots in het Maleisch uit.

- Trek jij d'r dan de brutale schoen an,... veur nog es de helft,... bood Simbad af.

- Hoe soo?... vroeg Manus, die niet begreep dat er tusschen Jan en Simbad, in alle stilte en onder verdekte termen een koop plaats had, afgeslagen door Gouwenaar.

- Dan hou jíj geen kop meer ofer!... stoof Jan grimmig op, woest naar den kant van den uitsmijter.

- Soo 'n reusebaffiaan van 'n slimmert à jij bin,... schertste Simbad, een beetje bevreesd dat Gouwenaar hem twee guldens afnemen, een stuk van het prachtige zakdoekje met vlaggetjes wegscheuren en toesmijten zou.

- Wà leg jij nou weer veur 'n draaiknoop?... vroeg

Jan in verwarring, die met Manus en Simbad den zakdoek eerlijk had willen deelen.

- Reussebaffiaan fan 'n gissert,... bleef Simbad tartend lachen, alsof hij Jan op een ‘linke streek’ betrapte.

- Stop!... of ik duw je test in de koelbak!... beet Gouwenaar er nijdig uit en Simbad scheen blij er met een pretje af te komen.

Hij, die nooit een pikker vreesde, was onder de oogen van Jan bedremmeld.

- Wà fernaam binne jullie an 't poekele,... viel schamper Manus in... Jullie binne sekerst fan reusehooge stand en ofkompst hè?

Jan Gouwenaar lachte, omdat Manus het Maleisch niet verstaan had. Al zijn hartelijke en innige woorden gingen naar den Bochel; al zijn grimmige en kwaadaardige naar den uitsmijter.

- Nou, jíj mag d'r segge wà je wil, Bochel,... goeiigde Jan,... Jij bin d'r 'n belangeloos mens, as... as ik d'r fan me leefe nie gesien-en-heb!

- Lá maar soo,... ik geef geen bakkerskindere brood,... weerde Manus stuursch af en rookte zich in wolken.

- Maar die gast, die frind fan je... is teugestrooms,... seg ik te veul?... welneenet!... fertrouw ik nie bij 'n leeg flenelletje! Nee, die hebber te veuls uitgeslepe lichies in se ooge!

Simbad begon te grommen. Wat dácht die leelijke zeezwalker wel? Hij moest maar door zijn eigen ruiten loeren,... zoo'n Josepie kedin! Die poekelde als een goudvink. Twee kerfjes door zijn onderrad en hij lei te kermen!

Manus zag de vette rimpels op Simbad's laag voorhoofd met de brauwen saamfronsen. Het werd meenens bij den kwant. Het ging aandragen. Daar wilde Manus niets van hebben. Weér moest hij de bui over zijn eigen knar zien áf te leiden en óp te vangen. Hij stoeide met pretjes naar Simbad's kant, vroeg hem of hij het Kopere Buikje nog wel ontmoette 's nachts bij Hokio en zijn mooie zus.

- Dié kattesnijer!... giftig braakte hij uit,... die kan já de rambank krijge!... Die heb de kleikanker op se tronie!

- God de Heer sal 'm loone,... ik heb geen kleingeld,... preekte Manus, blij dat hij de woede van Simbad had ‘onderschept’.

- Ik meen maar... stotterde Simbad.

- Wát mee jij?... snauwde Peet.

- Ik heb soo veul meeninge,... weerde Simbad traag af.

- Juist,... stemde rap Manus in,... maar je méént d'r niks fan!

Klop-klóp... bonkte het onverwachts op de deur.

- Wie sal 't noú wese?... vroeg Manus.

Joden Jet was op reis en visite kreeg hij nooit.

- Jij?... jíj?... vroeg hij verbaasd toen Corry binnentrad.

Jan gaapte en viel uit, bijna onder Corry's gezicht:

- Tjonge, tjónge... dát is 'n mooi stuk werk!... Hoe kom je d'r an?

- Hoe komp de duufel an se grootje?... weerde Peet schamper af.

Corry lachte om Gouwenaar's spontane bewondering.

- Jíj meid?... hervroeg Manus, zijn twee oogen open.

- Já, nou?... Ik wist ommers nie dà je belet had! -

- Deert nie.

- Nee, ik gá,... ik had je ies wille frage.

- Spreek.

- Neel!... beet ze kort af.

Manus begreep. Het ging zeker over iets intiems dat ze niet zeggen wou waar de gasten bij waren.

- Sie je,... lachte Jan Gouwenaar rond,... as... de maaschepij nou súkke waterjuffertjes op ons lie anroeje,... dan sou je kompas fan ferbouwereerdheid Noord en Suid tegelijk angeefe!... seg ik te veul?... Welneenet!

Jan bewonderde openlijk. Zoo een beeld van een meid op de kamer van Manus,... hij vond het een fortuin, en knikte innig naar den Bochel. Als een haai in de golven, zoó zou

hij om het niesse kunnen heendraaien en uren lang bij gepaaide netten rondzwemmen. Wat duivelskater, hoe kwiek van Manus, zoo'n komiek-leelijke kriek,... zoo'n gekke pestuur,... zoo'n scheve gele schipper... zóó'n vangst! Hij knikte weer naar Peet en royaal, zonder een schampje afgunst, viel hij uit:

- Noú vent,... ik wensch je 'n gave reis mit soo'n niesse!

Manus, die het misverstand dadelijk vatte, haperde iets verwards tegen, dat Jan voor een soort van verlegenheid sleet.

- Lá maar soo,... we snappe Toewan Manus Peet... 't Is 'n reusemokkel!... Jij heb de honderd-duisend in huis!

- Soo.

- Ik bind 'n reefie in.

- Bakkes, Janmaat...

- Loef ik nie teuge op!

- Haal nie soo'n swiet,... viel druilend Peet bij. Eindelijk begon ook Corry te begrijpen. Jan zinspeelde op hun tweetjes als op een stil paar. Nu, ze deed heelemaal niet afwerend, noch verontwaardigd. Dat trof Manus heel diep als iets onverwachts kiesch tegenover zijn scharminkeligheid en de botte vergissing van Gouwenaar, die er maar uitflapte wat hij dacht, zonder rem en beheersching.

Zoo leefden toch alle menschen allerwonderlijkst door malkander, mijmerde Manus. Hoe zou nou zoo een gouden vlinder hém ooit op de hand gaan zitten? En tóch leek het nu en dan, of ze haar geschonden en natte wiekjes bij hém kwam drogen. Of was dat nou weer een speelsche vlucht van haar dartele wezen? Het schreeuwde in hem: Rékenen Manus!... rékenen! Maar hij kon wel alle duivels uit de hel vloeken... hij kón niet meer rekenen! Dat ging met een langen roffel en een taptoe door hem heen; om te rillen.

- Sie je meid,... ik dans nog oud-Jerdaansch,... scha-

[+]terde Jan... Ik ken nie step-heèn, step-deur!... Maar 't wier me 'n hiernamaalsie waard as... as ik mi soo'n diergelijk juffer... 'n walsje mog afdraaie op de keie... of mit 'n bakkie de stad deur, wà?... Seg ik te veul?

- Mit honderd flippies in de meeluk,... viel wrang en valsch Simbad er jaloersch tusschen.

- Hou jíj je grens!... of ik sla je temeê 'n grieksche vlag op je fieselemie!

- Jij maák die gooi nie!... viel Simbad hooghartig uit.

Manus moest weer vrede-rechteren. Hoe gek, die kerels, die altijd de sporen scherpten en tegen elkaar inflapperden als nijdige hanen, zoodra een mooie meid er bij kwam. Die malle pruiken sarden mekaar op sterven na dood.

- Koop lieferst 'n heerehuis mit 'n sonnetent,... spotte Manus... Hoe kenne jullie mekaar nou soo onkristelijk uitspuge!

- Ik blijf pekaan,... bromde Simbad met valsche beheersching.

Corry was gaan zitten. Ze vond Gouwenaar een heel knappen en ronden kerel. En wat een oogen had hij! Alles zei Jantje er mee. Ook de matroos bleef de meid aangapen. Neen, ze stak niet den gek met hem. Hij voelde zich in één slag dol verliefd op de blonde deern, al gunde hij haar tiendubbel aan Manus. Tjonge, tjónge, als hij die bout óp mocht trekken, met zijn graaimouwen los! Maar het niesse van zijn maat,... bom!... liever met den kop onder de balken!

Toen was Corry gezellig met hem aan den babbel geraakt. Ze informeerden van weerszij en nu bleek dat hij Stijn Burk, Mooie Karel, maar vooral haar eigen moeder en vader goed kende.

- Frans Leerlap, nou?... Die zeem!... schold hij argeloos.... Wà 'n kledder fan 'n vent hè?

- Soó,... zei Corry een beetje geraakt.

- En je moeder,... dà magere schepsel,... vervolgde

+ Flippies in de meeluk: honderd briefjes van tien in den zak.

Jan, niets van Corry's gezichts-verandering bespeurend... die haaibaai,... die slábek,... seg ik te veul?

- Dà liég je!... schoot Corry plots fel los en haar rechterbeen schoot naar voór, alsof ze Gouwenaar een trap wou geven.

Jan keek heel bedremmeld en Manus wolkte hem goedhartig meé weg in een zwaren pijp-haal. Corry hoestte ervan; Simbad grinnikte, hitste op:

- Haar moéder... is effetief 'n bestig, gul wijf!

- Dà hiet ik nie jokke,... lijmde Jan er bij, terwijl hij Corry's gezicht heel vreesachtig begluurde.

Zou hij weér iets verkeerds geklapt hebben? Hij leek niet meer zeker van zichzelf. Ook Manus scheen niet mee te kunnen helpen en Simbad mokte. Toén lachte Corry ineén weer om zijn beklemdheid, zei ze gelaten:

- 'k Wou, ik had soo'n goeie asem as moeder.

Dát luchtte Jan Gouwenaar weer óp. Het lag heelemaal niet in zijn bedoeling Nel te misprijzen. Maar had Manus niet even de bollanteern kunnen laten flakkeren, het vuur in de mast hooghijschen? Dan was hij gewaarschouwd geweest. Nou schoof de lieve meid hem weer de noodplank onder de voeten, kon hij zich vrij aan wal plakken. En onbekommerd wou Jan nu weer een lofzang op Corry's moeder uittoeteren. Maar ze lachte en weerde den kerel af door hem met hartelijke innemendheid en zuiver betoonde belangstelling, die Gouwenaar dadelijk trof, te vragen naar zijn varensgezellenleven. Corry wist eigenlijk niet goed waarom ze zoo lang teutte met dien kerel. Leek hij iets op den knappen stuurman? Ze beefde en kleurde. Neen, neen, zei ze zichzelf. En nog minder op Mooie Karel. Ze wou hem wel loslaten, maar dat ging niet makkelijk. En híj haakte ook telkens weer bij. Ze kende zijn moeder uit de Willemstraat; moeder Makkie, die ál haar kinderen een rasp over hun bakkessen had geschuierd als ze brutaal waren geweest. En ze begreep ineén waarom Jan's stem zoo gedempt klonk en zoo droevig, en zijn lichtende oogen zoo ontglansden, toen ze hem naar zijn vaarplezier vroeg.

- 't Varen was niks gedaan... 'n Beroerd beetje leven,... bromde hij.

Ik docht... je spróng fan 't poen!... schaterde Corry.

- Wà sou 't!... Sie je meid,... de dood fan 'n metroos is d'r soo... soo raár... Seg ik te veul?... Sie je juffer?... Ik bin geen bramseil, maar... dát is soo gosellendig hè,... à je fersuipt of bíjna fersuipt!

Corry luisterde. Er was een suggestieve klank in Jan's ontroerde stem. Ook Simbad en Manus waren gepakt door Gouwenaar's manier van spreken en hoe hij in volle onbewustheid liet uitkomen de afgrijselijkheid van een verdrinkings-dood. Hij had liever, beweerde Jan, een granaatkartets of een kogel dwárs door zijn hart.

- Dan spat je fan mekaar... en seg je an alle oorde fan de weereld ajuus!... Maar... in 't wáter, juffertje, in 't water... wil 'n mensch se eige nog altoos weer redde... Seg ikke te veul?... Welneenet!... Siet u?... Tut 't laatste nippertje blijf je... en je gaat mi je folle menseferstand... naar de haaie!

Hij verklaarde droevig-onderworpen Corry, waarom voor zoo een dood iedere matroos vól afschuw bleef.

- Je bín d'r nog, denk je altoos,... as je lig te swalleke in folle see,... en je bin d'r al half nie meer!

Heel somber klonk zijn stem. Toen hij uitgesproken had, zonk er een stilte in het vertrekje.

Het gesprek beviel den tragischen geest van Manus niet.

- Nou heb ikke 'r me eige es wille f'rdrinke,... lachte Manus,... maar ik kón nie sinke!

- Je bult!... schreeuwde Simbad.

- Heb ik permissie?

- Soo!

- 't Leefe is geen bier mit suiker!

- Oud gebouw, verzuipe,... bromde Simbad.

- Toch oók 'n bakkie,... bleef Manus doorfantaseeren,... à je duike wil en je blijf drijfe!... Ik gong ijskoud legge maffe op 'n droog flotje.

Nou begrepen ze bet, waarom Manus onder die omstandigheden niet zinken kon.

- A'je gaat droge in de son,... vergoeilijkte Jan Gouwenaar.

- Nou, dà deed de frou fan Nelis Pekbroek ook,... die ‘fersoop’ d'r eige fiermaal in de week, maar se bleef altijd hake an de brugleuning!

- De frou fan Nelis,... zei Simbad gemeen,... is ónse frou!... Soo heet se... ónse frou!

Corry keek den uitsmijter om zijn bluf minachtend aan en Jan begon weer óp te stuiven.

- An soo ies fuils begínt een kérel nie!... bulderde hij naar Simbad.

- Brafert,... hoonde de uitsmijter,... mò je...

- Wà?

- De koek?

- Wà?

- 't Geld of de medalje?...

- Ik snap de wortel,... beet Manus naar Simbad, terug.

Corry kreeg er genoeg van. Vlug groetend stapte ze weg.

Jan Gouwenaar bleef doordazen over Corry en heelemaal razend werd hij en opnieuw ‘hoopvol’ verliefd toen hij hoorde dat Manus niets met de meid uitstaande had.

Het was een vrij hartje, maar van een heel vreemden bakaard. En ook voelde Peet zich gedrongen den heetkoppigen matroos te vertellen, dat Mooie Karel op haar tippelde, de stoutste knokker van den Jordaan.

- Soo staat temeê 't toestel,... nou jíj de plate knijse!

Maar het kon Jan niet bommen, al lei ze in een kruisnet of vleet te spartelen.

- Wà sou 't?... al had s'r tien die op d'r tippelde,... tug dóódstroom... Dat is seekerst nog geen faste ferkeering!... Ik sla d'r an!...

- Ope see in,... mit bram op bram!... stemde Simbad mee.

Als hij láter niet terugspartelde, meende Manus. Zoo als een mensch dreef moést hij wel drijven, maar een

gewaarschuwde kerel staat een koene. Een hinkende durfal is minder waard dan een vlieg-in-den-wind. Manus wou niet zeggen, dat het hem stilletjes kwelde, die plotseling-ópenbrekende liefde van Janvoor Corry. Zoo een vent, gezond van lijf en leden, kon dadelijk zijn slenter aanvangen. Maar híj bleef hangen tusschen hel en hemel. En Jan ook zette een gezicht alsof hij de vermanende woorden van Manus als een strak grapje moest verwerken. Luidruchtig zong hij:

> Nou friend faarwel, ik mot d'r sijn!
> De visch is tug veur u en mijnl
> Daar motte we fan leefe.
> Ik sel me selfers wel 'n porsie geefe!

Hij moest al door een heéle zware zee op zijn test geslagen worden, beweerde hij naar Simbad en Manus, wou hij dat zalmpje laten schieten. In nood en dood nóg niet en den derden van Sint Jan zat de deern vast op zijn knie te wiebelen. Zei hij te veel?... Welneenet! Eerst ‘zijn eigen’ even frisch geteerd, vóór hij uitvaarde. De vlaggen ópgewapperd... en als de kaptein van de baak afriep: Zeil in zee!... gunstige wind!... 't gaat lustig!... 't Marslapje op z'n kop en zoo met groot gewag langs Corry gelaveerd!... Meid... je bent mijn! Ik heb de beste steé... de beste zee!... Dán was het geklonken!

Weer ging Manus er schuw tegenin, nu alleén om Jan, zonder een ideetje afgunst, te ontgoochelen. Zag hij nu heusch niet, dat die deern geen portuur was voor een matroos? Zoo een dwarskram leek hij oók niet en zijn hart ging toch niet subiet van de waarheid kwijnen? Jan heette een kerel, maar moest het ook wezen. Zou hij een mal borduurwerkje van een vent zijn,... Manus zou gezwegen hebben. Noú niet. De rijkste zwabbers sloeg dat bij-dehandje áf, met een snauw en een spotwoord.

- Maar ikke bin oók geen slokkiesbaas!... viel Jan half gekrenkt uit.

- Wás je d'r maar eén, dan hiel je tenminste 't vuurtje bij 't schuurtje!

Jan kon het nóg niet gelooven. De meid had toch zoo innemend gelachen en haar prachtigen toet telkens zoo lief naar hem toegedraaid.

- En d'r stem,... singt as... as... 'n damiaatje!...

- Ugg,... ugg!...

- Soo handsaam as se praaide,... lachte Jan gelukkig.

Weér moest Manus ontnuchteren en vertellen, dat ze zoo iets naar een iéder deed dien ze niet onaardig vond.

Het was een behaagzucht zonder slechte bedoelingen. Simbad behield een sarrende kalmte en gooide telkens een koeler, hatelijker en wranger woordje tegen Jan in het gesprek.

Toen begon Jan in te zien dat hij voorbarig was geweest en de matroos keek heel droefgeestig naar den grond. Zoo als hij ook altijd alles op haren en snaren zette! Die meid had hem in stilte natuurlijk glad uitgelachen en als een speelhondje bekeken. Hij riep zijn overoude bestemoeder te hulp, om dat ongedaan te maken. Zoo een optooisel verlangde hij als kerel niet. Wanneer de deern hem met haar tergend-lieve lachjes bedroog en misleidde, dan kon ze voor hem naar de pofhansen hollen waar ze onder thuishoorde! Hij wierd niet gauw week in het hart, maar dát zou hem toch laten grienen. Hij werd ‘zijn eigen mans’ en hij zou liever op een gepekten ton dansen dan met haár een ónwilligen kuier maken.

Zoo pruttelde Jan tegen zijn eigen minne-ellende in en Manus voelde rarigheid nu de kerel zoo naargeestig keek. Kom, hij was toch geen theestoof!... Voór hij de meid had gezien, vond hij het leven toch oók nog de moeite waard.

Jan knikte en in schijn-vreugde stelde hij voor met een bakje den Zeedijk over te rijden, den vlaggetjes-zakdoek te laten wapperen in den wind en als dronken roergangers te avonturen op den vrijen min!

Droef zong hij:

> En 't skip nam toen 'n draai
> An de kop fan de handelskaai
> Skip éhooy!
> Skip mit hooì!

- Nie te veul geseid?...
- Welneenet!... lachte Manus stilletjes.

+

Twaalfde hoofdstuk.

I.

Corry loerde op Joden Jet en de koppelaarster wist het. Ze waagde zich nauwelijks meer alleen de Nes door. Joden Jet was gemeen-wreed, óver-sluw, maar laf en doodsbenauwd voor een onverhoeden overval. Om geld zou ze den duivel dienen, maar opgejaagd moest ze dan niet worden door angsten voor overrompeling en manslag. Ze kénde Corry en achtte deze dolle, mooie meid tot alles in staat. Zoo als een rat schichtig onder straatgedruisch van een speklaag snoept, zoo had Joden Jet door gulzigheid gedreven, het gewaagd Corry te naderen. Nu leek alles gelukt en tóch mislukt. De deern zou losbreken. Joden Jet paaide smeigelend Manus; maar dié voelde niets dan spottende verachting voor haar sluwe en ophítsende daad. Hield ze aan, dan zong de Bochel zacht-sarrend:

> Op mijne tochte
> Wat 'n dwarse bochte.
> Hoe freemd geflochte
> Was mijn bestaan.

Dan begon Joden Jet te vloeken en te razen; antwoordde Manus haar telkens weer met brokjes vleiende zinnen over Corry, vroeger ópgevangen uit Jet's eigen zoethout-kauwenden grijnsmond.

- Dat kreng, dat dolle niesse, geeft mijn een of andere dag 'n soentje, 'n por!... Dat sel je beleeve!

- Die meid?... treiterde Manus doodkalm,... heb d'r weerga nie.

+ 'm Soentje: 'n messtoot.

+

- Seg jíj!... gilde Jet.

- Nee jíj,... weerde Manus af.

En haar spraak nabouwend, reeg hij alle gehoorde loftermen aanéén: 'n schroonheid-van-'n-dame-is-'t-geregeld... Tsja... tsja!... 'n prachtpestuur... compleet 'n beeld!... Je sou de vochtige straatsteene voor d'r wille zoene!... Alles is éérste-klas-an-d'r... Tsja,... tsja!... Wad 'n goddelijk blank velletje... en wad 'n knar haar!

Manus hapte naar adem en Jet werd blauw van woede.

- Heb ík dat gezegd?... vuile Bochel!

- 'n Fijne krullemie,... ging Manus onverstoorbaar voort,... buit veur ouwe heere!

- Je liegt, schooier!... schooier!... gilde Jet heesch uit.

- Mit 'n zamenetje munt te zmakke,... vervolgde sarrend-kalm Manus.

- Kromme duufel!... schold ze wild.

- Blaas je eige nie fol,... heel gefaarlijk veur klierachtige gestelle,... sarde Manus.

- Allegaar klinkklare leuges en nóg es leuges!... schreeuwde Jet.

Manus rookte zwaarder en uit zijn wolken zong hij met een zachte stem, ijselijk bedaard:

> Maar me sinne
> Wilde winne.
> Immer lichtsinnig,
> Beminde ik innig.

- Smerige negeweker!... schold Joden Jet,... die al me mepschaure gannift!

Joden Jet wist dat ze loog, maar ze wou Manus tergen nu hij in zijn smiechtig liedje zinspeelde op haar verborgen driften voor vrouwen.

+ 'n Zamenetje: sigaretje. - Negeweker: zieke.

Manus zong door, nóg zachter:

Mijn gedachte,
Bleefe fersmachte,
Mit ál me krachte
Fan 't wachte
Op 't liefe kind!

Joden Jet brulde en hinnikte van woede. Zoó doodsarren kon haar alleen de Bochel. Geen enkele beschuldiging sprak hij uit en tóch zei hij alles. Grauw bleekte haar mager gezicht.

- Bevrore hond!... raasde ze weer.

- A'je wil,... lachte Manus sarcastisch,... lui ik al de klokke van Cornefilje veur je uit.

Jet vloekte giftig en Manus dreunde ijzig-onbewogen een reglements-paragraaf van een visscherscollege op...

- 't Water,... om te fissche,... sel d'r gekose worre deur de lede... uit drie waters... deur 't Bestuur foorgesteld fan 't kelésie!...

- Stik kromme nagel!... barstte Jet nog woedender uit.

- De meeste stekelbaars... éérste prijs!... juichte Manus,... de swaarte gaant nie feur!... 'n Feestmars... mit saltemertaals feurop!

Joden Jet kon tegen Manus' wrangen sarspot niet op, zoo vol venijnige bijbedoelingen en giftstekeligheid. Op zijn tergend kleef-bakkes ving hij al de gonzende vliegen vast.

Nooit had ze een kerel met zooveel kwellende en afmattende gedachten in den kop ontmoet als Bad-Aap. Hij pochte noch snorkte; was geen waailap en geen bullebak, maar een kwast waar je niet van loskleven kon. Aan het eind deed de Bochel haar nog beven, toen hij, tusschen een diepen pijphaal en een valsch oog-dichtknijpen, eruit perste:

- Neem je in acht feur 't niesse,... en feur Mooie Karel.

+

Jet grinnikte.

- Corry heb 't lef fan 'n gooser,... je bin je leefe nie meer séker.

Joden Jet zweeg en huiverde. Ze voelde aan Manus' toon dat hij de volle waarheid sprak. Ná het gebeurde in de donkere ‘Turksche Wacht’ loerde Corry op haar. Al de meiden vertelden het met schrik in de oogen en trillende stem. Allemogendste Vader! Zou ze nou zóó aan haar eind komen?... Door dié meid juist overhoop gestoken? Of door dien lefzetter van een Karel?... O Semaje! Joden Jet het gasthuis ingedragen op een wagen,... awel,... half dood! Maar ze had toch al zooveél ijselijke akkevietjes doorgemaakt,... zou ze daár ook niet doorheen sullen?

- Fifa Hollandia!... zong ze schor in zenuwangst. Als ze eens hulp tegen bedreiging ging inroepen bij de prinsemerei? Die lachte zich natuurlijk een orgel, als zij, Joden Jet, om hulp kwam tegen een meid-van-devlakte. Wou ze Lou eens over zijn tapijtje aaien? Nee, die zou haar een kaakklap bedeelen en het fijne teefje nog zelfs ophitsen tegen haar. Die zou krijschen: ‘scheur die kinder-verkoopster maar fan mekaar!... die gemeene sloeber het 't an je ferdiend!’ Ze kende Lou en die wist álles van haar koppelaarstersbedrijf. Nee, de kerel verafschuwde haar. Bij niet eén vent in de Nes kon ze bescherming vinden tegen den wrok van Corry. Ze zou maar weer op reis gaan, meer, veel meer dan vroeger, tot de wraakzucht bij het niesse een beetje gekoeld was. Het afgetroggelde goed mocht ze voor haar part houden, smeigelde ze naar Manus, die nu niets deed dan glimlachen.

Soms durfde Jet haar Nes-woon niet uit en er niet te slapen. In alle hoeken en gaten, nabij portaal en zolder, loerde ze of Corry er ook verscholen zat, om haar een verraderlijken por te geven. Als de mooie

+ Tapijtje: jas.

tor weer bij wou draaien, kon ze een écht-zijden blouse met oude kant van haar cadeau krijgen. Ze werd nou weer werfster voor een geheim bordeel dat met goud betaalde. Maar ja,... die teef, die wou in het goede?

Corry benam haar weer alle andere gedachten. Toch niét meer als vroeger. Toén had ze in het dolle naar de meid verlangd, gekweld door haar zieke lusten. Toen zou ze alles voor de vermetele blonde in den steek hebben gelaten. Toen had ze niet meer gedronken en gegeten, verscheen de deern in haar onrustige droomen. Nú zag ze alleen het wraakgierige mom van de gekrenkte en onteerde meid, die gooysche durfal, met het mes éven gemeen als Rooie Dirk en Piet, de pooiers, die ze tegen Corry had ópgehitst.

Manus vertelde Corry van Jet's pijnigingen en benauwenissen. Corry zei niets, maar inwendig roerde zich in haar een woeste vreugde. Dát zou het begin van wraak zijn. Ze kon nu het wijf de hersens krankzinnig kwellen, door altijd maar te dreigen, zonder te doen. O, ze zou nooit, nooit bevredigd worden, als ze bedacht wat voor ontzettends ze had doorgemaakt, de drie dagen alleen in den achterkelder van Moeke, de drie dagen na de overrompeling. Ze was nog éénmaal op een middag, de huiskamer van Nel ingestapt en had hartverscheurende ruzie met haar moeder gekregen. Die wou, na al het verschrikkelijke, niéts van het ‘verhaaltje’ gelooven. Ze kon haar slet van een dochter niet meer voor oogen zien. Ze bleef dood, doód, haar en de kinderen afgestorven. Zélfs Frans Leerlap had verontwaardigd meégescholden, zooals Corry hem zelden hoorde. Hij koesterde een oude duif, wier ontglansde veeren bij pluimpjes in Frans' handen achterbleven, terwijl hij Corry bekeef en Nel's wilde woedewoorden ondersteunde. Ja, ééns had ze haar zachtaardigen vader nog een keer wild en heftig gezien. Ze herinnerde er zich nog alles van, als een meisje van nauwelijks tien toen het gebeurde.

Op de oude woning van de Westerstraat hield haar vader indertijd een heel groot duivenplat. Het was een late lente-avond bij zonsondergang en een roode schemeringsgloed doorblonk lucht, daken en huisnokken. Vader Frans begon net zijn duiven los te laten. Hij genoot altijd onuitsprekelijk van dit uurtje bij mooi weer, als de hemel van goudlicht brandde en hij zijn vlucht over de afgekoelde ruimte kon heenjagen. Corry mocht altijd meekijken op het hooge plat met het zwevende en duizelende uitzicht over de stad. Frans had twee van de schranderste knikkopjes onder zijn onstuimige vliegers gedresseerd, bij het bocht-zwaaien en zwenken van de groote vlucht, rond Corry heen te kringen, om dan, bij het naderen en dalen van den zwerm rond het plat, klapwiekend op haar neer te strijken.

Ze gierden van de pret en Frans voelde zich gelukkig. Kwam de zwerm voor den vijfden keer, dan moesten de gedresseerden eenige rondgangen mee opsteken, tegen de purperende avondzon in, om dadelijk weer, op een fijn fluitseintje, uit den koppel los te zwenken en neer te klepperen, ieder aan eén kant, op de wachtende, tengere schoudertjes van het kind. Frans deed niets dan overal heen zijn vlucht nastaren. Zoo mooi vond hij het, de diertjes te zien gegrepen, van onderen óp, door het zonnegoud, de blanke veeren en vleugels schitterend gedoopt in het roode licht, over daken en hemel de purpering van den avond. Het blauwgroen en weerschijnend violet van krop en stuurpennen tegen de witte ruggetjes, herkende hij uit de verte onder tien andere zwermen. Telkens zag hij ze in kleiner kringen om het plat heenzwenken, wanneer hun vleugel-gedruisch boven zijn hoofd ging zingen als een zware zomerregen-bui. Maar Corry bleef staan, de schoudertjes wichtig opgetrokken, tot de twee geeloogjes uit hun wijde ommegangen door de lucht neerdaalden op het lévende tilplankje.

Op dien middag, midden in zijn zoetst vergenoegen, zag ze haar vader plots wit worden. Hij keek in schrikke-

lijke bangte naar zijn zwerm. De duiven waren onverhoed uit hun zwierige bochtkringen vlák op elkaar gedrongen, als een wolk bijeén-drijvend in het roode avondlicht en tezaâm in een angstige persing hoóger stijgend. Het benauwde oog van Frans had dadelijk het korte zwenken en het zinneloos-opgejaagde dringen van zijn vlucht bemerkt, tot ook hij een stootvogel onderscheidde.

- 'n Havik stort op de vlucht!... huilde bijna zijn stem en heftig, uit alle macht begon hij te razen, te tieren en te vloeken.

Zoó wild ontdaan had Corry haar vader nooit gezien. Hij scheen, de armen bóven zijn hoofd, naar de hoogte te willen springen. Met een rauwe kracht blies hij een schel-scheurend en lang aangehouden gefluit door de lucht. Corry smeekte hij te schreeuwen en haar moeder te roepen, die ook ging krijschen en ál wat keel had en op het plat stond, moest mee helpen verschrikken.

Nu zag Frans den havik heel duidelijk in zijn plotselinge, schietende zwenk-wendingen drijvend op zijn aschkleurige wieken, dán boven, dán onder de vlucht. Met geraas en gefluit wou Frans op zijn beurt den roóver beangstigen, wat ook wel gelukken kon, als de duiven zélf maar niet ál hooger vlogen uit bange razernij. Dát maakte hem juist zoo woedend. Ze vertrouwden niet meer zijn stem, uit dolle benauwing voor den ruschenden roover boven en onder hun koppel. Frans wou ze terug lokken op de voerplanken. Dan durfde de menschenschuwe havik niet dalen, temidden van geraas en gefluit. Maar ook de duifjes, benard bijeen, wilden hun roover op eigen manier ontkomen, door ál hooger te stijgen.

Frans keek doodsbleek, de haren doorwaaid, in ontzetting naar zijn op de vlucht geroeiden zwerm en naar den vreeselijken, moordgierigen havik. Telkens zag hij den vogel schuins-benedenwaarts op den koppel toestooten met tuimelende vaart en in een vraatzuchtige woede. Omhoog, omlaag, dwars over den zwerm ging het

heen, driest, heftig, in dolle zwenkingen en kantelingen, dán zich pijlsnel neerstortend en woest tegen de lucht oproeiend.

Frans bleef schel fluiten, maar het hielp niet meer. Hij stond machteloos op zijn plat tegenover de wreede jacht van den havik. Telkens, in het laatste schijnsel, vlamde nog éven de blanke duivenkoppel óp en heél in de verte tuurde Frans, de oogen vochtig. Zonder een woord meer te spreken wendde hij zich droefgeestig naar het invliegplankje van den slag, de hand er bevend overheen strijkend. De havik bleef de drijfjacht aanhouden, tot de vlucht uiteén gedwarreld werd en hij zich neerstorten zou op een alleenen vlieger.

Frans wist het vooruit... nu zou hij zijn mooiste duiven missen. En smartelijk klonk zijn stem toen hij later verklaarde, dat de duiven die ‘verrotte’ roover best en behendig konden ontwijken zonder één wondje of scheur in hun krop, als ze maar niet zoo ontzind en bevreesd waren voor die ‘fuile swartsnafels’! Hij vloekte op den havik. Corry zag nóg zijn goedaardige oogen doldriftig ontvlammen, toen hij vertelde hoe heldhaftig de kraaien den havik in de lucht bestoken en hem halfdood pesten wanneer hij gulzig op een prooi loert. Frans sprak met zulk een minachting over havik's valsche en gemeene gele oogen, dat Corry het nooit meer vergeten kon en altijd weer dien toon van woede en smart zou herkennen als haar vader weer zóó aangegrepen werd! Dien dag, als kind, zag ze de wanhopende verslagenheid van Frans. Zijn toorn was wel gauw gestild, maar het verdriet bleef nátreuren in zijn stille oogen.

Een havik, eenmaal belust op den slag, mompelde Frans droef, roeit een halve til uit. Ook toen kwam eerst vijf dagen na het gebeurde, stuk voor stuk, een twaalftal van zijn mooie vlucht terug, na in het duister en licht rondgedoold te hebben. Maar zijn fraaiste vliegertjes bleven weg, waren afgedwaald of in den roes van vreemde zwermen meegevlogen. Daarna had Corry

Frans over moordroof van sperwers en havikken onder zijn duiven, nooit meer zóó woest en ontdaan gezien.

Tót ze nú plotseling weer denzélfden toon van smart en ontroering hoorde in Frans' razen en meeschelden tegen haar, als toen... op het plat in den laten lenteavond, in haar jeugd. Dat ontstelde verdriet van haar vader had Corry diep getroffen. Zou die schuwe en vreesachtige man dan tóch chagrijn hebben nu hij zijn oudste dochter onder een afgrijselijke schande voor de buurt verloor? Broertjes, zusjes, hadden haar allen met een zotte en overdreven minachting en vernederenden spot aangekeken en te woord gestaan; natuurlijk door moeder Nel opgestookt. Zelfs tante Dien kwam te sputteren.

- Soo meissie fan achtmaal sefe, hei je óók 'n woordje?... had Corry hooghartig teruggestooten naar de tegelijk schimpende en snoepende tante.

En toen Dien iets boosaardigs wou uitsnauwen, viel Corry uit:

- Mors nie ofer je tong mens,... je bin d'r tóch al mit je mond an je maag fastgebore!

Toen brak de door-snoepende en gulzige Dien in verwenschingen uit. Met tranen in de oogen vertelde ze naar Nel, dat ze 's nachts bijna geheel naakt over het raam ging, om gauw ziek te worden en dood te kunnen gaan. Haar angstige Piet bleef uren lang bij haar staan en haar naar binnen roepen, maar ze weigerde. En zou zoo een smerige Zeedijkdel, een nichtje met permissie, haár, fatsoenlijke en getrouwde vrouw, nu zoo maar mogen beleedigen? Met rauwe gilgeluiden van gekrenkte woede raasde ze op Corry toe, doch die wachtte tante Dien af en mepte haar tegen de kast. Toen Corry de trap afging, krijschte de gekke tante haar nog achterna:

- Sloeber!... haár-in-'t netje!... uitgedroogde nachtjak!... Belsebub!

Corry lachte tegen het machteloos tieren in, met de vaste begeerte ééns nog dat laaghartige schepsel roekeloos door elkaar te rammelen. Nel had haar met geen woord tegen

tante Dien verdedigd. Corry's verbittering werd al wranger en vlijmender.

Van thuis had haar in de ellende alleen de roerende woedestem van vader Frans getroffen:... Nooit zou ze zich meer in de woning vertoonen.

Ze bezocht Harry in de Alhambra. Hij wou haar graag bijstaan tot ze ‘wat had’. Alles was nog doelloos en vaag in haar plannen. Tóch verklaarde ze hem aartsnuchter, dat ze hem niets anders dan doodgewone kameraadschap geven kon. Tegenover iederen anderen kerel-van-de-vlakte zou ze huichelen, met een verachtende koelheid en onverschilligheid. Hij mocht haar terugwijzen, omdat ze oprecht bleef. Harry zag zich Corry weer oprichten in haar hoogen trots, zooals op den avond van hun eerste kennismaking, toen ze zich zoo vermetel en sterk verzet had tegen den neger van den champagnebaron. Ze wou toén geen grabbelende handen in heur haar. Nú, precies zoo, wilde ze geen man en ze rekte haar slanke, bekoorlijke en lenige lichaam als een speelsch en wulpsch dier.

Harry hielp, vroeg noch eischte iets. Alleen vervormde hij haar taal en uitdrukkingswijze. Ze bleef zoo bijtendgeestig, zoo vlug-van-tong, zoo rap van gedachten. Ze leerde gretig het meer-voorname in uitspraak en tongval aan, zonder pose of mooidoenerij. Harry genoot van haar levendige en gevoelige bevatting, haar onschoolschen groei en haar gracieuze fouten. Stilletjes hoopte hij, dat Corry hem toch wel eens als minnaar zou dulden, eenmaal door grillen en kuren heengeworsteld. Wat Harry het meest verbaasde, was haar feillooze smaak en het zich wondergoed kleeden en tooien als dame, zonder eenige lichte-kooien-opzichtigheid. Voor zulk een ómgoocheling van Jordaanvrouw tot mondaine kreeg hij groote bewondering. Ze had alles van de Alhambra-meisjes, van Whiskey Soda en de rijke, gedistingeerde mainteneé Fuchs áfgekeken en toegepast. Maar ook omdat deze smaak in Corry's wezen wortelde, de hoogere behaagzucht, die

zichzelf styleerde en verfijnde in modieuze kleedij. Zij voelde er behoefte aan, niet om beminlijk, maar om mooi te zijn in haar eigen schoonheid, welke zij kénde. Haar spontane vrijmoedigheid en losse elegance behield ze, zelfs in haar meest onstuimige buien. Ze kon zacht-fijn vleien, met tact zich interesseeren voor dingen in het gesprek, waar ze niets om maalde; alleen om haar eigen bekoorlijkheid óp te voeren naar een hoogte van koele bezinning, die haar telkens tot een wisseling van houding noopte, iets waarin zij plezier had. Ze haatte vertrouwelijkheid en plots kon ze met tien woorden haar diepste wezen, haar meest verborgen begeeren in schaamtelooze en schrikbarende onverschilligheid voor anderer oordeel onthullen. Ze zag dat Harry haar bewonderde, om haar slank, lenig lichaam, haar hoog, zelfbewust-rustig gebaar, haar blond kapsel, haar gezicht, maar voorál om haar moed en temperament; en vreésde om haar koele, afstootende grillen, haar perverse woorden en zinspelingen, het speelsch- tijgerachtige van haar, op krenking en beleediging beluste natuur, even onverhoed getemperd door een vleiende en zinnelijk-omstreelende behaaglijkheid, als ópgehitst door een woedende drift naar dolle avonturen en uitdagende lichtzinnigheid. Corry zelve voelde in haar diepere wezen een nooit-eindigenden drang naar onrustige afwisseling en tegelijk een hunkering naar niets-doen. Ze begeerde de stilte en de beweging op gelijke oogenblikken en dát juist gaf haar rustig gaan een eigenaardige vluchtigheid en haar onstuimige ópstormen een trage terughouding. Ze genoot onbewust van haar dubbele natuur. Ze giste dat ze voor andere menschen een raadsel was en juist dát alleen wilde ze van zichzelve afstaan; niets meer: het raádsel van haar wezen, niet het wezenzélf. Ze kon Harry hooghartig bejegenen omdat hij zich zoo teeder-zinnelijk achteraf hield en daarmee dacht juist voóraan te komen. Ze bleef koel voor zijn vereering, die alleen hartstochtelijk tot een lager geaard rás ging, niet tot haár, als zelfstandig wezen. Ze zag hoe hij genoot

van haar smaak en kleedkunst, en juist zijn vreugde daarover vond ze krenkend. Daarna werd ze voor alles doodonverschillig. Ze was vrouw geworden. Ze dacht dat ze nu heel anders zou voelen en heel andere gewaarwoordingen zou ondervinden dan vroeger. Maar ze bleef precies dezelfde, onbewust, wild, vurig en koud tegelijk, spot-sarrend en hevig belust op weelde. Alleen minachtte ze meer en heviger nog dan vóór het gebeurde, ál wat begeerende mán was. Iederen dag, ieder uur, wanneer ze zich vertoonde in Bordelaise, de Nes, Weener, werd ze bewonderd, aangegaapt door de heeren, zelfs door de vrouwen. Haar uitdagende schoonheid, haar trotsche nek, haar losse vrijmoedige gang, haar prachtige figuur, ze brachten verwarring en verstomming onder de bezoekers.

En toch werd Corry onder die mompelende of vurige oogen-hulde hoogmoedig noch ingebeeld. Soms zelfs onverschilliger en smartelijker getroffen, omdat ze er een loeren op haar vernietiging in voelde. Ze koesterde alleen haar wrok en wraak-gedachten. Later, veel láter zou ze al die aangapende heeren wel te woord staan. Ze heette de mooiste meid die op de vlakte verscheen, maar zonderling ongenaakbaar, canaljeus-wulpsch verkeerend met Zeedijk-souteneurs en misdadigers. Mooie Jo, Rooie Stien, Willy uit de Alhambra, ze besmeurden allen Corry uit afgunst om haar verschijnings-succes en de onbeperkte bewondering die de ‘del’ ondervond. De dames vertelden dat zij met het mes omging als een roofkerel en dat haar heele lichaam getatoueerd was met wellustige teekeningen. Er werd verhaald dat ze kon boksen als Lou en al zat ze nu nog zoo fijntjes in haar zalmkleurige zijden blouse, zoo blond en blank en zoetgeurig als een bloeiende hyacinth, ze hield stand tegen den stoutsten knaap.

Corry liet den uitgaanden bent lasteren en babbelen, bleef zacht door haar rietje limonade inzuigen. Ze liep naast Harry in en uit en niets scheen haar te roeren. Student-vrinden van Harry, die zich onbescheiden wilden

opdringen aan ‘de nieuwe star van het Zuiden’, havende ze zóó hevig met spot dat ze afdeinsden. Ze lachte om geaffecteerde spraakjes, beschavings-cultuur, hoogdoenerij. Ze lachte zoo wrang en wreed en ze raakte zoó striemend den achtergehouden maar kleverigen aard van de mannetjes-hartstochten, dat geen der intellectueele pronkers zich ongewapend in haar nabijheid waagde. Dan genoot Harry stilletjes van de diep-origineele wijze waarop Corry alle steltloopers de stokken onder de beenen wégsloeg. Zoo droogweg betitelde ze op ‘zijn Jordaansch’, al hun gekke hebbelijkheden en gebreken, zoo vlug teekenend en gevat, dat het de kerels begon te duizelen. Ze lééfde in haar sarcastische uitvallen; ze hamerde, hekelde en luchtte haar wrok. Nu had ze geen bewondering meer voor hun mooie kleeren, hun dassen, boorden, ringen en juweelen. Ze zag áchter de kleeren, allemaal menschen van gelijk soort, naakt, armoedig in hun hartstochten en éven armzalig hunkerend naar genot, als de jongens uit haár buurt, onder het mindere volk. En ze minachtte nog ál wat kérel heette. Ook Mooie Karel, die niet meer was ópgedoken. En tóch... hoeveel meér mán vond ze hem dan al die malle fatten met hun zure airtjes, apenfratsen en gepolitoerde haren. Karel had avonturiersbloed in zijn lichaam. Hij kon zingen, hekelen, vechten; hij kon een vrouw overmeesteren, neerwerpen en tóch in haar waarde laten. Hij had niets slaps en karakterloos. Híj alleen bezat dat vlammend-schroeiende in de liefde dat haar begeesterde, ópwond en den bezwijmings-roes bracht dien ze begeerde. Corry vond er geen oogenblik gemeenheid in, haar zinnelijke verrukkingen en hartstochten met hem te bevredigen, als ze maar de weelde-warmte van het verzorgde bestaan om zich heen mocht voelen. In Karel verwachtte ze dezelfde hunkering naar het liefde-genot, dezelfde aanprikkelingen en stemmingen. Ze hoorde het in zijn zingen, ze zag het losgloeien in zijn vechten. Het was een smartelijk zich ontworstelen aan de armoe van het werkelijk bestaande,

aan de leege, neerslachtige en dorre alleenheid van het verborgen wezen, dat een oplossing wou, om zichzelf weer sterker en rijker te maken in een ander. Toch bleef ze vreezen dat Karel niet den weg wilde dien zij gekozen had of kiezen ging ook ná haar vernedering. Dat martelende verschil zou hen van elkaar houden. Zij haatte somberheid en gebrek. Ze wou zich bedwelmen aan geuren en glanzen. Zij kon zich 'geven' voor het bezit van een zachten, verrukkelijken pelsmantel, voor weelde, omdat ze het zich-geven en daarvoor ontvangen, alleén als een onverschillige en nuchtere uitwisseling van zekere levensbehoeften hield. Mooie Karel niet! Die spoóg op weelde, op geurtjes en ingebeelde mooiheid van meubels en stoffen. Hij begreep niets van Corry's drang naar verfijning en opschik. Hij noemde het een gure schijnwereld van fraaiigheden die verkleurden. Maar het hevigst botste zijn verzet tegen den ruil: haar lichaam als betaald bezit voor weelde en schenkingen te verkoopen. Dát vervloekte hij in Corry; dat vond hij vuiler en liederlijker dan de daad van de wulpsche vrouw, die zich uit zuiveren hartstocht en drang aan iederen man gaf van wien ze bevrediging begeerde.

Corry kende Karel Burk. Hij zou er niet toe te brengen zijn haar te volgen in de eigenzinnige oplossing van de moeilijkheden welke zijzélve tusschen hen schiep. Hij liet zich niet met strootjes binden; zelfs dát voelde hij als een kneveling aan. Corry durfde niet eens gissen, hoé Karel kon zijn, nu hij alles van haar ongeluk wist. Natuurlijk zou hij het als een bestraffing op haar lichtzinnigheid beschouwen, maar ging hij niet gelijktijdig van haar walgen? Of vermoedde hij nóg niet? Ze moest, moést hem weer zien, al kwam hij haar te kastijden. Harry begreep dat hij een vrouw als Corry van niets kon tegenhouden en toch verzocht hij haar dringend niet meer naar den Zeedijk terug te gaan. Ze lachte, lachte op een heische, wrange manier, schamper, hooghartig. Hij kénde nu dat lachgeluid, waarmee ze zonder een letter

verklaring, het recht opeischte te doen wat ze zélf wou, zonder beperking van wién ook te dulden.

Drie weken lang verscheen ze niet meer in de Nes, noch in een der bar's, café's of nacht-sociëteiten waar Harry kwam. Ze zwierf weer op den Zeedijk. Ze wou zich weer eens laten zien. De souteneurs-meiden moest ze tarten. Dat althans maakte Corry zichzelve wijs. In waarheid hunkerde en smachtte ze naar een ontmoeting met Mooie Karel. Ze bleef brandend nieuwsgierig te weten, hoe hij zich zou houden ná het gebeurde. Geen der pooiers waagde meer haar te naderen. Ze was nu dubbelgespitst, gevaarlijk, de oude durfal, en trótscher, hoonender dan ooit. Zelfs de vreeselijke vecht-lichtekooien Stien de Strottenbijtster en Leen Petrolie, hadden nu hun respect uitgesproken voor de blonde, brutale deern. Al de boeven en souteneurs en kostgangers der logementjes spraken alleen over blonde Corry. Ze begoochelde de heéle bende; ze plaagde en kwelde de jonge en oudere kerels. En ze genoot van haar sarrend-hartstochtelijk waagspel met de woeste opscheppers en schermutselende apachen. Riek Kop-zonder-Kies kon de stoeiende en tartende meid wel in brand steken van afgunst en haat. Matje meende Corry te moeten waarschuwen voor Riek Kop-zonder-Kies. Zijzélve was ook tot het gemeenste gespuis van de plezier-buurt afgezakt. Ze had het met haar dollen kop immers zélf gewild. Tante Ant uit de Wijde Gang in de Willemstraat, voorspelde alles wat ze ‘op hede’ doormaakte, op den Dijk! Oranjekers wou ze oók ‘het leven’ inlokken, met Bet de Slobber en Poppentrui. Maar die waren wijzer geweest dan zij. Matje had altijd door geroepen: ‘Er is maar één Zeedijk!’... en dat ze niks moest hebben van ‘rood electriek, keliesies en teneel’, als in de Nes, waarop Corry zoo vlamde. Het plezierleven van den Zeedijk had Matje als frissche Jordaanmeid dol gekitteld.

- Al wat de hafe an mansfolk uitgooide, sag je!... schreeuwde ze naar een ieder die het hooren wilde. Ze

trilde van genot, omdat een menschenkind er de malste en lolligste dingen kon zien gebeuren. Het dansen, het dánsen, het vrije beentippelen had Matje toch het vurigst gelokt. En nu scheen ze er voor ‘vast nummer’. Nou vervloekte ze haar vuil, liederlijk afzetters- en schandebestaan. Dat kon Corry niet gelooven hè? Ze deed altijd zoo hel-vroolijk, zoo verschrikkelijk zorgeloos en lui. Corry moest wéten hoe ze in stilte griende, blerde om haar vermoord leven. Vroeger, toen ze nog niet wist wat er te koop was, als jonge Jordaanmeid, aasde ze op avontuur in Donker Amsterdam; haakte ze naar het slenteren op de stiekeme Burgwalletjes. Tegenwoordig huiverde ze voor het water, de bruggetjes, alsof ze in den avond op een rouwkoets botste.

Corry luisterde naar de klagelijkheid van Matje Scheefduim en ze hoorde eenzélfde ellende in de stem trillen, als toen indertijd bij de kleine Dien, die zij op de bloemenmarkt had ontmoet. Al die schelle vreugde der pleziermeiden leek dus valsch vertoon en opwinding. Diep van binnen bleven ze treuren om het verloren fatsoen? Corry geloofde er niets van. Mooie Jo zou nooit meer terug willen naar het betere leven. Zij wist te genieten van haar vrijheid. Matje was een plompe, stomme deern, die onder haar eigen gewetenloosheid en laagheden leed. Ze bezat de verliefdheid niet van de échte vrouw! Ze werd ópgejaagd en beangst voor de misdadige verdorvenheid van haar omgeving, omdat ze genekt werd door de laffe pooiers. Corry had het al zooveel keeren gezegd: Zij waren niets dan onderworpenen, ellendig in een hoek getrapt als schurftige honden. Zij mochten de vuile, dronken karrevoerders of het minste vaarvolk bedienen; zij moésten aanklampen, klanten van hoog en laag. Maar de vrije meid die zich door geen souteneur liet kwellen, leed een heerlijk leven.

- Jovene,... fijn jovene,... brabbelde Corry in het buurtargot.

Zij, de Zeedijk- en andere dellen daarentegen waren alleen afgericht op het doen van een ‘jovene slag’...

- Dàn mag je je eige pas dichtschranse!

Ze hadden geen eigen bestaan en geen wil meer. Ze werden getyranniseerd door den kroegbaas, den souteneur, de dieven en de vrienden van de pooiers. Zij moesten het vuilste en gevaarlijkste werk doen; en nóg kropen ze voor hun ranselaars. Maar een losse meid niet. Dié heeft de kracht alle patsers van zich áf te houden, hoonde Corry. Die potte niet voor een vént maar voor zichzélve; die liét zich niet afrossen maar ranselde zélf; die vigeleerde als ze er lust in had of voor eigen nood moest!... Die liet zich niet door het uitvaagsel plukken of ópdrijven.

Corry sprak in hartstochtelijke bewogenheid. Eerst nú besefte Matje Scheefduim het groote verschil tusschen Corry en haar eigen natuur. Corry was op alles bedacht en liet zich niet door de verschrikkelijke dreigementen der apachen-jogs bangmaken. Wat schreeuwde, schermde of vloekte, dat óverschreeuwde of óvervloekte ze. Afzichtelijke kerels keek ze éven moedig en star in de oogappels als Mooie Karel. Rumoer, gevecht, gebrul om haar heen,... ze lachte; alles eigenlijk lachte ze wég! Ze deinsde voor niets terug, al werd het een strijd op leven en dood. Matje voelde het nu diep: in Corry werd alles vaste, saamtrillende handelings-kracht uit haarzélve,... tegen Joden Jet, tegen Piet, tegen Blonde Leendert, tegen ieder en alles. Ze sneed den kerels liever den nek af, dan te bukken voor hun bedreigingen en woeste handelingen. Het onwrikbare van haar koen wezen stond op haar voorhoofd te lezen. Zij werd nooit gekweld van berouw of geweten, meende Matje. Ja, nu wilde ze er onbewimpeld voor uitkomen: zij heette geen grootspreekster als Riek of het Slangenmensch of Kleine Coba of Schele Da. Maar zijzélve was zoo heel anders van natuur, eigenlijk meer als de meeste meiden. Ze bleef bang voor slaag, bang voor het alleen-zijn en bang voor het chagrijn dat

tot bewustzijn kwam in haar verdoovende gedachten. Zij hunkerde naar het woord van iemand die nog een sikkepitje om haar gaf; ze verlangde naar een handdruk, een gebaar van mekaar-verstaan. Ze groeide van geluk als haar kerel te hulp schoot, haár, zíjn meid, bij een gemeenheid of beleediging haár, zíjn meid, aangedaan.

Nu hoorde Corry Matje's hevig ontroerde stem en ze voelde dat alles écht gemeend door de del uitgeflapt werd. Maar Matje vertelde dat al het hunkeren naar een beetje genegenheid tóch innerlijke zwakte was, het bewijs van een laag geweten. Zij waren eigenlijk voor dievenmeiden in de wieg gelegd, op wie de boeven hun dronken woede koelden. Zij zou niet meer voor iets anders deugen dan voor de prostitutie op vuile krotjes en voor het mee helpen berooven van argelooze donders. Als dát haar ouders wisten, die brave zielen, of haar jongens van vroeger uit den Jordaan. Nog, nóg iederen dag schaamde zij zich dood wanneer ze een bekende in een der kroegen ontmoette. En toch kon er niets meer gekeerd. Ze moest zich blauw peesen voor haar vent; zij moest lichten en linken, jatten en berooven; dán een hoofdwond schoonspoelen, dán als straatmeid haar nachten uitzwerven tot ze ‘voer’ had meegebracht. Zoó zou ze voorttippelen, soms in drank beneveld en verpest, tot ze, na telkens verdoemde gast te zijn geweest van het ziekenhuis, als een oud, vuil, versleten wijf zou worden getrapt door jonge dellen, voor wie ze het smerige boenwerk mocht doen, doodarm, verminkt en half lijk, weggeschopt en onherkenbaar crepeerend in een of ander stinkend slob. Als Corry dacht dat ze comedie speelde of ál te zwartgallig keek, dan zou ze haar man-en-paard noemen om haar te laten zien hoe droef het hun allen verging.

Matje's stem beefde weer wonderlijk ontroerd toen ze uitviel, dat ál die ellende tóch niet telde wanneer een vrouw het nou maar deed voor een kerel op wien ze dól was. Dan kon het je immers niks schelen als je voor hém achter slot en grendel ging, of honger of pijn leed. Maar ze hiéld

[+] niet van Piet; ze voelde eigenlijk een afschuw van dien vent. Hij bleef altijd ook tegenover haár zoo een echte leugen-gieter, zoo een van zeven voet hoog, ook wanneer hij geen hand had uitgestoken. Soms vergat ze het wel eens, wanneer hij een stel nieuwe platen op den grammophoon meebracht, hoe ze den pooier verafschuwde; óók als hij haar mooie lichte schoentjes liet koopen of een ‘keljee’ om haar naakten hals futselde. Maar dan deed hij lief uit berekenende en wantrouwelijke valschigheid. Dat begreep Corry wel, niet?

- Maar voor 'n sirool as... as...

Matje brak aarzelend haar zin af en begluurde Corry schichtig. Corry Scheendert spitste de aandacht.

- Nou?
- Ja, sie je,... flotweg geseid... veur 'n vent as... Mooie Karel...
- Dié ellendeling!... schold Corry nijdig.

Maar Matje hoorde in haar vurigheid niet, ging voort:

- Veur hém liet 'k m' eige in stukke snijje... vat je?... dà is 'n kerel!
- Lok 'm!... tartte Corry.

Matje lachte triest. De meid wist wel beter. Karel keek haar nauwelijks aan, morde ze.

- Dan 'n ánder!

Maar Matje durfde niet van Piet af. Hij zou haar slachten als ze met een nieuwen vent hokken ging. Als ze tóch moest peigeren, dan liever niet onder het mes van den nobele. En één wijf zou hitsen en alles dadelijk afleggen. Toen barstte Matje Scheefduim weer los over Riek. Dié meid had ál de verdorvenheid van haar gedrag in haár bloed gespoten. Corry meende allicht Riek te kennen en toch, verzekerde Matje met vuur, kreeg ze geen ‘asempie’ idee van haar vuile verraad- en wroknatuur, van haar door-en-door beestachtig-gemeen karakter. Van zichzelve verklaarde Matje, dat ze wulpsch was en zich doorbrand

+ Peigeren: sterven. - Nobele: minnaar. - Afleggen: verraden.

[+] voelde van ontuchtige hartstochten, maar altijd alleén: wijf tegenover man en nooit had ze verlangd dievegge of roofster te worden. Ook zíj kende betere dagen voór ze was omgekanteld en het zondige leven ingesuld. Het nachtelijk straatzwerven bracht haar de eerste vernederingen; toen het half jaar ‘zitten’ om den eersten kerel, wegens berooving. Een mensch van haár slag behoefde maar een klein stootje om heelemaal in de diepte te zinken. Ze wou eerst Piet niet, maar Riek had ook haár dronken gevoerd en aan den vent ‘overgeleverd’. Wist Corry van Riek haar negen jantjes? Zij en haar pooier hadden immers tien jaar geleden dien bejaarden rentenier uit Haarlem met messteken afgemaakt, om hem te bestelen? Ja já, dat was dezélfde Riek. Haar kerel had Riek, zekeren dag, op den vurigen rentenier afgestuurd en ze bleek prachtig te hebben ‘voldaan’. Die lamme geldzak leek daas op de liederlijke meid. Wel vier maal per week bediende ze hem in alle eer en fatsoen aan huis, achter gefronste gordijntjes. Toen, op een keer, liep hij in den val. Ze lokte hem naar buiten, op open terrein, 's avonds in een duin-hoek en met zes messteken in de buik was hij naar het hiernamaals overgestapt. Haar vent kreeg levenslang; zij, als helpster, negen jaar. Ze waagde álles; daarom waarschuwde ze Corry nóg eens voor Riek die op haár juist monsterachtig afgunstig bleef. Al de schooiers, al de vagebonden en al de pleziermeiden van den Dijk die Riek kenden, walgden van haar twistziek, koel-verraderlijk gedrag, zelfs onder lotgenooten, en haar pestende wraakgierigheid. Ze verdacht een ieder van de gemeenste laagheden die zijzélve stiekem bedreef. Ze beroofde zelfs doodsjofele zwervers van enkele slaapcenten, wanneer die, voor een nacht logie, dronken het Kolkje opzwalkten. Ze bekroop de vuilste kroegges in de smalle en duistere sloppen om een ‘slapende’ naar zijn honk te leiden. Ze dreef een niet te noemen vunzen handel met landloopers, Antwerpsche

+ Jantjes: strafjaren.

schooiers, kroegbaasjes en oudluizige wijven van den Zandhoek. Zij had met niets en niemand deernis, en er bestond geen gemeenheid die zij niet bedreef omdat ze voor poen tot alles bereid bleek. En nooit kreeg iemand verhaal op haar wandaden, zoomin als op een bijtenden hond. Matje hoefde Corry niet te zeggen, dat alles op den Dijk rapalje en canalje was, maar wat Riek deed dat waagde er niet eén schelm of schooier te doen. Zij peesde onder het laagste van het láágste afzinksel en uitvaagsel in ‘De Turksche Wacht’. Geen minuut kon ze haar vlerken laten hangen. Zelfs vreemde bedelaars, armzalige kermisgasten en uitgeputte vagebonden ontstal ze de broek en liet ze het naaigaren toegeven. Ze durfde Corry niet eens ronduit vertellen hoé liederlijk Riek leefde.

Corry lachte smadelijk, zonder dat Matje zich ergerde. Ze begreep het best dat Corry lachte, omdat ze zélf al zooveel gezien en meegemaakt had; omdat ze wist van Piet's eigen boevenleven en zijn nijdige gemeenheid. En toch, tóch wist ze nog lang niet alles! Toen vertelde ze duivelschwulpsche en onmenschelijke handelingen van Riek, waarvan Corry rilde. Haar koud-erotische natuur gruwde van abnormale en tegen-natuurlijke dingen. Daarom verachtte en haatte ze Joden Jet dubbel. Zoo walgde ze ook nu van Matje's brandend-angstige en zuchtende woorden, half weenend, half in woede-schaamte uitgesproken.

Matje vertelde nog eens hoe de boel was toegegaan op den roofavond in ‘De Turksche Wacht’, met de vier zeelieden. Ze onthulde het wreede en áanhitsende gedrag van Riek jegens haar. Corry's wrok leefde weer óp onder het pijnigend woord van Matje. Goed, ze zou zich hoeden voor het gek-boosaardige vrouwspersoon, maar eéns, als ze de kans schoon zag, Riek ter verantwoording roepen.

Toen Corry een week later weer den Zeedijk overstapte, de danshuizen in- en uitliep, voelde ze dat ze nog niets van haar haat en wrok tegen de souteneurs en meiden had ingeboet. Het bleef zacht in haar roepen en kreunen naar

+ bevrediging. Nu behoefde ze niet meer te lapzalven. Ook moeder Nel kwam ruw haar de deur voor den neus dichtsmakken. Nu kénde Corry de stegen en straten van haar toekomst. Ze gaf om niets, niets meer! Het zou alles hard tegen hard gaan. Alles beet om haar heen als mosterd zonder tanden. Ze zou terug bijten. Zelfs haar gevoel voor Karel doofde weg. Haar kon immers niets meer schelen? Juichte eerst haar hart zoo hevig als hij naderde, nú kon hij voor haar den dood struikelen,... ze zou geen vinger hulp roeren.

Ze was zwanger. Ze gilde in zichzelve van brandende woede om dat krankzinnige, smadelijke feit waar ze eigenlijk geheel en al buíten stond. Tegelijk voelde ze in haar jong bestaan een fatalistische minachting om ál het gebeurde; soms zelfs in haar schennis een wrevelige bevrediging voor woede-losbarsting. Moeke had haar over de onrust voor het 'wegmaken' heengesust. Het gele gezicht van de logementhoudster lachte goedigjes en geruststellend. Hulpvrouwtjes voor dergelijk werk waren voor het fluiten. Niet eén schepsel kon de natuur zoó verschalken als die gladplooisters. Dat kostte haar geen sluiertje en het ging zonder smet.

- Mooie teefies, mooie blomme,... lachte Moeke onder het schermutselend gedraai van haar mutsbolletjes.

En Moeke vertelde Corry de vluchtige histories van voorbijgaande wijven die bedlegerig geworden, bij Moeke en in drie dagen tijd na de 'operasie' weer op hun kuierstokken hadden gestaan.

- Dà's kwant hè?... lachte ze weer naar Corry en die vertrouwde in haar intieme ellende, de waardin van het dievenlogement meér dan een fijner raadgeefster en helpster uit Nes of Jordaan. Het bleef in al haar smonselende en linke praatgraagheid een fideele vrouw, die de hartelijke woorden ook voortzette in haar dáden.

Corry haatte, verafschuwde den Zeedijk. Ze vond de

+ Kwant: stout, manhaftig.

[+] stikwarme en propvolle danskelders en danshuizen afgrijselijk, de ópgedirkte snollen vuil en in eigen smeer opgezogen, als dweilen. En tóch... bleef ze er nog ronddralen... om hém... om hém nog eéns te ontmoeten, Mooie Karel,... al voelde ze niets... niéts meer voor den kerel.

II.

Op een avond liep ze Jan Gouwenaar, Jaap Knakworst en Manus tegen het lijf op den Dijk. Jan was buiten zichzelf van verrukking.

- Dàt is t'r 'n oferseiling!... Nou staan ik op de monsterrol,... die doen ik daálik ofer!... gierde hij. Hij bood Corry alles tegelijk aan: wat ze drinken zou, waarheen ze rijden wou; waar ze zitten wilde, en jachtig vroeg Jan of hij met haar dansen mocht. Hij verdrong letterlijk zichzelf, en Manus, kleintjes en schuw tusschen het woelige volk, moest hem tot bedaren brengen. Manus meende dat een mensch niet op acht pooten tegelijk wég kon loopen.

- Eérs leek je soo stil en sonder geruisch,... en nou barst 't onweer lós,... zei Manus en hij keek schalks naar Corry met twee oogen.

Jaap Knakworst's glimkop lachte vettig mee.

- Ik... bin... an... me sès... of séfe en sestugste... juffrou... Dà wil... wil ik of wese, .. zong Jaap dronken, half tegen Corry aanleunend.

Jan vond dat Manus gelijk had. Hij moest zich een beetje kalmeeren.

- Maar soo'n mastwerk spoelt maar één keer in je leefe op je áf, bij eb, fat je?... ouwe malle Bochel,... gele cementdief!

Al de meiden, met wie hij vóór Corry's verschijnen had gestoeid, liet Jan Gouwenaar bruusk in den steek. Ze waren woedend en scholden naar den geschaakten pikker, die hun liet keien voor Corry. Dat was een kren-

+ Geachaakten: opgevangen. - Keien: losliet.

[+]king, zoo aartsgemeen als alleen een dronken matroos kon geven.

- De kif,... spotte Jaap Knakworst.

Het werd een oproertje voor ‘De Gele Ballon’. Het slangenmensch raasde naar Corry, dat... soo'n effetiefe dáme mit geferfde lippen en ooge nie hóórde op de Dijk,... onder ‘haarlie sloebers’! Wie droeg d'r nou hier een witte stroohoed... mit witte sije lint!...

Het werd ongehoord, de kerels zoo pardoes voor hun neus weg te kapen. Vooral Riek braakte vreeselijke vloeken en scheldwoorden uit. De blauwe wallen onder haar oogen zwollen paars óp.

- Sij kon de matrose nie ‘bedibbere’ mit conjac!... gilde ze naar Jan Gouwenaar.
- Attenooje!... gierde Jaap Knakworst,... mit haarlie alle binne... binne jullie nog maar één... klaferaas!

Riek bleef heesch doorkijven en de andere meiden ophitsen den vent met rotte citroenen blind te gooien. Belge Suzanne beefde over al haar leden van beleedigdheid. Schaartje dreigde met de nervige vuist en Koos verhaalde droevig naar Rooie Klaas hoe de ‘blonde van de Nes’ hier den boel kwam opscheppen. Corry zwelgde van genot in haar eérsten wraaktriumf. Zóó moest ze de snollen hinderen, dat ze zich bedreigd voelden tot in hun brood. Ze genoot, genoot! Ze lachte valsch; ze voelde zich blij als had ze plots ergens een vollen spaarpot ontdekt.

- Die meide binne meschien moe en hangerig,... verontschuldigde Manus.

Corry schoot woedend los naar Peet, dien ze weer in haar drift Bad-Aap en Bochel noemde.

Riek bleef doorrazen naar Jaap.

- Bamser!... jij heb de brand!
- Kop dicht boender!... taainagel!... spreek as... as ik... me honderste neutje... heb opgesjouwd!... lachte Jaap laveloos.

+ Den brand hebben: dronken zijn.

+

Gouwenaar schaamde zich voor het meiden-gekrijsch, trok Jaap mee verder op. Verholen bracht Manus Corry de tijding over, dat hij vanavond Lou, den bokser, op den Dijk zag rondzwabberen. Natuurlijk loerend op haar. Joden Jet had over twee schijven gedraaid. Mocht het met Piet, Matje's kerel, mislukken, dan moest Lou het alleen opknappen, verzekerde Manus. Hoe vaak bemerkte hij niet in de Nes, de vurige belustheid van Lou voor Corry? Lou bleef toevlucht voor alle afgeranselde vrouwen die hij verdedigde, om ze láter, bij onwilligheid, zélf te mishandelen. Manus kende alles van Lou's erotische praktijken. Hij leek een heel knappe kerel om te zien, maar de Bochel wist hoe hij, door verlept-zinnelijke, bijgeverfde en ópgepoeierde oude dames uit den zoogenaamden goeden stand, zijn lichamelijke knapheid zich liet betalen. Hij was zeepverkooper en haarkeurder, maar tegelijk een der meest brutale chantagewerkers. Manus, die zich aan niets wou ergeren, voelde zich kooken nu de fielt zoo onbeschaamdblufferig jacht ging maken op Corry. Omdat Corry de laatste weken niet meer in de Nes noch Warmoesstraat verscheen, wilde Lou op den Zeedijk gaan avonturen. Al zou hij een bloedige drijfjacht op de mooie meid beginnen, hebben moést hij het kedinne niesse. Met hem kon niemand beisjes maken, geen dros uithalen. Corry begreep wat Lou de bokser van haar wilde, maar ze vreesde geen enkelen kerel meer. Niet één zou haar de pink roeren, als ze het zélf niet wilde. Ze was door een zielsbrandenden smaad heengesleurd. Lou wist het, Karel wist, Manus, de heéle buurt. De bokser meende een makkelijk spel te hebben,... hij zou er bekaaid afkomen! Corry dankte Manus voor zijn zorgelijke waakzaamheid en de Bochel bewoog zich ellendig verlegen onder haar dubbelzinnigen blik. Wat woú de meid?... dacht hij verontrust. Zou ze wezenlijk een beetje dankbare genegenheid voor hem hebben? Naast Mooie Karel, piekerde Manus Peet onrustig, kon de meid

+ Beisjes maken: tierelantijntjes. - Dros: onzin.

toch eigenlijk voor een anderen kerel nooit wat voelen. Dat zei hem toch onmiddellijk zijn gezond verstand, als hij er de ruwe schaaf overheen liet gaan. Moest hij nou op zijn zes-en veertigste jaar oud-mal doen als een boertig pikkedilletje dat zijn huisnommer kwijtraakte? Hij was geen dikzak, geen kaalkop, geen vrouwenhater... maar... maar... een leelijke kriek; een kamer-kameeltje! Wou hij dat vergeten en in zijn beste vouwtjes gaan staan als Corry aankwam? Nee, nee, zuurmuil werd hij niet, maar grauw tusschen het grauwe gespuis. Moest de jeugd er bij hém ook nog uit? En toch... toch,... mijmerde Manus Peet door, angstvallig zich vastklemmend aan Corry's minzaamheid jegens hem juist,... toch... zijn mooie vrouwen grillig als mooie blommen en in hun dartele buien en kuren soms door zulke zonderlinge verlangens bezocht. Als... als, - hij vatte zelf niet waarom, - hij haar nou eens niet heelemaal onverschillig was? Als... als, - hij begreep niet waarmee, - hij haar nou toch eens op een of andere manier een beetje ingepalmd had?... Door... den tabakswalm van zijn ganzepoot? Of... of... zijn rose tarlatan? Zie je, nou moest hij weer schateren. Zijn eigen oude zottigheid bracht hem warendig weer op streek. Want alles leek hem dwars te gaan in de wereld. Daar zwaaide nou Corry... Waterverf!... Toen hij haar de kaart lei... ze zou, nee,... vast de breede veertien opgaan,... maar schatrijk,... voor één geschapen! Noú was ze door zes gevallen van het laagste rapalje,... en doodarm. Waterverf... dun spoelsel. Alles bleef onberekenbaar. Daar zwabberde nou Manus Peet, de ‘mateneé musekali’ van Joden Jet's affaire,... Manus Peet, Bad-Aap en Bochel in eigen personaadje,... de doorgewinterde leelijkerd en kriek, die zoo waár hartkriebeling voelde voor de mooiste en stoutste meid van de vlakte. Nou mocht hij vrij het zevende regiment óproepen met haarlui stafmuziek dito... Manusje, die nooit aâr deed dan rekenen... rekenen! Waterverf,... potperie!... de heele klus en ál wat er liep en kroop. Het onooglijkste vrouwsper-

soon vond zich nog een blom naast zijn opgerolde gestalte,... bekeek hém, zooals hij zijn kapot-geloopen zolen beloerde. Maar... de mooiste meid lachte heel dubbelzinnig, was lief voor hem, praatte schalks en in de warbrengend. Alles, álles bleef onberekenbaar in het leven,... en dat moest eigenwijze Manus zich nou eens voor goéd in zijn koppigen knar prikken, dan kon hij... daár tenminste... op rékenen.

En Corry op haar beurt mijmerde: hoe raar doet Manus toch als ik hem aankijk. Zou de vent, de koude, onverschillige Bochel, die alle vrouwenvleesch minachtte, zou hij voor haár toch wat voelen? Het zou dood-komiek zijn, vond Corry in een zonderlinge behaagzucht. Want ze hield op haar manier van Peet. Ze overzag koel de vooren nadeelen van een vriendschap met zulk een man. Hij had haar eerst heel scherpe en pijnigende waarheden gezegd, en op een hoonende wijze toegesproken en afgestraft met zijn spot als een domme gans. Dat leek langzamerhand veranderd. Hij beschimpte noch gekscheerde meer, ging haar zelfs behandelen als een uitverkorene. Het vleide haar, maar ze begreep het niet. Nu kwam ze er achter. Ook Manus Peet was een mannetjesvent, die niet alleen naar honden, katten of vogels keek. Er klonk een vreemde zachtheid in zijn stem wanneer hij met haar sprak. Hij lichtte haar in voor dit, voor dat. Hij waarschuwde en omringde haar met zorgen. Tegenover haár verloor hij al zijn stekelige ironie en kwetsende oprechtheid. Ze zou van zijn stemmige vriendschappelijkheid gebruik maken en Manus groeide van plezier wanneer hij Corry van dienst kon wezen. Ook nú weer in zijn waarschuwing tegen Lou. De scheldende ruziesletten waren doorgeslenterd. Jaap en Jan wilden nergens anders heen dan in ‘De Gele Ballon’. De goeie gulligheid lei te glimmen op Jaap's vettig gezicht.

- Nie swamme, nie swamme,... zei hij weer beschonken-streng tot zichzelf en hij deed niets dan lachen van onnoozele pret. Hij lodderde naar Bad-Aap geintjes over diens losgetornden bochel. Hij moest zich eens laten re-

[+]pareeren en óppersen... deur een knap nefke uit de buurt!

- Jij... jij mò je eige es late keere.

Den onnoozelen Jaap Knakworst vond Peet nu in tegenwoordigheid van Corry onuitstaanbaar. Toch ergerde Manus zich weer aan zijn boosluimigheid. Een ieder moest zijn eigen mans wezen, had hij zich altijd zélf ingeprent. Was de heéle wereld nou niet eén liederlijke poppenkast meer voor hem? Niemand kon Manus iets nieuws van de menschen vertellen. En nou... nou... het werd om te vluchten van angst,... nou stond hij warempel tegenover iets heelemaal nieuws van zijn eigen creatuur! Kop helder? Wat zou het! Waterverf!... Rekenen?... rekenen?... Wat zou het! Zijn bikkie en likkie,... zijn pijp en zijn deuntje mijmeren, stil op zijn hok? Wat zou het!... Waterverf!

Manus Peet,... vlijmde nu zijn sarcastische spotstem in hemzelf,... ‘je bin je rust kwijt fan binne... je siet te veul Corry's’... Het wierd me een schande, een schande!

Jaap en Jan en Corry waren ‘De Gele Ballon’ ingestapt. Peet volgde als een gedwee hondje. Jan Gouwenaar was niet meer van Corry áf te slaan. In het geroezemoes van de diepe, lage danskroeg, voelde hij zich weer tien jaar jonger, als pas aangemonsterd matroos. Jaap Knakworst zwabberde beschonken tegen hem óp, bood Jan haring en kaashomp aan. Jaap lachte om de vlammetjes op de stopflesschen, om het uittrekken van de harmonica's, om het inschenken van den buffetbaas. Jaap lachte om alles. Zijn kralen beurs hield hij open in de hand en tusschen de dansende meiden en kerels verdwaald, werd hij als een stootblok, her en der geduwd. Hij lachte zóó erg, om zijn ‘malle peziesie’, met zijn haring in de linker- en zijn beurs in de rechterhand, dán naar links, dán naar rechts weggebofferd door de dansende paren, dat het schuim hem over de lippen borrelde.

+ Nefke: meisje.

Corry keek met snaaksch vergenoegen naar den knappen Gouwenaar. Hij zou, als de drukte geluwd was, een dansje met haar inzetten. Ineén overgreep haar een koude rilling, voelde ze haar hart hevig in haar ooren bonzen. Karel Burk had ze zien instappen, met zijn mooi, doodonverschillig snuit, heel slank in zijn nieuw blauw pakje, de roode das los om den hals geknoopt, de sterke, lichte oogen even vlammend in den buffetschijn.

Plots zag ook Karel Corry, en hij werd grauw-wit. Zijn gelaat strakte zich uit tot een angstigen ernst en dreiging. Ze groetten elkaar niet.

Mooie Karel had verschrikkelijke verhalen over Corry's smerig en liederlijk gedrag met vreemde matrozen aangehoord. Van wel tien kanten kreeg hij de zekerheid dat Corry aan de gemeene Zeedijkpooiers en met den Engelschen stuurman zich had vergooid. Nu hoorde hij het uit de eerste hand van Nel zélve en van Frans Leerlap en van Dien en van Stijn en Neel. Ze was niet meer verschenen ná het gebeurde. Ze wilde niets van de beschimpingen tégenspreken. Ze poogde hém evenmin weer te ontmoeten. Het bleek dus alles waar, vreeselijk waar. Het kwam niet in Karel Burk op, dat ze zich niet woú verantwoorden voor iets waar ze zélf geen schuld aan voelde. In het eerst had Karel gedacht, haar van elkaar te moeten scheuren. Hij liep rond als een krankzinnig-gekwelde, die inwendig kreunde van gehuil dat nog niet naar buiten uitbarsten kon. Eén voor eén de beruchte boeven die Corry hadden onteerd, wou hij telijf; als een wild beest ze bespringen, de booswichten het mom splijten. En tusschen de jonge vagebonden wilde hij ruimte slaan, ze neerhameren en meppen gelijk ze zelf, voor het wreed genoegen der jonge dellen, vogeltjes met kattapulten uit de boomen schoten. Toen had hem één tot bedaren gebracht: Neel, de vrouw van zijn broer Stijn. Neel Burk wou zich nimmer om de lichtzinnige en hachelijke liefdesavonturen van Mooie Karel bekommeren. Maar nu haar nichtje Corry zoo grimmig-gemeen in de buurt werd aan-

gevallen en belasterd, en Neel iederen dag bijna waarnam, hoe oprecht en verschrikkelijk Karel leed onder zijn beleedigde liefde en de waanzinnige vlagen van jaloezie, nú kreeg ze zielsveel met hem te doen. Armzalig vond ze den mooien, sterken, spottenden kerel in zijn berooide verwarringen en in een smart die bij stukken en brokken zijn hart werd afgescheurd. Hij scheen hevig in het gemoed gegrepen en ze moest hem kalmeeren, anders zou hij een moord doen. Ze kende Karel, in zijn ontstellende onstuimigheid tot alles in staat.

Toen hij eens op een schemeravond voor haar woninkje staan bleef, wanhopend en tegelijk hevig bewogen, lokte ze hem mee naar de achterkamer. Daar schetste ze Karel het diepere, vrouwelijke karakter van Corry, zooals zíj dat in een zwenk begreep, al kon ze het niet haarfijn uitleggen. Corry was een natuur, die alleen van haarzélve hield, en verder liet ze alles onaangeroerd. Ze bekoorde, ze had een geheime macht op ál wat kerel hiette, juist omdat ze zoo koel en berekenend zich wendde naar ieders behagen, wanneer ze dat wílde. Naar eén láchte ze het meest; voor een ander dánste ze het vaakst; voor een derde liet ze het kapsel schitteren, voor een vierde sprak ze dubbelzinnig en gemeen; voor weér een ander speelde ze de beminnelijke en aanvallige. Daarmee begoochelde ze ál de kerels; óók hém!

En Neel vroeg Karel stout, op den man af, welk recht hij eigenlijk op de meid bezat. Ze zag mooi als een princes. Daarom?... Had hij met haar over dát gesproken? Was er vaste of zelfs losse verkeering tusschen hun? Had hij zélf niet honderd afgedankte of aan de sleur gehouden liefjes in de buurt rondkuieren, die op hém net zoo gebeten waren als híj op Corry, en met veel meer recht en grond?

Karel, door de open, lichte en zielszuivere oogen van Neel bedwongen, wou telkens opstuiven, maar moest ten leste toch toegeven dat Neel waarheid sprak. De meid stond vrij, kon doen en laten wat ze wilde.

Sinds dit bewogene gesprek met zijn schoonzuster vermijdde hij den Zeedijk en probeerde Karel ook Corry te vergeten. Ze wierd tenslotte een gemeene sloeber, een del, een snol. Ze was dood, dood voor hém en zijn geluk. En ook ontknelde hij uit zijn haat de kerels, souteneurs en boeven met wie zij zoo liederlijken omgang had gezocht. Slechts één ding begreep hij niet van zichzelf. Hij minachtte het verkochte snollen-lichaam en hoe vurig ook van zinne-drift, nooit zou hij met bewuste lusten een diergelijke naderen. Maar met hun lot, hun wezen, behield hij groote deernis. Hem ontbrak alle bezinning in zijn hartstochtelijk en ongebreideld temperament en daarom ook werd zijn meelij met deze getrapte vrouwen dikwijls zoo fel, dat het hem een martelend wee bezorgde, waaraan hij niet ontkomen kon. Waarom nu voelde hij tegenover de snol Corry dat prangende en smartelijke medelijden niet? Eerder zelfs een steenharden haat, een woede die naar vernielende uitwegen zocht? Was zij dan geén verkochte, die hij in zijn ruwe ridderlijkheid kon beschermen als het moest?

Tot hij, geheel onwillens, weer ‘De Gele Ballon’ instapte en hij Corry zag staan naast een matroos. De vloer draaide onder zijn voeten weg. En zoogoed als Corry het besefte, begreep ook Karel, dat hij zichzelf wat jammerlijke had voorgelogen, en nog éven dol bleef als-, zelfs nog razender op de deern was dan vroeger, voór het gebeurde. Wanneer ze nu maar een beetje spijt en onderworpenheid toonde. Doch het tegendeel werd bewaarheid. Ze keek Karel, even slechts, zóó tartend en schamper-uitdagend aan, alsof hij de schuldige leek en niet zij. Haar gedrag bedremmelde Karel, bracht hem van streek en joeg de onrust en verwarring in zijn hart sterker aan. Waar bleef zijn spottende onverschilligheid, de oogenkracht, waarmee de felst-weerstrevende en eigenzinnige meid door hem bedwongen werd? Zijn tong

weigerde in scherpe scherts te kwetsen. Zijn gloed verstrakte, het tintelende en spottende van heel zijn oproerige natuur doofde in haar tartende en hooghartige bijzijn uit. Hij voelde zich in al zijn eigenschappen gekleineerd en vernederd. Hij zou in grienen hebben kunnen uitbarsten. Zonder het zelf goed te weten, slurpte hij achtereen twee potten bier in en hij keek naar Corry met een vooróp-gedrongen haat en verachting die eigenlijk nog niet vol in hem leefden; die hij in zichzelf moest aanblakeren met smonselende smaadtermen. Hij pakte haar met zijn oogen aan en liet haar weer met zijn blik los, minachtend, alsof ze iets onnoémbaar vuils en nietigs was. En tegelijk schreide er iets in hem dát hij zoo verachtend deed, dát hij het waagde met die heerlijke meid zoo een roekeloos spel te spelen.

Toen zag hij haar gaan dansen, heel intiem, met Jan Gouwenaar. Even lachte ze, het bleeke, mooie gelaat zacht-sarrend naar hem toegekeerd. De fijne, blanke hand stootte haar gouddoorschenen kapsel vaster op het hoofd en ze roerde licht een glinsterenden kam met de tengere vingerspitsen. Jan omgreep heet en bedwelmend haar ranke middel.

Toen, plots, léefde er in Karel de diepe, smadelijke en verachtende haat dien hij even er vóór al had willen voelen. Hij beefde. Er viel een beklemmende verlamming over heél zijn wezen. Een angst rilde door hem heen en de woeste jaloezie begon in hem óp te gieren. Hij voelde de oude, kwellende liefdesmart die hij door de temperende woorden van Neel dacht te zijn kwijtgeraakt. Er zou iets gebeuren met hem, met haar; hij wist nog niet wát, maar het ontroerde Karel hevig. Wel sloeg er rond zijn oogen een mistige beneveling, doch tegelijk onderging hij met zenuwachtige benauwing een verrukkings-gewaarwording die onder het dreigende zélve opdook. Nu voelde hij zich innerlijk leven als in een vlam. Zijn drift en afgunst verteerden hem wel, maar hij bleef bestaan. Jan Gouwenaar's bruin gelaat herkende hij niet.

Weér zag hij hoe heftig en van passie doorbeefd, de matroos Corry tegen zich aanperste en hoe het haar scheen te behagen. Want ze glimlachte als in een zwijmel, bleek, de bovenlip even trillend opgetrokken, telkens lief in Jan's oogen zich spiegelend; plóts in den wentelenden omgang der paren, minachtend en uitdagend snel kijkend naar hém.

Nu had ze gezwelgd in de zonde, bedacht Karel en leek ze mooier en verleidelijker nog dan vroeger. Haar heele verschijnen en handelen gaf Karel Burk, onder de wrokkende werking van zijn opkruipende, dierlijke jaloezie, twee geheel tegenstrijdige gewaarwordingen. Hij kreeg brandenden afschuw voor de meid die op zoo misdadig-lichtzinnige wijze haar intiemste wezen had prijsgegeven aan het uitvaagsel van den Zeedijk. Maar tegelijkertijd werd haar bekoring er geheimzinniger door als vroúw, haar onberekenbare impulsiviteit heftiger en feller, haar ondervinding rijker en dieper. Nu was ze niet meer de nog-nimmer-aangeroerde. Het besef hiervan maakte Burk wanhopend en om beurten vol angstig geluk. Hij overzag het dadelijk: Corry deed spottender, bleek nog koeler en hooghartiger van houding. Ze leek Karel weer al de koude, berekende slechtheid en kilheid van vroeger te hebben. Al haar gebaren en woorden waren onmeisjesachtig durvend en tartend, en de oogen lichtten van onbezonnen moed. Ze scheen wel heel gemeen en verachtelijk, maar tegelijk keken de oogen zóó angstigaantrekkelijk dat Karel huiverde onder de brandende kwellingen van zijn jaloezie. Los zwierde ze mee in de hartstochtelijk-omprangende armen van den matroos. Jan Gouwenaar, bedwelmd en dol-verliefd door haar plotselinge minzaamheid, staarde haar de oogen in als een half-getemde bezetene, die nog alleen door een blik in hypnotisch bedwang gehouden kon worden. Ze hitste hem wel aan in vurige wildheid, alleén echter om Karel Burk te prikkelen en te krenken. Maar zoodra de ópgedreven lust van Gouwenaar's eigen natuur een zelfbevredigend

genot verlangde, stootte ze den matroos terug en vloekte ze zacht tusschen de tanden van ergernis.

Jan Gouwenaar begreep ál minder van Corry's wispelturig gedrag, omdat hij geen flauw vermoeden had van de rol die zij hem, tusschen haar en Karel liet spelen. Dán leek hem Corry een meid die door een ‘koes mit ses schimmels’ moest worden voortgetrokken, dán weer keek ze zóó vuil en verraderlijk om zich heen, dat hij er van schrok, en beefde voor haar trotsche en koude, harde oogen.

Vier lange, lenige negers zwaaiden dansend ‘De Gele Ballon’ in, door een stoet vrouwen achterna gerend, midden tusschen de woelende paren een buikdans beginnend. Karel walgde van de dringende meiden en het zinsverbijsterend gezoen der zatte kerels. Hij wou alleén Corry zien en Corry hoóren en stil... doordrinken. Plots zag hij een nieuwen, onbekenden gast rond Corry heendraaien. Het was Manus Peet, die haar onder het dansen wat toeriep en tegelijk onrustig naar de roode kroeggordijnen wees.

Lou de bokser stapte in met glanzende zelfgenoegzaamheid, kalm en zeker van den verbluffenden indruk dien hij zou maken zoodra hij herkend wierd door de ‘jonges’. Hij wist precies hoe dol de vrouwen waren op zijn ruwen kop, zijn kneuzende knuisten en zijn slank lichaam. Zijn oogen konden zoo woedend loeren, zoo vol heetbooze drift, dat iedere meid gehoorzaamde als hìj wilde. Mooie Kárel bekoorde en lokte, Loú dwong en overrompelde, in een dierlijke hebzucht. Mooie Karel doorleefde al de verrukkingen en begoochelingen van het liefdegevoel; Lou de bokser begeerde alleen de vernietigende bevrediging van zijn zinnen. In Lou de bokser was ál het misdadig instinct van den wreed-erotischen verkrachter ópgehoopt voor één brandend doel, en zijn wilde triumfen brachten een onbegrensde minachting in hem voor de vrouw als gewaarwordend schepsel, als mensch dat zélf een wil kon hebben, een keus wou doen.

Uitdagend onbeschaamd, wandelde Lou naar de verstafgelegen hoekbank, waarop Corry buiten adem met Jan Gouwenaar was neergesmakt.

De gierende en krijschende meiden in blauwe en hardpaarsche blouses hadden de slungelige negers van hun petten beroofd en ze mallotig op hun eigen puntkapsels geplakt. De spiegelende en laag aan de zoldering hangende tuinballen weerkaatsten de dwaze grimassen der dansende vrouwen, die al schauwer en ontuchtiger de zwartjes ‘op de toon’ noodden. Het zweet gudste de dronken-opgewonden en verhitte meiden van de wreedzinnelijke en helsch-bewogene gezichten en een verstikkende lucht zoog schroeiend door de diepe, lage danskroeg, in haar roode schaduwen half donkerend bij de hoeken.

Manke Riek met haar twee aap-leelijke zoontjes, op het verhooginkje tegen het raam teruggedrukt, lieten de zuchtende en blazende harmonica's kermen en jammeren.

Meid na meid zwaaide neer op het bankenhout en het verlichte stofzand dwarrelde óp als in een circus achter stampende paardenhoeven. Onverwacht was slanke Lou naar Corry toegestapt en vroeg haar op een toon van stillen bluf ten dans. Bij het naderen van dezen stoeren, gespierden gast, bekeek Jan Gouwenaar Corry bleek en ontroerd. Zij zag Gouwenaar's ontdaan en angstigafwachtend gezicht niet eens, omdat ze zelf verdekt schuin naar Karel loerde, die al witter werd van opgekropte woede en drift. Burk herkende den bokser dadelijk. Hij had veel gehoord van dien snorkerigen knokker en zijn alles neerbeukende knuisten-kunst; doch hem nooit zelf aan het werk gezien, omdat Lou bijna nimmer op den Zeedijk kwam. Karel haatte den kerel inéén met een verbijsterende woestheid. Toch bleef hij roerloos staan. Wat kon hém den vent-van-niks en zijn minne snol nou schelen?

Corry had eerst geaarzeld toen Lou haar ten dans noodde. Maar nu ze zag dat Karel onverschillig bleef

[+] wiebelen op zijn hielen en den mond zacht-fluitend saamtrok, besloot ze het dadelijk te doen. Gouwenaar's verwrongen en smartvol teleurgesteld gezicht bestond niet eens voor haar; en Manus' schuwe, schichtige gebaren bereikten haar nog minder. Ze aanvaardde Lou zooals ze Gouwenaar's stom-starende liefde duldde, terwijl ze van binnen wild en venijnig op Karel Burk schold,... dat hij een ellendeling was, die alweer niet naar haar toe kwam. Natuurlijk,... zij heette een slet, een gore meid en Mooi Kareltje moest niks van sloebers hebben! Zoo, in zelf-sarrende drift, danste ze met Lou, innerlijk beleedigd en gekweld; voor ánderen, in tartenden overmoed, toch een beetje trotsch dat deze geduchte en al-gevreesde vechter alleen om háár den Zeedijk scheen opgezworven.

Onder de duizelende zwoelte van het zwaaien en het telkens zacht-intiem tegen elkaar ópbotsen der dansende lichamen, fluisterde Lou de bokser Corry allerlei gemeene dingen in, die zij met een koud-minachtend lachje afweerde. Lou was in een sensueele opwinding geraakt door de pracht van Corry's blanken hals, en heel de schoonheid van haar wulpsche wezen. Haar huid lichtte teer als het rose van een tepelkrans. Hij voelde een gloeiende begeerte die hem aan het beven bracht. Zóó iets moois hield hij langen tijd niet in zijn armen gekneld. Lou had verwarde verhalen gehoord van Corry's ‘zondige’ avonturen met de gezakrolde matroosjes en de souteneurs van den Dijk. Nou begreep hij dat een kerel een moord deed voor zoo een nekeive. Ook meende Lou in ijdele zelfbehaaglijkheid, dat Corry, zoo goed als de andere vrouwen, den liefde-duivel in hem begeerde.

Ze vond hem natuurlijk een vent-om-nooit-meer-los-telaten. Hij lachte binnenin met kleine piepende geluidjes, in een knorrende zelf-tevredenheid. En niét ervoer hij, hoe Corry met weerzin vlak op zijn lichaam meekringde, ín het ophitsende genot van den dans. Corry voelde

+ Nekeive: meid.

zónder te zien, dat Karel Burk hem en haar beloerde. Plots kwam zéér hevig haar oude genegenheid voor Burk óp, fel, breideloos en zóó onstuimig, dat ze zich wild uit Lou's armen wou losrukken één moment, om zich op Karel te kunnen storten, hem het gezicht vol te zoenen, hem te omhelzen en te roepen, hem toé te schreéuwen dat ze alleen, alléén naar hém snakte!... Maar de trots verstramde haar opwellingen en bewegingen.

Neen, zooals Lou met een vrouw sprak, zoo deed het Karel nooit. Lou martelde haar met ieder woord door zijn wreede, laffe, gemeene en rauwe grofheid. Het lag niet in haar aard te rillen van het gespuis; maar zíjn boertigheid werd zoo stomp-van-lust en zijn oog zoo duister van lage drift. Karel Burk kon haar zelfs bedroéfd maken en soms zoo zoet roeren dat ze huilde en lachte dooréen. Maar toch was hij een ellendige kerel, die haar aan het lot overliet. Ze voelde weer dat Mooie Karel iedere beweging van haar mond, ieder gebaar en het kleinste ópzwaaitje van haar rok bespiedde.

Plóts kneep Lou haar hevig vast en zijn oogen keken vreeselijk woest en dreigend. Hij had gezien dat Corry onder het dansen naar een ¡nder keek,... naar dien jongen, knappen Jordaner. Hij giste... want ook híj kende Karel wel van aanzien.

Corry onderging een machteloos-makende verteedering onder den heeten zwijmel van dans en muziek en het brandende verlangen Karel te willen omhelzen. Het gezang der luidruchtige nikkers en het gillen der meiden er doorheen, verlamde haar aandacht, haar wil, in de armen van den geweldigen knaap rondgedraaid als een licht zweefsel. Vlák op haar verhit gezicht brandde de wellustige adem van Lou; even buiten den danskring, bij het buffet, zag ze Karel bleek staren, angstig strak; en op de bank loerde Jan Gouwenaar en keek Manus met één groot opengesperd oog.

Weér ving Lou een blik van haar op naar Karel en inéén nu, begreep de bokser dat híj niet alléén om Corry's

bezit kampte. Ze danste met hem, misschien zelfs om zich voor een ánder te vertoonen. Onder deze krenkende afgunst-gedachte doorprikkelde Lou een helsche woede. En om dadelijk rauw en tartend te laten zien dat de blonde meid alléén hém behoorde, greep hij haar onder den dans bij de borsten en perste haar tegen zich óp.

Corry dook in eén seconde, door een wreede verheldering van bewustzijn uit haar zwijmel óp. Ze begreep snel dat Karel haar wéér verkeerd beoordeelen zou als ze niet handelde en zich uit eigen machteloos gevoel lósbrak. Met ál haar kracht en durf tezaâm rukte ze zich tusschen Lou's knelarmen wég en sloeg hem wild op zijn hoofd.

- Fielt!... và me líjf blijf je!

Trots stond ze weer, kaarsrecht, nog net éven boven zijn ontstelde oogen uitkijkend.

Jan Gouwenaar sprong, door Manus hulpeloos tegengehouden, wild bij en kletste een hevigen klap op Lou's achterhoofd. De bokser draaide zich lenig om en stroopte dreigend-kalm zijn rechtermouw op. Al wat danste, zat en stond, rende naar den hoek waar gevochten werd. De muziek stokte. Er viel een warrige stilte. De baas schreeuwde dat hij politie zou inroepen als de bezoekers niet rustig bleven.

Mooie Karel, vóór het buffet, roerde zich niet. Hij zag alleen Corry's boezem zwaar hijgend op en neer gaan, en haar gezicht wit van schrik en drift.

De matroos, geweldig van passie, was op Lou aangesprongen zonder goed te vatten dat hij met een vechtbokser te doen had. Manus schreeuwde het hem weer toe. Maar Jan kón niet meer hooren, zoo opgewonden en doldriftig stond hij in zijn eigen blinden haat en jalouzie verloren.

Klein en ineéngeschrompeld, verlegen met zijn gekromde lichaam, drong Manus toch naar Jan op, om het bíj te leggen en hem te doen beseffen aan welk gevaar hij zich blootstelde. Met een verachtelijken trap in zijn

lendenen, stootte Lou den Bochel tegen den grond en tartte hij Gouwenaar, terwijl een diepe, satyr-achtige plooi zich tusschen zijn wenkbrauwen invouwde.

Ontzind rende Jan op hem af en snel bofferden de steenen vuisten van den beroepsvechter op Gouwenaar's hoofd, nek en oogen, zoodat de matroos blind tastte naar zijn tegenstander, dien hij zien noch grijpen kon. Tegenover zóó een boksduivel had ronde Jan nooit gestaan, met al zijn kracht nu machteloos en hulpbehoevend. Na eenige minuten zonk hij verminkt en het gelaat vol bloed, ineén...

De negers drongen óp, en de schelle, gierende furies, hartstochtelijk belust op een hevige ranselpartij, klauterden op hun ruggen om beter te kunnen zien. De zwarte gelaten der nikkers glommen en brulden, de meiden juichten hysterisch naar den knappen Lou. De zangers en dansers propten bijeén, terwijl de baas en Tante Lien vloekten en raasden van woede dat er al weer gebakkeleid werd in hun ‘eeteblissemint’.

Jan Gouwenaar werd door Manus en wat meelijdende bezoekers met water-afsponsingen bijgebracht. En Lou, met eén harigen arm ontbloot, stond wreed-rustig tusschen de bewonderende, vreezende vrouwen en kerels en gooide uitdagende woorden naar Carry. Als een vrouw hem sloeg, lachte hij tartend naar haar, dan moest het altijd een mán tiendubbel ontgelden. De blonde zou hij op een andere manier wel inpeperen.

Corry stond bleek, doodkalm, zei geen woord terug. Ze had alles uitgelokt om Karel Burk te zien losbarsten. Maar er kwam geen spier van hem in beweging. Zou die vent nu een lafaard geworden zijn, vroeg Corry zich af, nu hij eens eindelijk zijn meester vond in den bokser? Zou hij niet dúrven? Kárel... en niet-durven, daár had ze nooit van gehoord. Ze begreep er niets van en wel hevig moest zijn minachting zijn. Tóch zou ze hem opnieuw sarren. Gouwenaar werd weggedragen, gewond en kreunend, door Manus met behulp van vier meelijdende

gasten. De baas wou hem niet in de zaal en toch wilden de makkers er geen politie bij gemengd. Zoodra het stoetje de kroeg uit was, viel de muziek weer roezerig in en leek het goudgroezelend licht der lampen rooder over het dolle dansgeraas en gezang heen te vlammen. En weer had Lou de eerst tegenstribbelende Corry omkneld en zwaaide hij, verhit en triumfantelijk met haar een woesten, apache-achtigen dans rond. Corry, haar weerzin tegen den ruwen kerel overwinnende, wist precies waaróm ze nu nog danste. Als Karel niet opkwam en Lou haar wilde overmeesteren, dan had ze haar mes klaar en ze zou toetasten, zoo zeker, als haar moeder nog leefde. Ze begreep dat met dezen dierlijken kerel geen loos spel te spelen was, als met dien argeloos-goed-hartigen Gouwenaar. Die kerel zou met zijn misdadige klauwen naar haar grijpen en niet loslaten éér zijn ronkende hartstocht geheel bekoeld zou wezen. Daarom waagde zij nu alles-op-alles. De woedende wrok, zooals ze dien het eerst zich bewust werd ná de schending in de Kuil bij Moeke, kwam weer in haar óplaaien. Dát vreeselijke zou geen tweeden keer met haar gebeuren. Dan zij zélf, maar óók haar aanrander eraan! Toch voelde zij zich heel vreemd, nu ze haar wraak-daad ging beleven. Ze dacht éérst in een half-krankzinnige opwinding te zullen geraken. Maar nu ze voor het feit stond, en telkens zacht tastte naar het mes dat ze in haar corsage droeg, bleef ze gek-kalm en onontroerd. Wel schoten haar brandende straaltjes naar de handen en kreeg ze een gevoel alsof ze buiten haar eigen lichaam leefde, maar ze kon zeer kalm en rustig blijven denken en múúrvast besluiten: úls die smerige bokser me neerslaat en Karel komt niet óp, dan trek ik mijn mes en scheur hem open. Onder de laatste gedachten voelde ze een strakke ijzigheid en een wreed-hevigen wil, die haar alles zonder aarzelen zou doen volbrengen.

Piet, Manke Willem, Rooie Dirk, Nachtuil en veel jeugdig geboefte zag ze tusschen den pooiersbent en de

beruchte dievenmeiden ‘De Gele Ballon’ instormen. Koos schreeuwde naar Riek Kop-zonder-Kies; Schaartje en Belge Suzanne dansten een tango. Lange Lien en het Slangenmensch stampten met vier kerels in en kankaneerden tegen de nikkers. Gelijk een vuurtje ging het rond, dat er om de mooie blonde van de Nes door Lou den bokser geknokt werd; dat hij juist een pikker half had doodgehengst, die bewusteloos den kelder was ingedragen. De souteneurs van den Zeedijk kenden den bokser als een berucht vechter, al kwam hij zelden in de vroolijke buurt. Maar ze begrepen instinctief dat het om Corry en misschien ook wel om Karel zou gaan.

Van dien bokser, vertelden de pooiers met een wreeden grijns onder elkander, kreeg zelfs Karel zooveel slaag als hij hebben wou. Vol wilde vreugde hoorden ze, dat hij ook ‘binnen’ stond. En nu hoopten ze, eens koelbloedig de nederlaag van dien Jordaanschen zwadder te zien.

Mét de pooiers waren ook de Jordaánsche jongens op de vlakte bijeén gefloten en stilletjes schaarden zij zich achter Karel, bij deur en buffet.

In Burk gingen vreeselijke gevoelens om. Hij leek ál zijn koel vecht-overleg kwijt. Tegen Lou als bokser kon hij, dat wist hij zelf, niet op. Maar misschien was hij leniger, sterker en behendiger véchter. Toch, ontroerde hem niet de gedachte dat hij kon neergemokerd worden als Gouwenaar. Tegen den duivel zélf zou hij optrekken, wanneer het moest. Maar hij wou niet vechten voor die slét, al begoochelde ze hem van avond erger dan ooit en al tartte ze hem nog zoo gemeen. Haar lach, haar vreeselijke, sarrende lach, kwelde hem méér dan de heele meid haar dansen, stoeien en poekelen met allerlei kerels.

Karel Burk had met leed in het hart gezien, hoe snel en verschrikkelijk Jan Gouwenaar was neergetakeld, het moest afleggen tegen dien ploert in heerenpak. Hij begreep de koele, gemeene wreedheid van Corry niet, dat ze niet

eens naar den gevallene had ómgekeken en even erna weér met dien boef van de Nes wilde dansen. Om zóóiets kon hij de meid verafschuwen en in de hel vloeken! Ze zwaaide, ze zwaaide maar, in één zwijmel en het dansgenot doorschokte iedere spier van haar gezicht.

In het voorbij-wentelen stuurde Corry naar Mooie Karel, moedwillig, zóó dat hij haar rokken in een zachten tocht over zijn beenen voelde ruischen. Hij rilde... Ze wás een brutaal beest en ze bleéf het.

Het geboefte en de meiden stommelden ongeduldig, nu ze niets zagen gebeuren. Corry, in het rosse licht, den boezem hijgend onder de zijden, opengewerkte blouse, danste trots met Lou door, die al dubbelzinniger lachte en haar telkens gemeen óp zich wipte. Corry werd witter en witter; want ze duldde zijn krenkende rauwheid en boert tot het laatst, om Karel te prikkelen. Nu zuist zag ze hoe hij martelend-bewogen stond toe te kijken.

Karel Burk leed hevig. Telkens wou hij zich op den vent, op haar werpen en Corry uit de armen van dien Nesboef losscheúren. Maar zijn trots hield hem terug. Want die meid, die slet, wás niet meer van hem. Hij vloekte en huìlde van binnen. Nu besefte hij weer wreed, nuchter en zonder misleiding, dat hij de meid tot dolwordens toe lief had. Zoo kón hij niet blijven. Zíj... in de armen van dien fielt... het pijnigde zijn jaloersche ziel en hij voelde zichzelf opnieuw schandelijk vernederd. Een schaamte-verdriet brandde stil achter zijn oogen. Hij hunkerde naar zijn eigen wrok, om bierpot na bierpot aan scherven te ranselen op den mallen kop van dien bokser; hij stikte half van gif en gesardheid, maar hij kon, kón niet, komen tot de daád. Neen, hij verdroeg het niet langer. Met een snikkenden adem draaide hij zich om en wou gaan.

Corry zag het en een schrik sloeg haar eerst witte gezicht grauw. Hoog en trots had ze al de vuile pooiers overzien met den tartenden durf van haar heerschende

natuur. Nu ze zag dat Karel Burk ging, walgde ze ook van het waagspel met Lou. De bokser had al lang den knappen broer van Stijn Burk met de oogen getergd. Hij was zóó zeker van zijn bokskunst en overweldigende brutaliteit dat hij telkens neiging kreeg bij het dansend rondgaan, den vent op de teenen te trappen. Toen hij Karel Burk onverhoed zag wegstappen, onderging ook hij een soort van ontgoochelings-gevoel.

Plots rukte Corry zich uit Lou's dans-omarming lós, zoodat de bokser tegen een bank tusschen de pooiers en meiden voortstruikelde. Toen krijschte ze, in een schelle wanhoop naar Karel:

- Daar gáát de lafaard!

Ze had het eruit gegiérd met een vreeselijke zenuwwoeste, bevende stem. Ze voélde dat ze loog en Burk met moedwil krenkte. Maar ze kón naar niets anders dan naar de beleediging grijpen, om hem op zijn plaats te houden.

Karel Burk keek om. Zijn gezicht stond groenbleek weggetrokken van hevige drift en de oogen sperden in zijn hoofd alsof hij een foltering doorstond. Met een ruk sprong hij terug van de deur naar Corry, terwijl hij haar woest bij de polsen greep en afgebroken, heesch gromde zijn stem in ontzettende neergedrukte woede:

- Wát seg jij slét?... en hij draaide haar de armen met een zwaai achterwaarts om.

Al de kerels stonden op, schreeuwden en dreigden. Corry gilde, schold en beleedigde Karel, terwijl ze hem wel om zijn hals had willen vallen van geluk nu hij eindelijk was losgestormd.

Plotseling stond Lou voor hem, het ruwe gezicht met de wenkbrauwplooi in een verschrikkelijke dreiging saamgetrokken. Tergend kalm stroopte hij de mouw op en ontblootte zijn arm. Ieder wist wat gebeuren ging. De pooiers schoven in een soort stille wraakgierigheid bijeen voor de deur en Karel kon niet meer weg. Alleen zond Tante Lien, uit bezorgdheid voor Burk, nu den baas zélf achteruit weg, om politie-hulp te halen. Ze wilde haar

boel niet vernield om dien luizigen vent van de Nes!... schreeuwde ze, zich kwasi verontschuldigend.

Corry viel huiverend en vol angst op een bank neer. Al haar moed en wrok leek ze kwijt. Ze had gezien hoe pas Jan Gouwenaar was weggebracht. Als Karel zoó smadelijk het aflegde onder de giftige en stekende oogen van de souteneurs en wraakzuchtige dellen, zou ze nooit meer van hem kunnen houden. Ze haatte dien Lou met afzichtelijken wrok weer. En tegelijk scheen ze zoo angstig als nooit te voren. En toch, tóch voelde zij zich inwendig verheugd dat die twee kerels eens tegenover elkander stonden.

Karel ademde kalm, al besefte hij nu al zijn kracht en behendigheid als Jordaansche vechter en schepper te moeten gebruiken, omdat hij niet boksen kon. Terwijl hij stond af te wachten en uit te loeren, viel de Nes-bokser hem onverhoed aan en beukte pál op Karel's neus een hevigen slag neer, die opeens zijn heele gezicht verwondde en met bloed bespatte tot bij de brauwen. Corry gilde van haar bank en wilde zich op Lou werpen. Maar de meiden en kerels rukten haar achteruit bij de trillende armen.

Karel was niet verdacht geweest op zoo een vreemden stoot-uitval van Lou, die bij Jan Gouwenaar dadelijk alle verweer had gebroken. Hij duizelde even van den schok en de pijn. Op dát vage en korte bezinnings-verlies van den tegenstander rekende Lou altijd als een wet, waarop hij dadelijk een nieuwe roffeling van steenen vuiststooten kon neerbeuken. Zoó had hij bij Jan Gouwenaar gedaan. Maar tot zijn verbluffing en ontsteltenis kon hij de vuist-truc bij Karel Burk niet toepassen. Want die was dadelijk opzij gesprongen in den duizel der heete pijn; voerde een schijnbeweging naar Lou's gezicht uit en viel toen, met een allergeweldigste, woeste kracht en een ontzettende saamspanning van zijn wil, op de beenen van den bokser neer, dat deze wankelde en achteruit tuimelde. Wel hamerde

Lou nog wat boffen op Karels nek, maar die stónd, zonder dat iemand begreep hoé, plotseling bovenop het neergewankelde en naar achter geslagen lichaam van zijn vijand en mepte met twee hevige kopstooten den bokser, die met ingekromde lendenen tegen een bank lag opgesmakt, naar den grond. Niemand hielp, niemand sprong toe. Lou begreep zélf niet hoe snel hij overrompeld wierd.

Karel bloedde hevig aan de brauwen, slapen en handen. Maar hij leek ontembaar en van een verschrikkelijk aanzien. Nu de bokser eenmaal machteloos onder Karel lag te kreunen van pijn, sloeg hij den vent het gelaat tot wond, gelijkelijk hem met één hand zijn beide armen over de borst woest saamwringend. Van den vloer sleurde hij den vernietigden Lou over zandgrond en scherven, riep hij in een grauwe, ontzinde maniakwoede:

- Hiér onmensch... beést!... beést!... hier hè je je loon!

Toen liet hij hem geradbraakt en kermend liggen.

Voor de zooveelste maal dwong Karel den kerels bewondering af. Alle vijandschap zwichtte voor het overwinningsmoment dat eindelijk zoo een Nesboef-meneer lag afgetakeld.

Toen Corry razend verheugd op Karel toeliep, pakte hij haar woest beet en gaf haar een nekslag dat ze omtuimelde vlák voor zijn voeten. Onder de eerste opwelling en schaamte wou ze terugspringen en naar haar mes grijpen. Ook zíj was voor geen enkelen kerel bang. Maar tegelijk doorsidderde haar iets zoetwellustigs. Karel's bevende en woedende hand had ze gevoeld en brandend, den smadelijken slag op haar nek. Weér gaf hij haar een ruk dat ze nog lager voor zijn voeten uitzonk. Nu zag ze zijn wit, woest gezicht en vlak boven haar, zijn trillenden, bevenden mond, zijn machtige oogen en hoorde ze zijn stem in een liefdestuip schelden:

- Slet!... loeder!... slét!... wou je míjn óók beroofe?!

Ze lag neergestriemd te kruipen voor zijn voeten. Ze

voelde zijn geweldige handen. Ze kromp, ze snikte half stikkend, en ál de opgekropte smaad en smart van máánden barstten nu openlijk bij haar los in een vreeselijk gehuil.

Noóit hadden de kerels Corry een traan zien storten. Oók de meiden stonden stil en vol ontroering. Allen begrepen dat Corry van Karel was en van niémand anders kón zijn.

Vier agenten, door den baas voorgegaan, bekeken de vernieling van stoelen, ballons, buffet en glazen; twee pakten onder heftig protest van Tante Lien, die hem eerst het bebloed gezicht wou koelen, Karel beet. De bokser lag machteloos en verachtelijk te kreunen op den dansgrond, zonder een stap te kunnen doen. Dat wierd een sjouwpartijtje, ironiseerde een diender. Karel lachte zijn mooien, stillen, triomfantelijken lach. Tusschen twee mannetjes in ging hij rustig mee naar het bureau, zonder een blik naar Corry.

En zij zonk, de handen voor het gezicht, op een bank neer en huilde, snikte alsof ze stierf.

EINDE.

Nawoord.

Ter voorkoming van misverstand.

De Nes van heden is ‘dood’. Ik maakte gebruik van mijn recht als romanschrijver en beeldde daarom ook enkele dingen uit de ‘levende’ Nes van eenige jaren her.

‘De Turksche Wacht’ bestaat niet meer. De kerk zelve is gesloopt; de naam werd door mij verzonnen.

In den dialoog heb ik me onthouden van phonetische klank-nuancen.

Nergens verviel ik in herhalingen van buurt-beschrijvingen. Wat ik heden van de Jordaan-buurt gaf was in het vorige deel niet behandeld.

Ook de lotgevallen van velen mijner personen zijn nog niet beëindigd.

Ik schrijf een Amsterdamsch E p o s , d.w.z. ik ga alle wijken van Amsterdam uit, onder alle standen en menschen-groepen. Ik zal stellig nog uit den Jordaan schrijven, zonder dat mijn romans meer naar deze buurt zullen heeten. Doch de personen laat ik weer optreden, als dit voor verdere karakter-ontleding en lotgevallen noodig blijkt.